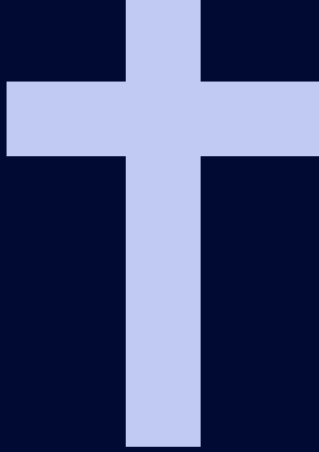

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

MATTHEW	1
MARK	45
LUKE	72
JOHN	118
ACTS	150
ROMANS	193
1 CORINTHIANS	215
2 CORINTHIANS	235
GALATIANS	248
EPHESIANS	256
PHILIPPIANS	263
COLOSSIANS	268
1 THESSALONIANS	273
2 THESSALONIANS	278
1 TIMOTHY	281
2 TIMOTHY	287
TITUS	291
PHILEMON	294
Hebrews	295
JAMES	310
1 PETER	315
2 PETER	321
1 JOHN	325
2 JOHN	330
3 JOHN	331
JUDE	332
REVELATION	334

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííllí Jesus Christ, David bá niktíni nyáázhí' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchíj; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíj; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíj; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíj; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíj; Jesse Óbed bá hizhchíj; ⁶ David, ízigo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíj; Urías n'íi bi'aahíí Sólomon David, ízigo nant'án nlíni, yá yishchíj; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíj; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manásses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiíníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíj; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Elíakim Abíud bá náánázhchí; Ázor Elíakim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Elíud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Elíud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíí Mary holzéhi bika' nlii ni', Mary-híí Jesus, Christ holzéhi, yishchíj. ¹⁷ Áík'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' dííts'adah hanátolchíj; David bits'á'dí' isnáhgo odestíízhí' dííts'adah hananátolchíj; áídí' isnáhgo odestiíníí bits'á'dí' Christ nyáázhí' dííts'adah hananátolchíj.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiktíj, ndi doo hwahá yil niinéeh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíj. ¹⁹ Yil niinéehihíí, Joseph holzéhi, nnee nt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'égo bich'í' godigháh hát'íí dahíí bigha, doo hadín yígólsinégo bil ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' ílíní, Mary ni'aa ándle'zhí' doo nénldid da; hiltsaa siliíníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádnííí: bik'íí binchó'íí bits'á'zhí' hasdáyihiínííí doleelíí bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi áníí n'íí begolne'go be'ánagót'íí, gáníígo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíí hiltsaa hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleel, áí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábikniiidyú ádzaago Mary yil nnaá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliízhí'; áí Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlii lék'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí',

² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliihí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iksqsé dah hiit'ijihí bighá daahohiikaahyú dekai. ³ Hérod nant'an níni la'í nnee dawa Jerúsalemýu daagolíni bílgo díi daidezts'aqádá' doo bíl daagozhóq da lək'e. ⁴ Hérod okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'í begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayilniigo nayídaadilkid. ⁵ Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi k'eshchijihí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem níliní, Júdagee nant'an daanliiní bíl dátedaanlt'éé: nant'an shichagháshé, Israel hat'i'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dígo goleehí bighá, nii. ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyáníhi yiká o'íl'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'iksqsé dantsé hit'ij silij? niigo. ⁸ Áidí' Bétlehemýu odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'íséq nlt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lək'eyúgo shil nanádaagodoñihgo shíi áldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹ Nant'an ániíhí daidezts'aqádá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksqsé dahs'aqago daayo'ij n'íi bádlíhyúgo hiltqot nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijee bik'ehdí' dahs'aq silij. ¹⁰ Ts'iksqsé daayilts'aqádá' dázho yaa bíl daagozhóq lək'e;

¹¹ Áidí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhi báq, Mary holzéhi, yilgo daayilts'aqádá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokqah: ilnihi nadaayiné'íi yidá'ch'ida'iztaqago óodo, jeeh didlidgo likagolchini, frankincense holzéhi, la'í jeeh nch'i'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihí'nań, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabihniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bíl ch'í'nah ánágodlaa nayeekí bee, gáníigo, Nándáh, mé' hik'e báq bílgo Egyptyú bíl nkáh, ákú nahísóotaq, nohwił nanágosisni'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baqhí bílgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaqzhí' da'ákú naháztq: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí áni n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bíldishni, nniidíí begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yígolsjídá' dázho bágóchijidgo, ishikín naki bíl ledaagodzaadí' hayaa godezt'igo dawa natseedgo yengon'áq Bétlehemýu, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadilkid n'íidí' godezt'igo. ¹⁷ Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíí begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'í chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yighá hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yádaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da lək'e, bichagháshé da'ádaadilhi bighá.

¹⁹ Hérod dazts'aqádá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeekí bee bíl ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nándáh, niye' hik'e báq bílgo Israel hat'i'i bini'yú bíl nádnhk: niye' daizilhee hádaat'ij n'íi nanezna'. ²¹ Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baqhí bílgo Israel hat'i'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'an nanáslíi, bitaa Hérod sitij n'íigee nnañtizhgo Joseph ya'ikonziidá', ákú digházhí' neldzid: áik'ehgo bindzeekí bee Bik'ehgo'ihí'nań, Doo ákú rnah da, bñniid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áidí' kih gozníli Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, Án Názarene holzee doleek, daañi n'íi begolne'go.

3

1 Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'í' yakt'igo nyáá, da'igoljyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gáníigo, 2 Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa. 3 Díinko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yakt'igo gáníi n'íi, Da'igoljyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádijhyú ich'í'daagohle', intín ilk'ídezdohgo bá ádaahle', niigo. 4 John bidiyágé bighán ha'í'áhíi bighaa alzaa, ikañ hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií bilgo bihidán lèk'e. 5 Áidá'go Jerúsalem dí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' la'íi túnlínií Jórdan holzéhi biñaayú dahot'éhé ni' nagoz'áqádí' baa nánzàq, 6 Áik'ehgo bi'ádaat'e' nchó'íi yaa nanádaagosni'dá', túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

7 Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíi yigha neheskaigo yiltsaadá' gáyihni, Nohwíi, ch'osh bik'asda' goljhií k'ehgo daakinot'íihíi, hadín lá nohwádijhyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh nohwilniid? 8 Da'aníi nohwinchó'íi bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nolsi, nest'a' nt'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah. 9 Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo idikdaadoh'ni da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazníli nnee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishni. 10 Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'níl'aqadgo ácha nni't'aq: ch'il dawa doo nest'án nt'ééhíi baa dahndéh dayúgo yó'ok'ehgo kó' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'íi gádnii, nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíi ndi doo bik'eh sitjii da: án Holy Spirit hik'e kó' yee baptize ádaanohwil'íi doleel. 12 Be'í'ch'í'hé dahyotjii, t'oh naghái ich'í'hi goz'aagee nágosho doleel; binest'a'híi ilk'eyihini; áidá' bizhoolíi kó' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidihíi.

13 Áidí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíjzhí' nyáá, John baptize ábile'híi bigha. 14 Áidá' John doo hat'íi dago gáníi, Shíigo née shaa nyaa, shíi ni baptize áshíile'go dávik'ehdá'? 15 Jesus gábilni, Ch'ík'eh ndi nzhóq k'adíi: nzhóqgo ágot'eehíi dawa be'iidle'go dávik'eh. Áik'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanázzaa: áidí' yáá bich'í' ilts'á' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yiltsaaníi dábilgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aq, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhóq.

4

1 Áidí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igoljyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskaq, ái aqal hiskaqadá' shina' siljii. 3 Na'íntaahíi baa nyáago gábilni, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níjyúgo, díi tsééhíi bán náodleeh, nni. 4 Áidá' Jesus gábilni, Ágágozleego k'e'eshchii, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi bizé'dí' behagohigháhíi dawa yee hínaa doleel. 5 Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo kih goznilyú Jesus yil o'áázho kih biyi' da'ch'okáqahíi ts'idago goz'aaníi bilatahyú yil n'áázho, 6 Gánábildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níjyúgo góda ch'í'nt'e': ágágozleego k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolínií nt'éégo binádaadeh'íi doleel, ná daayildoñii: áidí'. Doo tséé hitalgo hayaa ngeeh dahíi bigha anádaanohteel doo. 7 Jesus bich'í' hanánadziigo gábilni,

Ágágozzeego k'ená'ishchijí, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dził dážhó yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee iltah at'éego hadaazt'i'íi dawa la'íi bi'ízisgo ágot'eehíi bił ch'í'nah áyílaago; ⁹ Gábilñii, Díi nagoz'aaníi dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa áñne'go shonkaḡhyúgo. ¹⁰ Jesus gánábikdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchijí, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ zhá honkaḡah, da áñ zhá bá na'iziid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhi' onándaadá' Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztijigo ya'ikonzíidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníi bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíi biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnljii hanaayú túsikaaníi bich'i' Gálileeyú, doo Jews daanljii dahíi bini'yú; ¹⁶ Godilñhiyú naháztḡ n'íi kḡ' bená'dindíingo daayiltsḡ; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztḡ n'íi bich'i' idindláád siljii.

¹⁷ Áídí' godezt'i'go, Nohwinchḡ'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaníi Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsḡ: ái lóg hadaayihileehíi daanljii.

¹⁹ Áík'ehgo gádaayihñii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'i' lóg behaidlehé nanest'ólihíi da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. ²¹ Áídí' dahnáidzaago ilk'isyú naki naayiltsḡ, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee biłgo tsina'eelíi yiyi' naháztḡ, bilógbehaidlehé nanest'ólihíi nádaikadgo; áík'ehgo yich'i' áñniid. ²² Dagoshch'i' bitaa tsina'eelíi yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus bikié'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánátséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilat'áhgee begoz'aaníi nt'éego baa na'goni'íi yaa yałti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éego kah yaa nadaakaihíi hik'e daannihíi náyihilziihgo anádaal. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: áku iltah at'éego daannihíi hik'e kah yaa nakaihíi, góyéego bich'i' nadaagowaahíi, ch'iidn yisná ádaabiksiníi, onádaat'ishihíi, la'íi daadi'ilihíi yil nadaaskaigo Jesus nlt'éego ánadaayisdlaa lék'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee lḡágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaad'hi bikié' anátseel lék'e.

5

¹ Jesus nnee bikié' anátseelíi yiltsḡago dziilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánijigo: ³ Hadíi idaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhḡ le': yaaká'yú dahsdaahn bilat'áhgee daanliinií itah daanljii. ⁴ Chaał nadaakaihíi biyaa daagozhḡ le': bá nádaagodojḡ. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehíi biyaa daagozhḡ le': ni'gosdzán dá goz'ḡ nlt'éego biyéé doleeł. ⁶ Nzhḡgo ágot'eehíi dážhó hádaat'ijñii bigḡ shiná' hik'e dibá' daanliinií biyaa daagozhḡ le': ái náda'doldjii. ⁷ Bił daagoch'oba'íi biyaa daagozhḡ le': bíi aldó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Bijíi biyi' daagozhḡoníi biyaa daagozhḡ le': ái Bik'ehgo'ihinañ daidołtséel. ⁹ Ilch'i'gont'éehíi benadaago'aahíi biyaa daagozhḡ le': ái Bik'ehgo'ihinañ bichḡgháshé daabikdi'niid doleeł.

10 Nzhooqo ágot'eehíi ye'adaat'eehíi bigha bich'i' nadaagoch'inlkaadíi biyaa daagozhó le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daanlii. 11 Shíi shigha nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, no-hwiniidaagodnksiyúgo, la'íi léda'ikchoogo yati' dénehó'éhíi yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiyaa daagozhó le'. 12 Nohwíl daagozhó le', dázho nohwíl daagozhó le': yaaká'dí'go ízigo ágot'eehíi nohwaa hi'ne' doleeł: nohwíi dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éégo bich'i' nadaagoch'inlkaad ni'.

13 Nohwíi ni'gosdzán bi'ishíih daanohlii: áidá' ishíihíi doo nk'óqzh da silíiyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánalne'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. 14 Nohwíi ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadíi daanohlii. Dzil biká'yú ízigo kih nagozníl dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'i' da. 15 La'íi ik'ah ko'íi ch'idntlah lék'eyúgo, doo táts'aa bíl hayaa nch'i'áah da go'íi, áidá' ik'ah ko'íi biká' dahnásit'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íi; áik'ehgo hadíi kih yune' naháztaaníi dawa yee daago'íi. 16 Nnee bináál nohwits'á' idindláad le', áik'ehgo nkt'éégo ánadaaht'íiíi daayo'íigo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn ízigo at'ééhíi bee ch'i'nah ádaanolsi.

17 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi bek'e'eshchiiníi doo ánábiyishdiihyú níyáa daashoh'níi da: doo ánábiyishdiihyú níyáa da, áidá' dawa begolne'go níyáa. 18 Da'anii gánohwíldishnii, Yáa hik'e ni'gosdzán bílgo bech'igonázhí' begoz'aaníi biyi'dí' ayáhágo isdzohíi la'íi dahts'idilhiíi doo daazhógo dá dahgoz'aq nt'éégo da, aqal alzaazhi. 19 Hadín díi Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi ayáhágo ágot'eehíi ndi doo yikisk'eh at'éé dahíi, la'íi áik'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú dázho doo ílíi dahíi bee hojíi doleeł: áidá' hadín díi begoz'aaníi yikisk'eh at'ééhíi la'íi yee ílch'igó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú ízigo at'ééhíi bee hojíi doleeł. 20 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi hik'e Pharisees daanlíni bitisigo nkt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daahleeh go'íi, nohwíldishnii.

21 Doo áníidá' díi k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-híi'íi góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: 22 Áidá' gádaanohwíldishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bigha dayú yik'enníihíi góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilniihíi baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yilniihíi ch'i'idn biko' dilti' yuyaa bágoz'áni at'éé. 23 Áik'ehgo bech'okaqahíi biká' dahnási'niíi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánné'yúgo, nik'isn bíl dah-gosín'aqahíi binálniihyúgo; 24 Da'áígee da'ch'okaqah goz'aqgee nt'éhéta nánné' n'íi siné'dá' nik'isn bich'i' nñángo ík'ínágododqoh; áidi' t'aazhi' nádndángo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánné'. 25 Hadín naa dahgoz'aaníi dagoshch'i' bíl ík'ínágodndqoh, yáná'iti'héyú bíl hi'ashdá'; dahyúgo híi dánkoo aayanálthíi yaa nide'ahi at'éé, aayanálthíi aasitíni yaa niltéehgo ha'aníkt'e'. 26 Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá aqal na'íníilgo zhá, nildishnii.

27 Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohtsi láan shi, Doo nant'i' nahkai da, golzeego: 28 Áidá' shíi gádaanohwíldishnii, Nnee isdzán dázho hát'íigo dénehó'égo yine'íidíi ík'idá' bijíi biyi' yuyaa nant'i' deyaa. 29 Niñáa

dihe'nazhineégohíi nchọ'go ánat'ijil' ánílsiyúgo ha'aahgo yó'ohne': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọq da, áidá' nits'í dabiighgo ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọq da. ³⁰ Nigan dihe'nazhineégohíi nchọ'go ánat'ijil' ánílsiyúgo nadnlgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọq da, áidá' nits'í dabiighgo ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọq da. ³¹ Gánádaadi'ni ni, Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íiníi, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanohwıldishni, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nńááyúgo, ái nńeehíi yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'niigo ba'ikonaadaanohdzí lán shí, Doo daazhógo nit'á dahnádinlńi da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee hagot'éego ánniíhíi k'ehgo áńle': ³⁴ Áidá' shíi gádaanohwıldishni, Doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadidońni da; áígee Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaahíi bigha: ³⁵ Ła'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'á dahnádaadidońni da; ái Bik'ehgo'ihí'nań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; ái izisgo kłh gozníli nant'án izisíi golinihi at'ééhíi bigha. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinlńi da, nitsizíi dała'á ndi doo lıgaigo dagohíi dilńilgo áóléh at'éé dahíi bigha. ³⁷ Ha'oh, dagohíi, Dah, zhá daadohni, doo nohwit'á dahnádaadidońni da ndi da'anıigo ádaadohni: la'ihíi nchọ'ihíi bits'á'dıgo at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanohsı lán shı, Nohwińáa hayi'ááyúgo bináa hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áidá' shíi gádaanohwıldishni, Nnee nchọ'go nohwich'ı' at'ééhíi doo bich'ı' t'ąazhi' ádaanoht'ee da: hadín nit'aaah yonłts'ıyúgo, lahzhińéé bich'ı' nnanınt'aaah. ⁴⁰ Dahadín ni'ıi bigha naa yá'iti'dá' nahayııłtsóozyúgo, ni'ııcho aldo' doo baa nchı' da. ⁴¹ Dała'á dahgostọ'yú nińdeyoodyúgo, nakidn dahgostọ'yú bil n'ášah. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedıi baa nne', hadín dant'éhéta bá ch'íné'yúgo doo bich'ı' t'ąazhi' hónta' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanohdzí lán shı, Nit'ahdı' gólınıi zhá nił nzhọqda' nik'ennıi hıi bik'ennıi le'. ⁴⁴ Áidá' shıi gádaanohwıldishni, Nohwik'ennıi hıi nohwıl daanzhọq le', yati' yee daanohwokáalıi biyaa daagozhọq doleeł daahoh'ńıi le', hadıi bil daanolchọ'ıi nł'éego bich'ı' ádaanoht'ee le', nchọ'go nohwich'ı' ádaat'eehıi la'ıi nohwiniidaagodnłsinıi bá da'ohkąah le'; ⁴⁵ Áık'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń bizhaazhé daanohłı: áń nchọ'ıi hik'e nzhọqıi dáłekt'eego biká'zhı' ya'ái hanadáhgo áyılł, nł'éego at'ééhıi hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahıi dáłekt'eego biká' nagolłıhgo áyılł. ⁴⁶ Hadıi bil daanohshoonıi zhá nohwıl daanzhọpyúgo, nt'é bigha nohwich'ı' nahi'ńıi? Tax bich'ı' nadaahi'ńıi ndi hadıi yil daanzhoonıi bil daanzhọq ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá biláke nádaadońnihyúgo, la'ihıi hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'ı' nadaahi'ńıi aldo' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áık'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń dázhọ nł'éego at'éé, nohwıl aldo' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'ı' nł'éego ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwini'ıi hıi bigha: ágádaaht'ıyúgo nohwiTaa

yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí doo nt'é nohwich'í' naho'nííł át'éé da. ² Tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné' lék'eyúgo, doo nádih higaakí besh dilwoshé yee aniigo da, daanzhọọ ádaadil'iiníí Jews ha'ánátséh nagoznil yune' la'íí intinyú nnee bada'olíhíí bighą ágádaat'íihí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'anii gánohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'ííłíí ne'eshganzhinééhií doo yígótsi da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé.

⁵ Onkaąhgee doo daanzhọọ ádaadil'íihí k'ehgo ánt'éégo da: aí ha'ánázéh yune' la'íí ik'ída'itingee naziiigo da'okąąhgo bíł daagozhọọ, nnee daabine'íígo. Da'anii gádaanohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaąhyúgo, ntééh yune' ha'ánnángo, ídł da'dént'íihdá' niTaa nagont'í'yú honkaąh; áń dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé. ⁷ Da'ohkaąhgee be'ádaadohniíhí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanlii dahíí ádaat'eehií k'ehgo: aí ląągo yádaasilti'yúgo zhą Bik'ehgo'ihí'nań nohwidits'ag, daanzi. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohdíihí yígótsi, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaąh: NohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí, Nizhi'íí dilzihgo bígózih le'. ¹⁰ Nant'án níłíhí begodowáh. Hagot'éégo ánniiyú yaaká'yú benagowaahí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolníł. ¹¹ Díí jii daahiidaą dolekií nohwá ágonłsı. ¹² Hadíí nchọ'go nohwich'í' ádaaszaahí bighą baa nágodent'ąahí k'ehgo néé áldó' nchọ'go ádaasiidzaahí bighą nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwoníł hela', áídá' nchọ'go at'ééhií bits'á'zhí' hanánohwihí'nił: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodí itisyú át'éhi, la'íí izisgo ánt'éhi dahazhí' bee sínził doleł. Dolełgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchọ'híí bighą baa nádaagodeso'ąayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahí áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binchọ'híí bighą doo baa nádaagodeso'ąą dayúgo, nohwiTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaąh lék'eyúgo, daanzhọọ ádaadil'íni doo k'ehgo adaanoht'ee da: aí dáshiná' da'okąąhgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'ííł, nnee dáshiná' oshkaąhíí yídaagołsı le', daanzigo. Da'anii gádaanohwíłdishnii, Ik'idá' aí bich'í' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaąh lék'eyúgo, nitsizil nnłłag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaąhíí doo yídaagołsı da, niTaahíí zhą na'gont'í' ndi yígótsi: áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'ííł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníł at'éé.

¹⁹ Ni'gosdzán biká' dawahá nohwíł da'ilíiníí doo nadaanohníí da, dánko gółchoozhi nohwits'á' da'iyąą, beshihii nohwits'á' dichíł, la'íí da'in'íihíí nohwee dain'íih: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhą nada'nohníí, akúyúgo zhą gółchoozhi doo nohwits'á' da'iyąą da, beshihíí doo nohwits'á' dichíł da, la'íí da'in'íihíí doo nohwee daino'íih at'éé da: ²¹ Dahayú nohwíł ilíni sinilyú, aí zhą baa natsidaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikọ' í at'éé: áík'ehgo konáá nłt'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikọ' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nłt'éé dayúgołhí, kots'íhíí dahot'éhé díłhíł at'éé. Koyi' ná'dindíłn n'íí kots'á' díłhíł silíiyúgo, aí dážhọ díłhíł at'éé.

24 Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bił nchọ'dá' ła'ihíi bił nzhọ doleehi at'éehíi bigha; dagohíi dała'á yotá'dá' ła'ihíi yich'ọlaa doleehi at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań hik'e hágólđzilíi dáła' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 25 Ái bigha gádaanoħwıldishńii, Nohwi'ihí'na'íi doo baa noħwíl daagoyéé da le', hant'éshą' hishąą doleehi, daanoħsįgo; dagohíi noħwits'í doo baa noħwíl daagoyéé da le', hant'éshą' ágoshđle', daanoħsįgo. Ya' idáńhíi ihí'naahíi bitisgo ilįi gá, ya' diyágé kots'ihíi bitisgo ilįi gá? 26 Dłó' yúdahyú nada'inihíi baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihinihíi bá gowa goz'aą da; da'ágát'éé ndi noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diine'. Ya' noħwíi ái bitisgo da'inohłįi gá? 27 Nohwitaħyú hadín daahońmeezíi yaa natsékeesíi zhą bee ayáħągo ndi ts'ídag ndikséħgo ádidle' gá? 28 Hant'é bigha diyágé baa noħwíl daagoyéé? T'oh dēnzhónéhíi baa natsídaahkees; doo nada'iziidi da, doo da'it'ool da ndi nł'éeego daanołseek: 29 Da'ágát'éé ndi Sólomon izisgo at'éé lęk'e ndi doo díi t'oh dēnzhóné k'ehgo ik'e'isđlaa da, noħwıldishńii. 30 T'oh díi įįi nołseehíi, áidí' iskaą daadidłidíi ndi Bik'ehgo'ihí'nań nł'éeego bik'e'isłaadá' danil't'eego ya' ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań noħwik'e'isłaa gá, noħwíi noħwi'odłą' ádaayáħáhi? 31 Áik'ehgo, Hant'é da'iidaą shįhíi? dagohíi, Hant'é da'iidłąą shįhíi? dagohíi, Hant'é ádaagohiidle' shįhíi? doo daadoħńiigo baa noħwíl daagoyéé da le'. 32 (Doo Jews daanłįi dahíi ái zhą itisgo hádaat'įi:) áidá' ái dawa bíđįh daanoħłįihíi noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígólįi. 33 Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi hik'e bits'ą'dí' nzhọogo ágot'eehíi ntsé biká hádaaht'įi; áik'ehgo díi dawahá ałdó' noħwiyéé doleehi. 34 Áik'ehgo yiskaągo hago ágot'eehíi doo baa noħwíl daagoyéé da le': ái dabíi na'idint'og ndi at'éé. Dała'á įįi nagont'ogíi da'ái zhą dábik'eh.

7

1 Doo hadín baa nádaaht'įi da le', áik'ehgo noħwíi ałdó' doo noħwaa nádaach'it'įi da doleehi. 2 Aanádaaht'įihíi k'ehgo noħwíi ałdó' noħwaa nádaach'it'įi doleehi; dáhołąągo kaa daasohné' lán shį n'íi k'ehgo da'ágáhołąągo noħwaa nádo'né'. 3 Hant'é bigha nik'isn bińáá yune' tsį alts'ísęę sitaaníi h'įi, áidá' nihíi nińáá yune' tsį nchaahi sitaaníi doo h'įi da? 4 Ni nińáá yune' tsį nchaahi sitąądá', hagot'éégo nik'isn gáħńii, Shik'isn, ai tsį alts'ísęę nińáá yune' sitaaníi ná haoshtįih? 5 Ni, nzhọo idń'ini, ntsé nińáá yune' tsį nchaahi sitaaníi hatįih; áik'ehgo nł'éeego go'įi nleehgo ániita nik'isn bińáá yune' tsį alts'ísęę sitaaníi bá hatįih.

6 Nt'é dilziníi doo gósé baa daahoħńiil da, ła'íi noħwiyo' nł'éhíhíi doo góchi bich'įi' odaahołkaad da, ágádaaht'įiyúgo dánko yiká' nakai doleehi, áidí' noħwich'įi' nádiikeego noħwik'idahjeeh.

7 Ídaadoħkeed, áik'ehgo hant'é ídaadoħkeedíi noħwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoħ'įi, áik'ehgo hant'é hádaadoħ'iinií nádaadoħné'hi at'éé; dáádítįh ndaanołts'įi, áik'ehgo noħwá ch'í'itįihíi at'éé: 8 Hadín idókeedíi baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iinií hant'é hádéz'įi shįhíi náidiné'hi at'éé; hadín dáádítįh ndaakts'įhíi bá ch'í'itįihíi at'éé. 9 Nohwitaħyú ła' nnee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséego yaa yi'aah gá? 10 Dagohíi lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? 11 Daanołchọ' ndi noħwichągháshé nt'é nł'éhi baa hi'né'íi bídaagonoksjyúgo, itisgo noħwaa natsekeesgo noħwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éheta

nł'éhíhíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaah'tíhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'íłch'ídaago'aahíí bik'ehgo'hi at'éé.

¹³ Ágołts'óségo ch'ígót'í'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'aayú intín, ląágo ákóne' ha'ánánséh. ¹⁴ Ágołts'óségo ch'ígót'í'ihíí, ágołts'óségo intínhíí, áí zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwíyé zhá ákú ch'ekáh, doo ląágo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsąą, áí dibeljí bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaa'hi ma'cho dážhó shíná' daanliiní k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'ą'híí bee bídaagonołsį doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihinił née, née figs kọ'dahosh baa ndaach'ihinił née? ¹⁷ Ch'il nł'éhíhíí nest'án nł'éhíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchọ'éhíí nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nł'éhíhíí doo nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchọ'éhíí doo hagot'éégo nest'án nł'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nł'éhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kọ' diltł' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonołsį doleel.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashil'nií doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn anihíí yikísk'eh at'ééhíí zhá itah daaleeh. ²² Áí bijjí nnee ląágo gádaashil'ni doleel, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałt' da lán? Ya' doo nich'í' ádaan'niigo ch'iidn hadaaníidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú íziso ánágot'íłłí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchọ'go ádaah't'ini, bíłdidishnił.

²⁴ Dahadín shíyést'sąą shiyati' yikísk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodłaa: ²⁵ Ląágo nanágotłji, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhíí bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shíyést'sąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodłaa: ²⁷ Ląágo nanágotłji, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigową bich'í' deyolgo nangóngo': gową nabígozt'íłł siljí. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' íłch'ígon'ąąhíí bighą nnee bíł díyadaagot'ee lék'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bighą, doo nnee begoz'aaníí ye'ík'eda'íłchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dzil biká'dí' nkenádiidzaadá' ląágo biké' anázeel'lek'e. ² Nt'éégo la' nnee kóod doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzago gábil'ni, SheBik'ehń, náshínłziihíí bik'e sínłjiigo nígonsį, hanł'íyúgo náshínłziih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'í' dahdidil'niidí' yiká' ndel'niigo, Hasht'íí; nándziih, yil'ni. Áí dábilgo kóod n'íí ínásdjid lék'e. ⁴ Áídí' Jesus gábil'ni, Hadín dánkó bíł nagoln' helá'; t'í, okąąh yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa nné', Moses ngon'ąą lék'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsį doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááadá', áígee silááda dałá'á gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyááago, ⁶ Gábil'ni, ShiNant'a', shána'iziidíí

dí'íl silínihi yaat'éégo bíl na'dini'go gowa'yú sitíj. ⁷ Jesus gábilnii, Ákú disháhgo nasziíh. ⁸ Siláada nant'án gábilnii, ShiNant'a', shigowa yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíj da: déhadziíhgo ndi shána'iziidi nadziíh ndi at'éé. ⁹ Shíi addó' shinant'a' golíj, shihí siláada bá nansht'aa: dała'á, Dah nnáh, bíldishniiyúgo dahdigháh; la'íi, Yushdé', bíldishniiyúgo shaa higháh; la'íi shána'iziidi, Díi áíle', bíldishniiyúgo áí áíle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'aqáda' débíldiyagodzaago nnee biké' nálseelí gábilnii, Da'anii gádaanohtíldishnii, Israel hat'i'íi bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹¹ La'íi gánádish'nii, L'áágo ya'ái hanadáhdí' la'íi ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íi Jacob yíl dahnáhaztaq doleel, yaaká'yú dahsdaahn bílaht'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áída' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bílaht'áhgee daanlij le'at'éé n'íi, chagotheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ¹³ Jesus siláada binant'a'íi gábilnii, Nádndáh; hagog'éégo osíndlaqadíi da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíi da'áígee dagoshch'í' nadziíh.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yune' ha'ayáada' Peter bi'aahíi bimaa nezgaigo sitíjgo yiltsaa. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezgai n'íi bits'q' gonyaa: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'i'áazhí' godeyaago l'áágo ch'iidn isná ádaabiksiníi bich'í'yú yíl neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íi zhá bee ch'iidn hainiheyood, la'íi daannihíi dawa nádaayilziíh: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkáayú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahíi, la'íi nohwikah n'íi dawa dabízhá ídá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus binaayú nnee láni íla'at'éehíi yiltsaqáda', Hanaazhí' nohwíl nada'do'eeel, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aanii ye'ik'e'ikhihi baa nyaágo gábilnii, l'ch'ígó'aahíi, dahayú anadáayú níké' anáshdaa doo. ²⁰ Jesus gábilnii, Ma' ndi bi'i'án daagolíj, dló' yúdahyú nada'iníihíi ndi bit'oh daagolíj; áída' shíi nnee k'ehgo Niyááhíi doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ La' bitsilke'yuhíi gábilnii, ShiNant'a', halaq shítáa ntsé lehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábilnii, Shiké' hínáát; áída' nanezna'íi dabíi ledaakíi'niil le'.

²³ Áídí' tsina'eehíi yehiyaada' bitsilke'yu addó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bíl deyol, áík'ehgo tsina'eehíi tú nádidáhíi beh nádiilk'ook: áída' Jesus- híi ílhosh lék'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehú, hasdánohwiñíi: dak'azhá téft'áh nohwíl ogo'eeel. ²⁶ Áík'ehgo gádaayilnii, Hant'é lá bighá ndaaldzid, ntsóláq'at'éégo nohwí'odla' doo hwoi da? nii. Áída' nádiidzaago nyolhíi túhíi bílgo yich'í' hadziigo nkenágeheltó'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bíl díyadaagot'éégo gádaanii, Nnee láq daat'éhi díi, nyolhíi la'íi túhíi ndi da'áyiilniiyú ádaat'íi!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagolíjyú bíl nada'diz'eeldá' nnee lena'nihíi goz'aadí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiksinihíi, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíi bighá doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaanii, Hago l'áá anohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nílni? Nohwiniigodilne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyáago nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okáqahgo gádaabílnii, Hanohwinyóodyúgo, góchi nansé'íi beh nohwinyóod. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yilniiid. Hakíjda' góchi nanalse'íi

yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkíigo túsikáni yeh hikíí, áík'ehgo tú yíl daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkíigo k'ih goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabíisí n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' k'ih gozníilgee daagolíinií dawa Jesus yich'i' ch'ínátsáá: áík'ehgo daayiltsááda' náyokaqahgo gádaayilnii, Nohwini'dí' ch'ínnáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eelíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíiyú bíl oná'íéel. ² Nt'éégo lá' nnee di'ili baa daach'iskáa: Jesus daabi'odlá' yígólsíidá' nnee di'ilihíi gáyilnii, Shiye', nił gozhóq le'; ninchó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'ihíi lá' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'íigo ánni, daanzí. ⁴ Natsídaakesíi Jesus yígólsíigo gádaabílnii, Nt'é bighá nohwííi biyi' yuyaa nchó'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihíi doo nyeeo ách'íniih da, Ninchó'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnáhgo dahnnáh? ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee binchó'híi bighá baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonósi doleełhíi bighá, (nnee di'ili sitiinií gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' síntiiníi dahnádné'go gowáyú nádnáh. ⁷ Áík'ehgo nádiidzaago gowáyú onádaa. ⁸ Nnee ląágo íla'adzaahíi díi daayo'íidá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'í'íigo yaa goden'aqahíi bighá.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'nikíígee sidaago yiltsááda', Shiké' dahnnáh, yilnii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyáago nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niikíihik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi ląágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yíl da'iyáago dahdinezbił. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bighá nohwilch'ígó'aahíi tax bich'i' nadaahi'niikíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yíl da'iyáa? ¹² Jesus ái yidezts'ááda' gádaabílnii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanníihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'niihíi bídaagono'aaah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', bíldishniiyú niyáá, áídá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágádishniiyú niyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bighá néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaqah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁵ Jesus gádaabílnii, Ya' ni'ínéhgee nnee íla'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yíl nakaiyúgo doo bíl daagozhóq da néé? Dahagee nnee niinéhíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleeł. ¹⁶ Ko'íi dénchó'éhíi doo nak'á' áníidéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo áníidéhíi ílhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ¹⁷ Ła'íi wine áni alzaahú ikágé wine benaktiníi dénchó'éhíi doo biyi' tádaach'inił da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníi kots'á' daidíldoh, áík'ehgo winehíi qal ha'ijook, lá'íi wine bee naktí n'íi da'ílii hileeh: áídá' wine áni alzaahíi wine benaktiníi áníidéhíi zhá biyi' tádaach'inił, áík'ehgo da'íla nł'éé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'i' yałti' nt'éégo nant'án lá' baa nyáago biyahzhí' hayaa adzaago gábílniiid, Shitsi' áni daztsáa: ndi yushdé', biká' ndenlnihgo

nnaahó'naa. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus nneehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu áldó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán díł bigháníłlįgo nakits'adah bíł łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bí'í bidá'yú yedelńiih: ²¹ Ídíł yakti'go gáníi, Bí'íi zhá ndi bedenshńiihyúgo nńt'éé náshdleeh. ²² Jesus łédiidzaago bíłtsąą, áík'ehgo gábíłńii, Shilah, níl gozhóq le'; ni'odla'íi nńt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'į' nńt'éé násdłłi. ²³ Áídí' Jesus nant'án bigowa yune' ha'ayáago, tsįsól yeda'do'aakíi hik'e nnee daagodnch'aadíi yíłtsąągo, ²⁴ Ch'ínokáh, yíłńiid: na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo íłhoshgo at'éé. Ái bighą baa daach'odloh lęk'e. ²⁵ Nnee íła'adzaahíi dawa ch'ínánłsąądá' Jesus ha'ayáago na'ilíhníi bigan yíłtsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áík'ehgo ái bįnaayú dahot'éhé ágodzaahíi baa ch'įni lęk'e.

²⁷ Áídí' Jesus dayúweh higaągo nnee naki bįnáá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adįid daadilwoshgo gádaańii, David biye' ríłni, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kįh yune' ha'ayáago nnee bįnáá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayíłńii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odla' golįi née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabíłńii. ²⁹ Áík'ehgo bįnáá ádaagodini bįnáá yiká' ndelńiiigo, Hago nohwi'odla' nel'aaníi dábik'ehgo nohwá begolńe', bíłńiid. ³⁰ Áík'ehgo bįnáá nádaagosdłłiiigo, Hadíiń yígonłsįh hela', Jesus nłdzilgo baa daasńi'. ³¹ Da'ágát'éé ndi o'áazhyú dahot'éhé yaa nadaagosńi'.

³² Áídí' dahnádikáh nńt'éégo nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isná ábįksini, Jesus baa bíł ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nneehíi biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yakti' da n'íi hadzii: áík'ehgo nnee íła'adzaahíi bíł díyadaagot'eego gádaańii, Israel hat'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahıltséhi da. ³⁴ Áídá' Pharisees daanłni, Ch'iidn nant'án binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daańii. ³⁵ Áídí' Jesus kįh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáłséh nagoznilyú íłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń biláłt'áhgee begoz'aaníi baa na'gon'íi nńt'éhi yaa yakti'go, łá'íi nnee bitahyú íłtah at'éégo daanńiihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee łáni yo'įigo, dibelįi nadaabinyoodíi da'ádįhgo nakai łehíi k'ehgo doo daanłdzil dago íłtanáhosąąhíi bighą dážhó yaa ch'oba' lęk'e. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayíłńii, Nest'án dážhó łąągo nest'ąądá' nada'iziidíi doo łąą dahíi bighą doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'ą' yeBik'ehń bich'į' da'ohkąąhgo gádaabíłdohńiih, Nada'iziidíi ninest'ą' nádaayihgeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayíłńiidá' spirits daanchó'i hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'ąą, íłtah at'éégo daanńiihíi hik'e kah íłtah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo áldó' yaa daagodez'ąą. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas łá'íi Matthew, tax bich'į' nahi'ńii; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nłni, łá'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aakíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahł'aago gádaayíłńii, Doo Jews daanłńi dahíi bitahyú dohkáh hela', łá'íi Samáriayú kįh nagoznilyú dohkáh

hela': ⁶ Israel hat'i'íi bitahyú, dibelí ch'a'onehezdeehí k'ehgo zhá bich'i' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahí biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaalti'. ⁸ Daanñihí nádaaholzihi, nnee kóod doo ináđih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihí nlt'éego ánádaahdle', nanezna'íi nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahñiih. ⁹ Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshligai, dagohíi zhaali ltsogé odaahñíi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohíi nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwiikee, la'íi tsj be'idiltshé dahdaadohñii helá': nnee na'iziidíi bá di'né'go goz'aa. ¹¹ Dahadíi kih nagozníl dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadíi nlt'éego at'éehíi biká na'ídaadołkidgo, lahyú naadohkázhí' bíl nahísotaa le'. ¹² Gową yune' ha'ahkaigee, lch'i'gont'éehíi díi gową yune' be'ágót'ee le', daadohñii. ¹³ Áigee daagolíníi nlt'éego ádaat'eeyúgo nohwił lch'i'gont'éehíi yił daanlii doo: doo nlt'éego ádaat'ee dayúgo, nohwił lch'i'gont'éehíi dánohwíi nohwił nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanoht'íi dayúgo, nohwiya'ti' doo yídaayésts'aa dayúgo, ái gową dagohíi kih gozníi bits'á' dahnádohkáhgo, nohwiikee baą leezhíi baa daałhaał. ¹⁵ Da'anii gádaanoht'ishñii, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolii n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo ái kih goznilgee daagolíníi biniigodolñii.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelí k'ehgo daanoht'ee'á: ái bigha ch'osh goyááhíi k'ehgo daagonohsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aažhí' nádaadołghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaa: yánádaaltihíi yaa nádaanoht'ee'aah doleeł, la'íi Jews íla'ánat'íi nagozníl yune' hanohwínáda'iltas doleeł; ¹⁸ La'íi nant'ánchañ hik'e ízigo nant'ánhíi biyahzhí' nnádaanoht'íiteh doleeł, shíi shigha, ái hik'e doo Jews daanlii dahíi áldó' bináál shá nadaagoñi' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwił ch'ideskaiyúgo, hagt'éegoshá' hasdzii, hant'éshá' dishñii, doo daanoht'ee' da: hant'é daadohñihíi da'ái bik'ehenkééegzee nohwaa hi'ne' ndi at'éé. ²⁰ Ái doo dánohwíi hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'á'dígo Spirit- hii nohwinkáayú hadzihi ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íi nnee la' bizhaazhé ágáyidoliik: chagháshé baą hik'e bitaa yich'i' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanoht'ee'ozhíi hii bigha nnee dawa bíl daanoht'ee' doleeł: áidá' dahadíi dánt'í'zhí' dahildóhíi hasdábí' dolteeł. ²³ La' kih goznilgee nohwiniidaagoch'idnłs'yúgo, lahyúgo náadohkáh: da'anii gádaanoht'ishñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdzaazhí' Israel hat'i'íi bikih nagozníi t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Bílch'ígót'aahíi bílch'ígót'aahíi doo yitigo at'éhi at'éé da, la'íi na'iziidíi doo binant'a' yitigo at'éhi at'éé da. ²⁵ Bílch'ígót'aahíi bílch'ígót'aahíi yiłgo dálekt'eego dávik'eh, la'íi na'iziidíi binant'a' yiłgo dálekt'eego dávik'eh. Bigową golíníi Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhíi yúgo, bichagháshé itisgo ncho'go daabich'ozhíi doleeł. ²⁶ Áik'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bíl le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolñii; la'íi k'ad dawahá nanli' n'íi bígózihgo ádolñii. ²⁷ Godiłhił yune' nohwił nagoshñi'íi idindláadyú baa nadaagoñi: nant'i'ego bee nohwich'i' ha'ozdiihíi kih biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagoñi'. ²⁸ Hadíi kots'í' nadaitseedá' koyi'siziinií doo nadaitseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'iidn biko' dilti' yuyaa kots'í' hik'e koyi' siziinií oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dlo'dichiné naki zhaali lch'i'é dala'á íliigo

nahĩniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'íi dayúgo daa'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dlq'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohlji da. ³² Dahadín nnee binadzahgee, Án bigonsj, shihniihí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³³ Áída' dahadín nnee binadzahgee, Án doo bigonsj da, shihniihí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'ééhí nkeniné' doo daasho'níi da: doo ilch'i'gont'ééhí nkenishné'hí bigha niyáa da, besh be'idilthishé niitáágo niyáa. ³⁵ Nnee la' bitaa bil li nanágonkkaad doleel, isdzán bi'isdza' bil li nanágonkkaad, la'íi isdzán hik'e bá'iyéhí áldó' bil li nanágonkkaadgo ashle'hí bigha niyáa. ³⁶ Nnee dabíi bichagháshé bich'i' nanádaaonkkaad doleel. ³⁷ Dahadín bitaa dagohíi báá shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da: la'íi dahadín biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi'ina'áahíi doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahíi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihina' bil ilínií bits'á' da'ilíi hileeh: áída' dahadín shíi shigha bi'ihina' doo bil ilíi dahíi, án zhá dahazhí' ihinaahíi yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidntiinií shíi áldó' náshidntini at'éé; dahadín náshidntiinií shides'a'íi áldó' náidntini at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nlijhíi bigha nádnntiinií, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú at'ééhí nlijhíi bigha náidntiinií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaaahíi bigha, díi doo ízisgo at'éé dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'iksijhyúgo, da'aniiigo gádaanohwidishni, Bik'ehgo'ihina' bich'i' nayihiniikíi da'aniiigo bíyée doleel.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi aal yiil ch'ídaagoz'aadá' Jews daanlíni bikijh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolnigo onanázzaa. ² John ha'ásitij yune' Christ anát'ijíi ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'i' oyiPa'go, ³ Gáyihniid, Ya' ni higháhi n'íi ánt'iji née, dagohíi la'i biká daadéet'iji née? ⁴ Jesus gábihni, John bich'i' nádoht'aashgo díi disohts'aaníi la'íi ho'íinií baa bil nagolni': ⁵ Bi'naá ádaagodijh n'íi bi'naá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee kóod doo ínádijh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íi nkt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodijh n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodlaágo doo t'aazhí' at'éé dahíi biyaa gozhóq doleel, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhíi John yaa nagolnigo yich'i' yati'go nkegonyaa gániiigo, Da'igolijyú nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai? T'poh bit'aá nteelíi bil godiyokíi née? ⁸ Nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai áída'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Dahíi bidiyagé nkt'ééhíi nant'an golígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láá hádaadeh'ijyú nasohkai áída'? Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishni. ¹⁰ Díi baa k'e'eshchij n'íi án át'íi, Shinal'a'á nádjih dish'aa, nádjih ilch'i'gole'go. ¹¹ Da'aniiigo gánohwidishni, Nnee daagozliinií bitahyú doo la' John Baptize ágole'íi

yitiso at'éé da: áída' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní bitahyú hadín dážhó doo íl'í dahí John yitiso at'éé. ¹² John Baptize ágo'e'í ní'godzán biká' nagmaadí' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daaleeh dážhó hádaat'jigo idéedaalaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'í'í la'í' begoz'aaní baa k'e'eshchiiní ágo'e'í dabíntsedá' yaa yil nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaat'jyúgo gánohwíldishnii, Elías, hígháh n'í'í, át'j'í. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíiní, íyésts'aa le'.

¹⁶ Dzaagee nnee daalinolt'j'í hant'é bíl íshshah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'aagee chagháshé íla'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, ¹⁷ Tsísol bee nohwich'i' da'nt'aał ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'i' daahichag ndi doo hak'i ch'adaashinolzhil da, daakídi'niihí nnee díí goldohgee daagolíní bíl dáteł'ee. ¹⁸ John doo iyáago la'í' doo idlaago nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golj'í, daach'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhí, isháago la'í' ishđlaago niyáádá' gádaashilch'inii, Áń dichini la'í' idłánihi, tax bich'i' nadaahi'niihí la'í' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bit'eké nłini, daach'inii. Da'anii igoyá'í nt'é ádaat'j'í'í bee bígóz'ih.

²⁰ Kih nagozníli' biyi' Jesus íziso áná'ol'j'í'í káágo ye'ánát'j'í'í'á' bincho'í' doo yits'á'yúgo ádaane' dahí bigha yil daaditeh nkegonyaa, gánígo, ²¹ Korázingee daagonohliiní, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohliiní aldó' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú íziso ánágot'j'í'í Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíní doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ílch'ii yiyi' naháztaago bincho'í' yits'á'zh'igo ádaasdaa doleeł ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahí bijj'í Tyre hik'e Sídón bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwíldishnii. ²³ Nohwí, Capérnaumgee daagonohliiní, yaaká'zh'igo hanohwidí'niihí, nohwí ch'iidntahzh'igo nohwidido'nił: nohwitahyú íziso ánágot'j'í'í Sódongee ágágodzaayúgo, díí j'j'í Sódóm t'ah goz'aa doleeł ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahí bijj'í ni', Sódóm golzeehí, bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwíldishnii.

²⁵ Áída' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokáahgo gání, ShiTaa, yaaká'zh'í hik'e ni'zh'í nant'án nłinihi, díí ílch'ígót'aahí nnee daagoyáágo bíl ídaagozinihí baa ch'anank'i' n'í'í mé' ga'ádaat'eehí bich'i' ch'i'nah ánleehí nich'i' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'j'igo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'níł: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshłini, shígółsini at'éé da, shiTaa zhá; la'í' doo hadín shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshłini zhá, la'í' dahadıńta shiTaa bich'i' bígóz'ihgo áshłé'í'í aldó' shiTaa yígółs'í.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidí' la'í' ndaazgo dahda'ohheekí shich'i' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishłé'. ²⁹ Izénázwodí' lahdí' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígonł'áah; shijí' yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'j'í da: áik'ehgo nohwiyi' siziiní hanáyoł doleeł. ³⁰ Izénázwodí' lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleeł, da'ighéelgo ánisiní doo ná ndaaz da doleeł.

12

¹ Áída' Jews daagodnksiní bijj'í Jesus t'oh naghái hentíiní yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasiljigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniłgo daayiyaa nkegonyaa. ² Pharisees daanłini daabíłtsáqdá' gábiknii, Dín'j'í, godilziní bijj'í doo baa nach'ighaa dahí nitsilke'yu

yaa nakai. ³ Jesus gádaabiñii, Ya' David hik'e yił nakaihií bilgo shina' daasiljigo, hago ádaasdaa lán shihí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihina' okaqah goz'aq yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihina' ye' okaqah baa hine'go nuine' ní, doo daayiyago bagoz'anihi daayiyá, áí báhií okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyago goz'anihi. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aq yune' okaqah yedaabik'ehi godilzinií bijji doo daagodnisi da ndi doo bee bida'itah dahí, begoz'aanií bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁶ Dzaagee hadin da'ch'okaqah goz'aanií yitigo at'ehi naghá, nohwildishnií. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahií bitisgo nnee laadaach'oba'íi hasht'ii, niigo aniihií bidaagonosiyo, shii, doo shaa dahgoz'aq dahí, doo shaa yadaati' da doleeł ni'. ⁸ Shii, nnee k'ehgo Niyáahií, godilzinií bijji ndi beshik'eh. ⁹ Áidi' dahiyaada' Jews ha'ánáseh goz'aq yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'azhineé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éheta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayidaadikid gadaaniigo, Ya' godilzinií bijji ná'ch'ilzihií begoz'aq née? ¹¹ Jesus gadaabiñii, Nohwitaahyú nnee la' bidibelií dała'ahi godilzinií bijji o'i'án yune' ogo'yúgo, yitsoodgo hanádishood ya'? ¹² Nnee dibelií yitigo ilji go'ii! Áik'ehgo godilzinií bijji nteégo anách'ot'ijigo goz'aq. ¹³ Áidi' nnee bigan binawod ásdjidi yich'i' ganií, Yushde' dahdinliih. Áik'ehgo bich'i' dahdidilniigo bigan nádzi, lahzhineehi ga'ateé násdlii.

¹⁴ Áidi' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hago'éego Jesus daayizilhee doleełi yaa nadaagoshchii. ¹⁵ Jesus dii yigósiigo áidi' dahnyaa: nnee bik'e' dahnánasaq, áí dawa náyihilziih; ¹⁶ Áidi' gadaayilni, Ch'idaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, ganniidií begolne'go anágot'ijil, ¹⁸ Shinal'a'á, hałtinií, shil nzhóni, shiyi'siziinií bil dábikeyú at'ehi daane'ii: shiSpirit- hií bikázhi' ash'éhgo doo Jews daanlii dahí bich'i' dábikeyú ágot'eehi yaa nagolni' doleeł. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'intinyú bizhihií doo hadin yidits'ag da doleeł. ²⁰ Dábikeyú anách'ot'ijil itis siljigo ayílaazhi' t'oh hichodii doo yitih da, túko'ii beh hiit'ii det'ih dalchihií doo yintsees da doleeł. ²¹ Bií bizhi'ii doo Jews daanlii dahí bada'okii doleeł.

²² Nnee la' ch'iidn isna' áiksini bináa ágodih, la'ii doo yałti' dahi baa bil ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da níi yałti' la'ii go'ii násdlii. ²³ Nnee dawa bil diyadaagot'eego gadaaniid, An David biYe' at'ii ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'aqada' gadaanii, Ch'iidn nant'an, Beelzebub holzéhi, binawodii bee dii nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsidaakeesii Jesus yigósiigo gadaayilni, Nnee dałaháyú binant'a' golinií dabii ilch'i' nanágonkaadyúgo da'ilií hileeh; kih goznilgee daagolinií dagohii dála' naháztaanií dabii il'idadahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh at'éé da: ²⁶ Satan nnee biyi'di' Satan hainihiyoodyúgo, dabii ich'i' naná'dziid; áik'ehgo yebik'ehii hago'éego ízaad begodoh? ²⁷ Shii Beelzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwii daanohwiye'ii hadin bee ch'iidn hadainiyood áida'? Áik'ehgo daanohwiye'ii ch'i'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áida' Bik'ehgo'ihina' biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihina' nohwitaahyú il'idá' nant'aa. ²⁹ Hago'éego la' nnee nalwodi bigowa yune' ha'ách'ighaago dawahá biyéehii ch'in'ijih? Nnee nalwodii ntsé kich'ilt'ó hik'e go'ii. Áida' dawahá biyéehii bits'a' ch'in'ijih.

30 Hadín doo bił gonsht'iji dahíi shich'i' got'inihi at'éé; hadín doo bił íla'áná'ishdle' dahíi shits'á' ts'iltiigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíldishnii, Konch'ói dawa la'íi Bik'ehgo'ihinañ dénch'ogo baa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénch'ogo baa yách'ilti'yúgohíi doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dénch'ogo shaa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénch'ogo baa yách'ilti'híi bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díi jji goldohíi hik'e nágoldohíi ndi. 33 Ch'il nlt'éeyúgo, binest'a' aldó' nlt'éé ngolníi; áídá' ch'il dénch'yúgo, binest'a' aldó' dénch'og' ngolníi; ch'il hago'at'ééhíi binest'a' bee bígózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo hałinoł'jiihíi, hagot'éégo nlt'éégo yádaakti', nch'ogo ádaanoht'eedá'? Kojii yune' hagot'éégo goz'aqa shihíi bee yách'ilti'hi at'éé. 35 Kojii yune' nlt'éégo goz'aanú bee nlt'éégo ách'it'éhi at'éé: kojii yune' nch'ogo goz'aanú bee nch'ogo ách'it'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii nnee yati' da' iliníhíi dawa yee hadaadzi' n'íi bigha baa yá'iti'doleel, nohwíldishnii. 37 Niyati' n'íi bee nlt'éégo ánt'ééhíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'íi bee nángodot'aal.

38 Begoz'aanú ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayihni, Iłch'ígó'aahíi, godiyihgo be'ígóziníi la' nohwíł ch'í'nah ánie'. 39 Yich'i' hananádziigo gádaayihni, Nch'ogo ádaat'éhi nant'i' nakaihi daalinoł'jiihíi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'ji; áídá' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'i' be'ígóził alzaahíi zhá. 40 Jonas taagi jji hik'e taagi t'é' łóg nchaahíi bibid sitiihíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, taagi jji hik'e taagi t'é' leyi' sitii doleel. 41 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii nnee Nínevehgee daagolii n'íi daahiziiigo nnee daalinoł'jiihíi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitigo daancho' ni', daadidoñii: Nínevehgee daagolínií Jonas yakti'go daidezts'aqadá' bincho'íi yits'a'zh'i' ánadaasdzaa; áídá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. 42 Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadi'go nyááhíi hiziiigo nnee daalinoł'jiihíi yaa yakti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didoñii: án dázho' nzaad' n'íyáa, Sólonon bigoyá' yidits'ihgo; áídá' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáa. 43 Spirit nch'ói nnee yiyi'di' háyáadá' tú áđihyú aanádaal, hayú hanayookii yiká hantaago; áídá' doo hagee da lék'e. 44 Áík'ehgo gánii, Shíi shigowayú hadi' niyáa n'íyú nádésdzá; bigowá n'íi doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhoggo neheshjaayú nádzá. 45 Áík'ehgo spirits gosts'idi daancho'i yil nakai, bíi bitisgo daancho'ihí, ái gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' at'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díi nch'ogo daalinoł'jiihíi aldó' ágát'éé doo.

46 Jesus nnee íla'adzaahíi t'ah yich'i' yakti'dá', báq hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'i' hadaadzii hádaat'iiigo. 47 Nnee la' gábiñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'i' hadaadzii hádaat'iiigo. 48 Nnee bił nagosni'íi gáyiñii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? 49 Bitsilke'yu yich'i' dahdidilniigo gánii, Kú shimaa hik'e shik'isyú! 50 Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'ééhíi shik'isn, dagohíi shilah, la'íi shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijii Jesus kłhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníi bahgee nezdaa. ² Áígee

nnee lą́ągo baa náńsą́ą, áík'ehgo tsina'eelíi yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíi tábaąyú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íi yee lą́ągo yił ch'ígó'aah, gáníigo, K'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegee k'edilzíi la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago ąął nádaiezlaa: ⁵ Ła' k'edilzíi tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dą́zhó lą́ąyú da: leezh da'ayáhahíi bighá dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíi bighá nádaahesga. ⁷ Ła'íhíi hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíi ighánńsą́ągo nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzíihíi leezh nń'ééyú nanehezdee, ái zhą nest'án áyíłlaa, la' dala'á gonenadín, la'íi gostą́din, la'íi tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golińńi íyésts'ąą le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihńii, Nń'é bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yáńti'? ¹¹ Áík'ehgo gábihńii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonńsą́ągo nohwaa daagodest'ąądá' bíhíi doo baa daagodest'ąą da. ¹² Dahadín íyésts'ąągo ígoł'aahíi, bigoya'íi itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoya' bá ínágododaak: áídá' dahadín doo íyésts'ąą dahíi, ayáhągo ígoł'ąą n'íi ndi bits'ą' da'ílii nádodleeł. ¹³ Ái bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yádaashti': dédańeł'íi ndi doo daayo'íi da; dédaidits'ag ndi doo ídaayésts'ąą da, doo bił ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gągonéh dadá' Esáias yaa nagolńi' n'íi begolzaa, gáníiđi, Dédaadohts'ag ndihíi doo nohwíi ídaagozi da doleeł; dédaaneł'íi ndihíi doo daah'íi da doleeł. ¹⁵ Díi nneehíi bijíi daant'iz daazłi, doo da'dits'ag da daazłi, la'íi daaneshch'il daazłi; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'íi doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíi yee bił ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleeł ni'. ¹⁶ Nohwíi nohwináa biyaa gozhóó, go'íihíi bighá: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híi bighá. ¹⁷ Da'ąńigo gádaanoħwíłdishńii, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi, la'íi nnee nń'éégo ánát'íihíi daah'iiníi daayiltséh hádaat'íi ndi doo hak'i daayiltsąą da; daadohts'agíi daidits'łh hádaat'íi ndi doo hak'i daidezts'ąą da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíi ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nń'é golzeego ágolzeehíi ídaayesółts'ąą. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yá'iti'íi íyésts'ąągo doo bił ígózi dadá', nchọ'i nłińhń baa nyáągo bijíi yune' k'edolzaa n'íi bits'ą' haiyiné'. Áń k'edilzíi intín bahyú nanehezdee n'íi át'éé; ²⁰ Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'í' bił gozhóógo náidńné'híi át'éé; ²¹ Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago, da'anahzhí' begodigháh: áídá' yati'híi bighá nagont'ogíi, dagohíi biniigonł'ééhíi baa gowáhgee dagoshch'í' t'ąązhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'gosdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíi, hágaldzilgohíi k'ize'íđilteehíi ighánńsą́ągo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeł da. ²³ Łeezh nń'ééyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bił ígóziníi át'éé; án nest'án ánáil'łh, la' dala'á gonenadín, la'íi gostą́din, la'íi tádin bitisyú ánáil'łh.

²⁴ Áídá' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anągodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzíi nżhooníi k'eidńláa: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ńi'íi áígee nyáągo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchọ'éhi k'eidńláádá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'ą' gozłiige t'oh

dénchq'éhi áldó' hájééd lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golííní bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabihíí, Nohwinant'a', k'edilzíí nht'éhi la' k'edíílaa ní'dá' díí t'oh dénchq'éhi hadí'go hájéédhi gá? ²⁸ Gábíhíí, Shó'ni'íí át'íí. Bánada'iziidíí gádaabihíí, Ya' áí t'ohíí daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháíhíí dánko bíl daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nolseeł le', inest'aqzhi': áík'ehgo inest'aqgo t'oh nagháí daigeeshíí gádaaldishníí, T'oh dénchq'éhíí ntsé bee da'oht'p'o'go didlid doleełhíí bigħa: áídá' t'oh nagháíhíí shit'oh nagháí bágowə yuñe' ndaanohníí.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí la' ch'í'nah ánágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnlaá. ³² Áí biyigéhíí dážhó akts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dážhó ncha hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dážhó nneezgo hileehgo dló' yúdahyú nada'iníihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okáqgo, bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo qłł dahndiilzoolzhi'. ³⁴ Díí dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nnee ila'ádaadzaahíí yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhá yee yich'i' yakti' lék'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidí gáníí n'íí begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleek; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'i' n'íí baa nagodishnih, níí ni'. ³⁶ Jesus nnee láni nádohkáh yilnńiidá' kĭh yuñe' ha'ayáa: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíí, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentíí, nńiigo nagosíhńi'íí nohwił ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabihíí, K'edilzíí nzhóni k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'éé; K'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nnee bilakt'áhgee sińilíí át'éé; áídá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i nlijhń bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzíí dénchq'éhíí k'eidnlaáhíí ch'iidn nant'án at'éé; qłł inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; la'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolííníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała' alzaago kq' yuñe' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'a yaaká'yú daagolííníí daadish'aago, da'ilchq'ohíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayinił; ⁴² Áídí' kq' yááđinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo kidaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áídá' nnee dá bik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, bíTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golííníí, iyésts'aq le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'ĭi lehíí k'ehgo at'éé; nnee náidnné'go náides'ĭigo bíl gozhóqo báyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohesníí.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bana'iníihi yoo' lán ilíni, dilkq'ohé holzéhi, yíkanta: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ilínihíí yaa nyáágo, báyéé n'íí dawa baa nahazni'igo yoo' n'íí nayihesníí'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehe nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'ééhíí ląágo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dá hálk'łgo, tábaqzhi' ndaidist'go dinezbĭh, nht'ééhíí táts'aa yiyi' odaiheznił, áídá' doo nzhq'q' dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolííníí

nakihíi bílgo náidnné'go hadag déz'ijigo ya'ihénzigo oskaadí' ílk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', áí nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaa'go náda'isdjíd lék'e: áídí' ch'ékaadí' táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bíl otago da, dá nnee zhágo ashldladn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyaa.

²² Áídí' Jesus bitsilke'yu gáyihni, Tsina'eekí behohkáh, shádihyú nohwíl ido'éel hanaayú, shíí nnee nádohkáh, bíldishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaqahyú: o'i'áayú ákú dasahndi naghaa lék'e. ²⁴ Áídá' tsina'eekí tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhí nabi-hilnaa lék'e: bidázhí' nyolhí bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aaah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabilsaa'go, tsidaadolyizgo, Ch'iidn át'íí, daaniigo ndaaldzidyú daadil-wosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwíl daagozhó' le'; shíí ásh'íí; doo nédaaldzid da, daabihni lék'e. ²⁸ Peter gábihni, SheBik'ehni, da'anii ánt'íiyúgo, Tú biká' shich'í' nnaáh, shihni. ²⁹ Jesus, Yushdé', bihni. Áídí' Peter tsina'eekí biyi'dí' gódah ch'eyaágo Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lék'e. ³⁰ Áídá' Peter adjíd nyolgo yígoksjidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehni, hasdashilteeh, niigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábihni, Ni'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bigha nil nagoki? ³² Áídí' tsina'eekí yiyi' onát'aazhdá' nyolí isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekí yiyi' naháztánihií Jesus daayokaqah lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini laq, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bíl nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanzjídá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesnil; ³⁶ Nidiyagé bidá'yú zhá ndi bedaadenolníh, daabihniigo nádaabokaqah: dawa bedaadelnihií nádaabi'dilziih lék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlini Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ílk'idá' nnee yánazjii n'íi yendaago'aahí doo yikisk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonisigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihni, Nohwíi hant'é bigha ílk'idá' nnee ye'ádaanihií zhá daahonohtá'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní doo bikisk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksi, nii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báq yati' yee yokáakí zideego bá goz'aa. ⁵ Áídá' nohwihíi gádaadohni, Hadín bitaa dagohíi báq, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yihnihií; ⁶ La'íi bitaa, báq bílgo doo yidnksi da ndihíi, da'áik'eh nlt'éé, daabildohni. Áik'ehgo ílk'idá' nnee yendaagos'aaní bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanoksi da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaado'inií, Esáias da'aniiigo dabínsé nohwaa nagolní' lék'e, gáníigo, ⁸ Díi nneehíi dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanli, dáyati' zhá yee daashidnksi, áídá' bijíi yee doo daashidnksi da. ⁹ Daashokaqah ndi ch'éh ádaat'íi, nnee yegos'aaní zhá yee ilch'idaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee lani yushdé' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayelts'á'ágo bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo ncho'go kodilteeh da; áídá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áídí'

bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Ái ánniihíí Phárisees daanlíni daidezts'aago doo bil daanzhoq dahíi bígonksí née? ¹³ Áídí' gáyilñii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíi hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníi la' bináá ádaagodini loqosíi k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníi la' bináá ágodini loqosyúgo, da'íla o'i'án yuyaa ohldeel. ¹⁵ Peter gábilñii, Ilch'ígon'áahgo nagosíñni'íi nohwil ch'i'nah áríle'. ¹⁶ Jesus gádaabilñii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonolsijhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áídí' nláhyú bech'íghogháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojiídí' behagohigháhi at'éé; ái ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go natsí'ikeesíi, izideehíi, nant'í' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'íihíi, lé'ilchoogo ánách'it'íihíi, ncho'go yách'ilti'íi, díi dawa kojiídí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Ái ncho'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyaqhíi doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi binaayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golini, Cánaan hat'i'íi nlíni, baa nyáágo gábilñii, Shi-Nant'a', David biYe' nílini, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéégo bich'í' nagowaa, ch'i'idn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabilñiiigo, Yúwehyú nádñ'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'i'íi bitahyú nnee dibelíi ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bigha niyáá. ²⁵ Áídí' isdzánhíi biyahzhí' hayaa adzaago bokaahgo gábilñii, ShiNant'a', shich'oníih. ²⁶ Jesus gábilñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'aníi, shi-Nant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyáa. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dázhó ni'odla' golíi lá! Dá hánt'íihíi k'ehgo ná lalne' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nnt'éé násdlíi. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníi Gálee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa nántsáágo, nnee doo nakai dahíi, bináá ádaagodiníi, doo yádaakti' dahíi, baa dahnagoz'aaníi, la'íi ik'e'an láágo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádailzihi: ³¹ Ái bigha nnee íla'at'ééhíi nnee doo yádaakti' da n'íi yádaakti'go nádaasdlíigo daayiltsaágo, la'íi baa dahnagoz'aá n'íi nnt'éé nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íi nnt'éégo nakai nádaasdlíigo, bináá ádaagodíh n'íi bináá nádaagosdlíigo daayiltsaágo bil díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqhíi ya'ihédaanzíi lélk'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilñniidá' gáyilñii, Díi nnee shaa nántsááhíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaq, k'adíi doo nt'é daiyáa da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íi da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatízh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilñii, Da'igolíige hadí' bán díi nnee doo alch'idé dahíi bá daan'né'go nádaadihi'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíi nadaahné', daabilñii, Jesus. Gosts'idi, la'íi lóg alts'íséhi ayáhago bilgo, daabilñii. ³⁵ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbíih, daayilñii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíi, lógíi bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaqadí' ílk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'izñii. ³⁷ Dawa da'iyáago náda'isdíid lélk'e: áídí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezláa. ³⁸ Isdzáné hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo díidn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáa. ³⁹ Áídí'

nnee baa nańńsáá n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí binaayú bíł o'í'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníí nohwił ch'í'nah áńle', daabińńii lék'e. ² Jesus gádaabińńii, O'í'pahgee gádaadohńńii dák'eh, Gonkt'éé doleeł laą ko: yaak'os lichiihíí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbídá' gádaadohńńii dák'eh, Dégóch'go o'í'pah laą: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bíł hayilkaáńńii be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóni ádaagonońńiiníí, yáa daaneńńigo hago ágonéńńii bídaagonońńi; áídá' k'ad ágonéńńii doo bídaagonońńi da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daalinolt'íhíí godiyihgo be'ígóziníí yiká daadéz'í; áídá' be'ígóziníí doo bíł ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bíł naná'diz'eeldá', bání yinádaasnah lék'e. ⁶ Jesus gádaabińńii, Bání benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééńńii, baa daagonohsáą, nii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakt'igo gádaanii, Bání doo daasii'né' dahíí bighá aníí. ⁸ Jesus ádaańńiihíí yígólsigo gábińńii, Nohwíí nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bighá bání doo daasooné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonońńiih da? Bání dijolé ashdla'i nnee ashdladn doo náhótag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahasoolaa n'íí, ya' doo bínádaańńiih da néé? ¹⁰ Łah áldó' bání dijolé gots'idi, nnee díjdn doo náhótag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahasoolaa n'íí, ya' doo bínádaańńiih da néé? ¹¹ Nt'é bighá doo nohwił ídaagozi da? Bání benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééńńii baa daagonohsáą, nohwíłdéniiđi, bání doo baa yashti'go ádishńńii da. ¹² Bitsilke'yu áńńita yádaagońńiid, Bání benilzoolé baa daagonohsáą, doo niigo aníí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsáą, niigo aníí lék'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihńńii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshńńii daashihńńii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabińńii, Ła', John, Baptize ágo'ńńii n'íí át'ńńii, daanilńńii; ła'ihíí, Elías at'ńńii; ła'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí át'ńńii daanilńńii. ¹⁵ Jesus gánábiłdo'ńńiid, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'ńńii daashildohńńii? ¹⁶ Simon Peter gábińńii, Ni Christ ánt'ńńii, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábińńii, Simon Barjóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e díł nlíni doo nił ch'í'nah áyíłaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nił ch'í'nah áyíłaaago ádíńńiid. ¹⁸ Ła'íí gánidishńńii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníí kih ágoch'ile'híí k'ehgo díí tséehíí biká' yisht'ńńii: áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igeęsé naa nshńńii: áik'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' lesínł'ooníí yaaká'yú áldó' łest'łoq doleeł; nt'éhéta ni'godzán biká' k'e'íń'aańńii yaaká'yú áldó' k'e'dot'aah doleeł. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayihńńii, Shíí Jesus, Christ nshlińńii hadín bíł nadaagolńńi' hela'.

²¹ Áídí' godezt'igo Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazini, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchíhi binidaagodnle'íí, ła'íí bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yil na daagolńńi'go nkegonyaa. ²² Peter t'aązhí' bich'í'

hananádziigo gáníí, SheBik'ehń, díi nits'á'zhí' begoz'ąą le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'ąązhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áńne': ni shíł godńkíš: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíí k'ehgo doo natsíńkees da ląą, nńee binatsekeesíí zhá bee natsíńkees, bńńii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Dahadín shiké' dahdigháh hár'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'íłna'áhi dahyidot'íhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bńł goyééhíí, áí bits'á' da'íłíí hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shighą bi'ihí'na' da'íłíí silij'íí, án ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hńnaa doo. ²⁶ Ni'goszán dągoz'ąą nt'éégo ch'ist'íıdá' koyi'siziiníí da'íłíí silij'úgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íh? Dagohíí koyi'siziiníí hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bńł nánshkáh; áígee nńee dała'á daant'íıgee ánát'íıdíí dábik'ehgo bich'í' nadi'ish'ńł. ²⁸ Da'anii gánohwłdishńii, Kúgee nadaaziiníí la' dá doo da'itsaahíí dail'íhéhé shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshłııgo náshdaągo daashłtsąągo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaągee Peter, James, hik'e John, bik'isńhíí, bńłgo Jesus dasahndi ył okai lęk'e, dzıl n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silij: binii bik'ina'didlaad silij, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí ligai silij, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bńł daanłııgo silij, Jesus ył yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihńii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhqo: hant'íyúgo dzaągee t'ohdahskán taago ádaagohidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dązhq bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gánııgo, Díńko shiYe' shıł nzhóni, baa shıł gozhóni; án hódąayołts'ąą. ⁶ Díı daidezts'ąągo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáągo bedaadesniigo gádaabihńii, Daohsłh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'ıı hik'e nńee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'ıı. ⁹ Dziłdí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihńii, Daahłtsąą n'íı hadín bńł nadaagołńi' hela', shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, dasits'ądı' naadiszaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadłkidgo gádaabihńii, Hant'é bighą Elías dantsé hıgháh, daanii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchihí? ¹¹ Jesus gádaabihńii, Elías da'anii dantsé hıgháhgo dawahá ilch'ı'ńadaidle'. ¹² Áídá' gánohwłdishńii, Elías ilk'idá' n'yaá, ndi doo bídaagoch'ıłsı da ni', áídá' dá hádaach'it'ıyú ánadaach'ol'ıł lęk'e. Áí k'ehgo shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, áłdó' ádaashich'idolił. ¹³ John, Baptize ágoł'ıı n'ıı, áyihńııgo bitsilke'yu yıdaagol'ııd.

¹⁴ Nńee ląągo íla'at'ééhíí yaa hikaigo nńee la' Jesus yaa nyáągo yich'ı' hılzhıızhgo gábihńii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'ı' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíí tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bńł ni'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'ı' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabihńii, Nohwi'odłą' édaadłhgo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalinoł'ıłhíí, dahosahzhı' nohwıł nahasht'ąą? Dahosahzhı' ląą nohwıdag ánsht'ee? Yushd'é niye' shich'ı' bńł nn'ášh. ¹⁸ Jesus ch'ıidn ndzilgo yich'ı' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá: áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nłt'éé nąsdłłıı. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíí hant'é bighą doo hadaandzódó da lán? daabihńii lęk'e. ²⁰ Jesus gádaabihńii, Nohwi'odłą' da'ayáháhíí bighą: da'anii

gádaanohwíldishnii, Nohwi'odlq' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díi dzihí bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabiłdohñiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleel. ²¹ Áídá' díi ga'at'éhíhíi dáshíná' da'ch'okąqągo zhá habidi'nedzódihi at'éé.

²² Gálılee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaannihíi bilák'e shi'dolteel. ²³ Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdáh, ñii. Ái bighą bitsilke'yu bijii daanniih lęk'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'inihíi Peter yaa hikaigo, Ya' nıkh'ıgó'aahíi naná'i'nikihíi nayiniıl née? daabihñii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ñii. Kih yune' oyáago Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábihñii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'godzán biká' ízigo nant'án daanliinií, hadín tax dagohíi tribute bich'í' nayiniıl? Ya' dabíi bichagháshéhíi née, dagohíi nanidí' nakaihíi née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, ñii. Jesus gánabiłdo'niid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hiniıl da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleelhíi bighą, túsikaayú ñnáh, lóg behahidleeihíi táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' its'á' ánele'; ákone' zhaali siné'ihíi hanné'go tribute bich'í' nada'ch'inihíi shíi shá la'íi ni ná bich'í' nahiniıl.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadín itisgo nlii? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi dała'á yushdé' yihñiigo, bit'ahdi' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniigo gánohwíldishnii, Nohwinch'íi bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íséhi k'ehgo ádaadohde'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah hohleeh. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkáayú chagháshé díi ga'at'éehíi náidnktiiyúgo, shíi náshidnktini at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaqáhiíi dała'á nch'ogo at'íigo áile'íi, án tséé be'ík'áhi nchaahi bik'osyú bidest'pogo túnteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzhog doleel ni'.

⁷ Ni'godzán biká' nñee nakóntaahíi bá góyéé doleel: nakódintaahíi dá begolnéh go'íi; áídá' hadín na'intaahíi bá góyéé doleel! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíi nıkee nch'ogo ánat'íił ániłsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'olt'e': doo hagot'éégo nanñaa da ndi, nits'í ląhzhí' áđih ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e nıkee nakigo k'og' dahazhí' dilt'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhog da. ⁹ Niñáá nch'ogo ánat'íił ániłsiyúgo, ha'aahgo yó'olne': niñáá dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' niñáá nakigo ch'iidn bik'og' dilt'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhog da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaą, díi doo ízigo ádaat'ee dahíi la' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á biñádaadéz'iinihíi, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íi, nohwíldishnii. ¹¹ Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishñiihíi bighą niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Nñee bidibeł'íi dała'á gonadín gol'íidá' dała'á ch'a'oyáayúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dákú nyiniłdád' dzilyú ch'a'oyáa n'íi hantaą gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Náidnktiiyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa bitisgo náid nktinií yaa

bił gozhóq. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nch'ogo adzaayúgo, bich'í' nínángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bińáál bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózi doleel. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaaní ha'ánálséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłi dahíí, tax bich'í' nahi'níłi k'ehgo baa natsínkees doleel. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwıldishnii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasoł'oołhíí yaaká'yú áldó' łest'oo doleel; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú áldó' k'e'do't'aah doleel. ¹⁹ Gánánohwıldish'nii, Naki doł'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lęk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okaqąhgo íla'at'éeyúgo, áígee ihń'gee shíí nshłi.

²¹ Peter baa nyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dénch'ogo ánát'ílyúgo, da'kwíidnshá' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábiłnii, Gosts'idn doo nıłdishnii da, ndi gosts'idnhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí íłk'ídaagodıłdooł hádaat'íhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hıl'a'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'inił dahíí bighą, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichągháshéhíí, la'íí dawa bíyééhíí biłgo nahoníih, áí bee shich'í' nanáhó'níł, niigo bąngon'ąą, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, ąął nich'í' na'ishniił ndi at'éé, biłnii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'inił da ndi nzhoo, biłniigo nanábines'ııd. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo la' yıl na'iziidi, dała'á gonenadın pence golzeego baa hayıl'áhi, yıltsąą: án yizidntsoodgo, Shaa hán'aahíí shich'í' nanáhí'níł, yılñii. ²⁹ Yıl na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniił ndi at'éé, biłnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyıl't'e', baa ha'áahíí na'haznılzhí'. ³¹ La' yıl nada'iziidíí daabiłtsąągo doo bił daagozhóq dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yıl nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'ıl'aadgo gábiłnii, Ni shána'iziidíí dązhó nch'oo' ląą, ni shaa hán'áhi doo shich'í' nanáhí'níł da ndi nzhoo, nıłdéniiid ni', náshonkąąhgo: ³³ Áík'ehgo ni áldó' bił na'iziidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ılka' yune' obił'a' biniigodılnehgo, baa ha'áahíí dawa nanáyiheznılzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwıjııd' nohwik'isn nohwich'í' nch'ogo at'ééhíí bighą baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí ąął yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lęk'e, ni' Judéa golzeeyú, túńłłnii Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' nánłtsąągo nádaayılziih lęk'e.

³ Phárisees daanłni áldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee hant'éhéta bighą bi'aa yıl íłk'ínát'aashgo goz'ąą née? ⁴ Jesus gádaabiłnii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyılłaał, nnee la'íí isdzán áyılłaa lęk'e, ⁵ Gánııgo,

Díí bighą nnee bitaa hik'e báą yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleel: áí naki n'íí dała'á nádodleel. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silíj. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nań łayinlááhíí, dahadíńta ilk'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabihńii, Ágát'éédá', nt'é bighą naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí łayile'go isdzánhíí yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'áą lán gá? ⁸ Jesus gádaabihńii, Moses nohwíjii daant'izíí bighą nohwi'aa bil ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'áą lək'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíí gádaanohwíldishńii, Hadín bi'aa doo nnee ła' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íí yil nnááyúgo, án aldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabihńii, Na'i'neehíí ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhọq. ¹¹ Jesus gádaabihńii, Doo nnee dawa díí yídaanel'ąą da, hadíí ye'at'éé doleelgo baa daadest'aaníí zhá. ¹² Nnee ła' doo nnádaalsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' ła'íí doo nnádaalsé' dago ádaalne': ła'íí dabíí hádaat'íjgo yaaká'yú dahsdaahn bílałt'áhgee begoz'ąąhíí bighą doo nnádaalsé' da. Hadín díí yínel'aaníí ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bil nch'ihczkai lək'e, yiká' ndaadilńiihgo yá okąąh daabich'o'ńiigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íj da, daakońii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníí, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínóhtá' da; bíí ga'ádaat'eehíí yaaká'yú dahsdaahn bílałt'áhgee daanlii. ¹⁵ Chągháshé ąął yiká' ndaadesńiihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee ła' Jesus yaa nyáágo gáyihńii, Ich'ígó'aahíí nt'éhi ńlínihi, hago łaą nt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yaaká'yú bee hínshńaa doleel? ¹⁷ Jesus gábihńii, Nt'é bighą nt'éhi shíłńii? Doo hadín nt'éé da go'íj, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá: áidá' ihí'naa nt'éhi biyi' onnáh háńt'íjyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh áńt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhíhíí? ńii. Jesus gábihńii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íj da, Doo lé' ch'ík'choo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idńs: ła'íí, Kot'ahdí' gólíńíí koł nzhọq, dakíí ídíł ch'ijọqhíí k'ehgo. ²⁰ Nnee áńí nagháhíhíí gábihńii, Áńists'ísédí' godezt'i'go díí dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zhášą' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábihńii, Nzhọq nleeh háńt'íjyúgo, tí'i, dawahá níyééhíí naa nahonńiihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'ńińh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíni níyéé doleel: áidá' yushdé' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áńí nagháhíhíí díí yidezts'ąądá', doo bil gozhọq dago onádzaa: dážhó háłdzilhíí bighą.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Da'ąńiigo gánohwíldishńii, Nnee háłdzili yaaká'yú dahsdaahn bílałt'áhgee daanlińíí itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwíldish'ńii, Łíj bighán ha'í'áhíí bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíí Bik'ehgo'ihí'nań bílałt'áhgee daanlińíí itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díí daidezts'ąądá' bil díyadaagot'eego gádaanńii, Áidá' hadín zhá hasdáb'íłteeh? ²⁶ Jesus daabineł'íjgo gáníí, Nneehíí áí doo łayole' at'éé da go'íj; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábihńii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihíikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahi'ńií? ²⁸ Jesus gádaabihńii, Da'ąńiigo gánohwíldishńii, Dawa áńídego áńálzaago, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláádíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihíí aldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotąą doleel, Israel nakits'adah hat'i'íí yaa yádaakti'go. ²⁹ Dahadíń bigową,

bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, báá, bi'aa, bichagháshé, dagohí bini' shizhi'hí bighá yits'á' dahnyaahí, dała'á gonenadín ánáhołáago baa det'aahi at'éé, la'í ihí'naa doo ngonel'áa dahíi yee hínaa doleeł, yaaká'yú. ³⁰ Áída' ląágo dantsé daanłi n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanłi n'íi dantsé doleeł.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíiníi bíyéé gólíni dážó t'ahbiyú bánada'iziidíi hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíi penny yich'í' na'iníiłgo yángo'ąáda' bidahts'aa hentíyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hiniih nagoz'ąayú la' daazhógo nadaazíigo yłtsąago, ⁴ Gádaayihni, Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, dávik'ehgo nohwich'í' nahishnił ndi at'éé. Áik'ehgo ái aldó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyáayú la'íi taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú la' daazhógo nadaazíigo náyłtsąa, Hant'é bighá daazhógo nasozíigo o'í'ąá? yihni. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíi bighá, daabihni. Nohwíi aldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, yihni. Dávik'ehgo nohwich'í' nahishnił ndi at'éé. ⁸ O'í'ąayú dahts'aa hentíiníi bíyéehíi bik'ehgo na'idziidíi gáyihni, Shánada'iziidíi bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hinił, da'iké'yú náda'nziidíi ntsé, áída' dantsé náda'nziidíi iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íi ákú hikaigo dała'á ntíigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'nił, daanzi lék'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntíigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díi bich'í' nahas'nilhíi bighá nnee bidahts'aa gólíni yída'łtahgo, ¹² Gádaabihni, Dała'ádn lédihikezzhí' nada'iziid n'íi néé bił dáteł'eego nohwich'í' nahánił, néé gozdogyú nyeeego nada'idziidgo o'í'ąá. ¹³ Nant'ánhíi na'iziidíi la' gáyihni, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishnił, nildishniigo, da'áige nił nzhọo ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'henlihií nádnné'go nádndáh: díi iké'yú na'nziidíi án aldó' nich'í' na'hánnilhíi k'ehgo bich'í' na'hishnił. ¹⁵ Dashíi shíyéehíi dashíi hást'íyú ánash'íiłgo, ái doo shá goz'ąa da néé? Ya' nił nni néé, nt'éégo ánsht'eehíi bighá? ¹⁶ Áik'ehgo iké'yú daanłi n'íi dantsé doleeł, la'íi dantsé daanłi n'íi iké'yú doleeł: ląágo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu ył hikaahgo k'ihzhí' ył nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isąa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, okąah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'łchíi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanłi dahíi yaa daashłteehgo shaa daadloh doo, hashída'łtsaas doo, áídí' tsí'łna'áhi bidaashłkałgo daashzilhee doleeł: áídí' taagi jł hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíi binne'híi Jesus yaa ył hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídoshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'íi gá? biłni, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'án síniłgo dahnándaago díi shinne'yu nakihíi la' nigan dihe'nazhineé dahsdaa doleełgo, la'íi ni'eshganzhineé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. ²² Áída' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaah't'iiníi doo bídaagonoksí da ląa. Idee be'ishdłąahíi be'ohdłąago binołdzil néé, la'íi baptize be'áshí'dilne'íi bee baptize ánohwi'dilne'go binołdzil néé? Binołdzil, daabihni. ²³ Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdłąahíi da'anii be'ohdłąa

doleel, la'ii baptize áshi'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwí'dilne' doleel: áidá' shigan dihe'nazhinéé dagohíi shi'eshganzhinéé sodaa doleelíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da, áí dahadín shiTaa yágoz'aanii zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ Ik'isyú nakihíi ádaanihíi Jesus bitsilke'yu gonenanhií daidezts'aadá' doo bíl daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyílaago gádaayihíi, Doo Jews daanlii dahíi binadaant'a'íi isná ádaabilsigo bá nadaant'aah, la'ii bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíi da'áníiyú ádaat'íigo ádaabilsigo bídaagonoŋi. ²⁶ Áidá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áidá' dahadín nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áí'íi le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadín nant'an nshlii le' nzihíi, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshlii ndi, doo hadín shich'oníihíi bighá niyáá da, áidá' nnee bich'oshniihíi bighá niyáá, sh'i'ihí'na'íi nnee láni bá nahishniihíi bighá niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezaa.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, áí Jesus higaaŋo ya'ikodaanzíigo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nádaabokaqah. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehíi, Godnch'áad, daabihniid: áidá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nanádaabokaqah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohnií? bihnií. ³³ NohwiNant'a', gohiit'íigo ánanohwidle', daabihnií. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'íi nádaasdlíigo biké' dahish'aazh lék'e.

21

¹ Áidí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Bétphage golzeezhí', áí dził Olives holzéhi si'aagee, áidí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'á', ² Gáyihniigo, Tí'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bílgo dahst'óogo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłoos. ³ Nnee la' nt'éhéta nohwihniiyúgo, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íi, bíldohniih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłoos. ⁴ Díi ánágot'íihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolnéhgo ánágot'íi, ⁵ Sion bizhaazhé bíl nadaagoñi, Díi'íi, ízigo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníiyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bílgo, baa daizłoqzgo bidiyágéhíi yiká' dahdaihezníldá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lék'e; la'ihíi ch'il palm bits'ádaaz'aahíi nadaayihílgeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádiñ náseehíi, la'ii biké'dí' náseehíi daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David bíYe' nílini: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaałíi ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'aadí' Hosánna. ¹⁰ Áidí' Jerúsalemíyú n'yáágo áígee daagolíiníi dawa, hago láá ágodzaa daanzigo, Díi hadín at'íi? daanii. ¹¹ Nnee biké' náseehíi gádaanii, Díi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íi, Názarethdí' nagháhi, áí Gálílee bigodesdzogíi biyi'dí'.

¹² Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi la'ii nada'ihnihi ch'íinihiyood, la'ii zhaali yiká' ílkáh ch'ínadainihíi naz'aaníi nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihíi biká'dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchíi, Shikíhíi k'ih biyi' da'ch'okaqahíi holzeego hojii doleel; áidá' nohwihíi

daan'ihíí bigowa ádaagosolaa laa. ¹⁴ Bináá ádaagodiníí la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okaah goz'aagee baa hikai; áígee nádaabilziih lék'e. ¹⁵ Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Jesus íziso áná'ol'ihíí daayiltsaago, la'íí da'ch'okaah goz'aagee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiltsaago, dážhó doo bil daagozhó da lék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabilnii, Ya' díí ádaaniihíí dints'ag née? Jesus gábilnii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chagháshé akts'íséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'i dážhó nt'éégo ihédaanzigo ádaasínlaa?

¹⁷ Áidí' bits'á' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lék'e. ¹⁸ T'ahbiyú kih goznilyú nádeszaago, shiná' silíi. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsaago yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aa zhá gólíigo yígolsiidgo gáyiñnii, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'á' da'ádih doleeł. Áík'ehgo dagoshch'i' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsaago bil díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'i' náhesgá laa! ²¹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gánohwidishnii, Nohwi'odla' golíiyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áidá' díí dzikíí bich'i' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohniiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkaahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaago ádaadohniiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaah goz'aag yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazíni bilgo baa hikaigo gádaabilnii, Hadín bik'ehgo ánant'ihí? Hadín naa godin'áágo ánt'ihí? ²⁴ Jesus gádaabilnii, Shíí aldo' dała'ándi nanohwidishkid, shil nadaagohni'yúgo, shíí aldo' hadín bik'ehgo ánasht'ihíí nohwil nagoshni' doleeł. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Lil yádaalti'go gádaahildi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwidishnii, Áidá' nt'é bighá doo daahohdlaa da lán? ²⁶ Áidá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlii daanzihíí bighá. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayilnii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábildo'niid, Shíí aldo' hadín bik'ehgo ánasht'ihíí doo nohwil nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jii shidahts'aa hentíiyú na'iziidyú nñáh, yilnii. ²⁹ Án bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilnii; áidá' bikédí'go biini' lahgo ánáyiidlaago akú óyáá lék'e. ³⁰ Biye' la'ihíí yaa nanádzago da'ágánáyildo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, niid; áidá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa ániyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabilnii, Da'anii gánohwidishnii, Tax bich'i' nadaahi'niihíí la'íí nant'i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilak'áhge daanliini' itah daaleeh. ³² John nt'éégo ágot'eehíí yaa yahti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaa da; tax bich'i' nadaahi'niihíí la'íí nant'i' nakaihií zhá daabodlaa: nohwíí bídaagonlzi ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánaadaasohdlaago daahohdlaa da.

³³ Hch'ígót'aahgo nanágonihíí la' ódaayełts'áá: la' nnee bidák'eh golíini' dahts'aa k'eidnlaágo yinaayú na'neznil, dahts'aa hahigees doleełgee yá ogogéed, biká'dí' ídést'iini' ágólaa, la'íí bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'áadá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá: ³⁴ Da'nest'aagee ngonyaágo bánada'iziidi

bidahs'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'a', binest'á' la' bá náyíné'go. ³⁵ Áídá' bá inádaadéz'ini nada'iziidí' yil ndaazdeelgo da'a'á nyída'eshtlzh, la'ihí' daizes-hí'í, la'ihí' tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidí' ntsédá' oyi'a' n'í' bitisgo onayl'a': áí ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'ík'é'yú biye' oyi'a', Shiye' daidnłš doleel, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayltsáqádá', dahs'aa yinádaadéz'ini gádaahí'di'nii, Díí dahs'aa hentí'ni' biyéé doleelí' át'éé; yushdé', daazóldee, áík'ehgo biyéé doleel n'í' daanohwíyéé doleel. ³⁹ Áík'ehgo yil ndaazdeelgo dahs'aa hentí'í' ch'ídaist'e'go daizes-hí'í. ⁴⁰ Áík'ehgo dahs'aa hentí'ni' biyééhí' nádzáágo bidahs'aa bá yinádaadéz'inihí' hagosha' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayilnii, Bidahts'aa golí'ni' nnee doo bik'ehyú ádaat'í' dahí' naitseedá', bidahs'aa hentí'ni' bá yinádaadéz'ini la'ihí' yá ch'inágohet'aah, áí inest'aágo nest'ánhí' baa daach'ihini' doo. ⁴² Jesus gádaabilnii, Díínko Bik'ehgo'ihí'na' biyati' bek'e'eshchiini' doo hwahá daahohshiih da née? Tséé kłh ádaagole'í' yó'odaisne'i n'í', hagon'áágee dantsé si'aaní' silj: díí nohweBik'ehn' bik'ehgo ánágot'í'í, áí daanéel'í'igo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighá gádaanohwíldishnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohljigo nohwaa ch'ígót'i' n'í' nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'í, Bik'ehgo'ihí'na' yikisk'eh hikaahí', baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadí'n áí tséé yiká' nágo'yúgo, alts'íségo nihiltóod: áídá' dahadí'n áí tséé biká' naltó'yúgo, di'ílégo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okąąh ye bik'ehi itisyú nadaandeehí' hik'e Phárisees daanlíni' ikh'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'í' daidezts'aqádá', bíí ádaabilniigo yidaagolšjíd. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'í' ndi nnee łani yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi nlij daanzihí' bighá.

22

¹ Jesus ikh'ígót'aahgo na'goni'í' yee yil nanágołni'go gání'í, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní' díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niinéhi bá da'idáago ngon'áá. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohohkáh daayilniiid n'í', yushdé' bi'niigo yil'aa: ndi doo ákú híkáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gání'igo, Daabi'dokeedí' gábilđohnii, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé hik'ahí' nasiltseed, dawa qął nłt'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabí' hádaat'í'yú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihí' baa na'hiniihyú óyáá: ⁶ Ła'ihí' nant'án binadaal'a'á yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadí' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhí' díí ya'ikonzjídá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahí' dai'p'aago nnee ádaat'í'ndi n'í' nadaistseed, la'í' bikłh nagozní'li' daidnłd. ⁸ Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyilnii, Ni'i'néhygo da'idąąhí' łalzaa ndi daabi'dokeedí' doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighá da'ditinyú dohkáh, áígee hadí'n daah'iini' dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabilđohnii. ¹⁰ Áík'ehgo nadaal'a'á intink'ehyú okai, hadí' daayiltsáqahí' dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahí' la'í' nłt'éégo ádaat'eehí' łla'ádaizlaa: áík'ehgo nnee łani ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihí' yinel'í'igo, nnee la' ni'i'néhygo íhí' doo golj' dago yiltsaq: ¹² Áík'ehgo gáyilnii, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhygo íhí' doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehí' doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhí' binadaal'a'á gádaayilnii, Bigan hik'e

bikee lídaakt'ooogo godihilyú ch'ídaanołt'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idilk'ash doleeł. ¹⁴ Łáágo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nii.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałt'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchijj. ¹⁶ Phárisees biké' anákahíi hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabilniigo, Ilch'ígó'aahíi, da'aniigo ánniigo, la'íi Bik'ehgo'ih'i'nań bich'i'zhin'éégo goz'aaníi da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nńee doo beníldzid dago yáńłti': nńee doo la' itisgo sínłtj da. ¹⁷ Ái bighą nohwł nagoln'i', Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniilgo begoz'aą née? Née dah née? ¹⁸ Ái nńeehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsigo gádaayilnii, Nt'é bighą yashti'íi bee daasholjizhgo ádaashłdohńii, nohwłi daanohshoq ádaadoł'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niłłi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áik'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aą. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aą? daayilnii. ²¹ Caesar bíyéhi laą, daanii. Jesus gádaabilnii, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanohniłł, áidá' Bik'ehgo'ih'i'nań bíyéehíi Bik'ehgo'ih'i'nań baa daanohniłł. ²² Díi daidezts'aądá' bil díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijji Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, ²⁴ Gádaayilniigo, Ilch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', Ła' nńee bichagháshé doo la' dago daztsaąyúgo, bik'isnhíi bí'aa n'íi yil nnádo'neełgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniił. ²⁵ Ik'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljí ni': dantsé nńááhíi daztsaą, bichagháshé doo la' da, áik'ehgo bí'aa n'íi bik'isn yil naná'náa: ²⁶ Nakigeehíi ágánánázzaa, taagigeehíi áldó', da'áik'ehgo gosts'idzhi' dawa nanezna'. ²⁷ Da'ík'e'yú isdzánhíi áldó' daztsaą. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí naach'idikáhgee díi gosts'idihíi shą' hadíi bí'aa doleeł, dawa yil nadaaznaadá'? ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'olsiih, Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' bek'e'eshchiiníi la'íi Bik'ehgo'ih'i'nań binawodíi doo bídaagonołsį dahíi bighą. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ilse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ilse' da, áidá' Bik'ehgo'ih'i'nań binal'a'á yaaká'yú daagoljíhíi k'ehgo daagoch'iljí. ³¹ Áidá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ih'i'nań baa nohwich'i' yałt'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíi Abraham Bik'ehgo'ih'i'nań yokaąhíi nshłjį, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ih'i'nań yokaąhíi nshłjį. Bik'ehgo'ih'i'nań doo nanezna'íi yokaąhíi nłjį da, daahinaahíi zhą. ³³ Nńee íla'at'ééhíi díi daidezts'aągo, ilch'ígó'aahíibighą bil díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'ńii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzjigo, íla'adzaa. ³⁵ Ái la' begoz'aaníi nt'éégo yígółsini Jesus yich'i' hadziigo nabíntaahgo nabídilkid, ³⁶ Ilch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ih'i'nań yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábilnii, Bik'ehgo'ih'i'nań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhoo le'. niy'i'siziiníi dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nił nzhoo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ih'i'nań yegos'aaníi dantséhi la'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíi áldó' ágánánát'éé, Nit'ahd'í gólíníi nił nzhoo le', dani ídił njóóhíi k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ih'i'nań yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ih'i'nań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiiníi dawa díi nakihíi bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadilkid, ⁴² Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsidaahkees? Hadín biye' nłjį? David biye' nłjį, daabilnii. ⁴³ Jesus gánádi'ńii, Hagot'éégošą' David Holy Spirit yábiyilłt'go,

SheBik'ehń, bińńii, gánńigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyilńńiid, Shigan dihe'nazhinéégo sínđaa, ni'ina' benik'eh silligo nikekt'ááhyú ninńilzhi'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, bińńiigo bozhíyúgo, hagog'éégoşah' biye' nńií áídá'? ⁴⁶ Jesus nńee doo ła' bich'í' hanadzih da lěk'e, ái bijjíd' godezt'i'go nńee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

¹ Jesus nńee ıla'at'ééhíí hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gánńigo, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nńee yá sizjii n'íí k'ehgo nńee yá nazjii: ³ Ái bighą da'ádaanohwińńiiyú ádaanoht'eego ádaaht'jii; ndi doo ádaat'jiihíí k'ehgo ádaaht'jii da: ái ádaanńiiyú doo ádaat'jii da ndi ádaanńii. ⁴ Ái nńeehíí nńee biwosyú ndaazgo dážhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayilsi; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanńii da. ⁵ Nłt'éégo ánádaat'jiihíí dawa nńee dá bo'jii hádaat'jiihíí bighą ánádaat'jii: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ła' bídaadest'łoohíí nteelgo ádaile', bi'íí bidá'yú alđó' nteelgo na'izlaago ádaayilsi. ⁶ Da'idaągee nńee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbįhyú itah dahnaháztąago zhą bił daanzhoo, ła'íí Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nńee yánazini dahnádinbįhyú itah dahnaháztąago alđó' bił daanzhoo, ⁷ Na'hinńiih nadaago'ąayú bich'í' ádaach'ńińiigo, ła'íí, Iłch'ígó'aahíí, Iłch'ígó'aahíí, daablińńiigo zhą bił daanzhoo, ⁸ Áídá' nohwihíí doo hadín, Iłch'ígó'aahíí, nohwilńii da le': dała'á nohwil ch'ígó'aahíí nńií, Christ zhą; ła'íí nohwihíí daanohwigha ilk'isyú daanohńjii. ⁹ Ni'gosdzán biká' nńee doo ła', ShiTaa, biłdohńii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahn zhą, nohwiTaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwilńii da le': dała'á nohwiNant'a' nńjii, Christ zhą. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídeştiiníí idaagoch'olba'go adolńnik; áídá' hadín idaagoch'olba'íí itisgo at'éégo adolńnik.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohńni, daanohshoo ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nńee bits'ą' daanáda'dohtj: nohwíí doo itah daahleeh dadá', nńee itah daaleeh doleeł n'íí t'ąazhi' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohńni, daanohshoo ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Isdzané itsaa daanlíni bigową bits'ą' nádaahohńnik, ła'íí daazhógo ádaadohńniigo nzaad gont'igo da'ohkaąh: ái bighą nohwíí itisgo nohwińiigonłt'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohńni, daanohshoo ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Tú biká' ła'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwińiigháhíí bighą; nohwińiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchoođgo ch'iidn biko' diltł' yuyaa bągoz'ąą. ¹⁶ Nohwińáá ádaagodjii ndi ła' báđjii nadaahkaińií, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okąąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilńińhdá', ái doo nt'é da, daadohńii: ndi hadín óodo da'ch'okąąh goz'ąą yune'hi biláhyú bitł'a dahnádidilńińhíí, án zhą da'áníyú at'éé le', daadohńii! ¹⁷ Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, óodohíí née, née da'ch'okąąh goz'aaníí bits'ą'd' óodo dilzjingo alzaahíí née? ¹⁸ Ła'íí, Dahadín be'okąąhíí biká' dahnási'ńiki goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilńińhdá', ái doo nt'é da, daadohńii; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'ńińií ái yiká' dahsiné'íí biláhyú bitł'a dahnádidilńińhíí, án zhą da'áníyú at'éé le', daadohńii. ¹⁹ Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań

baa hi'né'ihú dilzjho áile'ihíí née? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, áí hik'e biká' dah sihi'niikíí dawa aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²¹ Ła'íí dahadín da'ch'okaqah goz'aanú biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, áí hik'e ákóne' golííníí aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²² Ła'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bit'á dahnádidiłñihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aanú hik'e áígee dah sdaahíí aldó' biláhyú bit'á dahnádidiłñih. ²³ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! T'oh mint, ánise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú itisgo at'ééłhíí doo bee ádaanoht'ee da, dá bik'ehyú ánách'ot'jłłíí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odłá' golííníí: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayolnah dago. ²⁴ Nohwińáá ádaagodjłh ndi la' bádjłh nadaahkaihíí, dó' áłts'iséhí bitádaadołkaal dá' hji bighán ha'i'áhi odaaholmeeh. ²⁵ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihí'niikíí la'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhá biyi' yune' begoz'aq. ²⁶ Phárisee nłłni, nináá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tángis, áík'ehgo biká'dí' aldó' nł'ée dolee. ²⁷ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Nnee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí lıgaigo análzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' áí biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhá sińil, nchq'íí zhá dawa begoz'aq. ²⁸ Nohwíí aldó' nohwiká'df'go zhá nnee bináál nł'ée go ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yune' nzhqo ách'idil'iinií hik'e nchq'híí bee hagolk'ıl. ²⁹ Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohłni, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé dolee! Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijeedíí biká'gee dant'éhéta bee binádaach'ilñihíí ádaagohle', la'íí nnee dá bik'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánádaahdle'híí bigha, ³⁰ Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahinaadá' daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandłjı da doleeł ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichagháshé daanohłjgo dánohwí' ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íí nchq'go ádaat'jı n'íí aqłzhj' beda'ohle'. ³³ T'piish k'ehgo daanohłni, ch'osh bik'asda' golííníí k'ehgo hałinoł'jłłíí, ch'iidn bikq' diltłi' yuyaa nohwá goz'aanú hagot'éégoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi nohwich'j' daadeł'a': áí la' nadaaltseed doleeł, la'íí tsj'ılma'áhi bídaaholkał doleeł; la'ihíí ıla'ánádaahłjıgee habıda'oktsaas doleeł, la'íí daabi'odłá'híí bigha yóiyahgo binı'da'dolnıh doleeł, kjłh goznıldı' lahyúgo kjłh goznıłzhj': ³⁵ Áí bigha ni'gosdzán biká' nnee dá bik'ehyú ádaat'eéhíí nadaaztseedíí dawa bidıł nohwik'izhj' didot'aał, dá bik'ehyú at'éhi, Abel holzéhi, zesdjıd' Barakias biye', Zakariás holzéhi, zesdjızhj', Zakariásiı kjłh biyi' da'ch'okaqahíí hik'e be'okaqahíí biká' dahnási'niikíí goz'aanú bigizhgee daazesolhji n'íí. ³⁶ Da'aniigo gánohwıłdishnıi, Díí dawa díí daalınoł'jłłíí bik'izhj' didot'aał. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nłłni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsıńıtseedíí, la'íí nich'j' daahıl'aadıı tséé bee nbida'tsıńıne'íí, tazhik'áne bi'aadıı bit'as'ın bit'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłı k'ehgo nichagháshé doo alch'idn

lináhishniil hasht'íí ndi doo hádaaht'íí da ni! ³⁸ Nikíhíí yó'agodot'áa. ³⁹ Gádaanohwiłdishií, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé, daadohnihií bijji zhá nadaashołtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaqah goz'aqadi' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díí da'ch'okaqah goz'aqagee kįh nagoznilií nín'íí. ² Jesus gádaabiłni, Díí dawa daah'íí née? Da'aniigo gánohwiłdishií, díí tséé ilká' dahnagoznilií doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehiłkaad doleel.

³ Áidí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiłni, Nohwił nagolni' da'os'ah ágonéhi? Nádnáhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bígózi doleel? ⁴ Jesus gánádaabiłni, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela'.

⁵ Nnee ląágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshíí, daaniigo; áí nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonłkaadií ba'ikodaanohsi, la'íí nagonłkaadií baa ch'ini daadohts'ag doleel: áidá' doo nohwíí natsídaahiltó' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'i' nanágonłkaad doleel, la'íí nnee dała'á binant'a' daagolnihíí aldó' ilch'i' nanágonłkaad doleel: da'adzaayú shiná' góyéehíí benagowaa doo, nadaagont'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleel, la'íí ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Áí koniidaagont'ééhíí begodigháh doleel. ⁹ Áígeé nohwiní'daach'idilni'go odaanohwiniyood doleel la'íí nadaanohwiłtseed doleel: la'íí shizhi' daanohwich'ozhííhíí bigha nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohcho' doleel. ¹⁰ Áígeé nnee ląágo t'aqzhi' ánada'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'íí ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dážhó ląágo begoz'aqahíí bigha nnee ląágo bi'ijóóníí edįłgo nádaanihik'as doleel. ¹³ Áidá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildóhíí hasdábí'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgeé begoz'aanií nt'éégo baa na'goni'íí ni' dągoz'aq nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'įh doleelhíí bigha; áí bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo golchqohgo o'ni'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íí, godiyįhgo goz'aqagee sizįigo daah'įidá', (dahadín áí yózhíhíí bił ígózi le',) ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolnií, dził naz'aanií yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kįh biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiine'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ La'íí dahadín k'edolzaahíí yi' na'iziidi t'aqzhi' bidyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígeé goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíí biyi' la'íí godilziníí bijji ágonéh hela', daadohniigo da'ohkaqah. ²¹ Áígeé dantsé godeyaadi' godezt'i'go díí jįzhi' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'neh át'éé da. ²² Áígeé goldohíí doo de'igodégo análzaa dayúgo, nnee doo la' hasdávah át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíí bigha áígeé goldohíí de'igodégo ánadolnií. ²³ Áígeé nnee la', Daadeh'íí, Christ kú nagháa, dagohíí, nlahyú nagháa, nohwíniyúgo, doo daahohdłaq da. ²⁴ Christ ádaadil'inií, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'inií hahikáh doleel, áí godiyįhgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' la'íí ízigo ánda'ol'įh doleel; yídaanel'aqyúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaal'kaad doleel. ²⁵ Ídaayesółts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwíł

nagosisni'. ²⁶ Christ da'igolíyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aq yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaq da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaa. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleel.

²⁹ Goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilhíí doleel, t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleel, ts'iksosé yáadí' nanihidéh doleel, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ní'gosdzán biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'ííí doo bíl daagozhqó dago daachag doleel, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhq shits'á'idindláádgo náshdaa'go daashidoitsee. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ní'gosdzán nel'aqadí' yáa nel'aqzhí' íla'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwíl ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'odé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonosí. ³³ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaazhí' alhánégo godziilgo bídaagonosí doleel. ³⁴ Da'aníigo gádaanohwíldishnii, Díí daakinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá hik'e ní'gosdzán bílgo bech'ígonáh doleel, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijíí shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígótsí da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yídaagótsí da, shiTaa zhá yígótsí. ³⁷ Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijíí áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyáq ni', da'ch'idlqá ni', nnádaach'íkse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniilgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eelíí yi'yi' oyaahíí bijíízhí', ³⁹ Tú'idezjoolíí doo yídaagótsí'égo tú idezjoolgo dawa bíl ogo'éel; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhgo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Áí bijíí nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'á'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizíí doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ík'aayúgo, da'á'á nádilteehdá' la'íí da'akú sidaa doo.

⁴² Áí bighá biká nádaadeht'ííh; da'kwíí bik'ehenkéézo shíí, nohwe-Bik'ehníí, nánsdháhíí doo bídaagonosí da. ⁴³ Díí bídaagonosí, nnee bigowá golíníí da'os'ah in'ííhíí hígháhgo yígótsiyúgo, yiká déz'íí doleel ni', áík'ehgo bigowá doo ch'ínódzíís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí áldó' dahkodá' ílch'í'daanoht'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánsdháh, doo ndaashohíí dagee. ⁴⁵ Áídá' hadíí na'iziidi begondlííhíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbíltíí n'íí, dahagee idán nana'nííhgee idán nayíniíh. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a' ábílníiyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhqó doleel. ⁴⁷ Da'aníigo gádaanohwíldishnii, Nant'an nt'é biyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbíltéeh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nchq'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídildí'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaago bíl nágodizyisíí bílgo da'iyáq hik'e da'idlqáyúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbilílgéesh, áídí' hadíí daanzhqq ádaagodil'ínihíí bich'í'zhinéégo nílteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo lídaach'idílk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahí bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí

gonenan kọ' nałbaakí dahdaayo'aalgo nnee niinéhíí bich'iyú deskai. ² Ashdla'ihíí daagoyáá, áidá' ashdla'ihíí doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahí kọ' nałbaakí dahdaayo'aal ndi túkọ'íí ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áidá' daagoyáání túkọ'íí tús biyi' sziidgo ik'e'an dahdaidn'aa lẹk'e, kọ' nałbaakí biłgo. ⁵ Nnee niinéhíí t'ah doo hwahá hígáh dadá', ch'ekíí bił daanzıigo da'ilhaazh. ⁶ T'pé'is'ahyú la' nádidilghaazh gánıigo, Daadeh'ıı, nnee niinéhíí kodí' higaak; bich'ı' dohkáh. ⁷ Áık'ehgo ch'ekíihíí nádiikaigo bikọ' nałbaakí ilch'ı'daizlaa. ⁸ Áidá' doo daagoyáá dahí daagoyáání gádaayihni, Túkọ'ııla' nohwaa daanohsiid; nohwikọ' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyáání gádaabilni, Dah; ágádaasiidaazyúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahiniih goz'ayú dohkáhgo la' nadaahoñiih. ¹⁰ Nada'ihnihyú okaidá' nnee niinéhíí nyáá; áık'ehgo ilk'idá' nł'éego ádaadeszaago naháztaaní ni'ı'néh yune' okai: áidí' da'det'aa. ¹¹ Bikédı'go la' ch'ekíí n'ıí nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'ı'ıntııh. ¹² Áidá' nnee niinéhíí gádaabilni, Da'anıigo gánohwıldishni, Doo nohwıdaagonsı da. ¹³ Áık'ehgo biká ndaadeht'ııh; hadıı bijıı shıhıı, da'kwıı bik'ehenkééz shıhıı shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nánsdháhıı doo bídaagonsı da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díı k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidıı yushdé' nnohkáh yiłniigo, bíyééhıı yınádaadéz'ııgo yaidin'aa lẹk'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'aa, la'ıı naki yaidin'aa, la'ıı dała'á yaidin'aa; dawa daantııgee dá yıdaanel'aaagee yaidin'aaago; áidı' nant'ánhıı dagoshch'ı' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaní hant'é nayihesniihıı baa nanáhazniigo ashdla'i bá ıgoya. ¹⁷ La'ıı talents naki baadet'aaní áldó' naki bá ıgoya. ¹⁸ Áidá' talent dała'á baadet'aaní leyı' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsohıı náyides'ııd. ¹⁹ Áidı' nzaad godeyaago binant'a'ıı nádzáago yił daayoıtag. ²⁰ Áık'ehgo talents ashdla'i baadet'aaní talents ashdla'i bá'ıgoyahıı áldó' ákú yinné' gánıigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nııl n'ıı talents ashdla'i shá ıgoya. ²¹ Binant'a' gábilni, Negondııgo shána'izııdı, nł'éego ándzaa laa: da'ayáhahi ndi nł'éego shá ánlaahıı bigha lani benik'ehgo ánishle': shıı ninant'a' baa shıł gozhóónıı ni áldó' baa nił gozhóı le'. ²² Talents naki baadet'aaní áldó' kú nyáá gánıigo, Shinant'a', talents naki shá nılaa n'ıı talents naki shá ıgoya. ²³ Binant'a' gábilni, Negondııgo shána'izııdı, nł'éego ándzaa laa: da'ayáhahi ndi nł'éego shá ánlaahıı bigha lani benik'ehgo ánishle': shıı ninant'a' baa shıł gozhóónıı ni áldó' baa nił gozhóı le'. ²⁴ Áidı' talent dała'á baadet'aaní kú nyáá gánıigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaa dahi nıııgo nıgonsı, doo k'edıılaa dayú ná'igéesh, doo ishıılch'ıı dayú lená'ııla: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-hıı leyı' yuyaa nádé'ı' ni'; koh, nıyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábilni, Nchọ'go shána'izııdı, bił goyé'ı nııı, doo k'e'diláa dayú ná'ishgeesh, doo ishıılch'ıı dayú lená'ishlá bıgonıı. ²⁷ Áı bigha bestso ilkáh ch'ıdaihiñıı shizhaali bánné' le'at'éhi, áık'ehgo nánsdzaago bıngodáhıı bił shaa nánné' doleeł ni'. ²⁸ Áık'ehgo talent-hıı bits'á' nádo'négo nnee gonenan talents bíyééhıı baa no'né'. ²⁹ Dahadıı dant'éheta bíyéé gólııni bitisgo baa nádo'né', áık'ehgo láago bíyéé doleeł: áidá' dahadıı bíyéé da'ayáhahi, bíyéé gólıı n'ıı ndi bits'á' nádidó'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú at'éé dahıı chagolheelzı' ch'ıdaanoł'e': ákú daach'ichag la'ıı kowoo hıdaach'ıdıl'ash doo.

³¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláádíí bee dahnádisdzaago yaaká'dígo nadaal'a'á dilzini bił nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ła'alnéhgo ilts'á' hishniił, dibelji nanyoodi bidibelji hik'e gant'ízi bits'á'yihiniłhíí k'ehgo. ³³ Dibelji shigan dihe'nazhineégo nnihishniił, áidá' gant'ízi she'eshganzhineégo. ³⁴ Áidí' shíí, Ízigo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhineégo hii gádaaldishnii, Yushdé', shiTaa gozhóóníí nohwá ádaizlaahíí, ni'gosdzán nni't'aa dá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'i'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshljiigo shá da'desone' ni': dibá' nshljiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsi dayú hishaalgo nádaashidołtji ni': ³⁶ Shidiyáge áđihgo diyáge shá ádaagosolaa ni': dinshniihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásitjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áik'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíí gádaashilniih, Nohwe-Bik'ehń, dadá' shiná' nłjiigo daaniit'jiigo ná da'de'ne' lán? Ła'íí dibá' nłjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsi dayú hínááłgo nádaanideltji lán? Ła'íí nidiyáge áđihgo naa daasii'nil lán? ³⁹ Ła'íí dadá' dinniihgo dagohíí ha'ásitjiigo daaniit'jiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízigo Nansht'aahíí, bich'i' hasdziihgo gádaaldishniih, Da'anii gánohwıldishnii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí aldo' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhineéhíí aldo' díí k'ehgo bich'i' hasdziih, Nohwíí, da'ílii daahleehgo nohwá ndaagost'aa hii shits'á'zh'i' daadohkáh, kq' dahazh'i' dilti' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á biłgo bá ilch'i'golzaayú. ⁴² Shiná' nshljiigo doo shá da'desone' da ni': dibá' nshljiigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsi dayú hishaalgo doo nádaashidołtji da ni': shidiyáge áđihgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ni': dinshniihgo ła'íí ha'ásitjiigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áik'ehgo gádaashilniih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjiigo, dagohíí dibá' nłjiigo, dagohíí doo kígonsi dayú hínááłgo, dagohíí nidiyáge áđihgo, dagohíí dinniihgo, dagohíí ha'ásitjiigo daaniit'jiigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áik'ehgo gádaaldishniih, Da'anii gánohwıldishnii, Díí doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí aldo' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Dííhíí dahazh'i' biniigodilne' doleel, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehíí dahazh'i' daahinaa doleel, yaaká'yú.

26

¹ Áik'ehgo Jesus díí ałł yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayilnii, ² Nakiskaa hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godińihgo da'idaa doleelíí bídaagonołsi, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíí bilák'e shi'dolteelgo tsj'ilna'ahi bíshidilkał. ³ Áidí' okaaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchii, ła'íí nnee yánazini okaaqah yebik'ehi da'itiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, bigowaqee ła'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'i'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchij. ⁵ Áidá', Doo da'idaa hii bijji daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochijhgo godnch'aad doleel at'ééhíí bigha, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, kóod doo ínadih dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigowá yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaqago sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah lán ilini túš alabáster be'alzaahi besi'ani ha'áy'áqago Jesus baa nyáá, aí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayiltsaaqago doo bił dávik'eh dago gádaanii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ílii yishchij? ⁹ Aí ik'ahíí łaqago iljiigo nahinihgo, zhaalihíí tédaat'iyehíí baa hi'ne' le'at'éhi.

¹⁰ Ádaan̄ihíí Jesus yígołs̄ij̄dgo gábil̄n̄ii, Nt'é bigh̄a isdzánhíí nadaanołt'og? Nłt'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áidá' shihíí doo dahazh̄i' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'an̄ii gánohwıldishn̄ii, Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éégo dahayú yatí' baa gozhóni baa na'goni'gee, díi isdzán adzaahú baa na'goni' doleeł, bee bíná'godin̄ihgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscariot, nakits'adahíí itah nłni, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwil ch'insh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayil̄n̄ii. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabil̄n̄ii. ¹⁶ Áidí' godezt'i'go hagogt'éégo ch'iidish'aał nziigo yiká hėsdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzookíí da'adihgo bán alzaahi daadaaníí dantséhíí bijji Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabil̄n̄ii, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo da'idaaníí hayú ná ilch'i'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabil̄n̄ii, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee łá' gádaabıldoh̄n̄ii, Ilch'ígó'aahíí gáníí, Ilk'idá' shaa gonyáá; nigowá yune' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo shitsilke'yu bil da'ishąą doleeł. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus ádaabil̄n̄ii n'íi k'ehgo bitsilke'yu ádáát'iid; áígee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo da'idaaníí ilch'i'daizlaa. ²⁰ Áidí' o'i'ąáyú nakits'adahíí da'iyąągo yil dahdinezbih. ²¹ Da'iyąągo Jesus gáníí, Da'an̄iigo gánohwıldishn̄ii, nohwíí łá' ch'ishinoh'aah doleeł at'éé. ²² Áik'ehgo dązhó doo bil daagozhó dago dałá'á daant'igo, SheBik'eh̄n, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. ²³ Áik'ehgo gáníí, Dahadín its'aa biyi'zh̄i' dala' bil éedisht'áhi, án ch'ishí'aah doleeł. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godol̄niik: áidá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeł! Ái nneehíí doo bi'deshchij̄ dayúgo nłt'éé doleeł ni'. ²⁵ Áidí' Judas, ch'ibi'aah doleełí, Jesus gáyil̄n̄ii, Ilch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábil̄n̄ii, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyąągo Jesus bán náidn'ąągo ya'ihénzigo oskaądá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaizn̄ii, Nkóh daohsąą; díi shits'í at'éé, niigo. ²⁷ Áidí' idee beda'iskaanií náidnkaą, ái ya'ihénzigo oskaądá' iltah daidezkaą, Daanohwigha daohdłą, yilniigo; ²⁸ Díinko shidil k'ehgo at'éé, shidil bee ánidégo łągont'aahi at'éé, nnee łąągo bá idijookíí, binchó'híí bigh̄a baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwıldishn̄ii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanášhdłá da, dahadíí bijji shiTaa bilakt'áhgee goz'ąáyú ánidéhi nohwil naadaadishdłij̄łgo zhá. ³⁰ Áidí' s̄i łá' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąáyú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabil̄n̄ii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bigh̄a daanohwigha t'ąązh̄i' ádaahne': díi baa k'e'eshchij̄híí k'ehgo, Dibel̄ji Nanyoodíí bin'i'dishn̄ih, áik'ehgo dibel̄ji'hií da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áidá' dasiitsąądí' naadisdzaago Gáileeyú nohwádih disháh doleeł. ³³ Peter gábil̄n̄ii, Nnee dawa nits'á' t'ąązh̄i' ánadaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábıldo'niid, Da'an̄iigo gánıldishn̄ii, Tł'é'go tazhik'áné doo hwahá ániih dadá' taadn, Án doo bígonsi da, shıldinn̄iil. ³⁵ Áidá' Peter gábil̄n̄ii, Dałá' nil dastsah ndi, Án doo bígonsi da, doo nıldoshn̄iih at'éé da. Łá'ihíí bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanniid.

³⁶ Áidí' Gethsémane golzéhi goz'ąáyú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabil̄n̄ii, Dądzaą nahísóotaą, nłáhyú déyáá, oshkaąhyú. ³⁷ Peter łá'ii Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áidí' dązhó doo bil gozhó dago bijji n̄n̄iih nkegonyaa. ³⁸ Áik'ehgo gádaabil̄n̄ii, Shiyi'siziiníí dązhó doo bil

gozhóq da, dák'azhá dastsaahíí ga'at'éé: dádzaq nahísóotaqgo sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaayúgo, shiTaa, díí hishdlaq doleehí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áik'ehgo Peter gáyihni, Dala'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleehíí bigha: nohwiyi'siziinií da'anii hát'íí ndi nohwits'íhíí doo ndzil da. ⁴² Nakidn onaanázzaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa nílini, díí hishdlaq doleehíí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanázzaa: dážhó bíł daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanázzaa, okaqahyú taadngee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanázzaago gádaayihni, Akú da'olhoshgo hanádaahsok: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtí'dá' Judas, nakits'adáahíí bíł itah nílini, nnee láágo bésh be'idiltshé lá'íí tsí be'idiltshé dahdaayiniigo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí lá'íí nnee yánazini daabides'a'íí yil nánsáq. ⁴⁸ Ch'íbi'aah doleehíí ilk'idá' bebigózi doleehíí yengon'áq lək'e, gáníigo, Hadín hist'sqsíí áí án doleek; án daahołtsod. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq, Ilch'ígó'aahíí, yihniigo yizts'qs lək'e. ⁵⁰ Jesus gábihni, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsod. ⁵¹ Nnee dala'á Jesus yil hikaahíí bíłzh be'idiltshé hayidzizgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontłzhgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁵² Jesus gábihni, Nibízhíí ilch'í'nántijh: dahadín bésh yee izilheehíí dabíí aldo' bésh bee nabizi'dodeeki at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adáhyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidil'aah go'íí? ⁵⁴ Áídá' ágázzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéngo goz'aq go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézzaagee Jesus nnee baa nánsáqahíí gádaayihni, Ya' bésh be'idiltshé lá'íí tsí be'idiltshé dahdaanołniigo daashołtsodgo nánolsaq née, in'íhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? Dawa jii lá' da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwil ch'ídaagons'h'aahgo dahsidáá at'éé ni', ndi doo hak'i daashołtsod da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiinií begolne'híí bigha díí dawa ánağot'ijl. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Jews yánazini bíłgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih bináa lé'dit'ijh yune' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'aałzhí' yinel'íí hát'íigo. ⁵⁹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánádaaltihi bíłgo Jesus zidee hádaat'ijgo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'ij; ⁶⁰ Ndi doo lá' da: láágo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo lá' da. Nt'éégo nnee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí nnee, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aaníí tagoshniigo, áídí' taagi jii hilee-ngo ánağoshdle'go bínes'háq, níí ni'. ⁶² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini hizí'go Jesus gáyihni, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díí

naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biláhyú gánildishnii, Nohwił nagolnı', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nıııı nées? ⁶⁴ Jesus gábilnii, Da'áígee ánniid: gádaano hwildishnii, Dıı bikédı'go shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, da'tiséyú binawod golıni bigan dihe'nazhinéé dahsıdáágo, yaaká'dı' yaak'os shıł honáhgo daashidołtséel. ⁶⁵ Áık'ehgo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ıdá nayihesdzıııııı dá' gánıı, Bik'ehgo'ihí'nañ nchog'go yaa yałti'; nt'é bighḡ nnee la'i baa yanánalıti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nañ nchog'go yaa yałti'ıı daadisots'ḡḡ. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsıdaahkees? Zideego bángonot'aah daannii. ⁶⁷ Áıdı' biniizhı' odaach'idihizheeh, la'ıı ndaach'ınłts'ı; la'ihıı bit'adaach'ıka', ⁶⁸ Gádaanıigo, Christ nııni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłti'yúgo, hadın nánınłts'ı shıhıı nohwił nagolnı'.

⁶⁹ Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikıh bınaa lé'dit'ıh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' áldó' Jesus Gálileedı' nagháhi bıł na'aash ni', bıhıı. ⁷⁰ Áıdá' dawa bınaáł, Dah, hant'é nniigo ánnıihıı doo bıgonsı da, nniid. ⁷¹ Kıh bahgee ch'ınágoohen'ḡáyú ch'ınyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsḡḡgo, áígee naháztaanıı gáyıhıı, Dıı nneehıı áldó' Jesus, Názaıethdı' gólını, yıł na'aash ni'. ⁷² Bit'p'a dahdidılıııııı dá' gánádo'niid, Áı nneehıı doo bıgonsı da. ⁷³ Dıt'ıhék'e alhánıdı' nazını Peter yaa hikaigo gádaayıhıı, Da'anıı ni áı itah nıııı, niyati'ıı bee nígozı. ⁷⁴ Áıdá' Peter bit'p'a dahdidılıııııı hahkeego nchog'go yałti' nkegonyaa, Ai nneehıı doo bıgonsı da, nıı nt'éégo, áígee tazhık'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábilnıid n'ıı yénálnıı, Tazhık'áne doo hwahá ánnııh dadá' taadn, Áı doo bıgonsınihi at'éé da, shııdınnııı. Áıdı' ch'ınyáágo dázhog' doo bıł gozhog' dago hıchag.

27

¹ Hayıłkááyú okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazını bıłgo dawa hagot'éégo Jesus zıdee doleehıı yaa nadaagoshchıı: ² Áık'ehgo kıdaıst'oggo dahdaınt'e', nant'an, Póntıus Pılate holzéhi, yaa daıdez'ḡḡ.

³ Judas, ch'ıbin'áni, Jesus zıdeego bángot'ḡḡgo yıgolsıııı dá', dázhog' doo bıł gozhog' dago zhaali táđınhıı okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı, Jews yánazını bıłgo t'ḡḡzhı' yaa náyiné', ⁴ Gánııgo, Nnee dáıbık'ehyú át'ehi ch'ını'ḡḡhıı bighḡ doo bık'ehyú ásdzaa da. Áık'ehgo gádaabıhıı, Néé doo nanohwınt'og da. Dani nanınłt'og le'. ⁵ Da'ch'okaḡah goz'ḡḡ yune' zhaalıhıı nayıłkaadá' ch'ınyáágo da'ıdodleeł. ⁶ Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı zhaali nádaıdné'go gádaanıı, Zhaalı bıyi' ohılkaadıı bıyi' yuyaa doo o'né'go goz'ḡḡ da, dıł bighḡ nahasnıhıı bighḡ. ⁷ Áık'ehgo yaa yádaaktı'dá' zhaalıhıı bee nnee gosht'ısh tús áılehi bıni' nahaznıı, áígee anahdı' nadaakaihıı lehi'nıııı doleełgo. ⁸ Áı bighḡ áıdı' godezt'ı'go dıı jıızhı' áı ni'hıı, Ni' dıł bee nahaznııhıı, holzee. ⁹ Áık'ehgo Jéıemy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gánıı n'ıı begolzaa, Zhaalı táđınhıı, Israel hat'ııı la'i, Áı nnee ıııı, daanıigo, nádaıdné'go, ¹⁰ Gosht'ısh tús áılehi bıni'ıı yaa nadaihesnıı, sheBık'ehıı áshıłnıid n'ıı k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yıdáhzhı' sizııgo nayıdıłkid gáyıhııgo, Jews ızısgo bıNant'a'ı nıııı nées? Da'áígee ánnıı, bıhıı, Jesus. ¹² Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı, Jews yánazını bıłgo baa dahgoz'ḡḡ ndi doo nt'é nii da lék'e. ¹³ Áık'ehgo Pılate gábilnıı, Łáḡgo

naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dala'á ndi; áí bigha nant'an dážhó bił díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íi bíná'godinłhgo da'idaagee ha'áshijeedíi dala'á, hadíi nnee hádaat'iiníi, nant'an bá ch'inádaayiltéeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitji lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíi nohwich'í' ch'inánshteeh hádaah'tíi? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehíi née? ¹⁸ Pílate yígótsi nnee dawa Jesus bił daanzhóqhi bigha okqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanñihgo baa daabidez'aa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yi'aa gábiñiiigo, Áí nnee dábi'ehyú át'ééhíi doo baa nanña da, díi jjiigo baa naiseelgo shiniigonkt'éé. ²⁰ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini biłgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ináñłteehda' Jesus-híi zodéé, daadohñii. ²¹ Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'inánshteeh? Barábbas zhá hádaahit'íi, daañii. ²² Pílate gánádaabiłdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laa nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nch'ogo adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígótsiidá', nnee íla'adzaahíi biñáál tú náidnkąągo bigan tayizgis, gániiigo, Díi nnee dábi'ehyú át'ééhíi bidihíi shíi doo nashinkt'og da: dánohwíi nadaanohwinkt'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabiñii, Bidihíi nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íi nohwichagháshéhíi alđó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ináinktíi, áidá' Jesus-híi habí' oltsaazdá' tsí'ılma'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíi yaa daidez'aa. ²⁷ Nant'an bisiláádahíi yáná'itih goz'aa yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee silááda dawa baa íla'adaizlaa. ²⁸ Áidí' bidiyagé yaa daidnłtsoozdá' diyagé lich'i yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa, bigan dihe'nazhiñéégo tsí yaa daiztąą: la'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloł, Gozhóq, Jews ízisgo biNant'a' nłini! daañiiigo. ³⁰ Áidí' bik'idaadihizheeh, la'íi tsíhíi naanádaidntąągo bitsits'inyú nádainłłish. ³¹ Aął baa daadlohdá', diyagé yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyagé yá ánádaagosdlaa, áidí' tsí'ılma'áhi yiká' daizilheeyú bił nádezaą lék'e. ³² Ch'ináñłsáayú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiltąągo, Tsí'ılma'áhi bá dahngheeh, daabiñii. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náñłsąą, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'íi bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkąą: yizłh ndi doo yodłaa da. ³⁵ Áígee tsí'ılma'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ilta'isniigo yigha da'diljól lék'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go ánágot'íił, Shidiyagé ilta'isni, la'íi iká' shí'íhíi yigha da'diljól. ³⁶ Áidí' áígee naháztąągo daabineł'íi lék'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztąą, DÍI JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NŁINI, golzeego k'e'eshchijí. ³⁸ Áígee nnee da'in'íhíi naki alđó' Jesus ba'ashhadí' tsí'ılma'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhiñéégo, la'íi be'eshganzhiñéégo.

39 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáal,
 40 Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okaqahíí tanágoshnīlgo taagi jji hileehgo
 ánágoshdle', nni ni', halaq, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliyyúgo dani
 hasdá'ánlteehego ts'i'lna'áhi biká'dí' gódah ch'ínnáh. 41 Okaqah yebik'ehi
 itisyú nadaandeehi, begoz'aanú ye'ik'eda'ikchihi, la'íi Jews yánazíni
 aldó' baa daadloh lèk'e, gádaaniigo, 42 Nnee hasdáyiniidá' bíhíi doo
 hasdá'ádilteehe da. Israel hat'i'íi ízisgo biNant'a' nliyyúgo, ts'i'lna'áhi
 yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahohiidlaqah. 43 Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ohí; án
 hát'íyyúgo hasdábólteehe: Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlii, niidá', daanii.
 44 Da'n'íhíi áígee ts'i'lna'áhi yídaayiskahíí aldó' da'áik'ehgo bee baa
 daadlohgo daabóch'íid lèk'e. 45 Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhí' ni'
 biká' dahot'éhé godilhií gozlii lèk'e. 46 Taagi nehenkéézzgo shi Jesus
 nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi,
 Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee.
 47 La' áígee nadaaziiníi daabidits'ago, Díi nneehíi Elías yich'í' anii, daanii.
 48 Dagoshch'í' nnee la' nádilwodgo túdaabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa,
 áidí' ts'i' yaa dahyiz'aaqo Jesus bizé'zhí' dahyída'nltsih. 49 La'ihíi gádaanii,
 Ntsént'ah, bídaagonolzihi, Elías baa higháhgo hasdábílteehe shi.

50 Jesus nanádidilghaazhgo dabíi biyi'siziiníi be'ogoyáago áyílaa lèk'e.
 51 Áígee kii biyi' da'ch'okaqahíi biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago
 ilch'idláád lèk'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; 52 Nnee leyi' nazjeedíi
 bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlii n'íi láqo naadiikai. 53 Ái Jesus
 naadiidzaahíi bikédí'go leyi'dí' hakaidá' kii dilzini goznilyú okaigo, nnee
 láqo daabits'aa. 54 Siláada gonenadín binant'a'íi, la'íi yil nakaihi Jesus
 daine'íni, ni' nagohi'naago la'íi áígee ágodzaahíi daayilts'aaqá' dázhó
 ndaakdzid, áik'ehgo gádaanii, Díi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini laq.
 55 Isdzané láqo Gáileedí' Jesus biké' anakahi, bich'odaanlihi, anahdí' nazii
 daabine'íigo: 56 Mary Mágdalene, la'íi Mary, James hik'e Joses báq, la'íi
 Zébedee bichagháshéhií báqhi aldó' itah nazii. 57 K'ad o'i'aahyú, nnee
 háldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni:
 58 Án Pílate yich'í' oyáago Jesus bits'ihíi yíyókeed. Áik'ehgo Pílate ániigo
 Jesus bits'ihíi baa daach'idez'aa. 59 Joseph Jesus bits'ihíi baa det'aaqá'
 nak'á'ligaihi nlt'éhi yik'íyidesdizgo, 60 Dabíi bitsébi'i'án ánídehi goz'aa
 yune' nyinltíi, ái tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyílaahi: áidí' tséé nchaahi
 yidaidenl'izdá' onázzaa. 61 Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo, tsébi'i'áníhíi
 bidázhí' sikee lèk'e.

62 Ilch'í'golne'íi bijii hiskaqo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi,
 Phárisees daanlíni bílgo, daa' Pílate yaa hikai, 63 Gádaabiñniigo, No-
 hwinant'a', bínadaahiñnihi, ái k'izé'idilteehíi t'ah hínaadá', Taagi hileehgo
 bijii naadishdáh, nni ni'. 64 Ái bigha nik'ehgo tsébi'i'áníhíi ch'í'itingee
 dázhó nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijii'zhí', doo ágát'éé dayúgo dánko bit-
 silke'yu t'égo hikáhgo bits'í daayin'íh, áidí', Jesus dazts'aaqá' naadiidzaa,
 nnee daayilnihi: áik'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii
 n'íi bitisgo ádaanii dolee' ákoh. 65 Pílate gádaabiñni, Siláada tsébi'i'án
 yináadaadz'íni nohwaa sinil: ti'i, nzhóqo nt'izgo ádaahle'. 66 Áidí' okaigo,
 tsébi'i'áníhíi nzhóqo nt'izgo ádaizlaa, la'íi áígee siláada yináadaadz'ígo
 ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnɩnsiníí bijjii hiskaago hayoŋkaalyú ínashood daagodnɩnsiníí bijjii, Mary Mágdalene, la' Maryhíí bilgo tsébi'i'ányú daadéz'jyú ó'áázh.

² Nt'éégo adjíd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáago, tséé daadin'áání yó'oyilɩhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e.

³ Biniizhí' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dázhó ligai:

⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyizyú daadithid daasilij, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzané gáyilɩnii, Doo nédaaldzid

da: Jesus tsj'ılna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsj. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áńíi n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń

bits'í siné' n'gee daadeh'jii. ⁷ Ti'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsaądí' naadiidzaahíi baa nagońi'yú doh'aash; nohwáđih Gálilee golzeeyú óyáá;

ákú daahołséh: da'aniigo ádishnii. ⁸ Tsébi'i'ándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bil daagozhó lék'e; bitsilke'yu yil nagoln'i'yú ots'ilteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yil nadaagoln'i'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, bilɩniigo. Akú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh

lék'e. ¹⁰ Jesus gábilɩnii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, bilɩdohńii, ákú daashłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi la' kih gozɩnyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yil nadaagosni'.

¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazini bilgo ıla'adzaago baa nagoshchjídí' silááda bestso láągo bitasnii, ¹³ Gádaayilɩniigo, Nnee gádaabildohńiih, Bit-

silke'yu t'é'yú nádaabinest'jíd, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonzjyúgo, nohwá bich'j' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Silááda

bestso nádaidnné'go, da'ádaabildi'niyú ádaasdzaa: dıi jji ndi silááda ádaanii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu la'ts'ádahíi dzilyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú.

¹⁷ Akú Jesus daayiltsaądá' daayokaąh: ndi la'ihíi bil nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáago gádaabilɩnii, Yaaká'yú, ni'godzán biká'gee áldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'íi dawa bil ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, hik'e biYe', la'íi Holy

Spirit bizhi'ú bilázhj' baptize ádaago'jigo: ²⁰ Ádaanohwildéniidíi dawa bikísk'eh ádaat'eego bil ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwił nshłj,

nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, baa na'goni'íi baa gozhóni díinko begodezt'í; ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi'dí díi baa k'e'eshchij, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nań, shinal'a'á nádijhyú ilch'í'gole' doleeńi de'a'. ³ Da'igoljyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehń bádijhyú ilch'í'daagohle', intún ilk'ídezdoqho bá ádaahle', niigo. ⁴ Áík'ehgo John da'igoljyú baptize ádaagole', nnee yich'í' yádaakti'go gádaayilnii, Nohwinch'í' bits'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo nohwinch'í'hí bigha nohwaa nágodit'aah doleeł. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'aadı' lá'í Jerúsalem golzeedí' baa nánzáá, ái dawa bi'ádaat'e' ncho'íi yaa nanádaagosni'dá' túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií bilgo bihidán lék'e; ⁷ Nnee yich'í' yádaakti'go ganíi, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óol k'e'ish'adzhí' ndi doo bik'eh sitjí da. ⁸ Shíhií tú bee baptize ádaanowishlaa: áidá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'jii doleeł. ⁹ Ái benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Názareth holzeedí' ch'ínyáadá', túnlínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíilaa. ¹⁰ Tú biyi'dí' hanádzada' dagoshch'í' yáa ilts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhgo yiltsaa: ¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' ganíigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níjii, naa shil gozhóó. ¹² Dagoshch'í' Holy Spirit nabilaago da'igoljyú obinyood. ¹³ Satan nabíntaahgo ákú da'igoljyú dizdin behiskaq; tsétahgo daagolíni bilgo; áígee Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolínií baa hikaigo bich'odaazni' lék'e. ¹⁴ John ha'áneztijhíi bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi baa gozhóni yaa yałti'go, ¹⁵ Ganíi, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aahíi biká' nagowaa; nohwinch'í' bits'á'zhí' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaq le'. ¹⁶ Jesus túsikaaníi Gálilee holzéhi bahyú higaakdá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayileehíi daanlij. ¹⁷ Jesus gádaabihii, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ¹⁸ Áík'ehgo dagoshch'í' lóg behaidléhé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. ¹⁹ Áidí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsaa, ái tsina'eehíi yi' naháztaq, nanest'ólihií nádaikadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushdé', bilnii: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidií bilgo da'ákú tsina'eehíi yi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. ²¹ Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodn'sinií bijii ha'ánátséh goz'aq yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahíi yaa bil díyadaagot'ee: yebik'ehíi k'ehgo yil ch'ígó'aahíi bigha, doo begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi ádaat'eehíi k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánátséh goz'aq yune' nnee la' spírit ncho'i biyi' golínihi sidaa lék'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Ganíi, Doo nohwaa nanna da; hago láq át'éégo nohwich'í' goń'aahgo ant'jii, Jesus, Názarethdí' nannáhi? Ya' da'ilíi nohwilchíiyú nyaa nées? Shíi nígonsi, hadín ant'jiihíi, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go Dilzihgo Nílini. ²⁵ Jesus

nłdzilgo hadziigo gáyihni, Handziih hela', an biyi'dí hannáh. ²⁶ Áík'ehgo spirit ncho'ihí nnee nádinigisdá' ádiid nádildilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego naháadilkid gádaaniigo, Díi nt'é lăhi? Áni zhă ilch'ígó'aahi laq. Yebik'ehgo spirits daanchot'íi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehí dahot'éhé nł'éégo baa ch'inii didezdlad lėk'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John bilgo ha'anázehdi' ch'inákaigo Simon hik'e Andrew bigowa yune' ha'ákai. ³⁰ Ákone' Simon bi'aahíi báa nezgaigo siti; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyaáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyílaa; dagoshch'í' nezgai n'íi bits'á' gonyáá, áidi' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'í'áázhí' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsinii Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kih goznilgee daagolínii dawa dadángee baa ıla'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihií lăago nádaayilzii, la'íi ch'iidn lăago haineheyood; ch'iidnhíi bídaagolsihíi bighă Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłni lėk'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'íih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaqad. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihií bilgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłni, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áík'ehgo Jesus gánii, Noo', lahyúgo kih nagoznilyú náádokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; dii bighă niyáhi. ³⁹ Áidi' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'anáséh nagoznil yune' nnee yich'í' yakti'go naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lėk'e. ⁴⁰ Nnee lóód doo ináđih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhi-izhgo náyokaqah, gániiigo, Nashíılzihií bik'eh síntiigo nígonsi, hánt'íiyúgo náshíılzihi. ⁴¹ Áík'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniidi' yee delniihgo, Hasht'íi; nándziih, yihni. ⁴² Ái yihniidá' dagoshch'í' lóód n'íi inásđiđigo nneehíi nádzii lėk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obiła'; ⁴⁴ Gábiłniigo, Hadín dánkó bił nagolní' hela': ti'i, okaqah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah adndle'go, Moses ngon'áq lėk'ehíi k'ehgo hanánidelzaahíi bighă Bik'ehgo'ihinañ dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándzihií nnee yídaagolsi doleel. ⁴⁵ Áidá' da'ádaayú yaa nagolní'go deyaa, dahot'éhé ch'inii didezdlad, ái bighă Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'í'nah aanádaa da, da'igoliiyú zhă naghaa: áidá' ilch'í'dí' nnee baa nániłsáq lėk'e.

2

¹ Áidi' da'kwii iskaqgo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidaa, daanii. ² Dagoshch'í' nnee lăago baa nániłsáq, dázhó doo hagee nágot'áq da, dáádiłh bahyú ndi: áígee yati' nł'éhi yaa yakti' lėk'e. ³ Áígee nnee la' baa hikai, dii hilt'eego nnee di'ili baa daiskaqgo, ⁴ Ch'ilaqđhií bighă Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kih biká'híi yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: ái aqł ch'í'ángo ádaizlaadi' di'ilihíi yiká' sitiinii bee nkedaizti. ⁵ Daabi'odla' Jesus yígotsiđdá' di'ilihíi gáyihni, Shiye', nincho'híi bighă dák'ad naa nágotet'aah. ⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztaq, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bighă dii nnee Bik'ehgo'ihinañ adil'iigo anii laq? Hadín lă koncho'híi bighă kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ihinañ zhă go'ii. ⁸ Na'ídaadilkidíi Jesus dagoshch'í' biyi'siziinii bee yígotsiđgo gáyihni, Nt'é bighă na'ídaadołkid? ⁹ Hadíhií doo nyeeo di'ilihíi ách'iniih da, Nincho'híi bighă naa nágotet'aah; dagohíi, Nádnáh, biká' sítiinii

dahnádné'go dahnṅáh? ¹⁰ Ni'goszán biká' nṅee binchọ'híí bigḥa baa nágotet'aahíí shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonoksi doleeḥíí bigḥa, (nṅee di'ili sitiiníí gáyihṅiid.) ¹¹ Nádnáhgo biká' síntiiníí dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishṅii. ¹² Dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitijí n'íí dahnáyiné'go dawa bináál ch'ínyáá; áik'ehgo nṅee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzigo gádaañii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áidí' Jesus túsikaanii bahyú ch'inánázaadá' nṅee baa nanántsáá, áígee yil ch'idaagoz'aa. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsaáda' gáyihṅii, Shiké' dahnṅáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áidí' Levi bigowa yune' Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niihíí la'íí nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí láágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbih; nṅee gádaat'eehíí láágo Jesus biké' anáseeł lèk'e. ¹⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'i' nadaahi'niihíí la'íí nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáago daayiltsaáda' bitsilke'yu gádaayihṅii, Nt'é bigḥa tax bich'i' nadaahi'niihíí la'íí nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáa? ¹⁷ Jesus áí yidezts'aáda' gádaabiṅii, Doo hago'adaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíí zhá: shíí nṅee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchọ'íí bits'á'zhí' ádaahne', bildishṅiiyú níyáá, áidá' nṅee dábi'ehyú ádaat'eehíí doo ágádishṅiiyú níyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaḥ ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bigḥa John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaḥ, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaḥ da? ¹⁹ Jesus gádaabiṅii, Ya' ni'i'néhgee nṅee íla'adaat'eehíí nṅee niinéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaḥ née? Dah, nṅee niinéhíí yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaḥ at'éé da. ²⁰ Dahagee nṅee niinéhíí bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaḥ doleeł. ²¹ Ko'íí dénchọ'ehíí doo nak'q' ánídéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí íhanighángo dayúwehégo onanálaad. ²² La'íí wine ání alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénchọ'ehíí doo biyi' tádaach'inił da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihíí ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíí aḥ ha'ijool, la'íí ikágéhíí kots'á' yilchọḥ: áidá' wine ání alzaa'ihíí wine benaktiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'inił. ²³ Lah Jews daagodnksinii bijji Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayinił nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihṅii, Dí'ij, nt'é bigḥa godilziníí bijji doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabiṅii, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo idán ádihgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdzaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshih da née? ²⁶ Abiathar okaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitijidá' Bik'ehgo'ihinañ daach'okaḥ goz'aa yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihinañ ye'okaḥgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidné'go yiyáa, la'íí yil nakaihíí áldó' la' yá'nné' lèk'e; áí bánhíí okaḥ yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabiṅii, Godilziníí bijji nṅee bá alzaa, doo nṅee godilziníí bijji bá alzaa da: ²⁸ Áí bigḥa shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'aa yune' ha'anánázaago nṅee bigan dała'ázhiinéé binawod ásdjidi ákóne' itah sidaa. ² Áik'ehgo Jesus

daabich'inl'íí, godilziníí bijíí áí nneehíí náyilziih shí daabich'o'níigo; ágádaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighą. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizíí, yilnii. ⁴ Áídí' nnee daabine'íínníí gádaayilnii, Ya' godilziníí bijíí nht'éégo ách'ít'íigo goz'ąą née, dagohíí nchọ'íí bee ách'ít'íigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijíí daant'pizíí bighą Jesus doo bil gozhógo dago déhashkeego nnee yitah déz'íídá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinl'íí, yilnii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniiigo bigan nádzii, lahzhin'éehíí ga'at'éé násdllíí. ⁶ Áídí' Phárisees daanl'íí ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'íni bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchíí. ⁷ Jesus bitsilke'yu bilgo túsikąyú dahiskai: nnee ląągo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onalsáą, ⁸ Jerúsalemđí' áldó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnl'ínníí hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánát'ííllíí ya'ikodaanzíigo baa náńsáą. ⁹ Akú nnee ląąhíí bighą Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nnee doo daashiljizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł aks'íséhi kozh'í' shá nno'eeł. ¹⁰ Nnee ląągo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izh'í' daakhshjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchọ'íí dahagee daabo'íígee biyahzh'í' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ánt'íí, daaniiigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayilnii. ¹³ Áídí' Jesus wá'zh'í' hayaadá' yil nakai doleełíí, Yushdé', daayilniiid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleełíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaakti'yú daido'aałgo, ¹⁵ Itah at'éégo daannihíí nádaayilziihgo, ch'iidn áldó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'ąą: ¹⁶ Simon holzéhi Peter áldó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bilgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayiizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego áłolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aakíí: áí hayinildá' k'ih yuńe' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó ląągo íla'ánánádaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyąą da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzíídá' biká okai; Biini' éđih ląą, daaniiigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemđí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizíí lągo, áí binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabihíí lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayilniiigo, na'gon'íí bee bil ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleeł? ²⁴ Nnee dałaháyú binant'a' golínníí dabíí ích'í' nanádaagonkaadyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁵ Dałá' naháztaaníí dabíí ík'ídahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'ąyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da, daazhógo bengenáh. ²⁷ Doo hadíí nnee nalwodi bigową yuńe' ha'agháhgo dawahá bíyéehíí yino'íih at'éé da, ntsé nnee nalwodíí líhilt'poyúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíí yits'á' yin'íih. ²⁸ Da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Nnee binchọ'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go baa yách'ilti'íí ndi áldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchọ'go baa yách'ilti'yúgohíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazh'í' bil ch'ígodeehíí bee bá goz'ąą: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Ch'iidn biyi' golíí ląą, daabihííhíí bighą Jesus díí k'ehgo yaakti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaá bílgo akú hikai, dadányú nadaazí'dá' bich'i' oda'is'a', Yushdé', daabilniigo. ³² Nnee láágo binaayú naháztaaní gádaabilni, Nimaá lá'íi nik'isyú dadányú nazii, níka daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bílnii. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaní yitah déz'iidá' gánii, Kúnko shimaa lá'íi shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ dáhát'íyú ánát'íllí, shik'isn dagohí shilah lá'íi shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaní bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee láágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eehí yihyaago dahnezdaa; áídá' nneehíi tábaayú íla'adzaa lék'e. ² Áígee na'goni'íi yee láágo yił ch'ígó'aah gániiigo, ³ Ídaayesółts'aq; k'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá, ⁴ K'edileege k'edilzií lá' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago ał nádaihezlaa. ⁵ Ła' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, akú łeezh doo dážhó lááyú da; łeezh da'ayáháhíi bighá dagoshch'i' hadaazhjeed: ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aq dahíi bighá nádaahesga. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíi igháńsáago nadaistseedgo binest'a' da'ádih. ⁸ Ła' k'edilzií łeezh nł'éeeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedí' nchaá daasiliiigo nest'án áyúílaa, lá' tádin, lá'íi gostadin, lá'íi dał'a' gonenadín bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golínií iyésts'aq le', nii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi nnee lá' t'ah binaayú nadaazí'íi bitsilke'yu bílgo nabídaadilkidgo gádaabilni, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosinłni'íi nt'é nniigo ánnii? ¹¹ Áík'ehgo gáyilni, Bik'ehgo'ihí'nañ bilatł'áhgee begoz'aaní doo bígózi da n'íi nohwil bídaagonołsłhgo nohwaa daagodest'aq: áídá' doo née zhinée daanlii dahíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni': ¹² Áík'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleek; dédaidits'ag ndi doo bil idaagozi da doleek; doo ágát'éé dayúgo binchó'ii yits'a' t'aqzhi' nakáhgo binchó'híi bighá baa nágodit'aah doleel ni'. ¹³ Ya' ilch'ígót'aahgo nohwil nagosisni' n'íi doo nohwil idaagozi da née? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi dawa nohwil idaagozi doleel? nii, Jesus.

¹⁴ K'edileehíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' k'eidilee. ¹⁵ K'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi aí nnee yati' biyi' k'edolzaahíi ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijii yune' yati' k'edolzaa n'íi bits'a' hayiné'. ¹⁶ Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago dagoshch'i' bil daagozhógo nádaidm'éhi; ¹⁷ Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aq dago dá'anahzhi' begodigháh; áídá' yati'híi bighá nagont'ogii bee, dagohíi nnee daabich'oláhíi bighá biniigonł'éeehíi begowáhgee dagoshch'i' t'aqzhi' nanánihidéh. ¹⁸ Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag, ¹⁹ Áídá' ni'gosdzán biká'zhi' nabi'dintl'ogii, hágoldzilgohíi k'izé'idilteehíi, lá'íi dawahá biká hágot'iinú bijii biyi' bitis siliiigo, hosh igháńsáago yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²⁰ Łeezh nł'éeeyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'aq, áík'ehgo nest'án ánádail'iih, lá' tádin, lá'íi gostadin, lá'íi dał'a' gonenadín bitisyú ánádail'iih.

²¹ Jesus gánádaayi'ni, Ik'ah kó'ii ch'otiiłgo táts'aa bil hayaa nch'í'áh née? Kástiné yit'ááhyú nch'í'áh née? Ik'ah kó'ii biká' dahnásit'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé. ²² Dawahá nanli' n'íi ch'í'nah ádolnił; dawahá doo hit'ii da n'íi bígóziłgo ádolnił. ²³ Hadín bijeyi' golínií

iyésts'aa 24 Da'dohts'agii nlt'éégo ídaayesólt's'aa. Dáhołaaqo kaa daasohné' lánshj n'íi k'ehgo da'ágáhołaaqo nohwaa nádo'né'; la'íi nohwíi daadohts'agii dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. 25 Dahadíi iyésts'aaqo ígoł'aahíi, bigoya'íi itisgo baa nádo'né'; áidá' dahadíi doo iyésts'aa dahíi ayáhágo iyésts'aa n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleel.

26 Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzíi yil ke'go k'edilee; 27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésaa, hagot'éégo shíhíi doo yígół'sj da ndi. 28 Ni' dabíi inest'á' yíndíł'sé, bit'aa ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áidí' binest'á' nlt'éégo nt'í. 29 Nlt'éégo nest'aaqee dagoshch'í' t'oh bená'itł'ishé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aaqee ngonyááhíi bigha.

30 Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi hant'é bil hshhah ndleego baa nadaagohilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhíi k'ehgo at'éé; áik'edilzeegee k'edilzíi dawa bitahgee bízhá alts'íséhihi at'éé: 32 Áidá' k'edolzaadá' hadag nokséel, áidí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'adaaz'aahíi nchaa hileeh, áik'ehgo dló' yúdahyú nada'iníihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágadaat'eehíi láágo Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee bil nagosni' lék'e, bil ídaagozihíi bik'ehgo. 34 Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'í' yakti' lék'e: áidá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíílaa. 35 Da'ái bijjii o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'éel. 36 Nnee baa nánł'sáa n'íi nádihoł'séh daayilnñiidá', Jesus t'ah tsina'eelíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éel. Tsina'eel ádaal'ts'íséhi akdó' ba'ashhah dahi'eel lék'e. 37 Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eelíi tú nádidáhíi beh nádiłk'oolgo bee ha'dezbiih. 38 Áidá' tsina'eelíi biyi' iké'dí' tsi'aal biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabihñii, ilch'ígót'aahíi, goyéégo nohwich'í' godegháhíi doo nił hago'at'éé da née? 39 Áik'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'í' hadzii, áidí' túsikaaníi gáyihñii, Dákohego, nkegohin'áa le'. Áik'ehgo oyólgo nkenágohelto' lék'e. 40 Áidí' Jesus gádaabihñii, Hant'é lá bigha ndaakdzid? Hant'é bigha doo Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohlíi da? 41 Áik'ehgo bitsilke'yu dázhó tsídaadesyizgo gádaal'ídi'nii, Nnee láa daat'éhi díi, nyolhíi la'íi tú ndi da'áyihñiiyú ádaat'íi.

5

1 Hanaayú Gadarénes daagoljyú bil nada'diz'eel. 2 Jesus tsina'eelíi yiyi'dí' háyáágo nnee lena'nílii goz'aadí' nnee spirit nchó'íi biyi' golíni baa nyáá, 3 An nnee lena'nílii goz'aayú golínihi; doo hadíi k'nábółt'óh adzaa da, bésh hishbizhíi bee ndi: 4 Golaan bésh hishbizhíi la'íi kokee bee k'nádaach'ilt'óhíi bee hibi'dest'óo ndi bésh hishbizhíi ilk'ínáyidzijs, la'íi bikee k'nádaach'ilt'óhíi nyihidziiz lék'e: doo hadíi nzhóogo ábólé' ágódzaa da. 5 T'é'gee la'íi jiiígee dziłyú nnee lena'nílii bitahyú dádiłwoshgo zhá naghaa, tséé yee n'ídiłgeeshgo. 6 Áidá' dánzaadí' Jesus yiltsaadá' yich'í' nádiłwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, 7 Yat'éégo gáníi, Hago láa áshíle'go ant'íi, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' níłni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nánoshkaah. 8 Jesus spirit nchó'íi ilk'idá' gáyihñiid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchó'íi níłni. 9 Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzéé? bilnii. Shíi Łáni honszee: hiidłaaquíi bigha, nii. 10 Díi

goz'aqadi' ch'idaanohwinyoód hela', niigo náyokaqah. ¹¹ Áígee dził binahzhí'yú góchi da'ayaago nanaksé' lèk'e. ¹² Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokaqah, Góchi biyi' onohwinyoód, áí beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchọ'úi nneehii yiyi'dí' hanaksáá dá' góchi yiyi' onaksáá; áídí' góchi n'íi (nakidn doo náhóltagyú sh,) hayaa nádnkiiigo túsikáni yeh náksáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadz'ii n'íi nádnkiiigo kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íi áí ágodzaahii daineł'iiyú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi, spirits daanchọ'i láni biyi' golíi n'íi, bidiyagé golíigo, biini' ndi golíigo sidaago daayiltsaa lèk'e; áík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahii hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodii, la'íi góchi hago ádaaszaahii yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eekii yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh'taash, nii lèk'e. ¹⁹ Áídá' Jesus, Dah, bilnii, gowayú nádndángo nit'eké Bik'ehgo'ihina'na' dážhọ ná áyílaahii baa bil nadaagolní', la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áídí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahii yaa nagolní' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee láágo baa nánsáá; án tábaayú sizii lèk'e. ²² Áígee Jews ha'ánálséhii yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsaa dá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhá datsaah: noo', nt'éé nádleeh doleelgo bik'enlnih; áík'ehgo hinaa doo. ²⁴ Áík'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee láágo biké' náseełgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Áígee isdzán díł bighánliigo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabił'iid, la'íi bizhaali dawa nayihiniil ndi doo nzhoq nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziiigo bine'dí' ch'ilaagee ninyaago bi'ii yedelniih lèk'e. ²⁸ Ídił yalti'go gáníi, Bi'ii zhá ndi bedenshniihyúgo, nt'éé náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' díł bighánlii n'íi esdii; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yígolsiid lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodii bits'á' haghsh adzaago yígolsiidgo, dagoshch'í' nnee biké' nánsááhii yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'ii yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnii, Nnee ninaayú daakiljizhgo hí'ii; nt'é bigha, Hadín shedelniih, nni áídá'? ³² Hadín át'íini yígolsiihgo, nnee yitah dez'ii. ³³ Isdzánhii ábi'dilzaahii yígolsiidgo néldzidgo ditlidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahii da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihii, Shilah, ni'odla'ii nt'éégo ánániidlaa; ilch'ígont'éégo nadáál, kah baa nannaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yahti'dá' Jews ha'ánálséhii yebik'ehi bigowađi nnee hikaigo gádaabilnii, Nitsi' dastsaa; nt'é bigha ilch'ígó'aahii dayúweh nañt'og áída'? ³⁶ Ádaaniihii Jesus yidezts'aago ha'ánázéh yebik'ehi gáyihii, Doo néndzid da, Bik'ehgo'ihina'na' hondláá. ³⁷ Áídí' Peter, James hik'e bik'isn John-hii zhá yil dikángo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú rýáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gowá yune' ha'ayáago gádaabilnii, Nt'é bigha daagodinołch'aadgo daachag? Na'ilihn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bigha nnee dážhọ baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahii, Ch'ínohkáh, daayihniidá', na'ilihnhi báj, bitaa hik'e yil nakai n'íi bilgo na'ilihn sitii yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsodgo gáyihii, Talítha cúmi; áí, Na'ilihn, nádndáh, (nildishnii,) golzeego

ágozlee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'ádah bił łegodzáhi. Áígee dážhó koł díyadaagodzaa lěk'e. ⁴³ Ágodzaahíí hadín baa bił nadaagołmí' hela', daayihni, Jesus; ła'íí gánádaabikdo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíí gólíyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnśiníí bijji, ha'ánálséh goz'ąą yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee ląągo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí' ląą yígolsiđihi? Bigoya'íí hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íhíí ndi ánáyoł'ijlgo? ³ Díń la'k'ih ágole'hi nłji, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí áldó' la' akú bił nahéąą? Áí bighą bik'edaach'ishch'ii lěk'e. ⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnśj, áidá' dągólłíígee, bik'íhíí ła'íí dała' naháztaaní bitahyú zhą doo hadín bidnśj da. ⁵ Áí bighą akú doo ízisgo ánat'ijł da ndihíí daannihíí da'kwíyé zhą yik'e daadilniihgo nádaizii. ⁶ Doo daabodłąą dahíí bighą bił díyagot'ee lěk'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí, Yushdé', daayihniidá', dánaki nłáągo zhą odaayihí'ago spirits nchó'íí daabidits'ago yá ndaagoz'ąą; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhą; izis bena'iltiníí dahgo, bán áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ądihgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihíí biyi' desoł'eez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayikdo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkąhgo, da'áígee dinohbih le'gá, łahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolíníí doo hádaanohwit'ij dayúgo, nohwiyatí' doo yídaayést'sąą dayúgo, áidí' dahdohkąhgo nohwikee baą łeezhíí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ij dahíí bígozi doo. Da'aniigo gánohwidishni, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yandaago'aahíí bijji Sódóm hik'e Gomórrah gołzeege daagolłj n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíníí biniidaagodolnił. ¹² Áík'ehgo nakits'ádahíí dahdikaigo nnee yich'í' yádaaktí', Nohwinchó'íí bits'ą'zhí' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn ląągo nnee biyi'dí' hadainihyood, ła'íí daannihíí ląągo ik'ah yil yedaadilniihgo nádaizii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bígoziđgo;) áík'ehgo gáníí, John Baptize ágole' n'íí daztsąądí' naadiidzaa ląą, áí bighą ígozisgo ánat'ijł. ¹⁵ Áidá' ła'íí, Elías at'ij, daanii. Ła', Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ij, dagohíí doo ániidá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánat'ijłíí ya'ikonziđá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí at'ij: daztsąądí' naadiidzaa ląą. ¹⁷ Dabintsédá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhihíí bighą, án Hérod yil nnaa lěk'e, bik'isn Philip t'ah yil nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihniid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná goz'ąą da. ¹⁹ Áí bighą Heródias John yik'ennihgo bidizidee hat'ij ndi doo hagot'éégo da lěk'e: ²⁰ Hérod John yidnśj, nnee dávik'ehyú át'ééhíí, dilzihgo bá habi'delzaahíí nłjigo yígolsigo bińádéz'ij lěk'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhóq, bił nagodint'ee ndi. ²¹ Áidá' Heródias bá ilch'í'golzaa, Hérod bił lénągodąhgo nnągodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahíí, siláada bá nant'án daanliiníí, ła'íí Gálileege nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyąą. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhíí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yil da'iyąąhíí yil daagoyilshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíhíí gáyihni, Dant'éhéta hánt'iiníí

shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'la dahdidilñiihgo gánáyikdi'nii, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí ilñ'go ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídí' na'ilíhníí onándaayú bimaa gáyikñii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábikñii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhníí dagoshch'í' ha'ánándaadá' hwéhego Hérod yich'í' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'aago dagoshch'í' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhíí dázhógo doo bíl gozhóq da; áídá' bit'la dahdidilñiih n'íí bighá, la'íí nnee yil da'iyáqahíí bighá doo hagot'éégo, Dah, yilñii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'í' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oyil'a': áík'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaágo, na'ilíhníí yaa yinkáq; áídí' na'ilíhníí bimaa yaa nainkáq. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzíídá' bits'ihíí nádaink'ijigo tsébií'i'án yune' odaizt'ij lék'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánadaát'íídíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'aqahíí dawa baa bíl nanádaagosni'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabilñii, Noo', danéé zhá da'igol'ííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee láágo baa nihikáhíí bighá doo da'iyáq da le'ágot'ee lék'e. ³² Áík'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíí zhá bíl oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bíl oda'iz'eelgo daabiltsáq lék'e, áík'ehgo láágo Jesus yídaagols'íídgo il'anigo kih goznildí' dani'go akú dantsé nk'íí, áídí' baa nántsáq. ³⁴ Jesus akú bíl nda'iz'eelgo nnee láágo íla'adzaahíí yo'íigo yaa daach'oba', dibel'íí nanyoodíí da'ádihgo nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighá; áík'ehgo láágo yil ch'ídaago'áh nkegonyaa. ³⁵ O'i'áqzhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Kú da'igol'ííyú doo hadín gól'íí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihñiihyú; bí'idán da'ádihíí bighá. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabilñii, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabildo'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilñiihyú nkáh néé, bá da'n'négo? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? nii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'íí. Yídaagols'íídá' gádaañii, Ashdla'i láq, lógíí naki bílgo. ³⁹ Jesus gádaabilñii, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohbíh daabildohnii. ⁴⁰ Áík'ehgo da'á gonenadíngo la'íí ashdladingo dinezbíh. ⁴¹ Áídí' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bílgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ihénzigo oskaqadí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inñiihgo; la'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'iznii. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihzlaa, bán hik'e lóg bílgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáq. ⁴⁵ Áídí' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Tsina'eehíí beh hohkágho shádihyú nohwil ido'ée' hanaayú, Bethsáidanyí, shihíí nnee nádohkáh bildishñiidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yilñniidá' dasahndi wá'yú óyáá, okáqahyú. ⁴⁷ O'i'áq ni' tsina'eehíí tú ilñ'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bíl da'o'olgee bidázhí' nyolgo bich'í' nagont'ogo Jesus yiltsáq; áík'ehgo doo hwahá ha'iaah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghángo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsáqadá', ch'iidn at'íí daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsáago tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhóq le': shíí ásht'íí; doo nédaaldzid da, daabilñii lék'e. ⁵¹ Áídí' tsina'eehíí itah yiyi' oyáago nyolú isht'idedzaa: áí bighá dázhó bíl díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyihgo láágo alzaa n'íí doo bíl

ídaagozì da; áídá' bijíí nt'iz daasilíj. ⁵³ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' nì' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehí dah daayihizt'óó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehí biyi'dí hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagoksíj. ⁵⁵ Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daanníhí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus nagmaa ch'iniyú anádaayoktéeh. ⁵⁶ Dahayú nagmaayú kìh nagoshjaayú, la'í kìh nagoznilyú, la'í gotahyú, daanníhí intínk'ehyú ndaayihiniil, Jesus náyokaqahgo, Ní'í bidá'yú zhá ndi bedaadenlñi, daabilñiigo: áík'ehgo bedaadesñiíhí dawa nádaabi'dilzii.

7

¹ Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalemdí hikaihí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchìzhágo da'iyáago daa yiltsaa, áí dá doo daagodnłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsaadá' yida'iltah lək'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíj, ilk'idá' nnee yánazj n'í yendaago'aahí k'ehgo. ⁴ Na'hinih nagoz'aad' nnákihágee daagodnłsigo táda'digisigo zhá da'iyaa. İlk'idá' nnee n'í yedaagos'aaní ląágo aldó' yee ánadaat'jil, idee, isaa, be'ibízhé bésh litsogi alzaahí daagodnłsigo tádaasgigo, biká'idané aldó'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadikidgo, Hant'é bighá nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazj n'í yendaagos'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyaa? daanii. ⁶ Jesus gádaabilñi, Nohwí nnee nzhóni ádaado'íni, Esáias da'aniigo dabíntsedá' nohwaa nagolni' lək'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchijigo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnłs, áídá' bijíí bee doo daashidnłs da. ⁷ Da'íljzhí' daashokaqah, nnee yegos'aaní zhá yee ilch'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'aaní k'ihzhí' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'í yendaagos'aaní zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgigo; la'í da'áík'ehgo ląáyú ánadaaht'jil. ⁹ Áíd' gánádaabikdi'nii, İlk'idá' nnee n'í nohwá yendaagos'aaní zhá nkdzilgo daahonoht'á'hí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'aaní daazhógo k'ihzhí' ádaanłs. ¹⁰ Moses gánniid, Nitaa hik'e nimaa dinłs, la'í, Hadín bitaa dagohí bąá yati' yee yokáahí zideego bá goz'aq: ¹¹ Áídá' nowhíi gádaadohñi, Hadín bitaa dagohí bąá, Nt'éhéta bee nich'oshñi doleeł n'í Corban at'éé, yilñiíhí, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné' golzeego ágolzee; áík'ehgo án doo zideego bá goz'aq da, daadohñi. ¹² Adohñiigo bitaa dagohí bąá doo dayúweh bich'onii da ndi nzhq, daadohñi; ¹³ Áík'ehgo ilk'idá' nnee n'í yendaagos'aaní nowichagháshé bił ch'ídaagonoh'aahí bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'í doo nt'égo ádaanłs da: la'í da'áík'ehgo ląáyú ánadaaht'jil.

¹⁴ Áíd' nnee dawa, Yushde', daayilñiídá' gádaayilñi, Daanohwigha shídaayekts'áago bídaagono'aah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhí doo nchq'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhí zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golínií íyéstsaq le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'í bits'a' Jesus kìh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagolni' n'í yaa nabídaadikid. ¹⁸ Áík'ehgo gádaabilñi, Ya' nohwí aldó' t'ah doo nohwil ídaagozì da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhí doo nchq'go kodilteeh dahí, ya' doo hwahá bídaagonoksjih da née? ¹⁹ Áí kojí doo biyi' yune' ogohigháh da go'íj,

áidá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áidí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus áníihíí bee idán dawa nlt'ée, nii. ²⁰ Gánádaabíldo'niid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchọ'go koditēehi at'ée. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díinko behagohigháh: nchọ'go nats'iikeesíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iltseedíí, ²² Ich'in'íihíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, nchọ'go ách'it'éehíí, nach'ich'aahíí, nchọ'íí doo bich'í' t'aazhí' ách'it'ée dahíí, biyéehíí hách'it'íihíí bighá hach'ishkeehíí, nchọ'go yách'ilt'íí, ida'ch'odlíihíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díí nchọ'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchọ'go daakodihíniiki at'ée.

²⁴ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kīh yunē' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígolsíih da, nzigo: áidá' doo hagot'éeego nádaabido'íihgo da. ²⁵ Áidá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit nchọ'í biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíí Greek k'ehgo yati'íhi, Syropheniciadi' gólíni; án nábkọqah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bíhniigo. ²⁷ Jesus gábiñii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nlt'ée: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábíldi'nii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'ée ndi gósé biká'idané bich'í' nakaihíí bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyaa. ²⁹ Jesus gábiñii, Áññihíí bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstine yiká' dahstíi laq, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áidí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálilee golzeezhí' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nlt'éeego yati'í, Jesus baa bíl ch'ikai lék'e; Biká'nlníh, daabíłch'iniigo nádaabich'okqah. ³³ Nnee íla'at'éeehíí bits'á' dasahndi yíl o'áázhdá' bijeyi' odolñiih, áidí' hadnzhéédgo nneehíí bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'íigo deyoldá', Éphphtha, bíhnií, áí, Ch'inádenláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'í' bijeyi' ch'inádenláad, íla'í bizaad n'íí nlt'ée násdłíigo, nlt'éeego yati'í. ³⁶ Hadín bíl nadaagolñi' hela', bíhnií, Jesus: ádaabíhñniid ndi da'tiségo yaa nanádaagolñi'; ³⁷ Dázhó bíl díyadaagot'ee lék'e, gádaañiigo, Dawahá dázhó nlt'éeego ładaile': kojeyi' ágodih n'íí ich'idits'ago ánáidle', íla'í doo yách'ilti' da n'íí ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Áí benagowaadá' nnee láágo íla'adzaa, doo nt'é daiyaa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yihñniidgo gádaayihñii, ² Nnee íla'at'éeehíí baa daach'oshba', dá bíl nashkaigo taagiskaa, k'adíí doo nt'é daiyaa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasi'á'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatkish: íla'í nzaadí' neheskaihíí bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabíhñii, Da'igolíígee hadí' bán nádaach'idiné', díí nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabíhñii, Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? Gosts'idi, dañii. ⁶ Áígee nneehíí, Ní'yú dinohbíh, daayihñii: áidí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénzigo oskaadí' íł'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áík'ehgo yitada'izñii. ⁷ Lóg alts'íséhíí da'ayáhago áldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaadgo, Díí áldó' nnee bitadaahñiih, nii, Jesus. ⁸ Áík'ehgo da'iyáago náda'isdíid: áidí' ch'ėkaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezláa. ⁹ Nnee díidn doo náhółtagyú áhólánishí da'iyaa: áidí' onádaihes'a' lék'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu bilgo tsina'eelí beh hikai, áidí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabilníi, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹² Jesus biyi'siziiní doo bil gozhóq dago gáníi, Nt'é bighá díi daakinolt'íhí be'ígózini yiká daadéz'íi? Da'aníi gádaanohwíldishníi, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaalnéhi at'éé da. ¹³ Áidí' tsina'eelí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasnah ní, da'á zhá tsina'eelí biyi' si'aa lək'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabilníi, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni bíyééhíi, la'íi Hérod aldó' bíyééhíi baa daagonohsaq. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaaníi, Bán doo daasii'né' dahíi bighá aníi. ¹⁷ Jesus ádaaníihíi yígólsigo gábilníi, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aah da, doo nohwil ídaagozi da nee? Ya' nohwíi t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwínáá daagolídá' doo bee daadeh'íi da nées? Nohwijeyi' daagolídá' doo bee ídaayesóts'aa da nées? Ya' doo binádaahíi da nées? ¹⁹ Bán dijolé ashdla'i ik'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaníi. ²⁰ Bán dijolé gosts'idi ik'ídaasiiné'go nnee díidn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daaníi. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'niid, Nt'é bighá doo nohwil ídaagozi da?

²² Áidí' Jesus Bethsáidayú rýáá; áígee nnee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enlníh, daabilníigo nádaabokaqah. ²³ Áik'ehgo nnee bináá ágodinihíi bigan yiltsoodgo kíh goznílii bits'á'yú oyilqóz; áku bináá yik'ídihihizeedá' yiká' ndelníihgo gáyihíi, Nt'éhéta hí'íi nées? ²⁴ Déz'íigo gáníi, Nnee hikahgo daash'íi ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíi bináá yiká'nnádelníihdá', Díi'íi, bilníi; áníita bináá nágosdliigo nnee dawa nkt'éégo yo'íi lək'e. ²⁶ Áidí' Jesus gowayú onábí'a' gábilníigo, Kíh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bil nagolní' hela'.

²⁷ Áidí' Jesus bitsilke'yu bilgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kíh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyihíi, Nnee hadín át'íi daashíihíi? ²⁸ Gádaabilníi, La', John, Baptize ágole' n'íi át'íi, daaníihíi; la'ihíi, Elías at'íi, la'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íi la' at'íi, daaníihíi. ²⁹ Jesus gádaabilníi, Nohwíi nohwich'í'yúgohíi, hadín át'íi daashíidohníi? Ni Christ ánt'íi, yihíi, Peter. ³⁰ Jesus gádaabilníi, Hadín shaa bil nadaagoñi' hela'. ³¹ Áidí' bil ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo akch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazini, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ílhíi doo hádaashit'íi dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Ái doo nain'í' dago aníi. Áidá' Peter bich'í' ya'ti' nkegonyaago, Doo ánnii da, bilníigo. ³³ Áidá' Jesus t'aaqzhí' adzaago bitsilke'yu la'ihíi yich'í' déz'íidgo Peter ndzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' áñne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesí zhá bee natsínkees, bilníi.

³⁴ Áígee nneehíi bitsilke'yu bilgo yiká ánniidgo gádaayihíi, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íiyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ína'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bí'ihí'na' yaa bil goyééhíi ái bits'á' da'ílii hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shighá la'íi yati' baa gozhónihíi bighá

b'i'hi'na' da'ilíi silij'íí, án ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hi'naa doleeł. ³⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'iidá', koyi'sizini da'ilíi silijiyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? ³⁷ Dagohíi koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díi nch'ogo nant'í' nakaigo daalint'íihíi bitahgee dahadíi shik'e ídaayándzihíi, la'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' án bik'e ídaayánsdzí doo, nánsdháhgee, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníi dilzini bíl nánskhángo.

9

¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwíkdishñii, kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailíh'e Bik'ehgo'ihi'nañ binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yíl okai lèk'e, dzil n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silij. ³ Bidiyagé bik'ina'didlaad silij, zas k'ehgo ligaigo, nnee ni'gosdzán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíl daanliigo silij: Jesus yíl yádaati'go. ⁵ Peter Jesus gáyilñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihíi nohwá nzh'og; t'ohdahskán táágo ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁶ Nt'éshá' dishñii nzí lèk'e; ndaaldzidhíi bigha. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aa gáníigo, Díinko shiYe' shil nzhóni; hódaayelts'áá. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnhalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sizíigo daayo'íi. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiñii, Daahotsaa n'íi hadín bíl nadaagolñi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsaa'dí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áníi n'íi doo hadín yíl nadaagolñi' da lèk'e, áídá' gádaakíldi'ñii, Nt'éshá' áilñii, dasitsaa'dí' naadishdáh, ñiihíi?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabiñii, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daañii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'; áídí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, díi k'ehgo shaa k'e'eschchíi lèk'e, doo alch'ídn shiniigodilne' da, la'íi doo shil da'ch'oltag da doleeł. ¹³ Áídí' gánohwíkdishñii, Elías ik'idá' nyááadá' baa k'e'eschchiiníi k'ehgo nnee dabií hádaat'íiyú ánadaayol'íil lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu la'ihíi yaa nákaidá' nnee láágo binaayú nadaazíigo begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi yíl ládaadit'áhgo Jesus yiltsaa. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsaa'go bíl díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'í' baa bíl daagozh'og'go bich'í' nádnkíi. ¹⁶ Áígee begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi gádaayilñii, Nt'é baa bíl ládaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhíi la' gáníi, Ilch'ígó'aahíi, shiye' naa bíl ní'áázh, spirit nch'og'í biyi' golíigo doo yałi' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íi líidíik'ash, la'íi doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadaini-hiyoodgo nádaahoshkaah: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábiñii, Nohwi'odla' édaadihgo daalint'íihíi, dahosahzhí' nohwíł nahashtaa? Dahosahzhí' laa nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíi baa bíl hikai: nt'éégo spirit nch'og'ihíi Jesus yiltsaa'dá' dagoshch'í' ishkiinhíi nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lèk'e, bizédí' tánwosh hahigháhda'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidíikid gáníigo, Dadá' át'íi godeyáhi? Alts'í éé'dá' át'íni, ñii. ²² Lahgee spirit nch'og'ihíik'og' biyi' onábikt'ee, tú aldó' biyi' onábikt'ee, biziltheego ch'éh ábil'íigo; bínil'ááyúgo

nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábilñii, Ondlaayúgo, dahadín odlaaní dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'i' ishkiinhú bitaa hichago nádildilghaazhgo gáníí, Shíí oshdláq; doo oshdláq dagee oshdláqgo áshíínsj. ²⁵ Jesus nnee ląągo bich'i' dahikeego yiltsąądá' spirit nchq'i nldzilgo yich'i' hadziigo gáníí, Spirit nchq'i nłíni, doo yáńt'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'ąązh'i' onándáh hela', nildishñii. ²⁶ Áídí' spirit nchq'íí nádildilghaazhdá' nádinigisgo ábílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhú daztsáni k'a'anolih silji; áik'ehgo nnee ląągo, Daztsąą ląą, daanii lęk'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhú bigan yiltsoodí' náidnłqozgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihií nt'é bighą doo hadaandzood da lání? daabilñii. ²⁹ Jesus gádaabilñii, Spirit nchq'i ga'at'éhíhíí dáshiná' da'ch'okąąhgo zhą habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nnee doo la' bigółsj hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bil ch'ídaago'aah gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bilák'e shi'dolteełgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo aníhíí doo bil ídaagozł da, áídá' nabídaadiłkidzh'i' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú rýáá: áígee kih yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa kł nadaagołni'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daahłdi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíí yiká anñiidá' gádaayilñii, Dahadín shíí dantsé le' nziyúgo, án iké'zh'i' hileeh doo, án dawa ya ái'łjii doo. ³⁶ Chągháshé la' íhni'gee nyinłqoz: áídí' dahyinkłjigo bitsilke'yu gádaabilñii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chągháshé díí ga'at'ééhíí náidnłtjiyúgo, shíí náshidnłtini at'éé; la'íí dahadín náshidnłtiiníí doo shíí zhą náshidnłtji da ndi shides'a'íí alđó' náidnłtini at'éé.

³⁸ John gábilñii, ShiNant'a', nnee la' doo bil daandłjii dahíí nizhi'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'jii; áik'ehgo, Doo ágánt'jii da, daabih'niid, doo bil daandłjii dahíí bighą. ³⁹ Áídá' Jesus gábilñii, Doo ágádaabiłdohnii da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo áná'ol'jiihíí, doo dénchq'égo áshildoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchq'go nohwich'i' na'iziid dahíí, án bil daagohiit'jii. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bighą, Christ bíyéé daanohłjiihíí bighą, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'aniiigo gánohwiłdishñii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' nayihniłkíí da'aniiigo bíyéé doleel. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dala'á nchq'go at'jiiigo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'łqozgo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqđ doleel ni'. ⁴³ Nigan nchq'go ánát'jiił ánłsiyúgo nadnłgeesh; nigan dala'á áđih ndi dahazh'i' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikq' diltł'i, kq' dahazh'i' diltł'íí biyi' yuyaa onnáhýúgo doo ná nzhqđ da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nłtséés da. ⁴⁵ Nikee nchq'go ánát'jiił ánłsiyúgo nadnłgeesh; nikee dala'á áđih ndi dahazh'i' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikq' diltł'i, kq' dahazh'i' diltł'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhqđ da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nłtséés da. ⁴⁷ Nińáá nchq'go ánát'jiił ánłsiyúgo ha'aah; nińáá dala'á áđih ndi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąą yune' ha'ánnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nińáá nakigo ch'iidn bikq' dahazh'i' diltł'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqđ da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq'

doo nłtséés da. ⁴⁹ Daakówa kọ' bee hadaakodilne' doleel, ishijih k'ehgo, be'okaaquí natseedgo Bik'ehgo'ihinań baa hi'niiki ishijih bee daadilk'osh doleel. ⁵⁰ Ishijih nłt'ée ndi doo nk'ózh da silijyúgo, nt'é bee nk'ózhgo ánalne'? Nohwiyi' ishijih daagolji le', áidi' ich'i' daanohjoo le'.

10

¹ Áidi' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa gołzéhi goz'aayú túnlíni Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: áku nnee baa nanántsáá; ágee ich'ígó'aah n'ii k'ehgo yich'i' yałti'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee bi'aa ilk'inát'aashgo goz'aqá née? ³ Gábiłnii, Moses nt'é nohwiłnigo nohwá ngon'aqá láni? ⁴ Áidi' gádaanii, Naltsoos bee ilk'inč'it'aashii layile'go isdzánhii yił ilk'inát'aashgo Moses bá ndaagoz'aqá ni'. ⁵ Jesus gádaabiłnii, Nohwijii daant'izii bigha díi begoz'aanii Moses bee nohwich'i' k'eshchijii lək'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinań nnee áyílaadi' godezt'i'go nnee la'ii isdzán áyílaa. ⁷ Díi bigha nnee bitaa hik'e báqá yits'a'ghángo bi'aa yił nlii doleel; ⁸ Ái naki n'ii dała'a nádodleel; áik'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'i dała'a silji. ⁹ Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinań layinláahii, dahadínta ilk'iyóléh hela'. ¹⁰ Áidi' kih yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyihii, Hadín bi'aa yił ilk'inát'aazhdá' la'i yił naná'náayúgo nant'i' nagháhi at'ée. ¹² Dagohii isdzánhii biká' yił ilk'inát'aazhdá' la'i yił naná'náayúgo, isdzánhii ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé alts'isėhi baa bił nch'izekai lək'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'niigo; áidá' bitsilke'yu, Doo ágádaaht'ii da, daakołnii. ¹⁴ Áidá' Jesus daabiłtsaago doo bił bik'eh da lək'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayihii, Ch'ik'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzhi' daahínóhtá' da; bíi ga'adaat'eehii Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Da'aniigo gádaanohwidishii, Dahadín chagháshé alts'isėhii k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliini itah hileeh. ¹⁶ Áik'ehgo dahnáiditėéhgo yiká' ndaadelniigo yá da'oskaqad.

¹⁷ Áidi' lahyúgo Jesus dahnasdaadá' nnee bich'i' nádilwodgo biyahzhi' hilzhiizhdá' nabidilkid, Ich'ígó'aahii nłt'ėhi nílini, hago laq áshne'go ihinaa doo ngonel'aq dahii bee hinshnaa doleel? niigo. ¹⁸ Jesus gábiłnii, Nt'é bigha nłt'ėhi shiłnii? Doo hadín nłt'ée da go'ii, dała'a zhá, Bik'ehgo'ihinań zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań ngon'aqá lək'ehii bígonłsı go'ii, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'ijih da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnłsı. ²⁰ Nneehii gábiłnii, Ich'ígó'aahii, ánists'isėdí' godezt'i'go díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bił nzhooqo bineł'ii go gábiłnii, Dała'a zhá doo bee ánt'ée da: ti'i, dawahá niyéehii naa nahonihgo zhaalíhii tédaat'iyehii bita'iniłh, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán líni niyéé doleel: áidi' yushdé' ts'iłma'áhi dahntijigo shiké' dahsináh. ²² Jesus ániídá' nneehii ádaatsidėzkeezgo doo bił gozhóq dago onádzaa; dázhó hádzilhi bigha.

²³ Áidi' Jesus bitsilke'yu yitah déz'iidá' gádaabiłnii, Nnee hádaaldzilii Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliini itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus ániłhii bigha bił díyadaagot'ee lək'e. Áidá' Jesus gánadaabildo'niid, Shichagháshé, nnee hádaaldzilii zhá ya'okihii Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliini itah daaleehgo dázhó bá nyee!

²⁵ Łíí bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díí daidezts'aqádá' dážhó bił díyadaagodzaago gádaakídi'nii, Áídá' hadín zhá hasdábí'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íigo gáníí, Nneehíí aí doo łayole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íí: Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa łayile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábiłnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gádaabiłnii, Da'anii gádaanohwíłdishnii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, bájá, bichagháshé, bi'aa, dagohíí bini' shíí shighá łá'íí yati' baa gozhónihíí bighá yits'á dahnyaayúgo, ³⁰ Áń díí goldohíí biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíyú, bájá, bichagháshé, łá'íí bini' dała'á gonenadín k'a'ánáhołáago, biniigodilnéhíí bíhii'né'go, baa det'aahi at'éé, łá'íí łahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hińaa doleel.

³¹ Áídá' łáago dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel; łá'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

³² Áídí' Jesus áđih higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intíńk'eh ch'okaah lék'e; áígee bił díyadaagot'ee; łá'íí biké' hikaahíí nédaaldzid lék'e. Nakits'adahíí k'ihzhí' ył nnanákaigo bich'í' ágonéhíí baa bił nadaagoln'igo nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ılchíhi biłgo baa shí'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áídí' doo Jews dannlii dahíí yaa daashikéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo, shik'ídaadiihizheeh doo, łá'íí daashizil'hee doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázhgo gáyilnii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíí nohwá łanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íí gá? biłnii, Jesus. ³⁷ Gádaabiłnii, Ízigo ánt'ee síńlii'gee łá' nigan dihe'nazhińéé dahsdaa doleelgo, łá'íí ni'eshganzhińéé dahsdaa doleelgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiłnii Nt'é shíhóhkeedíí doo bigonoksí da łaq: idee be'ishdłaqahíí be'ohdłaqgo binołdzil née? Baptize be'áshí'dilne'ei bee baptize ánohwi'dilne'go binołdzil née? ³⁹ Bínłdzil, daabiłnii. Jesus gánábıłdo'niid, Idee be'ishdłaqahíí da'anii be'ohdłaq doleel, baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhińéé dagohíí shi'eshganzhińéé sodaa doleehíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; aí dahadín bá ılch'ı'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaaniihíí daidezts'aqádá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lék'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu ıła'áyıılaago gádaayılñii, Doo Jews daanlii dahíí bánant'án daanliigo ha'ńilíí isná ádaabiłsigo bá nadaant'aah; łá'íí bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíí da'áníyú ádaat'ıigo ádaabiłsigo bídaagonoksí. ⁴³ Áídá' nohwiłhíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá ái'ıı le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadín nant'án nshıı le' nzihíí, án nohwá na'ızıid le'. ⁴⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshıı ndi, doo hadín shich'onñihíí bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshñihíí bighá niyáá, shi'ihí'na'íí nnee łáni bá nahishñihíí bighá niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee łáago biłgo náńısqáago nnee bińáá ágodini, Bartimeús holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarethdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ıkonziıdád' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníí, Jesus,

David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ N̄nee l̄áágo, Godnch'áad, daabil̄nii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'n̄iid, David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gáníí, Yushde' daabil̄doh̄nii. Áík'ehgo n̄nee biṇáá ágodiníí yich'í' ánn̄iidgo gádaabil̄nii, Nił gozhóógo nádndáh: yushde' niłnii. ⁵⁰ Íicho ídáidiltsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábik̄do'n̄iid, Nt'é ná áshle' hánt'íí gá? N̄nee biṇáá ágodiníí gábil̄nii, SheBik'eh̄n, desh'íígo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábil̄nii, Ti'i, ni'odl̄á'íí n̄t'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' biṇáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsil̄ke'yu bil̄go Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íí Béthany golzeezhí', dził Olives holzéhi si'áagee, áídí' bitsil̄ke'yu naki oyił'a', ² Gáyiłniigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óógo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánoh̄łóos. ³ Dahadín, Nt'é bigh̄a k'e'oh'ad? nohwil̄niiyúgo, gábil̄doh̄niih, NohwiNant'a' há't'íígo áhiit'íí; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádoh̄łóos. ⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé k̄ih bitah na'izt̄inhíí bahyú ch'íná'it̄hgee dahast'óógo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziiníí gádaabil̄nii, Nt'é bigh̄a túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ániíhíí bee ágádaabil̄nii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizl̄óozgo bidiyágéhíí biká' dah-daiheznildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa. ⁸ N̄nee l̄áágo bidiyágé int̄inyú yídaagosteel l̄ek'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayi-hilgeeshgo int̄inyú yídaagosteel. ⁹ N̄nee bádiḥ náseehíí la'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaan̄ii, Hosánna: NohweBik'eh̄n bizhi' yee higaahíí ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaałinelt'áahíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'eh̄n bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégoši: da'tiséyú goz'áadi', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nyáágo da'ch'okáah goz'áa yune' oyáá: ákú dawahá daineł'íídá' il̄k'dá', o'i'áágo Béthanyú nakits'adáhií bil̄go onákai.

¹² Iskaq̄ hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silij; ¹³ Dañzaadí' ch'il fig bit'áa golíigo o'áágo yiłsáago yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nol̄i nziigo: áídá' yaa nyáadá' doo nt'é baa dahsné' da l̄aa, bit'áa zhá, figs doo hwahá daant'áa dagee goldohíí bigh̄a. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábil̄nii, Kodí' godezt'í'go doo hadín nits'á'dí' nest'a' náyódáá at'éé da. Ániíhíí bitsil̄ke'yu daidezts'áa.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okáah goz'áa yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi la'íí nada'ih̄nihi ch'inihiyood nkegonyaa, la'íí zhaali yiká' il̄káh ch'ínádainiíhíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahiniíhíí biká' dah'sdáhá al̄dó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okáah goz'aaníí ih̄n'í'yú ch'ínáyine' dago ngon'áá. ¹⁷ Áídí' bil̄ ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabil̄nii, Ya' diínko doo bek'e'eshchij̄ da née? Shikihíí n̄nee il̄tah at'éégo hadaazt'í'íi dawa k̄ih biyi' da'ch'okáahíí holzeego hoj̄i doleeł, áídá' nohwihíí daan'íihíí bigowá ádaagosolaa l̄aa. ¹⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ih̄lchihi hik'e okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díí ya'ikodaanzj̄idá' hagot'éégo daabizil̄heehíí ch'eh yaa natsidaakees: áídá' bee yił ch'ígó'aahíí n̄nee dawa bil̄ díyadaagot'eehíí bigh̄a yédaaldzid l̄ek'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ááyú k̄ih gozn̄ildí' onádaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadi' náhesgágo daayiltsaa lèk'e. ²¹ Jesus áníi n'íi Peter yénálniihgo gáyihni, NohweBik'ehñ, isaá, ch'il fig doo nant'áá át'éé da bilñii n'íi náhesgá laá. ²² Jesus gádaabilñii, Bik'ehgo'ihinañ baa daahohlígo daahohdlaá. ²³ Da'anii gádaanohwíldishñii, Dahadíñ díi dził bich'i' hadziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' oni'dolné', yihniyúgo, la'íi bijíi biyi'dí' doo bil nagoki dago, áidá' áníihíi begolne' yodlaayúgo, da'áníihíi k'ehgo bá ádolníf. ²⁴ Ái bighá gádaanohwíldishñii, Dant'éhéta da'ohkqaahgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdlaá, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasozíigo da'ohkqaahgee dahadíñ nohwil dahgoz'áá lèk'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áidá' doo baa nádaagodeso'áá da lèk'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áidí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okaah goz'áá yune' Jesus anádaalgo okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ichihli la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabilñii, Hadíñ bik'ehgo ánánt'íi? Hadíñ naa godin'áágo ánt'íi? ²⁹ Jesus gádaabilñii, Shíi áldó' dała'ándi nanohwíldishkid, shíi nadaagoñi'yúgo, shíi áldó' hadíñ bik'ehgo ánásht'íi nohwil nagoshni' doleeł. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Shíi nadaagoñi'. ³¹ Líl yádaakti'go gádaakídi'nii, Yaaká'dí'go daan'nihyúgo, gánohwihni, Áidá' nt'é bighá doo daahohdlaá da lán? ³² Áidá', Nnee bits'á'dí'go daan'nihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi nlii n'íigo yídaagolsihíi bighá. ³³ Áik'ehgo Jesus gádaayihni, Néé doo baa nadaagoñi'nda. Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadíñbik'ehgo ánásht'íi doo nohwil nagoshni' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'i' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'nezñil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iinií ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'áadá' nzaadyú ni' goz'áayú óyáá. ² Da'nest'aagee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyił'a', binest'a' la' bá náyné'go. ³ Áidá' bil ndaazdeelgo nyída'eshtlzhdá' dádlkqohgo onádais'a'. ⁴ Áidí' bána'iziidíi la'ihíi onaayíł'a'; án bitsits'in yinída'desñih, la'íi nch'ogo ánádaabil'íidá' án áldó' onádais'a'. ⁵ Áidí' la' onaayíł'a'; án daizes- hji; áidí' da'áik'ehgo ląágo odaihes'a', la' nyída'eshtlzh, la'ihíi nadaistseed. ⁶ Áidá' dała'á ná'godzii lèk'e, biye' bil nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsı doleeł, niigo. ⁷ Áidá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakídi'nii, Díi dahts'aa hentíinií bíyéé doleełíi át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo biyéé doleeł n'íi daanohwiyéé doleeł. ⁸ Áik'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-hjídá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áidá' dahts'aa hentíinií bíyééhíi hago ádaabile'sha'? Án nádáhgo dahts'aa bá yinádaadéz'íi n'íi naitseedá' dahts'aa hentíinií la'ihíi yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e' eshchiinií doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kñh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaníi silji; ¹¹ Díi nohweBik'ehñ bik'ehgo ánágot'íi,

ái daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee, n̄ihíí daahohshíí née? ¹² Áídí' Jesus ha'adaik'e' hádaat'ij ndi n̄nee láni yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'gon'íí bíí ádaabih̄niigo yídaagots̄j l̄ék'ehíí bigh̄a; áík'ehgo bits'á' okai.

¹³ Áídí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yil daagot'ini bilgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihiljizh, daabich'o'n̄iigo. ¹⁴ Áí baa hikaigo gádaabih̄ni, Ilch'ígó'aahíí, da'an̄ii ánn̄niigo, n̄nee doo b̄enildzid dago yánlti'go bídaagonlzi; n̄nee doo la' itisgo sínt̄t̄j da, áídá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'í'zh̄in̄éégo goz'aan̄íí da'an̄iigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniilgo begoz'aa née? Née dah née? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'n̄iil née, née doo bich'í' nadaahii'n̄iil da née? Áídá' daazh̄ógo ádaan̄iigo Jesus yígóts̄igo gádaabih̄ni, Nt'é bigh̄a yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashildohn̄ii? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íí. ¹⁶ Áík'ehgo la' baa daiz'aa. Jesus gádaabih̄ni, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? Caesar bíyéhi laa, daabih̄ni. ¹⁷ Áík'ehgo Jesus gádaabih̄ni, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanoh̄niil, áídá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa daanoh̄niil. Áígee n̄neehíí bil díyadaagot'ee l̄ék'e.

¹⁸ Áídí' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkidgo gádaan̄ii, ¹⁹ Ilch'ígó'aahíí, Moses gán̄iigo nohwá k'e'eshch̄ij l̄ék'e. La' n̄nee bik'isn b'í'aa yits'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, n̄neehíí bik'isn n'íí b'í'aa yil nnádo'n̄eelgo bik'isn n'íí chagháshé bá ágodoln̄iil, niigo. ²⁰ Lah n̄nee ilk'isn gosts'idí daanl̄ij l̄ék'e, áí dantséhi n̄náágo bichagháshé doo la' dago daztsaa. ²¹ Bik'isn nakigeehíí yil nnaná'náágo dananásts̄áá, bichagháshé doo la' dago; taagigeehíí da'ágánánádzaa. ²² Ilk'isyú gosts'idíí dawa nanezna', bichagháshé doo la' dago. Dá'iké'yú isdzánhíí aldó' daztsaa. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí b'í'aa doleel? Ilk'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaadá'. ²⁴ Jesus gádaabih̄ni, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiin̄íí dagohíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ binawodíí doo bídaagonots̄j dahíí bigh̄a da'óksih sh̄i ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'íkse' da, doo ndaagoch'ih̄iniilgo nnádaach'íkse' da; áídá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagoch'il̄íí. ²⁶ Áídá' ya' Moses binaltsoos biyí'dí' án̄íhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyí'dí' Bik'ehgo'ih̄i'nañ Moses gáyil̄ni, Shíí Abraham yokaa'híí nsh̄l̄j, Isaac, Jacob aldó' yokaa'híí nsh̄l̄j. ²⁷ Bik'ehgo'ih̄i'nañ doo nanezna'íí yokaa'h̄n n̄l̄j da, daahinaahíí zh̄á: áígee nohwíí dazh̄ó da'óksih.

²⁸ Begoz'aan̄íí ye'ik'eda'ikch̄ihi da'á n̄neehíí Jesus yil lahadaadit'áhgo yidezts'aadá' Jesus goyáágo t'aazh̄i' yich'í' hadziigo yígóts̄jídá' nayídilkid gán̄iigo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ yegos'aan̄íí hadíí itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábih̄ni, Dantsé begoz'aan̄íí díinko, Israel hat'íí daanoh̄líni, idaayesóts'aa; Bik'ehgo'ih̄i'nañ nohweBik'eh̄n Nant'án da'á n̄l̄j; ³⁰ Bik'ehgo'ih̄i'nañ neBik'eh̄n n̄jii dawa bee nil nzh̄o le', niyí'siziin̄íí dawa bee, ninatsekeesíí la'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aan̄íí at'éé. ³¹ Nakigeehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíníí nil nzh̄o le', dani idil njóóhíí k'ehgo. Díí begoz'aan̄íí bitisgo at'ééhíí doo la' da. ³² K'e'ich̄ihíí gábih̄ni, Bik'ehgo'ih̄i'nañ da'á n̄l̄j, n̄niihíí da'an̄ii ánn̄ii, Ilch'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo la' da, dabíí zh̄á. ³³ Án kojíí dawa bee kol nzh̄oogo, konatsekeesíí dawa bee, koyí'siziin̄íí la'íí konawodíí dawa bee, la'íí kot'ahdí' gólíníí kol nzh̄oogo, dakó idil ch'ijóóhíí k'ehgo, áí okaa'hgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ

bich'í' nch'ihiniihí dawa didlidí, la'íí natseedí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihiniihí dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ílkchihí góyáágo hadziigo Jesus yígolsjídá' gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilatt'áhgee daanliiní k'azhá itah nleeh laq. Ái bikédígo nnee daaste'go doo hadín nabínánlkid da.

³⁵ Jesus da'ch'okqah goz'aa yune' ilch'ígó'aahgo gání, Hagot'éégoshá' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlij, daanii? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyilt'go gání, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilñiid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú ninilzhi'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehñ bilñiigo bozhí; hagot'éégoshá' biye' nlij áidá'? Áígee nnee láágo bil daagozhógo daidezts'aa lèk'e.

³⁸ Jesus ilch'ígó'aahgee gání, Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, ái bidiyagé daanneezihi daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniih nadaagoz'ayú bich'í' ádaach'iniigo bil daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee yánazini dahnádinbilyú itah dahnánáztáago, la'íí da'idaqgee nnee ízisgo ádaat'eehí dahnádinbilyú itah dahnaháztáago aldó' bil daanzhoq: ⁴⁰ Ái isdzáné itaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okqah: ái itisgo biniigon't'éégo bándagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadí bit'ahgee dahnezdaa, nnee ái biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yinel'íigo: nnee láágo hádaaldzilí bizhaali doo alch'idé odaayihilkaad da lèk'e. ⁴² Áidá' isdzán itaa nlíni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyiilkaad, ái nakigo zhaalich'éé ílí. ⁴³ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánñiigo gádaayilñii, Da'anii gádaanohwíldishñii, Ái itaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyiilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilí bizhaali dálahzhi' zhá odaiheskaad, áidá' bíhí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íi oyiilkaad.

13

¹ Áidí' Jesus da'ch'okqah goz'aa dí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábilñii, Ilch'ígó'aahí, dín'í, tséé ntso laq nlt'éhi, la'íí kñh ntso laq gonlt'éhi gozníl!

² Jesus gábilñii, Ya' díí kñh ízisgo ádaagoszaahí hí'íí néé? Díí tséé ilká' dahnagoznílí doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áidí' da'ch'okqah goz'aanii hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwił nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágoñe'go hant'é bee bígózí doleel? ⁵ Jesus gádaabilñii godeyaa, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onoho't'e' hela': ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshlí, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonlkaadí ba'ikodaanohsi, la'íí nagonlkaadí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijí natsídaahiltó' da le'; ái dawa begolne'hi at'éé ndihí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í ilch'í' nanágonlkaad doleel, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihí aldó' ilch'í' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehí benagowaa doo, la'íí nyé'i daats'idits'ag doleel: ái koniidaagonl't'éehí begodigháh doleel.

⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaa: yánadaaltihí yaa nádaanohwide'ah doleel; Jews ha'ánálséh nagozníl yune'hanohwínáda'ítsa doleel; la'íí nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'án daanliiní daabináál shaa yadaakti'go biyahzhi' nadaasozij doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í dawa ntsé bil na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú

bił desohkaigo yánadaaltihíi yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'ésha' dishñiih doo daanohsı da, la'ıı doo nohwiini' ląá da le': áidá' daazhógo nohwaa hi'né'ıı baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézege: doo dánohwıı yádaaktı' da, Holy Spirit nohwıláhyú yaktı' doleeł. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiikteeł doleeł, la'ıı nnee la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, bąá biłgo yich'ı' nanáda'idziidgo, ádaañiigo nabi'ditseed doleeł. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhıhıı bighą nnee dawa bił daanohcho' doleeł; áidá' dahadıń dąngont'ı'zhı' dahildohıı hasdabi'dolteeł.

¹⁴ Áik'ehgo gołchoghgo o'n'ıhıı, Bik'ehgo'ıhi'nań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yaktı' n'ıı, doo bągoz'aą dagee sizııgo daah'ııdá', (dahadıń áı yózhıhıı bił igózi le',) hadıı Judéa golzeeyú daagolıınıı dzıl naz'aanıı yich'ı' okeeh doo. ¹⁵ Dahadıń bikıh biká'yú dahsdaahıı gódah ch'ınádahgo bikıh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'ıı dahadıń k'edolzaahıı yiıı' na'iziidi t'aązhi' bidiyáge yaa nánódah hela'. ¹⁷ Áıgeee goldohıı daaltsaanıı la'ıı isdzané mé' daabilbe'ıı bá góyéé doleeł! ¹⁸ Haihıı biyi' ágónéh hela', daadohniigo da'ohkaąh. ¹⁹ Áıgeee goldohıı Bik'ehgo'ıhi'nań dawahá áyılaadı' godezt'ı'go díı jıızhı' goyéégo nagowaahıı áı ga'at'éhi doo hwahá be'ágoñe' da, áı doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²⁰ Áıgeee goldohıı nohweBik'ehń doo dé'igodégo áyılaa dayúgo, nnee doo la' hasdawáh át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahıı, dabıı yitahezlaahıı bighą áıgeee goldohıı dé'igodégo áyılaa. ²¹ Áıgeee nnee la', Daadeh'ıı, Christ kú naghaa; dagohıı, Daadeh'ıı, nlahyú naghaa, nohwılñiiyúgo, doo daahohdlaą da: ²² Christ ádaadil'ıınıı la'ıı Bik'ehgo'ıhi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ıınıı hahikáh doleeł, áı godiyıhgo be'igózinıı ch'ı'nah ádaile', la'ıı izisgo ánda'ol'ııh doleeł, yıdaanel'aayúgo áı bee nnee bitahasdlaahıı ndi ch'a'odailkaad doleeł. ²³ Áik'ehgo ıdaa daagonohdzaą: ıdaayesółts'aą, ilk'idá' dabıntsé dawa baa nohwıl nagosisnı'.

²⁴ Áı benagowaadá', goyéégo nagoyaahıı bikédı'go ya'ái dilhıl doleeł, t'égona'áıhıı doo bee got'ıı da doleeł, ²⁵ Ts'ılsqósé yaádı' nanihidéh doleeł, la'ıı yaázhi'go inawodıı nagohı'naa doleeł. ²⁶ Áıgeee shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, shinawodıı bee, la'ıı dązhó shıts'á'idindláadgo yaak'os biyi'dı' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áidá' shinadaal'a'á yaaká'dı' ohish'aa doleeł, bitahelááhıı dııdı', ni'gosdzán nel'aadı' yáá nel'aązhi' ıł ıla'ádaile'. ²⁸ Ch'ıl fig holzéhi bits'á'dı' nohwıl ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahıı dit'ódé daalehdı' bit'aą daagoleehyúgo k'ad shıı nągodleehgo bıdaagonıı: ²⁹ Da'áik'ehgo áı be'ádaagone'ıı goldohgo daah'ııdá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bıdaagonıı: ³⁰ Da'añii gánohwıłdishñii, díı daalñolt'ııhıı doo nohwee ch'ıgonáh da, díı ádaanohwıłdeñiidıı dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáá hik'e ni'gosdzán biłgo bech'ıgonáh doleeł; áidá' shiyati'ıı doo bech'ıgowáh da doleeł.

³² Hadıı bijıı shıhıı dagohıı da'kwıı bik'ehenkéézege shıhıı ágoñe'ıı nnee doo la' yıgólıı da, Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı la'ıı biYe' ndi doo yıdaagoıı da, shıTaa zhá yıgólıı. ³³ Da'os'ah begonáh shıhıı doo bıdaagonıı dahıı bighą ıdaa daagonohdzaą, biká nádaadeht'ııh, la'ıı da'ohkaąh. ³⁴ Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhıı k'ehgo ánsht'ee; áń bánada'iziidiıı biyéé gólıınıı yebik'ehgo áyılaa, dałá'á daantııgeee binasdziid golııgo; la'ıı dáadıłh yaasidaahıı

nádét'íhgo yángon' áá. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'íh: bikíh goliíní da'os'ah nadáh doleekí doo bídaagonolsí da, o'í'áágo shí, t'í'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohí t'ahbí shí nadáh doleek. ³⁶ Doo nádaadeht'íh dayúgo dahíko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwíldishníhí da'ái nnee dawa ádaabíldishníi, Nádaadeht'íh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníhgo da'idaqzhí, la'íi bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaqzhí' naki yíkaah godziih: okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchíi lék'e.

² Áídá, Doo da'idaqahíi bíjii daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochíhgo godnch'aad doleelhi at'éehíi bighá, daanii.

³ Béthanyú Simon, lóod doo ínádíh dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íi, bigowá yune' Jesus iyaágo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ilgo ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e.

⁴ Áígee la' doo bíl dávik'eh dago gádaahíldi'nii, Nt'é bighá ik'ahíi da'ílii yishchíi? ⁵ Ik'ahíi taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíigo nahazníi lánshí n'íi zhaalihíi tédaat'iyéhií bitahi'niih le'at'éhi, daanii.

Áík'ehgo isdzánhíi yída'íltah lék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníi, Doo nt'é daabíldohníi da; hant'é bighá nadaanoht'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhií dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, ái hádaaht'íjgee nt'éégo ádaa'íi doleel: áídá' shihíi doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleel. ⁸ Yínel'qahíi aqá layiílaa: doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíi shits'í yiká' yaa yiziid.

⁹ Da'aníi gádaanohwíldishníi, Ni'gosdzán dágoz'áá nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, dúi isdzán adzaahíi baa na'goni' doleel, bee bíná'godíníhgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adáhií itah níni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleelgo. ¹¹ Ái daidezts'áqadá' bíl daagozhóó lék'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'áá. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká' déz'íi.

¹² Bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaaníi, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníhgee díbelíi zhaazhé zesdíídá', bitsilke'yu Jesus gádaayílnii, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo da'idaaníi hayú ná ílch'í'daagohíidle'?

¹³ Áídí' bitsilke'yu naki oyí'á', gáyílniiigo, Tí'i, kíh goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áhi nohwaa hináh doleel: án biké'doh'aash. ¹⁴ Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowá goliíníi gábilohníi, Ílch'ígó'aahíi gáníhii, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'áá, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo shitsilke'yu bíl da'isháá doleel?

¹⁵ Áík'ehgo ik'ehyú dahnágoz'áá yune', ík'idá' dawa sínili, nohwiba' goz'áayú bíl nkáh doleel: ákóne' nohwá ílch'í'gohle'. ¹⁶ Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kíh goznilyú ó'ááz, ákú Jesus da'ádaabílnii n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo da'idaaníi ílch'í'daizlaa.

¹⁷ Áídí' o'í'ááyú Jesus nakits'adáhií yíl hikai. ¹⁸ Áígee da'iyáágo naháztaqadá' Jesus gáníi, Da'aníi gánohwíldishníi, Nohwíi la' ch'íshinoh'aah doleel, hadín bíl da'á' ishaaníi. ¹⁹ Áík'ehgo doo bíl daagozhóó dago da'á' daant'íigo, Ya' shíi née? daabílnii nkegonyaa.

²⁰ Jesus gádaabihñii, Nakits'adah daanohliiníi dała'á, hadíi its'aa biyi'zhi' dała' bił éedisht'áhi. ²¹ Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchiiníi shee godolñiik: áidá' nñee ch'ishí'aahíi bá góyéé dolee! Ái nñeehíi doo bi'deshchijj dayúgo bá nht'éé dolee! ni'.

²² Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskaqáda' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaznñiih, Nkóh, daohsqa: díi shits'í át'éé, ñiigo. ²³ Áidí' idee beda'iskaanií náidnkaq, ái ya'ihénzigo oskaqáda' iltah daizkaqago dawa daayodlaq. ²⁴ Jesus gádaabihñii, Díinko shidil nñee láqago bá idi-joolíi bee ánídégo Bik'ehgo'ihinañ hik'e nñee bilgo lángont'aahi at'éé. ²⁵ Da'aníigo gádaanohwiłdishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíi doo naanášdláq da, dahadíi bijj Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee goz'qayú ánídéhi naadishdlaqago zhá.

²⁶ Áidí' sį la' hadaidez'áqada', dzil Olives holzéhi si'qayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabihñii, T'p'égo áshidilñe'híi bighq daanohwigha t'qazhi' adaahne': díi baa k'e'eshchiiníi k'ehgo, Dibeljji Nanyoodíi biní'dishñih, áik'ehgo dibeljji'híi da'adzaayú nkenelt'ee dolee. ²⁸ Áidá' dasiitsáqadí' naadis-dzaago Gálileeyú nohwáđih disháh dolee. ²⁹ Peter gábihñii, Nñee dawa nits'á' t'qazhi' ánadaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁰ Jesus gánábildo'ñiid, Da'aníigo gánildishñii, T'p'égo tazhik'áné doo hwahá nakidn áñiih dadá' taadn, Án doo bígonsį da, shildinníi. ³¹ Áidá' Peter nawode gábihñii, Dała' nił dastsaa ndi, Án doo bígonsį da, doo niłdoshñiih at'éé da. Ła'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo adaanñiid. ³² Áidí' Gethsémane golzéhi goz'qayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Dádzaq nahísóotqá, oshkaqahyú déyáada'. ³³ Áidí' Peter, James, la'íi John yił okai, áígee Jesus dázho doo bił gozhóq dago bijjii ññiih nkegonyaa lək'e. ³⁴ Áik'ehgo gádaabihñii, Shiyi'siziiníi dázho doo bił gozhóq da, dák'azhą dastsaa híi ga'at'éé; dádzaq nahísóotqágo daadeh'jii. ³⁵ Áidí' da'anahyú óyáayú ni'zhi' adzaada' okaqah, gáníigo, Bígonedzaqayúgo, díi shich'į begodigháhíi shits'á'zhi' begodogaal. ³⁶ Gánadí'ñii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díi hishdlaq doleełi shits'á'zhi' ánle': áidá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áidí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áik'ehgo Peter gáyihñii, Simon, ilhosh née? Dala'á ledihikeezhijj ndishq' doo dín'jii le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'jii go da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanoldzil doleełi bighq. Nohwiyi'siziiníi da'anii hat'jii ndi nohwits'ihíi doo niłzil da. ³⁹ Áidí' onaanádzaayú da'ágánadí'ñiigo naa'okaqah. ⁴⁰ Áidí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáa, (dázho bił daanzigo,) áígee hant'é daanñiih shihíi doo yidaagoksį da lək'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáago gádaabihñii, Akú da'ohoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí, shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'ishí'det'qahíi ilk'ida' biká' ngonyáa. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'į' Jesus t'ah yałt'ida', Judas, nakits'adahíi bił itah nłini, nñee láqago bésh be'idiltkishé la'íi tsj be'idiltkishé dahdaayiníiłgo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazini daabides'a'íi yił náłsáq. ⁴⁴ Ch'ib'í'aah doleełi ilk'ida' bebígózi doleełi yengon'qá lək'e, gáníigo, Hadín hist's'qsíi án doleeł; daahołtsodgo binádaadeh'jii go bił dohkáh. ⁴⁵ Áik'ehgo Judas akú nyáago dagoshch'į' Jesus yich'į' daheswodgo, Ilch'ígó'aahíi, Ilch'ígó'aahíi, yihñiigo yizts'qs.

46 Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. 47 Áídá' bit'ahgee naziiníí da'á bibéshbe'idiltíshé hayidzízgo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yonthízhgo bijaa naidnḡizh lèk'e. 48 Áídí' Jesus nḡee baa nánsaḡahíí gádaayíḡii, Ya' bésh be'idiltíshé la'íí tsj be'idiltíshé dahdaanoḡiiḡgo daashoḡtsodgo nánoḡsaḡa nḡee, in'ííhíí daach'íltsoodhíí k'ehgo? 49 Dawa jji la' da'ch'okaḡah goz'ḡḡa yune' nohwil ch'ídaaḡonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'í daashoḡtsod da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolne' doleelḡíí bigha' ánagot'jil. 50 Áígee bitsilke'yu dawa bits'ḡ'zhí' ádaasdzaaḡo bits'ḡ' ihadeskai. 51 Nḡee áníid nagháhihi nak'ḡ'ḡigaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lèk'e; án nḡee áníid nakaiyéhi bil ndaazdeel: 52 Áídá' nak'ḡ' binasti' n'íí yiyi' halwodgo dálichiiḡo ch'a'olwod.

53 Nḡee Jesus daabiḡtsodíí okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi bilgo íla'adzaa lèk'e. 54 Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'jiih yune' ha'ayáá: áígee ko' diltí'zhí' aasiḡilíí yil naháztaḡ, nániidzúḡgo. 55 Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'jigo, yaa dahḡosi'aahíí yiká daadéz'jii ndi doo la' da lèk'e. 56 Lááni daazhóḡo ádaaḡiiḡo baa dahḡo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' lèk'ee da. 57 Áígee nḡee la' daahizí'go léda'ilchoogo baa yádaakti', gádaaḡiiḡo, 58 Án gáníḡo daadihiits'ag ni', Díí kih biyi' da'ch'okaḡahi nḡee áyílaahíí taanáḡoshḡil, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíí nḡee doo áyílaa dahíí ánagoshde', ḡiiḡo. 59 Gádaaḡii ndi doo lèk'eego ádaaḡii da. 60 Áídí' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ilní'gee hizí'go Jesus nayídkidgo gáníí, Ya' nihíí doo nt'é nḡiiḡo hadziih da nḡee? Díí naa dahḡo'aahgo naa yádaakti'íí hago'at'éé? 61 Áídá' Jesus doo nt'é ḡii dago doo t'ḡḡzhí' hanádzii da. Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínádkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' níí nḡee? bilḡii. 62 Jesus, Ha'oh, án nshjii, ḡii: shú nḡee k'ehgo Niyááhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod ḡolíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídaáḡo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidoḡsét. 63 Áík'ehgo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé idánayihesdzízda' gáníí, Nt'é bigha' nḡee la'íí baa nanaaḡolní' doleel? 64 Bik'ehgo'ihí'nañ nchḡ'go yaa yaakti'íí daadisots'ḡḡ: hago'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaaḡii, Zideego báḡonot'aah. 65 Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkeḡonyaa, la'íí binii yináda'isti'dá' nádaints'j, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yáñti'yúḡo, hadíí náninkt'j shjii' nohwil nagolní', daabiḡiiḡo; la'íí aasiḡilíí bit'adaayika' lèk'e.

66 Peter yúyahyú kih binaa ledn'aahíí biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: 67 Án Peter ko'zhí' nániidzúḡgo yo'jídá', Ní la' aldó' Jesus, Nazaréne nlíni, bil na'aash ni', bilḡii. 68 Áídá', Dah, hant'é nḡiiḡo áñḡiihíí doo bíḡonsj da, ḡii. Áídí' kih bahgee ch'ínagohen'ḡáyú ch'ínyáá; áígee tazhik'áné áñniid lèk'e. 69 Áígee isdzán na'iziidi naabiḡtsaḡ, áík'ehgo áígee naziiníí gáyíḡii, Díí nḡeehíí áí itah nḡii. 70 Áídá', Dah, naado'niid. Dét'ihék'e áígee naziiníí Peter gánádaayído'niid, Da'anii ni áí itah nḡii: Gáleeedí' ḡonjii, áí yádaakti'híí k'ehgo yáñti'. 71 Áídá' Peter bit'á dahdidilḡiiḡo hashkeego nchḡ'go yaakti' nkeḡonyaa gánííḡo, Nḡee baa yádaakti'íí doo bíḡonsj da. 72 Nt'éégo

tazhik'áné ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábiłnıid n'ıı yénálnıih, Tazhik'áné doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Án doo bıgonsı da, shıldınnııl. Áı yaa natsekeesgo hichag lək'e.

15

¹ Hayılkááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazını, bezoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi, la'ıı yánadaaltihi dawa bıłgo ıla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchıı, áıdı' kıdaist'ııdada' dahdainlózgo Pılate yaa daidez'aa. ² Áıgee Pılate Jesus nayıdılkıd, Ya' ni Jews ızisgo bıNant'a'ı nlıı née? Da'áıgee ánnıi, bılnıi, Jesus. ³ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı doo alch'ıdıyú baa dahgoz'aa da; ndı doo nt'é nıi da lək'e. ⁴⁻⁵ Áık'ehgo Pılate nabınadılkıd, Nıhıı doo nt'é shılnıi da née? Doo alch'ıdıyú naa dahgost'aa da laa akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'ıı bee bıná'godıniıhgo da'ıdaagee ha'áshıjeedıı dala'á, hadıı nınee hádaat'ıınıı, Pılate bá ch'ınáyılteeh lək'e. ⁷ Áıgee nınee, Barábbas holzéhi, ha'ásıtıı lək'e; án nınee nant'an agohet'aa nkegonyaago nada'ıltseedıhi yıl ha'áshıjeed. ⁸ Áık'ehgo nınee Pılate yaa náıtsáágo daadılwohshgo gádaayılıı, Da'ánál'ııhıı k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ızisgo bıNant'a' nohwá ch'ınánshteeh hádaht'ıı née? bılnıi, Pılate. ¹⁰ Pılate yıgólı, nınee dawa Jesus bıł daanzhııhıı bıgha okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı Jesus yik'edaannıihgo baa daabıdez'aa. ¹¹ Áıdá' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nınee ląágo ıla'adzaahıı bıni' yá ádaagozlaa, gádaayılııgo, Barábbas nohwá ch'ınáılteeh, daadohıı. ¹² Áık'ehgo Pılate gánadaabıldo'niid, Jews ızisgo bıNant'a', daadohııgo daahohshıhıshı' hago ląa nohwá áshléh áıdá'? ¹³ Áıdá' nnádaadıılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıı. ¹⁴ Nt'é bıgha, hant'é bee nchı'go adzaago? nıi, Pılate. Áıdá' da'tiségo nanádaadıılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıı.

¹⁵ Áık'ehgo Pılate nıneehıı yıl daagoyılshıı hıt'ııgo Barábbas bıch'ı' ch'ınáınłıı, áıdá' Jesus habı'oltsaazdá' tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zıdeego nıneehıı yaa daidez'aa. ¹⁶ Áıdı' sılááda yáná'ıtıh goz'aa yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaızt'e'; áıgee sılááda dawa baa ıla'adaızlaa. ¹⁷ Áıdı' diyágé hıchııgo dot'ızıhi Jesus yá ádaagozlaadá' hoshdıwozhi nánihezwozgo nant'an bıch'ah k'ehgo alzaahi bıke daidez'aa. ¹⁸ Áıdı' daıdnłııgo ádaadııl'ııgo, Gozhıı, Jews ızisgo bıNant'a' nlıni, daabıııgo yaa daadıılwoh nkegonyaa lək'e. ¹⁹ Áıdı' tsı'ııııı bıtsıts'ınyú nádaınlısh, áıdı' bık'ıdaadııhızeeh, áıdı' bıyahzhı' nádaahılzhıshgo daayokqah nádaadııııhı lək'e. ²⁰ Aaı baa daadıılhdá' diyágé hıchııgo dot'ızıh n'ıı yaa daıdnłsoozdá' dabıı bıdıyágé yá ánádaagosılaa, áıdı' tsı'ılna'áhi yıká' daızılheeyú bıł nádezza. ²¹ Nınee la', Sımın holzéhi, Alexánder hıke Rúfus bıtaahi, Cyréne golzeedı' gólını, k'edolzaadı' nádaalgo, sılááda tsı'ılna'áhi yogeelgo ádaabızlaa. ²² Áık'ehgo Gólgotha golzeeyú bıł nánzıı; áı golzeego ıtıts'ın sı'anı golzeego ágolzee. ²³ Áıgee wıne, jeeh nch'ıı, myrrh holzéhi, bıł nadesdııdgo Jesus yaa daızkáı; áıdá' doo yodlaa da. ²⁴ Áıgee tsı'ılna'áhi yıdaabıskaldá' bıdıyágé ıłta'ısıııgo yıgha da'dıljoı lək'e, hadıı gonesnaahıı bıyée hıleehgo. ²⁵ Ngost'ái bıkehenkéézge tsı'ılna'áhi yıdaabıskal lək'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aanıı ádaagozlaago díııko bıke'ehge dahgoz'aa, JEWS ızisgo BıNANT'A' Nlıni, golzeego k'e'eshchıı. ²⁷ Áıgee nınee da'in'ııhıı

naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' tsj'ılma'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhınéégo, ła'ıı be'eshganzhınéégo. ²⁸ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e' es-hchiınıı, Begoz'aanıı doo yıkısk'eh ádaat'ee dahıı bıł da'ch'oktag lėk'e, nii n'ıı begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ıhıkáhıı bitsits'in daadiltasgo yati' yee daabokáałgo gádaanıı, Háhái', biyi' da'ch'okáqahıı taagoshılgo taagi jıı hıleeħgo ánágoshdle', nııı ní', ³⁰ Haláq, dáni hasdá'idnlteehgo tsj'ılma'áhi biká'dı' gódah ch'ınnáh. ³¹ Okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi bıłgo Jesus yaa daadloh, gádaahıdı'niigo, Nınee ła'ıı hasdáyhıniik; áıdá' bıhııı doo hasdá'idılteeh da. ³² Christ, Israel hat'ı'ıı ízisgo bıNant'a' nlıınıı, haláq tsj'ılma'áhi yıká'dı' naadowáh, áık'ehgo daahıhiıltsaągo zhá daahohııdlaqah. Áıdı' bit'ahyú tsj'ılma'áhi bıł bídaach'ıskahıı yati' yee daabokáał lėk'e. ³³ Isk'áhnyáadı' taagi nehenkéézshı' nı' biká' dahot'éhé godıhıł gozlıı lėk'e. ³⁴ Taagi nehenkéézgo Jesus nádidılghaazhgo gánıı, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohınshnaahıı, Bik'ehgohınshnaahıı, nt'é laq bighá shıts'á'zhı' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ Ła' áıgee nadaaziınıı daabıdıt'sago, Isaq, Elıas yıch'ı' anıı, daanıı. ³⁶ Ła' nádıłwodgo tú daabıt'sosıı vinegar yıı' naız'áq, áıdı' tsj' yaa dahyız'áqgo Jesus bizé'zhı' dahyıda'ntksııh, gánııgo, Ntsént'ah; bídaagonolzhııh, Elıas baa hıgháhgo nanábıdıłteeh shı. ³⁷ Áıdı' Jesus nádıdıłghaazhgo oyol. ³⁸ Áıgee kıh biyi' da'ch'okáqahıı biyi' yune' daadıntsoozıı bighá'dı' hayaago ılch'idláad lėk'e.

³⁹ Siláada dała'á gonenadıń bınant'a'ıı Jesus bıch'ı'go sızıınıı Jesus nádıdıłghaazhdá' oyolgo yıgok'sııdá' gánıı, Díı nıneehıı da'anıı Bik'ehgo'ihı'nań bıYe' nlıni laq. ⁴⁰ Isdzáné anahdı' nazıı daabıne'ıııgo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baqahıı, ła'ıı Salóme bıłgo, itah nazıı lėk'e. ⁴¹ Áı Jesus Gálıleeıyú nagháadá' bıké' anakah lėk'e, bıch'odaanııgo; ła'ıı isdzáné Jerúsalemyú bıł hikahııı áldó' ląágo itah nadaazıı.

⁴² K'ad o'ı'aaıyú ılch'ı'golne'ıı bıjıı, áı iskaq hik'e Jews daagodn'sınıı bıjıı doleeħıı bighá. ⁴³ Nınee Joseph holzéhi, Arımáthea golzeeyú gólını, doo bıını' hah dago Pılate yıch'ı' oyáá, Jesus bıts'ıhıı yıyókeedgo; án nınee godn'sını, yánadaaltıhıı itah nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleeħıı yıbad sıdáhi. ⁴⁴ Pılate, Jesus daztsaq shı dashá'at'ée nzıgo, sıláada bınant'a' yıká anıııdgo nayıdıłkid, ıłk'ıdá' daztsaq née? yıhııgo. ⁴⁵ Áık'ehgo sıláada bınant'a', Ha'oh, daztsaq, bıhıniıddá' Pılate Jesus bıts'ıhıı Joseph yaa yıden'áq. ⁴⁶ Áık'ehgo Joseph nak'a'lıgahı nıt'ehı nayıhesnıı, áıdı' Jesus bıts'ıhıı tsj'ılma'áhi yıká'dı' nanáıdnıtııgo nak'a'lıgahı yık'ıyıdesdıı, áıdı' tsébiı'ı'ángo ágolzaa yune' nyınkıtııdá' tsée yıdaıden'ıhız lėk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses bıáq bıłgo hayú nnıltıınıı daayo'ıı nı'.

16

¹ Jews daagodn'sınıı bıjıı aqłdá' Mary Mágdalene, Mary, James baqahıı, Salóme bıłgo, ik'ah kıkagolchınihiı nadaahesnıı nı', Jesus bıts'ı yee yıdızhısh doleełgo. ² Áık'ehgo dázhó t'ahbı godılzınıı bıjıı ya'ái hagaaldá' tsébiı'ı'ányú hikai. ³ Áıgee, Hadıńshá' tsée daadıń'áqahıı nohwá yó'ıdołhıs? daahıdı'niı. ⁴ Áıdı' hadag daadéz'ııgo tsée n'ıı yó'olyızgo daayıłtsaq; tsée dázhó nchaago. ⁵ Tsébiı'ı'án yune' ha'ákaidá' nınee anıı nagháhihi, bı'ıı nıneezi ııgahı dihe'nazhınéégo sıdaago daayıłtsaq; áık'ehgo tsıdaadolyız

lèk'e. ⁶ Áídá' n̄neehíí gádaabiñii, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názařethdí' gólíni, tsj'ılna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsj: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltj' n'íígee daadeh'j. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter biłgo, Jesus Gálileeyú nohwádjh deyaa, bildohñiih: ákú daabidołtséel, da'ánohwiñiihíi k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébi'i'áándí' dahale ch'ínákaidá' nádnkij; daiditid łá'íi bił díyadaagot'ee daasilj: nédaıldzidgo doo hadín nt'é daayihñii da lèk'e.

⁹ Godilziníi bijj t'ahbi Jesus daztsaądí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'i' hit'jigo ádelzaa, ái isdzánhíi biy'dí' ch'iidn gosts'idi hanyóod n'íi. ¹⁰ Án n̄nee Jesus yil nakai n'íi doo bił daagozhóq dago chaal naháztaąyú yaa nyáágo yil nagosni'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'jigo ya'ikodaanzij ndi doo daayodłq da lèk'e.

¹² Ái bikédí'go Jesus yil nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'i' łahgo hit'jigo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo łá'ihíi yil nadaagosni' ndi doo daabodłq da lèk'e.

¹⁴ Ái bikédí'go bitsilke'yu łats'adahíi da'iyąągo naháztaągo Jesus bich'i' hit'jigo ádelzaa, áígee doo da'odłq dago bijj daant'izii bighq bich'i' yádaakti', daztsaądí' naadiidzaahíi bikédí'go łá' daabo'jñhíi doo daayodłq dahíi bighq. ¹⁵ Áídí' gábiñii, Ni'gosdzán dągoz'ąq nt'éégo yati' baa gozhóni n̄nee dawa baa bił nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadín odłqadí' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteeł; áídá' dahadín doo odłq dahíi dahazh' bini-igonł'éégo bá ngodot'aal. ¹⁷ Áídí' díinko godiyhgo ánágot'jñhíi da'odlaaníi ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; łá'íi yati' łahgo at'éégo yee yádaakti' doleeł; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' gólíni nádaihñiił doleeł; dant'éhéta kozihhehíi daidłq ndi doo hago ádaabile' da doleeł; łá'íi daaññihíi yiká' ndaadilñiigo nádaadziih doleeł.

¹⁹ Áík'ehgo Jesus ąqł bich'i' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltj, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhñéégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagołni' lèk'e, beBik'ehñ yil njigo nada'iziidgo, godiyhgo ánágot'jñhíi bee biyati' da'anii at'éhi ch'i'nah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee ląągo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí daliké'go yek'eda'ishchíígo, ² Nnee da'ítsé godezt'i'gé' bináál ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwil nadaagosní'híí k'ehgo yek'eda'ishchíí; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíí áldó' da'ítsé godezt'i'gé' hago ánágot'ííhíí bígosííjídgo daliké' ánágot'ííhíí bee nich'í' k'e'eshchíí hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'ííhíí níl na'gosní' n'íí da'aníigo bígonksííhíí bighą nich'í' bek'e'eshchíí.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okąąh yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nlii lé'e: án bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'í nlii. ⁶ Zakarías la'íí bi'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánlt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníí la'íí biyati'íí nzhóogo yikísk'eh hí'ash lé'e. ⁷ Bichągháshé doo hwaa da, Elísabeth doo íchíih dahíí bighą; sáan la'íí hastiin daasilíí'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okąąh yebik'ehgo baa gonyáaná', ⁹ Nnee okąąh yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'ąą yune' dilidgo híkągolchíhíí yidíłtł'go habi'doltíí lé'e. ¹⁰ Líkągolchíhíí díłtł'go bík'á' ngonyaaná' nnee ląągo dadányú dała'adzaago da'okąąh lé'e. ¹¹ Ákóne' híkągolchíhíí bík'á' dahsi'ąągo yidíłtł'íí díhe'nazhíneégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaak'ágé'hi bíł ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yíłtsąągo yik'e tsídolyizgo bíłgoyéé'go gozłií. ¹³ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíłnii, Doo nénldzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ní'okąąhíí yidezts'ąą; ní'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yíłchii, áí mé'ihíí bizhí' John bá áńle'. ¹⁴ Baa níl gozhóq doleel, dázhóq níl gozhóq doleel; nnee ląągo mé' goleehíí yaa bíł daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíí ímágodíłhíisíí doo yidłłą da doleel; t'ah bimaa bíbishch'id yiyi' sitíígé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'ąą doleel. ¹⁶ Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'i'íí ląągo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhń, yich'í' nnáhiikáhgo áidolił. ¹⁷ Elías biyi'siziiníí la'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogał doleel, nnee bichągháshé nł'éégo yaa tsínádaadikeesgo áidolił, la'íí hayíí doo ídaayésts'ąą dahíí nnee nł'éégo ádaat'eehíí bigoyą' yídaayésts'ąągo áidolił; beBik'ehń yaa higháhíí nnee bijíí yune' bá íłch'í'gole'go áidolił. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíłnii, Hago at'éégo shíye' goleehíí bígonsł doleel, shíí hastiin silíjńá' shí'aadń áldó' sá silíj? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'í' hananádzii, gáníigo, Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizíí; shíí nich'í' hasdziihgo díí nł'éégo ágone'íí baa níl nagoshní'go shí'dol'aad. ²⁰ Doo yántł' da nleeh, díí ágone' dishńiihíí begolzaahíí bijíí zhá hanándziih, doo shondłłą dahíí bighą, ágone' dishńiihíí da'anii begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naháztaą, hat'íí bighą doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínádaaná' doo hago'at'éégo nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta bich'í' ch'í'nah adzaa shł daanzj; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizł lé'e. ²³ Áígee binasdziidíí ąłl áyíłlaaná' bigowayú onádzaa. ²⁴ Áí bíkédé'go bi'aad Elísabeth híłtsąą silíjńá' yaa ch'anant'í'go ashđla'í dahítąą, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'í' siste' n'íí shich'ą'zhí'go shá áile'híí bighą sheBik'ehń

shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaaníhíi gostán behitaago Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á, Gábiel holzéhi, yaaká'gé' k'ih goznil Názaresh golzeezhí' yí'aad, ái k'ih goznilíi Gálileehíi biyi', ²⁷ Áígee it'eedn k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiiltíni yich'i' oyáá lé'e, ái nneehn David hat'i'i nlii; it'eedn Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyihíi, Nil gozhó' le', Bik'ehgo'ihí'naán dázhó naa ch'oba'go nohweBik'eh'n nil nlii: dázhó niyaa gozhó' doleelgo isdzáné bitahgé' haniltíi. ²⁹ Án yo'íigo ábilniihíi bighá tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íshá' niigo aníi nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gábilni, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'naán naa ch'oba'go haniltíi. ³¹ Isaa, hinltsáá nleehgo ishkiiníi hinklchii, án Jesus golzeego ánlíi. ³² Ízisgo at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; án David yá niltíigo godoleel, Bik'ehgo'ihí'naán nohweBik'eh'n David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i'i daanliiníi dahazhí' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gáyihíi, Hago'at'éégo díi, shiká' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á gábilni, Holy Spirit niká'zhí' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodíi niká'zhí' áiléh: áik'ehgo ni'imé' goleehíi dázhó dilzini doleel, Bik'ehgo'ihí'naán biYe' holzee doo. ³⁶ Elisabeth, nik'íi, doo ílchíhi da daakch'inii n'íi, sá silíi ndi áldó' hiltsaá, gostán bedahitaá, bi'imé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'naán doo hat'íi ch'éh áil'íi da. ³⁸ Mary gáníi, Shíi Bik'ehgo'ihí'naán biyéé nshlii; ha'aa dishni, da'anníihíi bikísk'ehyú áshidolíi. Áíge' Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áíge' Mary dahaleego anahyú beezhí'yú k'ih gozniliyú Judahíi biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowá yune' ha'ayáágo Elisabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elisabeth Mary biyati' yidezts'áago biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'íi Elisabeth Holy Spirit bee baa godet'áá lé'e: ⁴² Án nawode hadzii laá gáníigo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhó' doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiiníi áldó' biyaa gozhó' doleel. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'eh'n bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íi disets'aaná' mé' bíl gozhó'go shiyi' dehes'naa laá. ⁴⁵ Isdzán osdlaqadíi biyaa gozhó': Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á yaaká'gé'híi binkaáyú ábilniihíi da'anii begolne'híi bighá. ⁴⁶ Mary gáníi, Shijíi dawa bee sheBik'eh'n Ízisgo at'ééhíi baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníi Bik'ehgo'ihí'naán Hasdášhíitíiníi yaa bíl gozhó'. ⁴⁸ Shíi binal'a'á nshlíni doo hat'íi be'ánsht'ee da ndi nlt'éégo shaa tsínadeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daakinolt'íihíi dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihíi doleel. ⁴⁹ Dázhó k'a'at'éhi dázhó nlt'ééhíi áshíílaa; án bizhí'íi dilzih. ⁵⁰ Ilké' nánot'íihíi dahadn Bik'ehgo'ihí'naán bíl diyinihíi baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíílaa: bijíi yune' dázhó ádaadilkahíi yíl nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíi ízisgo ádaat'ee n'íi hayaa ánýiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íi hadag ánýiidlaa. ⁵³ Hayíi dáshiná' nakai n'íi dawahá nlt'ééhíi yá ná'nné' ni'; áiná' ízis da'it'iinihíi dádilkoqogo onáyis'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziidíi, Israel holzéhi, bich'ozni', bílgoch'oba'íi yee yénálníihgo; ⁵⁵ Dahazhí' Abraham la'íi bich'á'gé' hadaakínolchiíhíi bíl goch'oba', daanohwitaa n'íi ágáyihíi n'íi k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elisabeth yíl sikeego taagi dahitaá lé'e, áíge' bigowayú onádzaa. ⁵⁷ Elisabeth ílchiígee ngonyaa lé'e; áígee ishkiin yizhchíi. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elisabeth Bik'ehgo'ihí'naán baa ch'ozbaadíi, ba'ashhahgé' daagolíníi la'íi daabik'íihíi yaa t'ídaanzigo bíl daagozhó'

lé'e. ⁵⁹ Mé' tsebii beyiskaago circumcise alnéhgo baa ch'ikai; Zakariás holzee doleeł, bitaa bizhi'hii k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahii, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'ii doo la' ágágołzee da, daabilch'inii. ⁶² Áik'ehgo mé'ii bitaahii bich'i' na'ida'ch'igizhgo, Díi mé'ii hat'ii holzee doo? daabilch'inii. ⁶³ Áik'ehgo Zakariás biká' k'e'elchiihii hát'íigo na'igizh, áigé', Díi mé'ii John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchii. Ái bigha nneehii bil díyadaagot'ee lé'e. ⁶⁴ Áigé' dahko Zakariás hanádziigo, Bik'ehgo'ihina'na ya'ahénzi lé'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolínii tsidaadesyiz: díi ágodzaahii ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilínii dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayii ái ch'inii daidezts'aanii bijii yuyaa naznégo, Díi mé'ii hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihina'na yił nlii lé'e. ⁶⁷ Zakariás, mé' bitaahii, Holy Spirit yábiiłt'igo Bik'ehgo'ihina'na binkáayú yałt', gániiigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihina'na Israel hat'i'i beBik'ehna ba'ahégoš; nnee biyéehii yaa nyáago hanáyiniłhii bigha, ⁶⁹ Bána'iziidii, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchiił bitahgé' dázhó nalwodi hasdánohwiłł doleełi nohwa hayiłt'ii; ⁷⁰ Ni'goszán alzaagé' yúshde' godezt'igo Bik'ehgo'ihina'na binkáayú nada'iziidi daadilzini yinkáayú nohwich'i' hadziigo gánohwiłłniid: ⁷¹ Nohwik'edaanniiłi la'ii hayii bil daanlch'ó'ii dawa nohwidás sizii doleeł; ⁷² Daanohwitaa n'ii áyilnii n'ii k'ehgo nohwaa daach'oba', la'ii ái bilgo godiyihgo lángot'aa n'ii yénalniłh, ⁷³ Bik'ehgo'ihina'na bit'pa dahdidilniigo díi k'ehgo nohwa ngon'áá, ⁷⁴ Nohwił hayii nohwik'edaanniiłi nohwidás siziiigo, doo nídaahiłdzidgo da Bik'ehgo'ihina'na bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zhi' daagodinlzigo la'ii nł'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'ii, Da'tiséyú At'éhi binkáayú na'iziidii honlzee doo: ni nohweBik'ehna bádnyú ilch'i'goléhgo dahnnah; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihina'na biyéehii hago'at'éégo binch'ó'ii bá da'izlii ánánłne'go hasdaakáh doleełgo yídaagolšiihgo áneł', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihina'na daahohiikaahna nohwaa ch'oba'ii binkáayú; da'an bik'ehgo yaaká'gé' idindláadii nohwaa nyáa, ⁷⁹ Hayii chagolheelyú naháztaanii da'itsaah yédaaldzidii bá idindláádgo ágole', la'ii ilch'i'gont'éégo yikisk'eh hiikaahgo áile', nii lé'e, Zakariás. ⁸⁰ Mé' nchaa siliiigo biyi'siziinii dázhó nalwod silii, Israel hat'i'i bich'i' ch'i'nah ádilne'ii bijiiłzhi' da'izliiyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'an Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantii'gee tax nahi'nił doleełgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa lé'e. ² (Cyrénius, Síriayú nant'an nliina', díi nach'ihinił doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'ii da'iltse álzaa lé'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kih goznilgé' daagoliiyú. ⁴ Joseph akdó' itah onázza, Gálilee bigodzogii biyi' Nazareth golzeegé' Béthlehem golzeezhi', Judéahii biyi'gee, David golii n'iiyú, (Joseph David yił hat'i'i lé'ehii bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiłtini yił hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áigee sikeená' ilchiihii biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'iltse ilchiihi ishkiin yishchii, mé'ihii nadik'a' bik'idisdzigo magashi yi'yi' náda'idiiłhii yi'yi' nyinktii; na'ch'injahii doo la' hayú bá goz'aa dahii bigha. ⁸ Mé' sitiinii da'anahyú nnee nada'nyoodii bidibelii yinádaadéz'ii lé'e, tlé'yú. ⁹ Áigé' Bik'ehgo'ihina'na binal'a'a yaaká'gé'hi bich'i' ch'i'nah

adzaago Bik'ehgo'ihinaan bich'á'idindláádí bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á gábihni, Doo nédaakdzid da: iyínkts'aa sáá, yati' dázho nlt'éhi nnee dawa bee bíl daagoyikshódo doleelí baa nohwíl nagoshni'. ¹¹ Díí jii David golíí n'íyú nnee hasdáyihiñí nohwá gozljí, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díí bee bídaagonoksj doleel, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíí yiyi' sitíigo daahoktséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á da'iltse ch'i'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yíl ch'i'nah ánadedlaa, áí Bik'ehgo'ihinaan ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihinaan da'tiségo at'éhi yaaká'zhígo daach'inksj le', la'íí ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihinaan bílgoch'oba'íí bee ilch'i'gont'éehíí bíyéé le'. ¹⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemýú dokáh, daakídi'nii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihinaan nohwíl ch'i'nah ágolaahíí daanel'íyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áígé' dagoshch'i' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idíihíí yiyi' sitíigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaana' mé'ihíí ábikdi'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aanii nada'nyoodíí ádaabihniíhíí yaa bíl díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabikdi'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'íihíí bigha Bik'ehgo'ihinaan ízigo at'éehíí yaa nadaagolnigo, la'íí ya'ahédaanzigo t'aazhi' onákai. ²¹ Tsebih' beyiskaana' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, bá bizhi'íí doo hwaá goleeh daná' Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíílaahi. ²² Moses ngon'aa n'íí k'ehgo Mary godnlsigo ilch'i'bi'dilne'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihinaan baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bílgo Jerúsalemýú odaistíí lé'e; ²³ (Mé' da'iltse ishkiin daagolehíhíí Bik'ehgo'ihinaan bá sanigo nihi'niiigo ngon'áágo k'e'eshchíihíí bigha.) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihinaan hat'íhita ye'okaahíí yaa daayiné'go odaistíí lé'e aldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nlt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihinaan yidnksini naghaa lé'e; án Israel hat'i'í yíl goyikshógo ányáidle'íí hígháhíí yiká déz'íí lé'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bíl ch'i'nah ágolzaago gábi'ídi'nii, T'ah doo hwaá dantsaah daná' Bik'ehgo'ihinaan Its'áltini, Christ holzéhi, hinktséh. ²⁷ Holy Spirit nábihilaago da'ch'okaah goz'aa yune' nyáá; ákú Jesus bimaá la'íí bitaa bílgo begoz'aanii k'ehgo bá okaahgo ádaabistíina', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyinktíigo Bik'ehgo'ihinaan ya'ahénzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehñ, áníita áshilnñii n'íí k'ehgo nána'isiidíí shíl gozhógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éégo hasdá'ínií doleelí hish'íí, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'i'ndlaa n'íí; ³² Án bich'á'idindíinií nnee doo Jews daanljí dahíí bee bá got'íí doleel, la'íí nnee niyéehíí, Israel hat'i'í, án bee ízigo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábikdi'niihíí bitaa, bimaá bílgo yaa bíl díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaadná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyihni, Iyínkts'aa sáá, díí mé'ihíí Israel hat'i'í láágo bigha naanándéh, la'íí láágo nádikáh doleelíí bigha habi'doltini at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yádaach'ilti' doleeki; ³⁵ (Bésh be'idiltshé níjii bighálgeedhíí k'ehgo níjii nñiih doleel;) nnee bijíúgé' natsekeesíí ch'i'nah alnéh doleelíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'í itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihinaan binkááyú yalt'i'í nlijí lé'e; án sá siljí, nanneego gosts'idn legodzaa; ³⁷ Itsaa nlijgo tsebidin díí'í bíl legodzaa, da'ch'okaah goz'aaagé' dá doo ch'igháhá

dajji biigha la'ii dat'le' biigha dashina' okaqahgo Bik'ehgo'ihina' naan ya na'iziid le'e. ³⁸ An aldó' da'áígee nyaágo, Bik'ehgo'ihina' yich'i' ahenzi, áíge' Jerúsalemgee daagolínii hago'at'éégo hasdábidi'niil doleehi yika daadéz'iinii Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihina' hago'at'éégo gos'aanii aqal yikisk'eh ádaasdzaana' dabii daagoliiyú, Gálilee bigodzogú biyi' Názaresh golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'ii nokseema' biyi'siziinii ndzil silji, goyáá silji; la'ii Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'ii biká'zhi' at'éé le'e. ⁴¹ Jesus bima la'ii bitaa bilgo dalenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash le'e, bitis-hagowáh n'ii bee biná'godinihgo náda'idijihii bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaana', dalenágodáhgee ákú onakáhií k'ehgo ákú okai le'e; ⁴³ Aqal bengonyaana' onákai, ndi Jesus t'aqzhi' idestaq le'e Jerúsalemgee; bima la'ii bitaahii dá doo yidaagolsi dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'i'áayú; bik'ii la'ii hayii bidaagosinii bitahyú ch'eh yika daantaa le'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaantiji dahii bigha t'aqzhi' Jerúsalemyú biká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagiskaayú da'ch'okaqah goz'aq yune' nnee daagoyáanii ilch'idaago'ahii iyests'aqgo la'ii nayidikidgo naháztaayú itah sidaago yaa hikai le'e. ⁴⁷ Bi'igózinii la'ii nabidikidgo yigolsigo hadzi'hii bigha nnee daabidezts'aanii bil diyadaagot'ee le'e. ⁴⁸ Jesus bima la'ii bitaahii daabils'aqgo bil diyadaagot'ee: áik'ehgo bima gábilnii, Shizhaazhe, hat'ii laq bigha ant'ini? Nitaa la'ii shii ch'eh níka hantaahii bigha doo nohwil daagozhó da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilnii, Hat'ii bigha shika hanoltaa? ShiTaa binasdziidii baa nashaago sha goz'aq, ya' doo bigonolsi da nee? ⁵⁰ Hat'ii niigo anii shihii doo yidaagolsi da le'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názareshyú, bima la'ii bitaa da'adaabilniiyú at'éé le'e: bimaahii bizhaazhé ábilniiidii dawa yaa natsekees le'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáágo honaak, la'ii Bik'ehgo'ihina' da'áígeego bil at'éé, áíge' nnee aldó', dayúweh begoldoh le'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ancha' njiigo ashdla'adah legodzaa le'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yanant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yanant'aana' bik'isn Philip Ituréa la'ii Trakonítis yanant'aa, la'ii Lysánias Ábilene yanant'aa le'e, ² Ánnas la'ii Cáiaphas okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini daanljina' Zakarías biye', John holzéhi, da'izliiyú Bik'ehgo'ihina' bich'i' hadzii. ³ Jórdan túnlínihií binaayú nnee yich'i' ya'ti'go gadaayilnii, Nohwincho'ii bich'á'zhi' ádaahne'go baptize ádaano'hwí'dolne', áik'ehgo nohwincho'ii nohwá da'izlii ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'e'eshchii, Da'izliiyú hadrúshí gánii'go dilwosh, NohweBik'eh' nádnnyú ilch'i'daagole', intin ilk'idezdohgo bá ádaake'. ⁵ Nadaashwozhii hanágodibih, la'ii dziil naz'aanii, nadaask'idii hayaa álne'; la'ii godigizii ilk'inádoldol, la'ii godilwohii dilkqh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina' hasdá'iiniil doleehi daidoitsee. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'jiigo yaa hikaihií gáyi'niigo yich'i' ya'ti', Nohwii t'iiish bik'asda' golíinii k'ehgo daalino't'ijihii, hadn lá nohwádnnyú nohwiniigodilne'ii bich'á' no'káh nohwihniid? ⁸ Da'anii nohwincho'ii bich'á' ádaaldzaayúgo ch'i'nah ádaadi'no'si, nest'a' nt'éégo nádaant'ihii k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idikdaadol'ni da: Bik'ehgo'ihina' díi tséé nazniilii nnee Abraham

bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishnii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godes't'aa; tsint'áni dawa doo nest'án nht'éehíi baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo k'q' dilt'í' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíi John nayidaadikidgo gádaabihíi, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníi, Hadn bi'íicho naki shíhíi, la'ihíi bi'íicho da'ádih shíhíi yaa yinohtsós; hadn bich'iyán láq shíhíi hadn bich'iyán da'ádih shíhíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'niiíi áldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihíi, Ilch'ígó'aahíi níini, hago láq ádaahi'ne'? ¹³ John gábihíi, Da'kwíi nohwich'í' nadaahi'niiigo goz'aa shíhíi doo bitisyú daahok'eed da. ¹⁴ Silááda áldó' nabídaadikidgo gádaanii, Nohwihíi hago láq ádaahi'ne'? John gábihíi, Hadn biní'doníh hela', hadn da'izliiyú baa dahdaago'aah hela'; la'íi hanádaakhíi, da'ái nohwil daanzhóqo nzhq. ¹⁵ Nada'okíigo nnee dawa bijíi yune' gádaanzi, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'íi née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyihíi, Shíhíi tú bee baptize ádaanohwish'íi, áiná' shik'é'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; án Holy Spirit la'íi k'q' yee baptize ádaanohwi'íi doleel. ¹⁷ Be'ilch'íhé dahyotíi, t'oh naghái ilch'íhi goz'áagee nágosho doleel, binest'á'híi náyiziidgo ilk'eyihiniíiná' bizhoolíi k'q' doo ntsésihíi biyi' yuyaa yidilid. ¹⁸ Áigé' nnee yich'í' yakti'go láqgo yilch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án níinihi, nch'q'go at'íigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltíi, la'íi nch'q'go ánat'íidíi John yee bich'í' yakti' lé'e, ²⁰ Hérod nch'q'go ánat'íidíibitigo adzaa, John ha'áyilt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'í' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhgo yaaká'gé' yati' gáníigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níi; naa shil gozhóq. ²³ Áigee Jesus tádin shí bil legodzaa, án Joseph biye' (bido'níi), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Mélki biye', Mélkihíi Jáanna biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joánnahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Mélki biye', Mélkihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhíi Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórím biye', Jórímhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Mátatha biye', Mátathahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse biye', Jessehíi Óbed biye', Óbedhíi Bóoz biye', Bóozíi Sálmon biye', Sálmonhíi Náasson biye', ³³ Náassonhíi Amínadab biye', Amínadabíi Áram biye', Áramhíi Ésrom biye', Ésromhíi Pháres biye', Pháresíi Júda biye', ³⁴ Júdahíi Jacob biye', Jacobíi Isaac biye', Isaacíi Abraham biye', Abrahamhíi Thára biye', Tharáhíi Nákor biye', ³⁵ Nákorhíi Sárúk biye', Sárúkhíi Rágau biye', Rágauhíi Phálec biye', Phálecíi Héber biye', Héberhíi Sála biye', ³⁶ Sálahíi Caínan biye', Caínanhíi Arfáxad biye', Arfáxadíi Sém biye', Semhíi Noe biye', Noehíi Lámek biye', ³⁷ Lámekhíi Mathúsala biye', Mathúsalahíi Enok biye', Énokhíi Járed biye', Járedhíi Maléleel biye', Maléleelhíi Caínan biye', ³⁸ Caínanhíi

Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam biye', Adamíí Bik'ehgo'ihí'nañ biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bił nłjgo Jórdan túńłłgé' t'aqzhi' nádesdzaa lé'e, Spirit-híí nabılmaago da'izlıjyú óyáá, ² Áígee dizdin behiskaq, ákú ch'iidn nant'án nabıntaah lé'e. Akú naghaaná' doo hat'ıı yiyq da: áı dizdin aqł iskaqna' shıńa' silji lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'i' hadziigo gábilniı, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlıjyúgo díı tséhıı bán náodleeł, nniı. ⁴ Áına' Jesus gábilniı, Ágágołzeego k'e'eshchji, Nnee doo dá bán zhá yee hınaa da doleeł, áına' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'ıı dawa yee hınaa doleeł. ⁵ Áíge' ch'iidn nant'án dzıl dázhó yúdahi biká'yú yıl hananásh't'aazhgo, áíge' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ıı dawa ch'inesk'ohı dábich'i' bił ch'i'nah áyıláa lé'e. ⁶ Áíge' ch'iidn nant'ánhıı gánábıldo'niid, Díı dahot'éhé ızisgo ágot'eehıı naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díı ak'ına' dawa shaa hıné'hi at'éé; dahadıta baa nishné' hásh'tıjyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díı dawa niyéé doleeł. ⁸ Jesus gánábıldo'niid, Ágágołzeego k'ená'ishchji, Satan, shiké'gé' nnáh: ágágołzeego k'ená'ishchji, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'án zhá bá na'ızıid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yıl o'áazhgo, kıl biyi' da'ch'okqahıı hadago goz'aanıı bilatahyú yıl n'áazhgo gáyıniı, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlıjyúgo kogé' gódah ch'i'nt'e': ¹⁰ Ágágołzeego k'e'eshchji, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolıniı nlt'éégo binádaadel'ıı doleeł, ná daayıldoniı: ¹¹ Áíge', Doo tséé hitaıgo hayaa nageeh dahıı bighá ánadaanolteel doo, gołzeego k'e'eshchji. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'i' hananádziigo gáyıniı, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabıntaah da, gołzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayıneztqad hik'e, Jesus yich'á'zhıgo dahnasdzaa, det'ıhézhı'.

¹⁴ Áíge' Jesus Holy Spirit nabılmaago Gálileeyú onázzaa: ákú dahot'éhé nlt'éégo baa ch'iniigo didezdlaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánálséh nagoznıl yune' ilch'ıgó'aahgo naghaago nnee dawa daabidnıjı.

¹⁶ Názarethyú gólji n'ıyú nadzaa: ákú Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnıniı biıjı akóne' onadáhgee, áíge' ozhıihgo hizı', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'ızıidi n'ıı, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiiniı Jesus baa hit'áq. Áı naltsoosıı ilch'á' áyıláa, gánııgo k'e'eshchjıgee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ biSpirit- híı shiká'zhı' nlıj, nnee tédaat'iyéhıı yati' baa gozhóni bee bich'i' yadaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ hashidilaahıı bighá; dázhó doo bił daagozhóo dahıı nlt'éégo ánáshdle' doleełhıı bighá shidol'aad, isnáh daanliiniı hago'at'éégo yich'ákahgo la'ıı bináá adaagodinıı hago'at'éégo ch'ınádaaghaıgo ánadaadle'go bił nagoshni'go, hayıı bich'i' nagont'ogıı biyi'gé' hahishniı doleełgo, ¹⁹ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa ch'oba'ıı biká' ngonyaagee baa nagoshni'hıı bighá shı'dol'aad. ²⁰ Áíge' naltsoosıı ilch'i' ányıidaago, nal'a'á yaa náyin'áqgé' nánezdaa. Ha'ánálséh goz'aq yune' yıl naháztaanıı dawa daabineł'ıı lé'e. ²¹ Nnee yich'i' yałti' nkegonyaago gánıı, Díı Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiniı díıjı daasidoł't'aanihıı begolne'. ²² Nnee dawa nlt'éégo baa yadaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadziıhıı yaa bił díyadaagot'eego gádaakıdi'niı, Díı la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábilniı, Yati' ilch'ıgó'aahıı bee gádaashıldoñniı, Izee nant'án nlıni, dáni na'ıłziıh:

Capérnaumyú ánát'íhíí yaat'ídaandzigo kú áldó' dání gonlíyyú ágánt'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dá golíígee doo habí'dit'íí da, da'aniigo ádaanohwíldishníi. ²⁵ Shíí da'aniigo nohwił nadaagoshní', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagołtííhe taagi legodzaagé' gostán dahitąą, áígee shiná' góyéehíí benagowaa lé'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzané bika' da'adini láągo daagolíí; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa ła' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíí biyi' křh gozñil Sarépta golzeeyú gólínihi zhá bich'í' bi'dol'aad lé'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hinaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee láągo łóód doo ínádřh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo ła' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Sýriayú gólíni, zhá nádzii lé'e. ²⁸ Ha'ánázéh yune' naháztaaníí díí Jesus áníłhíí daideztsąąná' bádaagoshchííid, ²⁹ Áík'ehgo daahizí'go Jesus ch'ídaaniyood, dzil nan'aahíí biká' gotahyú yil náłseeł lé'e, áígé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzí. ³⁰ Áíná' nneehíí bigizhyú ch'ínyáá lé'e. ³¹ Áígé' Capérnaum golzeeyú nýáá, Gálílee godzogíí biyi', ákú Jews daagodnłsinií bijíí dawahn ilch'ígó'aah lé'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bighą nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ła' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lé'e, án nawode ³⁴ Gáníí, Doo nohwaa nanńaa da; hago láą át'éégo nohwich'í' gon'aahgo ánt'íí, Jesus, Názarethgé' nanńáhi? Ya' da'izłłyyú ánohwiléhíí bighą nýaa née? Shíí nígonsř hadń ánt'ííhíí; Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ą'gé'go Dilzřhgo Nłłni. ³⁵ Jesus nłdzilgo hadziigo gáyłńni, Handzřih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ilń'gee nnee ch'iidn biyi' golínihíí ch'iidn nkłbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaahłd'ńni, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo ła'íí binawod golíígo spirits daanchř'i haołkáh yłńniigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nł'éégo baa ch'ńni didezłlaad lé'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínáđzaago Simon bigową yune' ha'ayáá. Simon bi'aadú bimaá yóiyahgo nezgai; áí bighą nádaach'okąąh. ³⁹ Yit'ahgé' sizřigo hat'íí binesgai shřhíí náines'řřhgo nłt'éé násdłł: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'i'ąązři' godeyaago hayíí bik'íí kah iltah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'í'yú yil neheskai; áík'ehgo dał'a'á daantřigo yik'e daadilńniigo nádaailzřih lé'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolínií láągo ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaańni, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłłni. Ch'iidn Jesus, Christ nłłigo yídaagokřhíí bighą, nłdzilgo yich'í' hadziigo, Hadaakdzřih hela', yłńniid. ⁴² Hayołkaayú ch'ínyáágo da'izłłyyú óyáá: áíná' nnee biká hadaantaago, áłke'égo baa hikai, doo yich'ą' digháh hádaabit'řř dahíí bighą. ⁴³ Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníí, Łahyú křh nagozñilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakł'áhgee begoz'aaníí baa yashti' doleek: áí bighą shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálíleeyú Jews ha'ánáłséh nagozñil yune' nnee yich'í' yałtigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníí Gennésaret holzéhi bahyú sizřina' nnee daahłřizh, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' daidits'řh hádaat'řřhíí bighą, ² Túsikaągee tsina'eelíí naki silaago yıltsąą, nnee łog hadaileehíí tsina'eel' yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eelíí dał'a'á Simon biyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyłńni, Da'anahzři' shłł

ń'peel. Áíge' tsina'eehí yiyi' dahnezdaa, áíge' nnee yił ch'ígó'aahgo yich'i' yakti'. ⁴ Aał nyáńti'ná' Simon gáyihńii, Tú ląáyú idń'eelgo áíge' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'íílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábihńii, lłch'ígó'aahí, ch'éh ádaaahit'jigo iskaąą ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'ášihńniyú áshne'go shilógbehaidléhé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágáadaazaago lóg dážhó ląágo hayíleego bilógbehaidléhé bich'ą' ndaasdlaad lẹ'e. ⁷ Ła' yił hada'ileehí ańahyú tsina'eehí bił dahna'eehí yich'i' yída'dishgish, Nohwich'odaahńiih, daańiigo, Áík'ehgo áí bich'i' bił nda'iz'eelgo tsina'eehí da'ála lóg biyi' ha'desbįhgo tsina'eehí hayaa téłł'á'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yiłtsąągo Jesus biyahzh'i' hayaa adzaago gání, SheBik'ehń, shich'ą'zh'i'go dahnńáh, nnee binchọ' láníhi nshłjįhí bighą. ⁹ Simon la'íi yił hada'ileehí biłgo dawa bił díyadaagot'ee, lóg dážhó ląágo hadaizlee'hí bighą. ¹⁰ James la'íi John biłgo, Zébedee biye'kehi, Simon yił nada'iziidi, ałdó' bił díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihńii, Doo nénłdzid da; kodé' godezt'i'go lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eehí tábaąyú ndaayisńilná' dawahá akúyaa ndaizńilná', Jesus yiké' dahiskai lẹ'e.

¹² Jesus kįh goznilyú nyáágo nnee lóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiłtsąąná' hayaa adzaago náyokąąhgo gáyihńii, She-Bik'ehń, náshíńłziihí bik'e sńtįjigo nígonsį, háńt'įyúgo náshíńłziih. ¹³ Jesus yich'i' dahdidilńiigé' yedelńii'go gáyihńii, Hasht'įj, nándziih. Áí dábiłgo lóód n'íi ínásđid lẹ'e. ¹⁴ Jesus gábihńii, Hadń dánko bił nagolńi' hela': t'i, okąąh yebik'ehń bich'i' ch'í'nah áđńdle'go, Moses ngon'ąą lẹ'ehí k'ehgo hat'ihita be'okąąhí Bik'ehgo'ih'i'nań baa nné, hanánidelzaahí bighą, áík'ehgo nándziihí nnee yídaagolsį doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áík'ehgo nnee doo ałch'íge' Jesus yakti'íi daidits'įh hádaat'įj la'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihí nádaabi'dilzii hádaat'įj hí bighą baa hikáh lẹ'e.

¹⁶ Áíge' Jesus dasahn da'izłjyú óyááyú oskaąąd. ¹⁷ Áiná' la' jįi Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanłni la'íi begoz'aaní ilch'ídaago'aahi itah naháztaą lẹ'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ih'i'nań binawodíi biłńjigo nádaizłziih.

¹⁸ Jesus yakti'ná' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'łteehgo biyahzh'i' ndaach'łteehgo ch'éh ádaach'it'jį lẹ'e. ¹⁹ Dážhó ch'įłąądgo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígót'i' dahí bighą kįh biká'yú hádaach'istjįgo Jesus sizi-iníi bik'ehgé' ch'í'f'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istjį lẹ'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odłą' yígolsđidná' di'ilihí gáyihńii, Shik'isn, ninchọ'íi da'izłiné nádleeł. ²¹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılchłhi la'íi Phárisees daanłni biłgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaańii, Hadń láhi án Bik'ehgo'ih'i'nań ádil'jigo aníi? Hadń konchọ'íi da'izłiné áile'? Bik'ehgo'ih'i'nań zhą go'jį. ²² Jesus áí natsídaakeseíi yígolsđidná' gáyihńii, Hat'íi bighą dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? ²³ Hayíhí doo nyeego ách'inqih da, Ninchọ'íi da'izłiné nádleeł, dago-hí, Nádnáhgo dahnńáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee binchọ'íi da'izłjį alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, beshik'ehgo bídaagonolsį doleel hí bighą, (nnee di'ili sitińii gáyihńid,) Nádnáhgo biká' síntińii dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishńii. ²⁵ Nnee bináál dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitjį n'íi dahnáyiné'go gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahéńzigo. ²⁶ Nneehí dawa dážhó bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ih'i'nań ya'ahédaanzj, áíge' tsídaadesyzigo gádaańii, Díi jįi áńagot'jįhí doo hwaa la' hat'íi gát'éego daahit'jį da.

27 Díí bikédé'go Jesus ch'ínádzaago tax nanáhi'nílgée nnee tax bich'i' nahí'níihí, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áík'ehgo gáyiñii, Shiké' dahnnáh. 28 Áík'ehgo dawahá da'akú nazñilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. 29 Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áígee nnee láágo tax bich'i' nadaahi'níihí, nnee la'ihí bílgo, Jesus la'íi bitsilke'yu itah da'iyaaqzhí' naháztaq. 30 Áiná' Phárisees daanlíni la'íi bitahyú begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bílgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayiñii, Hat'íi bigha tax bich'i' nadaahi'níihí la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bíl da'olsaa? 31 Jesus gádaabiñii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihíi zhá. 32 Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaa'ne', bíldishñiiyú níyáá, áiná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáldishñiiyú níyáá da.

33 Phárisees Jesus gádaayiñii, Hat'íisha' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, la'íi Pharisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okaqah da? 34 Jesus gádaabiñii, Ya' ni'i'néhgee nnee da'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? 35 Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleel.

36 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi aldó' yee hadziigo gábiñii, Doo hadn'íi áníidéhíi haizqosgo íi dénchó'éhíi yenádi'aah da; ágádaayúgo híi áníidéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi dénchó'éhíi áníidéhíi béedit'aago doo lakt'ee da. 37 La'íi wine áni alzaahíi ikágé wine bee naktiníi dénchó'éhíi doo biyi' tádaach'iníi da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíi ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíi aqal ha'ijool, la'íi ikágéhíi koch'á' yilchqoh. 38 Áiná' wine áni alzaahíi wine bee naktiníi áníidéhíi zhá biyi' tádaach'iníi; áík'ehgo daanlt'éé nt'éé. 39 Hadn'íi wine da'iltse alzaahíi yodlaaníi, doo áni alzaahíi hát'íi da; Wine da'iltse alzaahíi zhá nlt'éé, ñiihíi bigha.

6

1 Jews daagodn'siníi bijii nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíiníi yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'a' nadaayinií; áíge' daidnzshishgo daayiyaa lé'e. 2 Phárisees daanlíni la' gádaabiñii, Hat'íi bigha godilziníi bijii doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaat'íi? 3 Jesus gánii, Ya' David la'íi yil nakaihíi bílgo shiná' daasilíigo hago ádaasdzaa lán shíhíi doo hwahá baa da'olshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayáágo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi náidm'égo yiyaa, la'íi yil nakaihíi aldó' la' yá'rne' lé'e; áí bánhíi okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaqgo goz'ánihi. 5 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijii ndi beshik'eh, ñii, Jesus. 6 Lah Jews daagodn'siníi bijii ha'ánálséh goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo ilch'ígót'aah lé'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdíidi itah sidaa. 7 Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bílgo Jesus daine'l'íi lé'e, godilziníi bijii nneehíi náylziih shí daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'íhita yee yaa dahdaago'aahíi bigha. 8 Áiná' Jesus áí natsídaakeesíi yígótsihíi bigha nnee bigan binawod ásdíidi gáyiñii, Nádnáhgo kodé' hizii. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizí' lé'e. 9 Jesus begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees bílgo gádaayiñii, Da'á'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníi bijii nlt'éégo ách'it'íigo goz'aq née, dagohíi dénchó'ého ách'it'íi née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? 10 Jesus nnee yitah

déz'ii lé'e, áigé' nnee bigan binawod ásdjidi gáyihii, Yushdé' dahdin-
lñih. Ágádaana' bigan nlt'éé násdlii, lahzhinééhíi ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus
yik'edaannihíi hadaashkeego gádaakidi'nii, Jesus hagoshá' ádaahidle'?
¹² Áiná' Jesus dasahn dziyú óyáá okáqgho, Bik'ehgo'ihina' yich'i'
okáqgho iskaá.

¹³ Hayikááyú biké' hikahíi, Yushdé', daayihniidná' nakits'adah hayinil:
ái shinadaal'a'á daayihii; ¹⁴ Simon, (Peter yízi' yá áyílaahíi,) bik'isn
Andrew, la'ii James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'ii
James Alpheus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'ii
Judas Iscariot, ch'ibido'aal doleehi.

¹⁷ Dziłgé' yił nkenákainá' dzihíi bitl'ááhgee sizii, áigee biké' hikahíi,
la'ii nnee lqágo Judéagé', Jerúsalemgé', la'ii tádá'yú Tyre la'ii Sidongé'
daagolínihii daabidits'ih hádaat'jigo, la'ii daanezgaihíi nádaabidilziih
hádaat'jigo baa nánsáá; ¹⁸ Hayii spirits nch'oi biyi' daagolínii áldó' baa
hikai: áik'ehgo náda'bidilzii lé'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'jii
lé'e: binawodii nádaabilziihíi bighá.

²⁰ Biké' hikahíi yinel'jigo gáyihii, Nohwii tédaanoł'iyéhíi nohwiya
gozhóq doleek: Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee daanliinii itah daanołjii.
²¹ K'adii shina' daanliinii nohwiya gozhóq doleek: náda'dołdoł.
K'adii daałchagii nohwiya gozhóq doleek: daałdloh doleek. ²² Shii,
nnee k'ehgo Niyááhíi, shighá nnee nohwik'edaanniihyúgo, la'ii doo
hádaanołwit'jii dayúgo, nch'ogo nohwich'i' yádaakti'yúgo, nohwizhi'
nch'ogo yaa yádaakti'yúgo nohwiya gozhóq doleek. ²³ Ái bijii dázhó
nohwil daagozhóqogo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'néi
dázhó ncha doleek: nnee nohwik'edaanniihíi bich'á'gé' nnee daanliinihíi
Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'iziidi n'ii áldó' ágádaayiksí lé'e. ²⁴ Áiná'
nohwii izisgo da'okt'iinii, nohwá góyéé doleek! alk'iná' dawa hádaakt'iinii
nohwiyéé. ²⁵ K'adii náda'sołjidi, nohwá góyéé doleek! shina' daanołjii
doleek. K'adii daałdlohíi, nohwá góyéé doleek! ik'edaadoł'nii la'ii daołchag
doleek. ²⁶ Nohwii nnee dawa nlt'éégo nohwaa yádaakti'ihíi, nohwá
góyéé doleek! ái bich'á'gé' nnee daanliinihíi Bik'ehgo'ihina' binkááyú
nada'iziidi daazhógo ádaadil'ini n'ii ágádaayihniid áldó'.

²⁷ Shihíi daashidołts'agii gádaanołwídishnii, Nohwik'edaanniihíi no-
hwil daanzhóq le', hayii bil daanołch'ii nlt'éégo bich'i' ádaanoł'tee le',
²⁸ Yati' yee daanołwókaahíi nlt'éégo bich'i' natsidaakées le', la'ii nch'ogo
nohwich'i' ádaat'eehíi bá da'okáqah le'. ²⁹ Hadn nit'ah yonłts'iyúgo
lahzhinéé bich'i' nnanint'aah; hadn ni'icho nich'á' náidiltsóozyúgo n'ii
áldó' doo baa nch'i' da. ³⁰ Dahadn hat'ii niyókeedii baa nné'; hadn
dahat'ihíta niyééhíi nich'á' náidmné'yúgo doo t'áqzhi' bínáhońkeed da.
³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'i' ádaat'eego hádaakt'jiihíi k'ehgo nohwii
áldó' bich'i' ágádaanoł'tee. ³² Hayii bil daanołshoonii zhá nohwil
daanzhóqyúgo, hago'at'éégo nlt'éé ái? Nnee doo daagodnłsı dahii ndi
hayii bil daanzhoonii bil daanzhóq. ³³ Hayii nlt'éégo ádaanłsı shihíi
zhá bich'i' nlt'éégo ádaanoł'teeyúgo, hago'at'éégo nlt'éé ái? Nnee doo
daagodnłsı dahii ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. ³⁴ Nohwii hadn hat'ii bá
ch'idaashońné'yúgo t'áqzhi' shaa nné' daanołsıgo, hago'at'éégo nlt'éé ái?
nnee doo daagodnłsı dahii ndi dawahá łách'inádai'né'i at'éé, da'áigee
shaa nai'né' daanzjigo. ³⁵ Nohwik'edaanniihíi nohwil daanzhóq le', la'ii
nlt'éégo ádaakt'jii, dahat'ihíta ch'idaanołné' le' doo shaa nané' daanołsı

dago; áík'ehgo yaaká'gé' láágo nohwaa nané' la'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanohí doleel: án nnee doo ahédaanzí dahíí la'íí daanch'íí ndi yich'í' nlt'éégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíl goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwíl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaalt'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel: nnee doo nch'ogo baa natsídaalkées da le', áík'ehgo doo nch'ogo nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'í' nch'ogo ánát'ííhí baa nádaagodeno'laah le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daano'mé', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nlt'éégo bínel'áqadgo, hayaa ílk'ínábénisdzilgo, nlt'éégo áqł nnésgohgo haláh odaazliigo nohwaa nach'iné'. Dáhołáqgo kaa daasomé' láńshí n'íí k'ehgo da'ágáhołáqgo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Íłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gádaabihniid, Ya'nnee bináá ágodiníí la' nnee bináá ágodini lolqos née? ágádaaszaayúgo shą' da'ála ínłwozh yuyaa olıłdeel? ⁴⁰ Bíłch'ígót'aahíí bíłch'ígót'aahi doo yitísigo at'éhi at'éé da: áiná' daakówa nlt'éégo koł ch'ídaakost'áayúgo, áí bíł ch'ígót'aahíí ga'ách'ít'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bighą ník'isn bináá yune' tsjáłch'íséę sitaaníí hí'íí, áiná' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴² Ni nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí daná', hat'íí bighą ník'isn gámnií, Shik'isn, ai tsj ałch'íséę nináá yune' sitaaníí ná haoshtjłh? Ni nzhqo ádnł'ini, íłsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hatjłh, áík'ehgo nlt'éégo go'íí nleehgo, ánita ník'isn bináá yune' tsj ałch'íséę sitaaníí bá hatjłh. ⁴³ Tsint'áni nlt'éhíhí doo nest'án dénch'ó'éhíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénch'ó'éhíí nest'án nlt'éhíhí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dałá'á hentjłgo nest'án baa dahnándahíí bee bígózi. Figs doo hosh baa ndaach'ihiniłłhi at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihiniłłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nlt'éhíhíí bijíí yune' nlt'éégo goz'aaníí bich'á'gé' nlt'éhíhíí zhą bee hagowá; áiná' nnee nch'ó'íí bijíí yune' nch'ogo goz'aaníí bich'á'gé' nch'ó'íí zhą bee hagowá: hago'at'éégo yách'íłti' shłhíí kojíí yune' hago'at'éégo goz'ąq shłhíí bich'á'gé' ách'inqihi at'éé.

⁴⁶ Hat'íí bighą, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashılđołniigo shich'í' ádaadołniiná' da'ánohwıldishniiyú doo ádaanołt'ee da? ⁴⁷ Dahadń shaa nyááhń shíyést'sąqgo shiyati' yikísk'eh at'ééhń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yuyahgo hagogéedgo tséé biká' bigową ágodłaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowąhíí bídik'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighą. ⁴⁹ Áiná' dahadń shíyést'sąq ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigową dá sái zhą yiká' ágodłaa, doo tséé biká' dahgoz'ąq dago; áí gowąhíí yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áík'ehgo aanábígot'íłł gozłjł.

7

¹ Jesus nnee bídaayést'saaníí áqł yich'í' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dałá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíł nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'ínziigo nnee Jews yánadaazíni Jesus bich'í' odais'a' gánłigo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'iziidií shá nánłziłh, daabiłđołniłh. ⁴ Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąqahgo gádaanłi, Díí áłłniłhíí bá ándle'go dávik'eh: ⁵ Bíł daanjqoggo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. ⁶ Áík'ehgo Jesus ył onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'í' hil'aad gánłigo, Shi-Nant'a', nich'í' nagóntłogíí bighą dáko akú nóđáh hela'; shigową yune' ha'ánńáhgo ndi doo bik'eh sitjł da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitjł da

nsihíi bighą doo dashíi naa niyáá da: déhadziihgo ndi shána'iziidn nádziih ndi at'éé. ⁸ Shíi áldó' shinant'a' golíi, shihíi silááda bá nansht'aa, dała'á, Dahnnáh, bíldishñiiyúgo dahdigháh; la'íi, Yushdé', bíldishñiiyúgo shaa higháh, la'íi shána'iziidi, Díi ánlé', bíldishñiiyúgo ái áile'. ⁹ Jesus ái yidezts'aaná' dé bíl díyagodzaa, nnee biké náseełi yich'i' adzaago gáyihñii, Gánohwíldishñii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadn díi k'ehgo bi'odłą' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'i' oda'is'a'íi gowayú nákaína' nezgai n'íi nłt'éé násdłiigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Ái iskaą hik'e Jesus kih gozníl, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íi nnee yil okai. ¹² Ái kih gozníl ch'íná'itłh goz'aaníi yich'i' higaalgo, nnee éđihi ch'ídaach'ilteeh lé'e, bimaá itsaaná' dabíi zhá bizhaazhé ishkiin dała'áhi; ái isdzánhíi nnee ląágo yil náseeł lé'e. ¹³ Jesus yiltsaąná' bijíi nñiihgo gáyihñii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíi daahiz'i'. Áige' hadziigo gáníi, Shik'isn, nádndáh, nildishñii. ¹⁵ Éđihgo sitíi n'íi nezdaago yałt' nkegonyaa. Áik'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náántíi. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaañii, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi ízigo at'éhi nohwitah silíi; la'íi, Bik'ehgo'ihí'nań nnee hayi-heznílii yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aą nłt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nłt'éégo baa ch'inii lé'e. ¹⁸ John bitisłke'yu díi ánágot'íidíi dawa yaa bíl nadaagosñi'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihñiidná' gádaayihñii, Jesus bich'i'yú doł'aashgo gáldołni', Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²⁰ Nnee nakihíi Jesus yaa n'áazhgo gádaabiñii, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gániłn'ñiihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²¹ Yaa n'áazhná' Jesus nnee ląágo náyihilzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihíi áldó', spirits nchọ'i biyi' daagolíníi bá hanesdzood; la'íi binaá ádaagodinií daago'íiigo ányaidlaa. ²²⁻²³ Áik'ehgo ái nnee bich'i' hil'aadíi gáyihñii, John bich'i' nádołt'aashgo díi hoł'inií la'íi disołt'aaníi baa bíl nagolni': binaá ádaagodih n'íi binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóod doo ináđih dahi yaa nadaakai n'íi nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhi yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'aązhi' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'ééhíi John yaa nagolni'go yich'i' yałt' nkegonyaa gániigo, Da'izłłiyú hat'íi hádaadeł'íiyú nasołkai? Tłoh bit'aą nteelíi bíl godiyohíi née? ²⁵ Hat'íi hádaadeł'íiyú nasołkai áiná'? Nnee nłt'éégo bik'e'izłłahi née? Hayíi bidiyágé nłt'ééhíi la'íi ízigo daagolíníi nant'án golíjgee nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íi ląá hádaadeł'íiyú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi yitiso at'éhi, nohwíldishñii. ²⁷ Díi bak'e'eshchíi n'íi án át'íi, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ilch'i'gole'go. ²⁸ Gánohwíldishñii, Nnee daagozłłinií bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitiso at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bilałt'áhgee daanliinií bitahyú hadn dázhó doo ilłi dahíi John yitiso at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníi la'íi tax bich'i' nadaahi'ñiłi John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań dázhó nłt'éégo at'éé, daañii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi be-goz'aaníi nłt'éégo yídaagolnsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíi

bigha Bik'ehgo'ihina'ngon'aani doo hadaat'iji dago yich'a'zhi' adaat'ee le'e.

³¹ Jesus gani, Nnee daalinolt'ihii hat'ii bil hshah nishleego baa nagoshni? hat'ii bil dalekt'ee? ³² Na'inih nagoz'aagee chagháshé da'at'éego ilch'i' adaanigo, Tsisol' bee nohwich'i' da'nt'aal ndi doo hwaa ch'adaashinolzhil da, daalkidi'niihi bil dalekt'ee. ³³ John Baptize ágole'ii doo ban yiyaa dago la'ii doo wine yidlaa dago nyaana'; Ch'iidn biyi' golii, daadohii. ³⁴ Shii, nnee k'ehgo Niyáahii, ishago la'ii ishdlaago niyaana' gadaashikdohii, Án dichini la'ii idlanihi, tax bich'i' nadaahi'niihi la'ii nnee doo bik'ehyu' adaat'ee dahii bit'eké níni! ³⁵ Da'anii igoyá'ii hat'ii adaat'ihii bee bigozh.

³⁶ La' Phárisee níni Jesus, Shigowayú náá, yihii. Ák'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyáago nezdaa. ³⁷ La' isdzán bincho' lanihi áí kih goznilgee golinihi, Jesus Phárisee bigowayú iyáago yaat'inzigo tús tsée, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áago, ³⁸ Jesus des'eezi yin'gé' hichago hizi', bináá túhii bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyildé, áigé' daayits'osgé' ik'ah yaa yiziid le'e. ³⁹ Phárisee yil iyá'án dii isdzán at'íni yoiigo dabií gáididi'nii, Dii nneehii Bik'ehgo'ihina'ngon' binkáayú na'iziidi niyyúgo, dii isdzán bidilchi'ii hadn at'ii shihii hago'at'éé shihii yigótsi doleel ni'; bincho' lanihi at'ééna'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gani, Simon, hat'ii shi nikdishii. Ák'ehgo Simon gabihii, Ánii, ilch'igó'aahii. ⁴¹ La' nnee zhaali ách'inihi nnee naki yaa yil'áa le'e: nnee da'á ashdlá'i gonenadin zhaali, penny holzéhi, baa ha'áa, la' nneehii ashdladin baa ha'áa, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'i'nii da le'e, da'ágát'éé ndi nzhoo yihniid. Dii nnee nakihii hayiihi nnee zhaali ách'inihi itisgo bil nzhoo gá? ⁴³ Simon hananadzii, Hayii dázho itisgo baa ha'áa shihii go'ii. Jesus gabihii, Da'áigé adíniid. ⁴⁴ Jesus isdzánhii yich'i' adzaana' Simon gayihii, Ya' dii isdzánhii hi'ii néé? Nigowá yune' ha'ayáana' doo hwaa tú shikee bee tánágisii shaa íziid da: áiná' dii isdzánhii bináá túhii bee shikee shá táyigisgé' bitsizilii bee k'e'ildee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shisiints'os da: áiná' ha'ayáagé' yushdé' godezt'i'go dii isdzánhii shikee daayits'os nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bidínzhizh da: áiná' dii isdzánhii ik'ah shikee yidezhizh. ⁴⁷ Ák'ehgo ganikdishii, Isdzán bincho' dázho láhii da'izlíné bá ánalne', dázho bil nshoohii bigha: áiná' hadn bincho' ayáhahii da'izlíné bá ánalne'ii, ayáhago bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhii gayihii, Nincho'ii da'izlíné ná ánalne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaanii gadaalkidi'nii, Hadn láhi dii, koncho'ii da'izlíné ká ánaidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhii ganáyikdo'niid, Ni'odla'ii hasdánitii; ilch'i'gont'éégo dahnánda.

8

¹ Áí bikédé'go Jesus kih nagoznilyú la'ii gotahyú dahot'éhé nnee áigee daagolínii yich'i' yakti'go la'ii Bik'ehgo'ihina'ngon' bilakt'áhgee begoz'aanii nkt'éégo baa na'goni'ii yaa nagolni'go nagháa le'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² La'ii isdzáné spirits ncho'ii biyi' daagolii n'ii la'ii kah itah at'éehii yaa nadaakai n'ii nádaabi'dilzii le'ehi yil nakai áldó', Mary, Mágdalene daalch'inihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ La'ii isdzán Joánna, nant'án Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; la'ii Susánna, la'ii isdzáné doo ach'idé dahi, áldó' yil nakai, áí isdzánhii biyéehii lahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ If'ánigé' k̄ih nagozn̄ilgé' n̄nee l̄áágo Jesus yaa náńłsáá, áígee na'goni'íi yee yił ch'ígó'aahgo gánii: ⁵ K'edileehii yił ke'go k'edileeyú óyáa: k'edileege k'edilzií l̄a' itín bahyú nanehezdee; áí l̄a' n̄nee yiká' naskai, l̄a'ihii dló' nádaihezlaa. ⁶ L̄a' k'edilzií tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daan̄nago nádaahisgá, doo n̄t'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahii bighá. ⁷ L̄a'ihii hosh bitahyú nanehezdee; áik'ehgo hoshihii ighánłsáago nadaistseed. ⁸ L̄a' k'edilzií leezh n̄t'éeyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo dałá'á gonenadín bitisyú análzaa. Aqł nagosni'ná' gán̄niid, Hadn̄ bijeyi' golíinií iyésts'áq le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabih̄nii, l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwił nadaagosíłni'íi hat'íi niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gánii, Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwił bídaagonols̄ihgo nohwa daagodes't'áq: áiná' l̄a'ihii l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bił na'goni'; áik'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleel, l̄a'íi dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozi da doleel. ¹¹ l̄ch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishn̄ii sh̄ihii baa nohwił nagoshni': K'edilziihii Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' at'éé. ¹² K'edilzií itinyú nanehezdee n'íi áí n̄nee yati' daidezts'áq, ndi ch'iidn̄ nant'án nyáágo yati' bijii yune' benagoz'aanií bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdláqđgo hasdákai dahii bighá. ¹³ K'edilzií tséé yiká' nanehezdee n'íi n̄nee bił daagozhógo daidezts'áq; áiná' t'oh bikeghad ád̄ihii k'ehgo ádaat'eego, dé't'ihézh̄i' yati' daayodl̄áq, áiná' nabída'dintaahgee t'áqzh̄i' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzií hosh biyi' nanehezdee n'íi n̄nee yati' daidezts'áq, ndi dahikáhyú ni'gosdzán biká' ágot'eehii, ízisgo it'íinií, l̄a'íi gonedliinií zhá yaa natsídaakeesii ádaat'ee, áik'ehgo doo nest'á' goleeł da. ¹⁵ K'edilzií leezh n̄t'éeyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'áqaná' daabijii n̄t'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áik'ehgo nest'á' n̄t'éehii yint'áq dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn̄ ik'ah k̄o'íi yiditłaadgo dahat'ih̄ita yit'ááh ch'aanádił'ii da, dagohii doo kástiné yit'ááhyú nyilt'áah da; áiná' ik'ah k̄o'íi biká' dahnásikt'áhé yiká' dahy'aah, áik'ehgo hayii ha'áhikáhii áí k̄o'íi yee daago'ii. ¹⁷ Dawahá nanl'i' n'íi ch'í'nah ádoln̄ii; dawahá doo hit'ii da n'íi bigóziłhgo hit'ii doo. ¹⁸ Áí bighá da'dołts'agii n̄t'éégo ídaayesółts'áq: dahadn̄ iyésts'áqgo ígoł'aahn̄ bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn̄ doo iyésts'áq dah̄n, ayáhágo ígoł'áq n'íi ndi bich'á' da'ílii nádodleeł.

¹⁹ Jesus bimaa l̄a'íi bik'isyú biłgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaq̄ahii bighá doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa l̄a'íi nik'isyú biłgo naa hikáh hádaat'iihii bighá dadányú nadaazi, daabiłch'in̄niid. ²¹ Jesus hadziigo gánii, Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' yidezts'áqgo yikísk'eh ádaat'eehii shimaa l̄a'íi shik'isyú ádaat'ee.

²² L̄ah jii Jesus tsina'eehii yeh hiyaa, bitsilke'yu biłgo: bitsilke'yu gádaayih̄nii, Noo', hanaazh̄i' nohwił nada'do'éel. Áik'ehgo bił dahda'n'eeł. ²³ Bił da'o'olyú Jesus il̄haazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádidáh siljigo tsina'eehii bidaades'olgo n̄godzid lé'e. ²⁴ Áik'ehgo Jesus ch'ínadaabisidgo gádaabih̄nii, NohweBik'eh̄n, nohweBik'eh̄n, k'azhá tétt'áh nohwił ogo'eeł. Áik'ehgo ch'ínádzidgo n̄ch'iidii l̄a'íi tú hashkeego nádidáhii yich'i' hadziigo óch'iidgo nkenágeh̄to'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyiłn̄ii, Hago'at'éégo nohwi'odl̄á'íi doo bada'okii da? Tsídaadolyiz l̄a'íi bił díyadaagot'eego gádaakid'nií, Hago'at'éégo l̄áq, díi n̄neeh̄n tú l̄a'íi n̄ch'iidii ndi da'ayih̄niyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagolíyyú Gálílee binaazhí'yú bił nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eehí yiyi'gé' háyáágo k̄ih goznilgé' n̄nee la' doo áníná' godezt'i'go ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, án bidiyágé da'ádihgo nagháhi, n̄nee lena'nihí goz'aayú golíni, doo k̄ih biyi' da. 28 Jesus yiltsa'qaná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago l̄áá áshíle'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiseyú at'éhi biYe' nílni? Nánoshkaq̄ah, shiniigodoléh hela'. 29 (Jesus spirit ncho'íi alk'iná' gáyiln̄niid, An biyi'gé' hannáh. Doo ałch'idn ch'iidnhií nabihesłaa da: besh hishbizhíi la'íi kokee bee línadaach'ilt'óhií bee libi'dest'poo; ndi libi'dest'pooníi nyihidziizgo ch'iidn da'ilíyyú onábinyo'.) 30 Jesus nabidilkidgo, Hat'íi honlzéé? biłni. Shíí Láni honszee, n̄niid: ch'iidn doo ałch'idé biyi' oheskai dahíi bigh̄a. 31 Jesus nádaayokaq̄ahgo, Doo yúyahgo o'í'ányú dołkáh nohwildon̄ii hela', daann̄iid. 32 Áígee dziyú góchi da'ayaq̄ago nanaksé': ch'iidn Jesus nádaayokaq̄ahgo gádaanií, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'áá. 33 Áík'ehgo n̄neehí yiyi'gé' hakaigo góchi nanaksé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh naksáágo hayaa nádnk̄iigo tú yił daadesdzii. 34 Góchi yinádaadé'íi n'íi díi ágodzaahí daayiltsa'qaná' nádnk̄iigo, k̄ih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 N̄nee bił nada'gosni'íi ái ágodzaahí daineł'íyyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' n̄nee ch'iidn biyi' golíi n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsa'q̄a, ái n̄neehí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíi biini' golíiigo bidiyágé gólíigo sidaa, áík'ehgo ndaaldzid lé'e. 36 N̄nee binaáá ágodzaahí hago'at'éégo n̄nee ch'iidn isná ábiłs̄i n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

37 N̄nee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhií bigh̄a Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayiln̄ii; áík'ehgo tsina'eehí yeh nádzago t'aazhí' bił oná'f'éeł. 38 N̄nee ch'iidn yiyi'gé' hanaksáá n'íi nábokaq̄ahgo, Nił nádósht'aash, n̄ii: áiná' Jesus t'aazhí' onábí'la', gáníigo, 39 Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'nań hago nł'éégo ánániidlaahíi baa nagoln̄i'yú. Áík'ehgo Jesus hago nł'éégo ánabiidlaahíi k̄ih dágozn̄il nł'éégo yaa nagoln̄i'go anádaał. 40 Jesus hanaayú bił naná'dez'eelna' akú n̄nee l̄áágo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíi yaa bił daagozhóé lé'e.

41 N̄nee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánálséhíi yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaq̄ahgo gáníi, Shigowayú n̄náh: 42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah sh̄i bił légodzáhi k'azh̄a datsaahíi bigh̄a ánií. Jesus higaalyú n̄nee daabiljizh lé'e.

43 Áígee isdzán dił bigháníiigo nakits'adah bił légodzáhi itah lé'e, dawahá bíyéé n'íi izee nant'an yich'í' nayihezn̄il ndi doo hwaa la' nábilzihi da.

44 Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedeln̄iih: dagoshch'í' dił bigháníi n'íi ésd̄iid. 45 Jesus gáníi, Hadń shedeln̄iih? N̄nee baa náńsááhií, Nohwíi doo hwaa ádaahiit'íi da, daann̄iidgo, Peter la'íi yił nakaihií Jesus gádaayiln̄ii, NohweBik'ehń, n̄nee l̄áágo ninaayú náńsáágo daak̄ijizh, hat'íi bigh̄a, Hadń shedeln̄iih? n̄ni, áiná'? 46 Jesus gáníi, Shinawodíi l̄ahzhí' shich'á'zhí' adzaahíi bigh̄a hadńsh̄i shedeln̄iihgo bígons̄i. 47 Isdzánihíi doo nant'í' dago yígołs̄idná' tsídolyizgo ditkidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íi bigh̄a Jesus yedeln̄iih sh̄ihíi, la'íi hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilzihií n̄nee dawa yinááł nagosni' lé'e. 48 Jesus isdzánihíi gáyiln̄ii, Shilah, nił gozhóé le': ni'odl̄a'íi nł'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo dahnádndáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yakti'ná' Jews ha'ánálséhíí yebik'ehń bigowáǵé' nnee la' baa nyáágo gábilńii, Nitsi' daztsáǵ; Jesus doo dayúweh nańlt'og da. ⁵⁰ Jesus dú yidezts'áǵgo gáníí, Doo ńńldzid da: ondlaǵgo zhá nitsi' nńt'éé nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowáýú ńyááńá' Peter, John la'íí James bilgo la'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa la'íí bimaa zhá bil ha'ashkáh, nńiid lé'e. ⁵² It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag la'íí baa ch'aadaaneshzhil: áíná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsáǵ da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Áí bighá nnee dázhó baa daadlo, it'eedn da'anii daztsáǵ yídaagolsihíí bighá. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínołkáh, daayihńńiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihńii, Shina'ilí, nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdljigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áíǵé' Jesus, Bá'dołné', ńii. ⁵⁶ Bitaa la'íí bimaa bil díyadaagot'ee: áíná' Jesus gábilńii, Dúí ágodzaahíí hadń baa bil nadaagołńi' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí dała'áyíılaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagoljigo yedaabik'ehgo, la'íí kah iltah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'áǵ. ² Áíǵé' Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolńi'go, la'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gádaabilńii, Desołkaiyú doo hat'íí daakné'go da, gish, izis bena'iltiníí, bán, dagohíí zhaali; doo íicho naki nadaańilgo da. ⁴ Dahayú gowáǵee ha'álkaigee, lahyú nádesołkaizhí' da'áígee nasóttáǵ le'gá. ⁵ Dahadń doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee baǵ leezhíí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ij dahíí bíǵózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolńi', la'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus ánát'ijlilí dawa yaat'inzigo, hadńsha' ádaayihńii, nzj lé'e, la', John daztsáǵé' naadiidzaago án át'ij, daanihíí bighá; ⁸ La'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanii; la'ihíí, Doo áńiná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'ij, daanii. ⁹ Hérod gánńiid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń ląǵhi áíná', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hat'ij lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íí nákaigo hago ánádaat'ijl n'íí Jesus yil nadaagosńi'. Áíǵé' anahyú da'izljíyú, kih gozńil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai lé'e. ¹¹ Áíná' nnee yídaagolsijidgo biké' onalsáǵ: áík'ehgo Jesus baa bil gozhóǵgo Bik'ehgo'ihí'nań bilatt'áhgee begoz'aaníí yaa bich'í' yakti', la'íí hayú nádaabi'dilziih hádaat'iiníí nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áǵzhí' godeyaayú nakits'ádahíí Jesus gádaayihńii, Ai nnee dała'at'ééhíí dahayú gotahyú nádaadń'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, la'íí dahat'ihita daiyaaníí yiká daadéz'ijyú; kú da'izljíyú nahétaǵhíí bighá. ¹³ Áíná' Jesus gádaabilńii, Nohwihíí bá da'dołné'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né', lóg dánakiyé bilgo; dúí nneehíí dawa idán bá nadaahilńiihyúgo zhá bá da'n'é'. ¹⁴ Nnee dała'at'ééhíí ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihńii, Nnee dała'at'ééhíí ashdladingo i'anigo dinobih daabildołńiih. ¹⁵ Ágádaanńiidná' nnee dawa dinezbih. ¹⁶ Áíǵé' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidmné'go hadag déz'ijigo ya'ahéńzigo oskaǵadná' ilk'ídaizdlaad, áíǵé' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyáǵgo náda'isdjíd lé'e: áíǵé' ch'ékaadí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

18 Łah Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bił naháztaqago; áigé' Jesus bitsilke'yu nayidilkidgo gádaabihni, Nnee hadn át'íj daashihni? 19 Áik'ehgo gádaabihni, Ła' John Baptize ágole' n'íi daanihni: ła'ihíi Elías at'íj; ła'ihíi doo áníná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi daztsaqagé' naadiidzaahi at'íj daanihni. 20 Jesus gánádo'niid, Nohwhíi hadn át'íj daashihni? Peter gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań Ats'áltíni, Christ holzéhi, ánt'íj. 21 Bitsilke'yu nłdzilgo yich'í' hadziigo gáyihni, Hadn ái bił nadaagohni' hela'; 22 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo alch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazíni, okaqah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'ıj dago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'í' hananádziigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'íjyúgo ıdaayo'nahná' dajii biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotıjigo shiké' dahdowáh. 24 Dahadn bi'ihí'na' yaa bił goyééhń, ái bich'á' da'izlıj hileeh: áiná' dahadn ıdaayis'nahgo shíi shighá bi'ihí'na' da'izlıj silij'ń, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hınaa doo. 25 Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éego ch'ist'ıjına' koyi'sizini da'izlıj silijgo ch'a'och'ıt'ızhıyúgo, ái hat'íi bich'á'gé' ch'ıt'ıjıh? 26 Hadn shik'e ıdaayándzihíi ła'íi shiyati' yik'e ıdaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, áldó' nánshdáhgo bik'e ıdaayánsdzı doo, shich'á'idindláádgo, shıTaa bich'á'idindláádıi ła'íi binal'a'a yaaká'yú daagolínıi dilzini bich'á'idindláádıi bee shich'á'idindláádgo. 27 Shíi da'aniigo nohwı nadaagoshni', kúgee nadaaziınıi ła' dá doo da'itsaahıi dailjhe Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago daayıltséh.

28 Díi ánnıidıi dáshı tsebıiskaqago Peter, James, ła'íi John biłgo, Jesus yıl okai lé'e, dzıl n'ááyú okaqahyú. 29 Jesus okaqahná' biniihıi łahgo at'éego silij, bidiyágéhıi dážhó hıgaigo bik'ına'didlaad silij. 30 Áıgee nnee naki, Moses holzéhi ła'íi Elías holzéhi Jesus yıl yádaaktı' silij: 31 Áı nneehıi dážhó bich'á'idindláád silij, áigé' Jesus datsaah doleełıi yaa yádaaktı', Jerúsalemyú áne'ihı. 32 Peter ła'íi yıl nakaiihıi dážhó bił daanzjı: ndı t'ah daadez'ıjına' Jesus bich'á'idindláádgo ła'íi nnee naki yıl nadaazı'ıi daayıltsaq. 33 Áı nnee nakihıi Jesus yich'á'zhıgo dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaiihıi nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohıidle'; ła' ni ná, ła'ihıi Moses bá, ła'ihıi Elías bá, niı lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yałt'ına' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsıdaadolyiz. 35 Áı yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aq, gánıigo, Díınko shıYe' shıł nzhónı: hódaayołtsaq. 36 Áihıi aqł yałt'ına' Jesus dasahn daayıltsaq. Bitsilke'yu díi ágodzaahıi nadain'ıjıgo doo hadn yıl nadaagosni' da.

37 Áı iskaq hik'e dzılge' gódah nákaigo nnee łáago baa náńtsáq lé'e. 38 Áı nneehıi ła' nádıdilghaazhgo gánıi, ıłch'ıg'oaahi, nánoshkaqah, shıye' shá nı'ıj; da'ái zhá shizhaazhéhi. 39 Łahgee spirit ncho'ı nabihııaa, áıgee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeł, áigé' bini-igonłt'éego doo bich'á'digháh da. 40 Nitsilke'yu nádaahoshkaqah hadainihıyoodgo; ndı doo hago'at'éego da. 41 Jesus gánıi, Nohwi'odłá' édaadıjgo dánohwıi zhá daanohwik'ehgo daakinolt'ıjıi, dahónksahzhı' nohwıi nahashtáq, dahónksahzhı' lqł nohwıdah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'ı' bił nń'aash. 42 T'ah yich'ı' hıgaahná' ch'ıidn yaabıłt'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit ncho'ıi nłdzilgo yich'ı' hadziigo haińyood, áik'ehgo ishkiınıi náyılziigo bitaa yaa náıńłt'ıj.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihinañ binawodíi baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa anát'ijíi baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, 44 Díi yati'íi nht'éego ídaasinóts'aqgo nohwijíi yuñe be'ogohigháh le': shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, nñee baa daashich'ide'aah. 45 Áík'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íi ñiigo aníihíi doo bil ídaagozi da, doo yídaagoksí da doleeigo yaa ch'ananlí'í lé'e: áíge' na'ódaadikidzhí' bil daagoyéé.

46 Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitaahyú hadn itisgo at'éhi? daakídi'niigo. 47 Jesus bitsilke'yu natsidaakesíi yígolsíidgo, chagháshé alch'ísééhi náidnloqzgo ba'ashhahgé' yinesdaago, 48 Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadn shizhi'íi binkááyú díi chagháshéhíi náidnltíyúgo shíi aldo' náshidnltíni at'éé; dahadn náshidnltíniíi shides'a'n aldo' náidnltíni at'éé: dahadn nohwitaahyú doo ilíi dahíi ízisgo at'éé doleeí.

49 John gáníi, SheBik'ehñ, nñee la' nizhi'íi binkááyú nñee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ijigo, Doo ágánt'ijí da, daabikde'niid; doo bil daago-hiit'ijí dahíi bigha. 50 Jesus John gáyilnii, Doo ágádaabikdoñni da: hadn doo nchog'o nohwich'í' na'iziid dahíi bil daago-hiit'íni at'éé.

51 Jesus yaaká'zhí'go nábidí'dilteehíi biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, 52 Áík'ehgo bádneyú bá ilch'í'daagole'go binadaal'a'á odai'a': aí Samáritans bigotahyú híkai. 53 Ndi áígee daagolínií Jesus doo hádaayit'ijí da lé'e, Jerúsalemyú deyáa daanzhíi bigha. 54 Jesus bitsilke'yu John la'íi James bilgo díi yídaagoksíidgo gádaañi, NohweBik'ehñ, ya' yaaká'gé' kq'íi daahwiikeedgo díi nñeehíi daadndlid née, Elías adzaahíi k'ehgo? 55 Jesus bich'í' adzaago ndzilgo bich'í' hadziigo gádaabiknii, Spirit nohwiyi'sizíni hago'at'éehíi doo bídaagonoksí da. 56 Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, doo nñee da'izlíi ishchiihíi bigha niyáa da, áiná' hasdáhishñiíhíi bigha niyáa. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

57 Itínyú ch'okaahyú nñee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníi, Dahayú anadaáyú níké' anashdaa' doo. 58 Jesus gábilnii, Ba' ndi bi'i'án daagolíi, dlq' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh daagolíi; áiná' shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, doo hayú nshteehi at'éé da. 59 Jesus nñee la'ihí gáyilnii, Shiké' dah-nnáh. Aí nñeehíi gáníi, ShiNant'a', halqá shitaá íltsé lehishteehyú dóshá'. 60 Jesus aí nñeehíi gánáyildo'niid, Nanezna'íi dabíi ladaalii'niil le': áiná' nihíi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi baa nangolñi'go dahnnáh. 61 Nñee la'ihí gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleeí; áiná' íltsé shigowáyú nádishdáhgo áígee naháztaaníi bil nanágoshñi' hik'e. 62 Jesus gábilnii, Dahadn bengohildzísé alk'iná' yiltsoodná' t'aqzhí' nádést'ijín Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliinií itah hileehíi doo yik'eh sitíi da.

10

1 Díi bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayíniilíi bádn dá nakigo nlaago kñh nagoznilyú hayú deyaa shiyú odaihes'a'. 2 Jesus gádaabiknii, Nest'a' dázho lqágo nest'aqaná' nada'iziidíi doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'í' da'olkaqahgo gádaabikdoñniil, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áa. 3 Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelíi bizhaazhé k'ehgo daanohwide'á'. 4 Bestso bizis, izis bena'iltinií, dagohíi nohwikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínyú daaholkaahyú nñee da'adzaayú doo bil nadaagoñni' da. 5 Gowá yuñe' ha'alkaigee íltsé gádaadoñnih doleeí, Ilch'í'gont'éehíi díi gowá yuñe' be'ágót'éé le'. 6 Nñee nht'éego at'éehíi áígee sidaayúgo nohwil ilch'í'gont'éehíi yil nlii doo: áiná' nñee doo

hwaa ágát'éé da lé'eyúgo, nohwil ilch'i'gont'ééhíí dánohwíí nohwíyée nádodleeł. ⁷ Gową yuñe' ha'alkaagee, da'áige e dinołbìh le'gá, áige dahat'ihíta nohá daach'idiné'íí daaholsáago, la'íí dahat'ihíta nohá náda'ch'isjìhíí daaholdlaągo: hadń na'iziidi bich'i' na'í'niilgo goz'ąą. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kìh goznilgee ha'alkaigo, áige hadaanochwich'it'i'yúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daaholsąą doleeł: ⁹ Áige daanezgaihíí nádaaholsiigho bich'i' gádaabikdołniil, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo nohá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kìh goznilgee ha'alkaigo, áige doo hadaanochwich'it'i' dayúgo, áige da'ditinyú nołkahgo gádaadidołniil, ¹¹ Daagonołjige da leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'ihíí k'eda'ildéh, áí bee doo hadaanochwit'i' da bigózìh doo, ndi díí bídaagonołsì, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo nohá ch'ígót'i' nì. ¹² Shíí nohwil nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíí bijjì Sódóm biniigodilne'íí bitisgo áí kìh goznilíí biniigodolniil. ¹³ Korázingee daagonoliinií, nohá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonoliinií, nohá góyéé doleeł! Nohwitahyú izisgo ánágot'ijhíí Tyre la'íí Sídongee ágagodzaayúgo, áige daagolíinií doo áníná' nak'a' dich'izhé bik'inazlaaná' ilch'ii yiyi' naháztaągo bincho'íí yich'a'zhì' ádaasdaa doleeł nì. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijjì Tyre la'íí Sídon bitisgo nohwiniigodolniil. ¹⁵ Nohwíí, Capernaumgee daagonoliinií, yaaká'zhì'go hanohwidí'niihíí, nohwil ch'iidntahzhì'go nohwidido'nił. ¹⁶ Hadń daanochwíyést'saaníí shíí shíyést'sąą aldó'; hadń daanochwich'olaaahíí shíí aldó' shich'olaa; hadń shich'olaaahíí shides'a'n aldó' yich'oláhi at'éé.

¹⁷ Gost'idinhíí bil daagozhógo nákaigo gádaani, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. ¹⁸ Jesus gádaabihni, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'hú k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'ijj nì. ¹⁹ Shíí t'íish la'íí ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'íí nohwik'edaannihíí binawod bitisgo nohwinawod goljigo nohwaa godini'ąą; áik'ehgo doo hat'íí nohwiní'dółmìh át'éé da. ²⁰ Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadołniiyú ánádaat'ijhíí doo da'ái zhá baa nohwil daagozhógo da le'; áiná' yaaká'yú daanochwizhi' ágolaahíí baa nohwil daagozhógo le'.

²¹ Áiná' Jesus Holy Spirit bee bil gozhógo gánniid, ShiTaa, yaaká'zhì' la'íí nì'zhì' nant'án nílinihi, díí ilch'ígót'aahíí nnee daagoyąągo bil idaagozinihíí baa ch'anank'i' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'i' ch'i'nah áńlaahíí ba'ahénsì: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'ijjigo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'a'gé'go dawa shaa hi'núíł: doo hadń shíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlíni shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadń shiTaa yígólsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, la'íí dahadń shiTaa bich'i' bigózìhgo áshle'íí aldó' shiTaa yígólsì.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'i' adzaago gáyihni, Hadń hat'íí daa'iinií daayo'iinií biyaa gozhógo doleeł: ²⁴ Shíí nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi la'íí nant'án daanlíni daa'iinií daayiltséh hádaat'ijj ndi doo hwaa daayiltsąą da; daadołts'agúí daidits'ìh hádaat'ijj ndi doo hwaa daidezts'ąą da.

²⁵ Begoz'aaníí nlt'éégo yígólsini la' Jesus hat'íí nayintaahgo gánjigo hizì', Ilch'ígót'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshnaa doleeł? ²⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchjì? Hónzhiiigo hat'íí ni'idi'ni? ²⁷ Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijj dawa

bee nił nzhq le', niyi'siziinií dawa bee, ninawodíí la'íí ninatsekeesí dawa bee; na'ashhahgé' gólínií nił nzhq le', dání idił njóphií k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'niid. Da'áígee ádíniid: díí bee ánt'éeyúgo hinnáá doleeł. ²⁹ Begoz'aanú nlt'éégo yígótsini nnee binadzahgee nzhqo ádil'íi hat'íigo Jesus hanánádziigo gáníí, La' nnee Jerúsalemgé' Jéríko yuyaa higaalyú nnee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehíí bich'á' nádaidnıilgo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistiiniá'. ³¹ Okaqah yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiinií yiltsaa, ndi lahzhińéégo lédnyaago ch'ínyáá lé'e. ³² La' nnee Levi hat'í'íí nlıni áldó' áí nnee sitiinií yiltsaa, ndi án áldó' lahzhińéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. ³³ Áiná' la' nnee Samáritan nlıni higaalyú, áí nnee sitiinií yiltsaago yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah la'íí wine biłgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áíge' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistiigo ná'ch'injahyú yinktíí, áík'ehgo nlt'éégo áyılts lé'e. ³⁵ Iskqa hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyilniigo, Díí nneehń shá nlt'éégo áńıtsı: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izljiyúgo, nich'ı' naná'dihishnił, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihíí hayíihíí nnee be'nest'ııdihíí ba'ashhahgé' gólíhíí k'ehgo ábúlaa ńnzı? ³⁷ Begoz'aanú nlt'éégo yígótsini gáníí, Nnee biłgoch'ozbaadíí. Jesus gábilni, Dahnnáh, ni áldó' ágánt'ıı le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhı' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh bilniigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'ígó'aahı yiyésts'aago. ⁴⁰ Martha ląágo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gáníí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo shich'onıi dago dasahn na'isiidıí doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onni, bilńne'. ⁴¹ Jesus gábilni, Martha, Martha, nani'dint'ogıí zhá ląágo baa natsııkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá izisgo ilini; áí Mary nágodn'aq, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'ne' da.

11

¹ Lahh Jesus okaqah lé'e; qal oskaqadná' bitsilke'yu dała'á gábilni, SheBik'ehń, da'ohiikaqahgo nohwıł ch'ıgon'áah, John bitsilke'yu yıl ch'ıgon'aq lé'ehıí k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gáníí, Da'okaaqahgee gádaadidołniıł, NohwiTaa yaaká'yú dahsińdaahn, Nizhi'ıí dilzıhgo bígózıh le'. Nant'an ńlıhıí begodowáh. Hago'at'éégo ánnıyú yaaká'yú benagowaahıí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolnııł. ³ Dajıı biıgha daahiidaanıı nohwá ágonkşı. ⁴ Nohwinch'ıhıí nohwá da'izlıné áńandle'; nohwıı áldó' nnee nch'ogo nohwich'ı' ádaadzaahıí baa nádaagodent'aah. Nanohwıda'dintaah yune' onohonııł hela'; áiná' nch'ogo at'éehıí bich'á'zhı' hanánohwihı'niıł. ⁵ Jesus gádaabilni, Tlé'ıs'ahgo nohwıı la' dánkó nit'eké bich'ı' nńahgo gábilniıł, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'ıhinjáh; ⁶ La' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'ıí bá'dishné' da. ⁷ Bigowayú yune' nit'ekéhi dánkó gániłdiniıł, Doo nashińıt'og da: ak'iná' dáadııłh da'dint'áq, shichagháshé bil shııjéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'ıhıta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwıłdishni, Áí nneehń nádiidáhgo nnee idókeedıí dahát'ııgee yaa yiné', doo bit'ekéhií zhá bigıh da, dayúweh idókeedhıí bigıh. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwıłdishni, Da'dołkeed, áík'ehgo hat'ıí daadołkeedıí nohwaa hi'ne'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'ıí bika

daanołtaadihií nádaadołné'hi at'éé; dáádítłh nádaanołts'į, áík'ehgo nohwá ch'í'ítłhi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íi yika ntaadń náidiné'hi at'éé; hadń dáádítłh nýinłts'įhń bá ch'í'ítłhi at'éé. ¹¹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golni, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tseégo yaa yi'aah gá? Dagohíi lóg biyókeedyúgo, ya' t'iiishgo yaa yilteeh gá? ¹² Dagohíi iyęęzh biyókeedyúgo, ya' ch'ígodahtasgo yaa yilteeh gá? ¹³ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nł'ehi baa hi'né'íi bídaagonołsiyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadń Holy Spirit biyókeedíi yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíi hainyood lę'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'íi hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahíi bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíi bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ Ła'ihíi nayídaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiyłhgo be'ígóziníi nohwił ch'í'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, ái nnee natsídaakeesíi yígółsi go gáyilńii, Nnee ilch'į' t'ekédaas'anihíi dabíi ilch'į' nanádaagonłkaadyúgo da'izłłi hileeh; nnee dała' naházaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh át'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíi ich'į' naná'idziidyúgo hagosłq' yebik'ehíi bínágoñaal doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóod daashilodołńiihíi bighą ádishńii. ¹⁹ Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanołhwiye'íi hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanołhwiye'íi ch'í'nah ádaanołhwi'e'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaahyú alł'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nłdzili yenagonłkaad doleelíi alł'iná' dahyoné'go bigową yinádéz'įiyúgo, dawahá biyééhíi doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo nłdzilihi bich'į' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíi ya'ohíi n'íi bich'ą' náyidinńiiłgo nnee yitah'iniih. ²³ Hadń doo bił gonsht'įi dahń shich'į' got'įi'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'ášhde' dahń shich'ą' ts'iltłgo áile'. ²⁴ Spirit nchq'íi nnee yiyi'gé' háyáána' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóohíi yika ntaago; áiná' doo hagee dahíi bighą gánłi, Shigowayú hagé' niyáá n'íiyú nádésdzá. ²⁵ Bigową n'íi nłt'éégo nágołzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daancho'i yił nakai, bíi bitisgo daancho'ihí, ái gową yuńe' yił ha'akáhgo áigeen daagoleeh: áík'ehgo nnee iltséna' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yałti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziiigo Jesus gáyilńii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go síłłiigo nnłbe' n'íi biyaa gozhqó doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gánłi, Hadń Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhń, ángo biyaa gozhqó doleel.

²⁹ Nnee ląągo dała'adzaaná' Jesus gánłi nágodidzaa, Dážq nchq'go daalnołt'įłhi: godiyłhgo be'ígóziníi yika daadéz'įi; áiná' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'į' be'ígóziłh alzaahíi zhą. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníi bich'į' be'ígóziłh alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daalnołt'įłłi bich'į' be'ígóziłh doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijłi isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizłłigo daalnołt'įłłi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didonłł: án dážq nzaadgé' nyáá, Sólonon bigową yidits'łhgo; áiná' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'ehi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolłi n'íi daahizłłigo

nnee daalinolt'ijihí yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanch'õ' ni', da-didonii; Nínevehgee daagolínii Jonas yakti'go daidezts'aaná' binch'õ'í yich'á'zhí'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn' ik'ah k'õ'í yidiltlaadgo nagont'iyú nyilt'áah da, dagohii doo táts'aa yil' yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah k'õ'í biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhíi áí k'õ'í daayo'ij' doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í bik'õ'í at'éé: kináá nlt'éeyúgo kits'í dahot'éhé bik'õ' golíni at'éé; áiná' doo nlt'éé dayúgohii kits'íhíi dahot'éhé dilhíi at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idzaa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhíi nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhíigo baa dahgoz'aa dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah k'õ'í bich'á'idindíinhíi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlínihi, Shil' ináá, bilhii: áik'ehgo Jesus itah iyáago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táadígisé itah iyáago nezdaago Pháriseehíi bil' díyagot'ee l'è'e. ³⁹ Jesus gábilhii, Nohwíi Phárisees daanoíni, idee lá'íi its'aa biká'yú zhá' táadaakgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niihíi lá'íi daanch'õ'í zhá' begoz'aa. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonóksáni da, hadn' nohwits'í áyíílaahn' shá' da'án' nohwiyi'ihíi áldó' áyíílaa? ⁴¹ Dawahá nohwíi biyi'gé' nlt'éehíi nnee bá daadohné'; áik'ehgo dawahá nohwá nlt'éé doleel. ⁴² Phárisees daanoíni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, lá'íi rue holzéhi, lá'íi t'oh iltah at'éehíi dágonenanyú ilk'é'nilgo da'á'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíi doo bikisk'eh ádaano'ee da, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'ijóónii doo baa natsídaakkees da: áí bee ádaano'ee doleel ni', lá'ihíi doo baa daayo'nah dago. ⁴³ Phárisees daanoíni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee íziso ádaat'eehíi dahnádinbilyú itah dahnasólt'aa go zhá', lá'íi nahi'niih nagoz'aa'yú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwi' daagozh'õ'. ⁴⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi lá'íi Phárisees daanoíni, daano'lh'õ' ádaagonó'ini, nohwá góyéé doleel! l'è'ch'izhjeegíi doo daat'ij' dahíi ga'ádaano'ee, áí l'è'ch'izhjeegíi biká' ch'í'ch'ihikáh, dá doo bídaagoch'ílsinégo.

⁴⁵ Lá' Jews bich'í' begoz'aaníi nlt'éégo yígó'sini Jesus gáyihii, l'ch'íg'õ'aahíi, ágán'niiyú nohwíi áldó' ánohwi'nhii. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi nlt'éégo bídaagonó'sini, nohwíi áldó' nohwá góyéé doleel! heel' ndaazi nnee biká' dahda'oholtheeh, áiná' nohwi'íi dážh'õ' da'ayáhágo ndi doo bich'õdaahnii da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseedi l'è'shijeegíi biká' dahat'íhíta bee bínádaach'il'niihíi ádaagole'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'ij' n'íi nohwi' dábik'ehgo ch'í'nah ádaat'ij': daano'hwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nadaistseed, nohwíi l'è'shijeegíi biká' dahat'íhíta bee bínádaach'il'niihíi ádaagole'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi gán'niid l'è'e, Binkááyú nada'isiidíi lá'íi shinadaal'a'á koch'í' daadish'aa, lá' nadaach'iltseed doleel, lá'íi biniidaagoch'idile' doleel. ⁵⁰ Áik'ehgo ni'godszañ alzaagé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidil' nada'ijóóhíi, daalinolt'ijihíi bik'izh'í' didot'aa, ⁵¹ Ábel zesdijigé' Zekariás zesdijzh'í' nnágot'igo, Zekariásii bech'okáahíi biká' dahnási'niihíi goz'aaníi lá'íi k'ih' biyi' da'ch'okáahíi bigizhgee daztsaa l'è'e: da'anii ádaano'hwildishnii, daalinolt'ijihíi bik'izh'í' didot'aa. ⁵² Begoz'aaníi nlt'éégo bídaagonó'sini, nohwá góyéé doleel! nohwíi igoyá' bich'í' bená'ígisé nádaado't'aa: nohwíi doo ha'á'káah daná' nnee ha'á'káah doleel

n'íí t'aazhí' ádaanołsı. ⁵³ Jesus ágáníná' begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi ła'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchııdgo łąágo nayıdaadıkkid: ⁵⁴ Yá nakıda'ıl'áágo, k'ızé hadzii daanzıgo, dahat'ıhıta yik'ızhı' daıdı'aahıı bighą.

12

¹ Díí bee ánagot'ıılná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhó daahııjizhná' Jesus bitsılke'yu ıltsé gáyııńnıi nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchọ'ıí bán benılzoolé ga'at'éhi baa daagonołsaą, áı nnee binadzahgee nzhóni ádaadıł'ını at'éé. ² K'ad dawahá bıł le'ızkaad n'íí ch'ı'nah ádolńııł; ła'íí k'ad dawahá nanlı'ı' n'íí bıgózıhgo ádolńııł. ³ Áık'ehgo godılhıyú hat'ıí daadońnıi n'íí got'ıızhı' didots'ııł; kıh biyi' yune' dataąnégo hat'ıí daadońnıi n'íí kıh biká'gé' didots'ııł. ⁴ Shıt'ekéhıı, gádaanohwıkdıshńnıi, Hayıı kits'ı nadaıłtseedná', bikédé'go doo hago ádaañéh dahıı doo bédaaldzıd da. ⁵ Shıı nohwıł nadaagoshńı' hadń bédaaldzıd: ıch'ızıshıınıı bikédé'go ch'ııdn bıko' dıltı' yuyaa kaa o'ılkaadı áń bédaaldzıd; gánohwıkdıshńnıi, áń bédaaldzıd. ⁶ Ya' dıo'dichiné ashđla'ı zhaalı kich'é naki ızlııgo nahıııh gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ıhi'nań dała'a ndi doo yaa yınah da. ⁷ Nohwıtsızıl dawa ak'ıná' hotagi at'éé. Áık'ehgo doo nédaaldzıd da: dıo'dichiné doo alch'ıde bıtısgo da'ınolıı da. ⁸ Gánádaanohwıkdıshńnıi, Dahadı nnee binadzahgee, Áń bıgonsı, shııııhń, shıı nnee k'ehgo Nıyááhıı Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı binadzahgee ágadıkkıshńııł: ⁹ Áıná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bıgonsı da, shııııhń, Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı binadzahgee, Doo yıgółsı da, bıldıdıshńııł. ¹⁰ Dahadı shıı, nnee k'ehgo Nıyááhıı, nchọ'go shaa yałtı' ndi binchọ'ıí bá da'ızlıné ánadolńııł; áıná' dahadı Holy Spirit nchọ'go yaa yałtı'n binchọ'ıí doo bá da'ızlıné ánálne' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánáłséhıı, ła'ıı nadaant'aahıı, ła'ıı aasııılıı binadzahgee ndaanohwıdel'aago, hago'at'éégo shą' hasdzııh, dagohıı hat'ııshą' dıshńnıi gádnıi, doo daanołsı da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'ehen'ąáge biyi' hat'ıı daadońııhıı nohwıł ch'ıgó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhıı ła' Jesus yıch'ı' hadziıgo gánıı, ılch'ıgó'aahıı, shık'ısın hat'ıı nohwıyéé doleekıı ıahzhı' shaa no'né, bıhńnıi. ¹⁴ Jesus gábıhńnıi, Dawahá nanohwıntł'ogıı hadń nohwá ılch'ı'ıshłe'go hashıłtıı? ¹⁵ Áıgé' Jesus gánádo'ńııd, Daagonołsaą le', dawahá dayúwehého ádáhadaakt'ıınıı baa daagonołsaą: kıyééhıı łąá ndi doo áı bee ch'ıhınaa da. ¹⁶ ılch'ıgót'aahgo na'gonı'ıı yee yıch'ı' hadziıgo gáyııńnıi, Nnee ızısgo it'ıınıı łąágo na'ınł'ıh: ¹⁷ Dabıı gáldı'ńnıi, Hago áshńéh, shınest'ą'ıı doo hayú bá nágot'ąą da. ¹⁸ Áıgé' gánádı'ńnıi, Hago áshńéhıı bıgonsı; dawahá bá gową shıyééhıı nanágohıshńııłgo nchaago ánágoshđléhgo, shınest'ą'ıı ła'ıı dawahá shıyééhıı ákone' oshńııł. ¹⁹ Shıyı'sızıınıı gábıldıshńnıi, Shıyı'sızıınıı, dawahá nıyééhıı da'kwıı łegodzaayú dábık'ehyú ılke'yıhıııl; áık'ehgo hanányoł, ináá, ıdláá, nıł gozhóo le'. ²⁰ Áıná' Bik'ehgo'ıhi'nań gábıhńııd, Doo gonyáá da; díı t'é' nıyı'sızıınıı nıhókeed: dawahá nıyééhıı ılke'hııılıı hadń bıyéé doleekıı áıná'? ²¹ Hadń dabızhą nzhoonıı zhą ádáhát'ııgo ılke'yıhııılıná' Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee doo nzhọo da, áń nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsılke'yu gáyııńnııd, Áı bighą gánohwıkdıshńnıi, Nohwı'ıhi'na'ıı doo baa daanohwıł goyéé' da le', hat'ııshą' hıshąą doleekıı, daanołsıgo;

dagohíí nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishá' ágoshdle', daanołsigo. ²³ Ki'ihí'na'íí idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihí diyagé bitisgo ilíni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaakkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniíhí bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań bá da'diiné': nohwíi dlo' bitisgo da'inołłi! ²⁵ Nohwitahyú hadń daaholneezií yaa natsekeesíi zhá bee ayáhágo ndi hadag ndiśehgo ádidle' gá? ²⁶ Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'íi bighá la'ihíi baa daanohwił goyéé'? ²⁷ T'oh dénzhónéhíi baa natsídaakkees, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé l'é'e ndi, doo díi t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwidishni. ²⁸ Áik'ehgo t'oh díi jii nołseehí, áigé' iskaą daadidliđi ndi Bik'ehgo'ihí'nań nł'éégo bik'e'islaaná'; ái t'ohii bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwik'e'islaa, nohwíi nohwi'odla' ayáháhi. ²⁹ Áik'ehgo hat'íi da'iidaą shihíi dagohíi hat'íi da'iidlaą shihíi zhá doo baa natsídaakkees da, doo nohwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'íi ái zhá itisgo hádaat'ii: áiná' hat'íi bidń daanołiini Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa nohwá yígółsji.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanii itisgo biká hádaat'ii, áigé' díi dawahá akdó' nohwíyée doleeł. ³² Doo nédaakdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliini itah daanołłigo nohwá ngon'ąą, ái bil goyilshóó. ³³ Dawahá nohwíyéełi nohwaa nahinił le', tédaat'iyéhíi baa daanołé'; bestso bizis doo sa'i hileeh dahíi nádaado'aaah, yaaká'zhí' ilínihi doo éđłłi nádaado'aaah, ákú da'in'iihi doo keda'in'iih dayú, la'ihíi doolé doo nohwich'ą' da'iyąą dayú. ³⁴ Dahayú nohwíi ilíni sinilyú ái zhá baa natsídaakkees doo. ³⁵ Ik'eda' sołlaago t'alkoná' nohwiko' daadilti' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'néhege k'ad nadáhgo yiba' naháztaąhíi k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáągo dáadıłłh nyínłts'igo dagoshch'í' yá ch'ida'itłłh doleeł. ³⁷ Nadaal'a'a binant'a' nadzáána' daadéz'iihi biyaa gozhóó doleeł: da'anii gánohwidishni, ik'e'idleego, Dinolłh, yilniigo yich'í' iikaah. ³⁸ K'ad t'és'ahzhí' godeyaayú, dagohíi hadiyeskaayú biká daadé'iiigo nadzááyúgo, ái nadaal'a'a biyaa gozhóó doo. ³⁹ Díi bidaagonłsji, nnee bigowa golíni da'os'ah in'iihi hígháhgo yígółsjiyúgo yiká déz'ii doleeł ni', áik'ehgo bigowa doo ch'f'nodziis at'éé da. ⁴⁰ Nohwíi akdó' t'alkoná' ilch'í'daanoł'ee, shíi nnee k'ehgo Niyááhi dahagee nánsdháh, doo ndaashołi dagee.

⁴¹ Peter gábilni, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee yánti'íi, ya' nohwíi zhá nohwá ánnii née, dagohíi dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníi, Hadń begondłłigo na'iziidíi góyáni, binant'a' bigowałłi yebik'ehgo nbiłłi n'íi, dahagee idán nana'niłhgee idán nayinih. ⁴³ Na'iziidíi binant'a' ábilniyú at'iiigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóó doleeł. ⁴⁴ Da'aniiigo gádaanohwidishni, nant'án hat'íi bíyéehíi dawa yebik'ehgo na'iziidíi nbiłteeh doo. ⁴⁵ Áiná' ái na'iziidíi, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idildi'niyúgo; isdzáné la'íi nnee nada'iziidíi nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą la'íi idłłago bil nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Ái na'iziidi binant'a' doo yiká déz'ii dagee, doo nyołłi dagee nadáhgo nbihłgeesh, áigé' hayíi doo da'odłłą dahíi bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Ái na'iziidi binant'a' hat'íi áile' hábit'iini yígółsji ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'í'áidilaa dahíi nábi'diltsas. ⁴⁸ Áiná' na'iziidi binant'a' hat'íi áile' hábit'iini doo yígółsji dahíi, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, déłłh nbi'diltsas doleeł.

Hadn láágo baa hi'né'íí, án láágo bínádokil; hadn nnee láágo yá'né'yúgo, án láágo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kọ' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshniilgo niyáá: alk'iná' dilti' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'éehíí nkeniiné' daanołsı née? Dah, nohwildishni; nnee ilk'idaashniilyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'i'go ashdla'i kįh dała'a biyi' daagoliiyúgo, taagi yich'i' nakilt'éé doleel, dagohíí naki yich'i' talt'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yił nanágonłkaad doo, biye'n bitaa yił nanágonłkaad doo aldó'; la'íí isdzán bi'isdza' yił nanágonłkaad doo, bi'isdza'n bimaa yił nanágonłkaad doo aldó'; isdzán yá'iyéhn yił nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhn yił nanágonłkaad doo aldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dała'at'éehíí yich'i' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnantse'go daal'iiyúgo dagoshch'i' gádaadołni, Nagołtį ląą; áik'ehgo da'ágánágot'įł. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel ląą, daadołni; áik'ehgo ágánágot'įł. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'ini, yaak'os la'íí ni'gosdzán hago ágonéhií bídaagonołsına', hat'íí bighą k'ad ágonéhií doo bídaagonołsı da? ⁵⁷ Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shińi bídaagonołsı dashą'?

⁵⁸ Hadń naa dahgoz'aani nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'i' bił ilk'inágonłdóq; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidot'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niłtéehgo, aasitiiníí ha'ániłt'e'. ⁵⁹ Doo ch'inánódáh at'éé da, dá ąął na'ínniigo zhą, niłdishni.

13

¹ Áiná' la' nnee áígee dała'at'éehíí Jesus yił nadaagolni'go gádaayilni, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidilíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa dainé'íí bidilíí bił nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabilni, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee la'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchọ' ye'adaat'eehíí bighą biniidaagodeszaa daanołsı née? ³ Dah, nohwildishni: áiná' nohwíí daanohwinchọ' doo bich'á'zhí' ádaalne' dayúgo, nohwíí aldó' áí k'ehgo nanołne'. ⁴ Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí la'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo binchọ' ye'adaat'eehíí bighą adzaa daanołsı née? ⁵ Dah, nohwildishni: áiná' nohwíí daanohwinchọ' doo bich'á'zhí' ádaalne' dayúgo, nohwíí aldó' áik'ehgo nanołne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonni'go gáníí, La' nnee bidasts'aa hentíiníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehń áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'įigo nyáá ndi doo la' da ląą. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíiníí bá yaa nádéz'iiníí gáyilni, Kú dín'į, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'įigo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íí bighą o'áá doleel, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodáhgo nzhọq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'i' int'aanií bił k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnis-deeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídnk'i. ¹⁰ Jews daagodnłsiníí bijįi Jesus la' Jews ha'ánánséh goz'ąą yune' ilch'ígó'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit nchọ'i kah nagmaago ábıłsini biyi' golįigo tsebiits'adah bił legodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídóqhi da. ¹² Jesus yiłsąągo yich'i' ániigo gáyilni, Isdzán, kah nannaahíí bich'á' ni'doltį. ¹³ Yiká ndelniigo dagoshch'i' isdzánhíí ilk'inádezđod,

áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ náshilziihgo bich'í' ahénsi, nii lé'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánátséh yebik'ehñ hashkee, Jesus Jews daagodnksiníí bijjii ná'ilziihíí bighá, áik'ehgo nnee dała'at'éehíí yich'í' hadziigo gáníí, Gostán iskaqzhi' na'iziidií bee goz'áa: áí gostán iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú no-hokáh, doo godilziníí bijjii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyilnii, Ni, nzhoq ádn'íni, nohwíí dała'á nołtjigo godilziníí bijjii nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'oonú k'eda'ol'adgo túyú daadołoqz góya? ¹⁶ Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbih-estł'ooqgo tsebiłts'ádah bił łegodzaahi, godilziníí bijjiišhá' doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzjii: áiná' nnee la'ihíí dawa bił daagozhóq, Jesus dázhó nł'éeqo adzaahíí bighá.

¹⁸ Áígé' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'éehíí? Hat'íí bił hışt'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhó ałch'íséhi náidn'áago bikiyaayú k'eidnláa; áí ch'il dázhó nchaahi siljigo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'ée. ²⁰ Áígé' gánádo'niiid, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bił hışt'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áan taadn ha'okáqo bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo ałł dahndilzoolíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'ée. ²² Jesus Jerúsalemyú higaalqo kłh nagoznilyú la'íí daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. ²³ La' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáháqo hasdáhikáh doleeł née? Gáyilniiid,

²⁴ Ágolch'óshíqo ch'ígót'í' ch'inołkáh bich'í' dahdaanołdqh: łáqo ha'akáh hádaat'jii doleeł ndi ch'éh ádaat'jii doleeł, nohwildishnii. ²⁵ Bigowá golínií nádidáhgo dáádítłh nohwich'á' da'ditjinná' da'dányú nasozjigo dáádítłhíí ndaanolks'jigo gádaadołniił, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínitjii; nohwich'í' hadziigo gádaanohwidłdoñiił, Hagé' nałkaihi ši, šií doo nohwídaagonsi da: ²⁶ Áiná' gánádaadoł'niił, Niñáál da'iidaq ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwidłdidoñiił, Hagé' nołkaihi ši doo nohwídaagonsi da, nohwildishnii; yúwehzh'í' nołkáh, daanohwigha nch'qo ádaat'íni. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' naháztaqgo daal'jigo, áiná' nohwíí nohwich'á' da'detaqgo, daalchag la'íí nohwiwoo' lidaadolk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'í'áh biyaadé'go, la'íí o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áq yune' dahnaháztaq doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanljii n'íí da'ıltsé doleeł; la' da'ıltsé daanljii n'íí iké'yú doleeł.

³¹ Da'ái bijjii la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayilnii, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'jii. ³² Jesus gábilnii, Ti'i, áí ba'íí k'ehgo nlíni gádaadołnii, Díí jji la'íí iskaq šií ch'iidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, la'íí ná'isziil; nakiskaqgo ániłta shinasdziid ałł ashleh. ³³ Da'ágát'ée ndi díí jji la'íí iskaq la'íí nakiskaqgo da'ái k'ehgo hisgaał: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem rlni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíí, la'íí nich'í' daahi'aadií tsée bee nabida'tsisiñłme'íí; tazhik'áné' bi'aadií bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłk'í k'ehgo nicháqgháshé doo ałch'ídn línáshishniił hasht'jii ndi doo hádaat'jii da ni! ³⁵ Nikłhíí yó'agodot'áq: da'ániigo gádaanohwidłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaalñ ba'ahégosini át'ée, daadołniihíí bijjii zhá nadaashołtséh.

14

¹ Lah Jews daagodnłsiníi bijji Jesus Phárisee nant'án nłini bigową yune' iyąąyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'íi lẹ'e. ² Jesus ła' nnee nádaanilzohi yiłtsąą. ³ Áík'ehgo nnee begoz'aaníi nłt'éégo yídaagołsini ła'íi Phárisees daanłini yich'i' hadziigo gáyihłni, Ya' godilziníi bijji na'ch'ilziihgo goz'ąą née, dah née? ⁴ Doo hadn bich'i' hanadzii da lẹ'e. Áík'ehgo nnee kah yaa nagháhiihí náidnłożgé' náilziih, áigé' onáyil'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiłn'niid, Hadn godilziníi bijji bitúłgayé dagohíi bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'i' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadn hananádzii da lẹ'e.

⁷ Nnee kú neheskaihií hagee nnee itisgo ádaat'eehií dahnádaadinibihgee dahnihabiłłgo yiłtsąąná' ich'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'i'néhgee da'idąąyú řnáh, niłnniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehií dahnádinibihyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú řnáh, biłdo'niid n'íi; ⁹ Áík'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'i' nigháhgo gánikdidoniłłgo at'éé, Ai dahsındaageehíi díi nneehíi baa goń'aah; ádaayándziigo dá'ich'i'égee goz'ąągee dahńdaał. ¹⁰ Kú řnáh golzeego naa ch'inihít'ąągo akú řyaago dá'ich'i'égee goz'ąągee dahńdaał; áík'ehgo nnee bá da'idaaníi řyáágo, Shit'eké, yúdahgee dahńdaał, niłniigo, kú neheskaihií bińáái itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádeštiihń ádaagoch'olba'go ádolnił; áiná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolnił.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi áldó' yich'i' hadziigo gáyihłni, Nigowągee ha'iz'ąągo da'idąąyúgo, dagohíi o'i'ąągo da'idąąyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohíi ízis da'it'iinií na'ashhahgé' daagolińnií zhá, Kú nohołkáh da'olsąąyú, biłnńi da; ágándzaayúgo ni áldó', Kú řnáh, nádaanikdo'niłi at'éé, t'ąązhi' ni nich'i' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idąąyúgo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, ła'íi bińáá édaagodinií, Da'olsąąyú nohołkáh, daabiłnńi doo: ¹⁴ Áík'ehgo niyaa gozhóq' doleeł; ái doo hat'íi nich'i' nanádaihi'nił dahíi bighą: nnee nłt'éhi nanezna'íi naadikaihií bijji nich'i' nanádo'nił.

¹⁵ Nnee ła' Jesus yił iyaaníi díi yidezts'ąągo gábiłni, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'ąą yune' hadn bán yiyąą doleełi biyaa gozhóq' doleeł. ¹⁶ Jesus gábiłni, Nnee ła' ízisgo bá da'idąągo, nnee łąągo, Kú da'olsąąyú nohołkáh, yiłnńi lẹ'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaníi biká' ngonyáágee binal'a'á gáyihłni, Hayíi, Kú nohołkáh, daabikdéniiđi, Yushdé', daabiłnńi; alł'iná' ąął á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee dała'á daantiiigo, Doo akú disháh da, daanńi nkegonyaa. Nnee da'iltshéhi gáníi, Ni' nagohéłni ni', ái nish'íyú díyáa: shá ch'igon'aah, nánoshkąąh. ¹⁹ Ła'ihíi gánádo'niid, Shíi magashi bena'ibąąsé gonenan nahéłni ni', ái binshtááhyú díyáa: shá ch'igon'aah, nánoshkąąh. ²⁰ Ła'ihíi áldó' gánádo'niid, Shíi shi'aad gozłi ni', ái bighą doo akú nsháh da. ²¹ Nał'a'á binant'a' ái nneehíi hat'íi daanńihíi yił nagosni'. Nant'ánhií bágóchiiđgo binal'a'á gáyihłni, Ti'i, dahale, křh gozńiłi biyi' da'itinyú, křh bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, ła'íi bińáá édaagodinií, Yushdé', daabiłnńi. ²² Áigé' nał'a'áhií binant'a' gáyihłni, Shinant'a', áshilnńihíi alł'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'ąą. ²³ Nant'ánhií binal'a'á gáyihłni, Ti'i, da'itinyú ła'íi křh bińaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigową yune' ch'iląą doleeł. ²⁴ Nnee, Kú da'olsąąyú nohołkáh, ch'éh ádaabikdéniiđi shi'idáń doo daayolił at'éé da.

²⁵ Jesus nnee láágo yil náseeł: áí yich'í' adzaago gáyilnñiid, ²⁶ Dahadn shaa nyááhn bitaa, bima, bí'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkíyú, lá'íí dabíí bí'ihí'na' ndi shitisgo bíł nzhooníí, án doo shiké' higaalíí át'éé da. ²⁷ Dahadn bitsí'ılma'áahíí doo dahiditíjhgó shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaalíí át'éé da. ²⁸ Nohwitaahyú dahadn yúdahyú nil'aago ıłk'e'isht'ı' nziyúgo, án ıłtsé ndaahgoshá' da'kwíí ileeh shıhíí yołtag, dá bínıl'aq shı ąqł ashłéhzhı' nziigo? ²⁹ Dahyúgohíí kįh bitł'ááh lédn'aahíí ąqł áyılıaaná' hat'ıí áile'ihíí doo ąqł áile' yínés'ąq dayúgo, nnee bıńáál doo ąqł áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaanñigo, Áí nneehíí it'ı' nkegonyaa ndi doo ąqł áile' yínés'ąq da. ³¹ Ła'ıí nant'án, nant'án ła' yil nagonłkaad doleelyúgo, ıłtsé ndaahgoshá' yaa natsekees, shisiláada gonenango doo náhółtag dayú ła' nant'ánhíí bisiláada nadin doo náhółtag dayúhi bíł nagonshkaad dáıık'eh shı, nziigo? ³² Dahyúgohíí, yil nagonłkaadıí t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'ıníih nadai'aahíí bidáhzhı' daidıl'aa gádaayılđinıihgo, ıłt'eké náodleeh. ³³ Áık'ehgo nohwitaahyú dahadn bıyééhíí dawa bíł nzhóqhií bighá doo yich'á'hígháh hat'ıí dahń, doo shiké' higaalíí át'éé da.

³⁴ Ishıjįh nłt'éé, ndi ishıjįh doo nk'óqzh da silıjıyúgo, hat'ıí bee nk'óqzhgo ánáln'e'? ³⁵ Łıj bichan ndi bíł nadigeedgo kıyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkAAD. Hadń bıjeyi' golıınıí íyésts'ąq le.

15

¹ Tax bich'ı' nadaahi'nñıııí ła'ıí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yidaayésts'ągo yich'ı' nihikáh l'é. ² Phárisees daanłını ła'ıí begoz'aanıf ye'ık'eda'ılchıhi Jesus yıda'ıłtahgo gádaanñi, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'ı' nihikáh, ła'ıí yil da'ayaąq.

³ Áık'ehgo Jesus ıłch'ıgót'aahgo na'gonı'ıí yee yil nagolnı' gánıigo, ⁴ Nohwitaahyú ła' dahadn dibelıjı dała'á gonenadın da'izlıjıyú yinoyógo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'áđin ngost'áıhıí dakú nyınıfıshá', áıná' dała'á bich'á' ch'a'oyááahıí yıka ntaah, dá náidnłtjızhı'? ⁵ Náidnłtjına' yaa bíł gozhógo biwosyú dahılteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké ła'ıí ba'ashhahgé' daagolıınıí dała'áyılıaago gádaayılñii, Shił nohwıl daagozhóq le'; shidibelıjı ch'a'oyáá n'ıí náđıłtjıh. ⁷ Da'áık'ehgo ałdó' nnee dała'á nchó'go at'ééhn binchó' yich'á'zhı' adzaahn, ngost'áđin ngost'ái nnee daanjoq daanzıgo binchó' doo yich'á'zhı' ádaane' dahıí bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhóq doleel, nohwildishñii.

⁸ Isdzán ła' zhaali béshkigai be'alzaahi gonenan nainılgo, dała'á baa ch'a'oltó'yúgo, kó' yidılłtaadgoshá' nágołshóhgé' yıká déz'ıj, danáidn'ąqzhı'? ⁹ Náidn'ąqaná' bit'eké ła'ıí ba'ashhahgé' daagolıınıí dała'áyılıaago gádaayılñii, Shił nohwıl daagozhóq le'; zhaali shich'a'oltó' n'ıí náđı'ąq. ¹⁰ Da'áık'ehgo ałdó' nnee dała'á nchó'go at'ééhn binchó' yich'á'zhı' adzaahıí bighá Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıí bıńáál gózhóq doleel, nohwildishñii.

¹¹ Jesus gánádo'nñiid, Ła' nnee biye' naki golıjı l'é: ¹² Iké'gee nagháhihıí bitaa gáyılñii, Shıtaa, dawahá nıyééhıí łahzhı' shıyéé doleelıí shaa nné'. Áık'ehgo bá ıłk'ıyıné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwıí iskaą hik'e iké'gee nagháhihıí dawahá bıyééhıí dała'áyılıaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú anáłwołgo dawahá bıyéé n'ıí ąqł ch'ayishchıjįh. ¹⁴ Dá ąqł ch'ayishchıjına' áıgee shıńá' góyéégo daagodeyaa l'é; áık'ehgo dawahá

yídn nliigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee la' áígee daagolíníí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyaa ndi nnee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídinágosziidgo gádíldi'nii, Shitaa yánada'iziidíí ląágo bi'idán daagolíí, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhá shizilhee! ¹⁸ Shíí nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábildishniih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nchọ'go asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíłteeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaahná' bitaa biltsąągo baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í'nchọ'go asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíída. ²² Áiná' bitaahíí yánada'iziidi gadaayilnii, Diyágé dązhọ itisgo nlt'éhíhíí kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee aldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadołt'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidaągo nohwil daagozhọ le': ²⁴ Díí shiye' daztsąą nsí n'íí t'ah hínaa ląá; ch'a'otłizh n'íí nádiltłih. Áík'ehgo bil daagozhọ nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhíhíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaał: án kłh yit'ahzhí' nnyáána' besh dilwoshé bee idot'aahná' da'ch'ilzhishgo yidezts'ąą. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniido go nayidilkid, Hat'íí bighą ágot'łih? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáa; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdłł, nidizhé dánłt'ée n't'éego baa nadzááhíí bighą. ²⁸ Áík'ehgo bągóchiidgo doo ha'agháh dahíí bighą bitaa bich'í' ch'ínyáągo, Ha'ánnáh, bilniigo nábokaąh lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyilnii, Doo alch'idé łegodzaa da nich'oshniigo áshihniihíí dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ızı zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shil daagozhọ le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yil anákeelgo dawahá níyéé n'íí ął ch'ayishchijná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhł. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nil gonshłł, shiyééhíí dawa níyéé. ³² Nohwil daagozhọ, nohwil gonedłłgo dábik'eh go'łł: díí nidizhé daztsąągo daandzi n'íí hínaa; ch'a'otłizh n'íí nádiltłih.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Łah nnee ízisgo it'ini la' nnee bána'iziidihi bíyééhíí dawa yinádéz'łłgo nyinkłł lé'e; áí nnee ízisgo it'łł n'íí gadaabilch'inii, Níyééhíí yinádéz'iiníí dawahá nich'ą' da'izłł áłłł. ² Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé, yilniido go gáyilnii, Hat'íí ląá daanilch'inii go naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shiyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shiyééhíí doo shá binádín'łł da. ³ Na'iziidíí gádíldi'nii, Hago ląą ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'łł n'íí shich'ą' nágodn'ąą: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíí ádaayánsdzł. ⁴ Shíí hago ashne' bígonsł, kodé' ch'ináshí'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé, daayilniigo, da'iltsehíhíí gáyilnii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? ⁶ Mazhíł dala'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'ąągo, nii. Áík'ehgo gánáyildo'nii, Dagoshch'í' ndaahgo ashldadin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'ılchíí. ⁷ Ła' gánáyildo'nii, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'oh naghái ízis nchaahíí dala'á gonenadín dądeskadgo. Áík'ehgo gánáyildo'nii, Tsebídín zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa ląą, yilnii:

díí jji ni'gosdzán biká' ágot'ee zhinéé nakaihií daalinolt'ijhií, idindíin zhinéé nakaihií bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníí bee nohwit'eké ádaago'dle'; áik'ehgo ásdjido dahazhi' daagolíyú nohwá ch'ídaadotijí, nohwildishñii. ¹⁰ Hadn da'ayáhágo ágot'eehií ndi begondljiigo nayik'íiziidyúgo ízigo ágot'eehií áldó' begondljiigo nayik'íiziidi doleel: hadn ayáhágo doo bik'ehyú át'ée dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'ée da doleel. ¹¹ Áik'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníí doo nzhqogo ádaanołsi dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníí nohwaa yiné' áiná'? ¹² Ła' biyéhi doo bá nzhqogo ádaanołsi dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyéhií nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bił nchona' la'ihíí bił nzhqo doleehi at'éehíí bigha, dagohíí dała'a yota'ná' la'ihíí yich'olaa doleehi at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań la'íí it'iiníí dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'inihi, díí dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áik'ehgo gáyilmniid, Nnee binadzahgee daanołshqo ádaanołji ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwíjii yune'íí yígółsi: nnee hat'íí itisgo ádaayonihií, áí Bik'ehgo'ihí'nań bił ncho'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí la'íí binkááyú nada'iziidií ádaanihií yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań bilat'áhgee begoz'aaníí nlt'éégo baa na'goni'íí t'ah baa nadaagolni' goldoh, áik'ehgo nnee dała'a daantjige dážhó hádaat'ijigo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá la'íí ni'gosdzán biłgo bech'igonałhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníí dážhó da'ayáhágo ndi bech'igowáłhgo nyee. ¹⁸ Dahadn bi'aad yił ilk'ínát'aazhgo la'i yił nnaná'nááyúgo án nant'ij' naghaa: la'íí dahadn isdzán biká' yó'onáyilt'e'n yił nnaáyúgo áí nnee nant'ij' naghaa.

¹⁹ Łah nnee ízigo it'iiníí, nak'a' nlt'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyágé lé'e, dajii biigha idán lán ilíiníí zhá yiyáni. ²⁰ Áí nnee bich'igót'i'gee la' nnee idókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istji. ²¹ Nnee ízis it'iiníí iyaaqé' bán bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzi lé'e: la'íí licháné baa hikáłhgo biká' lóódii daayilnaad. ²² Nnee tét'iyé n'íí daztsaaqo Bik'ehgo'ihí'nań bin'al'a'á yaaká'yú daagolíníí Abraham bijilázhzi' idéyółta'go onádaabistji lé'e: nnee ízis it'ij n'íí áldó' daztsaaqo łektji. ²³ Ch'iidntahyú dážhó bini-igonlt'éégo hadag déz'ijigo nzaadyú Abraham Lázarus idéyółta'go yiłtsaa. ²⁴ Áik'ehgo Abraham nawode yich'ij' ánniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'ij' n'áá, bilázhoozhíí tú bee náyółt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí ko'íí biyi' nyeego shich'ij' nagowaahíí bigha. ²⁵ Áiná' Abraham gábilniid, Shiye', t'ah hinnáána' bínánłnił, dawahá nlt'éehíí nýyéé ni', áiná' Lázarus doo hat'íí nlt'éhi biyéé da ni': k'adíí án nlt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíí k'adíí niniigonlt'éé. ²⁶ Nohwíí nohwizhge dážhó yúyahgo nalwozh áldó': áik'ehgo kodé' azhi' nach'idikáh doleel n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'ée da; áiná' doo yushde' nach'idikáh át'ée da. ²⁷ Áik'ehgo nnee ízis it'ij n'íí gánniid, Shitaa, nánoshkałh, Lázarus shitaa bigowayú n'áá: ²⁸ Shik'isyú ashda'i golji; áí doo kúyaa góyéégo goz'aq yuyaa dikáh da doleehíí bigha Lázarus bił nagolni'go n'áá. ²⁹ Abraham gábilniid, Bíí Moses la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí yedaagoyihí; áí yidaayéstsa'q le'. ³⁰ Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nán'ááyúgo shik'isyú bincho'íí yich'á'zhí' ádaane' doleel. ³¹ Abraham gánábildo'niid, Moses la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí doo daidits'ag

dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolni' ndi doo da'odlaq da doleel go'ii.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyihniid, Nakídintaahíi dábegolne' go'ii, áiná' hadn na'intaahíi bá góyéé doleel. ² Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'oggo túnteel beh hilt'e'go bá nzhog doleel ni', díi doo ízisgo ádaat'ee dahíi dała'á nchog'go at'íigo doo áile' da doleelhií bigha.

³ Ídádaadesólt'ii: nik'isn nich'i' nchog'go at'íiyúgo bee bich'i' yáñti'; áik'ehgo, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'á jii gots'idn nich'i' nchog'go ánádzaayúgo, gots'idn nich'i' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niñiiyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'á gádaabihni, Nohwi'odla'íi dayúweh nohwá bínáhodaalgo áñtsi. ⁶ Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Nohwi'odla' mústard biyigé ga'at'éeyúgo ndi, díi tsj sýcamine holzéhi gádaabihni, Dáni nkeghadgé' hádnłts'oggo túnteel biyigee ik'endleé; áik'ehgo da'ánñiiyú ane' doleel. ⁷ Nohwitaahyú la' bána'iziidií bá nagodzjzyúgo, dagohíi magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáago gáyihni née, Yushde', dák'ad ndaahgo ináa? ⁸ Dah, áiná' gáyihni, Shá á'ile', áigé' ik'e'idleego shich'i' n'úkáah, aqł iyáagé' aqł ishdaayúgo; bikédé'go ináa la'íi idlłá. ⁹ Ya' bana'iziidií da'áyihniyú adzaahíi bigha, Ahíyi'ee, yihni née? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíi ałdó' da'ánohwildi'nihií dawa ádaasolaayúgo gádaadohni, Nohwíi doo nił daandłj dago ná nada'iidziid: hat'íi, Ádaale', nohwildi'nihií zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íi Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáago nnee gonenan kóod doo ínádñ dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, ái da'anahyú nazjigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaani, Jesus, Nant'án, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus ái nneehíi yiltsaqgo gádaayihni, Daadołkáhgo okaqah yedaabik'ehi bich'i' ch'i'nah ádaadołde'. Hikahná' nłt'éé nádaasłj lé'e. ¹⁵ Ái nnee dała'á nábi'dilzihií yigolstjigo t'aqzhj' Jesus yaa nadzáa, nádzihií Bik'ehgo'ihni'nañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhj' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yihniigo: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábihni, Gonenan nádaadzihihá' ngost'áihíi hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nneehihi t'aqzhj' nadzáa, Bik'ehgo'ihni'nañ ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínaál, ni'odla'íi nłt'éégo ánániidlaa, yihni.

²⁰ Phárisee daanłni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayihni, Da'os'ah Bik'ehgo'ihni'nañ nant'aa doleel kú bengowáh? Jesus gánii, Doo hwit'jigo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'jii! dagohíi, Nláhyú nłh! doo daach'ini da: Bik'ehgo'ihni'nañ ałk'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijjii dała'á nách'oltséh hádó' daanolsj doleel, ndi doo ndaaholtséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadełj, dagohíi, Kú daadełj, daanohwilch'ini doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáa dáfázhiéé'ge' lahzhinéégo bee got'jii nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleel ch'i'nah áshi'delzaahíi bijjii. ²⁵ Dab'ıltsé ląągo shiniigodilne'go daaholst'jii doo hádaashit'jii da doleel. ²⁶ Noe t'ah goljina' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi bijjii ałdó' ágogot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełi yiyi' oyaazh' da'ch'iyaa ni', da'ch'idłłá ni', nnádaach'ılse' ni', la'íi laa daagoch'ihniłgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aqł tú bił daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah goljina'

aldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaaq ni', da'ch'idlaq ni', nada'ch'ihiih ni', kaa nadaahi'nihi ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa'ádaagoch'ile' ni';²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhíi bijii kq' la'íi tsée' h'k'oi, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náltáágo aq' daakowáá'.³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'i'nah ádideshde' h'ii bijii aldó' ágágot'ee dolee'.³¹ Ái bijii hadn' bik'ih biká'yú dahsdaahn' bik'ih yu'ne' bíyééhíi siné'i, gódah yiká' o'ánaodáh hela': da'áik'ehgo aldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn' t'aaqzhí' ánao'ne' hela'.³² Lot bi'aadn' bínadaahnihi.³³ Dahadn' bi'ihí'na' yaa bil' goyééhí, ái bich'á' da'izlíi hileeh; áiná' dahadn' ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izlíi silíi'ni' ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doo.³⁴ Shíi gánohwíldishni, Ái bit'é' nnee naki dashteezgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú sitíi doo.³⁵ Isdzáné naki híst'a da'ik'aayúgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú sidaa doo.³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'la'á nádilteehná' la'íi da'akú sizíi doo.³⁷ Hayú, nohweBik'ehí? daabihi. Jesus gádaabihi, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi da'at'éé dolee'.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éégo doo kil' iyeeh dago Jesus na'goni'íi bee ilch'ígó'aahgo² Gánniid, Lah k'ih goz'niyú yánáltih' gólíi, Bik'ehgoihí'na' doo yidn'sini da, nnee doo bil' ilíni da:³ La' isdzán, itsaa n'líni, áígee golíni dakozhá baa nadángo gábihi, Shá ilk'ígodndóq, nnee la' shik'ennihi' bigha.⁴ Dé't'ihézhí', Dah, yihii: ndi bikédé'gohíi dabíi gáidí'ni, Bik'ehgo'ihí'na' doo dinsí da, nnee doo shíi ilíi da;⁵ Da'ágát'éé ndi díi itsaahíi ts'ishidjiihíi bigha bá ilk'ígodishdóq; dahyúgohíi kú nádáh nt'ééyúgo shiyilhá.⁶ Jesus gánadó'niid, Yánáltih' doo dábi'ehyú át'éé dah' ánniidíi ídaayesóts'aa.⁷ Bik'ehgo'ihí'na' nnee hayinilíishá' dajii biigha la'íi dat'é' biigha bich'i' ádaanihi' bich'i' ídést'saaqgo nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildóq.⁸ Dagoshch'i' yá ilk'ígodildóq, nohwíldishni. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdaagoshá', ni'gosdzán biká' nnee daashodlaaníi la' daastséh shí? ⁹ Jesus nnee la' dážhó nshóq daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadn' yil' da'ótagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyihii:¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aa yu'ne' o'áázh lé'e; da'la'á Phárisee n'líni, la'n tax bich'i' nadaahi'nihi.¹¹ Phárisee n'linih' idá'okaqahgo gáníi, Bik'ehgo'ihí'na', shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha naa ahénsi, ái aadaanch'i'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'i' nadaakaihi, díi tax bich'i' nahi'nihi ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da.¹² Shíi dalán godilzini' biyi' nakidn' dáshiná' oshkaqah, la'íi dawahn shíyééhíi dágonenanyú ilk'é'niigo da'la'á Bik'ehgo'ihí'na' bich'i' nanáhishni.¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'nihi da'anahyú sizíigo bijíilázhí' nyín'ts'i, dá doo hadag dighaalé gáníigo okaqah, Bik'ehgo'ihí'na', shíi shincho' láníhi shaa ch'onba' le'.¹⁴ Shíi nohwí' nadaagoshni, Ái nneeh' gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihí'na' binadzahgee bízhá bincho' n'íi bich'á'né'ná' la' nneeh'í, dah: hadn' itisgo ádéstíih' ádaagoch'olba'go ádolni; áiná' hadn' ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolni.¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'íhezníi lé'e, yiká' ndaadilnihi daabich'ido'niigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaaqgo, Doo ágádaalt'íi da, daabihi.¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihiiigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aaqzhí' daahinóttá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee daanli, niigo.¹⁷ Da'aniiigo

gádaanohwídkidishnii, Dahadn chagháshé alch'íséhií k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aanií nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiní itah hileeh. ¹⁸ Láh nant'án Jesus nayidídkidgo gáiyhni, Ich'ígó'aahíí nlt'éhi ílínihi, hago ląą áshne'go ihinaa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshnaa doleeł? ¹⁹ Jesus gábiłnii, Hat'íi bighą nnee nlt'éhi shihnnii? doo hadn nlt'éé da go'íi, dala'a zhá, Bik'ehgo'ihinañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ ngon'ąą lẹ'ehíi bígołsı go'íi, Doo nant'ı' nach'ighaa da, Doo ich'izilthee da, Doo ich'in'ıih da, Doo lẹ'ch'ılchoo da. Kitaa la'ii kimaa ch'idnısj. ²¹ Nneehíi gábiłnii, Áni nashaagé' godezt'ı'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aana' gábiłnii, Dala'a zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa niyéehíi naa nahonihgo, zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'ıníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíni niyéé doleeł: áiná' yushde', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aana' doo bıł gozhóq da silji: dážhó ızis it'ıihíi bighą. ²⁴ Doo bıł gozhóq da siljiigo Jesus bígołsıdná' gánii, Nnee ızis da it'ıiníi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiní itah daaleehgo dážhó bá nyee! ²⁵ Lıi bighán ha'ı'áhíi bená'kadé bigha'ı'ányú ch'égháhgo bá nyee'na' ızis it'ıiníi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiní itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aanií gádaanii, Áiná' hadn zhá hasdabi'dilteeh? ²⁷ Jesus gánii, Nnee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihinañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábiłnii, Nohwii nohwıyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánaadaabiłdo'niid, Da'anii gádaanohwídkidishnii, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliizhi' itah nliihíi bighą bigowa, bi'aad, bik'isyú, bimaa, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án dii goldohíi biyi' ái bitisgo doo alch'ıdn baa na'né' doleeł, la'ii lahgo náhodeszaago ihinaa doo ngonel'ąą dahíi yee hinaa doleeł.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yił its'akaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidi n'ii shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiiníi dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlii dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shini-idaagodile' la'ii shik'ıdaadihizheeh doleeł: ³³ Hashída'ıltsaas doo, la'ii daashizilthee doleeł, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'ii niigo aníihíi doo la' yıdaagołsj da: aníihíi baa ch'anani'ı'go doo bıł ıdaagozi da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini idókeedgo itin bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseełi yidezts'aago, Hat'ıi ląą ágodzaa, niigo na'ıdıkid lẹ'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabiłch'ınii, Jesus, Názarethgé' gólını, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádidilghaazhgo gánii, Jesus, David biYe' ílíni, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náłseełi bıł daadestehgo, God-nch'áad, daabiłnii, áiná' da'tiségo dilwosh, gániiigo, David biYe' ílíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáago, Yushde' bıł dołkáh, nii: bit'ahzhi' nyáána' nayidídkidgo ⁴¹ Gáiyhni, Hat'ıilá ná áshle' hánt'ıi gá? Nnee bináá ágodiníi gábiłnii, SheBik'ehni, desh'ıigo anáshıde'. ⁴² Jesus gábiłnii, Niináá nágodleeh, ni'odla' nlt'éégo anániidlaa. ⁴³ Dagoshch'ı' go'ıi nasdljiigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihinañ ba'ahénzigo: áik'ehgo nnee dawa daayıltsaana' Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzı lẹ'e.

19

¹ Jesus Jérıkoyú ch'ínyáá lẹ'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'ı'

nadaahi'niihí da'tiséyú sitíni, ízis it'ini golíí lé'e. ³ Jesus holzeehn yíłtséh hat'íí; áiná' nnee daahijizhgé' bíí alch'iséhíí bighą ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áík'ehgo náseehí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhi' hayáá. ⁵ Jesus áígee nyááná' hadag déz'íiná' gábihni, Zacchéus, dáhale gódah ch'ínnáh; díí jii nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áíge' dáhalego gódah ch'ínádzago yaa bíł gozhóogo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee áí daayiltsaąná' bída'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyihni, ShiNant'a', dawahá shiyééhíí ihní'gé' tédaat'iyéhíí baa hishni; áiná' dahat'íhita bee bich'í' nashich'a'yúgo, díídn dábitisyú da'ágánaóląągo bich'í' nanádihishni. ⁹ Jesus gábihni, Díí jii behasdách'igháhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'ąą, Zacchéus áldó' Abraham bich'á'gé' bí'dishchini at'éégo. ¹⁰ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'íí la'íí hasdáhishniihíí bighą niyáá. ¹¹ Nneehíí idaayést'sąągo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee bíł nanádaagońi', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíí bighą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleełíí dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzihíí bighą. ¹² Łah nnee ízisgo at'éhi nzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áíge' nádahgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidií, Yushdé', daayilniidgo, bestso pounds holzéhi dała'ągo daant'íígee yita'izni gáyihniigo, Díí zhaalihíí bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhi'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolíinií daabich'ólaahíí bighą ch'inií nadai'aahíí bike' odais'a' gádaaniigo, Díń nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'íí da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaage' nádzáągo, Shánada'iziidi zhaali baa daasińilíí yushde' shá daabildohniih, nii lé'e, dała'á daant'íígee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsihíí bighą. ¹⁶ Da'íłtsé baa nyááhń gábihni, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ányíiidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyihni, Nł'éégo shána'izíidi, nł'ééyú ándzaa ląą: da'ayáhá ndi nł'éégo shá ánlahíí bighą gonenáągo kįh goznili bá nant'áągo ánishłe'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááhń gánií, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ányíiidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyihni, Nihíí ashdla'go kįh goznili bá nant'áą doo. ²⁰ Ła' nanádzáągo gánií, Shinant'a', kóh nizhaali, bíł isíidigo ná síłné' ni': ²¹ Nnee doo begónedząą dahi níłihíí bighą nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínláa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábihni, Dáni niyati'íí bee ch'é'édent'ąą, nch'ogó shána'izíidi. Nnee doo begónedząą dahi nshłiigo bigońsi, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, la'íí doo k'edíłláa dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bighą áiná' shizhaalihíí doo shá ha'áńil da, kú nánsdzaago bíńągodzaahíí bíł hanańil doleeł ni'? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziinií gáyihni, Bizhaali bich'á' nadaadohniilgo nnee bizhaali gonenanhn baa daanońniil. ²⁵ (Nohwinant'a', án la' al'íná' gonenan bíyéé, daabihni.) ²⁶ Gádaanołwíłdishni, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleeł; la'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé lé'e ndi kich'á' nadido'né' doleeł. ²⁷ Áiná' díí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'íí dahíí, kú shidáhyú ndaahoł'e'go shińáál nadaaltseed.

²⁸ Jesus ąął nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage la'íí Béthany k'ad yaa híghánná', dził Olives holzéhi si'ąągee nyááná' bitsiłke'yu naki oyi'á', ³⁰ Gáyihniigo, Ti'i, nohwádneyú gotahyú do'laash; dáha'al'aashgee túlgaye zhaazhé dahast'óogo baa no'laash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołqos. ³¹ Dahadń, Hat'íí bighą k'e'ol'ad? nohwíłniyúgo, gábididońniil, NohwiNant'a'

hát'íígo áhiit'íí. ³² Doŋaash, yílnii n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábilnii n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. ³³ K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé biyéhihi gádaabilnii, Hat'íí bighá túlgayé zhaazhé k'e'oŋad? ³⁴ Gádaayihnii, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'íí. ³⁵ Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizlqozgo bidiyágéhií biká' dahdaiheznílná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bil higaalyú bádnyú nnee bidiyágé yidaagosteel lé'e. ³⁷ Jerúsalemýú k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi si'áágé' hayaa iditingee biké' náseełí ízigo áná'ol'íłłí daayiltšaqhíí bighá bil daagozhóógo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: ³⁸ Ízigo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'í'gont'éé, da'tisé goz'áágee idindíin. ³⁹ Nnee bináál ágot'íłdíí la' Phárisees daanlíni Jesus gádaayihnii, Ilch'ígó'aahíí nłíni, níké' náseełí, Doo daagonolch'aad da, daabilnii. ⁴⁰ Áíná' gádaayihnii, Áí doo daagonolch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'ínohwildishnii.

⁴¹ Athánégé' higaahná' kih gozníłí yiltšaqgo yaa hichag. ⁴² Gáníigo, Díí jii ndi hat'íí bee niyi' ilch'í'gont'éé doleełí bigońksiyúgo nń'éé doleeł ni! Áíná' naa ch'anali'. ⁴³ Nik'edaannihíí ninaa leedaagodigeedgo leezh ninaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleełí bich'í' goldoh. ⁴⁴ Nkinádaanidilt'eeh doo, ni la'íí nichagháshé niyi' daagolíníí; doo la' hayú tséé ilk'idaanasdláágo ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nań naa nyáána' doo bigońksí dahíí bighá. ⁴⁵ Da'ch'okqah goz'áá yune' Jesus ha'ayáágo ákóné' baa nada'iníihíí ch'íinihiyood nkegonyaa lé'e; ⁴⁶ Gádaayihniigo, Díinko bek'e'eshchij, Shikihíí kih biyi' da'ch'okqahíí át'éé, áíná' nohwihíí daan'íłhíí bigowa' ádaagosolaa laa. ⁴⁷ Dawa jii da'ch'okqah goz'áá yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okqah yedaabik'ehi la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'íí. ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nń'éégo bich'í' idaayésts'qahíí bighá.

20

¹ Lah da'ch'okqah goz'áá yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nń'éégo na'goni'íí yaa nagolnigo okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, la'íí Jews yánazini baa hikaigo, ² Gádaabilnii, Hadń bik'ehgo ánant'íłł, nohwil nagolnii, hadń naa godin'áágo ánt'íłł? ³ Jesus gádaabilnii, Shíí áldó' dała'á nanohwidishkid; áí shil nadaagohi': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'á'gé'go née? ⁵ Lil yádaati'igo gádaakildi'nii, Yaaká'gé'go daan'niihyúgo gánohwidiníih, Áíná' hat'íí bighá doo daaholđlaa da lán? ⁶ Áíná', Nnee bich'á'gé'go, daan'niihyúgo: nnee nohwil ledaats'ılne': John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nłii ni' daanzihíí bighá. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagolnii' da, daanii. ⁸ Jesus gánábikdo'niid, Shíí áldó' hadń bik'ehgo ánasht'íłłí doo nohwil nagoshni' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nnee yil nanagolnii' nkegonyaa; La' nnee dasts'aa k'eidnláágo bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aaná' lahyú ni' goz'ááyú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áágee ngonyáágo la' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyil'a', binest'a' la' bá náyiné'go: áíná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihi nbída'eshtkizhná' dá díłkqohgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidií la'ihí onaayil'a': án áldó' nyída'eshtkizhgo yiniidaagodezlaaná' dádíłkqohgo onádais'a'. ¹² Áígé' taagiee onaayil'a': án áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa

hentiíní bíyééhíí, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhá daayiltsaągo daidnłsı doleel shı. ¹⁴ Áíná' dasts'aa yinádaadéz'ini án daayiltsaąná' gádaahıd'i'nii, Díi dasts'aa hentiíní bíyéé doleehı át'éé: haląą, daazoldee, áigé' bíyéé doleel n'ıi daanohwıyéé doleel. ¹⁵ Áık'ehgo dasts'aa hentiínı yiyi'gé' ch'ıdaist'e'go daizes-hıı. Áíná' dasts'aa hentiínı bíyéhi hago ádaabile'shą'? ¹⁶ Án nádahgo dasts'aa bá yinádaadéz'ıı n'ıi naitseedná' dasts'aa hentiínı la'ıhi yá ch'ınágohet'aah. Nnee áı daidezts'aąaná' gádaanııid, Begolneh hela'. ¹⁷ Áíná' yinel'ııgo gádaabıhıı, Áíná' díi bek'e'eshchiınıı hat'ıı golzeego ágolzee, Tsée kıh ádaagole'ıı yó'odaisne' n'ıı, ilhagon'áagee da'ıltsé si'aanıı silıı? ¹⁸ Dahadıń áı tsée yıká' nágo'yúgo bizéıgo ábile'; áíná' dahadıń áı tsée bıká' naltı'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

¹⁹ Da'áigee begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi la'ıı okąąh yedaabik'ehi itisyú nandeehıı, ilch'ıgót'aahgo na'gonı'i yee hadzii n'ıı bıı ádaabıhııgo yıdaagokshıı bighą ha'ádait'e' hádaat'ıı, ndi nnee dała'adzaahıı yédaaszıı'. ²⁰ Daabinel'ııgo anadaal'izi bich'ı' odais'a', nnee nzhónı ádaadıl'ııgo, Jesus biyati'ıı bee daahıljızh daanzıgo, nant'ánchań baa daanłteehgo baa yá'iti' doleelgo. ²¹ Áık'ehgo nabıdaadılkidgo gádaabıhıı, Ilch'ıgót'aahıı, nłt'éégo yánłti', la'ıı da'áigee ilch'ıgón'aahgo bıdaagonłzı, nnee doo la' itisgo sínlłtıı da, dawa nich'ı' dálekt'ee, Bik'ehgo'ıhi'nań bich'ı'zhıneé goz'aanıı da'ańııgo baa ilch'ıgón'aah: ²² Ya' Caesar bich'ı' nadaach'ınııłgo begoz'aą née, dah dó'nołı? ²³ Áíná' nadaach'aahıı yıgótııgo gádaabıhıı, Hat'ıı bighą yashtı'ıı bee daasholjızhgo ádaashıdłhıı? ²⁴ Zhaali, penny holzéhi, la' shaa noł'aahgo nesh'ıı. Hadń be'ilzaa, hadń bizhi' bıká' dahgoz'aą? Caesar bíyéhi laą, daabıhıı. ²⁵ Jesus gánaadaabıdł'niıd, Caesar bíyééhıı Caesar baa daanłhııł, áíná' Bik'ehgo'ıhi'nań bíyééhıı Bik'ehgo'ıhi'nań baa daanohııł. ²⁶ Nnee bıńááı Jesus ańıhıı doo bee daahıljızh at'éé da: áíná' t'aązhı' hanadzııhıı baa bıł díyadaagot'eego, doo hat'ıı daanıı da lé'e.

²⁷ Áigé' la' Sádducees daanłını, nanezna' n'ıı doo naadııkáh da daanıhi, Jesus yaa hikaigo nabıdaadılkid, ²⁸ Gádaanııgo, Ilch'ıgót'aahıı, Moses gánııgo nohwá k'e'eshchıı lé'e, La' nnee bık'ısn bı'aad yich'á' daztsaąyúgo, bichągháshé doo la' dayúgo, nneehń bık'ısn n'ıı bı'aad yıl nnádo'neelgo bık'ısn n'ıı chągháshé bá ágodolııł, niıgo. ²⁹ Lah nnee ilk'ısn gosts'ıdı daanłıı lé'e: áı da'ıltséhıı nnáágo bichągháshé doo la' dago daztsaą. ³⁰ Bık'ısn nakıgeehıı isdzánhıı yıl nnaná'náágo bichągháshé doo la' dago dananástsáą. ³¹ Taagıgeehıı áldó' isdzánhıı yıl nnaná'náágo dananástsáą; gosts'ıdıhıı dawa da'ágánaadaazaa: bichągháshé doo la' dago nanezna'. ³² Dá'ıké'yú isdzánhıı áldó' daztsaą. ³³ Áık'ehgo nanezna'gé' naach'idıkáhgee hayıı bı'aad doleel, ilk'ısyú gosts'ıdıhıı dawa yıl nadaaznaana'? ³⁴ Jesus gádaabıhıı, Nnee díı nı'gosdzán bıká' nakaihıı nnádaalse', ndaagohıııłgo nnádaalse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yıl da'otagıhıı nanezna'gé' naadıkaigo doo nnádaalse' da, doo ndaago-hıııłgo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ıhi'nań bınal'a'á yaaká'yú daagolıınıı k'ehgo daagolıı; naadıkaıhıı itah daanłııgo, Bik'ehgo'ıhi'nań bichągháshé daanłıı. ³⁷ Nanezna'ıı naadıkaıhııgo Moses, ch'ıl yaa nagosnı'ıı bee nohwıch'ı' dá'ıgótııgo ágolaa, gánııgo, Bik'ehgo'ıhi'nań, Abraham yokąąhıı, da'án Isaac, Jacob áldó' yokąąhıı, yılııgo yozhıı. ³⁸ Áı doo nanezna'ıı yokąąhıı nlıı da, daahınaahıı zhá:

nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áigé' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabihñii, Ilch'ígó'aahíi, nlt'éégo hándzii. ⁴⁰ Ái bikédé'go nnee daaste'go doo hadn nabínánkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabildo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áiná'? ⁴² David dabíi naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchijí gáníigo, Bik'ehgo'ihinañ sheBik'ehñ gáyilñniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaannihií ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú ninílzhí'. ⁴⁴ David, she-Bik'ehñ bilñiigo bozhíi, áik'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áiná'?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayésts'aago Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, ⁴⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonolsaa, ái bidiyáge daanneezihi daagolíigo nakaigo, la'íi na'hinihi nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóó, la'íi Jews ha'ánátséh nagozníl yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztáago, la'íi da'adaagee nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztáago bil daagozhóó. ⁴⁷ Ái isdzané itsaa daanlíni bigowá yich'á' nádaagohi'aa la'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okáah: ái itisgo biniigonlt'éégo bándagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'ijigo nnee ízis da'it'iinií zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsaa. ² Áigé' isdzán itsaa nliini tét'iyéhi zhaali naki doo ilíi le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. ³ Áik'ehgo gáníi, Da'aniigo gádaanohwíldishñii, ái itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadíi bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihinañ yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okáah goz'aanii tséé dénzhónéhi la'íi dawahá dénzhónéhi ndaayihezniilí be'ágozlaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníi, ⁶ Díi daol'iinií tséé ilká' dahnagozníilí doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ⁷ Áik'ehgo nabídaadilkidgo gádaabihñii, Ilch'ígó'aahíi, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íi bee bigózi doleel? ⁸ Áik'ehgo gábihñii, Ádaa daagonoldzáa, nnee la' ch'a'onohot'e' hela': láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshlii; alk'iná' Christ nádaaktíi biká' ngonyáá, daaniigo: ái biké' dahdoikáh hela'. ⁹ Áigé' nagonkaadíi la'íi ilch'í' nadaagont'ogíi baat'idaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíi doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áigé' gánádaabildo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'í' nanágonkaad doleel, la'íi nnee dała'á binant'a' daagolínihíi aldo' ilch'í' nanágonkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nadaagont'ogíi iltah at'éehíi benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi yaaká'gé'go bee ádaagot'íi doleel. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánátséhíi bich'í' daanohwilt'e' doleel, la'íi ha'ádaanohwiltkaad doo, la'íi shizhi' bee daanohwich'ozhíhíi bighá ízigo nant'án la'íi nant'ánchañ biyahzhí' nádaanohwilt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzágáge shá nadaagołni' doleel. ¹⁴ Doo iltsé hat'íi dishñii shíhíi baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíi yati' nohwaa hishñii doo, góyáágo ádaanohwish'íi doleel, hayíi nohwaa dahdaagoz'aanii doo nohwitigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú,

nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiniil doleel; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiltseed doleel. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá nnee dawa nohwik'edaanniíh doleel. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dala'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. ¹⁹ Daagoyéego nohwich'í' na'idziid ndi hadag ádaanoł't'ee, áík'ehgo nohwi'yí'siziiníí bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú silááda bínaa leednt'i'go daoł'íiyúgo, daagoł'chqohíí biká' ngonáhgo bídaagonoł'si doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aaníí yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yuñe' daagolíníí ch'inókáh; la'íí da'dányú daagolíníí Jerúsalem yuñe' dáko ha'aokáh hela'. ²² Ih'ínágodildqohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleel. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolniil. ²⁴ Besh be'idilthshé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíí qal bengonyaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'iksqsé biyi' godiyihgo be'ígózíníí hit'íi doo; ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bighá ánágot'íi doo yídaagoł'si dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí diyat'éégo áníí doleel; ²⁶ Ni'gosdzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsidaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee áníta shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázhó shich'á'idindláádgo náshdaalgo daashidoł'tseed. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaana' hadag yaa daanoł'aago hadag daadeł'íi; hasdánohwidí'niilíí biká' ngonyááhíí bighá. ²⁹ Ih'ígót'aahgo na'goní'íí yee yil nagolni'; Fig bitsiníí la'íí tsj dawa daanoł'íi; ³⁰ Bit'aq nádaagodleelgo daal'íiná' k'ad shíí nágodleehgo bídaagonoł'si. ³¹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daal'íiná' Bik'ehgo'ihí'na' nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonoł'si doo. ³² Da'anii gádaanohwidishnii, Díí daalinolt'íi doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáa la'íí ni'gosdzán bilgo bech'ígonáh doleel, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídádaadesó'íi, daazhógo anákeehíí, bil nádaagodiyisíí, la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bee ádaanoł't'ee da le'; ágádaanoł't'eeyúgo dánohwinats'ááná' áí bijíi dánko bee nohwiká ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bijíi be'ijizhé iljizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzán biká' daagolíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áík'ehgo dákozhá daadoł'íi la'íí da'okqaah, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'á'zhí' ádaalne' doleel, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadoł'si. ³⁷ Dajíi biigha Jesus da'ch'okqaah goz'aq yuñe' ilch'ígó'aah; t'é'gohíí dził Olives golzéhi si'aayú bee náilkáhyú onadáh l'é'e. ³⁸ Dázhó t'albi nnee dawa da'ch'okqaah goz'aayú nihikáh l'é'e, bídaayésts'aayú.

22

¹ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniihgo holzéhi ałhánégé' begogaal. ² Okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íi; nnee yédaaldzidhíí bighá.

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'ádahíi itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi bisiláada yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleehíi yaa yil yádaaktí'. ⁵ Ái yaa bil daagozhóógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'áqá lé'e. ⁶ Judas bil dábi'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká déz'íi, nnee dala'at'éehíi doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníi bijíígee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdíggo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né', bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyí'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi nohwá ilch'í'gole', da'iidáq doleelgo. ⁹ Áigé' gádaabihíi, Hayú ná ilch'í'gohiidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabihíi, Kíh goznil yune' ha'al'aashgee la' nnee tús tú beyo'áli nohwaa higháh doleel; hayíi goz'áqá yune' ha'agháhíi biké' ha'al'aash; ¹¹ Áigee bigowá golíiníi gáyildohíi, Ilch'ígó'aahíi gáníihíi, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'áqá, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godínihgo shitsilke'yu bil da'asháq doleel? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahnágost'áqá yune' alk'iná' dawa siníli bil nkáh doleel; ákóne' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'ááz, ák'ehgo Jesus da'adaabihíi n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áigee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godínihgo da'adaaníi ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaáqgee ngonyáágo bitsilke'yu bilgo dahdinezbíh lé'e. ¹⁵ Gádaayihíi, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi dázhó nohwíi daasháq hásh't'íi ni': ¹⁶ Doo naanáshdáq da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'áqáyú díi bee bíná'goníihíi begolzaago zhá, nohwíldishíi. ¹⁷ Idee yee náidnkáqgo ya'ahénzigo oskáqádgé' gáníi, Díi nádaado'aahgo daanohtíígee la' da'odlqáq: ¹⁸ Gánohwíldishíi, Kogé' godezt'í'go dasts'aa bitohíi doo naanáshdláq da, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'áqgo ya'ahénzigo oskáqádná' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitáizníih gáníigo, Díi shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánádaakt'íi, bee shínádaadohíihgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldó' da'ch'iyááníi bikédé'go idee beda'iskaaníi náidnkáqgo gáníi, Díi idee besikanihíi shidíi nohwá idijookíi bee ánidégo Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi nnee bilgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bil isháq, biká'da'adáné yiká' dahdésníi. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíiníi shegodolníi: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé doleel! ²³ Bitsilke'yu náidaadilkidgo nkegonyaa, gádaahíidí'niigo, Hadn nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Lada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi baa ch'iníi doo? daahíidí'ni lé'e. ²⁵ Jesus gádaabihíi, Doo Jews daanlíi dahíi ízigo binadaant'a'íi isná ádaayíisigo yá nadaant'aah; la'íi nnee yánadaant'aahíi ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Ái k'ehgo doo ádaano't'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'éehíi dá'iké'yú nagmaahíi ga'at'éé le'; itisgo nandeehíi kánada'iziidíi ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíihíi itisgo at'éehíi, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi néé, ya' bána'iziidhíi néé? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi go'íi. Áiná' shihíi nohwá na'iziidhíi k'ehgo nohwitah nshíi. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíi da'akú shíi daanohtíi ni': ²⁹ Beshik'eh doleehíi shiTaa shaa gon'ááníi k'ehgo, benohwik'eh doleehíi nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdihíi nohwíi da'asháq doleel, la'íi nant'án dahsdaagee dahnadaasóltáq doleel, Israel nakits'ádah hat'í'íi bá nadaano't'aah doleel.

31 Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiniil hat'íí, t'oh naghái ch'ilch'íhí k'ehgo ádaanohwidoliigo: 32 Áiná' ni ná osékaad ni', ni'odlái doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú ndzilgo ánadaandle'. 33 Peter Jesus gáyihii, SheBik'ehí, niil ha'ánshteeshgo, niil shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'aa. 34 Jesus gánábildo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsi da, shíldi'niil, nildish'ni. 35 Jesus gádaabihii, Nohwibestso bizis la'íi izis bena'iltinií la'íi nohwikee ik'e'anhii da'ádihgo odaanohwil'a'ná', ya' dahat'íhita bídaanođih lá née? Doo hat'íi da, daabihii. 36 Áigé' Jesus gádaabihii, K'adií hadn bibestso bizis la'íi izis bena'iltinií gólínií daidoné': hadn bibéshbe'idiltishé da'ádinii bí'ícho baa nahónihgo la' nayóhíh. 37 Díi bek'e'eshchiinií dá be'ashi'dilne' goz'aa, nohwildish'ni, Begoz'aanií doo yikisk'eh ádaat'ee dazhí' bíl da'ch'ótag lé'e: hat'íi baa shak'e'eshchiinií dawa begolne'go goz'aa. 38 Bitsilke'yu gádaabihii, NohweBik'ehí, dín'íi, kúnko bésh be'idiltishé naki silaa. Jesus gáníi, Dá'aał.

39 Da'ch'iyáágé' ch'inyáago dził, Olives holzéhi, si'aaýú onadáhí k'ehgo ákú onádzaa; bitsilke'yu biké' onákai. 40 Akú nyááyú gádaabihii, Nakída'dintaahí bídaanođzil doleehíi bigha da'okaał. 41 Tséé bee its'idesne'i hayú naltó' shíhíi dávik'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okał gáníigo, 42 ShiTaa, ni hánt'íyú ánágot'ílyúgo, díi hishdlał doleehíi shich'á'zhí' ánlé': áiná' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 43 Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bíl ch'í'nah adzaago, ndzilgo ánábiidlaa. 44 Dázhó biniigodelzaago dázhó ndzilgo okał lé'e: áik'ehgo bidihíi biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. 45 Okałhge' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bíl daagozhó dahií yik'e da'íhoshgo, yaa nyáágo, 46 Gádaayihii, Hat'íi bigha da'ohosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahí bídaanođzil doleehíi bigha da'okaał.

47 Jesus t'ah yakti'ná' nnee baa náńsáá lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adáhí bíl itah nínihi, bádn higaalgo, Jesus yit'ahzhí' nyáágo yizts'os lé'e. 48 Jesus gábihii, Ya' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shizaa nínt'aaago ch'ishí'naah née? 49 Jesus yit'ahzhí' naziinií hago ágone' shíhíi bíl ídaagoziigo gádaanii, NohweBik'ehí, ya' bésh be'idiltishé bee da'ntish née?

50 Okałh yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi la' yónt'izhgo dihe'nazhíneégo bijaa naidnłgizh lé'e. 51 Jesus, Dákozhí' áshle', daabihii lé'e. Án bijaa'íi yedelniigo náyilzii. 52 Áigé' Jesus okałh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi siláada yánadaant'aahíi, la'íi nnee yánaziinií nádaabidilteehgo baa hikaihií gádaayihii, Ya' bésh be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaanołniigo nánolsáá née, in'íhíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? 53 Dawa jji da'ch'okaał goz'aa yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adií bee nohwik'eh, godihíi bee nohwinawod gozłj.

54 Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okałh yebik'ehi da'tiséyú sitini bikihyú yił hikai. Peter da'anahge' iké' higaal. 55 Okałh yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih bínaa lé'dit'íh yune' ihí'gee dedaach'idishjeego ch'íidnezbih, Peter ákú itah nezdaa. 56 Isdzán na'iziidií Peter kó'zhí' nezdaago yiłtsaa, yineł'íigo gáníi, Dín nneehí Jesus yił na'aash ni'. 57 Áiná' Peter isdzánhíi gáyihii, Dah, án doo bígonsi da. 58 Áigé' dé't'ihé hik'e la' nnee biłtsaaago gánábildo'niid, Ni ádó' ái itah níi. Áiná' Peter nneehíi gáyihii, Doo ái itah nshłj da. 59 Dał'a'á lenádihikeez hak'e la'ihíi gánábildo'niid, Da'aniiigo dín nneehí Jesus yił níi ni'; Gálileegé' nneehi

nlii. ⁶⁰ Áiná' Peter nneehíí gánáyíldo'niid, Shíí hat'íí nniigo ánnii shíhíí doo bígonsi da. T'ah yałt'igo tazhik'áné ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'i' nánese'go yineł'íid. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shíłdinnił, biłnii n'íí yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáágo dážhó doo bił gozhóq dago hichag lé'e.

⁶³ Nnee Jesus yináadaadz'iinihíí baa daadloh la'íí ndaabinłhaal lé'e; ⁶⁴ La'íí bináá nada'ist'igo biniyú nádainłs'íná' nayídaadiłkid gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadń únłnłs'i' shíhíí nohwił nagólni'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'i' yádaakt'igo daayoch'íid lé'e.

⁶⁶ Hayíłkááyú nnee báyaníí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'adzaage' yánadaaltihíí bich'i'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłnii, ⁶⁷ Ni Christ níłi' nées? nohwił nagólni', Áiná' Jesus gádaabiłnii, Shíí nohwił nadaagoshni'yúgo doo daashołłąą da doleeł go'íi: ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'i' hanádaadołdziih da, doo ch'ínadaashidoł'aa da go'íi. ⁶⁹ Koge' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binawodi dihe'nazhińéégo shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. ⁷⁰ Dawa gádaabiłnii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biye' níłi' nées? Áík'ehgo gádaayiłnii, Da'áígee ádaashíłdołnii. ⁷¹ Hat'íishą' bighą la' nnee baa yánánalıti' doleeł? Alk'iná' dabíi bizé' yee ánniidhíí daadesiits'ąą, daani.

23

¹ Nnee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'i'yú Jesus yił onalsąą. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Dín nneehń dénchó'égo ılch'ígó'aahgo nnee ch'aoyihłkaad, Caesar doo bich'i' nadaahołnił da, nohwiłnii la'íí, Shíí Christ, ízigo nant'án nshłi, nii. ³ Pílate Jesus nayídiłkid gáyihniigo, Ya' ni Jews ízigo binant'a'í níłi' nées? Da'áígee ánnii, biłnii, Jesus. ⁴ Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí nnee dała'at'éehíí yich'i' hadziigo gáníí, Dín nneehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosłs'íid. ⁵ Ndi dayúweh gádaani, Gálileegé' ılch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolłgee nnee dahot'éhé yił daagoshkish, áíge' kú ben-gonyaa. ⁶ Pílate díi yidezts'ąąná' na'ódiłkid gáníigo, Ya' dín nneehń Gálileegé' nagháhi nées? ⁷ Hérod yánant'a'íi yiyi' naghaa lágo yígols'íid, áíge' Hérod bich'i' obidol'aad, Hérod k'adıí Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiłtsąąná' dážhó yaa bił gozhóq: láągo baat'ínzihíí bighą doo áníiná' yiłséh hat'íi da lé'e; godiyihgo áná'ol'íłi' la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'ódiłkidgo nzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'íi biłnii da. ¹⁰ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bit'ah nazji, baa dahdaagoz'aaníí yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íí bisiláadahíí Jesus yaa daadlohgo yedaandı't'íih lé'e, áíge' dážhó nłt'éégo yik'e da'ilaago Pílate bich'i'yú onádaıs'a'.

¹² Hérod la'íí Pílate díi dabí'ıltséná' dážhó doo ılch'i' at'éé da n'íí, áníta ái bijji ılł'eké silji lé'e.

¹³ Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nadaant'aahíí la'íí nnee dała'áyílaago, ¹⁴ Gáyihni, Dín nneehń nnee ch'aoyihłkaad daadołniigo shaa bił nolłkaihn nohwińáál nahódełkid ndi baa yádaakt'ihíí doo da'ani dago bi'at'e' nłt'éégo bígosłs'íid: ¹⁵ Hérod bich'i'yú odaanołwił'a' ni; áiná' Hérod díi k'ehgo bígols'íid: doo hat'íi yighą zidee bik'eh da, doo hago ánat'íi da. ¹⁶ Áík'ehgo habí'ıltsaasgé' ch'ínanshteeh. ¹⁷ (Da'adaągee kogo goz'ąą lé'e, nnee la' ha'ásitini bich'i' ch'ínálteeh.)

18 Nnee dála' nádidilghaazhgo, Ái nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánłteeh, daanńi lẹ'e: 19 (Nnee Barábbas holzéhi křh goznılı́ biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, ła'íi nnee nastseedhíi bighą ha'ábı'dolt'e'.) 20 Nnee dała'adzaahíi Pílate bich'ı' hananádzii, Jesus ch'ínáyılłteeh hat'ııgo. 21 Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanńi, Tsı'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé, tsı'ılna'áhi bíhołkałgo zodeé. 22 Taadngee Pílate gánádo'ńiid, Hat'ıi bighą, hat'ıi bee nchọ'go adzaago? Shıi dıń nneehń doo hat'ıi yighą datsaah dago bígosılłııd: áık'ehgo habı'ılłsaasgé' ch'ínánłshteeh. 23 Áiná' nnee dała'at'éełhıi nawode daadilwoshgo gádaanńi, An tsı'ılna'áhi bíhołkałgo datsaah dáıık'eh: daadilwoshıi bee nnee dała'at'éełhıi ła'ıi okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehıi itis okai. 24 Áık'ehgo Pílate nnee dahádaat'ıinıi begolne'go ngon'ąą. 25 Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'ıi, nnee nastseedhıi bighą ha'ábı'dolt'e'ihıi ch'ínánłłłıi, nnee nádaabokeedhıi bighą: áıgé' Jesus nneehıi dahádaat'ııııı yádaabile'go yaa yidin'ąą. 26 Siláada Jesus yıl dahnasáayú ła' nnee Simon holzéhi, Cyrénege' gólını, k'edolzaage' nadalı yıká ádaanńııdgo tsı'ılna'áhi yıká' dahdaıstaą, an Jesus bıne'ge' yá yogheelgo hıgaal.

27 Nnee dázhó káągo bıké' nałseeł, isdzáné alđó' Jesus yaa chał daadilwosh lẹ'e. 28 Jesus bich'ı' adzaago gádaabılłńıi, Isdzáné Jerúsalemgee daagonońıi, doo shıi shaa daalchag da, dánohwıi ła'ıi nohwıchągháshé baa daalchag. 29 Isdzáné doo da'ılłchıi dahıi, bıııshch'ıd biyi' doo mé' daagoleeh dahıi, doo daabi'dılbe' dahıi bııııı daagozhóq doleeł, daach'ıdidoonııkıi dahadıi bıııı bıká' ngowáh. 30 Ła'ıi gádaanńi doleeł, Dzil ncha'a'i, nohwıká'zhı' nahıgeeh le'; ch'ınálk'ıdıi, nohwık'i goziid le'. 31 Ch'ıl daadot'ııızná' dıi ye'ádaadzaayúgo, náhısgayúgohıi hago ágone'? 32 Ła' nnee naki nchọ'go ádaadzaahıi bıłgo kıl onazáá lẹ'e, nadaaki'dıtseedyú. 33 Akú Cálvary golzeeyú kıl nánzáyú tsı'ılna'áhi bıdaahaskał, nnee nchọ'go ádaadzaahıi alđó', Jesus ba'ashhahgé' dá'a'lan, ła' dihe'nazhıneégo, ła'ıi be'eshganzhıneégo.

34 Jesus gánıi, ShiTaa, dıi nchọ'go ádaat'ııhıi bighą baa nádaagodıń'aah; doo yıdaagolı dago ádaat'ıı. Áıgé' bıdııyágehıi ılłta'ısńııgo yıghą da'dılloł. 35 Nnee bıı'ahgé' nazııgo daabıneł'ıı. Nant'án daanlııńıi alđó' Jesus yaa yádaaktı'go yaa daadloh gádaanńııgo, Ła' nnee hasdádaayıńııná' bıı alđó' hasdá'adólłteeh le'at'ehı, bıı Christ, Bık'ehgo'ıhı'nań habıłłııńıı nlıııyúgo. 36 Siláada alđó' bedaanıt'ııhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'ı' dahııda'olłı lẹ'e, 37 Gádaabılłńııgo, Ni Jews ızıgo bıNant'a'ı nlıııyúgo, dani hasdá'ánłłteeh. 38 Jesus bıı'ehgee Greek, Latin, ła'ıi Hebrew k'ehgo k'e'eshchııı lẹ'e, gágołzeego, DÍI JEWS ÍZISGO BINANT'A'ı NLIı.

39 Nnee nchọ'go ádaadzaahıi, áıgee tsı'ılna'áhi yıdaayıskahıi dała'a beńdıı'ııhgo gá bııńıı, Christ nlıı lẹ'eyúgo hasdánohwıléh, ła'ıi ni alđó' hasdá'ánłłteeh. 40 Áiná' ła'ıihıi áı anııhıi gáyıńıı, Ya' doo Bık'ehgo'ıhı'nań beńldzıd da, ni alđó' dákoł nııııgonłł'ée, dáleł'eego nohwá ngot'ąą? 41 Nohwıı da'ánohwıdıne' dáıık'ehyú ánohwı'delzaa: áına' dıń nneehń doo nagontı'og ye'at'ehı da. 42 Áıgé' Jesus gáyıńıı, SheBık'ehń, nant'áayú nııııııı shénałńııh doleeł. 43 Jesus gá bııńıı, Shıi da'anıııgo ganııdışńıı, Dıı ııı dázhó gózhóq goz'ąayú shıı nlıı doleeł. 44 Dáha'ız'ąage' taanıı nehenkeéızgo dahot'ehé godıłhıı gozlıı lẹ'e. 45 Ch'ıgona'ái bıch'ą'ıdıdıńııńıı ásdııd, křh bııı' da'ch'okąąhıı bııı' yune' daadıntsoozı ılł'edłáad lẹ'e.

46 Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee ánniidná' dá'íké'yú nádeyol. 47 Siláada yánant'aahi díí ánágot'íidíí yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo gáníí, Da'aniigo dín nneehñ nnee nt'éhi nlii lè'e. 48 Nnee daadéz'íigo lǎágo dała'adzaahíí dawa ánágot'íihíí daayiltsaago bijíílahzhí' nádaints'íná' onáskai. 49 Jesus yídaagolsiníí dawa la'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí aṅahgé' nazíigo díí ánágot'íihíí daayiltsaą lè'e.

50 La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánadaaltihíí itah nlini; nnee nt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlii: 51 (Nnee yánadaaltihíí nadaagoshchíigo ánáda'ol'íidíí Joseph doo hwaa itah ánát'íid da:) án Jews daanlini bikíh gozníl Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíí ya'ohíí lè'e. 52 Díí nneehñ Pílate yich'i' oyáá, Jesus bits'ihíí yiyókeedgo. 53 Tsí'ihna'áhi yiká'gé' nanáidntíigo nak'ǎ'ligaihi yik'iyidesdiz, áigé' tsébií'i'ángo ágolzaa yuṅe' nyintíí lè'e, doo hwahá hadñ ákóne' nnilteehe da. 54 Jews daagonksiníí bijíí bee nkegonyaago ilch'i'golne'íí bijíí lè'e. 55 Isdzáné Gálileegé' Jesus yil hikaihíí tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíí hago'at'éégo nniltíí shíhíí daayiltsaą lè'e. 56 Onákaiyú hikagolchini la'íí ik'ah yil ilch'i'daizlaa; áigé' Jews daagodnksiníí bijíí hádaayoł, dangot'aą lè'ehíí k'ehgo.

24

1 Ái iskaą hik'e godilziníí bijíí dázhó t'abígo tsébií'i'ányú hikagolchini ilch'i'daizlaa n'íí odaizné', la'i áldó' yil hikai. 2 Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'áą n'íí yó'olyiz lè'e. 3 Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ bits'ihíí doo hwaa da lè'e. 4 Hayúshǎ' daanzíná' nnee naki bidiyagé dázhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazíí silíi: 5 Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabilnii, Hat'íí bighǎ hiñáhi nanezna'íí bitahyú hádaadel'íí? 6 Áñ doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiñii n'íí bénádaaḡñiih shí, 7 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee binchǎ' daagolíníí baa shich'ilteehego tsí'ihna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jíí hileehgo naadiishdáh. 8 Áik'ehgo áí áníí n'íí yénadaaḡñiih. 9 Tsébií'i'áḡgé' nákaiyú lats'adáhií la'íí la' Jesus biké' hikahíí áldó' bil nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary, James bimaa, la' isdzáné bilgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo ádaañii daanzigo doo daayodlaą da. 12 Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádidwod; hayaa adzaago ákóne' déz'íid, nak'ǎ'ligai n'íí daazhógo sinilgo yiltsaą, áik'ehgo t'aązhí' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

13 Da'ái bijíí la' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gots'idi dah-gostǎ'yúshígotah, Emmáus golzeeyú dezhaazh. 14 Díí ánágot'íihíí dawa yaa hł nagoln'i'go goldoh. 15 T'ah yádaakti'go hł nagoln'i' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bil dahiskai. 16 Áiná' daineł'íí ndi hadñ át'íiníí doo bídaagotsíid da alzaa lè'e. 17 Jesus gádaabilnii, Hat'ííla baa hł nagoln'i' goldoh, doo nohwił daagozhógo dago? 18 Dała'á, Cléopas holzéhihíí, gábilnii, Ya' dání zhǎ Jerúsalemyú asta'nyáhi, áníí áigee ánágot'íihíí doo bígonłsı da née? 19 Hago ágolzaahi áldoñii? nii, Jesus. Áik'ehgo gánádaabildo'niid, Jesus, Názarethgé' nlinihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, dázhó íziso ánáol'íihí, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee dawa binááñhi áñ'nii. 20 Áñ dánohwíí nohwi'okaąah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistíi, áigé' tsí'ihna'áhi yiká'

daizes-hij. ²¹ Áiná' nohwí Israel hadaasiit'i'íí hasdánohwiñiil láá daandzi: n'íí díí ánágot'ijl n'íí yúshdé' taagi jji silij. ²² Nohwitahe' lá' isdzané nohwíl díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dážhó t'ábjná' tsébi'i'ányú okai láá; ²³ Ndi Jesus bits'ihíí ákú doo hwaa da láágo, t'áazhi' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'i' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiñii, Jesus hiñaa. ²⁴ Lá' bíl nahikaihíí tsébi'i'ányú okai, isdzané da'adaanii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. ²⁵ Áíge' Jesus gádaabiñii, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanoñihi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáhah daahóldlaah da: ²⁶ Christ áik'ehgo biniigodilne'go áíge' yee íziso at'ééhíí baa godidot'aalgo dávik'eh láá née? ²⁷ Mosesgé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí ádaaniihíí dawa, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabíí baa k'eeshchiinií hat'íí golzeego ágolzeehíí yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezh'aazh n'ííyú dá'ad nikáh: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Niñ nahátqa le', daabiñiiigo nádaabokqaah; alk'iná' o'í'áá, k'ad t'é' goleeh, daabiñii. Áik'ehgo yil ha'ákaiyú yil naháztaqa. ³⁰ Da'iyaaqo bíl dinezbjhgó bán náidn'aqo ya'ahénzigo oskaqádná' ilk'iyíné'go baa daizné'. ³¹ Áníta áígee hadn' át'ij shihíí nzhogo daayiltsaa; nt'éégo Jesus dádainel'ijzh' yit'aa tsídaazghal. ³² Gádaakild'nií, Nohwijíí dážhó dilti' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'i' ya'it'í'ná', án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íí niigo aníhíí baa nohwíl nagolni'í'ná'. ³³ Áíge' dagoshch'i' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú láts'adáhií lá'íí nnee lá' ishah dála'adaat'eego baa n'ááz, ³⁴ Nt'éégo gádaabiñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'i' ch'í'nah ádilzaa áldó'. ³⁵ Nnee áni n'áázhíí itínyú hago ágodzaahíí, lá'íí hago at'éégo Jesus bán ilk'iyíné'gee yínadaagosdzijidíí yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí áí bitah sizij silijigo gádaayiñii, Ilch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ³⁷ Ndi bíl díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsaa daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íí bigha tsídaadoiyiz? Hat'íí bigha na'ódikidíí nohwíni' biyi' begoz'aa? ³⁹ Shigan lá'íí shikee daanél'ij, da'anii shíí ásh't'ij: shídaadoñih, áik'ehgo bídaagonol'sijh; ch'iidn bits'i' lá'íí bits'in doo golij da go'ij, daal'ij go'ij nkoh, shíí shits'i' lá'íí shits'in golij. ⁴⁰ Anniidná' bigan lá'íí bikee yil ch'í'nah áyíílaa. ⁴¹ Dážhó bíl daagozhóq lá'íí bíl díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odlaa daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'íhita hidáqahíí lá' daasolné' née? ⁴² Lóg sit'éédhíí lá'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál yíyáá lé'e. ⁴⁴ Áíge' gádaayiñii, T'ah nohwíl nshljiná' díí bee nohwíl nadaagosisni' go'ij, Moses ngon'áá lé'ehi shaa k'eeshchiinií, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'aa, daanohwíldishnií ni'. ⁴⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eeshchiinií hat'íí niigo aníí shihíí bíl idaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shíí Christ nshl'ni, shiniigodilne'go taagi jji hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchij, áik'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Lá'íí Jerúsalemgé' godezt'i'go shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íí bitahyú, bídaanchó'íí yich'á'zh'í' ádaane'go binchó'híí bigha baa nádaagodit'ah golzeego. ⁴⁸ Díí daal'ij go'ij ákoh baa nadaagolni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áání nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísóltqa, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áíge' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yił ch'ékai, Béthanyzhí', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaqad, Nohwiya gozhó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaqadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaqadgé' Jerúsalemyú onákai, dázho bił daagozhógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'aa yune' dáda'okqah nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ yíl nlií, Yati'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nlií. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ yíl nlií. ³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'íí. ⁵ Got'iiníí godíhíyú idindláád; godíhííí got'iiníí doo yitis nlií da.

⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Án Begot'inihíí nnee yíl nagolní'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlaq̄ doleelgo. ⁸ John doo Begot'iiníí nlií da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'aníí Begot'inihíí nnee ni'gosdzán biká' daagolíiníí dawa bee daayo'íí. ¹⁰ Án ni'gosdzán nneehíí yitah silíí, án ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíí doo bídaagotsí da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'íí da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaq̄díí, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daaleehgo yaa goden'áq̄: ¹³ Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nádaagosdlií. ¹⁴ Yati'íí nnee silíígo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bílgoch'oba'íí la'íí da'aníí ágot'éhi nlií, (Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' da'á'áhi nliíhíí bighá ízisgo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihíiltsaq̄ ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníígo, Dín áldishnii ni', ágádéníid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bighá shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyííiníí nohwaa hi'né', bílgoch'oba'íí daliké'go nohwaa hi'níí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'aq̄ lèk'e, áídá' bílgoch'oba'íí hik'e da'aníí ágot'éhi Jesus Christ yíl nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yo'íí da; biYe' da'á'áhi Bik'ehgo'ihí'nañ ádíbóltq̄'ihí, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okaq̄h yedaabik'ehi hik'e Lévités daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láq̄ ánt'ee? daabihíígo nabídaadikídá' John gáníí lèk'e, ²⁰ Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayí'í'go da da'aníígo ádaa nagolní'. ²¹ Áídí' nayínádaadikíd, Hadín ánt'éé gá? Elías nííí née? Dah, doo án nshíí da, níí lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí née? Dah, níígo hadzii. ²² Gánádaayíldo'níid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíl nagolní'go hadín daanohwides'a'íí bíl nadaagohíilní'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áídí' gáníí, NohweBik'ehí' bádíhyú ílch'ígodezdq̄hgo ádaahle', dishniiigo shíí da'igolííyú dilwoshi nshíí, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadikíidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadikíidgo, Doo Christ nííí dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidihíí nííí dadá', nt'é bighá baptize án'íí? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íí: áídá' la' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonofsí dahí; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sííí da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnííiníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskq̄h hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'íígo gáníí, Daadeh'íí, dibelíí bíZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéhi áídí' higaal! Án ni'gosdzán biká'

nnee bincho'íí da'ííí yilchihih. ³⁰ Dín áldishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólíhíí bighá shitisgo at'éé. ³¹ Dashíí ndi doo bigonş da ni': áidá' Israel hat'i'i bil ch'i'nah ágolne'híí bighá tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolni'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'íí. ³³ Shíí ndi doo bigonş da ni': áidá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'n shich'i' gánniid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'i' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'ínií, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí at'éé. ³⁴ Díí hiltşaq hik'e baa nagosisni', Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' laq, dishniigo.

³⁵ Iskaq hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazí'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaine'íí'go gánniid, Daadeh'íí, dibehíí biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágániigo daabidezts'aqgo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'íígo biké' hí'ashgo yiltsaqgo gáyihni, Hant'é biká hanohtaago aht'íí? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíí? ³⁹ Jesus gádaabihni, Yushdé' ákú dokángo bígonokşih. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíí yídaagoşíid, t'ahbídí' gonenádn ledihikeçzyú nákaigo, ákú dá yil naháztqá lék'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John ániíhíí daidezts'aanii, Jesus yiké' ó'áázhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyihni, Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yine'íí hik'e gáyihni, Simon, Jona biye' nlini, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaq hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínáál, yilni. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip áldó' áidí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyihni, Jesus, Joseph biye', Názarehdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchíí lék'ehi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí áldó' bak'eda'ashchíí lék'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábihni, Hant'é nzhooníí Názarehdí' behagowáhşq? Philip gánábikdo'niid, Ákú dot'aashgo bígonokşih. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'i' higaalgo yo'íígo gáníí, Da'anii Israel hat'i'íí nlini kudí' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábihni, Hagot'éégo shígonokşí? Jesus gábihni, Philip doo hwahá níká ánií dadá', fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí ni'. ⁴⁹ Nathánael gábihni, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlini láq; Israel hat'i'ihí ízigo biNant'a' nlini láq. ⁵⁰ Jesus gábihni, Fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí nildishnii n'íí bighá shondlaq née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'íí doleeł. ⁵¹ Jesus gánábikdo'niid, Da'anii, da'aniigo gánohwíldishnii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yáá ilts'á'álnéhego shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodi' hayaago ildenánádikahgo daah'íí doleeł.

2

¹ Taagi hileehíí bijíí Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus bááhi itah lék'e: ² Jesus áldó' bitsilke'yu bilgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdíidá' Jesus báq gábihni, Dasts'aa bitoo ásdíid. ⁴ Jesus gábihni, Shímaa, hago laq ánishléhgo ánnii? Shágoz'aanii doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báq nada'iziidíí gáyihni, Hant'é daanohwílniyú dakú ádaat'íí doleeł. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán şinil, Jews daanlini daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisí bighá, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tádin

gallons dávik'eh lèk'e. ⁷ Jesus gádaabiñii, Túsíí tú bee hada'dołbi. Áík'ehgo dáhalk'ılgo hada'desbı. ⁸ Jesus gánádaabiñdo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaanıı bich'ı' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaq. ⁹ Bik'ehgo da'idaanıı tú dasts'aa bitoo silıñhı yizlıh, hadı' hıdziid shıhıı doo yıgólşı dago, (nada'iziidıı tú sadaiziidıı zhá yıdaagołşı ndihıı,) bik'ehgo da'idaanıı nnee niñéhi yıká áñniidgo, ¹⁰ Gáyılñii, Nnee dawa da'ıdąq débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihıı ntsé yita'ıkaah; áidı' dahádaat'ıızhı' da'odlaqadá' doo nzhọq dahıı yita'ıkaah: áidá' nihıı dasts'aa bitoo nzhónihıı áñıta bitasırkaq. ¹¹ Áı Jesus dantsé godiyıñgo adzaa, Gálılee biyi', Cána golzeegee, áik'ehgo ızisgo ye'at'éhi bee bıgozıid; áidı' bitsılke'yu daabosdlaqad lèk'e.

¹² Dıı bikédı'go Capérnaum golzeeyú bíı hik'e báq, bik'ısyú ła'ıı bitsılke'yu yıl okai; akú da'akwii bedahıskaq.

¹³ Bitis-hagowáh n'ıı bıná'godıñıñgo Jews daanlıni da'ıyaqahıı biká' ngonyáago Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okaqah goz'aq yune' nnee ła' magashi, dibelıı, hawúcho baa nadaahıñıhi, ła'ıı zhaali ılkáh ch'ıdaiñıñıı binasdziid yaa naháztąago yıká nnyáá. ¹⁵ T'óól ıknénasgisıı ı'áyıląago dawa, dibelıı, magashita bıłgo da'ch'okaqah goz'aq biyi'dı' ch'ınihiyood; ła'ıı zhaali ılkáh ch'ıdaiñıñıı bizhaalıhıı yayinkáq, áidı' zhaali yıká' ılkáh ch'ınádañıñıı naz'aanıı nanyihesgo'. ¹⁶ Áidı' hawúcho baa nadaahıñıñıı gáyılñniid, Dııhıı ch'ıdaahohñıı; shıTaa bikıñhıı kıñ biyi' na'ıñıhi ádaagoł' hela'. ¹⁷ Nikıñhıı dązhó godilzinıı begoz'aq doleełgo dązhó háshı'ıñhıı bighą shidizıdee, golzeego bek'e'eshchiinıı bitsılke'yu yınádaalñii.

¹⁸ Áidı' Jews daanlıni gádaabiñii, Nt'é godiyıñgo be'ıgózınıı nohwıl ch'ınah áne', dıı ánant'ııñhıı bighą? ¹⁹ Jesus gádaabiñii, Dıı kıñ biyi' da'ch'okaqahıı qal nanádaagoñııłgo, taagi jıı hıleeego ánágoshdle'. ²⁰ Jews daanlıni gábiñii, Dıı kıñ biyi' da'ch'okaqahıı ágolne'go ndıdın gostán legodzaa, áidá' nihıısha' taagi jıı hıleeego ánágodle'? ²¹ Nıı bíı bits'ıhi kıñ biyi' da'ch'okaqahıı k'ehgo yaa yaktı'. ²² Jesus daztsaqadı' naadiidza-adá' bitsılke'yu nt'é niı n'ıı yınádaalñii; áik'ehgo Bik'ehgo'ıhi'nañ biyati' bek'e'eshchiinıı ła'ıı Jesus áñıı n'ıı daayosdlaqad lèk'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'ıı bee bıná'godıñıñgo da'idaanıı bıjıı, Jesus akú itah nlııgo nnee łaqago daabosdlaqad, godiyıñgo áná'ol'ıñhıı daayıltsaqadá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehıı doo yada'okıı da, nnee dawa yıgólşıñhıı bighą. ²⁵ Doo hadın nnee ye'at'éehıı baa bıł nagolñı' bik'eh da; dabıı nnee ye'at'éehıı dawa yıgólşıñhıı bighą.

3

¹ Nnee Phárisees daanlıniı itah nlıni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlıni lèk'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyáago gáyılñii, Ni, ıłch'ıgó'aahıı nlıni, doo hadın godiyıñgo áná'ol'ıñhıı áñ'ıñhıı áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ıhi'nañ yıl nlıyúgo zhá: áı bighą Bik'ehgo'ıhi'nañ bits'á'dı' ıłch'ıgó'aahıı nlııgo bıdaagonłzı. ³ Jesus gábiñii, Da'anıı, da'anıigo gánıdışñii, Nnee nágosdlııyúgo zhá Bik'ehgo'ıhi'nañ bılałt'áhgee daanlıniı itah nlıı doo. ⁴ Nicodémus gábiñii, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyan silııdádá? Ya' komaa bıbishchid bıh nách'idáhgo nágoch'idleeh nee? ⁵ Jesus gánıı, Da'anıı, da'anıigo gánıdışñii, nnee tú bee ła'ıı Holy Spirit bee nágosdlııyúgo zhá Bik'ehgo'ıhi'nañ bılałt'áhgee goz'aq yune'

ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiní kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiní spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishniihí bighá. ⁸ Nyolí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolí, hayúgo nyolí doo bigonśí da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiní ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábiñii, Hagot'éégo laą ágohñihi? ¹⁰ Jesus gábiñii, Ni Israel hat'i'i yił ch'ígó'aahi nłjídá', díishá' doo bigonśí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánidishñii, néé bídaagonzinií zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiní zhá baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'í doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehí baa nohwil nagosisni' ndi doo shondlaą dadá', yaaká'yú ágot'eehí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaą? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bił ogoyáá da, shíi nnee k'ehgo Niyááhí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshlii.

¹⁴ Moses da'igoljyú t'iish dahyidnłtjiihí k'ehgo, shíi áldó' nnee k'ehgo Niyááhí dahshidi'dolteek: ¹⁵ Hadín shosdlaądihí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hiąaa doleełhí bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán biká' nnee dázhó bił daanzhóqhií bighá biYe' dała'áhi yaa yinłtj, áík'ehgo dahadín bosdlaądihí doo da'ılıi hileeh da, áídá' ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hiąaa doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyin'a'íi ni'gosdzán biká' nnee doo yił ch'ígóweh doleełhí bighá nkeyin'a' da, áídá' ni'gosdzán biká' nnee bíi bee hasádokaahí bighá.

¹⁸ Hadín bosdlaądíi doo bił ch'ígódeeh da: áídá' hadín doo bosdlaąd dahíi ilk'idá' bił ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi doo yosdlaąd dahíi bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bił ch'ígódih, begot'iiní ni'gosdzán biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiní bił daanzhóq da, chagołheel zhá bił daanzhóq, nchó'go ádaat'eehí bighá. ²⁰ Dahadín nchó'go at'éé lək'yúgo, got'iiní bił nchó', bi'at'e' nchó'íi doo bígozjiih hat'jii dahíi bighá, doo got'jyú ch'égháh hat'jii da. ²¹ Hadín nłt'éégo at'ééhií, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éégo bígozjiih doleełhí bighá got'jyú ch'égháh.

²² Ái bikédí'go Jesus, bitsilke'yu biłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dé't'ihézhí' yił naháztąą lək'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágołjii, Sálimhíi bit'ahyú, akú tú ląáhíi bighá: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okąqzhinéégo táko'digisií yaa ládaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihii, Ich'ígó'aahíi nłini, nnee Jórdan túnlínií hanaayú bił na'aash n'íi, baa nagolni' n'íi, án kú naghaa, baptize ádaai'jiiigo nnee dawa bich'j' ni-hikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'jii át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaanołsigo, Shíi doo Christ nshłjii da, dishñii ni', dabínségo bidol'aadí nshłjii. ²⁹ Ishkiin niñéhíi na'ilíln yił niñéhíi, bíi niñéhi at'éé: niñéhíi bit'ekéhíi, bíyést'sąągo sizjigo, bizhii yidits'ago dázhó bił gozhóq: ái k'ehgo shíi áldó' dázhó shł gozhóq siljii. ³⁰ Bíi itisgo bá godigháh, áídá' shihí t'ąqzhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíi dawa yitisgo nłjii: hadín ni'gosdzán biká'gee nliiní ni'gosdzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehí zhá yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíi dawa yitisgo nłjii. ³² Áń nt'é yo'iiní, nt'é yidezts'aani, ái dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadín bosdlaąd da. ³³ Hadín yaa nagosni'íi bosdlaądíi, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii laą niigo

yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ bides'a'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biy-ati' yee yakti': Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit doo yídaanel'aago baa yiné'da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bił nzhooqo dawa yebik'ehgo yaidin'áá. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yosdlaqádíi, ihí'naa doo ngonel'áá dahíi yee hiñaa doo: dahadín doo yosdlaqád dahíi ihí'naa doo yíłséh da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíi bitisgo Jesus biké' anátseehíi áyidedlaago, la'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzijgo Jesus yígolsíidá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize ál'íi da, bitsilke'yu zhá.) ³ Judéadi' Gálileeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lék'e. ⁵ Áígee kñi goznilyú nyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íi bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleehe goz'áá. Jesus higaalgo isk'áhníyááyú hiyaago túhahidleehege dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'íłsñh, biñii. ⁸ (Bitsilke'yuhíi kñi goznilyú hidán nadaihiñiihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nlinihíi gábiñii, Hant'é lá bighá ni, Jew nlíni, shíi Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliinií doo ilch'í'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiñii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íi, la'íi hadín, Tú shá ná'íłsñh, niñiihíi bígonłsyúgo shí'ókéed doleeł ni', ák'ehgo tú bits'á'dí' ihí'náhi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleeheíi yúyah: áidá' hadí' tú bits'á'dí' ihí'náhi nádnsiid? ¹² Nisha' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidleehe nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi la'íi bichagháshé la'íi bimagashi da'idlqá ni'. ¹³ Jesus gánábildo'niid, Dahadín díi tú yodlaaní dibá' nánádleehe: ¹⁴ Áidá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaní doo dibá' nánáodleehe at'éé da; tú baa nsiidíi túhahidleeheíi k'ehgo biyi'dí' tú hanáníi doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'áá dayú níi doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díi tú áhñiihíi la' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleehego da, la'íi doo kú nánshdáhgo tú hanáhihdleehe dahíi bighá. ¹⁶ Jesus gábiñii, Ti'i, nika' biká nádndáhgo bił nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádih, biñii. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'ádih, nñiihíi da'anii áñii: ¹⁸ Nika' ashdlá'adá' k'adyúgo bił na'aashíi doo nika' at'éé da: díi da'anii áñii. ¹⁹ Isdzán gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi níiigo bígosíłsñid. ²⁰ Daanohwitaa n'íi díi dziłi biká' da'okqah ni'; áidá' nohwihíi, Jerúsalemyú zhá nnee da'okqahgo bá goz'áá, daadohñii. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaq, dahagee díi dziłi biká'yú, dagohíi Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkqah da doleeł. ²² Nohwíi nt'é daahohkqah shíhíi doo bídaagonłsñi da: néehíi nt'é daahohiikqah shíhíi bídaagonłsñi; hasdáchi'igháhíi Jews daanliinií bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okqahíi biyi'siziinií bee da'aniiigo shiTaa daayokqah doleeł kú begoz'áni at'éé: shiTaa híi ágát'éégo da'okqahíi yiká déz'íi. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ spirit niñi, hadín daabokqahíi biyi' siziinií bee da'aniiigo daabokqahgo dábi'eh. ²⁵ Isdzán gábiñii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonłsñi: án nyáágo dawa nohwíł nagolni' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábiñii, Shíi nich'í' yashti'ihíi án ánsht'ee.

²⁷ Ák'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yakti'híi bighá bił díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo la' gánniid da, Nt'é bighá na'ídnlkid? dagohíi, Nt'é bighá bił ilch'í' yánti'?' ²⁸ Ák'ehgo isdzán bitús da'akú si'áqádá' kñi

goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásh't'íidíi yaa shil nagosni'íi daahoktséh: ánásh' Christ at'íi? ³⁰ Áík'ehgo k'ih goznildí' dahnádnzqaq, bich'í' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokqaq, NohwiNant'a', ináá, daabiñiigo. ³² Áídá' gádaabiñii, Hidán hishaaníi doo bídaagonoksi da. ³³ Bitsilke'yu gádaahildí'ni, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Shin'a'n dabíi hát'íiyú ánásh't'íilgo, la'íi binasdziid bá laashke'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díi' daahiit'íih yidziisha' int'aqzhí', daadohni? Nohwil nagoshni', hadag ádaahnéhgo daadeh'íi; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ildlaadíi nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'í' nahi'niik: áík'ehgo k'e'dileehíi la'íi ildlaadíi bilgo dála' bil daagozhóó dolee. ³⁷ Díi beha'odzihíi da'anii ágolzee, La' k'e'dilee, la'íi ildlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahokldlaadyú nohwidé'a': nnee la'i k'ednláhi, binasdziid n'íi daahisolldlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásh't'íid n'íi dawa yaa shil nagosni', ñiihíi bigha k'ih goznildí' Samáritans daanlíni káágo Jesus daayosdlaad lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiñii: da'áígee sidaago naki beiskaq. ⁴¹ Biyati'híi bigha dayúwehégo káágo nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhíi gádaayíni, K'adíi doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danéé da'disiit'aqahíi bigha, la'íi da'anii ni'goszdan biká' nneehíi hasdáyiñiikíi, ái Christ nliigo bídaagonlzi.

⁴³ Nakiskaq hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagolni'go gánniid, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidn'síni at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyáadá' Gálileeyú daagolíni bil daagozhóogo k'edaabiñniid, Jerúsalemyú da'idaqagee ánat'íid n'íi dawa daayo'íi n'íi bigha: bíi áldó' da'idaqayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyílaa n'yú. Áígee nant'án la' biye' nñiih lék'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Ái nneehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáágo ya'ikonziidá' yaa nyáágo náyoskaq, Shiye' nánlziihyú ñnáh, yilniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábiñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íi izisgo ánágot'íikíi daah'íiyúgo zhá da'ohdlaq. ⁴⁹ Nant'ánhíi gábiñii, Shigowayú ñnáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábiñii, Nádnáh; niye' hínaa, nt'éé násdli. Nnee Jesus ánihíi yosdlaadgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaadá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bil nadaagolni', Niye' hínaa, daabiñiigo. ⁵² Nneehíi na'idn'likid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'aqzhí' bá nágodesdzaa lán? biñiigo. Gádaabiñii, Adaqadá' hayaazhí' dála'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígótsi, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hínaa, biñii ni': áík'ehgo osdlaad, la'íi bik'ih yune' naháztaaníi dawa áldó' da'osdlaad. ⁵⁴ Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáadá' díi nakigee godiyihgo adzaa lék'e.

5

¹ Díi bikédí'go Jews daanlíni da'iyaaqahíi begonyáadá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibelíi nahinih goz'aaníi bahgee túdahskaq lék'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aq. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihi káágo, bináá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilíhi áldó', tú dihi'náhi yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíi, nt'é yaa naghaa láshj

n'íí nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebíí bil legodzaago kah yaa naghaago áígee sitjii lèk'e. ⁶ Jesus bo'jidá' dásitjigo nzaad ogoyááhíí yígólsigo gábilnii, Ya' nándzii hánt'jii néé? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíí gábilnii, Tú nahinaagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnii, Nádnáh, biká'síntjiihíí dahnádné'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíí dagoshch'j' nádziigo yiká' sitjii n'íí dahnáyidné'go dahnásdzáá: áí Jews daagodnlsíníí bijjii lèk'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíí gádaayilnii, Díí godilziníí bijjii: biká'ntéhíí anané'go doo begoz'aa da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnii, Nnee náshilziihíí gáshilniiid, Biká'síntjiihíí dahnádné'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabádaadilkid, Nnee daat'éhi, Biká'síntjiihíí dahnádné'go dahnádnáh, nilniiid? ¹³ Nnee nádziihíí hadín nábilzii shíhíí doo yígólsj da: áígee nnee láádá' Jesus lahyúgo oyáá lèk'e. ¹⁴ Díí bikédí'go da'ch'okaaah goz'aa yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyilnii, Nlt'éé násíndljii gádnii áko: nchog'go ánáó'ne' hela', ágánándaayúgo dánko da'tiségo nich'j' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihíí Jesus at'jii, daayilnii. ¹⁶ Díí daagodnlsíníí bijjii adzaahíí bigha Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'jii.

¹⁷ Áídá' Jesus gádaabilnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníí bijjii begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé dahíí bigha, la'íí Bik'ehgo'ihina' shiTaa yilniiigo Bik'ehgo'ihina' yil da'la' nlijigo ádilziihíí bigha Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'jii. ¹⁹ Jesus gánádaabildó'niiid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihina' biYe' nshkíiníí, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánat'jiiigo hish'iiníí zhá: shiTaa ánat'jiihíí k'ehgo shíí áldó' ánásh't'jii. ²⁰ ShiTaa shíí biYe' nshkíiníí dázho bil nshog, dabíí ánat'jiihíí dawa shil ch'ina' áyílsj: díí bitisgo áná'ol'jiihíí shil ch'ina' áile'gee nohwil díyadaagot'ee doleel. ²¹ ShiTaa nanezna'íí nádaayihilnahíí k'ehgo shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' hadíí hásh't'íiníí nádaabihishnah doleel. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíí, biYe' nshkíiníí, dawa bándagosh'a'go shaidin'áá: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnlsihíí k'ehgo shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' daashidnlsj doleehíí bigha adzaa. Hadín doo shidnlsj dahíí shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnlsj da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Hadín shiyati' yidits'agíí, la'íí shin'a'n yodlaanii, ihina' doo ngonel'aa dahíí yee hina doleel, án doo bil ch'igódeeh da; án da'itsaahdí' ch'inyáá, ihinaazh'jiiigo. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihina' biYe' nshkíiníí, shizhiihíí daidiits'jii doleelíí baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'aa: hadíí áí daidezts'aanii daahina doleel. ²⁶ ShiTaa ihina' dabíí biyi' nlijiihíí k'ehgo, shíí, biYe' nshkíiníí, áldó' ihina' dashíí shiyi' nlijigo shaa godin'áá; ²⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshkíiníí bigha nnee bá ndagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá. ²⁸ Doo nohwil díyadaagot'ee da le': leyí' naznilíí dawa shizhii daidezts'aa go nádiikáhíí baa gowáh, ²⁹ Áí nádiikáhge nlt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazh'jii daahina doleel; áídá' nchog'go ádaadzaa n'íí bil ch'igódeeh. ³⁰ Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayash'ti': dashíí hásh't'íiníí doo be'ansht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíí há't'íiníí zhá be'ansht'eehíí bigha aayash'ti'íí dá bik'eh. ³¹ Dashíí ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íí doo da'anii da.

³² La' shaa nagolni'íí góljii; áí shaa nagolni'íí da'aniiigo bígonsj. ³³ John bich'j' oda'sof'a', án da'aniiigo shaa nagosni'. ³⁴ Da'aniiigo shaa

na'goni'í doo nnee bits'á'dí' da: áidá' hasdánohwidi'níil doleełhíi bighá ágánohwíldishnii. ³⁵ John dilti'í hik'e bits'á'idindláádí k'ehgo at'éé lèk'e: áik'ehgo bits'á'idindláádí biyi' dé't'ih nohwíl daagozhoghgo ádaasoh't'iid.

³⁶ John shaa nagosni'í bitisgo shaa na'goni'í gólíí: na'idziidí shiTaa laashle' doleełgo shaa yidin'áání, áí ánasht'íiigo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabíi shaa nagolni'. Bizhihií doo hak'i daadesohts'aa da, ánoliní doo hak'i daahots'aa da. ³⁸ Biyati'í doo no-hwiyi' golíí da: shíi shin'á'í doo daashohdlaa dahíi bighá.

³⁹ Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiinií nzhoggo daahohshíi; áí biláhyú dahazhi' daahii'naa doleeł daanohts'igo: da'ái shaa nagolni'. ⁴⁰ Ndi doo shich'i' nohkáh hádaht'íi da, dahazhi' daahinohts'aa doleełgo. ⁴¹ Nnee shídnkshíi doo biká desh'íi da. ⁴² Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ihina' nohwíl daanzhooní doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'í bee niyáá ndi doo hádaashoh't'íi da: áidá' la'i dabíi bizhi'í yee nyááyúgo, án zhá hádaht'íi doo. ⁴⁴ Dánohwíi daakinohtsiní hádaht'íidá', Bik'ehgo'ihina' dała'áhi bits'á'dí' idilziní doo hádaht'íi da, áidá' hagot'éégo da'ohdlaa? ⁴⁵ ShiTaa bináá nohwik'izhi' dish'aah doo daanohts' da le': Moses nohwik'izhi' dez'aa, bada'ohlíi n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdlaayúgo shíi daashohdlaa doleeł ni', shaa k'e'eshchihií bighá. ⁴⁷ Áidá' bíi k'e'eshchiinií doo daahohdlaa dayúgo, hagot'éégo shiyati'í daahohdlaa áidá'?

6

¹ Díi bikédí'go Jesus túsikaaní, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee nnee láágo biké' onals'aa, godiyi'ngo ána'ol'íií kah yaa nakaihií yá ánat'íií daayo'íiigo. ³ Jesus dzilyú háyáá, akú bit-silke'yu yił dinezbi. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'íhgo Jews daanlíni da'iyáahíi biká' ngonyáá.

⁵ Jesus déz'íiigo nnee láágo bich'i' nálseelgo yilts'aa dá' Philip gáyilnii, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díi nnee dawa da'iyáago? ⁶ Díi áníhií daazhógo Philip bebigozi'ngo ánniid: dabíi hagot'éégo áile' yígósi ndi. ⁷ Philip gábilnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'a ntíigo ayáhágo bita'isné' ndi, doo binenol'aa at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'a Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilnii, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áidá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíi? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyilnii, Nnee dinohb'ih, daabildohnii. T'oh dázho láágo lèk'e. Áik'ehgo nnee dinezbi, ashdlaadn doo náhóltagyú áhołani shi. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzi'go oska'aa dá', bitsilke'yu yaa daizné', áid' bit-silke'yu nnee nadaaháztaaníi yitada'iznii; lógíi áldó' da'ái k'ehgo, dá daabilhwiihzhí'. ¹² Dawa náda'isd'íiigo, bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ékaadíi nádaaholá, doo la' da'ílii hileehgo da. ¹³ Áik'ehgo ał nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbi, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'ené'íi, nnee yi'oh da'iyáahíi. ¹⁴ Nneehíi Jesus godiyi'ngo adzaahíi daayilts'aa dá' gádaanii, Án da'anii Bik'ehgo'ihina' binkááyú Na'iziidihíi, ni'gosdzán bikázhi' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígósi'íidá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'íid. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsika'ayú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eelíi yeh hikaigo túsikaaníi hanaayú bił dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhił gozli'íidá' Jesus doo hwahá

baa hináh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjíd nyolhúí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí díí'i shí dahgostoyú bíl oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eelí yich'í' higaalgo daayiltsaa: áik'ehgo tsídaadesyiz lék'e. ²⁰ Áidá' Jesus gádaabihni, Shíí ásh't'íí, doo ndaaldzid da. ²¹ Áidí' bíl daagozhóogo tsina'eelí beh nḡáh, daabihniid: dagoshch'í' n'izh'í' bíl nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaqá hik'e nnee túsikaaní hanaayú naháztaaní akú tsina'eelí dala'á zhá si'aa n'go daayo'íí, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áidá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íí. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaadí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelí ndaahaz'eel:) ²⁴ Áik'ehgo nnee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagokšídá', dabíí tsina'eelí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíl oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. ²⁵ Túsikaaní hanaadí' baa hikaidá' gádaabihni, Ih'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtwíldishni, Doo godiyihgo ánásh't'íí daah'íí n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjíd n'íí zhá bighá ádaah't'íí. ²⁷ Doo hidán da'íí hilee-híí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazh'í' ih'i'naazh'í' nnel'aahíí zhá hádaah't'íí, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ih'i'nañ shiTaa, biyéé nshl'íigo shebígozh'íigo shiká' izkał. ²⁸ Áidí' gádaabihni, Hago ádaah'íí'ne'go Bik'ehgo'ih'i'nañ binasdzidií nadaahiidiid? ²⁹ Jesus gádaabihni, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ih'i'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'n daashohdlaqo. ³⁰ Áik'ehgo gádaabihni, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwil ch'í'nah áne'go daahíilt'éhgo daanohtwíldlaq doleel? Itah ána'ol'íí'íí daat'éhi ánk'íí? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igol'ííyú manna daayiyáq leh lék'e: díínko bek'e'eshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáq. ³² Jesus gánádaabildó'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtwíldishni, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'ne' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ih'i'nañ bits'á'dí' bánhi at'éé, án n'igosdzán biká' nneehíí ih'i'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihni, NohweBik'ehni, díí bánhíí dayúweh nohwá dihi'ne' le'. ³⁵ Jesus gádaabihni, Shíí bán be'ih'i'naahíí nshl'íí: dahadíí shaa nyááhn doo shi'ná' holeeh at'éé da; shodlaqahn doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Ih'ida' gádaanohtwíldéniid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaq da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadíí shaa nyááhn doo yó'osht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí hásh't'ííyú ánásh't'íí'go da, ndi shin'a'n dabíí há't'ííyú ánásh't'íí'go níyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yinilíí doo la' shich'a'otl'ísh da, áidá' nnágodzaahíí bijj'í dawa nádaabihishnah doleel. ⁴⁰ Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíí, biYe' nshliiníí, sho'iiníí la'íí shodlaaníí ih'i'naa doo ngonel'aq dahíí yee hináa doleel: áik'ehgo nnágodzaahíí bijj'í nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshl'íí, niíhíí bighá Jews daanlíni baa daanet'íí lék'e. ⁴² Áí gádaah'íí'nií, Díí la' Jesus, Joseph biye', báqá bitaa bílgo bídaagonlzhíí at'íí ya? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii áidá'? ⁴³ Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Doo shaa daaneht'íí da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijj'í nábihishnah doleel. ⁴⁵ Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi binaltsoos biy'í k'e'eshch'íí gán'íigo, Dawa Bik'ehgo'ih'i'nañ bíl ch'ídaago'aah doleel. Dahadíí shiTaa yidezts'aqo bits'á'dí' ígo'aaníí shaa hináh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íí da, shíí bits'á'dí' nshliiníí zhá shiTaa yiltsaa.

47 Da'anii, da'aniigo gádaanohwídishnii, Shodlaanii íhi'naa doo ngonel'aa dahí yee hináhi at'éé, 48 Bán be'íhi'naahí nshlji. 49 Bits'á'dí' daadesona'í da'igolíyú manna daayiyyá n'í nanezna'. 50 Díinko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyaago doo datsaah da. 51 Shí bán hináahí, yaaká'dí' nkenyáahí nshlji: dahadí dí bánhí yiyaayúgo dahazhí' hinaa doleeł: ni'godsán biká' nnee bán yee daahinaa doleełgo baa daanshné'í shitsi' at'éé. 52 Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaahí'dí' nni, Hagot'éégo dí nneehí bitsi' nohwaa yiné'go daahiidaa? 53 Jesus gádaabihni, Da'anii, da'aniigo gádaanohwídishnii, Shí nnee k'ehgo Niyáahí shitsi' daahsaago, la'í shidil daahdlaayúgo zhá íhi'naahí nohwiyi' golji. 54 Hadín shitsi' yiyaaní la'í shidil yidlaaní íhi'naa doo ngonel'aa dahí yee hináhi at'éé; nnágodzaahí bijji nábihishnah doleeł. 55 Shitsi' da'anii hidán at'éé, la'í shidil da'anii hidlaaní at'éé. 56 Hadín shitsi' yiyaaní la'í shidil yidlaaní shiyi' golji, bíi alód' biyi' gonshlji. 57 ShiTaa hináhi shin'a'hí k'ehgo, la'í shiTaa bee hinshnaahí k'ehgo hadín shiyaaní shee hinaa doleeł. 58 Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwita n'í manna daayiyyá ndi nanezna' n'í k'ehgo da: hadín dí bán yiyaaní dahazhí' hinaa doleeł. 59 Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'aa yune'. 60 Łáágo bike' hikaahí aí daidezts'aa'dá' gádaanii, Dázhó doo bígózí dahi yee aní; hadín aí yígótsi? 61 Biké' hikaahí Jesus aníhí yaa yida'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabihni, Díi ádishniihí doo nohwil daabik'eh da néé? 62 Shí, nnee k'ehgo Niyáahí, dabíntsé sídáá n'yú shil onágodzaago daashoh'íyúgo, nt'é daadohni? 63 Spirit-hí íhi'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'í' hasdziihí spirit hik'e íhi'naahí at'éé. 64 Áídá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaa da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadí doo daabodlaa dahí, la'í hadín ch'íbido'aalń yígótsi. 65 Áik'ehgo gánadí'nii, Díi bighá gádaanohwíde'niid, Doo hadín dabí bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

66 Díi bikédí'go bike' hikaah n'í łáágo t'aaazhí' ádaadzaago, doo dayúweh yil nakai da lék'e. 67 Jesus bitsilke'yu nakits'adahí gádaayihni, Nohwíi alód' shits'á' dahdohkáh néé? 68 Simon Peter gábihni, NohweBik'ehń, hadín bich'í' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'íhi'naahí bee yánłti'. 69 Ni Christ, Bik'ehgo'íhi'nań hináhi biYe' nłłgo, daahosiidlaadgo da'aniigo bídaagonłzi. 70 Jesus gánadaabihdo'niid, Nohwíi nakits'adah hoł'eehí hanohwinil, ndi nohwitahyú dał'a ch'iidn nłłi. 71 Ái Judas Iscáriot, Simon biye' áyihni: án nakits'adah itah níni ch'íbido'aalń nłłi.

7

1 Díi bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizilheego hádaat'íhí bighá. 2 Jews daanlíni t'ohdahskán yune' náda'idíhí biká' ngonyáa. 3 Jesus bik'isyú gádaabihniid, Kodí dah-nnáhgo Judéayú nńáh, ákú níké' hikaahí ana'íl'íhí daayiltséh doleełhí bighá. 4 Nnee shígózi le' nziní doo dánant'í'ego anát'íł da. Díi baa nannaaayúgo, ni'godsán biká' nnee bil ch'í'nah adnlzi. 5 Bik'isyú ndi doo daabodlaa da. 6 Jesus gádaabihni, Shí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíi zhá da'adzaagee nohwaa gowáh. 7 Ni'godsán biká' nnee nohwíi doo nohwik'edaannih da; dénch'go anádaat'íł dishniigo baa nagoshni'hí bighá shíi zhá shik'edaannih. 8 Dánohwízhá da'idaayú dohkáh: shíi t'ah

doleel, Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiini' k'ehgo. ³⁹ (Dii' k'ehgo Holy Spirit yaa yahti', an' hadii' daabodlaanii' bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadiin' baa det'aah dadá', Jesus izisgo ye'at'éehii' doo hwahá ch'i'nah ábi'dilne' dahii' bigha.)

⁴⁰ Nnee lágó dii' yati'ii' daidezts'aqadá' gádaanniid, Dín da'anii' Bik'ehgo'ihina' binkáayú Na'iziidii' át'ii' lágá. ⁴¹ La'ii' gádaanii, Dín da'anii' Christ nlii' lágá. La'ii' gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiini'sha' gánii', Christ David hat'i'ii' bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golii' lèk'egee? ⁴³ Áik'ehgo áígee Jesus bigha nnee ilts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiltsood hádaat'ii' ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasiñilii' okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'ii' Phárisees daanliini' bilgo yaa nákaigo gádaabihii, Nt'é bigha doo daahohtsood da? ⁴⁶ Aasiñilii' gádaabihii, Doo la' nnee dii' nneehii' k'ehgo yahti' da. ⁴⁷ Phárisees daanliini' gánádaabikdo'niid, Ya' nohwii' ákó' nohwich'i' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'an' daanliini' dagohii' Phárisees daanliini' daabosdláq née? ⁴⁹ Áidá' dii' nneehii' begoz'aanii' doo yidaagolsi' dahii' nchó'ii' bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nliini, (lah t'é'yú Jesus yaa nyáá lèk'e n'ii,) gádaabihii, ⁵¹ Bedaagosiil'aanii' k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'ihé, la'ii' dá doo anát'ii' bidaagonlzhé baa yáhiilti' née? ⁵² Áik'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni ákó' Gálileedí' nanna' née? Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiini' biyi' dii'ii', áik'ehgo bígonlji' ndi at'éé: Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lèk'e.

8

¹ Jesus dziil' Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbi' da'ch'okqah goz'aayú nádzáá lèk'e, akú nnee dawa baa íta'adzaa; áik'ehgo nezdaago bilch'idaago'aah. ³ Begoz'aanii' ye'ik'eda'ilchihii' hik'e Phárisees daanliini' bilgo isdzán la' baa yiil' hikai, an' nant'i' naghaago bígoziid lèk'e; áik'ehgo isdzánhii' ih'i'zhi' ndaist'e'dá, ⁴ Jesus gádaayihii, Ilch'igó'aahii, dii' isdzánhii' nant'i' naghaago, da'anii' anát'ii' bígoziid. ⁵ Ágádaat'iini' bil' ndaats'inohne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'áq ni', begoz'ani' biyi': nihii' anniiyúgo nt'é níi? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayihii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchii' lèk'e, doo yidezts'aq da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadikidgo Jesus hizi'go gádaabihii, Nohwitahyú la' binchó' da'ádihii' ntsé idohne'. ⁸ Áígee hayaa anádaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchii' lèk'e. ⁹ Nnee dii' daidezts'aqadá' binchó' daagolii'ni' yidaagolsiidgo, báyándí' anii' nagháhiyú onáhezka: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íntihz, isdzán bádhgee siziini' bilgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sijiigo yilts'aqago yich'i' hadzii, Isdzán, nnee nchó' daanlji' hayú okai? Ya' doo la' nnee nil' ch'igonyii' da? ¹¹ Isdzánhii' gábihii, SheBik'ehni, doo hadiin' da. Jesus gánábildó'niid, Shii' ndi doo nil' ch'igonoshheh at'éé da: ti'i, nchó'ii' bee aná'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayildó'niid, Shii' ni' gosdzán biká' nnee begot'iini' nshlii: dahadiin' shiké' higaahn' doo chagotheelyú higaal' da doleel, áidá' ihina' be'idindláadii' biyéé doleel. ¹³ Phárisees daanliini' gádaabihii, Dani zhá ádaa nagolni'; ádaa nagolni'ii' doo da'anii' da. ¹⁴ Jesus gábihii,

Dashíí ádaa nagoshñi' ndihíí ádaa nagoshñi'íí da'anii: hadí' níyááhíí lá'íí hayú déyááhíí bigonsñhíí bighá; áídá' nohwihíí hadí' níyááhíí lá'íí hayú déyááhíí doo bídaagonoŋsɿ da. ¹⁵ Nohwihíí nnee k'ehgo zhá aayáadaakti'; shihíí doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áídá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aniihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bighá, shíí lá'íí shiTaa shin'p'a'n bílgo aayáahiilti'. ¹⁷ Bedaagosoŋ'aanii biyi' nnee naki dálekt'éégo yaa nadaagolñi'yúgo da'anii golzeego dahgoz'áá. ¹⁸ Dashíí ádaa nagoshñi', lá'íí shiTaa shin'p'a'n addó' shaa nagolñi'. ¹⁹ Áík'ehgo gádaabiñni, NiTaaahíí hayú? Jesus gánádaabildo'niid, Shíí doo shídaagonoŋsɿ da, shiTaa ndi doo bídaagonoŋsɿ da: shídaagonoŋsɿyúgo shiTaa addó' bídaagonoŋsɿ doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'i'nihí'niil goz'áá yune' aníí, da'ch'okaqah goz'áá yune' ilch'ígó'aahgo: áídá' doo hadín bíltsod da ląą: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bighá. ²¹ Jesus gánádaabildo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ii doleełgo t'ah nch'ogo ánádaaht'iiłgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiíshá, dabíí ádizilkeego anii née? ²³ Áídí' gádaayiñni, Nohwíí yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzán biká' nnee daanohñi; shihíí doo ni'gosdzán biká' nnee nshñi da. ²⁴ Áí bighá, T'ah nch'ogo ánádaaht'iiłgo nanohne', daanohwíldishñi: án nshñi doo daahohdłąą dayúgo, t'ah nch'ogo ánádaaht'iiłgo nanohne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabildo'niid, Hadín ląą ánt'ii? Jesus gádaabiñni, Dantsé nohwil nagosisñi'dá' ánsht'ee daanohwíldishñi n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah ląągo nohwich'i' hasdziih godziih, ląągo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shin'p'a'n da'aniiigo, án shil nagosñi'íí zhá ni'gosdzán biká' nnee baa bíł nagoshñi'. ²⁷ Jesus biTaa baa yałti'íí doo yídaagoŋsɿ da. ²⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', án nshñihíí bídaagonoŋsɿ ndi át'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shiTaa shil ch'ígon'áanii bee yashti'. ²⁹ Shin'p'a'n t'ah bíł nshñi: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshiłt'e' da; dábi'ehnd dá bíł bik'ehyú ánásht'iił. ³⁰ Ágáníigo yałti'gee ląągo daabosdłąą. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdłąądíí gádaayiñni, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanohñi; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonoŋsɿ doleeł, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanoht'iił.

³³ Gádaayiñni, Abraham hat'i'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidñi da: áídá' hagot'éégo áññihi, Ch'ídaanoht'ee'niil, nñihíí? ³⁴ Jesus gádaabiñni, Da'anii, da'aniiigo gádaanoht'ee'niil, Dahadín nch'ogo ánat'iiłhi nch'og'íí yisna' nlii. ³⁵ Isna' nliini doo dahazh'i' binant'a' bigową yune' golíí da: áídá' biye'híí zhá dahazh'i' bigową yune' golíí. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ch'ídaanoht'ee'niil, da'aniiigo ch'ídaanoht'ee'niil. ³⁷ Abraham hat'i' daanohñiigo nohwígonsɿ; da'ágát'éé ndi daashizołthee hádaaht'ii, shiyati'íí doo hak'i nohwiyi' bá goz'áá dahíí bighá. ³⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' bigoŋqahíí bee nohwich'i' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonoŋqahíí ánádaaht'iił. ³⁹ Áídí' gádaabiñni, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabiñni, Abraham bichágháshé daanohñiigo Abraham at'íini k'ehgo ánádaaht'iił doleeł ni'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizołthee hádaaht'ii, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' disiits'áni baa nohwil nagoshñi': díí doo Abraham ye'at'éé da

ni'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánat'ííhí k'ehgo ádaah'tíí. Áídá' gádaabiñnii, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidlii da; néé nohwitaa dała'á, áí Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁴² Jesus gádaabiñnii, Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwiTaa nliyyúgo, nohwíl daanshoq doleel ni': Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go niyááhíí bigha; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nañ shinł'a'. ⁴³ Nt'é bigha'shiyati'íí doo bídaagonołsı da? Shiyati'íí doo ídaayekts'aa hádaah'tíí dahíí bigha. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'í'íí daanohlii, áik'ehgo nohwitaa ncho'go hat'í'íhí k'ehgo ádaah'tíí: dantsé godeyaadi' nnee naitseedi nlii, bíí ła'íí da'anii ágot'eehíí doo nahinkł'og da, da'anii ágot'eehíí doo ła' biyi' golíi dahíí bigha. Łé'ılchoogo yałti'dá' dabíí ye'at'éhi yee yałti': łé'ılchóhi nliigo, łé'ichoohíí bitaa nlii. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishñiihíí bigha doo daashohdłaa da. ⁴⁶ Hadín ła' déncho'go ánasht'ííhí ch'ishinoh'áah? Áídá' da'anii ádishñiiyúgo, nt'é bigha doo daashohdłaa da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yidésts'aa: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíyéé daanohlii dahíí bigha doo ídaayekts'aa da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabiñnii, Samáritan nílini, ch'iidn niyi' golíni, daaniñ'niihíí da'anii ádaan'nii shı ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golíi da; áídá' shiTaa dinısi, nohwihíí doo daashidinołsı da. ⁵⁰ Nnee daashidnısiníí doo biká desh'íi da: dała'árhíí zhá áí yiká déz'íi, án aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishñii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíí, da'itsaahíí doo yo'íi da doleel. ⁵² Jews daanlíni gánádaabıldo'niid, K'adíí nídaagosiilziid, ch'iidn niyi' golíihíí. Abraham daztsaa, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni ánnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíí da'itsaahíí doo yolih at'éé da, nñii. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íí bitisgo ánt'éhi néé? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí ałdó': hadín łaá ánsht'ee nñzi? ⁵⁴ Jesus gábiñnii, Shíí ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihíí doo nt'é da: shidi'dilzihíí shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahń, daabıldohñii: ⁵⁵ Áídá' nohwíí án doo bídaagonołsı da; shíí zhá án bígonsı: Doo án bígonsı da, dishñiiyúgo, nohwíí k'ehgo łé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíí án da'aniigo bígonsı, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íí shee hayılkaahíí yiłtséhgo bıł gozhóq ni': áí yiłtsaadá' bıł gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabiñnii, Doo hwahá ashldadin nił légodáh dadá', hagog'éégo Abraham hí'íi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiñnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishñii, Abraham dabıntségo shíí ánsht'ee. ⁵⁹ Áik'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'ıidgo, da'ch'okaqah goz'aađi' nnee biyi'di' ch'inádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodiñgo gozłini sidaago yiłtsaa lék'e. ² Bitsılke'yu nabıdaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díi nneehíí bináá ágodiñgo gozłii? Hadín ncho'go adzaa, díi nneehíí néé, dagohíí báq hik'e bitaa néé? ³ Jesus gádaabiñnii, Díi nneehíí, ła'íí báq hik'e bitaa doo ncho'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ána'ol'íi hıi bee ch'ı'nah alne'híí bigha at'éé. ⁴ T'ah got'ııdád' shinł'a'ń binasdziidíí áshłe': t'łé'gohíí doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ni'gosdzán biká' nashaadá' ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníí nshlii. ⁶ Ágánniidá' ni'zhı' hadnzheégo bizhıgıi łeezh yił naidiziidgo nnee bináá ágodinihíí bináágee yıdezhizh, ⁷ Gábiñniigo, T'i,

tá'ngisyú ñnáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nñeehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'jigo nadzá.

⁸ Nñee bit'ahdí' daagolíníí, la'íí bináá ágodìhdá' daabo'jii n'íí gádaañii, Díí nñeehíí ídókeedgo sidaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaañii, Án át'jii: la'íí, Án ga'ánolini at'jii, daañii: bíí, Shíí ást'jii, ñii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdljii? daabilñii. ¹¹ Gáníí, Nñee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyúlaago, shináá yídezhizhdá' gáshilñiid, Tí'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdljii. ¹² Ánhíí hayú? daabilñii. Doo bígonsj da, ñii.

¹³ Nñee bináá ágodìh n'íí Phárisees daanlíni yaa yil hikai. ¹⁴ Jews daagodñsiníí bijjii Jesus gosht'ish áyúlaago nñee bináá nágosdljii lèk'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadilkid, Hagot'éégo nináá nágosdljii? Gádaayilñii, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'jii násisdljii. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaañii, Díí nñeehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laa, godilziníí bijjii doo godnłsı dahíí bigha. La'íí gádaañii, Hagot'éégo nñee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dahíí godiyihgo áná'ol'jii? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷ Nñee bináá ágodìh n'íí gánádaayikdo'ñiid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é bilññii? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'jii bildishñii, ñii. ¹⁸ Jews daanlíni nñee bináá ágodìh n'íí bináá nágosdljiihí doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadilkid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá ágodìhgo gozljii dohnii n'íí née? Hagot'éégo go'jii k'adíí? ²⁰ Báá hik'e bitaa gádaabilñii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bígonlzi, bináá ágodìhgo gozljii ni': ²¹ K'adíí hagot'éégo go'jii, hadín bináá ánágodlaahíí doo bígonlzi da: án goyaa silij; nahódaadołkid: dabíí ádayálti' le'. ²² Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhí bigha ádaañii lèk'e: dahadín, Christ at'jii, ñiigo baa nagolñi'yúgo Jews ha'ánáshéhdí' ch'élt'e'go ik'idá' ndaagoz'aa lèk'e. ²³ Áí bigha báá hik'e bitaa ágádaañiid, Án goyaa silij; nahódaadołkid. ²⁴ Nñee bináá ágodìh n'íí yiká ánádo'ñiidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá ba'ihénzi: díí nñeehíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dago bídaagonlzi, daañii. ²⁵ Nñeehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı da shihíí, yidnłsı shihíí doo bígonsj da: da'ágát'éé ndi dala'á zhá bígonsj, shináá ágodìh n'íí, k'adíí gosh'jii. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabildo'ñiid, Hagot'éégo áníílaa? Hagot'éégo nináá ná ánágodlaa? ²⁷ Nñeehíí gádaabilñii, Ik'idá' nohwil nagosisñi' ndi doo daashidołts'aa da ni': nt'é bigha nohwil nanágošhñi'? Ya' nohwíí ákó' biké' hikaahíí daahleeh née? ²⁸ Áídí' dénehq'égo bich'j' yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahíí nlij dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandljii. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yich'j' yakti' n'go bídaagonlzi: áídá' díí nñeehíí hadí' naghaa shihíí doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nñeehíí gánádaabildo'ñiid, Hagot'éégo hadí' naghaa shihíí doo bídaagonłsı da, áídá' shináá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayidnłsı dahíí doo bídaayésts'aa dago bídaagonlzi: áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ yokaahíí, la'íí án dábil bik'ehgo ánat'jiihí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyésts'aa. ³² Ni'gosdzán álzaadi' yushdí' godezt'i'go nñee bináá ágodìhgo gozljii n'íí go'jii nasdljii t'ah doo golzee da. ³³ Díí nñeehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabilñii, Nchq'íí zhá bil gosinilinihi, nohwil ch'ídaagoonsh'aah nihó'ñii née? Áík'ehgo Jews ha'ánáshéhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábilñii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hondlaa

née? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadínhíí baa shíł nagolńi', sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdląą doleeł. ³⁷ Jesus gábińńii, Ik'idá' hí'íí, nich'í' yakti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdląą, ńii. Áídí' yoskaąđ.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bighą ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'íí dahíí daago'íí nádaadleehíí bighą; áídá' hadíí daago'iiníí bınáá ádaagodíh daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni ła' bit'ahyú nadaaziiníí dıí daidezts'aądá' gádaabińńii, Ya' nées áldó' nohwináá ádaagodíh nées? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'ńiid, Nohwináá ádaagodíhyúgo nohwinchó'íí áđih doleeł ni': áídá' k'adıí, Daagohiit'íí, daadohńii; áík'ehgo nohwinchó'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishńii, Dahadín dibehíí ha'ánáńikí ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' ła'hyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'íhí dagohíí aayihí'ńiikí nłii. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibehíí nanyoodí nłii. ³ Ch'íná'it'ih yaa sidaahn' bá yó'o'it'ih; án bidibehíí yich'í' aníigo daidíts'ag: dabíí bidibehíí bizhi' yee yich'í' aníigo ch'iyihiniik. ⁴ Dabíí bidibehíí ch'iyihiniikdá', yádih dahdigháh, áík'ehgo dibehíí bike' dahnáđikséh: bizhiihíí yídaagols'ihíí bighą. ⁵ Nnee doo yídaagols'í dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnáđikséh; án bizhiihíí doo yídaagols'í dahíí bighą. ⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabińńiid; áídá' nt'é ńiigo anii shíhíí doo bił ídaagozi' da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'ńiid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıldishńii, Shíí ch'ígót'i'íí nshłii, dibehíí ha'áná'ńikígee. ⁸ Dashíntse híkaihíí dawa da'in'íhíí ła'íí aadaayihí'ńiikí daanłii; áí dibehíí doo daabidíts'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'i'íí nshłii: hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogał, áík'ehgo ha'ánádáhđí' ch'ínádáhgo da'iyąą doleeł. ¹⁰ In'íhíí in'íhíí bighą nadáh, ła'íí na'iktseedhíí bighą, dawahá da'ílíí yłchiihíí bighą: shihíí ko'ihí'na' daagol'íí doleełhíí bighą niyáá, dážhó bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleeł. ¹¹ Shíí dibehíí nanyoodíí nt'éhi nshłii: dibehíí nanyoodíí nt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibehíí yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibehíí nanyoodíí nłii dahíí, doo dibehíí bíyéé dahíí, ma'cho higaal'go yo'iidá' dibehíí yits'á'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohíí dibehíí ła' yil ndaadeeł, ła'ihíí náhókséh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bighą, dibehíí doo yaa bił goyéé dahíí bighą yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibehíí nanyoodíí nt'éhi nshłii, shidibehíí bídaagons'í, shíyééhíí shídaagols'í. ¹⁵ ShiTaa shígóts'ihíí k'ehgo shíí áldó' shiTaa bígons'í: shi'ihí'na'íí dibehíí bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibehíí ła'hyúgo ha'ánsinil: áí áldó' bił nánishkáh, áí shizhiihíí daidíts'ih doleeł; áí dała'ázhi' nádleeł, dibehíí nanyoodíí dała'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íí nniishné', nádidiishné' doleełgohíí bighą shiTaa bił nshọ. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádidiishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'ąą ni'.

¹⁹ Díí yati'híí bighą Jews daanlíni ıłts'á'kai. ²⁰ Łąągo gádaanńiid, Ch'iidn biyi' gol'íí, biini' áđih; nt'é bighą hídaayołts'ąą? ²¹ Ła'íí gádaanńiid, Ch'iidn biyi' gol'íiníí doo dí k'ehgo yakti' da go'íí. Ya' ch'iidn nnee bınáá ágodiníí yináá yá ánagodle' nées?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okąąh goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań bá its'ágót'ąą bee bíná'goniil'go da'idaągee ngonyáá. ²³ Da'ch'okąąh goz'ąągee Solomon bich'ínághin'ąą yuńe' Jesus anádaał l'ék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa ıła'adzaago gádaabińńii, Da'os'ahzhí' l'ąą nohwıł nagolńi'go

ánt'ee? Christ nííyúgo dabígóziigo nohwil nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabiñii, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaa da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'íhíí dabígóziigo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áídá' doo shidibekíí daanohkíí dahíí bigha doo daashohdlaa da. ²⁷ Shidibekíí shizhihíí daidits'ag, áí bídaagonsí, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíí baa daasiiné'; doo da'íííí daaleeh dago doo hadín shilák'e hayonií at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíí dawa yitisgo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayinií yínel'aa da. ³⁰ Shíí hik'e shiTaa bilgo dała'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabohne'go. ³² Jesus gádaabiñii, ShiTaa bits'á'dí nlt'éégo áná'ol'íhíí doo alch'idn nohwil ch'í'nah ashlaa da; hadíhíí bigha ndaashidohne'? ³³ Jews daanlíni gádaabiñii, Nlt'éégo áná'íl'íhíí bigha doo ndaaninlne' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dénch'ogoo baa yánti'híí bigha; ni nnee níni Bik'ehgo'ihí'nañ áná'nl'íhíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabiñii, Dilzini daanohkíí nohwikdénii, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchíí shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daasné'íí nnee dilzini daiñiiigo yozhiiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií doo k'ihzhí' ngot'aa dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shíntíígo ní'gosdzán biká'zhí' nkeshin'a'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ nch'ogoo baa yánti', daashidohñii néé; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshíí, dishñiihíí bigha? ³⁷ ShiTaa áná't'íhíí k'ehgo doo ánásh't'ííí dayúgo, doo daashohdlaa da. ³⁸ Áídá' be'ánásh't'ííyúgo, doo daashohdlaa da ndi, ánásh't'ííhíí daahohdlaa; áí bee shiTaa shiyi' golíhíí, lá'íí shiTaa biyi' gonshííhíí bídaagonoksí, lá'íí daahohdlaa doleel. ³⁹ Áí bigha daabiltsoodoo ch'éh ánáádaabi'íí; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túnlínií hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'áazhi'; akú nagmaa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyíhgo áná'ol'íhíí áyíílaa da: ndi John díí nneehíí yaa nagolní' n'íí dawa da'anii lək'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosdlaad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee lá', Lázarus holzéhi, nñiih lək'e, áí kih goznilgee Mary lá'íí bik'isn Martha daagolíí. ² (Án Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nñiih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, Nohwe-Bik'ehñ, niñ nzhóni nñiih, daayilñiiigo. ⁴ Jesus yidezts'aqádá' gáníí, Díí nñiihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah álnéhgo ágot'íí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleelhíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn lá'íí Lázarus bilgo bil daanzhoo. ⁶ Lázarus nñiihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lək'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabiñii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni niñ ndaaziñé'go hádaat'íí ni'; ndi ya' akú nádíndzaa néé? ⁹ Jesus gánádaabikdo'ñii, Ya' dała'á jii doo nakits'adah kénadíhikoo da néé? Dahadín jiihíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ní'gosdzán biká' begot'iinií yo'íhíí bigha. ¹⁰ Dahadín t'p'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iinií adíhíí bigha. ¹¹ Anniidíí bikédí'go gánádaayildo'ñii, Nohwit'eké Lázarus íhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñii, NohweBik'ehñ, Lázarus íhoshyú nlt'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníí: áídá' bitsilke'yuhíí hánáyołgo íhoshgo áyilñii láá daanzí lək'e. ¹⁴ Jesus áníita

ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleełhíi bigha doo ákú nashaa dahíi nohwá shíł gozhóó; ndi halaá bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihni, Néé áldó' ákú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijgo díi' bee yiskaayú Jesus nyaá lèk'e. ¹⁸ Jerúsalemdí' nakidin dahgostoyú shí Béhany goz'aa: ¹⁹ Áídí' Jews daanlíni lágago Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaati'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'i' yich'i' ch'ínyáágo yaa nyaá, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihni, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíhónkeedíi naa yiné'go bígonsi. ²³ Jesus gábihni, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsi. ²⁵ Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshíi: dahadíi shodlaayúgo daztsaa ndi, hínaa nádodleeł: ²⁶ Dahadíi hínaago shodlaaní doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'goszán biká' hígháhi níłigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihni, lch'ígó'aahíi kú nyaágo nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aađá' dagoshch'i' nádiidzaago yich'i' oyáa. ³⁰ Jesus Martha baa nyaá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaati'go kih yune' yil naháztaa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíi daayo'ijgo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shí, daanii lèk'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyaáđá' yiltsaaago yiyahzhí' hayaa adzaa gánigo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'iidá' biyi'siziiniú doo bil gozhóó da lèk'e, ³⁴ Áík'ehgo gáníi, Hayú ndaasołtíi láii? NohweBik'ehń, yushdé' ákú dín'íi, daabihni. ³⁵ Jesus hichag lèk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhóo lèk'e! daanii. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'niid, Nnee bináa ágodini déz'ijgo ánýiidlaa n'íi, díi nnee áldó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł lán shí ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyaá. Tsébi'i'án yune' sitij, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaní bilah Martha gábihni, SheBik'ehń, k'adíi nłchó' silij go'íi, díi' yiskaáđá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábihni, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' izisgo ágot'eehíi hłtséh doleeł, ya' doo ágániłdéniiid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaníi sitijgee tséé binásgee daaden'aaníi yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'iidá'gáníi, ShíTaa, shidints'agíi na'ihénsi. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bígonsi, ndi kú nnee nadaazihíi bigha ádéniiid, shin'la'íi daayodlaa doleełhíi bigha. ⁴³ Ágánniidá' adijid yiká áníi, Lázarus, aadı' ch'íinnáh, yihni. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'á' bik'ídaadesdizgo; binii áldó' nadik'á' bik'ídesdizgo ch'ínyáa. Jesus gádaabihni, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni lágago Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'ijgo daabosdlaad lèk'e. ⁴⁶ Áíđá' la', Phárisees daanlíni yich'i' okaigo, Jesus ánát'iidíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihni, Hago láá ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo ána'ol'íłhíi lágago ánát'íi. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo ánát'íilyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleeł at'éé; la'íi Romans daanlíni nalsééhgo nohwi'okaah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa

daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' áí ádaanniidíí lá', Cáiapas holzéhi, áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabihniid, Doo nt'é bídaagonoŋsɔ da, ⁵⁰ Nnee dala'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílíi hileeh da, áí doo nohwił bídaagozɔ da láá. ⁵¹ Díí doo dabínik'ehgo aníí da: áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíjgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełíí dabínsé yaa nagolnɔ; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nan bichagháshé dawa ils'á'yú nadaakaihíí dala'ázhi' ánálnehgo aldó' bá datsaah doleeł. ⁵³ Áí bijjídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee nadaagoshchij. ⁵⁴ Áí bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igoljyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kih goznil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews da'iyaaqahíí bich'í' goldo-hdá', Jews daanlíni láágo okaqah zhinéégo ilch'í' ádaach'idilne'hií bigha i'aniidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaqah goz'aq yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'ijgo gádaahíidí'ni, Nt'é daanohsi, da'idaqayú hináh doleeł shɔ ya'? ⁵⁷ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni, dahadíí Jesus hayú naghahíí yígótsiyúgo bil nadaagolnɔ'go yá ndaagoz'aq, daayiltsoodhíí bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhzhɔ' gostán yilkaah godzihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaqdí' náyihilna' n'íí goljyú. ² Áígee o'i'áayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'í' ndaahazkaq, Lázarus itah bil da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah lán ílíní, spikenard holzéhi, dala'á dahdidleego Jesus b-kee biká'zhɔ' yaa yiziidgo bitsizil yee k'eyildée: kih yune' ik'ah hikagolchiníí dahot'éhé godidezigi. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aahíí gáníí, ⁵ Zhaalihíí tét'iyehíí bitah'í'niihíí bigha nt'é bigha díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlijgo nahaznií da? ⁶ Díí ánííhíí doo tédaat'iyehíí yaa bil goyéégo anii da; ndi in'íjhi nlijhíí bigha anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíí náyihiniil. ⁷ Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'íí: leeh shí'dilteehíí bijjil doleełhíí bigha da'áík'ehgo nainé' nzhoo. ⁸ Tédaat'iyehíí dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni láágo Jesus ákú naghago yidaagolsigo baa náńsáq, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaqdí' náyihilna' n'íí daayiltsehíí bigha aldó'.

¹⁰ Áídá' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus aldó' zideego doleełíí yaa nadaagoshchij; ¹¹ Bíí bigha Jews daanlíni láágo Jesus daayos-dlaqdogo bits'á' daheskaihíí bigha zideego hádaat'ij.

¹² Áí iskaq hik'e nnee láágo da'idaqayú hikaihíí Jesus Jerúsalemýú hígháhgo ya'ikodaanzjídá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayonilgo, yidááhzhɔ' deskaigo nádaadilghaazhgo gádaani, Hosánna: Israel hat'íí biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nan bizhi' yee higaałíí bits'á'dí' gózhoo le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníí k'ehgo, ¹⁵ Doo nénldzid da, Sion bizhaazhé nlíni: níń'ij, niNant'a' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bil ídaagozɔ da: ndi Jesus izisgo ye'at'éehíí ch'í'nah ágolzaadá, díí bak'e'eshchij n'íí la'íí áb'dilzaahíí yínadaalni. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaqdí' náyihilna'go tsébi'i'ándí' ch'í'ínáh yilniniid

n'dá' nnee bináál'ánágot'ijl n'íi yaa nadaagosni'. 18 Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanzijhíi bigha nnee Jesus yidáázhí' onakáá. 19 Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaahikdi'nii, Doo hagot'éego ladaahodle'go da laq; daadeh'ij, ni'gosdzán biká' nnee dawa biké' dahnádnkásá.

20 Nnee Greeks daanlíni la' itah nááksáá, da'idáagee da'ch'okaaahyú.

21 Ái Philip yaa hikai, Gáilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabihíi, Jesus daahihiltseh hádaahit'ij. 22 Philip Andrew yil nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áazhgo Jesus yil nadaagosni'.

23 Jesus gádaabihíi, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah hileehíi bee biká' ngonyáá. 24 Da'anii, da'aniigo gádaanoahwidishíi, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsáa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áidá daztsáayúgo zhá binest'á' láá hileeh.

25 Dahadín bi'ihí'na' bil ilíhíi bi'ihí'na' bits'á' da'ílii hileeh; áidá' dahadín díi ni'gosdzán biká'gee bi'ihí'na' doo bil ilíi dahíi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hi'naa doo. 26 Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaa'le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíi ákó' naghaa dolee: dahadín shá na'iziidíi shiTaa bidnkshíi at'éé. 27 Shiyi'sizini doo bil anii da k'adíi; nt'éshá' dishniih? ShiTaa, díi shich'í' ágonéhíi bits'á' hasdásht'eeh, dishniih née? Dah, díi shich'í' ágonéhíi bigha niyááhi at'éé. 28 ShiTaa,

ízigo nizhí'íi ch'í'nah ánlé'. Áik'ehgo yaaká'dí' hadziihíi gánniid, Ik'idá' ízigo nizhí'íi ch'í'nah áshlaa ni', áik'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. 29 Nnee bit'ahgee nadaaziini' la' ái daidezts'aago gádaanii, Ides'ni: la'íi gádaanii, Bik'ehgo'ihí'naa binal'a'a yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. 30 Jesus gáníi, Díi hadziihíi doo shíi shigha da, nohwíi nohwicha ánniid. 31 K'adíi díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi baa yá'iti': áik'ehgo ni'gosdzán binant'a' ch'idolt'eel. 32 Shíi ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltijiyúgo nnee dawa ich'igo ashdléh. 33 Hagot'éego datsaah doleeíi bebígózhíi bigha ágánniid.

34 Nnee gánáadao'niid, Begoz'aaní biyi', Christ dahazhí' goljíi, golzeego née daasidiits'aq: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhíi ts'idago dahbidi'dolteel, nii áidá'? Nnee k'ehgo Nyááhíi nnihi' hadín ánnii? 35 Jesus gádaabihíi, Be'idindláadíi dé't'ihézhí' t'ah nohwá begot'ij. Be'idindláadíi t'ah goljídá' bee nahkai, dahyúgo godilhíi nohwitis hileeh: dahadín godilhíiyú naghahíi hayúgo higaa'íi doo yígótsi da. 36 Be'idindláadíi t'ah nohwá begot'iidá', be'idindláadíi daahodlaq, áik'ehgo idindláadíi bichagháshé daadolee. Jesus díi yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aq nádest'iid lék'e.

37 Godiyihgo áná'ol'ijhíi láágo bináál'áyíllaa ndi t'ah doo daabodlaq da: 38 Esáias, Bik'ehgo'ihí'naa binkááyú na'iziidi gánniid n'íi begolne'hi' bigha ágodzaa, NohweBik'ehíi, nadaagosii'ni' hadín yosdlaqad? La'íi hadín nohweBik'ehíi bigan binawodíi bil ch'í'nah alzaa? 39 Ái bigha doo da'odlaq da, Esáias gánádo'niidhíi bigha. 40 Bináá ádaagodihgo, la'íi bijíi daant'izgo áyíllaa; dahyúgo bináá yee daayo'ij, la'íi bijíi bee bil ídaagozi, áik'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziid dolee. 41 NohweBik'ehíi bits'á'idindláadíi yo'iidá' yaa yati'go Esáias ágánniid lék'e.

42 Da'ágát'éé ndi nant'an daanlíni láágo Jesus daayosdlaqad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo. 43 Bik'ehgo'ihí'naa bil nzhooníi doo dážhó hádaat'ij dadá' nnee bil nzhooníi zhá itisgo hádaat'ij.

44 Jesus hadjíd hadziigo gánniid, Dahadín shodlaqahíi doo shíi zhá shodlaq da, áidá' shin'a'n ákó' yodlaq. 45 Hadín sho'ini' shin'a'n yo'ij.

46 Be'idindláádíí nshl̥iigo ni'gosdzán biká'zh̥i' niyáá, dahadín shodlaḡh̥íí doo godil̥hiyú naghaa le' at'éé da. 47 Dahadín ádishn̥iihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishn̥iil̥go niyáá. 48 Dahadín doo háshit'̥iigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yakti'íí gól̥j̥i: yati' bee yásílti'íí nnágodzaahíí bij̥j̥i baa yakti' doleel. 49 Doo dashnik'eh yásílti' da, shiTaa shin'á'n nt'é dishn̥iigo yashti'íí, nt'é dishn̥iigo hasdziihíí shá ngon'áḡ. 50 Díí bígons̥j̥, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihi'naa doo ngonel'ḡḡ dahíí yee hiḡaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshil̥n̥iihíí bikísk'eh yashti'.

13

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̥l̥h̥go da'idaḡh̥íí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'̥i' nádiidáhíí biká' ngonyaágo yígótsj̥dá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bil̥ nzhḡḡgo dāngonyáázh̥i' bil̥ nzhḡḡ. 2 O'í'áá'yú da'ch'iyáḡdá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'íbidí'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'án natsibil̥keesgo ábils̥j̥; 3 Jesus biTaa dawa baidin'áḡgo yígótsj̥, la'íí Bik'ehgo'ih̥i'nañ yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ih̥i'nañ yich'̥i' nádesdzaago áldó' yígótsj̥; 4 Áík'ehgo da'iyáḡdí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; áídí' niibek'e'ildéhé náidnltsoozgo ídináisti'. 5 Betádígisé biyi'zh̥i' tú yaa yiziidgo, bitsil̥ke'yu bikee yá tádaizgizd̥i' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayildéh nkegonyaa. 6 Áídí' Simon Peter baa gonyáágo gábil̥n̥ii, SheBik'eh̥n, ya' shikee shá tánángis née? 7 Jesus gábil̥n̥ii, Nt'é bighḡ asht'íiníí k'adyúgo doo bígonks̥j̥ da, ndi bígonks̥j̥ih̥ ndi at'éé. 8 Peter gábil̥n̥ii, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánábildo'n̥iid, Nikee doo ná tásigiz dayúgo, doo nil̥ gonsht'̥j̥ da. 9 Simon Peter gábil̥n̥ii, SheBik'eh̥n, doo shikee zh̥á shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. 10 Jesus gábil̥n̥ii, Dahadín ténált̥h̥íí bikee zh̥á táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizj̥i nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. 11 Hadín ch'íbidí'aahíí yígótsj̥h̥íí bighḡ ágánn̥iid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. 12 Aḡḡ bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdzaago gádaabil̥n̥ii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonok̥s̥j̥ née? 13 Ilch'ígó'aahíí la'íí nohweBik'eh̥n daashildoh̥n̥ii: da'áígee ádaadoh̥n̥ii áí; án nshl̥j̥h̥íí bighḡ. 14 Shíí nohweBik'eh̥n la'íí nohwil̥ ch'ígó'aahíí nshl̥ni nohwikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí áldó' nohwikee látádaahgigo dávik'eh. 15 Be'ol̥j̥i doleelíí nohwináál áshl̥aa, áík'ehgo nohwíí áldó' ágádaht'̥j̥ le'. 16 Da'an̥ii, da'an̥iigo gádaanohwildishn̥ii, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadín hil'a'íí bin'a'íí doo yitisgo at'éé da. 17 Díí bídaagonok̥s̥j̥go, be'ánadaht'̥j̥i yúgo nohwil̥ daagozh̥ḡḡ doleel.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwiñilíí bígons̥j̥: ndi Bik'ehgo'ih̥i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begol̥ne' doleel̥híí bighḡ, Hadín bán bil̥ hishaaníí shich'̥i' got'̥j̥ih̥. 19 Doo hwahá begol̥ne' dadá' baa nohwil̥ nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshl̥iigo daahohdlaḡ doleel. 20 Da'an̥ii, da'an̥iigo gádaanohwildishn̥ii, Dahadín de'á'n náidnlt̥j̥i yúgo, shíí áldó' náshidil̥teeh; hadín náshidnlt̥j̥ih̥íí shin'á'a áldó' náidil̥teeh. 21 Jesus ágánn̥iidá' biyi'siziiníí doo bil̥ gozh̥ḡḡ dago, nagol̥ni'go gáníí, Da'an̥ii, da'an̥iigo gádaanohwildishn̥ii, Nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleel. 22 Hadínshḡ' áyih̥n̥ii daanz̥igo bitsil̥ke'yu nádaal̥n̥é'̥j̥i. 23 Bitsil̥ke'yu la', Jesus bil̥ nzhónihi, Jesus bitil̥zh̥i' bínent̥j̥i l̥ék'e. 24 Áík'ehgo Simon Peter áí

nay'izhgizhgo gáyihñii, Nahódñkíid, hadín áyihñii áí? ²⁵ Bitílzhi' bínentíiníí Jesus gáyihñii, SheBik'ehñ, hadín áññii áí? ²⁶ Jesus gáníí, Ee'sí'áágo baa dish'akíí, án áldishñii. Yee'iz'aago Judas Iscariot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'aqahíí náidn'aqadá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábihñii, Nt'é áñle'íí dahale áñle'. ²⁸ Da'iyáago naháztaaníí nt'é bighá ágábihñiidíí doo la' yígolsjíd da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíí bighá Jesus ágábihñii, daanzí ląą, Da'idaaníí bá hidán nayihñiihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí ląą daanzí. ³⁰ Judas ee'ist'aqahíí náidn'aqahíí bikédí'go dagoshch'í' ch'ínyáá; áídí' t'é' gozłjį.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníí, K'adíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ízisgo be'ansht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' ízisgo be'ansht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolííí, dagoshch'í' ch'í'nah áidolííí. ³³ Shichagháshé, dét'ihézhí' t'ah nohwíl nashkai. Shiká daadeh'íí doleeł; Jews daanlíni ádaabíldéñiidíí k'ehgo nohwíí áldó' gánohwíldishñii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaníí ánídéhí bee nohwá ngonsh'aah, lį daanohjoo; dashíí shíł daanohshoohíí k'ehgo nohwíí áldó' lį daanohjoo doleeł. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíí daanohłjįgo nnee dawa yídaagolsj doleeł.

³⁶ Simon Peter gábihñii, SheBik'ehñ, hayú dinyaa? Jesus gábihñii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nñáh da; áídá' ikédí'go shiké' nñáh doleeł. ³⁷ Peter gábihñii, SheBik'ehñ, nt'é bighá k'adyúgo doo nike' disháh da? Shíí nighá dasiitsąą ndi dávik'eh. ³⁸ Jesus gábihñii, Ya' shíí shighá dantsaah née? Da'anii, da'aniiigo gánildishñii, Tazhík'áné doo hwahá áñiih dadá', taadn doo bígonsj da shíłñiih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwíjį natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłąą, shíí áldó' daashohdłąą. ² ShiTaa goljįyú ląągo nohwiba' goz'aą: doo ágát'éé dayúgo doo nohwíl nagoshñi' da doleeł ni'. Ákú nohwá ilch'í'goshléhyú déyáá. ³ Ákú nohwá ilch'í'goshłaadá' nánshdáhgo t'aqazhi' nohwíl nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasółtąą doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonolsj, itínhíí áldó' bídaagonolsj. ⁵ Thomas gábihñii, NohweBik'ehñ, hayú dinyaahíí doo bídaagonłjį dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonłjį? ⁶ Jesus gábihñii, Shíí itínhíí nshłjį, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihí'naahíí nshłjį: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonolsjyúgo shiTaa áldó' bídaagonolsj doleeł ni': kodí' godezt'í'go bídaagonolsj, la'íí daahołtsąą. ⁸ Philip gábihñii, NohweBik'ehñ, niTaa nohwíl ch'í'nah áñle', áík'ehgo nohwíl dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábihñii, Philip, ya' nohwíl nashkaigo nzaad ogoyááadá' t'ah doo shígonłjįh da née? Hadíń sho'iiníí shiTaa yo'jį; áídá' nt'é bighá, NiTaa nohwíl ch'í'nah áñle', nñii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshłjį, la'íí shiTaa shiyi' goljį doo hondłąąh da née? Yati' bee yashti'ú doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' goljįnii ánasht'jłhíí dabíí ánáyol'jłł. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshłjįgo, la'íí shiTaa shiyi' goljįgo shondłąąh: dagohíí ánasht'jłhíí zhá bighá shondłąąh. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishñii, Hadíń shodlaaníí ánasht'jłhíí k'ehgo ánat'jłł doleeł; ánasht'jłhíí bitisgo ndi ánat'jłł doo; shíí shiTaa bich'í' nádésdzáhíí bighá. ¹³ Shizhi' hohshiiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashłe', shiTaa ízisgo ye'at'ééhíí biYe' bee

ch'í'nah ádolniił doleełgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashle'.

¹⁵ Nohwił daanshóoyúgo bengoni'áání bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaah doleeł, áík'ehgo łá' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwil nlii doleeł. ¹⁷ Áń Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ii da, doo yídaagolsi dahíi bighá: áídá' nohwíi bídaagonolsi; nohwil nlii, łá'íi nohwiyi' goljiihíi bighá. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áídí' nohwich'í' nádishdáál. ¹⁹ Dét'ihézhí' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashiltséh da; da'ágát'éé ndi nohwíi daashołtséh: shíi hinshnaahíi bighá nohwíi áldó' daahinohnaa doleeł. ²⁰ Ái bijii shíi shiTaa biyi' nshlii, nohwíi shiyi' daanołhlii, shíi nohwiyi' daanshliihíi bídaagonolsi doleeł. ²¹ Hadín bengoni'áání yigółsigo yikísk'eh at'éehíi, án bił nshoq: hadín bił nshooníi shiTaa bił nzhóni at'éé, áík'ehgo án shil nzhóogo bich'í' ch'í'nah ádinszi doleeł. ²² Judas, doo Iscáriot dahi, gábilnii, NohweBik'ehń, nt'é bighá ni'gosdzán biká' nnee doo bich'í' ch'í'nah ádnłéh dadá', née zhá nohwich'í' ch'í'nah ádnłéh doleeł? ²³ Jesus gábilnii, Nnee bił nshóoyúgo shiyati'íi yikísk'eh at'éé doleeł: shiTaa bił nzhóq doleeł, áík'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlii doleeł. ²⁴ Hadín doo bił nshóq dahíi shiyati'íi doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agú doo dashii shiyati' at'éé da, shiTaa shinł'a'ń biyati' at'éé. ²⁵ Díi ágot'eehíi bee nohwich'í' yásłti', t'ah nohwitahyú nshliidá'. ²⁶ Kich'oniihíi, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'í' daidil'aa doleełi dawa nohwil ch'ígó'aah doleeł, nohwil nagosisni'íi dahot'éhé bínádaańniihgo ánohwilsi doleeł. ²⁷ Ilch'í'gont'éehíi nohwaa nshné', ilch'í'gont'éehíi shits'á'dí' begoz'ánihi nohwaa daansné': doo ni'gosdzán bits'á'dí' ágot'eehíi k'ehgo nohwaa daansné' da. Doo nohwijii natsídaahiltó' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwikłéniidíi daadisots'aq, Deyáádi' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshóq lək'eyúgo nohwil daagozhóq doleeł ni', shiTaa bich'í' nádésdzá dishniihíi bighá; shiTaa shitisgo at'éhi nlii. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdłaq doleełhíi bighá. ³⁰ Kodí' godezt'igo doo łáqgo nohwich'í' yádaashti' da: díi ni'gosdzán binant'a' higaahíi bighá, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'gosdzán biká' nnee shiTaa shil nzhóogo yídaagolsi doleełhíi bighá, shiTaa shá ngon'áání k'ehgo ánasht'iił. Daohsjił, hikaah le'.

15

¹ Shíi dasts'aa dahnanlé'íi da'aniihíi nshlii, shiTaahíi dahnanlé'íi nł'éégo áyłsiníi nlii. ² Shits'ádaaz'aahíi doo nest'á' áile' dahíi dawa shits'áyinił: áídá' shits'ádaaz'aahíi nest'á' áile'íi náyigeesh, nest'án dayúweh łáqgo áiléh doleełhíi bighá. ³ Nohwíi ilk'idá' yati' bee nohwich'í' yásłti'íi bee daanohwidilkóqd. ⁴ Shiyi' daanołhlii, shíi áldó' nohwiyi' nshlii. Its'ádaaz'aahíi doo dabížhá nest'á' áyółéh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliiyúgo zhá; nohwíi áldó' nest'á' doo ádaahle' da, shiyi' daanołhliiyúgo zhá. ⁵ Shíi dasts'aa dahnanlé'íi bá'ó'áhi nshlii, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanołhlii. Dahadín shiyi' nliinií, łá'íi biyi' nshliinií, án nest'á' łáqgo áiléhi nlii; shíi da'anshdijhyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee łá' doo shiyi' nlii dayúgo, its'ádaaz'aahíi łá' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kó' biyi' odaiskaadgo níid. ⁷ Shiyi' daanołhliiyúgo,

shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaaht'íhíí daahóhkeedgo nohwá ádaadolniil. ⁸ Nohwinest'a' láágo ánádaal'íhíí bee shiTaa íziso at'éehíí ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aníigo shiké' hikaahíí daanohlíj. ⁹ ShiTaa bíl nshqóhíí k'ehgo nohwíí shíí daanohshqó: dayúweh shíí daanohshqó le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bíl nshqóhíí k'ehgo bengoni'ááníí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shíí daanohshqó doleeł. ¹¹ Shits'á'dí' kol'ijóóníí nohwiyi' daagoljí doleełgo, la'íí dážhó nohwíł daagozhqó doleełhíí bighá be'ánohwíłdéníid. ¹² Díínko bengoni'áni at'éé, Shíí daanohshooníí k'ehgo nohwíí áldó' líl daanohjqq doleeł. ¹³ Í'ijóóníí díí bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, nnee bí'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'ááníí be'ádaanoht'eeyúgo shít'eké daanohlíj. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwíłdishniigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'íhíí doo yígółsı da: áídá' shít'eké daanohwíłdishniigo daanohwoshíí; shiTaa bits'á'dí' disiits'áá'íí dawa nohwíł ígózigo ashlaahíí bighá. ¹⁶ Nohwíí doo hadaasisołtíj da, shíí hanohwiheñil, nest'a' ánádaal'íhííyú dahdohkáhgo nohwaa godini'áá, áí nest'a' daagoljí nt'éé doleełgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díínko nohwá ngoní'áá, líl daanohjqq le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanníihyúgo, nohwik'edaanníihíí dabíntse shik'edaanníihgo bídaagonołsı. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bich'í'zhinéé daanohlíjyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíí bich'í'zhinééhíí bíl daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bich'í'zhinéé daanohlíj da, ndi bits'á' nohwiníñil, áí bighá ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanníih. ²⁰ Nohwich'í' haszii n'íí bínádaalnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitiso at'éé da, nohwíłdéníid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí áldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee lék'eyúgo, nohwíí áldó' ádaadohniihíí yikísk'eh ádaat'ee doleeł. ²¹ Shizhi'híí bighá díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagołsı dahíí bighá. ²² Doo niyáágo bich'í' yádaasíłtí' dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleeł ni'; k'adíí binchq'íí bighá doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. ²³ Dahadíñ shik'enníihíí shiTaa áldó' yik'enníih. ²⁴ Bitahyú áná'ol'íhíí doo hwahá hadín áile'hi ashlaa dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleeł ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa bílgo daanohwíłtsáago nohwik'edaanníi. ²⁵ Dabíí bich'í' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiinií, Doo nt'é bighá shik'edaanníi da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'íjł. ²⁶ Kich'oníihíí, án shiTaa bits'á'dí' nohwich'í' dish'aa doleełíí nyáágo, Holy Spirit da'aníi ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nłini, án shaa nagolni' doleeł: ²⁷ Nohwíí áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwíł nashkaihíí bighá shaa nadaagołni' doleeł.

16

¹ Doo t'aazhi' nanánohohdéh da doleełhíí bighá díí dawa bee nohwich'í' yádaasíłtí'. ² Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleeł: la'íí dahadíñ nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nañ bá ásh't'íj nzi doleełíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagołsı da, shíí ndi doo shídaagołsı dahíí bighá ánádaat'íjł doleeł. ⁴ Díí baa nohwíł nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaalníih doleełhíí bighá nohwíł nagosisni'n'. Ich'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwíł nagosisni' da ni', t'ah nohwíł nashkai n'íí bighá. ⁵ K'adíí shides'a'n bich'í' deyaá; áídá' doo la', Hayú dinyaa? daashíłdohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwíł nagosisni'híí bighá nohwíjı biyi' doo nohwíł daagozhqó da daasoljí. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aníigo ánohwíłdishnií;

dahdisháhíí nohwá nzhòq: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oníihíí doo nohwaa hináh da; áídá' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Án n'yáágo nchò'go ágot'eehíí, nzhòqgo ágot'eehíí, la'íí aayá'ití'íí ni'gosdzán biká' nnee yíl ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlāq dahíí bighā nchò'go ágot'eehíí bíl ch'í'nah ádaile' doleek; ¹⁰ ShiTaa bich'í' de'yáágo doo nádaashòtséh dahíí bighā nzhòqgo ágot'eehíí bíl ch'í'nah ádaile' doleek; ¹¹ Díí ni'gosdzán binant'a' baa yá'ití'híí bighā aayá'ití'íí bíl ch'í'nah ádaile' doleek. ¹² Lāáqgo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwíl ídaagozì da. ¹³ Áídá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígòtsì doleek: doo dabínik'eh yałtí' da doleek; nt'éhéta yidits'agú zhá yaa yałtí' doo: la'íí begoldohíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwíl nagolnì' doleehíí íziso be'ánsht'eehíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighā shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwíl ch'í'nah áidoliil, déñiid. ¹⁶ Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashòtséh, shiTaa bich'í' de'yááhíí bighā. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaahíidí'nii, Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashòtséh: la'íí, ShiTaa bich'í' de'yááhíí bighā, daanohwíłniihíí, nt'é ñiigo aníí? ¹⁸ Gádaañii, Nt'é ñiigo aníí, Dét'íhézhi', ñiihíí? Néé doo bídaagonlzi da nt'é ñiigo aníihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadiłkid hádaat'íjgo yígòtsigo gádaabiłnii, Dét'íhézhi' doo nádaashòtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashòtséh, dishñiihíí bighā nalídaadołkí néé? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíłdishñii, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nnee bíl daagozhòq doleek; doo nohwíl daagozhòq da doleek, áídá' doo nohwíl daagozhòq dahíí nohwíl daagozhòq nádaadodleek. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bíl gozhòq da, ilchiigee ngonyááhíí bighā: áídá' ishchíihíí bikédí'go, ni'gosdzán biká'zhí' nnee yishchíihíí yaa bíl gozhòqgo, ñniih n'íí doo yínálniih da. ²² Áík'ehgo doo nohwíl daagozhòq da k'adíí: ndi nádaanohwíłtsāqgo nohwíl daagozhòq doleek, doo hadín nohwíl gozhóóníí nohwits'á' náidoné' át'éé da. ²³ Áí bijjii doo nashídaadołkid da doleek. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíłdishñii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' bíláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleek. ²⁴ Doo nt'é shizhi' bíláhyú daahóhkeed da ngoheyya: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázhòq nohwíl daagozhòq doleek. ²⁵ Díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwíl nagosisñi': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwíl nadaagoshñi' dahíí baa gowáh, áídá' dabígóziigo shiTaa baa nohwíl nadaagoshñi' doleek. ²⁶ Áí bijjii shizhi' bíláhyú da'óhkeed doleek: shiTaa nohwá hoshkaqah doo daanohwíłdishñiigo da: ²⁷ ShiTaa dabíí bíl daanohshòq, nohwíl daanshòqohíí bighā, la'íí shiTaa bits'á'dí' n'yáágo daahosohdłāqdhíí bighā. ²⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zhí' nkeniyáá: k'adíí ni'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádédszá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaañii, Áníta dabígóziigo yánti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íí dee bee yánti' da. ³⁰ Dawa bígonłsigo k'adíí bídaagosilłzjid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nyaago daanosilłłqad. ³¹ Jesus gádaabiłnii, Áníta da'osohdłāq néé? ³² Isāq, íłtahosohkaigo danohłjigee gowáyú onáhasohkaidá', shízhā dasahndi ch'ínisłthish doleehíí baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínitłkizh da, shiTaa bíl nash'aashíí bighā. ³³ Shíí shiláhyú ilch'í'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleehíí bighā díí bee nohwich'í' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo

nagowaahíi biyi' nahkai: áidá' nohwíl daagozhóq le'; ni'gospdzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

¹ Jesus díi ąął ánniida' yaaká'yú déz'jigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyaá; shíi, niYe' nshliinií, ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi áldó' ízigo ánt'éehíi ch'í'nah ánshe'. ² Daahinaahíi dawa beshik'ehgo shá ngon'ąą, hadíi shaa daadín'ąąhíi dawa dahazhí' ihí'naahíi baa daadínsh'aa doleełgo. ³ Díinko dahazhí' ihí'naahíi át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi níliihíi nídaagolsi, la'íi shíi, Jesus Christ shííní'a'íi, áldó' shíidaagolsi doleeł. ⁴ Ni'gospdzán biká' ízigo be'ánt'éehíi ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa díń'ąą n'íi ąął ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíi ni'gospdzán t'ah doo álne' dadá' ízigo nił be'ánsht'ee n'íi bee dani ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'. ⁶ Ni'gospdzán biká' nnee bitahdí' la' shaa nínilíi bich'í' nízhi' bigóziigo ashłaa: níyéé daanlii ni', shaa nínil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa díń'ąąhíi ni nits'ą'dígo yídaagolsi. ⁸ Yati' shaa díń'ąąhíi bee bich'í' yádaasikti'; ái nádaidnné', nits'ą'dí níyááhíi da'aniigo yídaagolsi, la'íi shííní'a'íi daayosdłąą. ⁹ Bá da'oshkąąh: ni'gospdzán biká' nneehíi doo bá da'oshkąąh da, áidá' hadíi shaa nínilíi zhá bá da'oshkąąh; ái níyéé daanliihíi bighá. ¹⁰ Shíyéehíi dawa níyéé, níyéehíi dawa shíyéé; áik'ehgo ái bee ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gospdzán biká' nashaa da doleeł, áhíi ni'gospdzán biká' nakai, shihíi nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíi shaa nínilíi nízhi' binawodíi bee daahóntą', dała'á ndliihíi k'ehgo dała'á daanlii doleełgo. ¹² Ni'gospdzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíi shaa nínilíi nízhi' binawodíi bee daahóshą' ni'; binádaadesh'jigo doo la' ch'a'otłizh da, ndi da'ílii hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híi bighá. ¹³ K'ad nich'í' nádesdzá; shił gozhóóníi dážhó bee bił daagoyiłshóq doleełhíi bighá díi ni'gospdzán biká'zhí' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íi baa bił nadaagosisni'; ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee dahíi bighá ni'gospdzán biká' nnee bik'edaanníih. ¹⁵ Ni'gospdzán bits'ą'ńniíi doo dishniigo oshkąąh da, áidá' ncho'íi bits'ą'go ádaanłsi, dishniigo oshkąąh. ¹⁶ Ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ánsht'ee dahíi k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehíi doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aníihíi nits'ą'dí' begoz'aaníi bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gospdzán biká'zhí' shidín'a' n'íi k'ehgo, bíi ni'gospdzán biká'zhí' odaa'a'. ¹⁹ Bíi bighá godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíi áldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleełhíi bighá. ²⁰ Doo dabíi zhá bá da'oshkąąh da, hadíi díi nnee biyati'híi bighá daashodłąą doleełíi áldó' bá da'oshkąąh; ²¹ Ái dawa dała'á daanlii doleełgo; ni ShiTaa nílinihíi shiyi' nlii, la'íi niyi' nshliihíi k'ehgo bíi áldó' dała'á daanliigo nohwíyi' daanlii doleeł: shííní'a'go ni'gospdzán biká' nnee daayodłąą doleełhíi bighá. ²² Ízigo be'ánsht'eehíi shaa níné'íi baa daasiiné'; dała'á ndliihíi k'ehgo dała'á daanlii doleełhíi bighá. ²³ Shíi biyi' daanshliigo, ni shiyi' níliigo, díi nnee dážhó nł'éégo ádaabile'go dała'á daanlii doleeł; áik'ehgo ni'gospdzán biká' nnee shidín'a'go yídaagolsi doleeł, la'íi nił nshoqhií k'ehgo nił daanzhoqhií áldó' yídaagolsi doleeł. ²⁴ ShiTaa, hadíi shaa nínilíi hayú nashaayú bił daanshlii doleełgo hasht'íi; áik'ehgo ízigo be'ánsht'eehíi shaa níné'íi daidołtsééł, ni'gospdzán doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshoq lək'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nł'éégo ánt'éehíi, ni'gospdzán biká' nnee doo

nídaagoksi da lèk'e: ndi shíí nígonsi, la'íí díí nñeehíí shiín'á'go yídaagoksi. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleeł; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagoljí doleeł, la'íí biyi' daanshłji doleełhíí bigha.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayahágo nłini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aqzhi' yił okai. ² Judas, ch'ibi'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígółsi: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yił onákah lèk'e. ³ Akú siláada la'íí aasinilíí, okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, ko'nalbaahíí, ko'diltkishíí la'íí benagonlkaadíí daayonilgo Judas yił hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'i' ágonéhíí dawa yígółsi go áí nñeehíí yich'i' nyáágo gádaayihni, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nñeehíí gádaabihni, Jesus, Názarehdí' gólíni. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'ibi'aahíí, áldó' itah sizji lèk'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabihniidá' dagoshch'i' t'aqzhi' deheskaigo ni'zhi' nanehezdee. ⁷ Jesus gánadaabikdo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názarehdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ni, Shíí án ánsht'ee, daanohwildéniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nñeehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ Nñee shaa nniłíí doo la' shaa ch'a'okáad da, ánií n'íí begolne'híí bigha anii. ¹⁰ Simon Peter, bésh be'idiltkishé naitjihíí hayidziigo, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhinéégo naidnłgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihni, Nibízh be'idiltkishé bizis biyi' onántji: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaq ndi at'éé. ¹² Ádí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo hdaayist'oo, ¹³ Ádí' dantsé Ánnas holzéhi bich'i' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí legodzaahíí biyi' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitji lèk'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'i' yakti'go gánniid lèk'e, Nñee dała'a nñee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i áldó': án okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígółsi go kih yune' Jesus yił ha'a'aazh. ¹⁶ Ádí' Peter dáádítłhgee sizji. Ádí' Jesus bitsilke'yu la'ihíí, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígółsini, ch'inyáágo, isdzán dáádítłh yaa sitíni yich'i' hadziigo Peter yił ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádítłh yaa sitíni Peter gáyihni, Ni áldó' la' áí nñeehíí bitsilke'yu itah nłji nsj. Dah, shí doo áí nshłji da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasinilíí gozk'azíí bigha deda'deshjeedgo nádaaniikdziilgo ko'zhi' nadaazi: Peter áldó' itah nániikdziilgo sizji lèk'e.

¹⁹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí la'íí ilch'ígó'aahíí yaa nabidilkid lèk'e. ²⁰ Jesus gábihni, Ni'gosdzán biká' nñee ch'í'nah bich'i' yádaashti' ni'; Jews ha'ánátséh nagoz'aq yune', la'íí da'ch'okaqah goz'aq yune' dávik'ehn ilch'igonsh'aah ni', Jews daanlíni ilá'ánadaat'ihgee; doo nt'é nash'i'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bigha nashidnkid ádí'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabikdénidíí yídaagoksi: áí nahódaanlkid. ²² Ágánniidá' aasinilíí la', Jesus bit'ahd' sizíni, bonkts'í, gániigo, Ya' áik'ehgo okaqah yebik'ehi da'itiséyú sitíni bich'i' yách'ilti' née? ²³ Jesus gábihni, Doo bik'ehgo hasdzií dayúgo baa shil nagolní: ádí' da'aniigo hasdziiyúgo nt'é bigha shónits'i? ²⁴ Ánnas, Jesus tesh'oo go Cáiaphas, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'i' oyi'pa' ni'. ²⁵ Simon Peter nániikdziilgo sizji lèk'e. Gádaabikch'ini, Ni áldó' la' bitsilke'yu nłji daandzi. Dah, shí doo án nshłji da, nádo'niid. ²⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí la', án

Peter yijaa naidnlgizh n'íi bik'íi nlíni, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'aagee áí nñeehíi bíl nish'íi ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne ánniid.

²⁸ Cáriaphas bik'ih goz'aad'í yáná'itihé yune' Jesus odaizl'óó: dážhó t'ahbí l'ék'e; Jews daanlíni ákóne' ha'á'ikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idaagee doo itah daahiidleeh da, okaah zhin'éego doo ilch'í'daandl'eh dahíi bighá daanzigo, doo ha'akáh da l'ék'e. ²⁹ Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáágo gádaabih'ni, Áí nñeehíi hago láá adzaago bíl nohkai? ³⁰ Jews gádaabih'ni, Doo nch'ógo adzaa dayúgo doo naa bíl nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánadí'ni, Dánohwíi bedaagosol'aaníi bee baa yádaakt'i. Jews daanlíni gánádaadi'ni, Nñee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'aq da. ³² Jesus hagog'éeego datsaah dolee'íi dabíi yaa nagol'ni' n'íi begol'ne'go ánagog'íi. ³³ Pílate yáná'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyih'ni, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' n'íi née? ³⁴ Jesus gábih'ni, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíi lá' ágádaashih'niigo níi nadaagol'ni'hú bighá ánnii née? ³⁵ Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nsh'íi gá? Dani bíl hánt'i'íi lá'íi ni'okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aq: hago ándzaa áidá'? ³⁶ Jesus gábih'ni, Beshik'ehíi doo díi ni'gosdzán biká' begoz'aq da: beshik'ehíi díi ni'gosdzán biká' begoz'aqyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'delt'íi dahíi bighá shinadaal'a'á nadaagonkaad dolee'íi ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosdzán doo bits'á'dí' begoz'aq da. ³⁷ Pílate gábih'ni, Nant'án n'íi láá ya'? Jesus gábih'ni, Da'áígee ánnii, Nant'án nsh'íihíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagosh'ni' dolee'íi bighá gosil'íi, lá'íi áí bighá ni'gosdzán biká'zh'í' niyáá. Nñee daant'íígee da'anii zhin'éé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábild'i'ni, Da'anii ágot'eehíi nñiihíi nt'é golzeeo ágolzee? Díi ánniidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayih'ni, Díi nñeehíi doo hago adzaa dago bígosil'síid. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idaagee nñee lá' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'aq: áík'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadidilghaazhgo gádaan'ni, Díi nñeehíi dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánl'teeh. Barábbas-híi in'íihni n'íi l'ék'e.

19

¹ Pílate aniiigo Jesus hab'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aq l'ék'e, lá'íi diyágé hichíi dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áid'í' bich'í' hayaa ánádaat'íígo, Gozh'ó le', Jews ízigo biNant'a' n'íi! daan'iidá' daayo'ts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nñee gádaayih'ni, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosil'síid, áí bídaagonok'sí dolee'íi bighá nohwich'í' bíl ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahd'á' bí'íhíi nñeezi hichiigo dot'izhi gol'íígo ch'ínyáá. Pílate gádaabih'ni, Kú nñeehíi siz'íi nko! ⁶ Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íi aasin'íi daabi'ts'áqdá' nádaadidilghaazh, Ts'í'ina'áhi bího'ka'go zodéé, ts'í'ina'áhi bího'ka'go zodéé, daan'iiigo. Pílate gánádaabild'o'niid, Dánohwíi ts'í'ina'áhi bídaaho'ka'go daazo'héé: shíi doo hago adzaa dago bígosil'síid. ⁷ Jews daanlíni gádaabih'ni, Da'ák'ehgo nohwá goz'áni bik'isk'eh datsaah dá'abik'eh, Bik'ehgo'ih'i'na' biYe' ádil'íihíi bighá.

⁸ Pílate díi yidezts'aqdá' dayúwehégo biini' háh sil'íi; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyih'ni, Had'í' nann'áhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábih'ni, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínánshteehgo dagohíi ts'í'ina'áhi bíni'dilka'go beshik'ehíi doo bígon'sí

da née? ¹¹ Jesus gábilnii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'aa dayúgo: áí bigha hadín naa shink'tíiní itisgo ncho'go adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínábílteeh hat'íí: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí nnee ch'ínánkteehyúgo doo Caesar bit'éké nííí da: dahadín ízigo nant'án ádil'íiní Caesar yits'á'zhí'go na'ídiltee.

¹³ Díí yidezts'aqáda' Jesus yíl ch'ín'áazhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'ííí, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhíí bá ilch'í'golnéhíí bijíí, gostán bik'ehenkéézyú shí: Pílate Jews daanlíni gádaayínnii, Kú nohwiNant'a' sizíí nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodée, zodée, tsí'ílna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabíłdo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsí'ílna'áhi bíhishkałgo zis-hée née? Okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaanii, Caesar zhá nohwinant'a' nlií. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistíí, tsí'ílna'áhi yídaabíłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnł'e'go yíl onalsáá lėk'e. ¹⁷ Jesus dabíí bitsí'ílna'áhi yogheelgo, itsits'in sí'áni, golzeego ágolzéhi goz'aqzhí' bíł nánzáá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsí'ílna'áhi yídaayiskał, la'íí nnee naki aldó' ba'ashhadí' tsí'ílna'áhi bídaabi'deskał, Jesus ilní'gee dahdaistíídá' nneehíí dá'il'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchíí, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsí'ílna'áhi yiká' yiyiskał. ²⁰ Jews daanliiníí láágo k'e'eshchiiníí daayozhí'; Jesus tsí'ílna'áhi bíheskałíí k'íh goznííí da'alhánégo goz'aq: áík'e'eshchiiníí Hebrew, Greek, la'íí Latin k'ehgo k'e'eshchíí lėk'e. ²¹ Jews bí'okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayínnii, Jews bíNant'a' nlií, doo ágoléh da; Jews bíNant'a' nshííí niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahíí ilk'idá' ágoshlaa, nii lėk'e.

²³ Siláada Jesus tsí'ílna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhií dííyú ilk'ídaiznil, dántííígee dała'á bíyéégo; iká'íhíí doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhí' ngont'í'go hist'pool. ²⁴ Áík'ehgo gádaahíłd'ínnii, Díí doo k'ad ndaahidzqqs da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadín gonesnaahíí bíyéé doleeł: díínko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go ánágot'ííí, Shidiyágéhií ilta'is'nii, shi'íhíí bigha da'diljoł. Áík'ehgo siláada díí ye'ánadáat'ííid.

²⁵ Jesus tsí'ílna'áhi bíbideskałíí ba'ashhahgee báá la'íí báá bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, la'íí Mary Mágdalene nazíí lėk'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsilke'yu dała'á bíł nzhónihíí ba'ashhahgee nazíigo yiltsaqáda', báá gáyínnii, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiníí, Kú nimaal! yínnii. Áídí' godezt'í'go yíl onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa qal alzaahíí yígółsigo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolné'go gáníí, Dibá' séłíí. ²⁹ Áíííge nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayit'o'íí vinegar yee daiz'aqad' tsí' nneezi híssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aqago, Jesus bízé'zhí' dahyída'nłsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzda' gáníí, Aqal alzaa: áídí' hayaa onot'aqadá' dabíí biyi'sizini be'ogoyáago áyíílaa lėk'e. ³¹ Ich'í'golné'íí bijíí lėk'e, áí godilziníí bijíí (dážhó nzhóqgo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í' tsí'ílna'áhi biká' dahnaztíígo doo bíł dádaabik'eh dahíí bigha bijád daahot'ihgo nanáhó'nííí, daayínniiigo Pílate nádaayoskaqad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhadí' tsí'ílna'áhi bídaahiskałíí dantséhií bijád daayiheshtí', la'íhíí aldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaqago

yídaagoksiidhíi bigha yíjád doo daayihezti' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' bésh nneezíi oyilgeed, ádí' dagoshch'i' díl la'íi tú bíl ha'ijool. ³⁵ Ái yo'íihíi yaa nagolní, na'goní'íi da'anii; da'aniigo nagolní'go yígólsi, nohwíi áldó' da'ohdlaa doleelo. ³⁶ Díi be'ánágot'íidíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi, Bits'in doo la' k'e'íltóod da doleel, níihíi begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi la'i áldó' gánadí'ni, Hadín yighátsi'ngeedíi án daine'i'íi doleel.

³⁸ Díi bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíi nlíni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénáldzidhíi bigha, án Jesus bits'íhíi yíyókeed: áik'ehgo Pílate baa godin'áa. Akú n'yaágo Jesus bits'íhíi naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyaá n'íi, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, aloes bíl nadesdziidi, da'á'á gonenadín dahdidlee'i shí yogheelgo nyaá. ⁴⁰ Jesus bits'íhíi nádaidnné'go nak'a'ligaihi yik'ídaidesdiz, líkagolchiníi bílgo, Jews daanlíni nnee ledaihiníihíi k'ehgo. ⁴¹ Ts'i'ílna'áhi biheskaalgee dégózhóné goz'aa: ái biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ílch'í'golne'íi bijíihíi bigha, la'íi tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aa'íi bigha Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lék'e.

20

¹ Godilziníi bijíi Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godíhíidá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitíi n'íige nyáá, nt'éégo tséé daadin'áa n'íi yó'ot'aaqo yiltsaa. ² Ádí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bíl nzhoq n'íi, yilgo yaa hílwodgo gáyílnii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'ídaistíi láa, hayú ndaistíi shíhíi doo bídaagonlzi da. ³ Áik'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íhíi bílgo ch'í'áázhgo tsébi'i'ányú ó'áázh. ⁴ Da'á' nátsidnteel: ndi bitsilke'yu la'íhíi Peter yaa dílwod, tsébi'i'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'íyaa adzaago ákóne' déz'íidgo nak'a'ligaihíi zhá akú sínilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáa da. ⁶ Simon Peter ákú n'yaá dábi ké', án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'a'ligaihíi zhá sínilgo yiltsaa, ⁷ Nak'a'ligai bitsits'in bík'ídesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'ligai la'íhíi bíl sínil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébi'i'ányú dantsé hílwodíi áldó' ha'ayáago yiltsaago osdlaad. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi, Daztsaadí' naadiidáh doleel, níihíi doo hwahá bíl ídaagozíih da. ¹⁰ Ádí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángé hichago sizíi: hichagdá' ts'íyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'íid, ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'í siné' n'íige sikeego yiltsaa, la' nés'aa n'íige sidaago, la'íi dés'eez n'íige. ¹³ Gádaabi'ni, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábi'ni, SheBik'ehñ nádaidntíi láa, hayú ndaistíi shíhíi doo bígonsi da. ¹⁴ Ágánniidá' t'aazhí' adzaago Jesus sizíigo yiltsaa, ndi Jesus at'íihíi doo yígólsíid da. ¹⁵ Jesus gábi'ni, Isdzán, nt'é láa bigha nchag? Hadín biká dín'íi? Ái ni' goz'aaníi dégózhónégo ágólsiníi át'íi láa nzígo gáyílnii, Jesus bits'íhíi nádníi lék'eyúgo, hayú nntíi shíhíi shíi nagolní, áik'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bílnii. Mary lediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, bílnii; shílch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábi'ni, Shedi-nołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'i'í dahnádishdáh dahú bigha: áidá' shik'isyú bich'i'í nñángo shá bíl nadaagolní, ShiTaa, nohwíi áldó' nohwíTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaqáhn, nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ

daahohkqaahn bich'i' nádésdzá. ¹⁸ Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihni, NohweBik'ehñ hish'íí, áídí' ábíhni n'íí yíl nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijji o'í'ááyú, godilziní bijji, Jesus bitsilke'yu ía'adzaa lèk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighá dáadítíhíí da'dentáádá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsaa, nt'éégo gábihni, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ²⁰ Ágánniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yíl ch'i'nah áyíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaadá' bíl daagozhóqd. ²¹ Jesus gánádaabíldo'niid, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí aldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánniidá' yiká'zhí' deyoigo gádaayihniid, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadín binchó'híí bighá baa nágodenoh'qaahíí, áí binchó'íí baa nágodet'aa; dahadín binchó'híí bighá doo baa nágodenoh'aa dahíí, binchó'íí t'ah yegoyíí.

²⁴ Thomas, nakits'adáhíí itah níni, Dídyms holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lèk'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíí bíl nadaagolni', Nohwe-Bik'ehñ daahiiltsaa, daabihniigo. Thomas gáníí, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'qaahíí hish'ííyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íí yune' nadishniihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yune' nadishniihyúgo zhá oshdláa doleel.

²⁶ Tsebíí yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaa lèk'e, k'adíí Thomas bílgo: áígee dáadítíh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaaago gábihni, lch'i'gont'ééhíí bee nohwich'i' goz'aa le'. ²⁷ Áídí' Thomas gáyihni, Dzaa bedenihgo shigan níí; yushde' dahdenihgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'ííniih; doo odláa dahíí doo níígo da, ondláa le'. ²⁸ Thomas gábihni, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshnahñ níí l'áá. ²⁹ Jesus gábihni, Shi'íhíí bighá shosíndláa: hadín doo sho'íí da ndi shodlaaníí biyaa gozhóq doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináát godiyihgo aná'ol'ííhíí l'áágo áyíílaa, la' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchíí da: ³¹ Áídá' Jesus, Christ níí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níí daahohdláa doleelgo; áídí' daahohdláago bizhi'íí biláhyú daahinohnaa doleelhíí bighá díí bak'e'eshchíí.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'i'nah aná'delzaa; díí k'ehgo ch'i'nah aná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídyms holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa da'á naháztaa lèk'e. ³ Simon Peter gádaabihni, Ha'ishleehyú déyáá. Yíl nakaihíí gádaabihni, Néé aldó' ákú níí nkáh. Dahiskaigo dagoshch'i' tsina'eelíí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayolkaadá' Jesus tábaayú sizíí; áídá' bitsilke'yu Jesus at'íínií doo yídaagolní da. ⁵ Jesus gádaabihni, Shichagháshé, lóg la' hadaa-solee néé? Dah, daabihni. ⁶ Gánádaayíldo'niid, Tsina'eelíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaalkaad, áík'ehgo la' hadaahleeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázhó l'ááhíí bighá doo hagot'éégo hadaitíí bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu da'á Jesus bíl nzhónihíí Peter yich'i' gáníí, Nohwe-Bik'ehñ at'íí l'áá. Simon Peter hadín at'íínií yaa idezts'aaádá', na'idziid bighá bííí ádayidiltsooz n'íí anágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'íígo daido'kshoolgo, tsina'eelíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, da'á gonenadín da'des'eezye shí.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsíid dílt'igo, lóg la'íí bán bílgo kó'ká'

siñilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilñii, Lóg hadaasolee'íi la' deda'nohñiil. ¹¹ Simon Peter; tsina'eehíi yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihií lóg nchaahíi bee halk'ilgo tábaazhí' nyidentshóod, lógíi dała'á gonenadin biká'yú ashdladin taagi: lóg dázhó ląą ndi lóg behaidlehé nanest'ólihií doo odláád da. ¹² Jesus gádaabilñii, Yushdé' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ánt'íi? daabilñii da, beBik'ehñ át'íiigo yídaagolsiídhíi bigha. ¹³ Áidí' Jesus bán náidmné'go bita'izné', lóg aldó'. ¹⁴ Díi bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaađí' naadiidzaahíi bikedí'go.

¹⁵ Aął da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyiñii, Simon, Jonas biye' nłini, ya' díi bitisgo nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehñ; shił nzhóóníi bígonłsí. Jesus gánádo'niid, Shidibelji bizhaazhé shá biza'hinií. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nłini, nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehñ, shił nzhóóníi bígonłsí gádnii. Jesus gánábildo'niid, Shidibelji shá biza'hinií. ¹⁷ Taadngee gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nłini, nił nshoq née? Peter doo bił gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? biłñiidhií bigha. Áik'ehgo Peter gábilñii, SheBik'ehñ dáwa bígonłsí gádnii; shił nzhóóníi bígonłsí. Jesus gánábildo'niid, Shidibelji shá biza'hinií. ¹⁸ Da'anii, da'aniiigo gániłdishñii, Anii nannaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'iyú nannaa ni': hastiin síniłigohíi ilts'á' dahdłnihdá', la' n'íi ná ágole'go, doo hant'ii dayú nidiłteeh doo. ¹⁹ Díi Jesus yee ánñiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah ádolñiiłgo. Ágánñiidá' Peter, Shiké' hínaál, yiłñii. ²⁰ Peter t'aaazhí' déz'iiđgo, Jesus bitsilke'yu bił nzhónihíi biké' higaalgo yiłtsaa; án da'iyáá n'íige Jesus bitíldí' yinent'íiđá', SheBik'ehñ, hadíihíi ch'íní'aah doleeł? nñiid lék'e. ²¹ Peter biłtsaađá' Jesus gáyiñii, SheBik'ehñ, láii nneehñ hago anneh áidá'? ²² Jesus gábilñii, Hasht'íiyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninłt'og áizhí'? Nkú shiké' hínaál! ²³ Ái bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'inihií Jesus yił nakaihií bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłñiid da; daazhógo, Hasht'íiyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninłt'og áizhí', biłñiidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'inihií bińáál díi dawa ánágot'iił lék'ehíi yaa nagolni'dí' yak'e'eshchii aldó': yaa nagosni'íi da'aniiigo bídaagolzi. ²⁵ Ła'íi ląągo aldó' Jesus ánát'iiđ; ái dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'ąą da doleeł shi nsj.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus n̄líni, ałk'iná' Jesus ánát'íłkí la'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashłaa, ² Binadaal'a'á hahesn̄líi Holy Spirit binkááyú bíł ch'ídaagoz'aaná' yaaká'yú onádzazh'í' ái naltsoos biyi' baa nago-sisni': ³ Jesus binuigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaní biyi' bi-nadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íłh, da'anii hinaago yídaagołs'íłhíi bigħa, la'íi Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee bégoz'aaníi bich'í' zhiné'go ágot'éhihíi baa yił nadaagoln'i': ⁴ T'ah yił naháztaaná' gádaabilnii, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníłhíi begolzaazh'í', ái baa nohwil nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'íi ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanołwi'dolniił. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'íi dabíi naalidziidgo ánandle' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonołs'íi bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeł: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú la'íi ni'godzán nanel'aayú shaa nadaagoln'i' doleeł. ⁹ Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'íigo dahbi'didiltiigo yaak'os biyi' yune' bíł ogoyáá. ¹⁰ Bíł ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íigo nnee naki bidiyáge daahigaihi bit'ahgé' daahizi'go; ¹¹ Gádaabilnii, Gálileegé' nnee daanołni, hat'íi bigħa yaaká'yú daadeł'íi? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltiigo daal'iini' da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dził Olivet golzeegé' Jerúsalemzhi' náka, ái da'álhání, Jews daagodn̄sinii bijii oná'ıldahíi ga'áhosahyú goz'aą lé'e. ¹³ Nákaiyú dák'ehéyú nágot'aą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztaą. ¹⁴ Kóne' ái dawa isdzáné la', Mary, Jesus bima, la'íi Jesus bik'isyú bíłgo dała'á daabiini'go da'okaąh lé'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shi dała'adzaagee Peter da'ihni'gé' hiz'i'go gánii, ¹⁶ Nnee daanołni, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'adaizt'e' n'íi yágo'iini', doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagoln'i' n'íi, ái Bik'ehgo'ihina'na biyati' bek'e'eshchiini' baa nagoln'i'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nliigo bíi bíłgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. ¹⁸ Ái nnee nch'og'go adzaahíi bidená bich'í' nahesn̄líi bee ni' nagohešnii', áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'íi haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolínii dawa yídaagołs'igo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayihii, ái Díł Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchii, Golii n'íiígee dénch'og'go yó'ogolne'go, doo hadn gólíi da doleeł: la'íi, Na'iziid n'íiígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaná' nnee la' bíł nahikai ni', ²² John nnee baptize ádail'íige' godezt'igo Jesus nohwich'á' onábi'doltizhi', ái nneehíi la' hanábi'doltéeh, an Jesus naadiidzaahíi yo'iini' bíi ádó' bíł baa nadaagohiilni' doleeł. ²³ Áik'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bárabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bíłgo. ²⁴ Áígee da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijii dawa bígonłs'í, díi nnee naki halzaahíi hayíi hanłtiini' nohwil ch'í'nah ánle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á

nlii n'íi yich'á'zhí' adzaa, áik'ehgo nnee hánktiinií áígee nnaltéeh doleel. ²⁶ Dahadn halteehíi bee bígoz'íihíi ádaizlaa, áik'ehgo Matthías haltji: án nadaal'a'a itah silji, lats'adah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híi bijji Jesus daayokáahíi da'á daabiini'go dalahágee da'áadzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíi k'ehgo áhílt's'á'ágo naháztaq yune' dahot'éhé bengonyáa. ³ Kq' izaad ga'at'éhi ilts'á'go adzaago da'á daant'íigo biká'zhí dahilthi'go bil ch'i'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' iltah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit ái k'ehgo yádaabiyilti'. ⁵ Áiná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nañ daidn'síni, ni'goszán nanel'áagé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. ⁶ Díi baa ch'iniiná' nnee lá'ágo da'áadzaago hago laq ágodzaa daanzi, da'á daant'íigo bíi biyati' yee yádaakti'go da'dezts'á'á'híi bigha. ⁷ Dázhó bil díyagodaago gádaakildi'nii, Sqa'a, aisha' dawa Gálileegé' nneehíi ádaanii? ⁸ Áiná' hago'at'éego dánohwíi daanohwiyati'íi yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'íi nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrýgia, Pamphýlia, Egypt la'íi Líbya Cyréne binaayú il'angé' ledaadiltíni, la'íi Romegé' dé't'ih hasta' hikaihi, Jews la'íi nnee Jews bi'okáahíi k'eh da'okáah daazlíni, ¹¹ Cretes la'íi Arábians daanlíni, dánohwíi daanohwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ íziso ánát'íihíi yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áik'ehgo dawa bil díyadaagodzaa la'íi hago laq ágodzaa daanzigo gádaakildi'nii, Díisha' hago ánágot'íihíi? ¹³ La'íi daazhógo déyaadaadlohgo gádaanii, Díi nneehíi wine áníidéhi daayodlaqo ádaanii. ¹⁴ Áiná' Peter lats'adahíi yil daahizí'go nnee da'áadzaahíi yich'i' hadzii, Nnee Judéagé' la'íi Jerúsalemgee daagonohíni, díi ádishniihíi nkt'éego hódaayisólt's'áago nohwil'ídaagozi le': ¹⁵ Díi nneehíi bil nádaagodiyyis ádaanołsi ndi doo ágát'éé da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi n'íi díi ánágot'íihíi dabi'ilt'sená' yaa nagosni' ni' gánniidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ gánii, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodonił, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íi nohwitsi'ke dawa ágodoniłi shá yaa nadaagolni' doleel, nnee áni nakaiyehíi bil ch'i'nah ádaagol'ii doleel, hastiyúhíi nadaayeel doleel: ¹⁸ Ái benagowaaná' nnee shánada'iziidií la'íi isdzané shánada'iziidií shiSpirit baa daadish'a' doleel; áik'ehgo ágodoniłi shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáa biyi' íziso ánágot'íihíi ch'i'nah ádeshił, ni' biká' godiyihgo be'ígóziníi, ái dił, kq', la'íi lid aad k'ehgo at'éego ałdó' ch'i'nah ádeshił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehñ nadáhíi bijji, dázhó gonł'ééhíi bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíi dił doleel, t'é'gona'áihíi dił doleel: ²¹ Áiná' hadn Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íi yee yiká ániihñ hasdádogaal. ²² Israel hat'íi daanohíni, díi yati'íi ídaayesołts'áq; nohwíi bídaagonołsi go'ii, Jesus Názarethgé' níni, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiñáal Jesus binkáayú íziso áná'ol'íihíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi ánáyo'iiłgo nohwich'i' bee bígózigo áyíłaa: ²³ Ái Jesus-híi Bik'ehgo'ihí'nañ dabínt'sé yaa natsekeesgo yaa nagoshchjiigo nohwaa híłt'íigo nnee begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi nohwíi ádaabildohniigo ts'iłna'áhi yidaayiheskałgo daayizes-híi: ²⁴ Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nláhyú áyíłlaaná' nábihil'na': da'itsaahíi doo dayúweh botq' bik'eh dahíi bigha. ²⁵ David

Jesus yaa nagolni'go gáníí, SheBik'ehń dawahn shádnýú hish'íí; shi-nawod shá ágótsíhíí bighą shigan dihe'nazhinéégo nlii: ²⁶ Áí bighą shíjii bíł gozhóqo la'íí sizaa gozhóqo yashti'; la'íí án zhą ba'oshlíigo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziinií ch'iidntahýú doo nyinoné' at'éé dahíí bighą, Dilzini Nlíni niyééhíí dildzidihíí bich'ą'zhi' ánsį doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'ihinaa doleelíí shił ch'í'nah ánláa; shił nliigo dázhó shił gozhóqo áshįsį. ²⁹ Nnee daanohiiníí, shik'íyú, bich'ą'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwil nagoshni', daztsąągo ilch'í'nniltjii ni', ilch'í'nniltjii n'íí díjii t'ah dzaągee begoz'ąą. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí nlii ni', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bit'ła dahdidilniigo gábikniid, Nich'ą'gé' hadaakishchiinií la', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishkiił, nniigo yígótsį; ³¹ Áík'ehgo áí dab'íłtsé yígótsįgo Christ nábi'dihil'na'húí baa nagolni' gánniidgo, Biyi'siziinií ch'iidntahýú doo yó'oyone' da, la'íí bits'ihíí doo dildzid da. ³² Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'húí daanohwigha nohwináál ágodzaa. ³³ Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'íí Holy Spirit higháh doleelíí biTaa bee bąngon'ąągo díí daal'jiihíí la'íí daadołts'agíí bíí áyíłlaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bíł ogoyáá da; ndi dabíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyikniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ³⁵ Ni'ina'íí benik'eh siljigo nikelł'ááhyú nininilzhi'. ³⁶ Áí bighą Israel hat'í'í dawa da'aniigo díí yidaagołsį le', Jesus- híí tsj'ılna'áhi bídaahesołkał n'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Christ nliigo nohwá áyíłlaa. ³⁷ Nnee díí daidezts'ąąná' bíł daagoshch'ii' lẹ'e, áigé' Peter la'íí la' nadaal'a'áhíí yich'í' gádaanii, Nnee daanohiiníí, nohwik'íyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabiknií, Nohwinch'í' bich'ą'yúgo ádaakne'go dał'a' daanoltjigeegé Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinch'í' nohwá da'izlį alne'híí bighą, áík'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwíí díí bee nohwąngot'ąą la'íí nohwíí nohwich'ą'gé' daakidilchiihíí, la'íí doo daanohwik'íí dahíí alđó' bąngot'ąą, dahadń Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ich'í' yojíłhíí. ⁴¹ Hadíí bíł daagozhóqo biyati' nádaidné'íí baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijjii nnee taadn doo náhółtag dayú shį Jesus daayodlaaníí yedikai. ⁴² Áí nnee nadaal'a'á bee bíł ch'ídaago'aahíí, la'íí kł daanliigo, bán nihi'né'íí, la'íí okąqahíí dayúweh nłdzilgo yaa nakai. ⁴³ Dał'a' daantjigo daidnįsįgo ndaaldzid: ízigo ánagot'jiihíí la'íí godiyhgo be'ígóziníí nadaal'a'á binkááyú bee ánagot'jii. ⁴⁴ Jesus daayodlaaníí dawa dałahágee naháztąą, dawahá dałaházhi' daabiyéégo; ⁴⁵ Daabiyééhíí baa nadaahazniigo hadíí yidaadiníí yitaada'iznií. ⁴⁶ Dajjii biigha dał'a' daabiini'go da'ch'okąqah goz'ąą yune' dał'a'ánát'jiih, bíł daagozhóqo, doo ilch'í' yaa daagoch'įgo da daabigowąyú kł náda'idjiih lẹ'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahédaanzigo nnee dawa bíł dádaabik'ehgo ádaat'ee lẹ'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú hayíí hasdákaihíí dajjii biigha ínáhihkah lẹ'e.

3

¹ Ha'iz'ąągé' hayaazhi'yú Peter la'íí John bíłgo da'ch'okąqah goz'ąáyú dezhi'aah lẹ'e. ² Nnee dágozljigé' doo naghaa dahi dajjii biigha da'ch'okąqah goz'aaníí ch'íná'itjiihíí Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iltééh lẹ'e, da'ch'okąqah goz'ąą yune' ha'áhihkahíí yídókeedgo; ³ Peter la'íí John bíłgo da'ch'okąqah goz'ąą yune' hi'ashgo yiltsąągo, Dahat'íhíta shaa nohné',

niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John bílgo nñee sitiinií da'as'ah daayiné'íina' Peter gáníi, Nohwín'íi. ⁵ Nñee sitiinií hat'íhíta shaa daayiné' nziigo yine'íid. ⁶ Áiná' Peter gáníi, Shihíi beshhigaihíi la'íi óodo doo la' nashné' da; ndi hat'íi bigonshlíi'ihíi naa nshné': Jesus Christ Názarethgé' gólíni bizhi' binkááyú nádñahgo dah nñáh. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'í' bieke la'íi bikegod bílgo ndzil daazlíi. ⁸ Hadag yáhlwodgo hizi', áigé' dahnyaagé' da'ch'okqah goz'aa yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahénziigo higaal la'íi yáhlwo'go Peter la'íi John bílgo yil okai. ⁹ Higaaná' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahénziigo nñee dawa daabo'íi. ¹⁰ Da'ch'okqah goz'aanií ch'íná'itíh Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíi n'íi át'íigo nñee yídaagolsi: áik'ehgo hago'at'éégo bich'í' ágodzaahíi daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nñee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yota'ná' nñee láágo bich'í' nádnkíigo bíl díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínághohin'áágee, Sólomon's holzéhi. ¹² Peter nñee dała'adzaahíi yiltsaaná' yich'í' yakti' gáníigo, Israel hat'i'i daano'híni, hat'íi bigha nohwil díyadaagot'ee? Hat'íi bigha dánohwíi nohwinawodíi bee dagohíi dánohwíi njophíi bee díi nñeehíi nagmaago ánáhiidlaa daanolsigo da'os'ah daanohwine'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaakilshchíi' daayokaqah, biYe' Jesus íziso at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'áago ch'ínábíi'teeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daadohni, Pílate bináál. ¹⁴ Dilzini, Nt'éégo Ánat'íi'íi, Doo hádaahiit'íi da, daabíldohniiná', Nñee yizes-híni nohwá ch'ínáno'teeh, daabíldohni ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'eh'na daazesohlíiná', án Bik'ehgo'ihí'nañ daztsaagé' nábihil'na; ái dawa nohwináál ánágot'íi' ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodlaago díi nñee daal'iinií la'íi bídaagonolsinií ndzilgo ánábíidlaa: bi'odla'íi díi nñeehíi doo hayú baa dahgoz'aa dago ánábíidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagonolsiyú ádaaldzaa dago bígonsi, nohwá nadaant'aahíi áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleeł, nihií Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií dab'íltсэнá' yaa nadaagolni' n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'íilaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaalne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahdołkáh, áik'ehgo nohwinch'íi nohwá k'ená'ildéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' nohwil gozhóóníi begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'í' náidi'aa doleeł, án alk'iná' baa nohwil na'gosni' ni': ²¹ Án ni'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daadilzini dab'íltсэнá' yaa nagolni' n'íi begolne'go dawahá ilch'í'nágodle'híi begonyaazhi' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyinniid, Nohwik'íiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwe Bik'eh'na binkááyú Na'iziidií nohwá hailteeh, shíi hashiltíinií k'ehgo; án ádaanohwiñnihií dawa nlt'éégo ídaayesóts'aa doleeł. ²³ Díi k'ehgo doleeł, dahadn' ái Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidií doo íyést'saa dahñ nñee bitahgé' da'izlíi doleeł. ²⁴ Samuel golíige' yushdé' godezt'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií dawa yadaakti' n'íi díi bijiyúgo ánágot'íi'íi dab'íltsé yaa nadaagolni' ni'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'á'gé' hadaakilshchíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daalideshchíinihií la' binkááyú ni'gosdzán biká' i'pangé' ídaadilchíinihií dawa biyaa gozhó' doleeł, niigo daanohwitaa n'íi yil lángodest'aa n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus, hayiltíigo da'íltsé nohwich'í' oyi'a' ni',

dała'á nohtjigo nchog'o ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanoł'eego nohwiya gozhóq doleełhíi bigha nohwich'j' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'íi John bilgo nnee t'ah yich'j' yadaakti'ná' okaqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaqah goz'aanií yináadaadz'ini binant'a' la'íi Sáducees daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee le'e, Peter la'íi John bilgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yił ch'ídaago'aahíi bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'íi John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaqzhj': alk'iná' o'í'áahíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'íi John bilgo biyati' daidezts'aanií daayosdlaq; ashdladn doo náhóltag dayú shj' da'osdlaq. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini la'íi begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíli Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ánnas holzéhi, Cáriphas, John, Alexánder, la'íi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'íi dawa aldó' dała'adzaa le'e. ⁷ Díi nneehíi Peter la'íi John bilgo da'ahní'gee daayineskeego nayídaadilkid, Hat'íi binawod, hadn bizhi' bee díi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yábiyilti'go gádaabilnii, Nnee bánadaanoł'aahíi la'íi Israel hat'íi bánasoziinií, ⁹ Nnee doo nagháhihíi bich'osii'ní'íi, díi nnee hago at'éégo nábi'dilzihií bigha díi jji nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'íi dawa bídaagonosj' le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsj'ilna'áhi bídaahesołkał n'íi, daztsaqgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na' n'íi, án bee díi nnee nł'éé nasdljigo nohwidáhyú sizji. ¹¹ Díi tséhíi kjh ádaagole'íi daanolíni yó'odaasolne' n'íi ilhagon'aagee da'iltse si'aanií silji. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdákółteehíi gólj' da, díi yáa das'aanií bit'ááhyú hizhíihíi bee hasdáhikáh doleełíi dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aa da. ¹³ Peter la'íi John bilgo nnee doo da'otag dahi, débaagoch'oba'íi daanlii ndi doo bil daagoyéé dago yadaakti', nnee nadaant'aahíi yidaagolsj'igo bil díyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yił nakai n'íi yinádaagolsj'íd. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihií bit'ahgé' sizjigo daayo'j'ihíi bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bilgo ch'ino'aash daayihniidná', dasahn ich'j' yadaakti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaaahidle'? Godiyhgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíníi dawa yidaagolsj'; nohwíi doo daahohiidlaq da daan'nihií doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halqá gádaabildo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'j' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushde' daayihniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ich'inánágonof'aah hela', daabihniigo bándagoz'aa. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíi nohwich'j' idíłts'aaqgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nańgo née, hayíi dávik'ehíi bendaagonof'aah. ²⁰ Nohwíi hayíi hiit'inií la'íi dihiits'agíi baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabildo'niidná' nádoł't'aash daabihniid; nnee dawa ágodzaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihií dizdinhíi bitisyú bil łegodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'inát'áazhná' yił nakai n'íi yich'j' onát'aazhgo okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabilnii n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'aaná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'j' da'okaqahgo gádaanií, NohweBik'ehni, yáa, ni'gosdzán, túnteel la'íi daabiyi' daagolíníi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ níjigo árlaa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yánti'go

gánńii ni', Hat'íi bigha doo Jews daanlii dahíi hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'gosdzán biká' íziso nant'án daanliinií ik'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań la'íi Its'ántini, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'ántini, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanlii dahíi, la'íi Israel hat'i'íi bilgo dała'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodoníi dabi'iktsé bengón'aa n'íi yee ádaane'go dała'adzaa. ²⁹ K'adíi nohwe-Bik'ehń, nowhenadaago'aahíi hóyínłts'aa, áik'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinkł, ³⁰ Dahdnłńłhgo na'ılziih; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkááyú godiyłhgo be'ídaagoziníi la'íi íziso ánágot'ıiıi ánán'ıiıı le', da'okaałhgo daanii. ³¹ Aał da'oskaądná' dała'adzaagee godihes'naa; áige' Holy Spirit bee baa daagodest'ąago Bik'ehgo'ihinań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lę'e. ³² Nnee ląągo da'osdłaađii biini' dała'a, bijii dała'a nasdlii: daabiyéehii doo dasahn shiyéé daanzı da; ndi dawahá dałahazhi' daabiyéé lę'e. ³³ Nadaal'a'a dayúweh beBik'ehń Jesus daztsaağé' naadiidzaahii dážhó nł'éeego yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi zhá bitisgo biká'zhı' at'ée daazlii lę'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo la' da silii: hayii bini' dagohii bikłh daagoliińii baa nadaagohezniigo, bich'ą'ge' daayist'ıiđii ³⁵ Nadaal'a'a bádńgee ndaayiheznił: áige' hayii tédaat'iyéhií hat'íi yádaadinii daantııııge yitah da'izni. ³⁶ Joses, nadaal'a'a Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałti'íi ye'at'ehi golzeego ágolzee), Cýprusge' Levi hat'i'íi nłini, ³⁷ Ni' biyéehii baa nagohezniigo zhaali baa hi'ne'ii nadaal'a'a bádńgee nyine'.

5

¹ Áiná' nnee la', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphıra holzéhi, bilgo ni' baa nadaagohezni, ² Bi'aad yígółsigo zhaali baa hi'ne'ii la' t'aałzhi' yota'ná' la' zhá nadaal'a'a bádńgee nyine' lę'e. ³ Áik'ehgo Peter gánii, Ananías, hat'íi bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanııaago Holy Spirit bich'i' nashıńch'a', ni' bich'ą'ge' zhaali naa hi'ne'ii łahzhi' t'aałzhi' hónta'go nńné'? ⁴ Doo hwahá nahııııh daná' niyéé ni' ya'? Nahezniııııi bikédé'go zhaali naa hi'ne'ii dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éeego tsidııııkeezgo dii bee ándzaa? Doo nnee bich'i' nashıńch'a' da, Bik'ehgo'ihinań bich'i' nashıńch'a'. ⁵ Diı yati'íi Ananías yidezts'aańá' nágo'go daztsaa: nnee dawa yaat'ídaanzıhiııi tsídaadesyz. ⁶ Nnee ániı nakaiyéehii nádikaiigo ch'id bił daizdis, áige' ch'adaabizyııııyú łehdaabistıı. ⁷ Áige' taadn łedihikeezyú shı nnee daztsaanii bi'aad ágodzaahii doo yígółsı dago ha'ayáa. ⁸ Peter gáyııııı, Shił nagolni', gáhołaaago izliigo ni' nohwaa nagohezniıııı néé? Áige' gánii, Ha'aa, akohgo izlii. ⁹ Peter gánábııdo'niid, Hat'íi bigha Bik'ehgo'ihinań biSpirit nabınołtaahgo bich'i' godeso'aa? Isaa, nika' łehdaistiiniı ch'ígót'i'yú nadaazı, áı ni ałdı' ch'ıdaanıłteeh. ¹⁰ Áik'ehgo dagoshch'i' Peter bádnyú nágo'go daztsaa: nnee ániı nakaiyéehii ha'ákaigo isdzán daztsaaago yıdaagokııııđ, áige' ch'adaabizyııııyú biká' le'sitııı n'ıi bahgee łehdaistıı. ¹¹ Nnee da'osdłaađii dała'ánat'ıiııi tsídaadesyz lę'e, la'íi hayii yaat'ídaanzıhiııi ałdı' tsídaadezyız. ¹² Nnee bitahyú godiyııhgo be'ídaagozinii ląągo, la'íi iziso ánádaagot'ıiııi nadaal'a'a binkááyú ánágot'ıiıı; (Sólonon bich'ınághin'ąágee dała'a

daabiini'go dała'ánát'íjh. ¹³ Jesus doo daayodlaq dahí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi nnee nlt'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh láágo la'íi isdzáné bílgo Jesus daayodlaaní yénáhkai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihí da'intinyú ch'ínadá'nikgo biká'da'astiné la'íi ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhi' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kih nagoznilgé' addó' nnee láágo daanezgaihí la'íi nnee spirits daanchó'íi biyi' daagolíníi yil nihikáh, ái dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihí dábilgo (Sádducees daanlíni,) dázhó hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ T'é'yú Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itíhíi yá ch'intáágo ákú yil ch'íkai, áigé' gábilnii, ²⁰ Ti'i, da'ch'okqah goz'ayú dołkáh, áigee nasozjigo díi nlt'éégo ihi'naahíi baa yati'íi dawa nnee baa bíł nadaagołni'. ²¹ Díi daidezts'aqaná' hayilkaalyú da'ch'okqah goz'aq yune' ha'ákaigo bíł ch'ídaago'aah. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihí bílgo hikaigo nnee yánádaaltihíi la'íi Israel hat'i'i yánaziiníi dała'áyílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'ila'. ²² Áíná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaa da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nlt'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítjhege t'ah nazjina' baa nkai ndi ch'ídaasiitqá hik'e doo hadn ákone' naháztaq da laq. ²⁴ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi siláada da'ch'okqah goz'aanú yinádaadz'ini binant'a' la'íi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aqaná' bagoshq' at'éégo laq dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ La' nyáágo gádaabilnii, Nnee ha'ádaasolkaad n'íi da'ch'okqah goz'aq yune' nazji, nnee yil ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okqah goz'aanú yinádaadz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwiłné' doleełhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíi bigħa. ²⁷ Yil nakainá' nnee yánádaaltihíi naháztaqgee yil hikai baa ya'ití'híi bigħa: áigee okqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadilkid, ²⁸ Gánúigo, Díi yizhíhíi bee ilch'ínágonofaah hela', daanohwiłniigo nohwá ndaagosit'aq ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aq nt'éégo bíł ch'ínánágonolt'aah, la'íi ái nnee zesdiiníi nohwíi nohwik'izhí' daadoł'ahgo ádaalt'jii. ²⁹ Peter la'íi nadaal'a'á la'ihíi bílgo hadaasdziiigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihina' da'áníyú ádaant'eego dábi'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus ts'ihna'áhi bídaahesolkałgo daazesolhij n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihina' daayokqahń daztsaqgé' nábilh'na'. ³¹ An Nant'an la'íi Hasdá'iiñíi nliigo Bik'ehgo'ihina' abíilaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zhí'go ádaile'go bincho'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bigħa. ³² Díi ánágot'ijhíi daahiit'jigo baa nádaagohiilni'; Holy Spirit aldó' yaa nagolni', ái Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihina' biyati' yikísk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq ni'. ³³ Yánádaaltihíi ái daidezts'aqaná' bíł daagoshch'iigo, nadaitseed hádaat'jigo yendaagoshchij lé'e. ³⁴ Áíná' Phárisee la' nnee yánádaaltihíi itah nlíni, Gamálieł holzéhi, begoz'aanú ilch'ígó'aahi, nnee dawa nlt'éégo baa natekeesi hizí'go, Díi nneehíi dé't'ihézhí' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áíná' gáníi, Israel hat'i'íi daanołni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagonolqaa. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeshchijigo nnee láágo díjigo nanadinyú shi béhikai ni': an zesdjigo bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa iltanáhosaqago begoldoh n'íi doo hat'íi da silij ni'. ³⁷ Ái bikédé'go Judas,

Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'níiil doleehíi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án aldó' nnee láágo its'áiníil: án aldó' daztsaa, áigé' bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaa ni'. ³⁸ K'adíi gánohwildishnii, Díi nneehíi doo baa naikai da, doo nadaanoht'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'íiil lé'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíi Gamáliei aníihíi bíl dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniiigo ánákai, áigé' Jesus bizhi'íi bee yánánáti' hela', daabihíiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áik'ehgo yánadaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bigha ádaayágosíhyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nkt'éégo ádaat'eego yídaagolsíhíi bigha bíl daagozhóó lé'e. ⁴² Dajji biigha da'ch'okqah goz'aq yune' la'íi daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolnigo yaa ilch'ídaago'aah lé'e.

6

¹ Áiná' Jesus daayokqahíi láágo siljina' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íi doo bíl daagozhóógo Hebrews daanlíni gádaayilniiid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíi nohwitahyú isdzané biká' nanezna'ihíi doo yich'í' zhinéé ádaat'ee da lé'e. ² Áik'ehgo nakits'adahíi nnee Jesus daayokqahíi dawa yushdé' daayilniiid, áigé' gádaayilnii, Ch'iyán nadaahii'niihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagoln'íi doo k'ihzhi' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áik'ehgo, nohwik'íiyú, nnee gots'idi, nkt'éégo baa yádaakti'íi, Holy Spirit ye'ádaat'eehíi, daagoyáanii nohwitahgé' hadaahíi, ái nnee díi na'idziidíi yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áiná' nohwíi dágodest'iyú da'ohiikaqah la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' doleel. ⁵ Ádaaniihíi nnee dawa bíl dádaabik'eh: áik'ehgo Stephen dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íi Nicolás, Jews bi'okqahíi yenyáhi, Antiochgé' gólíni, hadaihezníil. ⁶ Ái hadaisnílíi nadaal'a'á yidázhhi' yil nnikaigee yiká' ndaadesniiigo yá da'oskaqd. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokqahíi láágo bináhiikai; okqah yedaabik'ehi aldó' láágo odlaaníi yikísk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod gólíni, ízisgo ánágot'íiil la'íi godiyihgo be'ídaagoziníi nnee bitahyú ye'ána'ol'íiil. ⁹ Nnee la', Líbertines daaholzéhi, la'íi Cyrénegé' la'íi Alexándriagé' daagoláni, la'íi nnee Cilíciagé' la'íi Asiagé' nakaihi ha'ánáséhíi bitahgé' Stephen yil ládaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo la'íi Holy Spirit yábiyikti'go nneehíi doo la' bitisgo hadzihi da lé'e. ¹¹ Áik'ehgo nnee la' yich'í' na'daaheznilgo gáyilnii, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áik'ehgo gádaanii, Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nch'oggo yaa yaakti'go daadihiits'ag. ¹² Áigé' nnee Stephen yik'edaanniihíi, Jews yánazáni, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánadaaltihíi yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áik'ehgo gádaanii, Díi nneehíi díi godiyihgo goz'aaníi la'íi begoz'aaníi dawahn nch'oggo yaa yaakti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názaarethgé' gólíni díi godilzihgo goz'aaníi nagohilkaad, la'íi Moses nohwá yengon'áq n'íi lahgo ányidle'. ¹⁵ Nnee yánadaaltihíi dawa Stephen da'is'ah

daine'íigo binii Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'gé'hi binihií k'ehgo at'éego daayiltsaa.

7

¹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini gábiñii, Ádaanikch'inihií da'anii née? ² Stephen gánii, Nnee daanolni, shik'íyú, nnee báyañ daanolni, shídaayesóts'aa; nohwitaa n'íi Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiayú gólíi ni'ná' Bik'ehgo'ihinañ bich'á'idindláád nliini bich'i' ch'i'nah ádelzaa, ³ Áígee gábiñniid, Nini' la'íi nik'íi bich'á' dahnnángo ni' nił ch'i'nah áshle'yú ñnáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíi lé'e: bitaa daztsaana' díi ni' biyi' daagonoñizhi' Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áiná' ni' bíyéehíi doo la' baa gon'áa da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo la' da ndi bú la'íi bich'á'gé' daalideshchiinihií daabiyéé doleelgo yágon'áa lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'i' hananádziigo gánni, Nich'á'gé' daalideshchiini' ni' doo yidaagótsi da n'íi yiyi' daagolíi doleel; áígee nnee ni' daabiyéehíi isná ádaabidle'go díidn gonenadín legodzaazhi' biniidaagont'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíi biniidaagodishle' doleel; ái bikédé'go áíge' ch'ékángo dzaagee daashokaqah doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihinañ. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ circumcisión bee Abraham yił lángot'aa: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozliigo tsebíi behiskaanií bijii circumcise áyílaa; áíge' Isaac biye' Jacob gozlii; Jacobhií biye'ke nakits'adah daagozlii, ái bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' silii. ⁹ Jacob biye'kehíi daabidizhé Joseph daayołch'i'go, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaahezni: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bił nliigo, ¹⁰ Bich'i' nadaagont'ogíi bigha dawa yich'á' bintii, áíge' Pháraoh, Egypt yánant'aahíi, yił nzhogo la'íi binadzahgee goyáago Bik'ehgo'ihinañ ábiłsi; Pháraohii Egypt dahot'éhé la'íi bikih biyi' daagolíini yánant'aago ábílaa. ¹¹ Egypt la'íi Cánaanyú dahot'éhé shina' góyéego daagodeyaa: áígee daanohwitaa n'íi bich'iyá' n'íi bich'á' ádaasdiigo biniidaagont'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' gólíi káago Jacob yaat'inziina' daanohwitaa n'íi da'iktsé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Ike'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlii n'íi shíi ánsht'ee, daayihniigo bídaagótsiid; la'íi Joseph bik'íi Pháraoh yígótsiid. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'íi bik'íi dawa bilgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'ip'a', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'nił, ákú Jacob daztsaa, la'íi daanohwitaa n'íi áldó' da'ilké'go nanezna', ¹⁶ Ái dawa Síkemyú onádaihezniigo ilch'i'ndaahi'nił goz'aa yune' da'ilké'go ledaahasnił, ái goz'aanií Abraham Síkem biye' Emmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohesni ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bángon'áa n'íi begolne'íi alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daalideshchiinihií Egyptgee káa silii lé'e. ¹⁸ Áiná' Egyptyú la' nant'an nanásdiłi, án Joseph doo yígótsi da lé'e. ¹⁹ Án nohwíi hahiit'i'íi yik'edaanniih lé'e, la'íi daanohwitaa n'íi gádaayihniigo bándagoz'aa, Mé' daagozliihíi da'izliiyú ch'ídaahołkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áígee Moses gozliigo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa golíi yune' nadaach'ilteego taagi daahitaa: ²¹ Áíge' da'izliiyú ch'ídaach'istiiyú Pháraoh bitsi' nábintiiigo dabíi bizhaazhé k'ehgo yihina'. ²² Egyptyú daagolíini bigoyá'íi dawa Moses bił ch'et'áago dázhó nł'éego yakti' la'íi nł'éego anát'íił

silijj. ²³ Moses dizdin bił łegodzaaná', shik'íyú Israel hat'i'íi bich'i' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áík'ehgo ła' inaghanaghaago yiłtsaągo, án yik'izhi' onálwodgo yił nałts'ihgo daztsaą: ²⁵ Shíi hat'i'íi biniidaagonł'éełhíi biyi'gé' Bik'ehgo'ihinań shich'oniigo bił ch'ídishkaahíi yídaagoksi shi nzi lé'e; ndi doo bídaagoksi da. ²⁶ Iskaą hik'e dabíi hat'i'íi naki ich'i' dahnádiłwo'go yika'ńyáá, nkenágehłtqpd nziigo gádaayihńii, łk'isyú nołđlińná' hat'íi bigha ihń'dołhńh? ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyoiłł dahń Moses k'ihzhi' yenyilńá' gáníi, Hadń nohwinant'a' ła'íi nohwaa yałti'íi áníılaago ánt'íi? ²⁸ Adaąńá' nnee Egiptian nłini zíníłhijhíi k'ehgo shíi aldó' shiziniłhée' née? ²⁹ Dúí áníıhíi bigha Moses dabíi hat'i'íi yich'á' halwodgo Mádiangee golłi ngohéyáá, áıgee biye'ke naki gozłiı. ³⁰ Áıgé' dizdin łegodzaa bikédé'go Dzil Sína holzéhi binaayú da'izłiıyú ch'il dilt'i'íi biyi'gé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'i' ch'í'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'ıińá' bił díyagot'ee lé'e: ilhánégo yine'ııgo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinań bich'i' hadzii, ³² Gánııgo, Shíi daanıtaa n'íi Bik'ehgo'ihinań daayokaąhń nshłiı, Abraham, Isaac ła'íi Jacob Bik'ehgo'ihinań daayokaąhń nshłiı. Moses tsídolyizgo ditłidgo doo ázhi' nádést'ııd da. ³³ Bik'ehgo'ihinań gábiłhńii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínziińi ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egiptyú shichagháshé biniidaagonł'éeego hish'ıı, áı hish'ııgo ik'ídaadi'ńiihíi dists'ag, áık'ehgo áı bich'á' nshńiılyú nıyáá. Tı'ı, dák'ad Egiptyú nide'á'. ³⁵ Dadıi Moses Israel hat'i'íi doo hádaabit'ııgo gádaanı n'ıi, Hadń nohwinant'a' ła'íi nohwaa yałti'íi ánıılaa? Da'ái Moses n'ıi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'i' ch'í'nah ádelzaa n'ıi binkááyú Bik'ehgo'ihinań bides'a', nant'an nłiıgo ła'íi Israel hat'ı'ıi biniidaagonł'éełhíi yich'á' yııńiıgo bides'a'. ³⁶ Áı Moses n'ıi izisgo ánágot'ııhíi ła'ıi godiyihgo be'ídaagoziniı Egiptyú ła'ıi Red Seayú ánát'ııł ni'ńá' Egiptgé' ch'ıniıłgo da'izłiıyú nanase'go dizdin łegodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-hıi Israel hat'ı'ıi gádaayihńii ni', Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'ııyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń nohwá habilteeh, shıi hashılłııhıi k'ehgo; án hódaayesólts'aą. ³⁸ Da'izłiıyú ha'ánálséh n'ńá', dúi Moses-hıi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi Dzil Sína holzeeyú bich'i' yałti' n'ıi ła'ıi daanołwitaa n'ıi bigizhgee yałti'ıi nłiıgo yałti' hınáhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Áń daanołwitaa n'ıi doo bídaayéstsaą hádaat'ıı da ni', doo hádaabit'ıı da, áiná' Egiptyúgo nádiıkáhıi zhá bijııgé' hádaat'ıı lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayihńii, Hat'ıhıta daahohiıkáąhıi nohwá ánle', áı nohwá go'ıı doleek: dúi Moses Egiptgé' ch'ınołwińil n'ıi hago adzaa shıhıi doo bídaagonłi da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'ı ndi ádaizłaaago dahat'ıhıta yiyaa odaayihńiıłgo daayokaąh, dabıi ádaizlaahıi yaa bił daagozhógo. ⁴² Áık'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhıi daayokaąhgo Bik'ehgo'ihinań dabiini'zhi' ch'ıdaabizńil; Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ıi binaltssoos biyi' k'e'eshchııhıi k'ehgo, Israel hat'ı'ıi daanołni, da'izłiıyú dizdin nohwee łedaagosdzaa n'ńá' magashi bizhaazhé, dibelıı bizhaazhéta nadaaltseedıi ła'ıi dahat'ıhıta shaa daaholńiıł lá née? ⁴³ Gowąolgai biyi' Mółok holzéhi daayokaąhıi nadaalńil, ła'ıi daaholkaąhıi Rémphan holzéhi bits'ıłsooyé k'ehgo be'ilzaahıi aldó' nadaalńil, dúi be'ilzaago ádaasolaahıi daaholkaąhgo: áık'ehgo Bábylon bitisyú ch'ınołkáhgo ánołwishłe'. ⁴⁴ Daanołwitaa n'ıi gowąolgai biyi' da'okáąhi Bik'ehgo'ihinań yił daanłiıgo bebıgózini da'izłiıyú goz'aą, áı hago'at'éégo alńéhıi Bik'ehgo'ihinań Moses yił

ch'i'nah áyílaahí k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwítáa n'íí Jesús bá nant'aago Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanlii dahíí bá ch'íineheyoodná' gowaǵolgai biyi' da'okaǵahíí ni' daabiyéé gozliiyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlii dahíí David dánant'aa sillizhí' Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwítáa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihí'nañ yil nzhog silii, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihí'nañ yokaǵahíí yiyi' golíí doleehí bá ágóshle' nzi lé'e. ⁴⁷ Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihí'nañ kih yiyi' goliíníí bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golíí da; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí gáníí n'íí k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'godzánhíí biká'dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níí lé'e Bik'ehgo'ihí'nañ: hayúshá' hanasólo áiná'? ⁵⁰ Aishá' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lé'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwíííí lá'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaano't'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinoksíni da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhí'go ádaano't'ee, daanohwítáa n'íí ánádaat'ííí n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ánádaat'ííí. ⁵² Hagee daanohwítáa n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nlt'éégo Ánat'íííí yíghahíí dab'íítséná' yaa nadaagoln'i'íí nadaistseed; áí Nlt'éégo Ánat'íííí nyee'íí biyi'zhí' ch'ídaasotíígo daazesotíí: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'gé'hi begoz'aaníí nohwaa daidez'aǵa ndi doo bikísk'eh ádaano't'ee da. ⁵⁴ Nnee da'a'adzaahíí Stephen ánííhíí daidezts'aǵaná' dázhó bíl daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áiná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíí lá'íí Jesús Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhíneégo sizíigo yiltsáǵa, ⁵⁶ Áíge' gáníí, Yáa ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhíí Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhíneégo sizíigo hish'íí. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkíí. ⁵⁸ Kih goznííí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyáge' nnee áníí nagháhá, Saul holzéhí, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gáníigo oskáǵad, Jesús sheBik'ehí, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gáníid, SheBik'ehí, díí nch'ó'ihíí dákoh bik'izhí' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsáǵa.

8

¹ Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bíl dávik'eh lé'e. Áíge' godeyaago Jesús daayokaǵahíí Jerúsalemgee ha'ánákséhíí biniidaagon't'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iltanáhosáǵo Judéayú lá'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'a zhá da'akú naháztǵa lé'e. ² Nnee daagodn'síni Stephen dát'eego yaa daachagná' ledaistíí. ³ Áiná' Saulhíí Jesús daayokaǵahíí dayúweh binaghanakai, gowaǵahíí da'a'a gon'áǵago nantaago, nnee lá'íí isdzáné daayiltsoodgo ha'áyilkaad lé'e. ⁴ Jesús daayokaǵahíí iltanáhosáǵa n'íí dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'i'. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kih goznilgee Christ yaa yil nadaagoln'i'. ⁶ Nnee láǵago Philip yakt'ihíí daidezts'aǵago lá'íí godiyíhgo ánágot'íííí ye'ánát'íííí daayiltsáǵago, ánííhíí dale't'eego yaa natsídaakeesgo bidaayésts'aǵa lé'e. ⁷ Spirits daanch'ó'i nnee láǵago biyi' daagolíí n'íí daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesáǵa, lá'íí láǵago daadi'il n'íí lá'íí doo nadaakai da n'íí nádaabi'dilziih. ⁸ Áík'ehgo áí kih goznilgee dázhó kol daagozhóq lé'e. ⁹ Áí kih goznilgee nnee lá' Simon holzéhí dab'íítséná' nnee Samáriayú daagolíníí daabo'n'i'go k'izéyoníki golíí

l'é'e, nnee ízigo at'éhi ádil'íigo: ¹⁰ Án nnee dawa bídaayésts'aa, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, nnee ízigo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bił nlii l'á. ¹¹ Daabo'ni'go nzaad ogoyaahíi bigha nnee yédaaldzidgo daayidnksi l'é'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goni'íi la'íi Jesus Christ bizhi' daayozhíigo yaa nagolni'go nnee la'íi isdzáné daayosdlaagdgo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabíi ndi osdlaagdgo baptize ábi'delzaa: áigé' Philip yił dahizh'aazhgo godiyihgo be'ídaagoziníi la'íi ízigo áná'ol'íihíi yiłtsaago bił díyagot'ee l'é'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nádaagodn'áa yaat'ídaanzijná' Peter la'íi John biłgo bich'í' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaqad: ¹⁶ (BeBik'ehn' Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadn' la' Holy Spirit bee baa godet'aah da l'é'e.) ¹⁷ Peter la'íi John biłgo biká' ndaadelníigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa hii Simon yiłtsaana' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gáníigo, Shíi ákdó' díi beshik'ehgo shaa godinot'aah, ák'ehgo dáhayíi biká' ndaadeshniihíi Holy Spirit baa daadit'aah doleel. ²⁰ Áiná' Peter gábihni, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' aahi'né'íi nahashniih núnzhíi bigha nizhaalihíi dábił da'izlii nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nijíi doo bik'ehyú át'éé dahíi bigha díi ánáhiit'íihíi doo hwaa ná goz'aa da. ²² Nincho'íi bich'á'yúgo ánné'go onkaqah, ák'ehgo nijíi biyi'gé' déncho'égo tsidínkeezíi da'izliné da'ánadolniil. ²³ Ncho'go ágot'eehíi zhá niyi' begoz'aa go nincho'íi hnestl'oqo bígosíisjíd. ²⁴ Ák'ehgo Simon gádaabihni, Ashildolnihíi doo shich'í' be'ágone' dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shá honokqah. ²⁵ Peter la'íi John biłgo daayo'íi' n'íi yaa nadaagosni', la'íi Jesus biyati'íi yaa yił nadaagosni'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyihni, Dahnnángo yagiyú núnáh, Jerúsalemgé' Gázazhi' intínhíi bich'í'go, da'izliiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nnee Ethiópián eunuch níini, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahíi yiké'gee sitíni, dawahá lán' ílíní Cándace bíyéehíi yebik'ehi, Jerúsalemyú okqahyú naghaagé' ²⁸ T'aaqzhi' nádaal l'é'e, bitsinaghái bijad nakihíi yiyl' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíi goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyihni, Tsínagháihíi alhánégo bich'í' núnáh. ³⁰ Ák'ehgo Philip bich'í' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíihíi yidezts'aa go gáyihni, Ya' ái hónzhiihíi bígonksi née? ³¹ Ethiópián gáníi, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadn' shíi ch'ígó'aahyúgo zhá go'íi? Hasiináhgo shit'ahgé' dahndaa, nii. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi díi k'ehgo aníhi yozhíi l'é'e, Dibehíi zideeyú ch'olqosíi k'ehgo, dagohíi dibehíi bizhaazhé bilshéhíi yádngée sitiigo doo hat'íi níi dahíi k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosiyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadn'sha' bich'á'gé' daahideshchiinihíi yaa nagolni'? Ni'godzáñ bich'á'gé' bi'ihí'na' nádi'né', niigo. ³⁴ Áigé' nneehni Philip gánábíldó'niid, Nánoshkaqah, díi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi ániíhíi hadn' ák'niihíi? Dabíi ádaayalti' née, dagohíi nnee la' yaa yałti' née? ³⁵ Ák'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníi biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus

yaa yił nagołni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'i' dahch'idikaigo nneehń gánii, Kú tú ła' łaq; hat'ii bighą doo baptize áshi'dilne' da doleeł? ³⁷ Philip gánii, Nijii dawa bee ondląyúgo ágáni'dilne'. Nneehń gábilnii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nliigo hoshdląq. ³⁸ Tsinaghái nnólgehe, nniid: áigé' tú yiyi' o'áázho Philip nneehń baptize áyíłaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazho Bik'ehgo'ihinań biSpirithii dagoshch'i' Philip onábíłtji: nnee Ethiópián nłini doo hwaa nábiltsąq da, ndi bił gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsąq: áigé' kįh nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagołni'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezhi' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaąhii nagont'og yá hát'jigo ła'ii naotseed yo'niigo okaąh yebik'ehi da'tisėyú sitini yaa nyáá, ² Áigee gáyilnii, Damáscusgee Jews ha'ánátsėhii bich'i' naltsoos shá áńle', áik'ehgo nnee ła'ii isdzané hayii Jesus yikisk'eh daahikahii ła' baa niyááyúgo lidaast'pogo Jerúsalemyú shinaghadokah. ³ Áigé' Saul Damáscus golzeehii bit'ahyú higaalgo, dahiko yaaká'gé' bich'i' nke'idindláád lė'e: ⁴ Áigee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'ąq lė'e, gánii, Saul, Saul, hat'ii łaq bighą shiniigonk'ėego áshińki? ⁵ Saul gánii, Hadń áńt'jii, shiNant'a'? Áigé' nohweBik'ehń gábilnii, Shiniigonk'ėego áshińksinihii shii ást'jii, Jesus honszėhi: tsjik'iihii bee nits'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhi' hńntalyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. ⁶ Saul bił díyagot'eego ditlidgo gánii, SheBik'ehń, hat'ii áshłėhgo hánt'jii? Jesus gábilnii, Nádnáhgo kįh goznilyú nńáh, ákú hat'ii áńłėhii baa nił na'goni' ndi at'ėe. ⁷ Nnee yił hikah n'ii doo hadaadzii dago nazijná' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'jii da lė'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bináá ich'á'ágolaa ndi doo go'jii da lė'e: áik'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izlqoz. ⁹ Doo go'jii dago taagi be'iskaą, dáshiná' ła'ii dáđibá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokaąhń Ananías holzėhi goljii lė'e; án Jesus bił ch'i'nah ágóląago, Ananías, bilnii. Ananías gánii, Kú sídáá, sheBik'ehń. ¹¹ Jesus gábilnii, Nádnáhgo kįh bigizhyú itin Ts'ígodezdq golzeegge nńáh, áigee nnee Saul holzėhi, Társusgé' gólini, Judas goljige biká na'ínkid: áigee án okaąh łaq. ¹² Áigee nnee Ananías holzėhi ha'ayáągo, go'jii nádleeh doleełhii bighą ndelniigo Saul bił ch'i'nah ágolzaa lė'e. ¹³ Ananías gábilnii, SheBik'ehń, án nneehń Jerúsalemgee nnee daanokaąhii nyeego yiniidaagodezlaahii baat'insj ni': ¹⁴ K'adıi án kú hígháhgo hayii nizhi'ii yeda'okaąhii lidaikt'pogo baa godet'ąq lė'e, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábilnii, Ti'i: án ich'á'nłtini at'ėe, shá na'iziidgo doo Jews daanlij dahii, izisgo nadaant'aahii, ła'ii Israel hat'ii shizhi'ii yidaagoksj áilėh doleełgo: ¹⁶ Shii shighą hago'at'ėego biniidaagonk'ėe doleełii baa bił ch'i'nah ágoshłe'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago kįh yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndelniiná' gánii, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itinyú yushde' hínááńá' nich'i' ch'i'nah ádelzaahń, gon'jii nándleeh doleełgo, ła'ii Holy Spirit bee nagodet'aago nich'i' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'i' bináá biká' siltsooz silij lė'e n'ii yó'ózhóódgo go'jii násdlij. Áigé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áigé' iyąągo nalwod nasdlj. Damáscusgee Jesus daayokaąhii yił naháztaągo da'kwíšhi behiskaą. ²⁰ Dagoshch'i' Jews ha'ánátsėhii nagoznilyú Saul, Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii, niigo yaa nagołni'. ²¹ Nnee daabidezts'ąq'ii dawa bił díyadaagot'eego gádaanii,

Dínshá' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhúigo da'okaqahí naistseedń át'í; áí bighá kú nyáá ni', kídait'ó'go okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yíl dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh nńdzilgo yałt'igo Jesus da'anii Christ nlii ląá, niigo Jews Damáscusgee daagolínii doo bich'í' hanádaaszii dago áyílaa. ²³ Łąágo hiskaanii bikédé'go Jews daanliinii Saul daizilheego ndaagoshchii: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiinii Saul yígotsiid ni': daabizilhee hádaat'iiigo dajii biigha, dat'é' biigha kii goznilií binaayú lėda'dilt'ihgee dáada'dit'ihii nzhógo yinádaadéz'ii; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaqahii t'é'yú lėda'dilt'ihii bitis yuyaa gódah ch'idaabileeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemýú nyáána' Jesus daayokaqahii yedigháh hát'ii ndi bédaaldzid lė'e, da'anii Jesus yokaqahn silii ndi doo daabodląą dahii bighá. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidiltiiigo nadaal'a'á yaa yil n'áazhgo gániiigo yaa nagolni', Dii nneehń higaalyú Jesus yo'iiigo bich'í' yałt' ni', la'ii Damáscusgee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yałt' ni'. ²⁸ Áigé' Jerúsalemýú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áigee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yałt', Jews daanliinii Greek biyati' yee yádaalti'ii yich'í' yałt'igo yil lahadaadit'ahná' daabizilhee hádaat'ii lė'e. ³⁰ Áí odlá' bee ik'iiyú yidaagotsiidná' Caesaréayú yil hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áik'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánalséhií Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolínii bil nkenádaagodez'aągo hadag bá nádaagodeyaa lė'e, áí Bik'ehgo'ihina' na' daidnłsigo dayúweh bá daagowáhgo, la'ii Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó ląá silii. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahii Lýdda golzeeyú daagolínii aldo' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhii bighá sitiigo tsebií legodzaahi. ³⁴ Peter gáyihii, Enéas, Jesus Christ nánilziil: nádnáhgo nitsesk'eh ilch'í' nandle'. Áigé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áik'ehgo Lýddagee daagolínii la'ii Sárongee daagolínii daayiltsąągo Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahn gólíi, Tábitha holzéhi. Tábitha golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nłt'éégo at'éhi, tédaat'iyehii yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsąą, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kii dahnágost'ąą yune' ndaistii lė'e. ³⁸ Lýdda golzeehii Jóppa dábit'ahyú goz'ąą, áik'ehgo Jesus daayokaqahii Peter akú naghago yaat'idaanziiigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dá'ad akú nńáh, daabiłniigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú kii dahnágost'ąąyú yil okai. Ákone' itsaahii Peter yit'ahgé' daachago nazii, íicho la'ii diyagé Dórcas t'ah hińaaná' áyílaa n'ii dahdaayiniłgo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'inołkáh yilnńiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhiihgo oskaqad; áigé' its'í siné'zhí' déz'iidná' gánii, Tábitha, nádnáh. Áik'ehgo ch'iríhgalgo Peter yiltsąąná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniigo náidnłqs; áigé' Jesus daayokaqahii la'ii itsaa daanliinii dawa yushd' daayilnńiidgo gádaabiłnii, Kú Tábitha náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdlaadgo láníhi Jesus daayosdląąd. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yildzehń yil sikeego doo alch'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nliini, gólíi lė'e. ² Án nneehń godnłsini, la'ii yil naháztaanii bilgo Bik'ehgo'ihina' na' daidnłs lė'e, tédaat'iyehii

yich'i' odaagohijáhi, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aaqé' hayaazhí' taagi ledihikeezuyúshí Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a yaaká'gé'hi bíl ch'i'nah ádelzaa, ái baa nyaágo, Cornélius, bihñiid. ⁴ Yine'íidná' tsídolyizgo gáníi, Hat'íi lãáhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'áhi' bich'i' hadziigo gábilñii, Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee ni'okaqáhi' la'íi nilgoch'oba'íi bíl nelã'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadnl'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikágé yildzehñ yil sikee, bigowá túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'aa: hago áñne' shíhíi yaa nil nagolñi'. ⁷ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a bich'i' yahti' n'íi da'aazhí' ásdjiddná' Cornélius binal'a'a naki yich'i' áññiid, siláada godnlsinihi dawahn nai'a'ihí áldó'; ⁸ Áik'ehgo bíl ch'i'nah ágolzaahíi dawa yaa yil nadaagolñi'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaqá hik'e odais'a' n'íi kñh goznílii yich'i' athánégo hikahná' ha'iz'aaqzhí' godeyaayú Peter kñh biká'yú okaqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shiná' silijigo dahat'ihíta hoshqá nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bíl ch'i'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'i' ilch'á' ágodzaago yiltsaa, hat'íishí l'igaihi bich'i' bíl nkegonyáá, nadik'a' l'igaihi k'a'at'éhi, dijigé' daayotã'go ni'zhí' yil nkedaistsooz: ¹² Ái biká'gee ba' itah at'éhi, dzilká'yú daagolñi, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo yiltsaa. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aa gáníigo, Peter, nádndáh; la' naltseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníi, SheBik'ehñ, doodah, da'izliné dagohíi doo daahidaqágo nohwá goz'aa dahíi doo hwaa hishaq da. ¹⁵ Yati'íi náyidezts'aa gáníigo, Bik'ehgo'ihina'na' nt'éégo áyíilaahíi doo da'izliné bihññii bik'eh da. ¹⁶ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go bich'i' ágodzaa: áigé' nadik'a' l'igaihi yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹⁷ Peter, shil ch'i'nah ágolzaahíi hagosha' ágot'eego shich'i' ágót'íid, nzíná' nnee Cornélius daades'a' n'íi hikai, Simon hayú gólíi? daañiigo na'ódaadiikidgo ch'i'itinyú nazi. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áldó' bizhi'nú kú sidaa née? daañiigo na'ónádaadiikid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahíi t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábilñii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'ínñáh. Bíl nádñkáh, doo t'aaqzhí' nt'éégo da: shíi kú odaasi'l'á'i at'éé. ²¹ Áik'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íi yich'i' gódah ch'inyáágo gádaayihñii, Nnee bíka daanohtaahíi shíi ásh't'íi. Hat'íi bighá kú nol'kai? ²² Gádaabilñii, Cornélius, siláada dakán gonenadín yinant'a' nlíni, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihina'na' yidnlsini, Jews dawa nt'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a dilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níka idol'áá ñiigo, bigowayú ññáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áik'ehgo Peter, Ha'alkáh, yihññiid, áigé' da'akú bedaiskaqá. Iskaqá hik'e Peter yil onákai, la'íi la' odlá' bee ilk'isyú daanliinií Jóppagé'hi áldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaaqee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íiyú la'íi daabit'ekéhi'íi dalá'áyíilaago biba' naháztã. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokaqah nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnl'oozgo, Hizjii: shíi áldó' dani k'ehgo nnee nshlíni ánsht'ee, bihñii. ²⁷ Ilch'i' yahti'go ha'a'ááz, áigee lãágo biba' dalá'ách'it'éégo yiltsaa. ²⁸ Peter gádaayihñii, Nnee Jew nlíni nnee lahgo hadaazt'i'íi yil na'aashgo, dagohíi yich'i' onadáhgo doo bee bá goz'aa da nohwíi bídaagonoksj; ndi shíi Bik'ehgo'ihina'na' gáshihñiigo shil ch'i'nah áyíilaa, Nnee da'izljii ádaat'ee, dagohíi dénch'ogó ádaat'ee, doo daabilññii da. ²⁹ Ái bighá shiká odaaso'l'a'ná' doo t'aaqzhí' ánsht'eego da, dagoshch'i' niyáá: k'adíi nanohwídishkid, hat'íi bighá shiká odaaso'l'a'

lâá? ³⁰ Cornélius gábilñii, Dí'i hiskaaná' dákogee in'áázhí' dáshiná' oshkaqah ni'; áigé' ha'iz'aaagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaqah nt'éégo nnee bidiyagé bich'á'idindládi shich'í' sizíj ni', ³¹ Gáshilñiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nañ ni'okaqahíi yidezts'aa, la'íi tédaat'yéhií baa ch'onba'íi yee nínalñiih. ³² Áik'ehgo nnee Jóppa golzeeyú daadn'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikágé yidzehr, yil sikee, bigowa túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'aa: án nyaágo nich'í' yakti' doleeł. ³³ Ái bighá dagoshch'í' níká o'í'paad ni'; nt'éégo ándzaago ñyaa. K'adíi daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nañ hago'at'éégo nángon'áá shíhíi dawa daadnts'íhíi bighá. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dalet'eego yaa natsekees bígosílsíj: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'íi daantújgee dahadn Bik'ehgo'ihí'nañ yidn'sinií la'íi nt'éégo at'éehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' Israel hat'íi bich'í' bíl o'ol'a'íi bídaagonoñs, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áágo yá'iti': (án dawahá yebik'ehñ nlii:) ³⁷ Da'ái yati'íi John, Baptize ádaanohwi'dolne', ñiigo yaa yakti'íi bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonoñs dishñii; ³⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus Náza'reth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íi binawodíi bee baa godin'áágo its'áyinktíj: áigé' nt'éégo ánat'íjgo ánádaal l'é'e, la'íi ch'i'idn yisná ádaabílsíni n'íi nádaailziih; Bik'ehgo'ihí'nañ yilñíhíi bighá. ³⁹ Jews daabini'yú la'íi Jerúsalemyú dawa ye'ánat'íhíi nohwíi nohwináál ánágot'íj; án ts'i'íhna'áhi yidaayiheskágo daizes-hij. ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jii hileehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'íjgo ábíílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'í' da, áiná' nohwíi daahihíiltséh doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohwihezñilíi nohwich'í' Jesus dazts'aaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bíl da'iidaqá n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ch'í'nah hit'íjgo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwíñiigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bíl nadaagolñi', la'íi bich'í' gáshildolñiih, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yakti' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ haiyiltíj. ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolñi'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaqágo ba'ohíhñ binch'íi da'izlíné doleeł. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yakti'go hayíi daidezts'aaníi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaaníi Peter yil hikaihíi bíl díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aaquíi bighá. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'i yee yádaakti'go ádaabílsigo la'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ahédaandzi, daañiigo daidezts'aa. Áik'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolñii, ñiigo yee yángon'áá. Áigé' gádaabiñii, Da'kwíi hiskaqazhí' kú nohwhitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ik'íiyú daanliinií Judéayú daagolínií, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' áldó' nádaagodn'aaqo yaat'ídaanzí. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee Círcumcise ádaaszaa zhiñéé daanliinií doo bíl daabik'eh dago ³ Gádaabiñii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bíl da'ináá láá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'íhíi ilké' nyinilgo yaa yil nadaagolñi' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jóppa

golzeeyú sídáágo oshkàq̄hgo shìl ch'í'nah ágolnéh nkegonyaa: Hat'íishì ligaihi shich'ì' bìl nkegonyáá, nadik'á' ligaihi djiigé' daayotá'go shich'ì' yìl nkeadaistsoozgo hìltsáq̄: ⁶ Da'as'ah nel'jidgo áí biká'gee ba' ìlth at'éhi, dzilká'yú daagolní, ch'osh lá'í dló' nadaakaigo hìltsáq̄. ⁷ Yati' desiits'áq̄ gánúigo, Peter, nádndáh, naltseedgo nnaá. ⁸ Áiná' gádéniiid, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahiidaago nohwá goz'áq̄ dahíi doo hwaa ízaashné'í at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo áyílaahíi doo da'izlíné bíhñii bik'eh da, nii. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'ì' ágodzaa: áigé' nadik'á' ligaihií yaaká'yú bìl onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'ì' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'ì' hil'aad lq̄áhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihñiiid, Ákú bìl nádñkáh, doo t'áqzhì' nt'éégo da. Odlá' bee ilk'isyú daanliinií gostán aldó' bílonáhiikai, áigee nkaigo nneehíi bigowá yune' ha'áhiikai: ¹³ Áík'ehgo nohwíł nagosni' hago'at'éégo bigowá yune' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi sizjigo yiltsáq̄go gábihñiiid, Nnee lá' Jóp̄pa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yìl nánókáh; ¹⁴ Án ni lá'í bìl nahántaaníi bilgo yati' bee hasdádołkahíi yaa nił nagodolñih. ¹⁵ Áík'ehgo bich'ì' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'áq̄, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'áq̄ n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus ánií n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolñiił, nohwíhñii n'íi bénashñiih. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidłq̄adná' Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi bee inshlji dago, doo doodah dishñii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'áq̄aná' doo hat'íi ndaado'niid da, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanliji dahíi aldó' binch'ó'íi yich'á'zhì' ádaasdaayúgo ihí'naa doo ngonel'áq̄ dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ baidin'áq̄. ¹⁹ Stephen zesdijhií bikédé'go Jesus daayokáq̄híi biniidaagodeszaahíi bighá ìlch'á'yú oheskaihií, lá' Pheníce golzeezhì', lá'í Cýprus golzeezhì', lá'í Ántioch golzeezhì' oheskai, dá Jews daanliinií zhá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yich'ì' yádaakti'go. ²⁰ Lá'í nnee Cýprus golzeegé' lá'í Cyréne golzeegé' daagolínii Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íi yich'ì' yádaakti', Jesus nohwe-Bik'ehñ yaa yìl nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yìl daanlijiigo nnee lq̄ágo da'osdláq̄go Bik'ehgo'ihí'nañ yich'ì' dahaskai. ²² Jesus daayokáq̄híi Jerúsalemgee ha'ánálséhíi ái yaat'idaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi ye'ánát'ijhií yiltsáq̄go bìl gozhóq̄ lé'e, Nohwi'odlq̄' nldzilgo bee nasoljigo nohweBik'ehñ doo bich'á'zhì' ánadaahoñe' da, daayihñiiigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nlt'éhi nliji, Holy Spirit ye'at'éhi, lá'í bi'odlq̄' nldzili: áík'ehgo nnee lq̄ágo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlq̄ad. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yìl nat'áázh. Áigee Jesus daayokáq̄híi yìl ha'ánálséhgo dalá'a legodzaa, áík'ehgo nnee lq̄ágo yìl ch'ídaagoz'áq̄. Ántiochgee Jesus daayokáq̄híi da'ìltsé ínashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhì' hikai. ²⁸ Ái lá' Ágabus holzéhi hizì'go, Holy Spirit yábiyikti'go, Ni'godsán dahot'éhé shina' góyéégo begodigháh, nñiiid: Cláudius Caesar nant'án nliina' díi begolzaa. ²⁹ Ínashood daantjige

dayídaanel'aqagee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíníí bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íí Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiníí yich'í' odaizné'.

12

¹ Áí benagowaaná' Hérod nant'án nliigo ínashood la' yiniidaagontsi nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltshé bee zesdij. ³ Áí Jews daanliiníí bil dádaabik'ehgo yígotsiidná', Peter áldó' ha'alt'e'go yee nagoshchij l'é'e. (Bán benilzoolé da'ádijgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díí be'ánágot'ijj.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'ádaist'e', áigé' silááda díj'go sinili binádaadéz'ijgo baa neltij; Bitis-hagowáh bee biná'godiníhgo bikédé'go nnee bináál ch'ínádishteel nzigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitijná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ínashood ha'ánálséhíí dá bá da'okaaq n't'éé l'é'e. ⁶ Iskaa hik'e Hérod Peter ch'ínádishteel nzi lágo, ndi da'ái bit'é' besh hishbizhíí naki bee hibi'dest'ooogo silááda naki bigizhyú alhosh: silááda la'ihíí dáádítihgee yinádaadéz'ij l'é'e. ⁷ Dahíko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bikhniid. Besh hishbizhíí bigan bee lest'óq n'íí nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gánábildo'niiid, Nidiyagé ánágodle'go áde'it'ó, la'íí níkee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áík'ehgo ágázzaa. Áigé' gánábildo'niiid, Iká' ninasti'íí ídinántihgo shiké' n'náh. ⁹ Áigé' ch'inyáago yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ánát'ijj'íí da'anii bich'í' ánát'ijj'íí doo yígotsi da; áiná' daazhógo shil ch'í'nah ágodzaa nzi l'é'e. ¹⁰ Silááda yináadéz'iiníí iltséhíí la'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áázhná' kih gozníí bich'í'zhí'go besh dáádítihí yaa n'ááz; áí dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo kih bigizhyú itín yune' o'ááz; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'á' onázzaa. ¹¹ Peter dabíí ídínágolzijjigo gánniid, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bíla'it'áh'gé' la'íí Jews daanliiníí hago áshidilne'go ndaayohí n'íí yich'á' ch'ishintihgo bígosítsiid. ¹² Díí yígotsiidná' John, da'án Mark holzéhi, bima Mary bigowayú óyáá; áigee láágo da'adzaago da'okaaq l'é'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádítihíí nyinests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítihyú nyáá. ¹⁴ Peter bizhihíí yígotsiidgo dá doo yá ch'í'itinhé bil gozhóogo ha'ánálwodgo, Peter dáádítihgee sizij, niigo nnee ákóne' naháztaaníí yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádij néé! daabihniid. Áiná' dayúweh ágáníí. Gánádaabildo'niiid, Binádidzohíí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádítihíí nyiníts'í: áigé' bá ch'í'ida'iztaago daabiltsaaaná' bil díyadaagot'ee l'é'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaq doleehíí bighá nabída'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ ha'áná'ilka'gé' ch'í'biníitiiníí yaa nagosni'. Áigé' gánniid, Díí ágodzaahíí James la'íí odlá' bee nohwik'íyú baa bil nadaago'ni'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanázzaa. ¹⁸ Hayilkaa hik'e silááda bitahyú ch'ínii hadndláád, Peter hago adzaa, daaniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwa baa nyaa da, áík'ehgo silááda yinádaadéz'ij n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'aa. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáago da'áigee sídaa l'é'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íí Sidongee nnee daagolíníí yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'éké ádaaislaago dalaházhí' da'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áá le', daaniigo yich'í' yádaati', nant'án bini' bich'á'gé' zhá

da'iyaaḥíí bigha. ²¹ Áík'ehgo ch'ídaagooz'aaníí bijjii Hérod nant'án k'ehgo ík'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nḥee hikaihíí nlt'éeego yich'i' yałti'. ²² Áík'ehgo nḥeehíí, Díí bich'i' da'ch'okaḥhíí bizhihíí aḥíí, doo nḥee da! daaniigo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá daach'idnksíni at'ée, doo nii dahíí bigha dagoshch'i' Bik'ehgo'ihí'nañ bin'al'a'a yaaká'gé'hi kah bik'izhí' áyíłaa: áígé' ch'osh bitsi daiyaḥgo bizes-híí. ²⁴ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí dayúweh didezdzlaadgo nchaa siljii. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul biłgo, bigha daades'a' n'íí aḥḥ'ádaizlaana' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yił nakai.

13

¹ Ántiochgee ínashood ha'ánálséhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí la'íí íłch'ídaago'aahíí, áí Bárnabas la'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénege' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahina'n, la'íí Saul itah ha'ánákah lé'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḥhá' Holy Spirit gábilñii, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'i' ádeñiid n'íí shá its'ánole. ³ Áík'ehgo dáshiná' náda'oskaḥhá' Bárnabas la'íí Saul yiká' ndaadesñii, áígé' odais'a'. ⁴ Áígé' Holy Spirit odaabis'a'go Seléuciayú n'áázh; áígé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánálséh nagoz'aḥ yune' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa yádaakti': John bich'odaani lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áígee nḥee Bar-Jesus holzéhi, Jew nłíni, bena'ich'aahíí íłtah at'éeego aná'ol'ijjii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziid adil'ínihi, Paul la'íí Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ An nḥee góyáni, nant'án nłíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; an Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yidits'ih hat'ijjii bigha Bárnabas la'íí Saul yiká'ii'a'. ⁸ Áíná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí íłtah at'éeego aná'ol'ijjii golzeego ágolzee) nant'án dánko odlāḥ hileeh nzihíí bigha Bárnabas la'íí Saul yidáhzhí' yałti' lé'e. ⁹ Áíná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyilti'go da'as'ah yineł'ijjii, ¹⁰ Áígé' gáyilñii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ant'ini, dawahn nḥee bich'i' nach'áhi, dawahn nch'og'go ant'ehi, nlt'éeego ágot'eehíí dawa doo nił nzhog dahi, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ts'ígodesdoh itinhíí digizgo anksini, doo dayúweh ágant'ijjii da le'. ¹¹ K'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ nich'i' ná'diziidgo det'ihézhí' nináá ágodijhgo ch'ígona'ái doo hí'ijjii da nleeh. Dagoshch'i' biná'oh golbaa gozlijjii, áígé' godilñii bik'egonyáá; áík'ehgo hadn bidilqosn yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áígé' nant'án anágot'ijjii yo'ijjina', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íí baa yił díyagot'eego osdlaḥad. ¹³ Paul yił nakaihíí biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérga golzeezhí' hikai: áígé' John bich'á' Jerúsalemyú onádzaa. ¹⁴ Áígé' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehíí biyi' Ántioch golzeeyú onanákaí, Jews daagodnksini bijjii ha'ánálséh goz'aḥ yune' ha'akaige' dahdinezbih. ¹⁵ Begoz'aaníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí biyati' daayozhihíí bikédé'go Jews ha'ánálséhíí binadaant'a' bich'i' oda'is'a' gádaaniigo, Nḥee daanołni, shik'íyú, yati' la' nḥee bich'i' bidag yádaakti' lé'eyúgo dá'ad ágádaadoñiih. ¹⁶ Áík'ehgo Paul hizij'go na'ígizhná' gáníí, Israel hat'i'i daanołni, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinoksiwi, ídaayesólts'aḥ. ¹⁷ Díí Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḥhá' daanohwitaa n'íí hayiheznijlgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagoljii n'ná' nḥee ízisgo ádaat'eego áyíłaa

ni', la'íi binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. ¹⁸ Dénchogó ádaat'ee ndi yínádéz'íigo da'izliyyú dizdinhíi hagee bíl legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idyú hat'i'i doo hat'íi dago áyílaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dala'a daantúígee biyéé doleehíi bebigoziíhíi yá áyílaago ni' yá ílk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíi bánadaant'aago bá ágólaa, díjdn gonenadinyú ashdladin legodzaayú shj, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' izisgo nant'an daayoceed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'íi nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ baa destúigo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzhi' nnáíntúiná' David nant'an ánálzaa; án díi k'ehgo áníigo yaa nagolní', David, Jesse biye'híi shil dávik'ehyú át'ééhíi la'íi dáhasht'íyyú ánát'íhíi bígosítsjíd. ²³ Díi nnee bich'á'gé' hadaaíshchínihíi bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áání k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iinihíi bá yiltj, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchog'íi bich'á'zhí' ádaame'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'íi dawa yich'i' ya'ti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad aqł áile'ná' gáníi, Hadn át'íi daashidolniih? Shíi doo án ásh'tj da. Ndi shikédé'go higháhíhíi biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sí'tj da. ²⁶ Nnee daanolíni, shik'íyyú, Abraham hat'i'i daanolíni, la'íi nohwitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolníni, hasdách'ikáhíi baa na'gon'íi nohwíi nohwich'i' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolíníi binadaant'a' dábilgo Jesus doo yínadaagolj da, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íi, godilziníi bijj dawahn náhóji n'íi doo bíl ídaagozj dahíi bighá ádaanii n'íi begolzaa, da'itsaahíi bee bá ndaagoz'áago. ²⁸ Hat'íi bighá daayizilhééhíi doo yidaagołj da, ndi Pílate nádaayokqah, zilhéé daayilniigo. ²⁹ Bek'e'eshchiiníi aqł begolzaaná' tsj'ihna'áhi biká'gé' godah ch'ínadaiztjigo, tsébi'í'án yune' ílch'í'ndaiztj. ³⁰ Ndi daztsaagé' Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na': ³¹ Áigé' láágo iskaágo hayíi Gálíleegé' Jerúsalemzhí' yil hikaihíi yich'i' ch'í'nah ánádil'íi lé'e, ái k'adyúgo binaál' ánágot'jídíi nnee yil nadaagolní'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolní', bich'á'gé' hadaaínel't'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áá n'íi k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íi, nohwíi bichagháshé daandliiníi nohwá ye'ílaa; psalm nakígee addó' biyi' gáníigo k'e'eshchij, ShiYe' n'íi, díi jjígé' nitaa sílji. ³⁴ Doo díldzid nanádleeh dago daztsaagé' náyihil'na'íi yaa nagolní'go gáníi, Da'aniigo David bángon'áání nohwíi nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm la'íi addó' biyi' gánadí'ni, Dílzini Nlíni níyééhíi díldzidíi doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhíi naghaa n'ná' habinolt'jhhíi bá Bik'ehgo'ihí'nañ yighá bin'á'íi aqł áyílaahíi bikédé'go, David daztsaágo bik'íi n'íi le'sinilíi bitahyú nbí'deltj lé'e, áik'ehgo n'ldzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'íi doo n'ldzid da. ³⁸ Ái bighá nnee daanolíni, shik'íyyú, ádaagonolj le', díi nneeh' baa nohwil nagolní', binkááyú dénchogó ádaanolt'ee n'íi nzhooníi bee nohwaa nágodit'aahíi bighá: ³⁹ Hayíi án yodlaqhn dawahá biyi'gé' n't'éégo ch'íbitteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkolteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íi doo bee nohwich'i' ágonéh da doleehíi bighá baa daagonolj; ⁴¹ Sqá, aadaadlohíi daanolíni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadoleek: nohwíi yolkaahíi biyi' hat'íhita ashle', ái ashle'íi la' nohwil nagolní'yúgo ndi doo daaholđlaq da. ⁴² Jews daanliiníi ch'ínákainá' doo Jews daanlj dahíi, Iké'gee godilziníi bijj da'áik'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabilniigo

nádaabokaqah. ⁴³ Áík'ehgo dała'ách'ít'éeéhíí qal tanách'osaqaná' Jews daanlíni la'íi Jews bi'okaqahíi yédikaihíi daidnłsini ląągo Paul la'íi Bárnabas yiké' dahiskai; ái bich'i' yádaakti' la'íi, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi dayúweh nłt'éeego baa holkaah, daabihniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áíge' godilzih hik'e kih goznilgee nneehii dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań biyati' idaayésts'aayú. ⁴⁵ Jews daanlíni nnee dała'at'éeéhíi daayiltsaqaná' dážhó da'olch'iid lé'e, Paul ániíhíi doo áígee da, daañii la'íi nchó'go yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul la'íi Bárnabas doo biini' hah dago gádaañii, Bik'ehgo'ihinań biyati'íi nohwíi iltsé nohwich'i' bee yá'iti'go dávik'eh: ndi daanohwíi k'ihzh'i' bídaasoyilgo dahazh'i' ihinańhíi doo bik'eh sitij da daanolsi dago, ádándaagosolt'aqahíi bigha doo Jews daanlij dahii bich'i'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlij dahii bá idindláadíi nłjigo hanilji, ni'gosdzán náhen'aayú nnee iltah at'éeego hadaazt'i'i ninkáayú hasdákáh doleeł. ⁴⁸ Doo Jews daanlij dahii díi daidezts'aqaná' bil daagozhóqo Bik'ehgo'ihinań biyati' ya'ahédaanzí lé'e: dahazh'i' daahinaa doleełgo nábidihesdlaahíi dawa da'osdląad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanlíni isdzané daagodnłsini nłt'éeego bídaagozini, la'íi nnee nant'an daanlíni ákú daagolínii biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íi Bárnabas biniiidaagododle', daañiiigo, áík'ehgo daabini'gé' ch'idaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'ij dahii nnee bee bigózihi bigha, áíge' Icóniumyú onaná'aazh. ⁵² Hayii da'osdląadíi bijii dawa yee bil daagozhóqo, la'íi Holy Spirit ye'adaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íi Bárnabas bilgo Jews ha'análséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áík'ehgo nnee ląągo da'osdląad, la' Jews daanlíni, la' Greeks daanlíni. ² Áiná' Jews doo da'odląa dahii, doo Jews daanlij dahii yil daagoshkishgo odla' bee ilk'íiyú daanliiníi bich'i' nchó'go natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihinań yá yádaakti' lé'e, áík'ehgo godiyihgo be'ígóziini la'íi ízigo aná'ol'ijii Paul la'íi Bárnabas binkáayú Bik'ehgo'ihinań anát'ijlgo biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éeego bigóziigo áyílaa. ⁴ Áígee nnee daagolínii ilk'ékai; la' Jews daanliiníi yil daagost'iid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'iid. ⁵ Doo Jews daanlij dahii la'íi Jews daanliiníi bindaant'a' bilgo bin'ida'dihnih la'íi nbida'ihne'go ndaagoshchij, ⁶ Ái yidaagolsjiddná' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsídinkij. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihi sidaa lé'e, dágozlijiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yałt'go yidits'ag: Paul da'as'ah bineł'ijigo bi'odlą' golijigo nádziihgo bigolsjidd, ¹⁰ Áík'ehgo, Nádnáhgo hizij, bilnii. Nnee di'iln dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee dała'at'éeéhíi Paul adzaahíi daayiltsaqaná' Lycaónia biyati'íi yee nádaadidilghaazhgo gádaañii, Daadinłzinú nohwich'i' nken'ášsh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasń Júpiter daayilnii; Paulhíi, itisgo yałt'ihíi bigha Mercúrius daayilnii. ¹³ Kih goznilíi bádngee kih biyi' Júpiter bich'i' da'ch'okaqahíi goz'aq lé'e; áígee Júpiter bich'i' okaqah yebik'ehń magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahíi ch'é'itiinzhi' la'ádaizlaa, magashihíi natseedgo Paul la'íi Bárnabas okaqahgo baa hi'núł nziigo, nnee dała'adzaahíi binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul la'íi Bárnabas, díi

yaat'idaanzigo doo bil daanzhoq dago ak'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee dala'at'éehii yitah anákeel'lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daanołni, hat'ii ląą bighą ágádaakt'ii? Nohwii aldó' nohwii k'ehgo nnee ndłni ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'ą'zhi' ádaame'ná' Bik'ehgo'ihinañ hiñahi daaholkaąą le', an yaa, ni'gosdzan, tunteel la'ii dawa biyi' daagolnihii ayiilaahi at'éé: ¹⁶ An doo anina' nnee iltah at'éégo hadaazt'ii dabi-ini'yú nadaakeego ayitsi' lé'e. ¹⁷ Da'ágat'éé ndi be'igózi doleeki' dawahn nohwich'i' ch'i'nah ayitsi, nlt'éégo nohwich'i' at'éé, nanagoltihgo la'ii ná'nt'ihgo nohwá ágótsi, ch'iyán la'ii ilgoyilshóonii bee hwoi daandliigo anohwiłsi aldó'. ¹⁸ Ai ganniidgo magashi nastseedgo bee daahohikaąą daanzi n'ii t'ąązhi' ádaadzaa, ndi dasdozhą begolzaa. ¹⁹ Jews daanłni Antiochge' la'ii Iconiumge' hikaihi nnee la' yini' ya ádaagozlaago Paul leyida'isne'go, daztsą ląą daanzigo kih goznil bitisyú ch'idaideshood. ²⁰ Aina' inashood binaayú naziiigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanadzaa: áige' iskaą hik'e Dərbeyú ó'ááz, Bárnabas bilgo. ²¹ Ai kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ląągo da'osdlaądná' Lýstra, Iconium la'ii Antioch golzeeyú t'ąązhi' onakai, ²² Inashood ndzilgo ádaile'go, yidag yadaakti'go, Dayúweh da'oldlaą le', daayilniigo, la'ii, Nye'i daadihiits'ago zhą Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanłinii itah daahiidleeh, daayilniigo aldó'. ²³ Dashińa' da'okąąhgo inashood ha'anáséhi dawago yanazini ya hadaiheznilná' Bik'ehgo'ihinañ yada'ohiihi yaa yidin'ąą. ²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphylialee n'ááz. ²⁵ Pėrgagee Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yadaakti'ge' Attalia golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áige' Antiochyú t'ąązhi' bil onada'iz'eel, áige' odaach'is'a' ni', áige' binasdziidii ąą ladaizlaahii Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'ii yee baa daagodest'ąą ni'. ²⁷ Akú nakainá' inashood dala'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidii dawa yaa yił nadaagolni', la'ii doo Jews daanlii dahii odlaągo ya yił ch'ida'iztaanii aldó'. ²⁸ Da'áige inashood yił naháztaągo nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odla' bee ilk'iiyú daanłni yił ch'idaago'aah, Moses yegos'aanii bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhą hasdalkah, daaniigo. ² Paul la'ii Bárnabas dii yaa yadaakti'go diyat'eego yił lahada'dit'áh, áik'ehgo Paul la'ii Bárnabas, la'ihii aldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'a la'ii inashood yanazini dii baa nahódaidikiyú dolkah, daayilniigo hadaiznil. ³ Inashood ha'anáséhi daabides'a'go dahdikai; doo Jews daanlii dahii Jesus yich'i' dahaskaihi yaa nadaagolni'go Phenice la'ii Samária golzeeyú ch'ikai: odla' bee ilk'iiyú daanłinii dawa yaa bil daagozhóq. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' inashood ha'anáséhi, nadaal'a'a la'ii inashood yanazini bilgo yaa hikaihi ba'ahedaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidii dawa yaa yił nadaagolni'. ⁵ La' inashood Phárisees zhińéego daagot'iinii daahizi'go gadaanniid, Da'anii circumcise ádaal'iiigo dávik'eh, la'ii Moses yegos'aanii bikisk'eh ádaanołt'eego daan'niigo bándagosiit'ąą. ⁶ Nadaal'a'a la'ii inashood yanazini dii yaa yadaakti'hi bighą dala'adzaa. ⁷ Nzaad godeyago lahada'dit'áhná' Peter hizi'go hadzii, Nnee daanołni, shik'iiyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'ii, shii shinkáayú doo Jews daanlii dahii daidits'ago Jesus

daayodlaq doleelgo Bik'ehgo'ihinañ nohwitahgé hanáshíltíí ní.
 8 Bik'ehgo'ihinañ daakojíí dawa yígótsini Holy Spirit nohwíí nohwaa daadest'aaní k'ehgo bíí áldó' baa daadest'áago bí'ijóóníí yee yíl ch'í'nah áyílsj; 9 Nohwíí lá'íí bíí bílgo dálekt'eego nohwaa natsekeesgo bí'odlaq' bee bijíí nkt'éégo ánádaisdlaa. 10 Áík'ehgo hat'íí bighá nohwíí lá'íí daanohwítáa n'íí ch'éh ádaahiil'íí n'íí, Jesus daayodláni doo Jews daanlíí dahíí ládaile'go ádaalt'íígo Bik'ehgo'ihinañ nabídaanołtaa? 11 Jesus Christ nohweBik'ehñ dážhó bílgoch'oba'íí bee hasdáhíí'núíłgo bíí áldó' da'áík'ehgo hasdákángo dahohiidlaq. 12 Nnee dała'adzaahíí dawa doo hat'íí daahiłts'ag daná' Bárnabas lá'íí Saul yídaayést's'aa, hago'at'éégo doo Jews daanlíí dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú godiyihgo ánágot'íłhíí lá'íí ízísigo áná'ol'íłhíí ánáda'ol'íł n'íí yaa nadaagoln'í' lé'e. 13 Aqł hadaaszíina' James hadziigo gánniid, Nnee daanołni, shik'íyú, shídaayekt's'áq: 14 Símeon gáníí ní', Da'íłtséná' doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihinañ bizhi' yee da'okaqahgo hayíníł doleelhíí bighá yaa nyáá lé'e. 15 Dálekt'eego Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosn'í'; díí k'ehgo k'e'eshchíí ní', 16 Díí bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaalishchíinihíí nadaant'ángo ánádaashdle', k'ih ánágoch'idle' lehíí k'ehgo; nagohezgo' n'íí dawa nágodisht'íłł, nkt'éégo nnágodish'aał: 17 Nnee lá'ihíí áldó' Bik'ehgo'ihinañ hádaabit'íí doleelhíí bighá, lá'íí doo Jews daanlíí dahíí shizhi' bee daahojíłhíí áldó', níi nohweBik'ehñ, díí dawa ánát'íłł. 18 Bik'ehgo'ihinañ ni'gosdzán ágólzaagé' yushdé' godezt'i'go binasdzíidíí yígótsj ní'. 19 Áí bighá shíí díí k'ehgo shíł dábik'eh, doo Jews daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihinañ bich'i' dahnáhikáhíí doo hat'íí bighá bich'i' nadaagont'og bik'eh da: 20 Díí zhá bee bich'i' k'eda'iilchii, Beda'okaqahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'níł n'íí doo daalsáq da, doo nant'i' nach'ikai da, lá'íí dawahá bize'da'ist'ooníí lá'íí díłhíí áldó' doo daalsáq da. 21 Doo ánína'gé' godezt'i'go k'ih nagozníłíí dawagee hadn' Moses yaa nadaagoln'í'í gólíł, Jews daagodnłsiníí bijíł Jews ha'ánátséh nagoz'áq yune' Moses binaltsoos dawahn nádaahojíí. 22 Nadaal'a'a, ínashood yánazíni, lá'íí ínashood ha'ánátséhíí dawa bílgo dabíí bitahyú nnee hádaihezníłgo Ántiochyú Paul lá'íí Bárnabas yíl daides'a'go bíł dádaabik'eh; áík'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi lá'íí Silas, ínashood bitahyú nnee ádn nazínihíí: 23 Naltsoos díí k'ehgo k'e'eshchíinií yíl odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandlíni, nadaal'a'a, lá'íí ínashood yánazíni bílgo, nohwíí doo Jews daanołjí dahíí, Ántiochyú, Síriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanołni, Gozhóq, daanohwił'níi. 24 Doo hadn' ágádaabiln'nií da ndi, nohwich'á'gé' lá' yati' yee nanohwíłt'ogo, Círcumcise ádaanohwi'dilne', lá'íí Jews bich'i' begoz'aaníí yikísk'eh ádaanoł'tee, daanohwiłniigo nohwiini' nadaidezgeedíí baat'ídaandzj ní': 25 Áík'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee lá' hadaahíí'níłł, áí Paul lá'íí Bárnabas, nohwíł daanzhóni, áku bíł nádaadn'aago daanohwigha nohwíł dádaabik'eh. 26 Díí nneehíí dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' bee daabich'ozhiihíí bighá. 27 Áík'ehgo Judas lá'íí Silas díí naltsoosí bíł daadel'a', dá díí bek'e'eshchíihíí k'ehgo dabíí nohwíł nadaagodolnih. 28 Holy Spirit lá'íí nohwíí nohwíł dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhá bee nohwá ndaagosíit'aa; 29 Beda'okaqahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'níł n'íí, lá'íí díł, lá'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daalsáq da, doo nant'i' nach'ikai da áldó': díí bich'á'zhj' ádaanoł'teego nzhoq. Da'ái zhá nohwich'i'

k'eda'shiilchijj. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíi yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiinií daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíi bigha bíl daagozhóó. ³² Judas la'íi Silas, dabíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'i daanlijgo, odla' bee bik'íyú láágo yich'i' yádaakti', la'íi ndzilgo bi'odla' goleehee bigha yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dét'íhézhi' naháztaq hik'e odla' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'i' onádais'a', bíl daagozhóógo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídáá ndizhoq, nniid. ³⁵ Paul la'íi Bárnabas addó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íi yaa nadaagolni'go, la'ihíi addó' láágo ágádaat'íi ni'. ³⁶ Da'kwíi hiskaaníi ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyilni, Noo', t'aqzhí' nádotaash k'ij gozníl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odla' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yil dikáh hát'íi. ³⁸ Ndi Pauln doo yil dikáh hát'íi da, dabí'íltсэнá' Pamphýliagee bich'á' t'aqzhí' ádeheltijj ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yil okai da ni'. ³⁹ Áí bigha la', Ch'ík'eh, niiná' la'íi, Dah, niigo yigha díyat'eego lahadi't'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark bílgo bíl oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Pauln Silas hayiltijgo dahn'áázh, odla' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi nohwil daanlij, daabihiigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú la'íi Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánáséhií bi'odla' ndzil hileehíi bigha akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áígee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlini bimaa; áiná' bitaahíi Greek nlij: ² Án Lýstragee la'íi Icóniumgee odla' bee ilk'íyú daanliinií nlt'éégo baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yil di'aash hat'íigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nlijgo Jews ákú daagolíinií dawa yídaagoksihíi bigha. ⁴ K'ij nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íi ínashood yánazini begoz'aanií bá ádaizlaahíi bek'e'eshchini baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleekíi. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánáséhií bi'odla' ndzil daasilij, la'íi dajji biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, bílhiigo Phrygia la'íi Galátiaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'ijj da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahií ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ T'p'éyú Paul bíl ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golni sizij; án gábihiigo náboqqaq, Yushdé', kú Macedóniayú nnángo nohwich'onni. ¹⁰ Bíl ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'i' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilnií láá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'ígozdq Samothráciazhí' nohwil dahdez'eel, iskaq hik'e Neápolisayú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhí' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo k'ij goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqgo da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodniinií bijij túnlíni bahgee k'ij goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaqah goz'aa; áígee dineb'igo isdzané nihikáhíi bich'i' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' gólíni, nak'á' lichiiigo dot'izhíi baa nahínihiñ, Bik'ehgo'ihí'nañ yokáqhñ, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijij ilch'á' ayíílaago Paul ániíhií nlt'éégo yidezts'aa. ¹⁵ Án la'íi yil naháztaanií bílgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokqahgo gánohwíni, NohweBik'ehú da'anii

yodlaago daashidohniiyúgo, shigowayú nahísóltaq. Dayúweh yushdé' daanohwiłniiyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaqah goz'aayú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goljigo o'jín, biyisnahí zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáá: ¹⁷ Án Paul ła'í nohwí nohwiké' naghaa, dilwoshgo gánígo, Dí nneehí Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidí ádaat'ee, hago'at'éego hasdách'igháhí yaa nohwí nadaagolń'i. ¹⁸ Da'ágánát'jigo ła'ago iskaq. Ái Paul yik'etsézdjigo t'aqzhí' adzaago spirit ncho'í gáyihni, Jesus Christ bizhi'í bee gánildishni, Biyi'gé' hannáh. Áik'ehgo dagoshch'í' hayáá. ¹⁹ Biyisnahí zhaali yá ádaile' n'í bich'á' ásdjigo yidaagolsjdná' Paul ła'í Silas yil ndaazdeelgo na'hiñih goz'aayú nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áigé' nant'ánčan daanlińi yaa yil hikaigo gádaayihni, Dí nneehí, Jews daanlińi, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'í nohwí Romans daanlińi nádaagodiit'aago doo nohwá goz'aq dahí yee ilch'ídaago'aah, ái bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aq da. ²² Áigé' nnee ła'ago dala'adzaahí bik'i dahishjeed; áigé' nadaant'aahí Paul ła'í Silas bidiyagé baa nadaihezdzjzná' habída'ıltsaasgo bá ndaagoz'aq. ²³ Aasinilí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'nilí gádaayihniigo, Nt'éego binádaadń'j: ²⁴ Ágábihnihi bigha da'ihni'yú ha'áná'ilka' yune' da'obiláá, bikee o'i'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áigé' t'e'ís'ahyú Paul ła'í Silas Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ła'í ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedí daabidezts'aq l'é'e. ²⁶ Dágošite ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaní dihes'naago dagoshch'í' dáádítł dawa ch'ída'ezkqez, ła'í bésh hishbizhí belídaahest'póo n'í k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'nilí ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítłhí ch'ída'astáqago yo'jigo ha'áshijeedí hahizkú lą nzigo bésh be'idiltłshé hayiidzjzgo idizłdee niizj. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gání, In'dólnłh hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'nilí, Kq' shaa no'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsidolyizgo ditłdná' Paul ła'í Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áigé' yil ch'ékainá' gádaayihni, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabihni, Jesus Christ nohweBik'ehń hondlaayúgo hasdáníteeh, ła'í bil nahántaanihí ałdó'. ³² Áigee án ła'í yil naháztaanihí dawa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yich'í' yádaakti'. ³³ Da'ái bit'é' binída'desñihgee bá tádaizgiz; áigé' dagoshch'í' án ła'í yil naháztaaní dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowayú yil onákaiyú yá da'dezné', áigé' án ła'í yil naháztaaní dawa Bik'ehgo'ihí'nań daayosdlaqdhí bigha bil daagozhqó l'é'e. ³⁵ Got'j gozłjina' nant'án iké'gee siñilí aasinilí akú odes'a', Nneehí ch'ínánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igésé nai'nilí ádaanihí Paul yil nagosni' gánígo, Nant'án iké'gee siñilí in'á', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínó'aashgo nohwí gozhqógo nádolt'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábihni, Nohwí Romans ndłni dá doo nohwaa ya'iti'é nnee bináat nohwída'ashłzh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adí dánant'j'é ch'ínánohwiléé néé? Dah; dabí kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasinilí dí yati'í nant'án iké'gee siñilí yil nadaagosni': ái Paul ła'í Silas Romans daanlińi yidaagolsjdná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nt'éego yich'í' hanádaasdzina' ch'ínádaabizlaago, Kłh gozñilgé' ch'ínó'aash, daabihni. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áazh: odla' bee bik'iyú daanlińi daayo'jina' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áígé' Amphípolisúyú la'íi Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, ákú Jews ha'ánátséh goz'ąą l'é'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'íihíi k'ehgo, áígee Jews daagodn̄siniú bijíi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiniú yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíi dábik'ehyú adzaa, daayihniigo nkt'éégo ch'í'nah ádaayiksigo yaa yádaakti'; áígé' gádaayihni, Díi Jesus baa nohwil nagosni'n Christ nlii. ⁴ Áík'ehgo la' da'osdlaądgo Paul la'íi Silas yihikai; Greeks daagodn̄sini ląągo, isdzané itisyú nandeehíi doo alch'idé alđó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'iidgo nnee nchọ'go nadaakaihíi dała'ádaizlaago nnee áígee daagolínii yil daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdziiz, Paul la'íi Silas nnee dała'adzaahíi bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yidaagołsijdná' Jasingo la'íi odlą' bee ilk'íyú daanlíni alđó' la' bilgo nadaant'an bidázhí' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díi nneehíi ni'goszán bika' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'ii kú n'áázgho, ⁷ Jason k'iyó'niú l'é'e: nant'an la'ihíi nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, ái dawa Caesar yegos'aaniú doo yikisk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahíi la'íi nant'an daanliiniú díi daidezts'ąąná' doo bil dábik'eh da. ⁹ Jason la'ihíi bilgo idánada'hes'niłná' nańdaabines'iid. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiniú t'é'yú Paul la'íi Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíni Jews Thessalonícagee daagolíni bitisgo nkt'éégo natsidaakees l'é'e, Jesus baa na'goni'íi dážhó hádaat'iiigo nádaidnne'go Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiniú dajii biigha yitah daadéz'iiigo daayozhíi l'é'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shi daanzigo. ¹² Ái bighą ląągo da'osdlaąd; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo alch'idé da, nnee alđó' ląągo da'osdlaąd. ¹³ Áiná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yałt'íi yidaagołsijdgo, ákú náńsąągo, Beréagee daagolínii yil daagoshkizh l'é'e. ¹⁴ Áík'ehgo odlą' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas la'íi Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yil okaihíi Áthenszhí' yil niikai: t'ąązhí' nádesht'aazhná' Paul gábilni, Silas la'íi Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bilđolnii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'í' da'ch'okąąhíi dážhó ląągo yo'iiigo biyi'siziiniú doo bil gozhógo da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' Jews daanlíni la'íi nnee daagodn̄sini yil lahada'dit'áh, la'íi na'niih nagoz'ąayú dajii biigha nákaahíi alđó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihíi, la' Epicuréans daaholzéhi, la'íi Stóics daaholzéhi baa hikai. Ła' gádaanii, Díi bizaagolánihiú ląą hat'íi niih? Ła'ihíi, Bich'í' da'ch'okąąhíi doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolnii, daanii, Jesus yaa nagolni' la'íi nanezna'íi naadiikáhíi yaa nagolni'híi bighą. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ánídego ilch'ígót'aahíi baa nohwil nagolni'. ²⁰ Hat'íishí doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: ái bídaagonlzi hádaahiit'ii. ²¹ (Athensgee dasa' daagolínii la'íi nzaadgé' daagolii n'ii dawa daazhógo na'goni' ánídehíi yaa nadaagolni'go dagohíi yidaayésts'ąągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziiigo gánii, Athensgee daagonolni, dážhó nohwil daagodiyih ląągo bigosłsijd. ²³ Hishgaalyú dawahá daahokąąhíi daanesh'ii, la'íi da'okąąhgee

DILZINI DOO BÍGÓZÍNI BICH'I' golzeego k'e'eshchiinií hish'iji ni'. Áík'ehgo daahołkaqahí doo bídaagonołsi dahíi baa nohwıl nagoshni'.²⁴ Bik'ehgo'ihini'nań ni'gosdzán la'íi dawahá biká' daagolíinií áyílaahn yaaká'yú la'íi ni'gosdzán bilgo yeBik'ehni' nliigo da'ch'okaqah nagoz'aanií nnee áyílaahí doo yiyi' golíi da.²⁵ Doo hat'íi yidn nlii dahíi bigha dawahá nnee ádaizlaahí doo bee daach'okaqah da, dabíi nnee dawa ihini'naahí, nádidzohí la'íi dawahá yá ágółshíi bigha.²⁶ Nnee dała'á bich'á'gé' nnee iltah at'éego hadaazt'i ni'gosdzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyílaa, la'íi hazhi' daahinaahí la'íi hayú daagolíinií yá ngon'áá;²⁷ Bik'ehgo'ihini'nań yiká daadéz'iji doleełhíi bigha, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi dała'á ntíigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da,²⁸ Bee daahin'naa, la'íi bee nadaahiikai, la'íi binkááyú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíi la' gádaanihíi k'ehgo, Nohwíi da'anii bichagháshé daandlii.²⁹ Nohwíi Bik'ehgo'ihini'nań bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíi yee Bik'ehgo'ihini'nań ádaile', óodo dagohíi béshligaii, tséeta bee nkt'éego be'ilzaahíi áyílaahí k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'.³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihini'nań doo yídaagolsi daná' bincho'íi doo yineł'íi da ni': ndi k'adíi Bik'ehgo'ihini'nań nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aa, Nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaahne':³¹ Nnee háyiltíinií ni'gosdzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yakti' doleełgo la'a jii ngon'ááhíi bigha; ái da'anii ágodoníikíi da'ái nnee daztsaagé' náyihil'na'íi bee nnee dawa yígółsiigo áyílaa.³² Nanezna'íi naadiikáhíi yaa da'dezts'aqaná' la' baa daadloł l'é'e; la'íi, Baa nohwıl nanagolni' ndi at'éé, daanii l'é'e.³³ Áík'ehgo áigé' Paul ch'inyáa.³⁴ Nnee la' bihikaigo da'osdlaqad: Dionýsius, Areópagite nliini, la'íi isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíi bilgo aldó'.

18

¹ Díi bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáa.² Áígee Áquila, Jew nliini, Póntusgé' gólíni yaa nyáa, ái bi'aad Priscilla bilgo da'aníihí Italygé' n'ááz, (Jews daanliini Romegee daagolíinií, Daanohwigha ch'inółkáh, niigo Cláudius ngon'ááhíi bigha,) áík'ehgo Paul yaa nyáa.³ Paul aldó' gowałolgai ágole'íi nliigo yił daagolíigo yił nada'iziid l'é'e: (ái gowałolgai ádaile'íi daandlii.)⁴ Jews daagodni'sinií bijii dawahn ha'anánséh goz'aa yune' Paul Jews daanliini la'íi Greeks daanliini yich'i' yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa.⁵ Silas la'íi Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yakti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanliini yił nadaagolni'.⁶ Jews daanliini doo hádaabit'iji dahíi bigha déncho'ého bidázhí' yadaakti'ná' Paul bidiyáge yíłháalgo gádaabihni, Dáhaago ádaaldzaa l'é'eyúgo dánohwíi nadaanohwinłt'og; shíi doo nashinłt'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daandlii dahíi bich'i' dahdisháh.⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihini'nań yokaqahń, bigowayú óyáa; ái gowałhíi Jews ha'anánséh goz'aanií dábit'ahgé' goz'aa l'é'e.⁸ Crispus, Jews ha'anánséh yinant'a' nliini, yił naháztaanií dawa Jesus daayosdlaqad; la'íi Córinthgee daagolíinií Paul biyati' daidezts'aqaná' da'osdlaqadgo baptize ádaaszaa.⁹ Áigé' t'é'yú Jesus Paul bil ch'i'nah ágólaago gábihni, Doo néndzid da, yánłti', doo t'aqzhi' ánt'éé da:¹⁰ Shíi nił nshłiigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaagee shichagháshé láágo daagolíi.¹¹ Áík'ehgo áigee golíigo dałádn łegodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihini'nań biyati' yee ilch'igo'aah l'é'e.¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliina'

Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'i' nanakíí, áik'ehgo yáná'itihéyú yíl hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nneehñ begoz'aanú doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayilnii, Nch'ogó ánágot'ijil dagohíi nyeyú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áqgo dábiik'eh doleel ni', Jews daanolni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi lá'íi benagos'aanú zhá baa lahada'dol't'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwint'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yáná'itihégé' ch'iyineñyood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenees, Jews ha'ánátséhií yinant'a', yíl ndaazdéelgo yánáltihíi dahnándaahíi bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'ijidíi doo yich'i' zhinéé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlá' bee bik'íiyú daanlíni yich'á' bíl o'i'éél Síriayú, Priscilla lá'íi Áquila bílgo; Cenchréagee bitsizil yilshéég; godnlsigo ngon'áá n'íi bighá. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla lá'íi Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíi Jews ha'ánátséh goz'áá yune' oyáágo Jews daanlíni yich'i' yádaakti' lé'e. ²⁰ Da'anahzhí' síndaa, daabilniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnánásdzaa, gáyilniigo, Okáqahgo da'idaayú dázhó disháh hásh't'íi, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íiyúgo nohwaa nádishdáál. Áik'ehgo Éphesusgé' bíl oná'í'éél. ²² Caesaréayú bíl na'n'éelná' ínashood ha'ánátséh yúdag óyáágo dét'ihézhí' yíl yádaakti' lé'e, áigé' yagi Ántiochyú onanádzaa. ²³ Dét'ih akú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahúyúgo onanádzaago Galátia lá'íi Phrygia golzeeyú ch'inyáá, ínashood dawa bí'odlá' ndzil ánádaidle'go. ²⁴ Jew nlíni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázhó nht'éégo yakti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi nht'éégo yígólsj. ²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaaíi nht'éégo baa bíl ch'ígot'áni; bijíi yune' dilti'go, dawahn nohweBik'ehñ yaa yakti'go ilch'ígó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígólsj ndi. ²⁶ Án Jews ha'ánátséh goz'áá yune' doo biini' hah dago yakti' nkegonyaa; Priscilla lá'íi Áquila daabidezts'áqaná' dasádnýú yíl okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ch'ogaaíi nht'éégo doo hidziih dago bíl ch'ídaago'aah lé'e. ²⁷ Akéyayú shíi ido'eel nzjíná' odlá' bee bik'íiyú daanlíni, Apóllos akú deyaa, ndaadolteeh le'gá, daayilniigo ínashood Akéyagee daagolíníi yich'i' k'eda'ashchij: akú nyááná' ínashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaqadíi nht'éégo yich'onii lé'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee Jesus, Christ nlij, bíl ch'í'nah ádaayilsiigo nnee biñáál Jews daanliiníi yíl lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéégo ch'inyáágo Éphesusyú nyáá; akú ínashood lá' yaa nyáágo, ² Gádaayilnii, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'áq lánée da'osodlaqádná'? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliiníi doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyilnii, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíi bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinch'íi bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíi, Jesus holzéhi, daaholdlaq, daayilniigo. ⁵ Díi daidezts'áqaná' Jesus nohweBik'ehñ bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'áqgo yati' lá'i yee yádaakti', lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ

binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nñee nakits'adah shì hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aa yune' onadángo doo biini' háh dago yakti'go taagi dahitaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aaqzhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaa da lé'e, áí da'at'at'ééhíi bi'naál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nch'og'go yaa yádaakti', áí bighá Paul, inashood bi'go, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajji biigha il'ch'i' yánádaaltih. ¹⁰ Díi k'ehgo ádaat'jigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníi dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehñ biyati' daidezts'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ Paul binkááyú ízigo áná'ol'jiihí doo hwaa hit'jii dahi ye'ánát'jii: ¹² Bááyo dagohíi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíi bich'i' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíi nádaabi'dilziih, la'íi nñee spirits nch'og'i biyi' daagoljii n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nñee biyi'gé' spirits nch'og'i hadainiyoodíi daanlíni, Jesus nohweBik'ehñ bizhi' yee ádaaniigo spirits nch'og'íi hadainiyood daanzigo gádaayihii, Jesus, Paul yaa yakti'ihí, bee ná ngoní'áá. ¹⁴ Jews bi'okaaqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihíi ádaat'jii lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nch'og'i gádaabihii, Jesus bigonsj, Paul aldó' bigonsj; nohwíi hadñ ádaat'jii shí? ¹⁶ Nñee spirit nch'og'i biyi' golinihíi nñee gots'idi yich'i' yaahilwodgo dawa yich'i' dahnadilwo'go yitis siljii, áik'ehgo gowa'gé' dádaakichiigo bi'nda'deznihgo ch'ínkji. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni díi yidaagots'jii ná dawa tsidaadesyiz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ bizhi' nñee dawa daidnks' nkegonyaa. ¹⁸ Nñee láágo da'osdlaadíi nehaskaigo nch'og'go ánádaat'jii n'íi yaa nadaagoln'i. ¹⁹ Bena'ch'aahíi ye'ánádaat'jii n'íi la' binaltsoos da'ádaizlaago nñee dawa bi'naál daidn'id: áí da'izljiihíi daayo'oltag hik'e zhaali béshligaihíi ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh bínágodaa'ngo itisgo at'éé siljii. ²¹ Díi ánágot'jii díi bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniyáú la'íi Akéyayú ch'idishaal' nziigo gáníi, Ákú déyááhíi bikédé'go Romeyú aldó' dishaal. ²² Áigé' bich'odaaniihíi naki, Timótheus la'íi Erástus Macedóniyáú odes'a'; bíi Asiayú dé't'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okaaqahíi nñee dénch'og'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nñee Demétrius holzéhi, béshligaihíi yitsidi nlíni, k'ih biyi' Diána daach'okaaqahíi béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidíi láágo yich'i' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án áí nñee la'íi da'ágát'éégo binasdziidíi bi'go da'á'yíilaago gádaayihii, Shik'isyú, díi nada'idziidíi bich'á'gé' ízigo da'it'jiihíi bidaagonolsj. ²⁶ Díi daa'jii la'íi daado'ks'ag, Dawahá bich'i' da'ch'okaaqahíi nñee ádaile'íi doo bich'i' da'ch'okaaqah bik'eh da, niigo Paul, nñee láágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díi nohwinasdziidíi nohwich'á' daayilch'og; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'i' daach'okaaqahíi ízigo at'éhi, k'ih biyi' daach'okaaqahíi doo iljii da hileeh, áí Asia dahot'éhé la'íi ni'godzán biká' nñee dawa daabokaaqah n'íi bich'á'gé' ízigo gos'ánihíi bech'igowáh dolee. ²⁸ Díi daidezts'aa ná díyat'eego bádaagozhch'jii dgo nádaadilghaazh, Éphesusgee daagolíníi daayokaaqahíi, Diána holzéhi, ízigo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áik'ehgo k'ih goznilgee godikish gozljigo, da'ánách'it'jiih goz'aa yune' nádnkji, Paul yil nakaihi Gáius la'íi Aristárkus, Macedóniagé'

daagolíni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láágo dała'adzaahíi bitahyú digháh hát'íi ndi yíl nakaihíi, Dah, daabiłnii. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, aldó' bich'í' o'í'Pa', Dała'ánách'it'íiłh goz'aa yuñe' donah hela', daabiłniigo nádaabokaałh. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'íi łahgo ádaani: áige' godikish; hat'íi bigha dała'adaach'idzaahíi la' doo yídaagolsiıd da le'e. ³³ Nnee la' Alexándre holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziłh, daabiłniigo ádnyú nadaabizłoos. Án na'ígizh, nnee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nziigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagolsiıdná' dála't'ohe, Éphesusgee daagolíni daayokaałhíi, Diána holzéhi, izisgo at'éhi nliini at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn ledihikeez. ³⁵ Áige' kłh goznili begoz'aaniı yek'e'eshchíni nnee dała'at'ééhiı, Doo hagoł'aa da, yilnıidná' gádaayilnii, Éphesusgee daagonolíni, diı kłh goznilgee daagolıniı, Diána, izisgo at'éhi, daayokaałhgo hadn doo yígolsı da? La'íi be'ilzaahíi Júpiter bich'á'gé' naltı'ıi daayokaałhgo aldó' hadn doo yígolsı da? ³⁶ Diı doo da'anıi da doo hadn nii le' at'éé dahıi bigha doo daagonolch'aad dago dábi'ek, doo nats'i'ikees dahıi doo ádaakt'ıi da. ³⁷ Diı nnee kú daanenoyoodıi dilziłhgo nagoz'aaniı doo daiłchıołh da, la'ıi isdzán be'ilzaahi daahohiikałhıi doo ncho'go yaa yádaaktı' da. ³⁸ Áik'ehgo Demétrius la'ıi da'itsidi yıl nada'iziidiı dahadn yaa yádaaktı'go hádaat'ııyúgo, yána'itihé ch'ı'otał, la'ıi aayádaaktı'ıi gólıi, akú laa yádaaktı' dábi'ek. ³⁹ Dayúweh la' hádaat'ııyúgo nnee yándaaltihıi ilch'ı' hilnéh ndi at'éé. ⁴⁰ Diı jıi be'ánagot'ııdhiı bigha nohwaa yáda'iti' ngolnıi, hat'ıi baa daagonch'aadihiı doo la' da. ⁴¹ Diı yee gánıidná' nnee dała'at'ééhiı, Nádaadolkałh, yilnıiid.

20

¹ Godikish n'ıi ałmá', Paul ínashood yushde' daayilnıiidná' yinádaadezhchid, áige' yich'á' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolıniı yitaaghaago yidag yádaaktı'na' Greeceyú nyáa. ³ Ákú taagi bedahitał. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bil naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'ínánoshdáh nzi le'e. ⁴ Sópater Beréage' gólını, Aristárkus la'ıi Secúndus, Thessalonícage' daagolını; Gáius, Dérbege' gólını, la'ıi Timótheus; Tıkakus la'ıi Tróphimus, Asiage' daagolını, áı dawa yıl deskai. ⁵ Áı Tróasyú okaigo áige' nohwiba' naháztał le'e. ⁶ Bán benilzoolé da'adıłhgo bán alzaahi daahi'daał ni', áige' Philıppige' Tróaszhi' ashdla'i nohwee daizkał nohwıl dah'o'olgo; áige' naháatałago gosts'idi nohwee daizkał. ⁷ Godilziniı bijii ínashood da'okaałhgo da'iyaałgo dała'adzaaná' Paul iskał dahnádishdáh nziigo dá yıl yádaaktı'go t'é'ıs'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'aaıyú dała'adzaa yuñe' ik'ah kı'i láágo daadiltı' le'e. ⁹ Ákú nnee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'ine daadentáágee dahsdaago iılhaazh: Paul dá yałti' nt'éégo nneehıi gódah ch'inenlól, áı taagi nágost'aałge' le'e, áige' daztsaał nádainkıi le'e. ¹⁰ Áik'ehgo Paul gódah ch'inyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gánıi, Doo hago nohwıl ádaagot'ee da le'; t'ah hiına. ¹¹ Paul wá'yúdag onádaaná' bán yehesdlaadgo da'iyaał, áige' yıl ilch'ı' yánadaaktı'go nzaad ogoyaał gost'ııdzhı', áige' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áni nagháha gódah ch'inenlól n'ıi hiınaago yıl onákai, dázhı bil daagozhı'ogo. ¹³ Paul dabı'ıltsé tsina'eekıi si'aaıyú nkaige' Ássosyú nohwıl da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eekıi yiıi' dahndáah doleeł, daandziigo: Paul dani' ákú

higháhgo ngonłchííhíí bighą. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyááná' tsina'eehíí yeh hiyáágo Mityléneyú bíł nohwił da'iz'eel. ¹⁵ Áíge' nohwił dahna'iz'eelgo iskaą hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwił ch'ída'iz'eel; áíge' iskaą hik'e Sámosyú nohwił nada'iz'eel, áíge' Trogylliumgee det'ih naháataą; iskaą hik'e Milétusyú nohwił nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíí biyi' doo nzaad begodigháh dahíí bighą Éphesus bitis bíł ch'ída'i'eelgo ngon'áą: dávik'ehyúgo Péntecost-híí bijíí Jerúsalemyú dáhah híkáhíí bighą. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nółkáh, daabilniigo o'íł'a'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'íłtsé Asiagee níyááge' godezt'i'go dawahn hago'at'éego nohwitahyú gonshłíí n'íí bídaagonosj. ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, łahgee shináá túnálííná' Jews daanlíni shenadaago'ahíí bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhoonú doo łá' t'aązhi' ánsj dago baa nohwił nadaagoshni'go nohwił ch'i'nah ashłaa ni', dał'a'ánadaalt'ííyú łá'íí daagotahyú, ²¹ Jews łá'íí Greeks daanlíni, Nohwinch'ó'íí bich'á'zhi'go ádaałne'ná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'i'go ádaałneh, łá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daahołdłągo bada'ohíí, dishniigo baa bíł nadaagoshni' n'íí ałdó' bídaagonosj. ²² Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihłnaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'ąą doleehíí doo bígonsj da: ²³ Ndihií ha'ánshteeh łá'íí shiniigonł't'éé doleehíí shiba' goz'ąągo Holy Spirit shił nanágołnih, kłh nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áíná' áí doo shił hago'at'éé da, sh'i'ihí'na'íí doo shił ilíí da, shił gozh'ó'go shinasdžiid łashłé zhá łásht'íí, łá'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł goch'oba'íí nt'éego baa na'goni'íí ąął baa nagoshni'go hasht'íí. ²⁵ Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagoshni'go nashaa n'íí doo nádaashołtséh dahíí bígonsj. ²⁶ Áík'ehgo díí jii gádaanołdłishni, Doo da'dołts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'íí nashinołt'og da. ²⁷ Doo łá' t'aązhi' ánsj dago Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'ááníí dawa baa nohwił nadaagosishni'híí bighą. ²⁸ Ádaa daagonołdzaą, łá'íí ínashood dawa bá daagonołsąą, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhgo ha'ánátséhíí dabíí bidil yee yist'íidíí Bik'ehgo'ihí'nań bá da'dołné'; áí binádaadeł'íígo Holy Spirit ádaanołwizłaa. ²⁹ Díí bígonsj, nohwich'á' dahdiyaahíí bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihnił doleel. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee łá' yati' doo da'anii dahíí yee yádaakti' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'á'zhi' yaa da'niigo, bíigo bikísk'eh dahikáh doleel. ³¹ Áí bighą ádaa daagonołdzaą, t'é' biigha łá'íí jii biigha dá godezt'i' nt'éego taagi łegodzaazhi' shináá túnálííná' dał'a'á nołtjigo nohwił ch'ígonsh'aah n'íí binádaałniih. ³² K'adíí, shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań łá'íí biyati' bíłgoch'oba'íí baa nohwinshnił, áí yati'íí daanołdzilgo ádaanołwile', łá'íí Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyéé doleehíí nohwaa yiné'go yinel'ąą. ³³ Beshłigaihií, óodo, dagohíí diyáge' łá' daabiyééhíí doo ádá łásht'íí da. ³⁴ Nohwíí bídaagonosj, dashíí ídee hinsh'naa ni', łá'íí bíł nashkaihií dawahá bá ádaagonsj ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'olsiidgo doo daanłdzil dahíí bich'odaałniigo dávik'eh nohwił ch'i'nah ashłaa, łá'íí Jesus nohweBik'ehń gáníí n'íí binádaałniihgo nohwił ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozh'ó' da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozh'ó'. ³⁶ Díí ąął yee yałti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaąd. ³⁷ Dawa daachagná' Paul

yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashohtséh da, ñiihí bigha itisgo doo bil daagozhó da. Áigé' tsina'eekí si'ayú yil nakai lé'e.

21

¹ Áigé' bich'á' nohwil da'iz'eelná' Cóos golzeezhí' ts'igozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhí', áigé' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eekí dez'ili láá baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áigé' Cýprus golzeehí' nohwe'eshganzhinéego hit'í siljiná' nohwil ch'ida'iz'eel Sýriazhí', Tyregee nohwil nda'iz'eel: áigee tsina'eekí yogheekí nahi'ñiihí bigha. ⁴ Ínashood baa nkaigo áigee gots'idi nohwee da'izkaq: áí Holy Spirit yádaabihilti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabilniigo. ⁵ Gots'idihíi qal nohwee nyínk'ááná' dahnádihikai; ínashood dawa bi'aad la'íi bichagháshé bilgo kih goznili bich'á'zhí' bil ch'ínkai: ákú tábaayú daahihuilzhiizhná' da'osiikaqad. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanlii doleel, daalín'niiná' tsina'eekí beh hiikainá' bíihíi gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwil da'iz'eel, áigee odlá' bee nohwik'íyú bil ilch'í' yádaahilti'go da'á jii bil naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bil nahiikaihíi Caesaréazhí' nohwil onáda'iz'eel; áigee Philip, Jesus yá nagolñ'i, gots'idi ha'nili itah nlini; bigoway yune' ohiikaigo bil naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaanee dahíi díi'í, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áigee naháataqago dá'annah godeyaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yahti'í, Ágabus holzéhi, Judagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabii bikee la'íi bigan hyst'í'ooná' gánniid, Holy Spirit gánii, Jerúsalemgee Jews daanlini nnee díi sis biyéehíi díi k'ehgo kidaabilt'ohgo doo Jews daanlii dahíi yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díi da'disiits'ááná' nohwil la'íi nnee áigee daagolínii bilgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabih'niigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íi bigha daalchago shijii ñiihgo ádaanolsi? Shíi Jesus nohweBik'ehñ bizhi'híi bigha Jerúsalemyú ha'ánshteeh, la'íi dastsaahgo ndi shil dávik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'ni hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehñ hat'íini bikisk'ehyú ágodonii. ¹⁵ Díi bikédé'go ilch'í'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolini bil ohiikai, áí Mnáson, Cýprugé' gólni, doo ániiná' ínashood silini, bigowayú bil nkai, án bil naháataq. ¹⁷ Áigé' Jerúsalemyú nkainá' odlá' bee nohwik'isyú baa nkaihíi bigha nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bil ha'áhiikai James bich'í'; áigee ínashood yánazini da'adzaa. ¹⁹ Ilch'í' yádaakti'ná' Paul binkáayú doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íi áyílaahíi da'ágo ilké' gon'áágo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díi daidezts'ááná', NohweBik'ehñ izisgo at'éhi nlii, daanii, áigé' Paul gádaayihniid, Isaa, nohwik'isn, Jews daanlini bitahgé' láágo doo náhóltagyú da'osdláq; áí dawa Jews bich'í' begoz'aanii dázhó nt'éégo yikisk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzí, Jews daanlini doo Jews daanlii dahíi bitahyú daagolínihíi, Moses nohwil ch'idaagos'aanii yó'odaado'áago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'ii da, la'íi nohwi'at'e' doo bikisk'eh ádaanoht'ee da, bilniigo bil ch'idaagon'áah, nídaagoisii. ²² Hago'at'éégoshá' ádaahii'ne'? Nnee láágo da'ane' doleel: kú nyaahíi yaat'ídaaniziih go'íi. ²³ Áí bigha ádaaniñ'niihíi k'ehgo ane': nohwitahyú nnee díi'í godnsini yich'í' hadaagodile'go ndaagoz'áá lé'e; ²⁴ Ni akdó' godínsigo bil ilch'í'da'dóldé'go bil nkáhgo ákú bá nadahíniil, bitsits'in liguigo daishéhi bigha: díi

bee nnee dawa bich'i' bigózi doleel, naat'idaanzí n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aanii bikísk'eh ánt'ée. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlii dahii da'osdlaqadíi bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíi doo be'ádaanoht'ee da nzhqo, áiná' beda'okqahíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'niihíi, la'íi díi, la'íi dawahá bize'da'ist'ooníi doo daalsaa da, doo nant'i' nach'ikai da áldó'. ²⁶ Áik'ehgo Paul nnee díi'ihíi yil okaigo iskaa hik'e godnksigo yil ilch'i'áda'desdlaaná' da'ch'okqah goz'aa yune' yil okai, godnksigo ilch'i'ádaach'idle' aal bengowahíi bebigozihií bigha, la'íi da'á ntíigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né'híi áldó' bebigozihií bigha. ²⁷ Gosts'idiskaanii k'azhá aal bengowahná' Jews Asiagé' daagolínii da'ch'okqah goz'aa yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaan'niid, Israel hat'i'i daanołni, nohwich'odaan'ni: Dín nneehń nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah anágoldoh, Israel hat'i'i la'íi begoz'aanii la'íi díi goz'aanii bich'á'yúgo ádaanoht'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daanłni áldó' da'ch'okqah goz'aa yune' yil okaigo díi godiyihgo goz'aanii daayilchqod. ²⁹ (Dabi'iltšená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'ii ni'go, an Paul da'ch'okqah goz'aa yune' yil o'áázh daanzii ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áigé' ilch'i' nádnkiiigo da'adzaa ni': áigé' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okqah goz'aa gé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'it'ihíi dagoshch'i' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozłigo yaat'inzí: ³² Áik'ehgo dagoshch'i' siláada la'íi binadaant'a' bilgo nnee da'adzaahíi yich'i' gódah ch'inkíi: aí nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehégo ádaisiid. ³³ Áigé' siláada binant'a'íi Paul yaa nyáago biltsoodgo, Besh hishbizhiń naki bee libi'dolt'óh, nii; áigé', Hadń át'ii, hat'íi hago áyíilaa? niigo yiká na'ódikid. ³⁴ Nnee da'at'éehíi la' kogo ádaan'ina' la'íi lahgo ádaan'ni: áik'ehgo godńch'aadhíi bigha ch'éh yigolsihgo at'íigo, Siláada sinilyú bil dolkah, nniid. ³⁵ Gódah ch'í'itiinzhi' nyáaná' nnee láágo da'at'éehíi hadaashkeehíi bigha siláada dahdaabinkii. ³⁶ Nnee da'at'éehíi daadilwoshgo biké' náłseel, Daazołhee, daan'niigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'íi gáyilni, Nich'i' hasdziih néé? Siláada binant'a'íi gánii, Greek biyati' bee yánti' néé? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee níłni néé, da'ilk'ehéná' nnee godikishgo díidn doo náhóltagyú nada'iltseedíi da'igozłiyú oyińil n'íi ni néé? ³⁹ Paul gánii, Shíi Jew nshłi, Cilícia biyi' ízisgo kih goznili Tarsus golzeegé' gonshłni: nánoshkaqah, ch'ík'eh nnee bich'i' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yilniidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsiziigo nnee da'at'éehíi yich'i' na'ígizh. Doo hat'íi náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'i' yati' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołni, shik'íyú, la'íi nibáyán daanołni, nohwińaál áda hasdziihíi ídaayesołts'aa. ² (Hebrew biyati'íi yee hadziigo da'dezts'aana' dayúwehégo doo hat'íi náhists'aa da: Paul gán'niid,) ³ Shíi Jew nshłi, Cilícia biyi' kih goznili Tarsus golzeegé' gosilii, ndi dzaagee díi kih goznilgee shi'dihiilna', begoz'aanii daanohwita yikísk'eh ádaat'ee n'íi Gamáiel sheléhi shł ch'ígon'áá, nohwíi ádaanoht'eehíi k'ehgo nłzilgo Bik'ehgo'ihí'nań bá sízi ni'. ⁴ Nnee la'íi isdzané Jesus yikísk'eh daayikahíi

hidaasht'ogo ha'ána'ilka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonlt'éégo ádaansj, dak'azhâ hishhaqo. ⁵ Díí ánát'iidíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi nnee yándaaltihíi shídaagoksí: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíi, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú niyáá, Jesus yikisk'eh daayikahíi áígee daagolíníi hidaasht'ogo Jerúsalemyú bíl nshkáh, biniidaagodilne' doleelhíi bigha. ⁶ Damáscusyú dak'azhâ nsháhgo ha'iz'ayáyú shí, dahíko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshilniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íi láá bigha shiniigonlt'éégo áshínksí? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadn'ánt'íi, shiNant'a'? Gánáshil'do'niid, Shiniigonlt'éégo áshínksinihíi shíi ást'íi, Jesus, Názareshg' gonshlíni. ⁹ Bíl hishkaahíi áldó' nke'dindláádíi daayítsaqá ndi izhii shich'í' yak'ríi doo daidezts'aa da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago láá áshne', she-Bik'ehñ? Jesus gáshilniid, Nádnáhgo Damáscusyú nna; ákú hat'íi ánléhií aqá baa nil na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó ligaigo nke'idindláádhií bigha doo gosh'íi da silígo bíl hishkaahíi Damáscusyú odaashizlooz. ¹² La' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníi yikisk'eh nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíni, Jews áígee daagolíníi dawa nlt'éégo baa yádaakt'i, ¹³ Án shaa nyáágo shit'ahgee hizí'go gáshilniid, Shik'isn Saul, go'íi nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'í' gosh'íi násisdliigo Ananías yítsaqá. ¹⁴ Gánáshil'do'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwitaa n'íi daayokaqahñ, hat'íinií bígonsí doleelgo hanit'íi, Nlt'éégo Anát'íi'íi hilt'séhgo, la'íi bizhiihíi dints'íhgo. ¹⁵ Hat'íi hí'ínií la'íi hat'íi dints'agíi nnee dawa án bá baa bíl nagolní' doleel. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íi biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehñ bizhi' bee bich'í' ánniigo baptize áni'dolneh, áík'ehgo nincho'íi yó'o'eel. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' oshkaqah nt'éégo shil ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshilniigo hilt'saqá, Dahale, Jerúsalemge' dagoshch'í' ch'í'nnáh: shaa bíl nadaagolní'íi doo hádaat'íi da doleelhíi bigha. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehñ, Jews ha'ána'séh nagoz'aa dahot'éhé daanodlaaníi ha'ána'ilka'á baa hiníi, la'íi nbída'nilhaal' n'íi dabíi yídaagoksí: ²⁰ La'íi Stephen, ná nagolní'íi nlíni, bidíi idezjoolná' bit'ahge' síz'ígo shil dávik'eh ni', hayíi daabizis-hiinihíi iká' daabi'íihíi bá binádesh'íi ni'. ²¹ Áíge' gánáshil'do'niid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlii dahíi bich'í' nidep'a'. ²² Nnee da'adzaahíi bídaayéts'aa lé'e, ndi díi yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazothee: nnee ga'at'éhihíi ni'godszaán biká' doo hinaa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íihíi dahnadai'ah, la'íi leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bíl nołkáh, bilniid, la'íi habída'olhaalgo nahódaadołkid, hat'íi bigha baa daadilwoshíi bígonoz'íh. ²⁵ Áiná' hidaabist'póná' Paul silááda da'á'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyilniid, Nnee Roman nlíni doo baa ya'iti'íi habí'íhhaalgo ná goz'aa née? ²⁶ Silááda binant'a'i díi yidezts'aaaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'í' oyáágo gáyilni, Hago ánn'e'go lán? díni nneehñ Roman nlíni laqá. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íi Paul yaa nyáágo gáyilni, Shil nagolní', ya' Roman níi'íi née? Paul gáníi, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánádo'niid, Roman nshhínií láágo bigha nahaníli at'éé. Paul gáníi, Shíi dá Roman nshliigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadiłkid n'íi bich'á' nádnk'íi: la'íi silááda binant'a'i áldó', Paul hihist'póníi, Roman nliigo yígołs'íidhií bigha tsídolyiz. ³⁰ Isqá h'ike silááda binant'a'i

hat'íi bigha Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníi da'aníi yígolsíih hat'íigo, k'ena'bí'ahná' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yándaaltíhi, Dała' ałneh, daayilnıid, áik'ehgo Paul yıl gódah ch'i'áázhgo yándaaltíhıı biyahzhı' yıl nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltíhıı da'as'ah yinel'ııdná' gánıı, Nnee daanołını, shik'isyú, díi jıızhı' ngont'ıgo Bik'ehgo'ihı'nań shineł'ııgo nlt'éego ánasht'ııł bıgonsıgo hinshnaa. ² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinıı, Bizadaalts'ı, daayılınıı. ³ Áik'ehgo Paul gábilnıı, Dá'ıká'gee zhá ligaigo ánálzaahi nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nıl hayaa nalts'ı go'ıı: begoz'aanıı bee shaa yánıti'go dahsındaa née, áiná' begoz'aanıı doo bikisk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shı'dolts'ı? ⁴ Bit'ahgee naziinıı gádaabilnıı, Bik'ehgo'ihı'nań bı'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını ncho'go baa yánıti' née? ⁵ Paul gánádo'nıid, Shik'isyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitını nlıı láchıı doo bıgonsı da ni': nohwıı nohwihat'ıi binant'a' doo ncho'go baa yádaati' da le', nıigo bek'e'eshchıı. ⁶ Nnee la' Sádducees daanlııgo la'ıı Phárisees daanlııgo Paul yígolsııdná', yándaaltíhıı yich'ı' gánıı, Nnee daanołını, shik'isyú, shıı Phárisee nshlıı, Phárisee nlıni biye' nshlıı: nanezna'ıı naadiikáh hoshdlaqahıı bigha shaa ya'iti'. ⁷ Díi ánnıidná' Phárisees daanlıinıı la'ıı Sádducees daanlıinıı łahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dała'at'ééhıı nakıyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'ıı doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohıı spirit ta doo la' golıı da, daanıı: áiná' Phárisees daanlınihıı, Áı golıı, daanıı. ⁹ Áik'ehgo nawode hagódog: begoz'aanıı ye'ık'eda'alchıhi Phárisees yıl daagot'ıinıı daahızı'go gádaanıı, Díı nneehń doo hat'ıı ncho'ıı ye'adzaa dago bıdaagosılızıı: spirit dagohıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ı' yaktı' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' nadaagonlkaad da ndızhoo. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'ıı hagowáh nkegonyaaná' siláada binant'a' Paul dánko ilk'ıdaach'idzııs he'at'éé nzıgo, siláada, Ákú dolkáhgo baa hadaanolteehgo nołjahyú bıł nádolkáh, daayılınıı. ¹¹ Iskaq t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizııná' gánıı, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosınnı'ıı k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolnı' doleeł. ¹² Jıı gozlııná' Jews daanlıinıı la' ndaagoshchııgo, Paul daayizes-hıızhı' doo da'ıyaqo, doo da'idlaqo adándaagost'aa. ¹³ Ndaagoshchiinıı dizdin bitısyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okaqah yedaabik'ehi itısyú nadaandeehi la'ıı Jews yánazını yich'ı' okaigo gádaayılınıı, Nıdzılgo adándaagosiit'aa, Paul daazeldıızhı' doo da'ııdaqo dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwıı la'ıı yándaaltíhıı bıłgo siláada binant'a'ı bich'ı' ch'ıınıı daadoł'aah nohwaa yıl nołkáhgo, dayúweh na'ıdaadolkid k'a'at'éégo: nohwıı al'ıná' biba' naháataq, daazıldeego dénohwit'ah dahıyaago. ¹⁶ Paul daazılheego yıba' naháztaanıı Paul bılah bizhaazhé yaat'ınzııná' Paul siláada sıınyú yich'ı' oyáago yıl nagosnı'. ¹⁷ Áik'ehgo Paul siláada dała'á gonenadın binant'a' la' yushdé' yılınıigo gáyılınıı, Díı nnee ání naghahń siláada binant'a' da'tiséyú sitını bich'ı' bıł n'áásh: yıl nagolnı' hat'ııhıı bigha. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yıl n'aaahná' gánıı, Paul, ha'ásitını yushdé' shılınııdgo, Díı nnee ání naghahń hat'ıı shı nıkdıshnıı nılınıigo bich'ı' bıł n'áash, shılınıı. ¹⁹ Áik'ehgo siláada binant'a' dasahn nabıdıkıd yune' obiılóóz, Hat'ıı baa shıl nagolnı'go láń? bıhıı. ²⁰ Paul bıdá'ahn gánıı, Jews daanlıni iskaq nnee yándaaltíhıı bich'ı' Paul bıł n'aash

daaniḡn'ni, daaniigo ndaagoshchij, nt'éégo baa na'ódíkidíí k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaq, Paul daizes-hijzhí' doo da'iyaaqo, doo da'idlaaqo nldzilgo ádándaagost'aa: áik'ehgo, Ha'aa, níihíí yiba' naháztaq. ²² Áik'ehgo siláada binant'a' nnee áni naghahn, Shił nagosínni'úi hadn bił nagoln'í' hela', yiln'niidná', Nádnáh, yiln'niid. ²³ Áigé' siláada dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yiln'niidgo gáyilnii, Siláada naki gonenadín, la'íí hii bee siláada daanliiní gost'idin, la'íí siláada besh yee nadaagonlkaadí naki gonenadín dagoshch'í' Caesaréayú dahnádiikéshgo áhleh, t'éégo ngost'ái bik'ehenkéézo; ²⁴ Paul aldó' hii bił hiltéhiú bá ilch'í'hołéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bił nolkañ. ²⁵ Díí k'ehgo ániigo Félix yich'í' k'e'eshchij: ²⁶ Shił Cláudius Lysias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízisgo ánt'éhi, Gozhóq, nildishniigo nich'í' k'e'eshchiih. ²⁷ Díí nneehn Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlij lááhíí bígosílsjídgo siláada kú bił nshkaigo bich'á' ndaadihiltij. ²⁸ Hat'íí bee baa dahgost'aaní bígonsi hasht'ijigo bá yándaaltihíí baa bił ni'áázh. ²⁹ Dabíí yenahas'aaní bik'izhí' baa dahgost'aa láago bígosílsjíd, ndi ha'ásitiiní dagohíí da'itsaahíí doo la' bee bángot'aa da. ³⁰ Díí nneehn zideego yaa ndaagoshchiiní baa shił nagosni'ná' dagoshch'í' nich'í' o'a', hayíí baa dahdaagoz'aaní niñáál baa nadaagodolnih bıldishniigo bándagosii'aa. Da'ái zhá nich'í' k'e'shilchij. ³¹ Áik'ehgo siláada ádaabildo'niidhíí k'ehgo t'é'yú Antipatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaq hik'e siláadahíí siñilyú nákaína' hii bee siláada daanliiní Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikaina' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosíí yozhi'ná', Ni' hat'íí golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayídilkid. Ciliciagé' góljigo yígołsjiidná', ³⁵ Gáyilnii, Naa dahdaagoz'aaní hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aaqee Paul siláada biñadaadéz'ijigo ngon'áq.

24

¹ Áigé' ashdlá'iskaaní bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ananías holzéhi, la'íí Jews yánazini biłgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yadaakt'igo yil hikai, án Paul bee baa dahgost'aaní nant'ánchañ yaa yil nagoln'í' doleelgo. ² Paul yiká ánniindná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gánúgo, Nigha nohwini' ilch'í'gont'éé, la'íí nohwitahyú ncho' n'íí nt'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íí dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhágo nich'í' hasdziihíí idínkts'aaqo nánoshkaqah. ⁵ Díí nneehn baa nagont'ogii nlijgo bídaagosilziljíd, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíní yil daagolkizh, la'íí Nazarénes daanlij zhinéego yásizini bídaagosilziljíd: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aa yuné' gołchqoh nt'éégo bił ndaasiideel: nohwíí benagosiił'aaní bee baa yadaasiilt' doleel ni'. ⁷ Ndi Lysias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaní naa hikáhgo, niigo ngon'áq: dá ni nahidnłkidgo hat'íí bigha baa dahdaagosii't'aaní dawa bígonłsjił doleel. ⁹ Jews daanlíni aldó' díí ániłhíí da'anii áni daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nab'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gánúgo, Doo ałch'idn legodzaa dago díí hat'íí bá yánáltihíí níjigo bígonłsjił bigha shił gozhóqo ninadzahgee ádá hasdziłh: ¹¹ Díí bígołsjiłh, nakits'adah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqahyú níyáá ni'. ¹² Áigee da'ch'okaqah goz'aa yuné', la'íí Jews ha'ánáséh goz'aa yuné',

la'íi k̄ih goznilyú la' bił laha'disht'áhgo doo hadn sho'ij da ni', la'íi n̄nee bił daagodikishgo doo hadn sho'ij da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanii daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' ádá nagoshni', Jesus bikisk'eh da'ch'okahíi, ok̄aah bee sahngo na'adi'nilií daabildi'niihíi, ái itah nshij, bich'á'gé' n̄nee silíinií Bik'ehgo'ihina' na' daayok̄aah lé'e n'íi hoshk̄aah, begoz'aanii bee nohwá ngot'aa n'íi la'íi Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií dawa hoshdlaa: ¹⁵ Nt'éégo ádaat'eehíi la'íi doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi nanezna'gé' naadiikáh doleehíi ái n̄nee yiká daadéz'ijhíi shíi áldó' Bik'ehgo'ihina' binkááyú biká désh'ij. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihina' la'íi n̄nee áldó' daashine'ijigo nt'éégo ánásh't'ijigo bígonsi doleehíi bigha n̄dzilgo nabik'i'isiid. ¹⁷ Da'kwíi legodzaahíi bikédé'go tédaat'iyéhií hat'ihíta baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihina' hoshk̄aahgo hat'ihíta baa nshné'go bił nít'i'íi bich'i' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánásh't'ijina' da'ch'ok̄aah goz'aa yuné' godn̄sigo ilch'i' áde'dinshdlaago, doo shinaayú n̄nee láágo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolíinií shaa hikai ni'. ¹⁹ Ái hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo nináái shaa dahdaago'aago kú hikáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíi yándaaltihíi shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo nch'og'o ánat'ijidíi shídaagolsijidíi, n̄nee kú nich'i' hikaihíi yaa nadaagolni'go dávik'eh, ²¹ Díi dała'á zhá doo bił dávik'eh da ni', bitahyú síz'ijigo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'íi naadiikáhíi hoshdlaahíi bigha díi jii nohwináái shaa yá'iti'. ²² Ái Félix yidezts'aaná', Jesus bikisk'eh da'ch'okahíi nt'éégo yígolsihíi bigha gáníi, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íi, kú nyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áigé' siláada gonenadín binant'a'íi gáyihni, Paul binádín'ij, ndi lahgee dabíi hát'ijyú naghaa le', la'íi bit'éké baa nákah nnizhoo, hat'ihíta yidn nliinií baa nádainé'go nnizhoo. ²⁴ Da'kwíi iskaaníi bikédé'go Félix bi'aad Drusíla, Jew nliini, yidz n'áázhgo Paul yiká o'ii'pa', áik'ehgo Christ ch'odlaahíi yaa yakti'go daidezts'aa. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'ijhíi, la'íi ádaagoch'idzaaníi, la'íi yunáásyú kaa yá'iti'íi yaa yakti'go Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníi, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nt'éégo ilch'i' yakti', Paul ch'ínánshteehíi bigha zhaali shaa yiné' shi nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíi ch'ígoyáána' Félix nant'ánchañ n'úgee Pórcius Féstus nant'ánchañ silij; áik'ehgo Félix Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitij nt'ééna' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleehíi biyi' nyáána' taagiskaaníi bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Ok̄aah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi Jews daanlíni ádn nazínihií Paul bee dahdaagost'aanii Féstus yaa yil nadaagolni'ná nádaayok̄aah, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabihniid, higaalgo daayizihhego ndaagoshchijina'. ⁴ Áiná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotá' ni', shíi dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áik'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíi bił nádóshkáh, áigee n̄neeh' nch'og'o adzaayúgo ch'ik'eh baa nadaagolni'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaá, áigé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaá hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nniid. ⁷ Ákú nyáána' Jews Jerúsalemgé' hikaihíi binaayú nadaazij, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn dénch'og'o adzaa da, daabihniigo baa dahdaagoz'aa. ⁸ Paul ádá hadzii

gáníigo, Jews yenagos'aaní, dagohíí da'ch'okqah goz'aaní, dagohíí Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú áshnéh nzigo Paul gáyihni, Ya' Jerúsalem yúdag nñahgo ákú shináál naa dahgoz'aaní bigha naa yá'iti' hánt'íi née? ¹⁰ Paul gáníí, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sízjí, da'áigee shaa yá'iti'go dábi'eh: Jews daanlíni doo déncho'go ánásh't'íi dahíí nht'éégo bigonsí. ¹¹ Nchog'go ánásh't'íi l'é'eyúgo hat'íi bigha dastaahgo ásdzaayúgo dastaahíí doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'íi doo hat'íi dayúgo, doo hadn Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa ya'kti'go hasht'íi. ¹² Áík'ehgo Féstus, yil nant'an daanliiní ilch'i' yádaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa ya'kti' hánt'íi, áík'ehgo án bich'i' nñah dolee. ¹³ Da'kwíí iskaaní ch'ígóyáána' Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íi Berníce bílgo Féstus, kozhí' nant'an silíhíí bigha, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego láágo bedaizkaaná' Féstus Agríppa Paul yaa yil nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitíi nt'ééna' Félix onázzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídáána' Jews bi'okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazini, áí nneehñ yaa shil nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. ¹⁶ Gádaabikdéníid, Nnee baa dahgost'aaní hayíi baa dahdaagoz'aaní doo baa yádaakti'égo, la'íi baa dahgost'áahíi bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiní doo áík'ehgo daagoz'áá da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaní kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskaq hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehñ bíl nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaní daahizi'ná' nchog'go ánágot'íiíi bee baa dahdaago'aa shi niizíí', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okqahíi yaa lahada'dit'áh la'íi nnee la' Jesus holzéhi daztsáa n'íi Paul yaa nagoln'i'yúgo, T'ah hínaa, niíhíí aldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'éehíi hago'at'éégo baa yash'ti' shíhíi doo bigonsí dago, Jerúsalemyú nñah hánt'íi née, ákú naa ya'iti'yú? bíkdéniid. ²¹ Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini zhá shaa ya'kti'go hasht'íi, áík'ehgo Caesar bich'i' o'a'zhí' binádaade'íi, daabikdéníidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nneehñ dabíi ya'kti'go dists'ih hásh't'íi. Féstus gáníí, Iskaqgo nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaq hik'e Agríppa la'íi Berníce bílgo baa da'oln'íigo n'ááz, siláada yánadaant'aahíi la'íi kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíi bílgo dała'ánách'it'íh goz'áá yune' yil onáksáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníí, Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, la'íi kú neheskaihíi daanohwigha, díni nneehñ daal'íi ako, dzaqagee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemyú daagolíníi aldó' daadilwoshgo gádaashihni, Díni nneehñ doo hínaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bigha da'itsaahíi doo la' yee adzaa da láago bigosíisjíd, la'íi dabíi gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitini shaa ya'kti'go hasht'íi, áík'ehgo ákú bich'i' dish'aago ngoni'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'i' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Áí bigha nohwaa bíl ni'ááz, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, naa bíl ni'ááz, áík'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'íhita baa bich'i' k'e'eshchii dolee. ²⁷ Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aaní doo bigoziné dago de'ago doo shil bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'áá. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, ízisgo nant'an nlíni, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aaní dawa díi jii nínáál bee ádá hasdziihíi

baa shil gozhóó: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nlt'éégo bígonksihíi bighá: nlt'éégo shíyínlts'aa, nánoshkaah. ⁴ Jerúsaleemgee bíl nít'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshlíi ni', áigé' yushdé' godezt'igo hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlíni dawa yídaagoksi. ⁵ Doo áni shídaagoksi da ni', shá hadaadziih hádaat'íi yúgo, Phárisee nliigo, Phárisees daandliiníi nohwí'okaaah itisgo daidnksinií yikísk'eh hiínaa ni', daashihíi doleel ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaogoz'aa n'íi hoshdlaqahíi bighá shaa yá'iti'go kú sízíi: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áanii begolne'go nohwíi nakits'adáhyú hahiit'íi dájii biigha dát'é' biigha nldzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaah. Díi oshdlaaníi Jews daanlíni shaa dahdaagogz'aa, Agríppa, ízigo nant'án níini. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nanezna'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bighá doo daaholdlaa hádaakt'íi da? ⁹ Jesus, Názairethgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíi ánásh't'íi go dávik'eh nsí ni'. ¹⁰ Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaaah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokaaahíi láágo ha'áhálkaad ni'; la'íi natseedgo bándaaogot'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánátséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsí ni', Jesus ncho'go yaa yádaakt'igo ádaashle' ni'; la'íi dázhó bik'edaadinshniigo doo Jews daanlii dahíi bikíh nagoznilyú ndi biniidaagodinsí ni'. ¹² Ágánásh't'íi go okaaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Tíi áku nñáh, daashilnñiidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízigo nant'án níini, hishaalyú ha'iz'aa go shíi la'íi bíl hishkaahíi bílgo nohwinaayú ch'ígona'ái be'idindláadíi bitisgo yaaká'gé' nohwich'í' nke'dindláad ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Heebre biyati' k'ehgo yati' gáshihniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íi láá bighá shiniigonkt'éégo áshihíi? Tsídik'íihíi bee nits'í'ishgo'yúgo dayúweh t'aaqzhí' hónatlyúgo dayúweh dání ídáda'nñi'. ¹⁵ Gádéniiid, Hadn ánt'íi, shiNant'a'? Gáshihniid, Shiniigonkt'éégo áshihíi shíi ásh't'íi, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizíi: díi bighá níi ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanilt'íi, hago'at'éégo shinktsaaníi la'íi hat'íi níi ch'í'nah ádidishdliikíi shá baa nagolní' doleelgo; ¹⁷ Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi addó' bich'á' níishteeh, doo Jews daanlii dahíi bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánadaadle'go chagotheelgé' idindiinzhí' ánada'ne'go, la'íi Satan nadaabílaahíi bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánada'ne'go bincho'íi bich'á'zhí' ádaile', la'íi daashodlaqahíi bee hadaadeszaahíi bitah daanlii doleehíi bighá bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízigo nant'án níini, díi yaaká'gé' shil ch'í'nah ágolzaahíi da'áshihniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníi íltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníi, la'íi ni' Judéa dahot'éhé biyí'yú daagolíníi, la'íi doo Jews daanlii dahíi addó' gádaakdishnií, Nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaalne'go Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánadaahne', la'íi nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaaldzaahíi dábelt'eego ánadaakt'íi. ²¹ Díi bighá Jews daanlíni da'ch'okaaah goz'aa yune' shil ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díi jii'zhí' ngoont'igo Bik'ehgo'ihí'nañ shich'onniigo kú sízíi, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, ízigo ádaat'eehíi bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi Moses be'ágone' daanii n'íi zhá baa nagoshni'go gádaabidishnií: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íi da'íltsé daztsaa'gé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindíiníi Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi yil ch'í'nah áyílsí doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá yahtí'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édíh láa; láágo ígon'aaaníi niini' édíhgo áníflaa láa. ²⁵ Paul gánádo'niid,

Féstus, ízigo ánt'éhi, doo shiini' édiḥ da: da'anii ágot'eehíi shiini' golíigo baa yashti'. ²⁶ Ízigo nant'án nílini, díi baa yashti'íi bígonksí, doo hat'íi t'aazhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bígonksí; doo ła' nagont'í' dayú ba'ánágot'íidhíi bigha. ²⁷ Agríppa, ízigo nant'án nílini, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi hondlaḡa née? Hondlaḡago nígonksí. ²⁸ Agríppa Paul gáyíḡnii, Ínashood hishleeḡo dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni nílii doleeł, doo dáni zhá da, áiná' díi jii daasidezts'aaníi dawa da'ánsht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleeł, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaḡah, díi kishi'dest'ooníi zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízigo nant'án, ła'íi nant'ánchań, ła'íi Bernice ła'íi yił naháztaaníi bílgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaahídi'ni, Díń nḡeehń bigha datsaahíi dagohíi bigha ha'a'istiinií doo ye'ánát'íid da laḡ. ³² Agríppa Féstus gáyíḡnii, Díń nḡeehń ch'ínádzá doleeł ní', Caesar doo yaa ádet'ḡḡ dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eełgo nagot'aḡaná' Paul, ła' ha'áshijeedíi bílgo siláada dałán gonenadín binant'a', Július holzéhi, bináadaadéz'ii doleełgo baa ni'nil, án siláada Augústus yánant'aahíi itah nlii. ² Tsina'eehíi Adramýttiumgé' Asia bitábaḡa zhińeéyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícage' gólíni, bíł dekai. ³ Iskaḡa hik'e Sídon golzeeḡee nohwil nda'iz'eel; áíḡee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nḡahgo nt'éégo ádaaniśi le', biḡniiid. ⁴ Áíḡe' nohwil dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nch'iidhíi bigha. ⁵ Cilícia ła'íi Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áíḡe' Lýcia biyi' kḡh gozḡilíi Mýra golzeezhí' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áíḡee siláada gone-nadín binant'a' tsina'eełi Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwilniiid. ⁷ Dátáḡadégo nohwil da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaḡa da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwil ch'ída'iz'eel, nch'iidhíi bigha doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaḡa zhińeé nohwil da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwil nda'iz'eel, kḡh gozḡil Laséa golzeehíi bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bigha, ła'íi daagodnıśigo dáshiná' da'ch'okaḡahíi al'íná' bitis ch'ígóyáahíi bigha il'o'ohíi bégódzid ní', áik'ehgo Paul gádaabiḡnii, ¹⁰ Shik'isyú, díi bígonksí, nohwil da'o'olyú tsina'eehíi ła'íi daayogheekíi bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og doleeł. ¹¹ Áiná' siláada gonenadín binant'a'ń, o'ohíi yebik'ehń ła'íi tsina'eehíi biyéé gólíin zhá óyésts'aḡa, áiná' Paulń doo óyésts'aḡa da. ¹² Tsina'eehíi nná'i'ołḡee doo nohwehai bik'eh dahíi bigha ch'ilḡaḡo gádaaḡnii, Nohwil da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áíḡee nohwehai doleeł, daanzigo; Pheníce ái Crete biyi' goz'aḡa, áíḡee tsina'eehíi nna'oł northwestzhí'go ła'íi southwestzhí'go ch'ígót'í'. ¹³ Hayaage' tḡadégo nch'iidná', nohwá úts'íid daanzigo, bésh ndaazíi tsina'eehíi bee dahast'ó n'íi ihnádaiz'aḡaná' Crete bibahyú bíł ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihéke tsina'eehíi híłch'í'cho bíł hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode de-sch'iidhíi bigha tsina'eehíi doo híłch'í'dázhzhí' dahdi'eeł da, dabiini'yú dez'eel le'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú

isht'agonch'iidyú nohwil ch'ida'iz'eelgo tsina'eehí ałch'isêhíí da'ónanta tsina'eehí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áíge' tsina'eehí nchaahíí biká'yú dahdaiz'aaaná' besh hishbizhíí nchaahíí tsina'eehí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowağolgai biká' dastsoozíí nadaayinktsoozná' nch'iidíí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihíí bighá iskaá hik'e tsina'eehí yoghélihíí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaa hik'e tsina'eehí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íí ts'iksosé doo hwaá bee got'ij dago doo ałch'ideskaá da, la'íí díyat'éego nohwil ilch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éego hasdáhiikáh da laá daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ilni'ge' hizijgo gáníí, Shik'isyú, shich'í' ídaayesólts'aayúgo, Cretege' doo nohwil dahda'n'eel dayúgo, doo díí k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleeł ni', la'íí doo hat'íí ch'a'oné' da doleeł ni'. ²² Áíná' gádaano hwildishnii, Bidag ádaanoł'tee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eehí zhá da'izlji hileeh. ²³ T'p'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nań, biyéé nshljin la'íí hoshkaahń, binal'a'a yaaká'ge'hi shit'ahgé sizijgo, ²⁴ Gáshilniiid, Paul, doo niini' hağ da le'; Caesar bidáğee sínzji doleeł: la'íí bil nił da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nań naa godin'aa. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanoł'tee le': Bik'ehgo'ihí'nań hoshdlaahíí bighá da'ashilniihíí k'ehgo ágoñe'go bígonsi. ²⁶ Áíná' ni' táyi' dahgoz'aaníí biká'gee yónohwi'dilkaad doleeł. ²⁷ Dji'ts'adah ilkaahíí bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'ge' tsina'eehí bil ilch'á' nnáilniiiná' t'p'é'is'ahyú shi nada'il'eehí ni' bich'í'yú nohwil da'n'eel daanzí l'é'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'aadgo nadin ilk'ich'idesniih, k'a'áhosah lágo yídaagoł'iid: yunáasyú tú yínada'nes'aadgo k'adíí ashdla'adah ilk'ich'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíí bighá bil daagoyé'ego besh ndaazíí tsina'eehí bedahast'óníí dji'i nkedeznil, tsina'eehí biké'nnáá yúyaa, áíná' jji góleeł, daaniigo da'okaah. ³⁰ Nadaa'eehí tsina'eehí biyi'ge' hahiikeeh daanzigo, tsina'eehí ałch'isêhíí téh daayiheznil, besh ndaazíí tsina'eehí bádnge' nkedaayiníłt ádaagodil'ijgo, ³¹ Paul siláada la'íí siláada gone-nadín binant'a'íí gáyihii, Díí nneehíí dá tsina'eehí biyi' naháztaayúgo zhá daahonaa. ³² Áík'ehgo siláada tsina'eehí ałch'isêhíí bedahdaa-hest'ooníí daayiheshgizhgo bil odaagohez'eel. ³³ K'ad haikaaahyú Paul nádaayokaahgo gádaayihii, Da'olsaago nzhoo, nda'ohíigo dáshiná' dji'ts'adahyú nohwíyolkaak. ³⁴ Áík'ehgo nádaano hwoshkaah, da'olsaa, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizíl dala'a ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díí yee ánniidná' bání náidnne'go dawa bináál Bik'ehgo'ihí'nań áshoođ yilniigo oskaadná' ilk'iyíldláadgo yiyaa nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nnee la'ihíí yidag ádaat'eego dabíí aldó' da'iyáá. ³⁷ Daano hwighago naki gone-nadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eehí biyi'. ³⁸ Náda'isdjiddzhí' da'iyááná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eehí dá'aldzólé silji. ³⁹ Got'ij gozljina' ni'híí doo yídaagołsi da: ndi tú ónáhíkáágo ténágoł'ij'aa daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzí. ⁴⁰ Áík'ehgo besh ndaazíí tsina'eehí bee da-hast'ó n'íí daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahíí bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íí tsina'eehí bit'a' bádñ zhinéehíí hadag ádaizlaago nch'iid bich'ijgo tábaazhí' bil nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednljige tsina'eehí k'higo'go doo nahí'naa da silji; biké'dinnáágé'íí tú nádidáhíí nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíí la' nada'dilkoh daanzigo, siláada nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áíná' siláada gone-nadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, bilniiid;

Hayíi nada'olkò'íi tsina'eehí bitisyú'an odaoljago táts'áda'olkòh, daayihñii: 44 Ła'íi gáyihñii, Tsì nteelíi Ła'íi tsina'eehíi baa nahastò'íi bee hanaazhì' nada'olkòh. Áík'ehgo dawa ni'zhì' nádaaheskaì.

28

¹ Táts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaní Melíta golzee lágò bídaagosilzjíd. ² Nñee áígee daagolíníi k'ídaanzigo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanoldziik, daanohwiññiid, nagoltjìh nkegonyaa, Ła'íi gozk'azíi bigħa. ³ Paul chizh Ła' náyihezlaago dayinñilná' t'P'iish bik'asda' golíni ndoogo áíge' hayáágo Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nñee áígee daagolíníi t'P'iishíi Paul bigangé' nahitjigo daayiltsaąná' gádaahídi'nii, Dín nñeehñ nñee naitseedíi nłini ląą, túnteel bich'ą'ge' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíi bigħa datsaah. ⁵ Áíná' Paul t'P'iishíi dá kò' biyi'zhì' nayíilt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shì daabo'núigo, dagohíi datsaah shì daanzigo biba' naháztaą; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'jina' biini' ląhgo ánádaizdlaago, Diyin nłij ląą, daanzì. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'aayú daagolíníi binant'a', Públius holzéhi áígee Ła' bini' lẹ'e; án k'inoho'núigo bigowayú taago nohweskaą. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dilé yaa naghaago sitjì: Paul baa nyáágo biká' ndelñiiná' bá oskaądgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nñee táyi' dahgoz'aayú daagolíníi Ła'ihíi kah yaa nakaihíi neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnłsigo dawahá nohwá daayihneznil; Ła'íi k'ad nohwił da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíi tsina'eehíi yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahitąąná' tsina'eehíi áígee behaihi, Alexándriagé'ihíi, Cástor Ła'íi Póllux beda'aszaahi bádngée nazjigo ádaaszaago bił nohwił da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwił nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaą. ¹³ Áíge' nohwił lédá'n'eelgo Rhégium nohwił nda'iz'eel: áíge' iskaą hik'e hayaagé'go dezch'iidgo iskaą hik'e Putéoliyú nohwił nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlą' bee nohwik'íiyú baa nkaigo, Nohwił nahísóltaą le', daanohwiñniigo, bił naháataą gots'idiskaą: áíge' Romeyú ohiikái. ¹⁵ Odlą' bee nohwik'íiyú ákú daagolíníi hiikahgo nohwaat'ídaanzjina' Ápiái Forum Ła'íi Three Taverns golzeezhì' nohwiba' hikai; ái Paul yiltsaąná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahenzigo bił gozhògo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'ashijeedíi binádaadéz'iiníi binant'a' yaa nñil: ndi Paulhíi dasahn goljigo baa godet'ąą, siláada Ła' binádez'jigo. ¹⁷ Taagiskaąná' Paul Jews áígee daagolíníi yánazini, Dała'alñéh, daayihñii: dała'adzaaná' gádaayihñii, Nñee daanohini, shik'íiyú, Jews daanliiníi dagohíi daanohwitaa n'íi bi'at'e' doo hago ashłaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitjigo niyáágo Romans daanłini baa shi'deltjì. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bigħa datsaahíi doo Ła' dahíi bigħa ch'ínádaashíłteeh hádaat'jì ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníi ái doo hádaat'jì dago, Caesar shaa yakti' hasht'jì, dishñii lẹ'e, bił nít'i'íi doo hat'íi bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'i'íi bángot'ąahíi bigħa díi bésh hishbizhíi bee hishi'dest'łoghíi bigħa dała'ánohwishłaa, nohwines'jigo, nohwich'i' yashti'go: ²¹ Gádaabiññiid, Judéage' naltsoos naa nagoln'i'go doo Ła' nohwaa hi'ñil da, Ła'íi nohwik'íiyú áíge' kú neheskaihíi doo Ła' naa naagoln'i' da, doo Ła' nchò'go naa yakti' da. ²² Dahot'éhé díi okąąh bee sahngo na'ádi'ñilihíi baa yá'iti'go bídaagonłzì: ni hago'at'éégo baa natsiñkeesíi daadihiits'jìh hádaahiit'jì. ²³ Bángot'aaníi bijjì nñee ląągo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'albigé' o'f'ąązhì' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee

begoz'aaniiŋ nht'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aaniiŋ la'íi Bik'ehgo'ihinaŋ binkááyú nada'iziidíi k'eda'ashchiiníi bich'á'gé' Jesus yaa nagosni'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yalti'íi daayosdlaqad, la'ihíi doo daayosdlaqad da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihinaŋ binkááyú na'iziidi n'íi, Holy Spirit binkááyú daanohwita n'íi da'aniigo gáyihniid, ²⁶ Díi hat'i'íi bich'i' nnaŋgo gádaabiŋniih, Daadoŋts'ag ndi doo nohwiŋ ídaagozi da doleel; daanel'íi ndi doo da'anii daal'íi da doleel. ²⁷ Díi nneehíi biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo biŋáá yee daago'íi doleel ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleel ni', la'íi biini' yee biŋ ídaagozi doleel ni', áik'ehgo shich'i' ádaane'go nádaasdziih doleel ni'. ²⁸ Díi bidaagonoŋsi le', Bik'ehgo'ihinaŋ bich'á'gé' bee hasdách'ighahíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' ol'a', nohwildishni, áhíi ídaadésts'aq ndi at'éé. ²⁹ Díi yee hadziiná' Jews daanliiníi dázhó lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yigha na'ihiniihíi yiyi' golíigo naki legodzaa, la'íi baa hikáhíi dawa ya'ahenzi ni', ³¹ Doo nan'i' dago, nnee doo la' tsibildii dago Bik'ehgo'ihinaŋ bilakt'áhgee begoz'aanii yaa nagolni' ni', la'íi Jesus Christ nohweBik'ehni yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlìigo shich'ì' ànniid, la'íí Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshní'híí bigha its'áshí'doltjì, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yati'go dabíntsé yengon'áá, áí godiyìhgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchjì lèk'e,) ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihì'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolní, án nnee k'ehgo nyáágo David khol't'jìhí nlijì; ⁴ Jesus Christ daztsáqádí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihì'nań biYe' nlijìgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golíigo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlìí doleełgo, áík'ehgo Jesus bizhí'íí ba'ihégoşj doleełhíí bigha baa nagoshní'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'íi daabodlaqahgo bikisk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí áldó' Jesus Christ biyéé daanohlìí doleełgo nohwich'ì' ànniid: ⁷ Daanohwigha Romeyú daagonhliiníí nohwich'ì' k'e'eshchií, Bik'ehgo'ihì'nań bíl daanohshoqogo báhadaadeszaahíí daanohlìigo nohwich'ì' ànniid: Bik'ehgo'ihì'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'áá le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwigha ba'ihénsj, nohwi'odla' ní'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'inihíí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihì'nań, biYe' baa yati' nkt'éhi baa nagoshní'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaqah nt'éé shá yígólsj; ¹⁰ Díínko bigha dá oshkaqah nt'éé, Bik'ehgo'ihì'nań bik'ehgo ániita dáhago'at'éégo nkt'éégo nohwaa desháál. ¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bigha, áí bee ndzilgo daahodohsijl doleełgo; ¹² Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bílgo nohwi'odla' dala'ázhí' ildenáágo bee hadag ádaaínlzì doleeł. ¹³ Shik'íiyú, doo alch'índni nohwich'ì' disháh hásh't'jìgo ní' bidaagonokşgo hasht'jì, doo Jews daanlijì dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì' hosilbáqáhu k'ehgo nohwitahyú áldó' la' hodishbijl'híí bigha, (ndi nashi'dink't'oggo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí áldó', daagoyáqáhu hik'e doo daagoyáqá dahíí áldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bíl nagoshní'go shá goz'áá. ¹⁵ Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwíl nagoshní'go dázhq hásh't'jì, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzj da: áí Bik'ehgo'ihì'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí áldó'. ¹⁷ Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' nnee bich'ì' dávik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah alzì, odlá' begodeyaadí' odlá' bengont'í'zhì: bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadíí dávik'ehyú át'ééhíí odlá' zhá yee hi'naa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihì'nań doo daidnłsj dahíí la'íí nch'ó'íí ye'ánadaat'jìhíí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihì'nań bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzì, áí nch'ó'íí ye'ánadaat'jìhíí yee da'anii ágot'eehíí t'áqzhì' ádaayıtsj; ¹⁹ Bik'ehgo'ihì'nań bebígózj doleełhíí ch'í'nah alzaago yidaagokşj, Bik'ehgo'ihì'nań dabíí bíl ch'í'nah áyılşihíí bigha. ²⁰ Ní'gosdzán alzaadí' godezt'igo Bik'ehgo'ihì'nań ye'at'éhi doo hit'jì dahíí nkt'éégo bígózj, dahazhì' binawod golíiníí, la'íí Bik'ehgo'ihì'nań nliiníí nt'é

áyílaahíí bebigózi; áí bighá áí nnee nchọ'go ánádaat'ííhíí doo nt'é bee bich'í' ch'ídaagonowáh át'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yídaagołsı ndi doo daidnłsı da, doo ya'ihédaanzı dahíí bighá doo nt'é bee bich'í' ch'ídaagonowáh át'éé da; áídá' da'ílnégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhił begoz'ąą daasilıı. ²² Ídił daagodząągo doo daagoyáá da daasilıı, ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad díı'igo nadaakaihiı la'íí nada'nagíı yeda'ile'go daayokaąah lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahi bits'ą'dindláadı hik'e díı kogan be'ádaaszaahíı biłgo iłdenáągo ch'ídaiznil. ²⁴ Áí bighá bijıı yune' nchọ'go zhá natsídaakeesgo dázhọ nchọ'íı bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, daabits'íhıı iłdenáągo doo daidnłsı da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' da'anıı ágot'eehiı hik'e lé'ılchoohıı biłgo iłdenáągo ch'ídaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahıı zhá daidnłsıgo daayokaąahdá' bíhiı doo daach'okaąah da; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhi' ba'ihégoı. Doleelgo at'éé. ²⁶ Áí bighá bits'ı bee ídaayágoıyú ánádaat'íıł hádaat'íıhıı bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą: isdzáné nnee bá álzaa n'ıı isdzáné dabıı hił ídaayágoıyú ánádaat'íıł: ²⁷ Da'áık'ehgo aldó' nnee isdzáné bá alzaa n'ıı k'ihzhi' ádaizlaago, dabıı iłch'ı' biini' daama'; nnee dabıı hił ídaayágoıyú ánádaat'íıł, áí bighá nda'ıłsihiı dabıı ích'ı' nadaayi'nııł, áí da'áıgee dáıık'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yídaagołsı hádaat'ıı dahıı bighá dázhọ binatsekees daancho'ıı yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, doo ánách'ot'ııł dahıı ye'ánádaat'ıı doleelgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahıı behadaalk'ıl, la'íí nant'ı' na'ídaahıı, nchọ'go ánádaat'ııhıı, dawahá dayúwehého ídáhádaat'ıınıı, da'o'ni'ıı; la' bıyééhıı ídáhádaat'ıınıı aldó' behadaalk'ıl, la'íí its'izilheehıı, lahadaadit'áhıı, nadaach'aahıı, bi'at'e' nchọ'ıı, la'íí ch'inıı daanııhıı aldó' behadaalk'ıl; ³⁰ La' yinıda'dilniłgo ch'inıı daanıı, Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanııh, doo hadın daidnłsı da, ídaa da'odlııgo dabıı ídaa yádaaktı', dabıı nchọ'ı' ádaile'go yídaago'aaah, daabishchıı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'ádaanııyú ádaat'ee da, doo hadın bił daanzhọ da, doo hadın yaa nádaagode'aaah hádaat'ıı da, doo bił daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'ııhıı da'itsaahıı bee yándaagoz'ąągo yídaagołsı ndi, doo dabıızhá ágánádaat'ııł da ndi nnee ágánádaat'ııhıı bił dádaabik'eh.

2

¹ Áí bighá nnee níłni, ni hadın ánt'ee shıhıı, nnee la' baa yánıti'yúgo doo nt'é bee nı't'éégo nich'ı' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yánıti'yúgo dani ídił ch'ıgondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhıı bighá. ² Díıko bídaagonłzi, ágánádaat'ııhıı Bik'ehgo'ihí'nań dáıık'ehgo bándago'aaah. ³ Áık'ehgo nnee níłni, dani aldó' ágánt'ııdá' ágánádaat'ııhıı baa yánıti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aaah da doleel nınzı gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıı la'ıı nidag at'ééhıı hik'e nzaadyú nágoho'aaahıı ch'ída'izkaadı doo bił óntag da go'ıı; Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıı nincho'ıı bits'ą'zhi' hińáąłgo nelnáahıı doo bıgonłsı da gá? ⁵ Áídá' niıı nı't'izıı bighá la'ıı nincho'ıı doo bits'ą'zhi' ánnéh hánt'ıı dahıı bighá, dani goyéé'ıı bee ích'ı'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yił ch'ı'ıtııhıı bijıızhi'ı; áí bijıı dabıı dáıık'ehyú át'éégo nángo'aaahıı ch'ı'nah áıdoliı; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dala'á daantııgeee da'ánádaat'ııł n'ıı dáıık'ehgo bıyaa gozhóónıı dagohıı biniıdaagodile'ıı yich'ı' nahıııı: ⁷ Hadıı nı't'éégo ánádaat'ııhıı

yich'i' dahdaanldoh nt'éégohíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádíí la'íí bíl dábik'eh doleehíí, la'íí dahazhí' ihinaahíí yiká daadéz'iiníí, ihiná doo ngonel'aá dahíí Bik'ehgo'ihinañ baa daidi'aah: ⁸ Áídá' lahadaadit'ángo lanakaihíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi nchọ'go ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íí bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee dała'á daantúíígee nchọ'go ánádaat'ííhíí bich'i' goyéé'go godigháh, la'íí biniidaagonk't'éé doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó'; ¹⁰ Áídá' dała'á daantúíígee n't'éégo ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádíí bíyéé doleel, bíl dábik'eh doleel, la'íí ilch'i'daagont'ééhíí bíyéé doleel, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlií dahíí áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nnee doo la' itisgo yistíí da. ¹² Hadíí Jews bich'i' begoz'aaníí doo bit'ááhyú ádaat'ee dago nchọ'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí doo bee bándaaagot'aah da ndi da'ílíí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bit'ááhyú ádaat'eego nchọ'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí bee bándaaagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí zhá doo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'ííhíí zhá dábik'ehyú ádaat'ee daabildi'níí doleel. ¹⁴ Doo Jews daanlií dahíí Jews bich'i' begoz'aaníí doo yídaagolsí da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí bik'ehgo áí begoz'aaníí ánííhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'i' begoz'aaníí doo yídaagolsí da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: ¹⁵ Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayíksí, nt'é n't'ééhíí dagohíí nchọ'íí dabíí yídaagolsí, la'íí binatsekeesíí lahgo ányodliik, lahn n't'éégo ánsht'ee ní' daanzí, áídá' lahnhíí nchọ'go ánsht'ee ní' daanzigo.) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ yándaago'aahíí bijíí yati' baa gozhóní baa nagoshní' n'íí ánííhíí k'ehgo bi'at'e' nadain'íí' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew nildi'nííhíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee n'íí, la'íí Bik'ehgo'ihinañ bee ídá'óndlii, ¹⁸ Án hát'íiníí bígonsí n'íí, la'íí begoz'aaníí bee níl ch'ígot'aahíí bighá hadíí dážhó n't'éégo ágot'eehíí zhá níl dábik'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníí yágo'iiníí nshíí n'íí, la'íí godilíhíí biyi' nakaihíí bá'idindláádíí nshíí n'íí, ídá'óndlii, ²⁰ Jews bich'i' begoz'aaníí biyi' í'ígóziníí la'íí da'aníí ágot'eehíí begoz'aahíí bígonsí ídá' doo daagoyáá dahíí bíl ch'ídaagon'áah, la'íí mé' daanliíhíí k'ehgo doo hwahá yídaagolsíhíí dahíí bíl ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, la' bíl ch'ídaagon'áahíí n'íí, dani ídíl ch'ígot'áah n'éé? Doo da'noh'ííhíí da n'niigo íl ch'ígon'áahdá' in'ííhíí n'éé? ²² Doo nant'i' nahkai da n'niigo íl ch'ígon'áahdá' nant'i' nanna n'éé? K'eda'ashchín níl nchọ'dá' áí daach'okaa'ngo nagoz'aayú nannaago in'ííhíí n'éé? ²³ Ni, begoz'aaníí bee ídá'óndliihíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'éé dahíí bighá Bik'ehgo'ihinañ doo níl íl'íí da go'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'shchiiníí ánííhíí k'ehgo doo Jews daanlií dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihinañ bizhí'íí nchọ'go baa yá'iti', nohwíí nohwhíí. ²⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh ánt'ééyúgo circumcise áni'delzaahíí ná íl'íí: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo ánt'éé. ²⁶ Da'ák'ehgo nnee la' doo circumcise áni'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánííhíí k'ehgo at'ééyúgo, doo circumcise áni'delzaa da ndi circumcise áni'delzaahíí k'ehgo bíl otag ya'? ²⁷ Nnee bits'íí bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'e'shchiiníí bígonsí ndi doo bikísk'eh ánt'éé dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da n'éé? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlií ndi doo áí zhá bighá Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee

da'anii Jewhi nlii da; la'ii nnee bits'i zhá circumcise ábi'delzaahí doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áídá' bijíi biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ yidnłsiníi, án da'anii Jewhi nlii; la'ii bijíi yuñe' circumcise ábi'delzaahí da'anii circumcise ábi'delzaaahí at'éé, biyi' siziiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bíł goyłshóógo áile'híi bighá, doo begoz'aaníi ániíhíi zhá bighá da; hadín ágát'ééhíi doo nnee zhá nł'éeego baa yádaaktí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nł'éeé.

3

¹ Áík'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é ilíi? ² Dawa bee dázhó ilíihi at'éé: dantségee Jews daanliiníi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daadest'aahi at'éé. ³ Ła' doo da'odłáą dayúghíi? Ya' doo da'odłáą dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ doo da'álch'iniiyú át'éhi át'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíiígee łéda'ilchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniihi nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníi Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' yałti'go gáníi, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleeł, la'ii dahagee dahadín ni'łtahyúgo bitis nnléel, nii. ⁵ Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'ééhíi ch'í'nah áyılısiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nañ bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighá doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagot'éégo ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áah doleeł? ⁷ Łé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniigo at'ééhíi ch'í'nah áyılısigo ízigo at'ééhíi ái bee bígóziyúgo, nt'é bighá shíi nshch'íi k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadilniíhgo nohwaa ch'inii daanii.) Nł'ééhíi bengowáhíi bighá nch'og'go ádaahiit'íi le', daan'niigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiłniíhíi bándaaagont'aahíi dábik'eh. ⁹ Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníi itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníi la'ii doo Jews daanlii dahíi nch'og'íi bi'isna' daanliigo ilk'idá' ch'í'nah ádaasiıdlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníi gáníi, Doo hadín dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bíł ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yiká déz'íi da. ¹² Dawa k'ihzh'igo ádaasdzaa, dawa doo da'ılıi da daasilíi; doo hadín nł'éeégo ánat'íi da, dah, dała'á ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híi nnee k'sit'íihi bíł ch'í'ot'áahíi k'ehgo at'éé; bizaadíi bee k'izéda'dilteehego yádaaktí'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yuñe' benagoz'aą: ¹⁴ Yati' be'okáakíi la'ii yati' koni'daadilni'íi bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizołhéelzh' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ilch'oghíi hik'e inidaagodile'íi benagoz'aą: ¹⁷ Nkegohen'ááníi begoz'aąhíi doo yádaagolsi da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłsi da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiiníi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníi ániíhíi nnee da'ái bitł'áahzh'í' ádaat'eehíi yich'í' ániigo bídaagonłzi: áík'ehgo nnee daantíiígee doo hagot'éégo ídaa yánádaaktí' da doleeł, la'ii ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaaago'áah doleeł. ²⁰ Nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aaníi yikisk'eh ánat'íihi zhá bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aaníi ániíhíi bighá nch'og'go ánach'ot'íiłi bígoch'ıłsi. ²¹ Nnee Jews bich'í' begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ

binadzahgee dá**bik'ehyú** át'ée dolee**hí** k'adíi nohwíl ch'í'nah alzaa, á**í** doo á**nídá'** begoz'aan**í** bek'e'eshchiin**í** baa na'gon**í**, la'í**í** Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binkááyú nada'iziid n'í**í** yaa nadaagosn**í**; ²² Dí**ín**ko yaa nadaagosn**í**, Jesus Christ ch'od**l**áago Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee dá**bik'ehyú** á**ch'ít'ée**, da'odlaan**í** dawa á**gá**daat'ee; n**nee** la' doo la**h**go at'ée da, dawa dá**l**ekt'ee: ²³ N**nee** dawa n**ch**o'go á**da**adzaago Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** í**z**isgo ye'at'eh**í** dá**y**ich'í' nihiká**h**; ²⁴ Á**í**dá' bin**ch**o'í**í** bits'á'zh**í**' Christ Jesus ch'ínadainil, á**í**k'ehgo Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** baa daach'oba'go dá**bik'ehyú** á**da**at'eh**í** daayil**ni**, doo nt'é big**h**á nahi'n**í** da: ²⁵ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** Jesus zideego bidik**í** bee n**nee** bin**ch**o'í**í** yá nahi'n**í** dolee**l**go yí'áad, á**í** daayod**l**áago bin**ch**o'h**í** big**h**á baa ná**g**odet'aa dolee**l**go; á**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'ée**h**í n**nee** bich'í' ch'í'nah alzaa, á**ń** n**za**adyú bádaagoho'aal**g**o n**nee** n**ch**o'go á**ná**dáat'í**í** doo yí**l** otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dab**í** dá**bik'ehyú** át'ée**h**í d**í** goldoh**í** biy**í** n**nee** bich'í' ch'í'nah al**ne**'go, dish**ni**: dab**í** dá**bik'ehyú** át'eh**í** n**l**í**g**o ch'í'nah al**ne**'go, la'í**í** dahad**ín** Jesus yod**l**á**h**í dá**bik'ehyú** át'ée yí**l**ni at'ée. ²⁷ Í**da**a ch'od**l**í**g**o yá**ch'ilt'í**í hayú begoz'á**q**? Doo hayú begoz'á**q** da. Hant'é big**h**á? Ya' dakó n**t'ée**go á**ná**ch'ot'í**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee dá**bik'ehyú** á**ch'ít'ée** n**ee**? Dah, ki'od**l**á'í**í** zhá big**h**á. ²⁸ Á**í**k'ehgo d**í** bídaagosil**z**í**í**, n**nee** Jews bich'í' begoz'aan**í** doo yik**í**sk'eh at'ée da ndi bi'od**l**á'h**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'eh**í** bi**ni**. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** Jews daanliin**í** zhá daaboká**h**í n**l**í n**ee**? Doo Jews daan**l**í dah**í** á**l**dó: ³⁰ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** da**l**á'á n**l**í, á**í**k'ehgo n**nee** circumcise á**da**abi'deszaah**í** bi'od**l**á'h**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** á**da**at'eh**í** daabi**ni** dolee**l**, la'í**í** doo circumcise á**da**abi'deszaa dah**í** á**l**dó' bi'od**l**á'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** á**da**at'eh**í** daabi**ni** dolee**l**. ³¹ Á**gá**daan'ni**g**o begoz'aan**í** doo í**l**í dago á**da**ah**í**le' n**ee**? dah, da'an**í** doo á**gá**t'ée da, á**í**dá' begoz'aan**í** n**l**dzilgo á**da**an**l**í.

4

¹ Á**í**k'ehgo Abraham, bits'á'd**í** daadihe'na'í**í**, nt'é daan'ni**g**o baa nadaagohi**l**ni' dolee**l**? ² Abraham dab**í** n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'eh**í** yí**l**ni lék'eyú**g**o, á**í** big**h**á í**da**'od**l**í dolee**l** ni'; ndi doo Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** binadzahgee á**gá**t'ée da lék'e. ³ Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** biyati' bek'e'eshchiin**í** nt'é **ni**? Abraham Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** yos**l**á**q**d, á**í**k'ehgo bi'od**l**á'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag** lék'e, **ni**. ⁴ Had**ín** na'iziidi bich'í' na'í**ni**ki doo baa ch'oba'go nahi'n**í** da, ndi binasdz**í**id**h**í big**h**á bich'í' nahi'n**í**. ⁵ Á**í**dá' Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** doo bik'ehyú á**da**at'ee dah**í** ch'ínáyih**í**ni**l**ni at'ée, had**ín** á**ń** yod**l**á**h**í bi'od**l**á' bee dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag**, doo n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á da. ⁶ Da'á**í**k'ehgo n**nee** doo n**t'ée**go á**ná**t'í**í** big**h**á da Bik'ehgo'ih**í**'na**ń** dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá yót**ag**í biyaa gozhó**g**o David á**l**dó' yaa k'e'esh**ch**í**í**, ⁷ Gán**í**g**o**, Had**ín** doo bik'ehyú á**ná**daat'í**í** dah**í** big**h**á baa nádaagodest'á**q**, la'í**í** bin**ch**o'í**í** bá k'e'oldeeh**í** biyaa daagozhó**q** le'. ⁸ N**nee** bin**ch**o'í**í** nohweBik'eh**ń** doo bá yót**ag** dah**í** biyaa gozhó**q** le', **ni**, David. ⁹ Ya' n**nee** circumcise á**da**abi'deszaah**í** zhá á**gá**t'ée**g**o biyaa gozhó**q** le' bí**l**dí'ni n**ee**? Doo circumcise á**da**abi'deszaa dah**í** á**l**dó' n**ee**? Abraham bi'od**l**á'h**í** big**h**á dá**bik'ehyú** át'ée**g**o bá hót**ag** lék'e daan'ni. ¹⁰ Dadá' bich'í' á**gá**t'eh**í**? Doo hwahá circumcise á**bi**'dil**ne**'

dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skahlíí k'ehgo bi'odlā'íí bee dávik'ehyú át'ééhíí bebigózi, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlā' golíí ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlií doleełgo; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhíí bighā. ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí áldó' bitaa nlií, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhā bighā da, ndi nohwíTaa Abraham bi'odlā'ihíí yikísk'eh hikahíí bighā áldó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlā' golíínií áldishnii. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakínolt'aaníí ni'godszań daabíyée doleełgo yee bāngon'áá ni', ndi doo begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí bighā da, bi'odlā'íí biláhyú dávik'ehyú ádaat'eehíí bighā. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí zhā Bik'ehgo'ihí'nań yāngon'áání daabíyée doleełyúgo, odlā'ihíí da'íliné hileeh, la'íí Abraham bāngont'áání doo ílíí da hileeh. ¹⁵ Begoz'aaníí golííyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádihyúgo begoz'aaníí bil nach'ighaahíí ádih. ¹⁶ Áí bighā da'odlaaníí zhā, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bāngont'áání daabíyée doleeł; Abraham bits'á'dí' hadaakínolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yāngon'áání daabíyée doleeł; doo hadíí begoz'aaníí daayotā'híí zhā da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa nlií. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilniigo bek'e'eshchíí, Nnee íltah at'éégo hadaazt'í'í bitaa nliígo ánishlaa, yilnii,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlāqahíí bighā áyilniigo yāngon'áá lēk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, la'íí doo daagolíí da n'íí daagolíígo ádaile'íí nliíni: ¹⁸ Abraham hastiin nliígo doo bá ichíí da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlāqago án bits'á'dí' t'ah nyoholíí, Nits'á'dí' lāq doleeł, bildo'niidhíí k'ehgo nnee lāqago íltah at'éégo hadaazt'í'í bitaa nlií doleełgo. ¹⁹ Abraham dałá'á gonenadín hak'e shíí bilēgodzaago bits'í daztsaqahíí k'ehgo adzaa, la'íí bi'aa, Sarah, doo íchii da, ágát'éé ndi Abraham áí doo yaa natekses da, áidá' bi'odlā' doo t'āqzhí' bāgodeyaa da lēk'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bāngon'áání doo t'āqzhí' natsiná'íkeesgo yodlāq da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo bi'odlā'íí nkdzil silíí; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yee bāngon'áání ye'ile'go yínel'āqahíí Abraham da'anii yígótsi lēk'e. ²² Áík'ehgo bi'odlā' golííhíí bighā Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éehi yilnii. ²³ Áidá' áyilniihíí doo dabíí zhā bee bá k'e'eshchíí da; ²⁴ Ndi née áldó' nohwá bek'e'eshchíí, née Jesus nohweBik'ehń daztsaqđ' naadiidzaago ábílaahíí daahohiidlaaníí áldó' nohwá hótag doleeł; ²⁵ Jesus nohwí'at'e' nchọ'híí bighā zesdii, ch'ínánohwinííhíí bighā naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áík'ehgo da'osiidlāqadhíí bighā nohwinchọ'íí bits'á'zhí' ch'ínánohwiníilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'áání yee nohwinel'íí: ² Jesus biláhyú nohwí'odlā'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí goz'āq yune' hah'agóót'i'go nohwá alzaa áldó', áí biyi' yune' nasiidzii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí lahdí' nohwíyée doleełíí ndaahóndliigo baa nohwíł daagozhóq. ³ Doo da'ái zhā da, Christ bighā nohwiníidaagont'éé ndi baa nohwíł daagozhóq; koniigon't'ééhíí kóni' k'eh ách'ílsiníí ákótsihíí bídaagonlzhíí bighā; ⁴ La'íí kóni' k'eh ách'ílsiníí ko'at'e' nlt'éégo áyíłs, la'íí ko'at'e' nlt'ééhíí

Bik'ehgo'ihinaan ízisgo ye'at'éehíí lahdí' kóyéé doleehíí nch'ohíigo ákólíj: ⁵ Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'áání biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil daanjōohíí nohwíjii behalk'ílhíí bighā áí ndaahóndliihíí begolne', áík'ehgo doo baa yádaandzj da doleel. ⁶ Doo hagot'éégo ich'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihinaan t'ah doo daadinlzj dadá', da'áígeee biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsaa. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'éehíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí la' nnee nlt'éégo at'éehíí yá datsaah shj. ⁸ Áídá' t'ah nchō'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihinaan bil daanjōohíí nohwil ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidil bee Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidljigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'nił. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihinaan bi'ina' daandljidá' biYe' daztsaaahíí bee bil k'íí nádaasiidljí lēk'eyúgo, áí bitisgo bil k'íí daasiidljigo biYe' nohwiyi' hiñaahíí bighā hasdánohwiido'nił. ¹¹ Doo áí zhā da, Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan baa nohwil daagozhō, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil k'íí nádaasiidljí. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'jíd, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nchō'íí la'íí nchō'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'i' godeyaa, nnee dawa nchō'go ánadaat'ijlhíí bighā: ¹³ (Bik'ehgo'ihinaan yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchō'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'adíhyú nnee nchō'go ádáát'jíd ndi doo bāndaagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazh'j' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lēk'e, nnee Adam iłsiihíí k'ehgo doo da'iksiih da ndi; Adam da'itsaah zhin'éégo nnee dawa yá sizj lēk'e, ndi la' dogaał doleehíí ihina'á zhin'éégo nnee dawa yá hizj'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinaan daazhōgo kainé'íí doo Adam iłsiihíí bil leł'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bighā nnee lāágo da'itsaahíí bee bich'i' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí la'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee lāágo ihinaahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ Ła'íí daazhōgo kaa hi'né'íí doo áí nnee nchō'go adzaa n'íí áile'íí bil leł'ee da: áí nnee dała'á iłsiihíí bil ch'ígódeehgo áile', ndihíí lāágo nda'hesiidá' daazhōgo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bighā da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí dázhō ch'ída'izkaadíí daayit'jłh, la'íí dávik'ehyú ágot'eehíí daazhōgo kainé'íí áldó' daayit'jłh, áík'ehgo dawahá yitis daanjigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á iłsiihíí bighā nnee dawa baa yá'iti'go bil ch'ígódeeh; la'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihinaan daazhōgo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áldi'niiyú át'éé dahíí bee lāágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilj, da'áík'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'éehíí bee lāágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolnił. ²⁰ Jews bich'i' begoz'aaníí bengonyáágo nda'ıłsiihíí lāá silj. Áídá' nda'ıłsiihíí lāá siljyú Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí itisgo lāágo begoz'aa: ²¹ Nda'ıłsiihíí bighā da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lēk'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, la'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú ihina'á doo ngonel'aa dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi láągo begoz'aa doleelhií bigha nchq'íi dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchq'íi bich'í' dasiitsaaqáda' dayúwehyú nchq'íi biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' dii doo bídaagonoşj da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíi Jesus Christ bił dała'á daasiidliigo, baptism bee án bił dasiitsaaqahi at'éé. ⁴ Áík'ehgo łebi'doltjiihií k'ehgo baptism bee bił dasiitsaaqádi' bíi bił łenohwido'nil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaaqádi' naadiidzaahíi k'ehgo née aldó' nohwe'ina' ániidégo ánálzaahíi bikisk'eh hiidaalągo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bił dała'á daasiidliigo bił dasiitsaaqáda' dabíi daztsaaqádi' naadiidzaagee aldó' dała'á bił daandlii doleel: ⁶ Díinko bídaagonlzi, nohwinchq'íi be'ádaant'eehií dawa bił ch'ihideeh doleelgo, la'íi nchq'íi doo dayúweh bi'sna' daandlii da doleelhií bigha nchq'íi be'ádaant'ee n'íi tsj'ina'áhi biká' Christ bił bínohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaaqáhií nchq'íi doo dayúweh bi'sna' nlii da. ⁸ Néé Christ bił dasiitsaaqayúgo, bił daahin'naa doleelgo daahohiidlaą: ⁹ Christ daztsaaqádi' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahíi doo dayúweh botq' da. ¹⁰ Jesus nchq'go ágot'eehií bigha daztsaaq, dałandigea aął łayilaago: áidá' hiñaaahíi Bik'ehgo'ihinañ zhiñéego hiñaa. ¹¹ Da'áík'ehgo idaa natsídaahkees, nohwií aldó' nchq'go ágot'eehií bich'í' dasohtsaaq, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bá daahinohnaa. ¹² Ái bigha nohwits'í datsaahíi doo nchq'íi bich'í' bił ch'í'notíjh hela', ágádaanoht'eeyúgo nchq'íi nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchq'go hádaat'iiníi doo bikisk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchq'go ágot'eehií bich'í' bídaalnaa da le', doo bee nchq'go ádaanoht'ee da le': áidá' nnee nanezna'dí' naadiikahií k'a'at'éégo nohwinchq'íi bigha nanasona' ndi k'adíi hasdáhkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bich'í' idídaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihinañ bich'í' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchq'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áidá'? Begoz'aaníi doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bigha ya' dayúweh nchq'go ánádaahiit'ijj néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' diinko doo bídaagonoşj da née? Hadín bikisk'eh ádaanoht'ee doleelhií bigha baa idaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchq'íi baa idaadesoht'aayúgo da'itsaahíi nohwidahyú begoz'aa, áidá' Bik'ehgo'ihinañ baa idaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehií nohwidahyú begoz'aa. ¹⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoşj, lah nchq'go ágot'eehií bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwił ch'ígót'áaníi nohwijíidí' bikisk'eh ádaanoht'ee daasoljii. ¹⁸ Áík'ehgo nchq'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasoljiihií bigha dávik'ehyú ágot'eehií bánada'ohsiidíi daasoljii. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwił ígózj da doleel ni': nohwits'í la' bee nchq'go na'idáhi la'íi nchq'go ágot'eehií dayúweh ilk'edaahit'ijjhií bich'í' idídaal'naa ni'; k'adíi da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehií bich'í' idídaal'naa le', áík'ehgo nł'téego hadaanohwidiléh doleel. ²⁰ Nchq'go ágot'eehií bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehií doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaht'ijjídíi k'adíi bik'ee idaayádaanohdzjhií nt'é bee daasoht'ijjíd?

Ágádaat'eehíi ąąłgee da'itsaahíi begoz'ąą. ²² Áídá' k'adii nchọ'íi doo hagog'éeego be'ádaanoht'ee da, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bńnada'ohsiidíi daasolij, áík'ehgo nłt'éeego hadaanohwidile', ái ąąłgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi begoz'ąą. ²³ Konchọ'íi da'itsaahíi bidená nahi'niił, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dahazhí' ihí'naahíi kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'íyú, (begoz'aaníi bídaagonoksini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaníi nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonoksi. ² Isdzńn biką' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'ąą; áídá' biką'íi daztsąąyúgo dábiini'yú át'ée hileeh. ³ Áík'ehgo biką'íi hínaadá' ła' nnee yil naná'ńááyúgo, nant'í' naghaa daayihńi doleel: áídá' biką' daztsąąyúgo dábiini'yú át'ée; áík'ehgo ła' nnee yil naná'ńááyúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'íyú, Christ daztsąąhíi bighą nohwíi bił dała'á daasolijgo begoz'aaníi doo nohwenábik'eh dago bich'í' dasohtsąą; ła'ihíi biyéé daanohłij doleelgo, ńn daztsąąd' naadiidzáhi nlij, áík'ehgo nłt'éeego ągot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaahidle'. ⁵ Nchọ'go be'ádaant'eehíi nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaníi nchọ'go hádaahiit'iinii nohwiyi' hizí'go áyílaahíi nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchọ'go ńnádaahiit'ijłhíi bighą da'itsaahíi bee nohwich'í' goz'ąą ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi bi'isna' daandlijgo nohwotą' n'íi bits'ą'zhí' nane'na'go, k'adii begoz'aaníi bits'ą'zhí' ch'ńńankai; doo begoz'aaníi ilk'idá' bek'e'eshchij n'íi nanohwiláągo Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwiláągo nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'ńii doleel áídá'? Begoz'aaníi nchọ'íi bił dátelt'ee néé? Dah, da'anii doo ągát'ée da. Begoz'aaníi da'ádijhyúgo nchọ'íi doo bígonsi da doleel ni': begoz'aaníi, Doo dawahá idáhńńt'ij da le', doo shińii dayúgo, dawahá idáhńńt'it'íinii doo bígonsi da doleel ni'. ⁸ Ái bengot'ńńńi, Doo dawahá idáhńńt'ij da le', shińiiigo dayúwehégo idáhńńst'ijgo ńńhílaa. Begoz'aaníi ńńńhíi doo hwahá bígonsijł dadá' nshchọ'yúgo ndi doo bígonsi dahíi bighą nchọ'íi shich'í' daztsńni k'ehgo at'ée ni'. ⁹ Łah begoz'aaníi doo bígonsi dago hinshńna ni': áídá' bengot'ńńńi bígosłsijđđ' nchọ'íi hína', áík'ehgo nchọ'íi baa nanńaayúgo ndizołhíi at'ée shińiiigo shizes-hijłhíi k'ehgo at'ée. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'ńńńi, da'ái ihí'naahíi shainé' doleel n'íi, da'itsaahíi shá áyílaago bígosłsijđđ. ¹¹ Bengot'ńńńi nashiłáągo nchọ'íi shich'í' nazhch'a', ła'íi bee shidizesđđ. ¹² Áík'ehgo begoz'aaníi dilzłh, ła'íi bengot'ńńńi dilzłh, dábił'ehyú át'ée, ła'íi nłt'ehi at'ée. ¹³ Áík'ehgo ya' ái nłt'ehihíi da'itsaahíi shá áyílaa néé? Dah, da'anii doo ągát'ée da. Áídá' nehłsídá' begoz'aaníi doo bikisk'eh ńńst'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníi da'itsaahíi shńngot'ąą, nchọ'íi da'anii nchọ'íi át'éeego bígózł doleelhíi bighą begoz'aaníi alzaa; áík'ehgo bengot'ńńńi biláhyú nchọ'íi dážhọ itisyú nchọ'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaníi yaaká'dí'hi at'éeego bídaagonłzi: áídá' shíi nchọ'go be'ńńst'eehíi bighą nchọ'íi bich'í' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bighą ńńńst'ijłhíi doo bígonsi da: doo hasht'ijyú ńńńst'ijł da; áídá' shł nchọ'íi be'ńńńst'ijł. ¹⁶ Doo hasht'ijyú ńńńst'ijł nago begoz'aaníi bee nshchọ'íi bígosłsijđđ, áík'ehgo begoz'aaníi ńńńhíi nłt'ée łąą, dishńii. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashíi ńńńst'ijł da, ndi nchọ'íi shiyi' golíńńi ńńńt'ijł. ¹⁸ Doo nłt'éełhíi shiyi' golij dago bígonsi (dashíi she'at'e'íi ńńdishńii:) dábił'ehyú ńńńst'eeego hasht'ijł ndi be'ńńńst'ijłhíi doo hagog'éeego be'ńńńst'ne' da.

19 Nlt'éehíí be'ánásht'íjilgo hasht'íihíí doo be'ánásht'íjil da: áidá' nchọ'íí doo hasht'íí dahíí zhá be'ánásht'íjil. 20 Doo hasht'ííyú be'ánásht'íjil dayúgo doo dashíí ánásht'íjil hasht'íígee nchọ'íí shiyí' gollííníí ánát'íjil. 21 Díínko be'ánsht'eego bígosíísjid, nlt'éehíí be'ánásht'íjil hasht'íígee nchọ'íí shidáhgee begoz'áá. 22 Shijíí yune' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí nlt'éé, ídídish'níí: 23 Áidá' ídídistsáágo díínko bígosíísjid, shits'í nchọ'go hádaat'íiníí shinatsékees nlt'éehíí yíl nagonkkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchọ'íí bí'sna' nshlǐigo áshíísi. 24 Nnee débaagoch'oba'ihíí nshlǐni lǎá! Díí shijíí biyi' nchọ'íí shizilheehíí hadín yits'á'shílteeh? 25 Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú lǎá, áí bighǎ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'ee; áidá' shits'í be'ánsht'eehíí nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

1 Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighǎ bíl ch'ígódeeh doleeńí da'ádǐh, áí doo bí'at'e' nchọ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áidá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. 2 Christ Jesus biyi' nshlǐigo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchọ'íí binawodíí bee dastsaań doleeń n'íí yits'á' shinkǐí. 3 Jews bich'í' begoz'aaníí nchọ'go be'ádaant'eehíí bighǎ doo nalwod da silǐ, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíí biYe' nohwits'í nda'íksiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchọ'híí bighǎ yin'á', áík'ehgo nchọ'íí nohwits'í yiyi' gollííníí bíl ch'ígódeeh doleeńgo bángot'áá: 4 Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áidá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bighǎ begoz'aaníí dávik'ehgo aníihíí bikísk'eh ádaant'ee. 5 Hadíí dabíí bí'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'íiníí zhá yaa daabiini'; áidá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'íiníí yaa daabiini'. 6 Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áidá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihí'naahíí lǎ'íí ilch'í'gont'éehíí bee ká goz'áá. 7 Hadín bí'at'e' nchọ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nań yik'enniih: Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo ye'at'éé da, da'anii doo áonéh át'éé da. 8 Áík'ehgo hadín dabíí bí'at'e'íí yikísk'eh ádaat'eehíí doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yíl daagoyíłshóni at'éé da. 9 Áidá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaanoht'ee da, áidá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golǐíyúgo. Nnee lǎ' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golǐí dayúgo, án doo Christ bíyéé nǐí da. 10 Christ nohwiyi' golǐíyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinońnaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighǎ. 11 Jesus daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golǐíyúgo, Christ daztsáádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' gollííníí biláhyú nohwits'í datsaań doleeńí áldó' hínaago ánáidle'. 12 Áí bighǎ, shik'ííyú, doo nt'é bighǎ nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. 13 Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áidá' nohwi'at'e' nchọ'íí Holy Spirit bee nadaaltseedyúgo da'anii daahinońnaa. 14 Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nadaabiílaahíí dawa, áí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. 15 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasiidǐí, áík'ehgo k'adíí doo isnań binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzid da, áidá', Ábba, shiTaa, daabih'níí. 16 Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandǐigo

nohwíjii yune' Holy Spirit dabíi nohwíl nadaagolní: ¹⁷ Bichagháshé daandliyyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyééhií nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ bílgo; Christ bíl nohwiniidaagonł't'éé l'ék'eyúgo, dabíi bíl dała' ízisgo be'adaant'eego ádaanohwi'dolñiil. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóóníi nohwádihyú goz'aaníi ch'í'nah ádolñiil, áí baa natseskeesgo díi jüigo nyee'i biyi' nashaahíi doo shil hago'at'éé da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé da'anii biyéégo ch'í'nah ádolñiil'íi dážhó yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'jiihíi bighá da, áidá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bándaaagoz'áa, ágát'éé ndi díinko Bik'ehgo'ihí'nañ nyohíi; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh di'nii ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé baa gozhóó doleełgo da'itsaahíi yits'á'káhií k'ehgo dawahá alzaahíi áldó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi dała' bíl na'dini'go ik'idi'nii, díi jii t'ah ágát'éégo bídaagonłzi. ²³ Áidá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaanohwi'dolñiilgo nohwits'íi la'i ánálneh doleeł'íi biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíi ndi ik'ida'n'nii. ²⁴ Díi nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'jiiyúgo doo nt'é bighá nnach'ódlíi da: hadíi nt'éhéta yiltsaayúgo nt'é bighá dayúweh nyihoł'íi doleeł? ²⁵ Áidá' nt'éhéta doo daahiit'jii dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólñiigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daandzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bighá da'ohiikaqah doleeł'íi doo bídaagonłzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okqah, néé ch'eh ádaan'niihíi bighá ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi yá okqah, Bik'ehgo'ihí'nañ há't'jiihíi k'ehgo okqahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ, kojii yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekesíi yígółsi. ²⁸ Díinko bídaagonłzi, hadíi Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhooníi, la'ii dabíi ngonłchíigo yiká ádaanniidíi dawa dała' nkt'éégo bá ádaalne'go áyilsi. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee biyéé doleeł'íi dabíntségo yídaagołsi, áí biYe' yedaat'éégo ádaabidilne'go dabíntsé yengon'áa, biYe' bik'isyú káago bíi dantsé nagháa doleeł'íi bighá. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé doleeł'íi dabíntsé yídaagołsiníi yiká ádaanniid: yiká ádaanniidíi binch'íi yits'á'zhí' ch'ínádaayiznil: la'ii ch'ínádaayiznilíi ilch'í'daabi'dolñiilgo yágon'áa. ³¹ Áik'ehgo nt'é daan'nii áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daagohiit'jiiyúgo, hadíinshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa gonłnee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi biYe' ndi doo t'aqzhí' yotá' dago daanohwigha nohwá nyinktiíníi, da'án bíl dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'jii. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yita'hazlaahíi hadíi nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ dábikeyú ádaat'éhi yilñniidi at'éé. ³⁴ Hadíi nohwíl ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áidí daztsaadí' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okqahi at'éé. ³⁵ Hadíinshá' Christ bíl daanjoołhíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadíi da go'jii. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bíl daanjoołhíi yits'á'zhí' ánohwile' néé, ya' nohwich'í' nagont'ogíi néé, ya' nohwiniidaagonł't'ééhíi néé, ya' shiná' góyéé'íi néé, ya' nohwidiyágé ádjhií néé, ya' ngodzidíi néé, dagohíi ya' bésh be'idilt'ishé bee nohwidizideehíi néé? ³⁶ Bek'e'eshchiiníi gánúigo, Niyéé daandliihíi bighá nadaanohwi'ditseedgo o'í'ááh; dibel'íi natseedgo bágoz'qahíi k'ehgo

nohwaa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díi dawa bee nohwich'í' ánágot'ííł ndi, Christ bíł daanjóohí biláhyú doo adzàayú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anii bígonsí, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníł át'éé da, da'itsaahí ndi, ihí'naahí ndi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní ndi, spirits nchọ'íí binadaant'a'í ndi, spirits binawodí ndi, dák'ad be'ágot'eehí ndi, yunáásd' nohwich'í' goldohí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehí hik'e yuyahyú ágot'eehí ndi, nt'éhéta alzaahí ndi, díi dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníł át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjóo.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo lélíshchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíi yune' shíł nagolní', ² Doo shíł gozhóo da, shijíi dázho nniih nt'éé. ³ Bígonedzàayúgo shik'íyú, bíł hat'í'í, hasdakáh doleehí bighà Christ bits'á'dí' shíł ch'ígódeeh ndi nzhọọ doleel ní': ⁴ Ái Israel hat'í'í daanlji; Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlji baa daagodez'áá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadí yil daanlji, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł lándagost'áá, yegos'aanii áldó' baa daidez'áá, hagog'éégo da'okààh doleehí baa daadest'áá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nnt'éégo ágot'eehí nohwíyéé doleel daayilniigo yaa daagodez'áá; ⁵ Israel hat'í'í ilk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaabideznilí, bits'á'dí' hadaakinolt'áá, ái bits'á'dí' Christ gozłligo nnee sillji, án dawa yitis nlij, Bik'ehgo'ihí'nań nlij, dahazhí' ba'ihégoş le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'í yágon'áání doo edelniigo baa natsekes da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aaní Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihí daanlji da: ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní doo dawa hadaiheznil da: áídá' Abraham gáyilniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiiní zhà nichagháshé bíłd'ni doleel. ⁸ Díinko áldishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaní doo ái zhà bighà Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bíł otag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'áání bik'ehgo hadaakinolt'aaní, ái da'anii bichagháshé bíł otag. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań gánígo Abraham yágon'áá, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ní'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin goljí doleel, nii lèk'e. ¹⁰ Doo ái zhà da; áídá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltşáá sillji, ¹¹ (Bik'ehgo'ihí'nań dabíi bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'ííłhí bighà da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íí doo hwahá nnt'éégo dagohí nchọ'go ánadaat'ííł dadá', Bik'ehgo'ihí'nań Isaac hayiktí bighanigoljíhí begolne' doleelgo.) ¹² Rebecca bíł nagosní', Dantsé nagháhihí ik'é'yú nagmaahí binal'a'á nlij doleel. ¹³ Bek'e'shchiiní gánígo, Jacob shíł nzhọọ ní', áídá' Esauhí doo hasht'íí da ní'. ¹⁴ Nt'é daan'nii áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo dávik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyilni, Hadíi hádaasht'iiní baa daach'oshba' doleel, la'íí hadíi hádaasht'iiní baa tídaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nt'é hát'íiní dagohí nnee binawodí doo bighà Bik'ehgo'ihí'nań habíłtí da, ndi bíłgoh'oba'íi ch'í'nah hileehí bighà. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'í biyi' Pháraoh gáyilni, Shinawodí ninkááyú hit'íi doleelhí bighà, la'íí ní'gosdzán biká' dágoz'áá nnt'éégo shizhí' bígózi doleelhí bighá nant'aago

ániishlaa, nii. ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan dabíi hát'íigo la' yaa ch'oba', áidá' la' bijíi nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshihnnii áidá', Nt'é bigha Bik'ehgo'ihinaan t'ah nnee ncho'go anát'íigo yik'izhí' di'aah? Bik'ehgo'ihinaan nt'é hát'íinií doo hadín hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá ílíní, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinaan t'aazhí' bich'í' yánánítih? Ábídeszaahí ábílaahí, Nt'é bigha gát'éégo áshiinlaa, yílnii doleeł née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish dała'á sítłégi yee tús ílínihíi áile', la'íi da'ái bee tús doo ílji dahíi yee áile', ya' ái doo áile'go goz'aa da née? ²² Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íi la'íi binawodíi ch'í'nah áile' hat'íigo nnee bíl ch'ígódeeh doleeł n'íi yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lək'eyúgohíi, nt'é daan'nii áidá'? ²³ La'íi dabíi bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi ch'í'ida'izkaadíi ch'í'nah áile'híi bigha hadín ái ízisgo ágot'eehíi dabíntsé yá ílch'í'golaahíi yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlji, nohwiká ádaanniidíi, doo Jews daanliinií yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlji dahíi yitahdí' addó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihinaan gáníi, Doo shichagháshé daanlji da n'íi shichagháshé bildishnii doleeł, la'íi, Doo shil daanzhoo da n'íi shil daanzhoo bildishnii doleeł. ²⁶ La'íi, Shichagháshé doo daanohhíi da, yílnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihinaan hínaahí bichagháshé daanlji bíldi'nii doleeł, nii. ²⁷ Esaias akdó' Israel hat'í'íi yaa yadaakt'igo gáníi lək'e, Israel bits'á'dí' hadaahinolt'aaníi túnteel bahu yá síhíi k'ehgo láá ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'eh' nábíkehúyú anát'íigo binasdziidíi aal áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'goshzáa biká' nneehíi bándaa'got'áaníi dáhahgo bándaa'got'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntséda' gánádo'niiigo, Bik'ehgo'ihinaan nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisiid dayúgo, Sódomee daagolíinií k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlji dahíi dábíkehúyú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáat'íid da ndi Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dábíkehúyú ádaat'ee daasilji, bi'odla' daagolíihíi bigha. ³¹ Áidá' Israel hat'í'íi begoz'aaníi biláhyú dábíkehúyú ádaat'ee doleeł yiká ádáat'íid ndi ái begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eego ch'eh ádáat'íid. ³² Nt'éshá' bigha? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáat'íid dahíi bigha, áidá' begoz'aaníi bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábíkehúyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'eh yiká ádáat'íid. Ái Christ doo daayodlaa dahíi bigha tséé bigha nach'igeehíi daineztaahíi k'ehgo ye'adaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiinií biyi' Bik'ehgo'ihinaan gáníigo, Isaa, Sion gee tséé bigha nach'igeehíi, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíi nnsh'aah: hadín bodlaahíi doo hant'é yik'ee ídaayándzi doleeł, nii.

10

¹ Shik'íiyú, shijíi yune' dázhó hásh'íi, Israel hat'í'íi hasdádokahgo, la'íi ái bigha Bik'ehgo'ihinaan náhoshkaah. ² Díi bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihinaan yich'í' dahdaandlqohgo hádaat'íi ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'ééhíi doo yidaagolsi da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan nnee dábíkehúyú áile'íi doo yidaagolsi dago, dabíi dábíkehúyú ídaadilne'go yiká ádáat'íidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan nnee dábíkehúyú áile'íi doo yaa ídaadest'aa da. ⁴ Christ ch'odlaayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníi bikísk'eh ách'ít'ééhíi bigha dábíkehúyú ách'ít'éé da, áidá' nnee dała'á daant'ígee Christ daayosdlaadíi Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dábíkehúyú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh at'ééhíi bee dábíkehúyú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchijigo gáníi, Nnee begoz'aaníi yikísk'eh

ánát'íhíí da'ái yee hínaa doo. ⁶ Odlá'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'enaashchijgo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gáníí da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíl godah ch'inánt'ashgo:) ⁷ Lá'íí doo gáníí da, Yuyahgo o'í'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsaádi' t'aažhí' yil nat'aashgo.) ⁸ Ádí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlií, dá nízé' yune', lá'íí nijíí yune' ndi begoz'aa, nii: áí yati'íí ko'odlā' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nízé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdlāā, nniyúgo, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsaádi' náyihilna'íí nijíí yune' hondlāayúgo hasdánńáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odlāayúgo dábik'ehyú át'éégo áb'idelzaa; lá'íí bizé'dí' oshdlāā niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlāahíí doo hant'é yik'e idaayándzı da doleeł. ¹² Jews daanliiníí lá'íí Greeks daanliiníí dáłekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo lá' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dałá'á nnee dawa yeBik'ehń nliigo, hadíí bich'ı' ch'oba' ádaanihíí bíłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yin'é. ¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhúgo yich'ı' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal. ¹⁴ Áń hagot'éégo yich'ı' ádaanii, doo hwahá daayodlāāh dadá'? Hagot'éégo daayodlāāh, áń doo hwahá ya'ikodaaniizıh dadá'? Hagot'éégo daidits'ıh, doo hadín bíl nadaagolńı' dadá'? ¹⁵ Hagot'éégo bíl nadaagolńı', lá' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníí gánúgo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltoodíí, yaa yałti'go higaalı́ ba'ihégoı, áí nł'éégo ágot'eehíí nnee yaa bíl gozhóq' doleełíí yaa nadaagolńı'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gánííhíí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadín bíl nagosiilńı'íí yodlāā áídá'? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odlā' goleeł, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwıl na'gonı'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Áídá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'gosdzán biká' dágoz'aa nt'éégo baa na'gonı'íí begoz'aa, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'ı'íí doo bíl idaagozı da lėk'e née? Dantsé Moses gáníí, Lahgo hat'ı'íí, nnee doo bíl da'otag da daabılch'iniihíí bee daanohwılch'olch'ıigo ádaanohwishłe', lá'íí hat'ı'íí doo daagoyáá da daabılch'iniihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'. ²⁰ Áídı' Esaias doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yałti'go gánú, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosııd; doo shiká nada'ódıłkid da n'íí bíl ch'ı'nah ádishdlāa. ²¹ Áídá' Israel hat'ı'íí gáyılńii, Nnee doo daashidits'ag dahíí lá'íí shidáhzhı' yádaaktı'íí bich'ı' ilts'á' dahdideshniigo o'ı'aah.

11

¹ Áík'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé yó'oyılkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíı áldó' Israelite nnee nshlıj, Abraham bits'á'dı'go hashidolchıj, Benjamin hat'ı'íí bits'á'dı' gosılıj. ² Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dabıntsé yıdaagosıinıí doo yó'oyılkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiinıí Elias yaa nagolńı'íí doo bídaagonoııı da née? Bik'ehgo'ihí'nań yokáāhgo Israel yaa yałti'go gánú, ³ SheBik'ehń, nnee binkááyú na'ızıdíí nadaıstseed, lá'íí naa hi'né'ıí biká' dahi'niııi nagoz'aa n'ıí tadaayozńil; dashızhá isdzıih, lá'íí shidizideego nadaagolchı', nii. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nt'é bíłńii? Nnee gots'ıdi doo náhóltagyú ídá'ásıtsııd, doo Baal be'ilzaahııı yich'ı' nádaahılzhısh dahıı. ⁵ Áík'ehgo díı goldohııı biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'go da'ayáhago

ídá'áyiidlaago hayihezníl. ⁶ Bílgoch'oba'íí bee hayiheznilyúgo, doo nkt'éégo ánadaat'ííhíí bigha da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íí yunáasyú doo ílíí da doleel. Áídá' nnee nkt'éégo ánát'ííhíí bigha hayiniilyúgo doo bílgoch'oba'híí bigha da: doo ágát'éé dayúgo nkt'éégo ánát'ííhíí yunáasyú doo ílíí da doleel. ⁷ Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íí yiká hádaat'iiníí ch'eh yigha ádáat'íí; hayiheznííí zhá nádáidné', áídá' la'ihíí bináá ádaagosdjid. ⁸ (Bek'e'eshchiiníí gáníhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinañ áí da'alhoshgo nakaihíí k'ehgo natsídaakesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'íí dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jji t'ah ágadaat'ee. ⁹ La'íí David gáníí, Bíl daagonedliigo da'iyaa'híí bee bánakí'í'áago daabijizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíí k'ehgo, da'ái bincho'íí bee bich'í' nanáhi'niile'. ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'íí dago alnéhgo doo daago'íí da le', biyíl ndaazíí bigha dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'i'íí nanihezdeehíí doo nádaahidjii da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí hasdákai, Israel hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íí doleelhíí bigha. ¹² Israel hat'i'íí nanihezdee n'íí biláhyú doo n'igodzáñ biká' nnee da'it'íiyúgo, la'íí ch'eh ádáat'íídíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí da'it'íiyúgo, áí bitisgo Israel hat'i'íí dawa Bik'ehgo'ihinañ yich'í' ninábide'niíhíí biláhyú nnee dawa da'it'íí doleel. ¹³ K'adíí doo Jews daanohlii dahíí nohwich'í' yashti', shíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' shi'dol'aadgo shinasdziidíí ílíígo ánsj: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bíl da'la' hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íígo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'íí yó'olkaadíí biláhyú n'igodzáñ biká' nnee Bik'ehgo'ihinañ bíl k'íí nádaasdiilyúgo, áí Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ninábide'niíhííshá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíí k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí Bik'ehgo'ihinañ baa nané'íí diyihyúgo, ná'ast'oodíí dawa áldó' diyih: la'íí ch'il bikeghad diyihyúgo, bits'ádaaz'aahíí áldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí la' nehestó'yúgo, áídí' ni, doo Jew nííí dahíí, ch'il olive da'iljiiyú hadajeehíí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehíí ni áldó' bee nanlwodgo bee nkséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'óndlii da. Ídaóndliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hinaa da, áídá' bíí bee hinnaá. ¹⁹ Ya' gánñii née, Shíí áígee onáshidoltsiihíí bigha its'ádaaz'aahíí nahestó'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi áí doo da'odlaqá dahíí bigha nahestó', áídá' nihíí ni'odla' zhá bee sínzj. Áík'ehgo doo bee ída'óndlii da, áídá' nzhógo godínsj: ²¹ Bik'ehgo'ihinañ doo t'aazhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztó', áík'ehgo idaa gondzáá, ni áldó' dánko ágánidolíí at'éé. ²² Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íí la'íí bihashke'íí baa natsííkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhí' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', bílgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hinaátyúgo: áídá' doo ágánt'éé dayúgo ni áldó' yó'onidí'aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odlaqá dahíí doo dayúweh ye'adaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihinañ zhá áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitií. ²⁴ Olive da'iljiiyú hadajeehíí bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nkt'ééhíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'ééhíí dabíí bits'ádaaz'aahíí naheztó' n'íí biyi' onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íiyú, doo idaa da'ohdlíí da doleelgo díí doo bígózi da n'íí bídaagonoksjih hádaanohwisht'íí, Israel

hat'ííí lǎzhí' doo daago'íí da daasilíí, doo Jews daanlíí dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhí'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'ííí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gáníígo, Siondí' Hasdá'iinííhíí dogaał, án Jacob hat'ííí doo Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsı da n'íí daidnłsıgo ádaabidolilı: ²⁷ Bincho'íí baa nádaagodesii'ááda', da'ái ilk'idá' bándaaagosii'áá ni' yínádaalnıih doleeł, nii. ²⁸ Yati' baa gozhónı nádaagonoh'aahíí bighǎ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'ííí k'ihzhí' ádaizlaa: áída' daabitaa n'íí hadaiyiheznıilhı bighǎ Israel hat'ííí bıł daanzhoq. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohıí koká ánniidyúgo doo lǎhgo áná'ne' da. ³⁰ Lǎh Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdlaq da ni', áída' k'adıí Israel hat'ííí doo da'odlaq dahıí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adıí Israel hat'ííí doo da'odlaq da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aanıí biláhyú bıí ádó' Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íí baa daaidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa doo da'odlaq dahıí yich'ı' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleełgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'ıí hik'e bıł ígózinıí bıłgo lǎqgo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'ı' godi'aahıí doo hagot'éégo ba'ch'iıkáah da, bi'at'e'ıí doo hagot'éégo bígózi da! ³⁴ Hadıńshǎ' nohweBik'ehń binatsekeesıí yígósi? Hadıńshǎ' nabineztaqad? ³⁵ Dagohıí hadıńshǎ' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'ǎazhı' dant'éhéta baa náyiné' doleełhı bighǎ? Doo hadıń da. ³⁶ Dawa bits'á'dı' daagolıí, lǎ'ıí dawa biláhyú daahınaa, lǎ'ıí dawa bá daahınaa, án dahazhı' ba'ihégoş doo. Doleełgo at'éé.

12

¹ Shik'ıíyú, Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'hıí bighǎ nádaanohwoshkaqǎh, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'iné'hıí k'ehgo nohwıí t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihıí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áı Bik'ehgo'ihí'nań bıł gozhóq, áík'ehgo daadinokıgo daahohkaqǎhgo dáıık'eh. ² Díí ni'gosdzáń biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahıí doo be'ádaanoht'ee da: áída' dawa bee nohwinatesekesıí áníidégo ánálne'go lǎhgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hat'ıínıí nłt'éégo at'ééhıí, bıł goyılshóónıí, lǎ'ıí dázhq nzhoonıí bídaagonokııh. ³ Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'ıí biláhyú báyashti'go shaa gadet'aa; áík'ehgo dala'á notııgee gádaanohwıldishnıí, Doo itisgo ídaa daagonohdzaqgo dala'á notııgee Bik'ehgo'ihí'nań odla' daholǎqgo nohwainé'ıí dáıık'ehgo ídaa natsıdaahkees. ⁴ Nohwits'ı dala'á ndi lǎayú henláá ndi doo dala' dálełt'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo néé hiidlaq ndi its'ı dala'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bıł dala'á daandlıgo, lǎ'ıí its'ı dala'á ndi lǎayú henlááhıí k'ehgo daandlıgo ilch'odaahıı'nıí. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'ıí nohwainé'ıí iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yaktı' nohwaa det'aaayúgo halǎq nohwi'odla' daholǎqgo nohwainé'ıí dáıık'ehgo bee yádaahiiltı' le'; ⁷ Lǎ' bich'odaahıı'niigo nohwaa det'aaayúgo halǎq ágánádaahiit'ııł le'; hadıń ilch'ígót'aahgo baa det'aaayúgo nłt'éégo ilch'ígót'aah le'; ⁸ Hadıń idag yaktı'go baa det'aaayúgo áík'ehgo nnee yidag yaktı' le'; hadıń dawahá nayıniıhıí doo yaanchı' dago nayıniıh le'; hadıń dawahá yebik'ehıí nłt'éégo nabı'dıant'og le'; lǎ'ıí hadıń lǎ' yaa ch'oba'ıí yaa bıł gozhóqgo ánat'ııł le'. ⁹ Da'anıı nohwił'ıjoo le', doo daazhógo da. Nchoqgo ágot'eehıí bik'edaadinohııh; nzhoonıí zhǎ nłdzilgo daahinohta'. ¹⁰ Lıł daanojhóq le', ilk'ıíyú lıł daanjóphıí k'ehgo; daalidinokıgo nnee lǎ'ıí ntsé sitııgo

alhanídí' begoz'aqa, dantsé da'osiidlaqadá' n'íi bitisgo. ¹² T'é'híi k'ad bech'ígonáh, k'ad haikáah: halaqa, ái bigha chagoheel' zhineégo ágot'eehíi nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íi besh diyagé idindláad zhineégo hii ík'e daahiidleeh. ¹³ Nt'éégo hiidaal le', jiiigo ch'ogaahíi k'ehgo: doo ncho'íi bee nohwil daagonedliigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiidaago da, ncho'íi doo bich'í' t'aazhi' ách'ít'éé dahíi doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'niigo da, la' bíyéehíi doo idáhadaahiit'iiigo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iiníi doo bee da'ohle' dahíi bigha doo nohwíi yune' ncho'íi bágoz'aago ádaanołi da, áidá' besh diyagé benagonlkaadíi biyi' nasoziihíi k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozii.

14

¹ Hadín bi'odla' doo ndzil dahíi bich'í' daanohshoq le', doo bil ladaadoht'áhgo da. ² Nnee la' bi'odla' golíiníi hidán da'adzaahíi yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo ndzil dahíi hidán hadaajehehíi zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaa hii la' nnee doo dawa yiyaa dahíi doo da'ílinégo yaa natsেকে da le'; la'íi nnee doo dawa yiyaa dahíi la' nnee dawa yiyaa hii áldó' doo da'ílinégo yaa natsেকে da le': bíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtini at'éé. ⁴ Nihíi hant'é níiigo la'i yána'iziidíi baa yánłt'igo? Binant'a'íi nt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleeł, doo nt'éégo yána'iziidíi ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá binawod goliiigo siziiigo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jii la'ihíi yitisgo yidnłsi: la'íi dawa dale't'eego yidnłsi. Nnee dała'á daant'iiige doo bil nagokigo yaa natsেকে da le'. ⁶ Hadín la'jii yidnłsi hii nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii; hadín la'jii doo yidnłsi dahíi bíi áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii. Hadín hidán dawa yiyaa hii nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíi áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'ii, bíi dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo iyaa. ⁷ Nnee hinaayúgo doo dabíi ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabíi bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'iiigo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'iiigo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíi daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlii. ⁹ Díi bigha Christ daztsaa, áidá' naadiidzaago naahí'na', nanezna'íi hik'e daahinaahíi bilgo yeBik'eh doleełgo. ¹⁰ Nt'é bigha nohwik'isyú baa yádaalti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzih doleeł. ¹¹ Bek'e'shchiiníi gániiigo, NohweBik'ehń gáníi, Da'anii hinshnaago da'anii gádishni, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhíish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleeł, nii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dała'á daant'iiige Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleeł. ¹³ Ái bigha kodí' godezt'i'go doo laa yádaahiilti' da le': díi k'ehgo nko nohwiini' ladaahiidle', doo nohwik'íyú yigha nadokahíi bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da, dagohíi dant'éhéta yení'łsihíi doo bádihyú begoz'aago ádaahiidle' da. ¹⁴ Díi bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shil'ígóziigo áshłsi, hidánhíi doo ncho' da; áidá' hadín hidán ncho' nzihíi bíi bich'í' ncho'. ¹⁵ Nt'é nnaahíi bigha nek'isń bin'niinhyúgo doo kolijóóni be'ánt'éé da. Nt'é nnaahíi nnee la' bee bil ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nt'éé nízi ndi, déncho'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánadaaht'iił da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań

bilakt'áhgee itah ch'ilijiyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaquí lá'íi ch'idlaquí zhá bighá da; áidá' Holy Spirit binkááyú dávik'ehyú ách'ít'ééhíi, lá'íi kíi nkegohen'ááhíi, lá'íi kíi gozhóq'íi bighá itah ch'ilijíi at'éé. ¹⁸ Hadín díi ye'at'éégo Christ yána'iziidíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bíi dávik'eh, nnee aldó' bíi dádaabik'eh. ¹⁹ Áík'ehgo halaq nt'éhéta nkegohen'áago áyílsiníi biká hádaahiit'íi le', lá'íi nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'íi biká hádaahiit'íi le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaquí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binasdzidíi daalchóq' da. Hidán dawa n't'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaquí bighá lá' nanakaadyúgo, ái yee ni'íksiih. ²¹ Itsí' nnaahíi dagohíi wine ndlaquí dagohíi dahago ánánt'íi bighá ník'isn nanakaadyúgo, dagohíi nt'éhéta nchó'go ánát'íi go ábile'yúgo, dagohíi nt'éhéta bighá bi'odla' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'íi dago nzhóq. ²² Ni'odla' ndzil née? Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee n't'éégo ánt'ééhíi bigonshí le'. Hadín áík'ehgo ánát'íi doo ídángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahíi yiyaaquí, ái bighá ídángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'íi dahíi bighá: doo kí'odla' be'ánách'ot'íi dahíi nchó'go ánách'ot'íi at'éé.

15

¹ Née nohwí'odla' daanldzilíi, hadíi biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíi bich'odaahi'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíi bighá da. ² Áidá' née da'á daantíi gee nohwit'ahdí' daagolíníi bá n't'éé doleelíi baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehíi bighá. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníi biyi' bíTaa gáyihii, Hadíi bee daanich'o'ni' n'íi shik'izhí' nasdlíi, nii. ⁴ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee nohwil ch'ígót'aahíi bighá alzaa, nohwí'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanoht'íi go, nohwádihyú n't'éhi goz'aaníi ndaahóndlii doleelíi bighá alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, kóni' k'eh ách'íisigo lá'íi ko'odla' ndzilgo áyílsiníi, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees da'ágo, nohwiya'ti' da'ágo Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'eh'n bíTaaahíi, ba'ihédaanoht'íi doleel. ⁷ Christ kí'noho'niihíi k'ehgo kí'idaaloh'ni, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwíldishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíi binal'a'á silíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' da'aníihíi baa bíi ch'í'nah ágoléhgo, lá'íi daanoht'íi n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bee yágon'áaníi begolne' doleelgo: ⁹ Lá'íi doo Jews daanlíi dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiníi gáníigo, Díi bighá doo Jews daanlíi dahíi naa bíi nadaagoshni', lá'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsí doleel. ¹⁰ Gánádi'nii, Doo Jews daanoht'íi dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé bíi nohwil daagozhóq le'. ¹¹ Lá'íi gánádi'nii, Doo Jews daanoht'íi dahíi dawa, nohweBik'eh'n ba'ihédaanoht'íi le'; nnee dawa aldó' ba'ihédaanoht'íi le'. ¹² Esaias aldó' gáníi, Ch'il bikeghad bits'á'dí' hanajéedíi k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaalochiini' da'á doo Jews daanlíi dahíi yá nant'aa doleelíi hígháh; án doo Jews daanlíi dahíi bada'ohíi doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú n't'éhi nohwádihyú goz'aaníi ndaahohkíihíi itis odaazlíi doleelíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ, n't'ééhíi ndaahokíigo ádaanoht'íi, daahohdlaqgo kol gozhóóníi lá'íi ílch'í'gont'ééhíi nohwee halk'íi le'. ¹⁴ Shik'íiyú, n't'ééhíi be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsaqgo

nohwígonsj, la'íi lił ch'ídaagonoht'aahgo bídaagonoŋ'aa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'í' bek'e'shíłchíi, bínáadaoñh doleełgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shik'izhí' áyílaahíi bigha, ¹⁶ Okaah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlii dahíi bíl nadaagoshni', áik'ehgo doo Jews daanlii dahíi Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánshniilgo naidiiniil doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidhíi bigha Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíi. ¹⁸ Christ shiláhyú ánát'íihíi zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleeł, shinkááyú doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yikisk'eh ádaat'eego ádaayisj, shinkááyú yakti'go hik'e ánát'íiilgo, la'íi ¹⁹ Godiyihgo be'ígózinií hik'e ígozisgo ánágot'íihíi Christ shinkááyú ánát'íiilgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binawodíi shinkááyú na'iziidgo Jerusalemđ' Ilirikamzhí' daagotahyú Christ nkt'éégo baa na'goni'íi aal baa yásiłti' ni'. ²⁰ Áik'ehgo Christ doo bigózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'íisiid ni', Christ ilk'idá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kih bit'ááh si'aanií áyílaahíi biká'gee na'isht'íihíi k'ehgo ashne' doleeł ni': ²¹ Áídá' bek'e'eshchiinií gániigo, Hadín doo hwahá baa bíl nagoni' dahíi bíl ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'ikodaanzí dahíi yídaagołsj doo, nii. ²² Áik'ehgo yashti'go nashi'dintl'ogíi bigha ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ni'. ²³ Áídá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'í' disháh hásh'tíiigo, ²⁴ Spainyú déyáago nohwini'gee ch'insháhgo daanohwidistseekíi hásh'tíi, áígee dé't'ihézhí' nohwil daagozhógo nahétaq hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohniil nsj. ²⁵ K'adíi Jerusalemýú Jesus daayokaahíi bich'odaashniihyú déyáa. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihíi bíl daagozhógo Jerusalemgee Jesus daayokaahíi tédaat'iyéhií zhaali yich'í' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bíl daagozhógo ádaile'; áí da'anii baa hadais'áhi daanlii. Áígee Jesus daayokaahíi yaaká'dí' begoz'áni daabiyééhií lahzhí' doo Jews daanlii dahíi yaa daizné'híi bigha ni'godsán biká'gee nandeehií la' yee yich'odaaniihgo dávik'eh. ²⁸ Díi aal ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíi baa daadeni'áago nohwaa deshaal, Spainyú déyáago. ²⁹ Nohwaa níyáago Christ nkt'éégo baa na'goni'íi bee gozhóóníi ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíi bígonsj. ³⁰ Áí bigha shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehí, la'íi Holy Spirit bee lił daanjóhíi bigha nánohwoshkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ shá nádaahohkaahgo dała' nohwil dahdaanshdoh le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlaq dahíi doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaah; la'íi zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaahíi bá íla'ashlaahíi yaa bíl daagozhógo nádaidoné'go aldó' shá da'ohkaah; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo shilgozhógo nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilch'í'gont'ééhií nohwil nlii le'. Doleełgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'í' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánálséhií yitahyú na'iziidihi: ² Án Jesus daayokaahíi k'ehgo nohweBik'ehí biláhyú k'ídaahoh'nii, la'íi shich'odaahniih nohwilniiyúgo bich'odaahniih: án láníhi yich'odaazni', shíi aldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhóó, shá

daabikdohnii. ⁴ Ái shigha goyéégo bich'i' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', áí ba'ihénsi; la'íi hayú doo Jews daanlii dahíi ha'ánátséhií nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzí aǎdó'. ⁵ Ái bigowayú ínashood da'okaaḡgo íta'ánát'iíhií dawa aǎdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. Epenétus, dázho shíi nzhónihíi, Gozhóó, shá daabikdohnii, áí Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabikdohnii, áí nyeeo nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bił hat'i'ihí, bił ha'áshíjéd n'íi, Gozhóó, shá daabikdohnii, áí Jesus binadaal'a'a itah daanlii, daach'ínsíni ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'i' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shíi nzhóni, Gozhóó, shá daabikdohnii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaníhi, la'íi Stákiš shíi nzhóni, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁰ Apéllés, Christ bił dábi'ehi, Gozhóó, shá daabikdohnii. Aristobúlus yił daagolíníi aǎdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹¹ Heródion, bił hat'i'ihí, Gozhóó, shá daabikdohnii. Narcíssus yił daagolíníi, nohweBik'ehń daayokaaḡhií, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹² Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabikdohnii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń láágo yána'iziidíi aǎdó', Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habikínií, Gozhóó, shá daabikdohnii, áí bááhií, shíi aǎdó' shíma a bídishnií, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmás, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabikdohnii, nohwik'isyú yił nakaihií aǎdó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íi Jesus daayokaaḡhií yił nakaihií dawa, Gozhóó, shá daabikdohnii. ¹⁶ Daagodinósiḡo daałohts'qs le'. Christ daayokaaḡgo ha'ánátséhií nagozníi, Gozhóó, daanohtwíni. ¹⁷ Shik'íiyú, nadaanohtwoshkaḡ, hadín nohwíi ch'ígon'ááhií yídaaḡ'aa n'íi délahgota nohwíi ch'ídaaḡ'aaḡgo ilch'ínohwiníiíi la'íi nohwich'i' daagodíkishíi, daat'ehi ádaat'ii shíi bídaagonósiḡhgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehií Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nkt'éégo ádaanii ndihíi, la'íi nzhóḡgo hanádaadzih ndihíi doo daagoyáá dahíi k'izédaabidinií. ¹⁹ Bik'ehḡo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehií nnee dawa yídaaḡósiḡhií bigha nohwaa shíi gozhóó; áidá' nkt'éégo ágot'eehií zhá bich'i' daagonohsaḡgo, la'íi nch'ḡo ágot'eehií doo bídaagonósi dago hasht'íi. ²⁰ Bik'ehḡo'ihí'nań be'ilch'i'gont'ééhií dak'adégo Satan nohwá yaa gonneego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bígoch'oba'íi bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleeḡo at'éé. ²¹ Timotheus, bił na'isiidíi, la'íi Lúcius, Jason, la'íi Sosípater, bił hat'i'ihí, Gozhóó, daanohtwíni. ²² Shíi, Tértius, díi naltsoosí Paul bá k'e'shíkínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhóó, nohwídishnií. ²³ Gáius ḡlíḡee sídáá, dzaḡḡee ínashood íta'ánát'iíhí, áí, Gozhóó, daanohtwíni. Erástus, dzaḡ kíh gozḡḡee zhaali yaa sídaahíi, la'íi Quártus, nohwik'isn, aǎdó', Gozhóó, daanohtwíni. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bígoch'oba'íi daanohtwígha bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleeḡo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshni'íi, áí Jesus Christ baa na'ḡoni'íi bikísk'ehyú Bik'ehḡo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánáḡodléhi at'éé; ni'ḡosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'ḡo na'ḡoni' doo bíḡózi da n'íi, áí Jesus Christ baa na'ḡoni'íi, bee ch'i'nah silíi. ²⁶ Áí k'adií bíḡóziḡo alzaa, Bik'ehḡo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií k'ehḡo nnee ítah at'éégo hadaazt'i'íi dawa bił na'ḡoni', daayodlaḡḡo yikísk'eh ádaat'ee doleehíi bigha, áí Bik'ehḡo'ihí'nań doo benogowáh

dahi yegos'aaní bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhı' ba'ihégoşı le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'a nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nań háshit'ǵigo shi'dokéed, ła'íi nohwik'isn Sosthenes, ² Ǽnashood Corinthgee ha'ánáséhií bich'ǵi' k'e'uilchii, ái Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nań báhadaadeszaahíi daaleehgo daabi'dokéed, ła'íi dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokaqahíi dawa bich'ǵi' k'e'uilchii, áń dabíi beBik'ehń ła'íi néé nohweBik'ehń nǵii: ³ Bik'ehgo'ih'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dí' ǵgoch'oba'íi ła'íi ǵch'ǵigont'ééhíi bee nohwich'ǵi' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ih'nań bilgoch'oba'íi Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híi bigha dabik'ehń oshkaqahgo nohwá ba'ihénsi; ⁵ Áń dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágótsi; ⁶ Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íi nohwiTahyú ndzilgo áyítsi; ⁷ Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íi doo ła' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíi biba' ádaanoht'eedá: ⁸ Bik'ehgo'ih'nań nołdzilgo ánohwǵi doleeł danágódzázhǵi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíi bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aa da doleeł. ⁹ Bik'ehgo'ih'nań da'áníyú át'éé, áń biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń bil ǵi daanohdǵigo nohwich'ǵi' ánniid. ¹⁰ K'adíi nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláyú dáteł'eego yádaakti' doleełgo, nohwiTahyú doo ǵts'á' ádaanoht'ee da doleełgo: áídá' nohwiini' dáteł'eego ła'íi dáteł'eego natsídaahkeesgo dalaházhǵi' be'ádaanoht'ee le'. ¹¹ Shik'íyú, ǵch'ǵi' nanádaagonǵkaad ǵaa, Klóe yił naháztaaníi shił nadaagolni'. ¹² Gádishniigo ádishni, ła', Shíi Paul zhinéé nshlǵi; ła'íi, Shíi Apółlos zhinéé nshlǵi; ła'íi, Shíi Céphas zhinéé nshlǵi, ła'íi, Shíi Christ zhinéé nshlǵi, daadohni ǵaa. ¹³ Ya' Christsha' dákwiłhi daahohiikaqah néé? Ya' Paul tsǵi'ǵna'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'eeszaa néé? ¹⁴ Bik'ehgo'ih'nań ba'ihénsi, doo ła' baptize ádaanoht'eeszaa da, Críspus hik'e Gáius zhá; ¹⁵ Baptize ánohwishlaayúgo dánko dahadín gánii, Dabíi bizhi' yee baptize ágoł'ǵi. ¹⁶ Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashlaa áldó': ba'ashhah ła' baptize ashlaa shǵií doo bígonsǵi da. ¹⁷ Christ doo baptize ash'ǵigo shin'á' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'á': doo yati' goyáanii bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵi'ǵna'áhi baa na'goni'íi doo nt'é áile' da doleeł ni'. ¹⁸ Tsǵi'ǵna'áhi baa na'goni'íi ch'á'onehezdeehíi bich'ǵiyúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikahíi nohwich'ǵiyúgo Bik'ehgo'ih'nań binawod at'éé. ¹⁹ Bek'e'eshchiini' gániiigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashle' doleeł, nnee bil ǵdaagozini' áldó' doo bil ǵdaagozǵi dago ádaashle' doleeł. ²⁰ Nnee goyáni n'íi hayú lán? Begoz'aaníi ye'ik'e'ǵchíhi n'íi hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi ye'agodet'áhi n'íi hayú lán? Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi, Bik'ehgo'ih'nań doo nt'é dago áyílaahi at'éé. ²¹ Bik'ehgo'ih'nań góyáágo ngonchǵi' ǵék'ehú k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabíi bigoyá'íi bee Bik'ehgo'ih'nań ch'eh' yídaagołsǵi, áídá' yati' baa gozhóni yaa yati'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'ǵiyúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníi hasdáhi'niilgo Bik'ehgo'ih'nań ngon'áa.

22 Jews daanlíni godiyihgo be'ígózinihíi yiká hádaat'íi, la'íi Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'íi: 23 Áidá' néehíi Christ ts'íilna'áhi bíheska'íi baa nadaagohiilni', ái Jews daanlíni bidáh sizíi, Greeks daanlíni bich'í'yúgo déba'odlohé; 24 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ádaanníidíi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni dawa yich'í'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi át'éé, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íi yitiso goyáá; ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo nalwod da ndi, nnee binawodíi yitiso nalwodhi at'éé. 26 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ádaanníidíi baa natsídaahkees; doo hołáago nnee bigoyá' bee daagonohsáa da, doo hołáago dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołáago íziso ágot'ee zhiéégo gosoljí da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáá dahíi hayihezníl, daagoyááníi ídaayádaandzigo áile'híi bighá; la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo daanldzil dahíi hayihezníl, nadaalwodíi ídaayádaandzigo áile'híi bighá; 28 Ni'gosdzán biká' doo íziso ádaat'eego daagoziinií, la'íi daach'ich'olaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ hayihezníl, doo begonáh dahíi hayihezníl, dzáagee begoz'aanú doo nt'é dago ch'í'nah áile'híi bighá: 29 Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ída'odlíi da doleel. 30 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ánát'íggo Christ Jesus bíl dála'á daanołhíi, án bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ daagondzáágo ádaanołwizlaa, dábi'ehyú ádaant'ee, la'íi godilzihgo ádaant'eego ádaanołwizlaa, án bíláhyú áldó' hanádaanołwidihézníl: 31 Bek'e'shchiinú gáníihíi k'ehgo, Hadín ída'odlíihíi nohweBik'ehñ yee ída'odlíi le'.

2

1 Shik'íyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa na'goni'íi ni'gosdzán biká' yati' dénzhóné la'íi kogoyá'íi doo bee nohwich'í' yashti'go niyáá da. 2 Áidá' nohwíl nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, ts'íilna'áhi bíheska' n'íi, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', la'ihíi doo nt'é da. 3 Doo nłdzil dago, nesdzidgo, la'íi dážó deshtłidgo nohwíl nashkai ni'. 4 Shiyati'íi la'íi na'goshni'íi nnee goyáni biyati' ích'í' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'íi binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': 5 Áík'ehgo nohwi'odłá' nnee bigoyá'íi bich'í'zhiéégo doo bada'ohłíi dago, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bada'ohłíi. 6 Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyáñ daasili-iníi bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo díi goldohíi bits'á'dí' igoyá'íi da, la'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi bigoyá'íi doo bee yádaahiilti' da, ái doo nt'é daaleeh da: 7 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' doo bígózi da n'íi, nanł'íi bee yádaahiilti', ái Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán dabíntséda' ngonłhíiigo yengon'áá lék'ehíi, ái bee Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' anáyet'iinú biyi' bíl daandłi doleehíi bighá: 8 Ái díi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi doo la' yígółsi da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehñ bits'á'dindłáád nłni ts'íilna'áhi doo yídaayołka' at'éé da. 9 Bek'e'shchiinú gáníihíi k'ehgo at'éé, Końáá doo yo'íi dahíi, kojaa doo idits'ag dahíi, la'íi nnee bijíi yune' doo hwahá bee'ogowáh dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadín yil daanzhooníi yá łayíiláa, nii. 10 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyíilaa: Holy Spirit dawahá yinel'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' doo bígózi dahíi ye'at'ééhíi ndi. 11 Hadín nnee nliinú nnee ye'at'éhi yígółsi? Nnee biyi'siziiníi zhá; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi nnee doo la' yígółsi da, dabíi biSpirit zhá. 12 Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahíi

doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihinañ nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'íi bidaagonlzi doleehíi bigha. ¹³ Ái áldó' bee yadaahiilti', doo yati' nnee bigoya' ílch'ígó'aahíi bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwil ch'ígó'aahíi bee yadaahiilti'; Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go ágot'eehíi yaaká'dí' yati'íi bee nkt'éego ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áída' nnee Bik'ehgo'ihinañ biSpirit doo ye'at'éé dahíi Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bits'á'dí' ágot'eehíi doo náidiné' da: bíi bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yígonoksí at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígólsíhíi bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígólsí, áída' dabíi nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíi doo yígólsini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehñ binatsekeesíi yígólsí, bíl ch'ígó'aah doleelgo? Doo hadín da. Áída' née Christ binatsekeesíi bidaagonlzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'adaanoht'eehíi k'ehgo doo nohwich'í' yáoshti' at'éé da ní, ndi ní'gosdzán be'adaanoht'eehíi k'ehgo, ánígo ínashood daasolijhíi bigha mé' daanoht'ijhíi k'ehgo nohwich'í' yashti' ní'. ² Ibe' nohwá náda'silksídhíi k'ehgo yati' dabígóziníi bee nohwich'í' yashti' ní', its'íi dah, ái yati' nyee'íi át'éé: doo hwahá bidaagonoksíh dahíi bigha doo bee nohwich'í' yashti' da ní, dak'ad ndi doo bidaagonoksí da. ³ T'ah ní'gosdzán biká' ágot'eehíi be'adaanoht'ee, doo Holy Spirit be'adaanoht'ee da: nohwitahyú lá' bíyééhií ídáhádaah't'íi, ílch'í' daashohkee, lá'íi ílts'á'zhí' daahohkah, ái bigha t'ah ní'gosdzán biká' ágot'eehíi be'adaanoht'ee, lá'íi ní'gosdzán biká' nneehíi k'ehgo t'ah nadaahkai go'íi. ⁴ Lá' gáníidá', Shíi Paul zhinéé nshlíi; lá'íi, Shíi Apollos zhinéé nshlíi, níi; áik'ehgo ní'gosdzán biká' ágot'eehíi be'adaanoht'ee go'íi. ⁵ Paulhíishá' hadín? Apollosíshá' hadín? Nada'iziidíi biláhyú da'osodlaádhíi zhá ndlíi, nohweBik'ehñ née dántjigeel binasdziid nohwaa dín'ááhhíi k'ehgo na'idziid. ⁶ Shíhíi k'ediiláa, Apollosíi yiyaa naná'ntlsh: ndi Bik'ehgo'ihinañ deshjeedgo áyílaa. ⁷ Áik'ehgo hadín k'e'dileehíi dagohíi hadín naná'ntlshíi doo nt'é nlii da; ndi Bik'ehgo'ihinañ deshjeedgo áile'íi zhá. ⁸ K'e'dileehíi lá'íi naná'ntlshíi bílgo dálet'ee: lá'íi nnee daant'ígeel binasdziidíi bidená bich'í' nahi'níi. ⁹ Née Bik'ehgo'ihinañ da'á' bíl nada'idziidíi daandlii: nohwíi Bik'ehgo'ihinañ k'e'nlááhíi lá'íi nayik'í'iziidíi daanoht'ij, Bik'ehgo'ihinañ bikíh yit'íhíi k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kíh ágole'íi kíh bit'ááh ledn'aahíi áile', ágát'éégo shíi Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi shaa yiné'íi bik'ehgo nohwí'odla' bit'ááh ledn'aahíi ashlaa, áidí' nnee lá' yiká' hadag yit'íh. Áída' nnee daant'ígeel hagog'éégo ágole'íi yaa goyáá le'. ¹¹ Nohwi'odla' bit'ááh ledn'aahíi ílk'idá' ágolzaa, áhíi Jesus Christ, nnee doo lá' ánágóde' at'éé da. ¹² Dahadín díi it'ááh ledn'aahíi biká' ágole'íi, óodo, béshligai, tséé láá ílíni, ndilchi', t'oh, dagohíi t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daant'ígeel binasdziidíi ch'í'nah alne' doleel: kaa yá'iti'íi bijjigeel kó' bee ch'í'nah hileeh; nnee daant'ígeel binasdziidíi hagog'at'éehíi kó' bee bígozih doleel. ¹⁴ Nnee lá' hadag ágolaahíi t'ah goz'áayúgo, bidená bich'í' nahi'níi doleel. ¹⁵ Áída' nnee lá' binasdziidíi áahlid lék'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'níi le'at'éé níi baa ch'a'one': ndi bíhíi hasdábidleeh, kó' biyi' ch'ínyááhíi k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bikíh biyi' daach'okááhíi daanoht'ijni ádaanoht'eehíi, lá'íi Bik'ehgo'ihinañ biSpirit nohwiyi' golíhíi bidaagonoksí ya'? ¹⁷ Nnee

la' Bik'ehgo'ihinañ bikih biyi' daach'okaqahii dENCHO'go ayílaa lÉk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ da'ilíi hileehgo ábile' doleel, Bik'ehgo'ihinañ bikih biyi' daach'okaqahii godiyihii bigha, áí kihii nohwii daanoahlíi. ¹⁸ Nnee doo la' ích'í' nach'aa da le'. NohwitaHyú nnee la' ni'gosdzán bigoyá' ye'at'éé ngolníi lÉk'eyúgo, áí doo nt'é yígólsinií k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi Bik'ehgo'ihinañ bich'í'yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiinií gáníi, Nnee daagondzää daanzinií nadaach'aago nadaagochi'íi bee Bik'ehgo'ihinañ daabiljizh. ²⁰ La'íi gánadi'nii, NohweBik'ehñ nnee daagondzää daanzinií binatsekeesíi yígólsí, doo nt'é bee alne' dago. ²¹ Áí bigha nnee doo la' bada'ohíi da le': dawahá nohwíyehi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíi Apollos, Cephas, dagohíi ni'gosdzán, ihinaahíi, dagohíi da'itsaahíi, dawahá k'adií daagolíní, dagohíi dawahá begonáhi, dawa nohwíyehi ádaat'ee. ²³ Áidá' Christ biyéé daanoahlíi; Christ-híi Bik'ehgo'ihinañ biyéé nlii.

4

¹ Christ yánada'iziidií la'íi Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' doo bigózi da níi nlt'éégo daine'íiigo yaa nadaagolní'íi daandliigo nohwaa nats'íikes le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidií binant'a' da'ábihniiyú ánát'íiigo goz'aa. ³ Nohwii shaa yádaakti'yúgo, la'íi nnee aayánaltihíi shaa yakti' ndi, doo shíi hago'at'éé da; shíi ndi doo ídaayashti' da. ⁴ DENCHO'go asdzaahii doo bigonsí da, ndi áí bigha nlt'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áidá' nohweBik'ehñ zhá shaa yakti'. ⁵ Áí bigha doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehñ nádzáágo zhá, án dawahá godihihíi biyi' nanli' n'íi got'íizhí' ch'í'nah áidoliik, la'íi nnee bijíi yune' yaa natsídaakeesíi ch'í'nah áidoliik: áík'ehgo nnee daantíige nlt'éégo ánadaat'íi lÉk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ, Nlt'éégo ánadaat'íi ni', daabilnii doleel. ⁶ Shik'íiyú, shíi hik'e Apollos bílgo nohwe'idaagono'aa doleelgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiinií áníhíi bitisgo nnee doo baa natsídaahkees da doleelgo, la'íi nohwii nnee doo da'á bee ídaada'ohdlíidá' la'ihíi nohwil daanchó' da doleelgo. ⁷ Hagot'éégo láá lahgo ánt'éégo sínlii? Nt'é láá níyehi doo naa hí'né'hi da lán? Naa hí'né' lÉk'eyúgo, nt'é bigha ída'óndlii? Doo naa hí'né'híi k'ehgo láá ánt'ee. ⁸ Ilk'idá' dawahá daanoHWiyéé ya', ilk'idá' hadaano'ndzil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanoHWidíh ndi: nadaanoht'aaHíi dázhó hásh'íi, néé áldó' nohwil nadaant'aa doleelhíi bigha. ⁹ Néé, Jesus binal'a'á daandliinií, Bik'ehgo'ihinañ iké'yú ch'ínohwinil shí nsí, nnee natseedgo bándagost'aaHíi k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolíníi, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi, la'íi nnee dawa daanoHwíne'íiigo ádaanoHWí'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bigha nnee déba'odlohé daandlii, nohwihíi Christ binkááyú daagondzää daanoHSí; néé doo daandzil dahíi k'ehgo nohwaa nats'íikes, nohwihíi nadaanoHWod daanoHSí; nohwii nnee daanoHWidnlsí, néehíi daanoHWich'í'olaa. ¹¹ Díi jii t'ah shina' la'íi dibá' daandlii, nohwidiyagé ádaadih, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwiGowá ádaagodíhgo da'ílii nahiikai; ¹² Danéé nohwiGan bee nada'idziid: daanoHwoch'íid lÉk'eyúgo bá da'ohiikaqah; nohwiiniidaagonsí ndi bich'í' dahdaandóh: ¹³ Ncho'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhóq doleelíi bá hádaaHíit'íi: ni'gosdzán biká' dawahá ncho'i ch'í'ídeehíi daandliihíi k'ehgo nohwaa nats'íikes,

díi jji ndi nohwil ch'idaagodsínihií k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanohdzíhií bighá nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' shichagháshé shil daanzhooní daanohjigo nohwil ch'idaagonsh'aahíí bighá ádaanohwíldishnii. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'idaago'aahíí gonenan doo náhóitag dayú gólíishá' ndi nohwitaahíí da'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílji. ¹⁶ Ái bighá nádaanohwoshkàah, shedaal'í' le'. ¹⁷ Ái bighá Timotheus, nohweBik'ehí biláhyú shizhaazhé shil nzhqogo ba'oshlíhi, nohwich'í' o'á', Christ biláhyú shi'at'e'íí bínádaagonotzigo áidoliil, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ik'ch'ígosh'aahíí k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzíhií bighá la' ídaada'odlíí. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehí hāt'íyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odlííhií doo biyati' zhá bígonsih da, ndi binawod golíyúgo bígonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íi da, binawodíi yee ch'í'nah hit'íi. ²¹ Hadíhií be'ánsht'eego hádaah't'íi? Gish be'idiltishé hishtijigo nohwaa nsháh née, dagohíí shil daanohshqogo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

¹ Nohwitaahyú nant'í' na'ildeehíí be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inií, agat'éégo nant'í' na'ildeehíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokàah dahíí bitahyú ndi doo hak'e begoz'aa da, kotaa bí'aahíí ko'aago. ² Dázhq ídaadokàah laa, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánát'íhií nohwitahdí' ch'ilt'é' doleel ní'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitaahyú nshíi, áik'ehgo shináat' ánágot'íhií k'ehgo ík'idá' díi nnee ánát'íidíi baa yásílti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehí bizhi'íí bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináat' da ndi shiini' bee shináahíí k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehí binawod nohwil nliigo, ⁵ Nnee ágádaahíí Satan baa daadinoh'aah, bits'í bin'í'diníh doleelíi bighá, áik'ehgo biyi'siziinií hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehí nadahíí bijji. ⁶ Ídaada'ohdlíhií doo nzhqo da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhágo ik'áan nást'óodíí dahot'éhé daabíndíshíshá' doo bídaagonotzigo da née? ⁷ Nchq'go ánadaah't'íhií nohwitaahyú begoz'aaní bán benilzoolé doo ánídá' n'íí yó'odaahné'hií k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daaleh, bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitishagowáh n'íí bee bínádaahiilniihgo díbelíi bizhaazhé zesdijhií k'ehgo Christ nohwá zesdij lèk'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idijhií da'áik'ehgo begoz'aa le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíí doo daahidaa dago, dagohíí bán benilzoolí k'ehgo natsekees o'ní'hií la'íí nchq'go ágot'eehíí bíl alzaahíí doo daahiidaa dago; áídá' bán benilzoolé dá'ádihgo bán alzaahíí nádaahiidijh le', ái bánhíí nk'éégo la'íí da'aniiigo natsíts'ikeesi golzeego ágot'ínihi. ⁹ Nant'í' nakaihií doo bíl nahkai da, nohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshichíi ní': ¹⁰ Áídá' nant'í' nakaihií, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iinií, daan'íhií, dagohíí k'e'eshchín daayokàahíí doo ínashood daanlii dahíí doo ádátdishnii da; ái ádátdishnii lèk'eyúgo, ní'gosdzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bíl nahkai da doleel ní'. ¹¹ Áídá' gánohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayilniihií nant'í' naghaa lèk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'ínií, k'e'eshchín yokàahíí, yati' ye'okáahíí, da'idlāa nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'niílií nlii lèk'eyúgo, doo

bił nahkai da; ágádaat'eehíí doo bił daohsąą da. ¹² Hant'é nashinkt'ogo yánáltihíí ádish'jigo doo ínashood daanlii dahíí baa yashti' doleel? Ínashood daanliiníí zhá baa yádaakti'go goz'aą. ¹³ Doo ínashood daanlii dahíí Bik'ehgo'ihí'nań zhá yánáltihíí nliigo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nchog'go ánat'jiihíí nohwits'a' nokeeh.

6

¹ Nohwíí la' dahagot'éégo ilch'i' gosol'aą lék'eyúgo, doo ídaa yágosj dago doo ínashood daanlii dahíí binadzahgee laa yałti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá laa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'gosdzán biká' nnee yaa yádaakti' doleehíí doo bídaagonosj da née? Ni'gosdzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aądá, da'ayáhago goz'ánihií baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonosj da gá? Áí ndi baa yádaahiłti'dá' ni'gosdzán biká' zhińéégo ágot'eehíí nt'éégo baa yádaahiłti' go'j. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' zhińéégo dant'éhé bighą laa yádaakti' lék'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnłsı dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnıł née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanozdziigo ánohwishłe'go ánohwildishnii. Ya' nnee góyáaníí nohwitahyú doo la' da née? Doo la' bik'isyú łł dahnagos'aągee yaa yałti' doleehíí yik'eh sitiı da née? ⁶ Áída' nnee la' bik'isn biłgo laa yałti'go, aayanáltihíí doo ínashood daanlii dahíí binadzahgee laa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dázhq dégochog'go goz'aą, aayanáltihíí binadzahgee laa yádaakti'híí bighą. Áída' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánanohwił'jii da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'i' nadaach'aa da? ⁸ Áída' nda'olsih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'jii da, bich'i' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh dago doo bídaagonosj da gá? Nohwich'i' na'doch'aa hela': iké' na'idaahú, k'e'eshchín daayokaąhíí, nant'i' nakaihií, nnee daanliiníí nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'jii dahíí, ¹⁰ Da'n'jiihíí, dawahá dayuwehégo idáhadaat'iiníí, da'idłąą nt'ééhíí, yati' yeda'okáakíí, la'íí ahada'i'niłkíí, díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí la' ágádaanoht'ee ni': áída' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąhíí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, la'íí dávik'ehyú ádaanoht'ee daanohwildo'niid. ¹² Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo la' ích'i' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, la'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'ála doo nt'é dago áiléh doleel. Nohwits'ihíí doo nant'i' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, la'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'í bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyíłaa, néé aldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiléh. ¹⁵ Ya' nohwits'í Christ bił dała'á daanliigo at'ééhú doo bídaagonosj da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliiníí isdzán nant'i' nagháhi bił dała'á ádishłéh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleel. ¹⁶ Ya' nnee la' isdzán nant'i' nagháhi ya'ádilditjigo isdzánhíí bił bits'í dała'á nadleehíí doo bídaagonosj da gá? Gánjigo dahgoz'aą, Nakihií bits'í dała'á nádodleel. ¹⁷ Áída' hadín nohweBik'ehń ya'ádilditjiihíí spirit dała'á át'éé. ¹⁸ Nant'i' na'idahíí bits'a' nadohkeeh.

Nnee ni'ĩsiih la'ihíí doo bits'í yee ni'ihĩsiih da; áídá' dahadíí nant'í' nagmaahíí bits'í yee ni'ihĩsiih. ¹⁹ Ya' nohwits'ihíí Holy Spirit nohwiyi' golííníí bik'ih biyi' daach'okaa'ahíí ádaat'eehíí doo bidaagono'ĩ da gá? Nohwits'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa yiné'ihí at'éé, doo daano'hwíí nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'íí. ²⁰ Lán izl'ĩigo nadaano'hwí'dehez'nihi ádaanoht'ee: áí bigha' Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíí ch'í'nah ádaano'ĩ, nohwits'ihíí la'íí nohwiyi'siziiníí bee, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé.

7

¹ Baa shich'í' k'eda'sho'łch'ii n'íí bee nohwich'í' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá n't'éé. ² Áídá' dánko nant'í' nakáhíí bigha' nnee da'la'á daant'íígee dabíí bi'aa gol'íí le', la'íí isdzáné da'la'á daant'íígee dabíí bika' gol'íí le'. ³ Isdzán bika' yíl nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah n'ii da le': la'íí nnee a'ldó' da'áík'ehgo bi'aa áidoli'ĩ. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bika' bik'ehgo: nnee a'ldó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'íí da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ik'ch'í' a'nohch'í' da, dahagee dáshin'á' ohk'aa'g'ee'yúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bik'ed'í'go laa naht'aash, doo ágáhoht'íí dayúgo dánko nohwits'í yiká hat'ííníí doo bidag ánoht'ee da dolee'hhíí bigha' Satan nanohwíntaah dolee'. ⁶ Díí nohwíł ch'ínsh'aahíí bigha' nohwich'í' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa a'ldó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee da'la'á nt'íígee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'aa, la' nadaane'edá' la'ihíí doo nadaanee dago. ⁸ Áík'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaab'ldishn'ii, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhoq. ⁹ Áídá' na'í'neehíí bich'í' doo ích'idild'ih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhoq: nach'ineehíí shich'í'yúgo doo n't'éé da ndi na'í'neehíí bidáhzhi' ch'il'ííyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhog da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehíí gádaaldishn'ii, doo shíí da, nohweBik'eh'nhú gáyih'ni, Isdzán bika' yíl ik'ínáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yíl ik'ínát'aazh l'ek'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí bika' yaa nánódah: la'íí nnee bi'aa yíl ik'ínáot'aash hela'. ¹² La'ihíí shíí gádaaldishn'ii, nohweBik'eh'nhú doo gáníí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, bika' odláni yíl gol'íígo bił dábik'ehyúgo, yó'ayó't'e' hela'. ¹³ La'íí isdzán odláni bika' doo odlaq da ndi yíl gol'íígo bił dábik'ehyúgo yó'ayó't'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odla'hhíí bigha' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa, la'íí isdzán doo odlaq dahíí bika' bi'odla'hhíí bigha' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa a'ldó': áík'ehgo nohwich'agháshé da'ch'odlaqzhi' bił da'otag doleeł, doo ágát'éé da l'ek'eyúgo doo da'ch'odlaqzhi' bił da'otag da doleeł ni'. ¹⁵ La' doo odlaq dahíí nádilwod l'ek'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí bika' bits'á' nyááyúgo doo daabihest'og da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Nkegohen'á'ágo nahkai, daano'hwí'ni. ¹⁶ Isdzán, ínashood n'líni, díí baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdáb'idido'leel. Nnee, ínashood n'líni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdáb'idido'leel. ¹⁷ Nnee daant'íígee Bik'ehgo'ihí'nań baa daagodez'aa'ahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'eh'nhú bich'í' ánniidíí k'ehgo yik'isk'eh hikaah le'. Ádish'niigo ínashood ha'áná'séh nagoz'ni'íí dawa baa goni'á'á. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánniidá' ik'idá' círcumcise ábi'delzaa lá n'ee? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh

nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihinañ bich'i' anniida' doo circumcise ábi'delzaa da lá née? Án circumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Circumcise áko'delzaahí dagohí doo circumcise áko'delzaa dahí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihinañ yengon'áanii bikísk'eh ách'ít'éeyúgo zhá ilíí. ²⁰ Nnee daantíígee Bik'ehgo'ihinañ bich'i' anniida' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'íiziid le'. ²¹ Ya' nich'i' anniida' isnáh n'íni lá née? Áí doo niñ hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otaa lèk'eyúgo ch'ínándáh. ²² Dahadín nohweBik'ehñ bich'i' anniida' isnáh n'íí ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee doo isnáh n'íni at'éé da: áída' dahadín bich'i' anniida' doo isnáh n'íí da ndi, Christ bi'isna' silíí. ²³ Lán izlíigo nadaanohwi'dehezhnihi ádaanoht'ee; nnee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. ²⁴ Shik'íyú, nohwich'i' anniida' daanohtíígee hago't'éégo nohwich'i' goz'aa lèk'eyúgo, da'ágadaanoht'eego Bik'ehgo'ihinañ bíl daanohtíí le'. ²⁵ K'adií ch'íkíí doo hwahá nneh dahí baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aanii bee da, ndi nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'okíigo áshílaahí bigha bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogíí bengonyáahí bigha dahadín da'at'éehí k'ehgo naghaago bá nzhoo shí nsí. ²⁷ Ya' nannee née? Hagot'éégo sha' bíl k'ínasht'aazh doo n'ízi da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká dín'íí da le'. ²⁸ Áída' n'naayúgo, doo isínsii da; la'íí na'ilíhn n'naayúgo doo isiih da. Áída' hadíí hí nnádaasaaní ni'gosdzán biká' nagont'ogíí bee bich'i' nagoz'aa doleek: áí bits'á'zhí' daanoht'ogíí hasht'íí. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aaní hileehgo ayáhágo godziíh, nohwídishniigo ádishnií: áik'ehgo kodí' godezt'igo hadíí bi'aa daagolíní, bi'aa doo daagolíí dahí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakees dago; ³⁰ Hadíí daachagíí doo daachag dahí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigha daachagíí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíí bíl daagozhóoní doo bíl daagozhóo dahí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'ihnií doo nt'é daabiyéehí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ La'íí hadíí ni'gosdzán biká' ágot'eehí nabik'íiziidí, doo áí zhá nabik'íiziidhí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzán biká' benagowaahí bech'igowáhi at'éehí bigha. ³² Doo nohwiini' láá dago nohwá hasht'íí. Hadíí doo nanee dahí nohweBik'ehñ bich'i' zhineégo ágot'eehí zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehñ hago't'éégo yíł goyíshóogo áile'íí yaa natsekees: ³³ Áída' nnee naneehí ni'gosdzán bich'i' zhineégo ágot'eehí zhá yaa natsekees, hago't'éégo bi'aa yíł goyíshóogo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehí hik'e isdzán doo nanee dahí bílgo doo lèt'ee da. Isdzán doo nanee dahí nohweBik'ehñ bich'i' zhineégo ágot'eehí yaa natsekees, hago't'éégo bits'í hik'e biyi'siziiní godilzihgo at'éégo áyísi doleekgo: áída' isdzán naneehí ni'gosdzán bich'i' zhineégo ágot'eehí yaa natsekees, hago't'éégo biká' yíł goyíshóogo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanoht'ogíí nohwá nzhoo yashti'; doo nohwishizhgo da, ndi nohwá nt'éehí bigha, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhí bigha. ³⁶ Nnee la' bitsi' doo nniínéh hát'íí dahí bigha, doo sitsi' bich'i' nt'éégo ánsht'ee da, nzi lèk'eyúgo, la'íí na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, la'íí na'í'nee híí bá nt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo ncho'go ánát'íí da, ch'ík'eh nniínéh ndi nzhoo. ³⁷ Áída' nnee la' nldzilgo tsídezkeezgo, la'íí doo nt'é daabini'ayúgo, dabíí hát'íiní yitis n'íigo, bitsi' doo nniínéh dago biini' layiiláa lèk'eyúgo nt'éégo adzaahi at'éé. ³⁸ Áik'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yink'íyúgo nt'éégo adzaa; áída' doo la' nnee yaa yink'íí dayúgo itisgo nt'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán

bika' danihi'naázhi' begoz'aanii' bee hibi'deztl'oo, ndi bika' daztsaayúgo daazhógo naghaa, dabii' hát'íiníi' yil' niinéh' dolee; nohweBik'ehń' bil' dabik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliiníi' doo nnaná'naá dayúgo zhá bil' gozhóq' shí' nsj: Bik'ehgo'ihí'nań' biSpirit' ák'ehgo' nashítsiyil'kees shí' nsj.

8

¹ K'e'eshchín' daach'okaqahgo hidán' baa hi'niil' n'íi' baa yashti': daanohwigha hidán' doo godiyih' dago bídaagonlzi. Ndi shí' itisgo gonsaa ch'inziyúgo itisgo da'ich'idolteel, áidá' ilgoch'oba'íi' ínashood nkdzilgo ábile'. ² Dahadín' shí' itisgo gonsaa ch'inziníi', bígoch'ílsj' le'at'éhi' doo la' bígoch'ílsj' da. ³ Áidá' dahadín' Bik'ehgo'ihí'nań' bil' nzhóqoyúgo, án' Bik'ehgo'ihí'nań' bígótsi. ⁴ Áík'ehgo' k'e'eshchín' daach'okaqahgo hidán' baa hi'niil' n'íi' daach'iyaaquí' baa yashti', k'e'eshchín' doo da'anii' hínaa dago bídaagonlzi, la'íi' Bik'ehgo'ihí'nań' dała'á zhá' gólíiníi' áldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú' la'íi' ni'gosdzán' biká'yú' dant'éhéta daach'okaqahíi', gods' daaholzéhi, láá' ndi, (bich'í' daach'okaqahíi' láágo, la'íi' nadaant'an' láágo daagoljí' ndi.) ⁶ Néé' Bik'ehgo'ihí'nań' dała'á nohwá' gólíi', nohwiTaa, án' bits'á'dí' dawa daagoljí', la'íi' án' bá' daahin'naa; la'íi' nohweBik'ehń' dała'á gólíi', Jesus Christ, án' binkááyú' dawa daagoljí', la'íi' án' binkááyú' daahin'naa. ⁷ Da'agát'éé' ndi ínashood doo dawa' ái' yidaagolsj' da: áidá' kú' begonyaazhi' la' k'e'eshchín' zhá' daach'okaqahíi' yidaagolsj' ni'; ái' hidán' godiyihgo' at'éé' daanzigo hidán' k'e'eshchín' daach'okaqahgo baa hi'niil' n'íi' daayiyaaqyúgo, yunáásyú' itisgo doo daankdzil' nazji' da daaleeh. ⁸ Doo hidán' Bik'ehgo'ihí'nań' bit'ahgo' nohwinoníi' at'éé' da: daahiidaayúgo doo ái' bighá' Bik'ehgo'ihí'nań' binadzahgee' itisgo daanjoo' da, dagohíi' doo daahiidaq' dayúgo doo ái' bighá' Bik'ehgo'ihí'nań' binadzahgee' itisgo daanchó' da. ⁹ Áidá' ídaa' daagonohdzaa, nohwi'odla' daankdzil' hii' bighá' hidán' k'e'eshchín' baa hi'niil' n'íi' daahohyaayúgo, dánko' nnee' bi'odla' doo daankdzil' dahii' la' nageehgo' ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán' doo godiyihgo' at'éé' da bígonksíni, k'e'eshchín' náda'okaqahé' yune' nnaago' nnee' la', bi'odla' doo nkdzil' dahii' no'jiyúgo, dánko' doo hago'at'éé' laq' nzigo' bíi' áldó' yiyaa' dolee; ¹¹ Áík'ehgo' shí' itisgo gonsaa' nńzihi' bik'izhi' ái' nnee' bi'odla' doo nkdzil' dahii' dánko' ch'a'otłizh, án' Christ' biláhyú' nik'isnhi, Christ' bá' daztsáni. ¹² Nohwik'isn' bi'odla' doo nkdzil' dago doo bik'ehyú' ágot'eehíi' dabik'ehyú' at'éé' nzigo' ádaabinósjigo' bich'í' nchó'go' ánadaaht'ijlgo' Christ' bich'í' nchó'go' ánadaaht'ijl' hileeh. ¹³ Áík'ehgo' hidán' hishaaqhíi' bighá' shik'isn' nanago'yúgo, dánnágódzáazhi' doo itsj' náoshdaq' at'éé' da, shik'isn' doo nanashgéeh' hasht'ij' dahii' bighá'.

9

¹ Ya' doo Christ' binal'a'á' itah' nshlji' da gá? Ya' doo dawahá' shá' bil' ch'fotaq' da gá? Ya' doo Jesus Christ' nohweBik'ehń' biláhyú' shinasdziid' daanohlji' da gá? ² La' bich'í' doo Christ' binal'a'á' nshlji' dayúgo, nohwíi' nohwich'í' ái' nshlji' go'íi': nohweBik'ehń' biyati' bee nohwich'í' yashti' n'íi' biláhyú' hasdánohwido'nilhíi' bighá' Christ' binal'a'á' nshljiigo' shígózi. ³ Díi' bee' ádáyashti', hadín' nashídilkidyúgo: ⁴ Ya' néé' Christ' binal'a'á' daandliiníi' da'iidaqo' doo nohwá' goz'aa' da gá? ⁵ Ya' isdzán' ínashood daanlíni' bil' ndaan'nehgo' bil' nahiikaigo' doo nohwá' goz'aa' da gá, la' nadaal'a'ihíi', nohweBik'ehń' bik'isyú, hik'e' Céphas' ádaadzaahíi' k'ehgo? ⁶ La'íi' ya' shíi' hik'e' Barnabas' zhá' behihi'naahíi' bighá' doo na'idziid' da ndi

doo hago'at'éé dago nohwá goz'aq gá? ⁷ Hadín dabíi na'izniilgoshá? silááda nlii? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'a'íi doo yiyaa dashá? Hadín dibehíi yinádez'iinií bibe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnií gá? Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanúí aldó' aníi go'íi. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanúí Moses binkááyú nohwich'í' alzaahíi gánúigo bek'e'eshchíi, Ilch'ihgee magashi t'oh naghái ny'i'peesíi doo bizé' na'lt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'aníi nohwá bek'e'eshchíi: nnee nágodzizíi nest'án nyohohíigo nágodziz, la'íi ilch'ihíi aldó' t'oh naghái nyohohíigo at'íi. ¹¹ Áik'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nlt'éehíi bee nohwil ch'ídaagosit'aadá', ni'gosdzán biká' nandeehíi nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta bidaandihíi nohwaa daanohné' daanohwihniigo bá goz'aqyúgo, ya' néehíi doo ágádaan'niigo nohwá goz'aq da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'onkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonlt'og da doleehíi bighá dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okáahíi biyi' dilziigo ádaagot'eehíi nayik'ída'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niihíi lahzhí' daayiyáahíi ya' doo bidaagonl'si da néé? La'íi dawahá beda'okáahíi biká' dahi'niilgee nada'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihí'nañ áígee baa hi'niihíi lahzhí' daayiyáa aldó'. ¹⁴ Áik'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íi da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehíi bándagoz'aq. ¹⁵ Shíi aldó' díi bee shá goz'aq ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíi doo ágádaashohlé' dishniigo nohwich'í' k'e'eshchii da: doo shich'í' nahi'niilgo da yati' baa gozhóni baa yashtí'go be'ánsht'eehíi shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíi shiná' shizes-híi ndi nzhoo. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo ái bighá ída'oshdlii da: ái na'idziidíi shaa det'aahíi bighá dáshini'aayú áshléhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíi bee shich'í' goz'aq! ¹⁷ Díi na'idziidíi dashíi hásh't'íigo ánásh't'íi'yúgo, bighá shich'í' nahi'niik: áidá' dashíi doo hasht'íi da ndi ashle'yúgo, díi na'idziidíi shaa det'aahíi bighá ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'í' nahi'niíi áidá'? Díinko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo ái bighá nahi'niíi da, áik'ehgo yati' baa gozhóni yaa yati'íi nshíigo, ái bighá shich'í' nahi'niíigo shá begoz'aq ndi doo be'ánásh't'íi da. ¹⁹ Nnee doo la' binal'a'á nshíi da ndi, nnee dawa binal'a'á nshíigo ádeshdlaa, nnee láágo Christ bich'í'go honshbiihíi bighá. ²⁰ Jews daanliinií bich'í' Jew nneehíi k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanliini Christ bich'í'go honshbiihíi bighá; Jews bich'í' begoz'aanúí yikisk'eh ádaat'eehíi k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanúí yikisk'eh ádaat'eehíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá; ²¹ Jews bich'í' begoz'aanúí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanúí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá, (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanúí doo bikisk'eh ánsht'ee da doo dishnií da, ndi Christ yegos'aanúí be'ánsht'ee.) ²² Doo daanldzil dahíi bich'í' doo ndzil dahíi k'ehgo ádeshdlaa, doo daanldzil dahíi Christ bich'í'go honshbiihíi bighá: nnee dawa bich'í' dabíi k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éégo la' hasdakáh doleehíi bighá. ²³ Áik'ehgo be'ánásh't'íi, yati' baa gozhónihíi bighá, ái bits'á'dí' shíi aldó' nohwilgo itah shiyaa gozhóq doleehíi bighá. ²⁴ Ihanách'idikahgee dawa hadíi ilhandeskaihiíi da'á aadilwodíi gonléé goz'aqahíi doo bidaagonl'si da néé? Áik'ehgo daagonl'eehíi bighá nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhíi dawahá bee ídaagodzqa, ch'ah hobiihíi daayolbiihíi bighá. Ái ch'ah hobiihíi

da'as'ah hichqphi ndi ágádaat'íih; áídá' nééhíí doo hichqphi daahonlbíihíí bigha ádaahiit'íih. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'idzogíí doo bígonsi dahíí k'ehgo doo hishwoł da; na'ínits'iníí da'adzaayú dikts'íhíí k'ehgo doo dists'ih da: ²⁷ Áídá' shits'í hát'íiníí dawa baa gonsaa, na'ínits'íhíí k'ehgo shits'í ts'íyaa bíł onasts'í beshik'ehíí bigha: doo ágásht'íłł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásíltihíí bikédígo dánko shíí ndi ch'ínashi'dilt'e'.

10

¹ Shik'íiyú, díí bídaagonołsi hasht'íí, daanohwita n'íí dawa yaak'os yit'pááh nalseel lèk'e, la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáá lèk'e; ² La'íí dawa yaak'os yit'pááh la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáágee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a, Moses holzéhi, yilgo dala'á daazlii; ³ La'íí dawa yaaká'dí' hidanéhi daayiyaa lèk'e; ⁴ La'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlaa lèk'e; Bik'ehgo'ihí'nań áí túhíí tsee biyi'dí' hálígo áyílaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehíí dá'aanákahyú yil daanlii lèk'e. ⁵ Áídá' lání Bik'ehgo'ihí'nań doo yil daagoyilshóq da lèk'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí anágot'íłł n'íí yee nohwil ch'ígó'aahíí bigha anágot'íłł lèk'e: áí nnee nchq'go ágot'eehíí hádaat'íi lèk'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'íi da doleełhíí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayokaah lèk'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gáníihíí k'ehgo, Nnee dah dinezbihgo da'iyaa, la'íí da'idlaa, áídí' náádikaahgo gotaal lèk'e. ⁸ La' nant'í' nakai lèk'ehíí k'ehgo halaa doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego dala'á jii neznaa lèk'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nań nayídaantaah lèk'ehíí k'ehgo halaa née doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nań yaa daanet'íihíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwil ch'ídaago'aahíí bigha bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíi, bits'á'dí' bídaagon'aa doleełgo, née begoldohíí bengont'íí bee nohwaa gonyáa. ¹² Áík'ehgo hadín sizíi nzihíí ídaagodzaa le', dánko nadokahíí bigha. ¹³ Nnee dawa dalaahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí aldo' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'ígo nohwá ágoléh, bich'í' dah-daanołqoh doleełgo. ¹⁴ Áí bigha, dážhó shil daanohshóni, k'e'eshchín daach'okaahíí bits'á'zhígo ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashti'híí k'ehgo nohwich'í' yashti; daanohwíí díinko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' sziidíí bee daach'okaahíí ba'ihédaandzigo da'ohiikaahdá' daahidlaahíí, ya' áí doo Christ bidil bee itah daandlii da gá? Bán nadaahí'né'dá' nádaahidíihíí, ya' áí doo Christ bits'í bee itah daandlii da gá? ¹⁷ Bán dala'ahíí k'ehgo née hiidlaa ndi dala'á daandlii, bán dala'ahíí nádaahidíihíí bigha. ¹⁸ Israel hat'ííí anádaat'íihíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaahgo baa hi'niiki lahzhí' nádaidíihíí, ya' do áí bee itah daandlii da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áídá'? K'e'eshchín da'aniihí nlii née? Hidán k'e'eshchín baa hi'niikíí godiyih née? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nań daayokaah dahíí hant'é daayokaahíí yaa ndaahíniihíí ch'iidn yaa daahiníí, doo Bik'ehgo'ihí'nań da: doo ch'iidn bitah daanohlii hasht'íí da. ²¹ NohweBik'ehí' bi'ide' bee da'ohdlaadá'

lahyúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaḡah da: dilzihgo nohweBik'ehń bił da'ohsaḡadá' lahyúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bił da'ohsaḡa da. ²² Ya' nohweBik'ehń nohwich'í' hashkeego ádaanzí nées? Ya' nées bitisgo nadaanlwod nées? ²³ Dawahá shá bił ch'í'otḡaḡ ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otḡaḡ ndi doo dawa shi'odlaḡ'íí nldzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nkt'éhi idáhách'ít'íí da le', áidá' nnee la'i nkt'éhi bá hách'ít'íí le'. ²⁵ Dant'éhéta itsi' nanáhi'niihgee nahiniihíí daahsaḡ, hishaḡ shí, dagohíí doo hishaḡ da shí daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighḡ dawa daahiidaḡago dábik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaḡ dahíí la' shigowayú únááyú nḡáh nohwiłnii lėk'eyúgo, la'íí akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikáḡhíí daahsaḡ, hishaḡ shí, dagohíí doo hishaḡ da shí daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díí hidán k'e'eshchíí baa hi'nili at'éé, nohwiłniiyúgo, daohsaḡ hela', nohwił nagoln'i'híí nbíghḡ, la'íí ch'iyaaḡo doo dábik'eh da nzihíí bighḡ: ni'gosdzán la'íí biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighḡ dawa daahidaḡago dábik'eh: ²⁹ Ch'iyaaḡo doo dábik'eh da nnzihíí bighḡ doo dishniiigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagoln'i'íí ch'iyaaḡo doo dábik'eh da nzihíí bighḡ: gánii shí, Hidán dawa shá bił ch'í'otḡaḡadá' nt'é bighḡ la' nnee hidán doo dawa bił ch'í'otḡaḡ dahíí shaa néit'íí? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaḡadá', nt'é bighḡ ba'ihénsigo hishaḡ n'ííhíí bighḡ nch'ogo shaa yá'iti'? nnií shí. ³¹ Áidá' gánohwiłdishnii, Da'ohsaḡee la'íí dant'é ádaahleegee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoší doleełhíí bighḡ ádaah't'ííh. ³² Jews daanliíníí hik'e doo Jews daanlií dahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaḡahgo ha'ánálséhíí nohwiḡah nanánóhdéh hela': ³³ Shíí dawa ánash't'ííhíí bee nnee dawa bił goyilshóó hásh't'íí, doo dashíí zhá nkt'éehíí idáhásht'íí da, ndi láni nkt'éehíí bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleełgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' sheda'ol'íí le'. ² Shik'ííyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaanliihíí bighḡ, la'íí nt'é nohwił ch'íní'áḡ n'íí dánohwił nagosisn'i'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighḡ. ³ Áidá' díí bídaagonołsí hasht'íí, Christ nnee daantíígee yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií; la'íí nneehíí isdzáné yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií; la'íí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań Christ yá sizíigo bitsits'inhíí k'ehgo nlií. ⁴ Nnee nliíni bitsits'in doo bina'deńtsóozdá' okaḡayúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnksí dago ánát'íí. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okaḡayúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnksí dago ánát'íí: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínógéesh: áidá' isdzán bitsizíl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándziyúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. ⁷ Nnee nliíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań be'ilzaahíí nliígo ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyíłshíí bighḡ: áidá' isdzánhíí nnee ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyíłsí. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bighḡ isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí biká' yidits'agíí bebígózihíí bighḡ, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíníí daabo'ííhíí áldó'

bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'íi isdzán aldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádihgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíi díi nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíi dábik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíi bee nohwil ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneezyúgo yik'ee ídaayándzı. ¹⁵ Áídá' isdzán bitsizil nneezií bee ba'olńihi at'éé: bitsizilíi bitsits'in bik'eńłtsóoz doleełgo baa hi'né. ¹⁶ Áídı' nnee la' díi bigha lahadaadit'áh hádaat'ıyúgo, díinko bee bil nadaagohı', ádishnii n'ıi k'ehgo ádaant'ee, la'ıi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáłséhıi dawa aldó' yikisk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áídá' díi bee nohwil nagoshnı'ıi nł'éégo ánadaaht'ııı doo hagot'éégo nohwildishnii da, íla'ánáht'ııhıi bits'á'dí' doo nł'éé daahleeh da, da'ıtisgo ncho' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yashtı'ıi díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'ııhgee ıłts'á'yú daahohkahgo nohwa'ıkonsı; áshııhıi ıahzhı' hoshdlą. ¹⁹ Hadıi da'anıi da'odlaanıi nohwitahyú bebídaagozı doleełhıi bigha ıłts'á'yú daahohkahıi nohwitahyú begoz'aą doo. ²⁰ Dalahágee íla'ánáht'ııhgee nohweBik'ehń doo da'anıi dilzıhgo bá da'ohsaą da go'ıı. ²¹ Áídá' da'ıdaągee dahale dánohwıi nohwı'dánéhi daahsaągo nohwa'ıkonsı, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': áı bigha la' shıńá' daanlıi, la'ihıi ıáągo da'idlą. ²² Ya' nohwigową nagoz'aą yune' doo da'ohsaą da gá? Dagohıi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáłséhıi doo bil da'otag da née, la'ıi nohwitahyú tédaat'iyéhıi ídaayádaandzıgo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnıi áídá'? Ya' díi bigha nohwa'ihénsıgo yashtı' doleeł gá? Dah, doo áık'ehgo nohwaa yashtı' da. ²³ Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ıgonı'aą n'ıi nohweBik'ehń shıł ch'ıgon'áni at'éé, áı díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannıihıi bíłák'edaabistııdá', da'ái bit'é'gee bán náidn'aą: ²⁴ Áídı' ya'ihénzıgo oskaądá' ıłk'édaizné'go gánııid, Nkóh, daohsaą; díi shıts'ı at'éé, nohwá nehestı'ı: díi bee shıńádaadohıhgo ánadaaht'ııı. ²⁵ Da'iyaanıi bikédı'go da'ágát'éégo idee beda'ıskaanıi náidnkaągo gánııid, Díi idee besikaanıi shidıı bee ánııdego Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bıłgo ıángot'aanıi at'éé: náda'ohdlıhgee bee shıńádaadohıhgo ánadaaht'ııı. ²⁶ Díi k'ehgo bán nádaahdııhgee, la'ıi díi k'ehgo idee bee náda'ohdlıhgee, nohweBik'ehń daztsaanıi ch'ı'nah ádaanołsı, nádzáázhı'. ²⁷ Áı bigha hadıı doo godnłsı dago díi bán yiyaąyúgo, dagohıi díi nohweBik'ehń bı'ide' bee idląayúgo, nohweBik'ehń bits'ı la'ıi bidıı yich'ı' nihesıi. ²⁸ Áık'ehgo nnee dawa ídinel'ııgo zhá bán yiyaą la'ıi idee bee idlą le'. ²⁹ Hadıı doo dábik'ehyú at'éé dadá' iyaaąyúgo la'ıi idląayúgo, áı bee dabıi góyéégo ích'ı'godot'áál, da'anıi nohweBik'ehń bits'ı doo yidnłsı dahıi bigha. ³⁰ Áı bigha nohwitahyú ıáni doo nadaalwod da la'ıi kaa yaa nakai, la'ıi ıáni da'ıłhosh. ³¹ Néé da'anıi ídaadinel'ıı ıék'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleeł. ³² Áídá' nohwaa yá'iti' ıék'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ıdaago'aahgo nohwini-idaagodnłsı, ni'gosdzán biká' nnee doo bil nohwil ch'ıgódeeh da doleełhıi bigha. ³³ Áı bigha, shik'ııyú, da'ohsaągee íla'ánáht'ııhyúgo ıłba' nasóohtaa. ³⁴ Nnee la' shıńá' silıı ıék'eyúgo gowayú iyaa le'; áık'ehgo íla'ánáht'ııhıi doo nohwil ch'ıgódeeh da. Ła' biká nadaashıdółkid n'ıi náńsdzáągo hasht'egodeshııı.

12

¹ Shik'íyú, k'adí Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í hagot'éégo at'éé shíhí bídaagonósjh hasht'í. ² Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohkqaah dadá' k'e'shchín doo yádaakti' dahi daahohkqaahgo ch'a'onálsáá ní'í bídaagonósj. ³ Ái bigha dí bídaagonósjh dázhq hásh't'í, nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit binkááyú ya'ti'yúgo doo Jesus bíl ch'ígodíni at'éé níi da go'í: la'í nnee la' Holy Spirit binkááyú ya'ti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehń nlij, níi. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í íltah at'éé ndi Holy Spirit da'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidí íltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehń da'áhi. ⁶ Íltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'áhi nnee biyééhí dawa biláhyú íltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daantú'gee Holy Spirit binkááyú na'iziidí baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhq dolee'go. ⁸ Áík'ehgo la' Holy Spirit binkááyú ya'ti' góyáni baa daagodet'aa; la'ihí da'ái Spirit-hí binkááyú ya'ti' bee kol ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihí odlá' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihí da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íi godiyihgo áná'ol'í'go baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'go; la'íi spirits hago'at'éhíi yádaagósjgo; la'íi Holy Spirit binkááyú ya'ti' doo bigózi dahí yee yádaakti'go; la'íi ya'ti' doo bigózi dahí níigo aníhíi yaa nanádaagolní'go baa daagodet'aa; ¹¹ Díi dawa Spirit da'áhi bits'á'dí kaa daahi'né', da'ái Spirit-hí dáhat'í'gee nnee daantú'gee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í da'áhi ndi la'ayú henláá, la'íi la'ayú henláá ndi kots'í da'áhi at'éé: Christ áldó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit da'áhi bee daanohwigha da'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníi dagohíi doo Jews daandlij dahí, isnáh daandliiníi dagohíi doo isnáh daandlij dahí; Holy Spirit da'áhihi bits'á'dí' daahiidla'ago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í da'áhi la'ayú henláá, doo da'á zhá da. ¹⁵ Kokeehí, Shíi doo kogan nshlíi dahí bigha doo kots'í itah nshlíi da, níi l'ek'eyúgo, ya' doo kots'í itah níi da gá? ¹⁶ La'íi kojaahí, Shíi doo ko'naa nshlíi dahí bigha doo kots'í itah nshlíi da, níi l'ek'eyúgo, ya' doo kots'í itah níi da gá? ¹⁷ Kots'íhi dawa ko'naa níiyúgo hagot'éégo ch'idits'ag? Kots'íhi dawa ko'naa níiyúgo hagot'éégo ich'ilchíih doo? ¹⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań dabíi há't'íhí k'ehgo kots'í la'ayú henlááhíi daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahí da'á'yúgo, hagot'éégo its'í hileeh áidá'? ²⁰ Áidá' kots'í la'ayú henláá ndi kots'íhi da'áhi. ²¹ Áík'ehgo ko'naahí doo hagot'éégo koganhí, Doo hánesht'íi da, yílníi da; la'íi kotsits'inhí doo hagot'éégo kokeehí, Doo hánesht'íi da, yílníi da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í la'ayú henlááhíi doo nalwod da ngolníihíi ákóne' itah níigo zhá kots'í gólíi. ²³ Nohwits'í la'ayú henlááhíi la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikes ndi, ái la'ihíi bitisgo n't'éégo bíl da'ónltag; nohwits'í la'ayú henlááhíi doo hagot'éégo nel'íi bigonedzaq dahíi dayúwehyú n't'éégo bíl da'ónltag. ²⁴ Áidá' nohwits'í la'ayú henlááhíi daadilkóhyú hit'ígo alzaahí doo bíl da'ónltag da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa da'á' ladaayiznil, doo bíl da'ónltag dahíi dabíi n't'éégo áyílsj. ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í la'ayú henlááhíi doo íl'k'edaadi'níi da dolee; áidá' n't'éégo ádaa'izl' dolee'go Bik'ehgo'ihí'nań da'ázhí' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo da'á' biniigon't'éé l'ek'eyúgo dawa yíl biniidaagon't'éé; dagohíi da'á' daach'idn'í l'ek'eyúgo dawa yaa bíl

daagozhóó doleel. ²⁷ Áík'ehgo nohwí itah Christ bits'í daanołhí, ła'í dała'á daanohtíígee łaąyú henlááhí daanołhí. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dí k'ehgo ínashod daanlińiń bitahyú nyińniń lėk'e, dantsėgee bindaal'a'á daanlińgo, nakigeehí binkááyú yádaakti'go, taagigeehí ilch'ígó'aahgo, iké'geehí godiyhgo áná'ol'íjłgo, ná'ilziihgo, ich'oniigo, nant'án daanlińgo, ła'í Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahí yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanliń née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahí daanliń née? Ya' dawa godiyhgo ánáda'ol'íjł née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilziihgo baa godet'aą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahí yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníhí yaa nanádaagolni'go baa godet'aą née? ³¹ Áída' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'í itisgo at'éehí zhá hádaakt'íj le': áidi' díńko itisgo ágot'ehi nohwil ch'í'nah ágosłéh.

13

¹ Nnee daanlińiń nt'éégo yádaakti'í ła'í Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolńihí biyati' bee yashti'shą' ndi, shi'ijóóniń da'ádihyúgo bésh dilwoshé áhilt'sagí, dagohí bésh be'idot'alé lidiildigo áhilt'sagí k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'í shaa godet'aąshą' ndi, nt'é doo bigózi da n'í dawa bigonsishą' ndi, dawa shi'ígózi'shą' ndi, ła'í shi'odla'í bee dził lášhí godihí'niń lėk'e ndi, shi'ijóóniń da'ádihyúgo shíi doo nt'é nshłi da. ³ Dawa shíyéehí tédaat'iyehí baa hishnińshą' ndi, ła'í shidi'didlidgo baa idinsht'aą lėk'e ndi, shi'ijóóniń da'ádihyúgo shíi doo nt'é bee hisht'íj da. ⁴ Koł ijóóniń nyée lėk'e ndi nzaadhí' bidag ách'ít'éé, ła'í koł goch'oba'; ła' biyéehí doo idáhách'ít'íj da; doo ida'ch'odliń da, doo ich'idilkaąh da, ⁵ Koł ijóóniń doo nch'ogó ách'ít'íj da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dágóshch'í' bágoch'ikchih da, doo dénch'ogó baa nats'ítsikes da; ⁶ Doo nch'ogó ágot'eehí baa koł gozhóó da, áída' da'anii ágot'eehí zhá baa koł gozhóó; ⁷ Dawa bidag ách'ít'éé, dawa ch'odlaą, nt'éehí dawa nch'ohí, dawa bich'í' dahch'idnłdoh. ⁸ Koł ijóóniń doo ádíh da: yunáasyú ágone'í baa nagolni' lėk'e ndi bech'igonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahí bee yách'ilt'í lėk'e ndi bengowáh; bee koł ígóziniń bech'igowáh. ⁹ K'adíi lahzhí' zhá bidaagonlzi, hik'e yunáasyú ágone'í lahzhí' zhá baa nadaagohiilni'. ¹⁰ Áída' Bik'ehgo'ihí'nań ngonłhíhí dawa łałzaagee, doo dayúweh lahzhí' zhá bidaagonlzi da doo, áída' dawa nohwil idaagozi doleel. ¹¹ Chągháshé nshłi'dá' chągháshé k'ehgo yashti' ni', chągháshé k'ehgo doo gonsáą dago natséskees ni': áída' nnee sílji hik'e chągháshé k'ehgo ánsht'ee n'í shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'iné doo nzhoggo biyi' got'íj dahí biyi' daadet'íhí k'a'at'éé, áída' biká' ngonyáago daaliné'íhí k'ehgo nzhoggo got'íj doleel: k'adyúgo lahzhí' zhá bigonsi, áída' biká' ngonyáago dawa bigonsi doleel, dashí shígózihí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odla', hik'e nt'éehí nch'ohóhíhí, ła'í koł ijóóniń bilgo, dí taagihí begoz'aą; ndi koł ijóóniń itisgo at'éé.

14

¹ Ił ijóóniń be'adaanoht'eego biká hádaakt'íj, ła'í Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'í hádaakt'íj, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'í itisgo hádaakt'íj. ² Hadíń Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahí yee yakti'í doo nnee yich'í' yakti' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań zhá yich'í' yakti': nnee doo ła' yígósi dago; áída' doo bigózi dahí biyi'sizińiń yee yaa yakti'.

3 Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí nnee yich'í' yakti', nnee bi'odla' nǎdzilgo áile' doleelgo, la'íí yidag yakti'go, la'íí yil goyilshógo ánádaahidle'go. 4 Hadín yati' doo bigózi dahíí yee yakti'íí dabíí bi'odla' nǎdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo ádaile'. 5 Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go hádaanoht'íí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí itisgo nohwá hásh't'íí: hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí hadín yati' doo bigózi dahíí nt'é niigo anííhíí yaa nanágoni'yúgo zhá n't'ée, inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo áile' doleelhíí bighá. 6 Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go nohwaa niyááyúgo, doo nt'é bigonoksih at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nañ shil ch'í'nah áyílaahíí nohwil ch'í'nah ádaashle'yúgo zhá, dagohíí bigonsihíí nohwil nagoshni'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti'yúgo zhá, dagohíí nohwil ch'ígons'h'aahyúgo zhá. 7 Be'idaadot'álé, áí tsísolta la'íí bésht's'oséta, doo daahinaa da ndi anííhíí dits'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagog'éego nt'é idot'áléhií bídaagoch'ílsj? 8 La'íí silááda bíbeshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshá' nagonkkaadhíí bighá ilch'í'ídidle'? 9 Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagog'éego nt'é daadohniíhíí yádaagoksj doleel? Daazhógo da'ilijzhí' yádaakti'. 10 Ni'goszán biká' yati' iltah at'éego doo á'tch'í'dé da sha' ndi, dawa bigózigo yádaakti'. 11 Áík'ehgo yati' doo bigonsi dayúgo, nnee anííhíí nnee lahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleel, la'íí da'áík'ehgo shich'í' at'ée doleel. 12 Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dázhó hádaah't'íígo, inashood ha'ánátséhií bi'odla' nǎdzilgo ádaile'íí itisgo hádaah't'íí, áík'ehgo bee nada'ohsiid. 13 Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti' l'ek'eyúgo, nt'é niigo anííhíí yaa nanágoni'híí bighá okaqah le'. 14 Yati' doo bigózi dahíí bee oshkaqah l'ek'eyúgo, shiyi'siziinií okaqah ndi nt'é dishniigo ádishniíhíí doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkaqah da. 15 Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziinií bee oshkaqah, la'íí bigonsigo oshkaqah aldó'; shiyi'siziinií bee idish'aal, la'íí bigonsigo aldó' idish'aal. 16 Dagohíí niyi'siziinií zhá bee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénzzyúgo, nnee Christ doo hwahá n't'éego yígolsjíd dahíí onkaqahgo ánniíhíí doo yígolsj dadá', hagog'éego, Da'anii doleelgo at'ée, nii doleel? 17 N't'éego ihénzzyigo onkaqah ndi nidits'agíí doo bich'odaasiíni' da. 18 Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsj: 19 Ágát'ée ndi inashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíí bee yashti'shá' ndi, yati' ashdla' yídaagoksiníí nnee la' bee bil ch'ígons'h'aahíí bighá bee yashti'íí itisgo shil n't'ée. 20 Shik'ííyú, nohwil ídaagozi zhinéego doo chagháshé k'ehgo zhá be'adaanoht'ee da le': áídá' nch'í'íí zhinéego mé'híí k'ehgo be'adaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhinéego nnee báyan daasilijhíí k'ehgo be'adaanoht'ee le'. 21 Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií biyi' gáníigo bek'e'eshchíí, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íí nnee nanid'íí biyati' bee díí nneehíí bich'í' yashti' doo; ágát'ée ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehí. 22 Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí godiyhgo be'ígóziníí at'ée, áí da'odlaanií doo bá alzaa da, áídá' doo da'odlaq dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íí doo da'odlaq dahíí doo bá alzaa da, áídá' da'odlaanií bá alzaa. 23 Áík'ehgo inashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi

dahíi yee yádaakti' lèk'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nlt'éégo yídaagoksíid dahíi, dagohíi doo da'odlaq dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwiñii doleel go'íi. ²⁴ Áídá' dawa Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti' lèk'eyúgo, la' nnee doo odlaq dahíi, dagohíi Christ doo hwahá nlt'éégo yígoksíid dahíi hah'ayááyúgo, binchog'íi bil ch'í'nah áile', la'íi yá'ití'íi yidezts'aañii bigha ídinél'íi doo: ²⁵ Áík'ehgo biiñi biyi' nain'í' n'íi ch'í'nah áyílaago, Bik'ehgo'ihinañ yich'í' hishzhiihgo yokaañ doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihinañ nohwil nlii lá, ñiigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áídá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgee daanohñiígee la' ido'aañ, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti', la' bil ch'í'nah ágólzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é ñiigo aníhíi yaa nanágoni'. Ái dawa ínashood nkdzilgo nazii doleelhií bigha ánádaht'íi le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lèk'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhá begoz'aa, ái bitisgo dah, dálíké'go yádaakti' le'; la'íi nt'é ñiigo aníhíi dala'á yaa nanágoni' le'. ²⁸ Áídá' nt'é ñiigo aníhíi yaa nanágoni'íi doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nlt'éé, ha'ánázeh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihinañ yich'í' yádaakti'go nlt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíi nt'é daañiigo yádaakti'íi yaa natsídaakes le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' bil ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yakti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihinañ nohwinkááyú yakti'íi nohwá bil ch'í'otaa, dálíké'go, daanohwigha bídaagono'aah doleelgo, la'íi daanohwigha nohwil daagoyilshóq doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi ídaa daagodzaago dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áanii zhá, Bik'ehgo'ihinañ bá hadaadeszaahíi, ínashood daanliinii, ha'ánásehgee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázeh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákone' yádaakti' dago bágoz'aa; da'dits'ago bágoz'aa, begoz'aanii áldó' aníhíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aah hádaat'íyúgo yiñ nadaanneehíi gowayú nayídaadilkid le': isdzáné ha'ánázeh yune' yádaakti'yúgo bik'e idaayagosí. ³⁶ Ya' ádishñiihi doo nohwil dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsi née? Dagohíi dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohsi née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihinañ shinkááyú yakti', dagohíi Holy Spirit be'ánsht'ee nzjyúgo, nohwich'í' k'e'eshchihií nohwe Bik'ehn yegos'ánihi at'éehíi yígótsi doleel. ³⁸ La' nnee díi doo yígótsi hát'íi dahíi, dayúwehégo doo yígótsi da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihinañ nohwinkááyú yakti'íi dázhq hádaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yakti'íi dah doo daabildohñii da. ⁴⁰ Ha'ánázeh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í'daagodinołsigo goz'aanii k'ehgo ánádaht'íi le'.

15

¹ K'adíi shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íi nohwil ch'í'nah ánánashdle'; ái nágodoh'aa n'íi, ái bee ndaasozii; ² Da'ái bee hasdánohwid'ñii, baa nohwil nagosisni' n'íi binádaahñiigho daahonoh'tayúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniiigo da'osohdlaq da. ³ Yati' shaa hi'né'íi itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinch'í'hií bigha daztsaa, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií

k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiiltij, taagi hileehíí bijjii naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'naán biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'ijí lèk'e, áídí' binal'a'á nakits'adahíí áldó' daabo'ijí lèk'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'ijí lèk'e; áí dásdozhá dawa díí jji t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'ijí lèk'e; áídí' nadaal'a'á dawa áldó'. ⁸ Da'iké'yú shíí áldó' hiltsaq ni', doo gonshleeh dagee gosilííhíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bil ótag dahíí nshíí, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'naán daayokaqahgo ha'ánáséhíí góyéégo bich'í' nagosh'áá lèk'ehíí bigha. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'naán bilgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: bilgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízíid: áídá' doo shíí ást'íí da, Bik'ehgo'ihí'naán bilgoch'oba'íí shil nliinií át'íí. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdlaq. ¹² Christ daztsaqdí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohnií? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil nadaago-hiilni'íí doo ilíí da silíí, la'íí nohwi'odla'íí áldó' doo nt'é da silíí. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihí'naán doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihí'naán Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'niihíí bigha. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lèk'eyúgo, Christ áldó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo ilíí da; áík'ehgo nohwinchó'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bil dała'á daanliigo da'ilhaazhíí áldó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'godszaán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'anii Christ daztsaqdí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlií. ²¹ Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bil dała'á daanliinií dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áídá' nnee dała'á daantíígee naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nlií; áí bikédí'go Christ daabiyéehíí áldó' naadikáh, dabií nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagolíí n'íí dawa Christ da'ilíí yilchihihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aa n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihí'naán, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaa. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikelt'ááh nni'nilzhí' yebik'eh doleeh at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ilíí yilchihihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'naán dawahá Christ bikelt'áázhí' nyinnil. Áídá', Dawahá bikelt'áázhí' nni'nil, niidá' hadín bikelt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlií dahíí nt'éégo bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'naán dawahá biYe' biyahzhí' áyíílaa n'íí biYe' áldó' dabií biyahzhí' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bigha ádaat'íí? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshá' bigha bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ La'íí nt'éshá' bigha dawa jji da'o'aalgee négodzidíí bidahzhí' nasiidzií? ³¹ Shik'ííyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóhíí bigha gánohwídishnií, Dawa jji da'itsaahíí bee shich'í' goz'aa. ³² Nnee

ni'godszań biká' zhineehíí yádaakti'híi k'ehgo yashti'go gádishnii, Dzilká'yú bégódzidi daagolíníí Ephesusgee bił nadaagonskhaad lèk'eyúgo, nt'é bee hisht'ij, nanezna'íi doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Halaą da'idaą le', da'idlaą le': hiskää dahiitsaahíi bighą. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daanchọ'ihíi bił nach'ikaiyúgo nkt'éégo ách'it'ééhií yilchqoh. ³⁴ Ch'ínadaanohtziid, nkt'éégo ihi'naahíi baa nánohkáh, nchọ'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagołsi da: bik'ee ídaayádaanohtzi doleełhíi bighą ádaanohtziidishnii. ³⁵ Áidá' nnee ła' na'ídaadiłkid, Hagot'éégo nanezna' n'íi naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeł? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edińlaahíi ntsé datsaahíi k'ehgo alne'yúgo zhą hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíi doo ái ga'at'éhi k'edińlaa da, k'edilzií zhą k'edińlaa, t'oh naghái dagohíi łaigo at'éhihíi shj: ³⁸ Hant'é hajéedíi Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íyú áile', áik'ehgo k'edilzií dała'á n'áągo hajééđgo iltah at'éégo ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa leł'ee da: ła' nnee bits'í, ła'íi dawahá nadaakaihíi, ła'íi łóg, ła'íi dló' áldó'. ⁴⁰ Its'í ła' yaaká'yú daagolíi, ła'ihíi ni'godszań biká' daagolíi: yaaká'yuhíi be'ízisgo at'éhi doo ni'godszań biká'yuhíi be'ízisgo at'éhi leł'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'íłsoqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'íłsoqsé dała'á n'áągo łaigo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íi naadikáhíi áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo lehi'né'íi hichqoh, its'í łaigo at'éhi yee naadikáh, doo daahichqohi da. ⁴³ Its'í doo ilíigo lehi'né' n'íi ízisgo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íi binawod gołigo nádidáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'godszań biká'gee kots'ihihíi lehi'né' n'íi yaaká'dí'go kots'ihihíi bee nách'ididáh. Kots'í ni'godszań biká'gee gołíi, ła'íi yaaká'dí'go kots'í gołíi. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchij, Dantsé nnee alzaahíi Adam holzéhi hińaa silij; Adam iké'yuhíi spirit be'ihí'naahíi silij. ⁴⁶ Áidá' its'í yaaká'dí' gólíinií doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godszań biká' gólíinií ntsé begonyáá, áníita its'í yaaká'dí' gólíinií begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'godszań bits'á'dí' nlij, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíi yaaká'dí' nyáá, án nohwe-Bik'ehń nlij. ⁴⁸ Ni'godszań biká' nnee leezh be'ádaaszaahíi, dantsé nnee leezh be'alzaahíi k'ehgo ádaat'ee: ła'íi yaaká'yú daagolíinií, nnee yaaká'dí' nyááhíi k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíi k'a'ádaandlijgo daagosi-idlijhíi k'ehgo yaaká'dí' nnee áldó' k'a'ádaandlij doleeł. ⁵⁰ Shik'íyú, díi nohwil nagoshni', nnee daanliinií bits'í hik'e dił biłgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleełhíi ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi doo biyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isąą, doo bigózi da n'íi nohwil ch'í'nah ashle'; doo daanohtzigha da'uilwosh da doleeł, áidá' łaigo ádaant'eego ánohtzidilne' doleeł, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíi k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánií doleeł, ła'íi nanezna' n'íi its'í doo hichqohíi bee naadikáhgo ádolniil, ła'íi néé łaigo ádaant'eego ánohtzidilne' doleeł. ⁵³ Díi its'í hichqohíi its'í ániidéhi doo hichqoh dahíi ik'eyidleeh doleeł, ła'íi díi its'í datsaahíi its'í ániidéhi doo datsaah dahíi ik'eyidleeh doleeł. ⁵⁴ Áik'ehgo díi its'í hichqohíi doo hichqoh dahíi ik'eyiidlaago, ła'íi díi its'í datsaahíi doo datsaah dahíi ik'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiinií begolne' doleeł, Da'itsaah n'íi baa goneznaago doo nt'é da silij. ⁵⁵ Da'itsaahíi nílini, ninawod bee nohwich'í' n'íi hayú begoz'ąą? Da'itsaahíi nílini, gonłnéé n'íi hayú goz'ąą? ⁵⁶ Nohwinchọ'híi bighą da'itsaahíi nalwod; ła'íi begoz'aaníi biláhyú

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłńi, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíi Corinthgee ha'ánátséhií bich'í' k'e'iilchii, inashood daanlińińi dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíniińi biłgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aq, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Áń góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwiş, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bigha, danée Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonkt'éé nt'ééhií k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwişi nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' lək'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwińiil doleełhíi bighaħi at'éé, ái nohwiniigonkt'ééhií k'ehgo nohwíi aldó' nohwiniigonkt'ééhií bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiş, ła'íi née hadag ánohwi'dilne' lək'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwińiil doleełhíi bighaħi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díńko bígonlziħií bigha, née nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi aldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi k'ehgo nohwíi aldó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişi doleeł. 8 Christ biláhyú nohwik'íiyú daanołńi, Asiayú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonoşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bigha nohwinawod dásdozhá asdiıdgo daahiitsaah laq niidziı. 9 Da'itsaahíi bee nohwa ngot'aq niidziı, áidá' danée doo ida'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'óndlii doleełhíi bigha nohwich'í' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwińil áidí' yits'á' nánohwińiil: ła'íi ágánánohwidle' doleełgo ba'óndlii; 11 Nohwíi aldó' nohwi'okaqahíi bee nohwich'odaahnii, áik'ehgo nnee ląágo nohwa da'oskaqadgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozni'íi nnee ląágo ba'ihédaanzı doleeł. 12 Díi baa nohwiłgozhóq, díńko nohwijíi yune' bígonlzi, ni'godzán biká' nnee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'íiil, doo ni'godzán biká'dí' igoyá'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íiil. 13 Daahohshíihíi ła'íi dá bee nohwił idaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; ái dahot'éhé baa nohwił idaagozi doleełgo hasht'íi; 14 İlk'idá' laħzħi' nohwiıdaagonoşí n'íi k'ehgo, áik'ehgo née nohwaa nohwił gozhóqhií k'ehgo nohwíi aldó' nohwaa nohwił gozhóq doleeł, Jesus nohweBik'ehń nádáhií bi-jiı. 15 Ái da'aniigo bígonsihíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyiłshóq doleełgo; 16 Macedóniayú hishaayú ła'íi t'aqzħi' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniiigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishnii lá née? Ya' ni'godzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' née, ya' shił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, dishnii née? 18 Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nliıhií k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nohwińni da. 19 Silvánus ła'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú

baa nohwil nadaagosilni'íí doo bil nagokigo, Ha'oh, la'íí, Dah, nii da, áídá' án dábik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihina'na'nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', la'íí án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégošj doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' nées hik'e nohwíí bilgo Christ bil da'la'á daandliigo nldzilgo ánohwilsihi at'éé, la'íí da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Án nohwiká' da'izka'hi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo áyíílaa, la'íí nohwijí biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, áí Bik'ehgo'ihina'na' nohwilniigo yengon'áánii begolne'go ch'i'nah hileeh. ²³ Díí da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihina'na' shá yígósiigo biká ádishnii, doo nohwil daagozhóó dago ánohwishle' doo hasht'íí dahíí bighá doo hwahá Corinthyú náshdá da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwil daagozhóó doleelgo nohwil nada'idziid; nohwi'odla'íí ik'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdángo doo nohwil daagozhóógo ádaanohwishle'go da shiini' lasha'aa. ² Doo nohwil daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lá shil gozhóógo áshile', nohwíí zhá gónko doo nohwil daagozhóógo ánohwiishlaa n'íí? ³ Áí bighá áik'ehgo nohwich'i' k'eshilchíí, nohwaa niyáágo nohwíí shil daagoyilshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadohííngo da; díí da'anii nohwá bigonsj, nt'é baa shil gozhóónii nohwíí adó' baa nohwil daagozhóó doleel. ⁴ Nohwich'i' k'e'shilchíídá' doo shil gozhóó da ni', shijí doo nkehen'áá da ni', la'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishnihií bighá da, áídá' dážhó shil daanoahshóogo baa nohwil nagoshni'híí bighá. ⁵ Dahadínta bin'i'nihiyúgo, doo dashízhá shich'i' at'íí da, áídá' daanohwigha nohwich'i' at'íí, ndi doo yóiyángo da, doo ídaagosh'a'go ádishnii hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'ééhíí láágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dábik'eh. ⁷ Áik'ehgo bich'i' ánádaahne'go bincho'híí bighá baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołs, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dážhó itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áik'ehgo nohwil daanzhooní bil ch'i'nah ádaahle'go nádaanohwoshka'ah. ⁹ Nt'é nohwil déniidí bikisk'eh ádaanoht'ee shi bigonsjhií bighá nohwich'i' k'e'shilchíí. ¹⁰ Dahadínta ncho'híí bighá baa nádaagonoh'aahí shíí adó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíí nohwighá asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'i' na'iziidí bídaagonł. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáádá' nohweBik'eh'na' shá ch'íntáá, ¹³ Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bighá shiyi'siziinií biyi' doo ilch'i'gont'éé da ni'; áik'ehgo áidí bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégošj, án dákozhá Christ binkááyú nagonl'néngo ánohwilsi, la'íí nohwinkááyú bígoziigo ádilzi, áí ikágołchihí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhií la'íí doo hasdákáhií dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' Christ yee ikágołchihí k'a'at'éégo ndli. ¹⁶ Hadíí doo hasdákáhií dahíí bich'i'yúgo gołchiní da'itsaah áidolihií k'a'at'éégo ndli; áídá' hadíí hasdákáhií bich'i'yúgo hií gołchiní ihina'na' áidolihií k'a'at'éégo ndli. Hadín láá díí yinel'aa? ¹⁷ Láágo Bik'ehgo'ihina'na' biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áídá' nées doo ágánt'ee da; nées Bik'ehgo'ihina'na' biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihina'na' nohwin'á'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'i' ídaayanáhiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos née nlt'éégo nohwaa nagolni'íi hádaah't'íi née, dagohíi nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'ééhíi háhiit'íi née, la' ágádaat'íi'íi k'ehgo? 2 Nohwíi naltsoos nlt'éégo nohwaa nagolni'íik'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíi'íi biká' bek'e'eshchijj, nnee dawa daayozhígo yídaagotsj. 3 Nohwíi naltsoos Christ yaa nagolni'íi née áhiidlaahíi daanoht'íi'go bigózi, doo ink bek'e'eshchijj da, ndihíi Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biSpirit bek'e'eshchijj, doo tséé nteelíi biká' da, ndihíi nnee daabijíi biká' k'e'eshchijj. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'óndliihíi bigha an'ni: 5 Dant'é biniil'aahíi doo née nohwits'á'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; 6 Án áníidégo nohwá ngon'ááníi baa nagohiilni'go biniil'aago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'ááníi zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é niigo aníihíi yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yati'go: Jews bich'i' begoz'aaníi da'itsaahíi bee nnee bángot'aq, áídá' Holy Spirit-híi nnee ihí'naa yaa daidi'aah. 7 Begoz'aaníi tséé biká' k'e'eshchiinií da'itsaahíi áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binií' bits'á'dindláádíi bigha ch'éh daayinef'íi, bits'á'dindláádíi bech'ígonáh doleel ndi; 8 Ái ndi ágádzago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníi dázhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íi. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aaníi bits'á'dindláád lék'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aaníi itisgo bits'á'dindláadi at'éé. 10 Da'aniigo begoz'aaníi lah bits'á'dindláád n'íi, k'adíi doo bits'á'dindláád da silijj, la'i bitisgo bits'á'dindláádíi bigha. 11 Begoz'aaníi bech'ígonayáá n'íi bits'á'dindláád lék'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíi bitisgo bits'á'dindláád go'íi. 12 Ái ndaahóndliigo dabígózi'go yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, an Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíi édijihíi doo daayiltséh dago biniizhí' nná'iltos: 14 Daabiini' bee doo daago'íi da silijj; áík'ehgo díi jii ndi doo áníídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíi bilgo lángon'áni daayozhígo binatsekeesíi biná'isti' n'íi t'ah da'ágát'éé; ái Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. 15 Díi jii ndi Moses binaltsoos daahojígo binatsekeesíi t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagotsj da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íi k'ihzhí' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nlijjee daanohwigha nohwil ch'í'otaa. 18 Daanohwigha, nohwinií doo bináda'isti' dago, kát'íné biyi'zhí' daadinéel'íi'íi k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíi daanéel'íi, áík'ehgo an bits'á'dindláádíi nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, ái nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

1 Áík'ehgo díi na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'híi bigha nohwaa dain'áago nyee ndi dahnldoh; 2 Nadaant'í'go ncho'go ágot'eehíi doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aníihíi ch'í'nah ánlzi, áík'ehgo nnee da'á daant'ígo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagotsj. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íi hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíi zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: 4 Ni'godzán biká' ágot'eehíi yebik'ehi, ch'iidn nant'an, doo da'odlqa dahíi biini' yileda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi

ye'at'éhi, baa na'goni'íi bits'á'dindláádíi doo bee bich'i' got'íi hileeh dahíi bighá. ⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehú nlíni zhá baa nagohiilni'; áidá' néehíi nohwá na'idziidíi ndlíi, Jesus bighá. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ, Chagotheelyune' idindláád le', nniidíi nohwi-jíi yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dindláádíi bídaagonlzi'íi bighá, áí Jesus Christ binii biká'zhí' hit'íi. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíi k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílinihíi nohwiyi' golíi, ínawod dázhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi bígózi doleehíi bighá. ⁸ Ítah at'éedí' nohwich'i' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánágot'íi shíhíi doo bídaagonlzi' da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnksi ndi doo yó'onohwidi'aah da; nkinohwidest'e' ndi doo nohwizes-híi da; ¹⁰ Jesus bí'ihí'na'íi nohwiká'zhí' hit'íi doleehíi bighá, Jesus adzaahíi k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehn da'itsaahíi bee nohwich'i' goz'áá. ¹¹ Nohwits'í dadotsaakíi ndi Jesus bí'ihí'na' bee ch'í'nah doleehíi bighá t'ah hin'naa ndi Jesus bighá nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'áá. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híi bighá da'itsaahíi bee nohwich'i' goz'áá, áidá' áí bighá nohwiíi íhi'naahíi nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaádhíi bighá bá yashti', niigo k'e'eshchíi; néé áldó' da'ágát'éégo ohiidlaá, áík'ehgo ágádí'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díi bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyílaa n'íi, néé áldó' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áidí' dabíi binadzahgee nnohwidoníi, nohwí bílgo. ¹⁵ Ádaagodaahíi dawa nohwíi nohwighá ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi an'odaazlzi'íi nnee bitahyú dayúweh nokseelgo ba'ihégosiníi áldó' dayúweh nokseel doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégoş doleelgo. ¹⁶ Áí bighá doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajíi bígha nohwiyi'siziiníi ániidégo ánalniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'i' nadaagont'ogíi dázhó nohwaa gozhóóníi doo ngonel'áá dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ílch'i'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiníi doo néel'íi dadá' doo hit'íi dahíi zhá néel'íi: dawahá hit'iiníi bech'igowáh; áidá' doo hit'íi dahíi dahazhí' begoz'áá.

5

¹ Díinko bídaagonlzi, ni'gosdzán biká' nohwits'í bee gowaogolgai k'ehgo biyi' daagondliiníi nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíi, yaaká'yú dahazhí' goz'áni nohwá goz'áá. ² Kogee díi nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'níi, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehíi bídih daandliigo ík'edaahihiidléh hádaahiit'íigo: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaalinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíi bighá hádaahiit'íi. ⁴ Díi nohwits'í gowaogolgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'i' badaagont'ogíi bighá ík'edaan'níi: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niilgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'íihíi bighá, áík'ehgo íhi'naahíi da'itsaahíi yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi áí bighá ílch'i'nohwilaa, la'íi Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ ík'idá' ánniídíi da'anii begolne'go nohwil ch'í'nah hileeh. ⁶ Áí bighá dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíi nohwigowaquí k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehú doo bíl daagondliigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odla'íi zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiníi bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishni, nohwits'í bits'á'dí' dahdiniikáhgo nohweBik'ehú bíl ndaagondleehgo dázhó hádaahiit'íi. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondliiyúgo, dagohíi bits'á'yú

daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihinaan bil daagoyihilzhoo doleehii bigha nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhí' nkáhgo nohwaa yá'iti' dolee; nohwits'í biyi' daagondlijidá' ánadaahiit'íi n'íi dábi'ehgo daanohwich'í' nahi'niil, n't'éehii dagohii ncho'íta. ¹¹ Áik'ehgo nohweBik'ehñ bégódzidí bígonlzhíi bigha nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehii Bik'ehgo'ihinaan yígólsj; nohwíi áldó' nohwijií naz'áadi' nohwídaagonólsj shj. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayánahiilti' da, áidá' nohwee ída'ohii doleehii bigha nohwich'í' k'e'iilchii, áik'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinií zhá yee ídaada'odlii, áidá' kojíi yune' begoz'ánihií doo yee ídaada'odlii dahii bich'í' t'aa'zhí' hanádaahdzii doleehii bigha nohwich'í' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádjiih k'a'ánondlijyúgo Bik'ehgo'ihinaan bá áhiit'íi: nohwiini' golíiyúgo nohwíi nohwigha áhiit'íi. ¹⁴ Dala'á, nnee dawa yá daztsaa; áik'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzhíi bigha Christ bil ijóóníi nanohwiílaa: ¹⁵ Án nnee dawa yá daztsaa, hadín hínaahíi doo dayúweh dabíi ídahi'naa da dolee'go, áidá' hadín bá daztsaadi' naadiidzaahíi yá hínaa dolee'go. ¹⁶ Ái bigha kodí' godezt'i'go nnee doo la' nnee at'éé zhinéégo baa natsihiikees da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsihiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsihiikees da. ¹⁷ Áik'ehgo hadín Christ yil dala'á nasdlij l'ek'eyúgo, nnee ániidégo ánábi'delzaa: dabínt'sédá' ye'at'éé n'íi aal bech'ígoyáá; dawahá ániidégo ánálzaa go'íi. ¹⁸ Díi dawa Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí' begoz'aa, án Jesus Christ biláhyú bik'íi ánadaanohwisdlaa, la'íi nnee hik'e Bik'ehgo'ihinaan bil ilk'íi nádaasdlíihíi baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ¹⁹ Díinko átdishnii, Bik'ehgo'ihinaan Christ biláhyú nnee ni'godzán biká' daagolíinií bik'íi ánýiidlaa, doo bincho'íi bá yil o'tag dago; la'íi nnee bik'íi ánýidle'íi baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ²⁰ Áik'ehgo Christ binal'a'á ndlijgo, Bik'ehgo'ihinaan nohwinkááyú nádaanohwokaah: Bik'ehgo'ihinaan bik'íi nádaahdleeh, nohwiln'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikaah. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihinaan dábi'ehyú at'éehii be'ádaant'ee doleehii bigha Bik'ehgo'ihinaan Christ, doo ncho'go at'éé n'íi, néé nohwincho'íi biká'zhí' áile'go ncho'go at'éégo áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihinaan bil na'idziidíi ndlijgo, bil goch'oba'íi doo da'ilíizhí' nádaadohné' da le', nohwiln'niigo nánohwihiikaah. ² (Bik'ehgo'ihinaan gáníi, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíi niil ch'í'otaa'gee nidesiits'áá, hasdách'igháhíi bijíi nich'osiini' ni', nii: isaq, dá'ad begoz'aa; díi jii hasdách'igháhíi nohwá begoz'aa.) ³ Doo hadín nohwigha nakaadgo da Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziid, bá na'idziidíi doo hadín yik'ígodi'áh da doleehii bigha: ⁴ Áidá' néé Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziidíi dáhot'éhé bee n't'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnázaa ndi, nyeeo na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzhíi bee Bik'ehgo'ihinaan bá na'idziidíi n't'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwil'ígóziinií bee, bágo'ii'aa'íi bee, nohwil'goch'oba'íi bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'íi dago nohwil' ijóóníi bee n't'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aníihíi átn'ni,

Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee hin'naa, nte'e zhin'ee go benagonlkaadii nohwigan dihe'na zhin'ee go dahiitijiki la'ii nohwe'eshgan zhin'ee go dahiitijiki bee Bik'ehgo'ihinaan nte'ee go ba'ndziidgo nohwigozi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnksige dagohii doo daanohwidnksige dagee, nnee nte'ee go nohwaa yadaakti'gee dagohii dencho'go nohwaa yadaakti'gee ndzilgo nasiidziji; nahich'aahii k'ehgo nohwaa natsidaakees ndi da'aniihi be'ant'ee; ⁹ Doo nohwigozi da ndi la'ihii nte'ee go nohwidaagotsi; k'azha dahiitsaah ndi hin'naa laa; nohwini'daadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; ¹⁰ Doo nohwil gozhoo da ndi nohwiji biyi'di dabik'ehn nohwil gozhoo; tent'iyé ndi nnee laago hadaalzilgo aidle; nohwiyeé da'adihgo ndi da'anii dawaha nohwiyeé. ¹¹ Corinthgee daagonhlinii, doo nte' nohwits'a' nan'iji dago nohwich'i' yahiilti', nohwijiidi' dawa bee nohwich'i' bil ch'it'otaa. ¹² Née nohwiji yune' nohwi nohwa goz'aa, aida' nohwi nohwiji yune' doo née nohwa goz'aa da. ¹³ (Shichagháshé bich'i' yashti'hi k'ehgo nohwich'i' yashti',) née nohwiji nohwich'i' ilts'a' at'ee, áik'ehgo bidenago nohwi adó' nohwiji nohwich'i' ilts'a' adaahle'. ¹⁴ Doo da'odlaa dahii hik'e da'odlaahi doo bil hadanohwi'dest'oo da le': dabik'ehyu at'eehi la'ii doo dabik'ehyu at'ee dahii hagot'ee go kil te'ke daanlii? la'ii idindlaadii hik'e chagoheeki hagot'ee go da'ala nlii? ¹⁵ Hagot'ee go Christ la'ii ch'iidn nant'an dalekt'eego natsidaakees? Hagot'ee go odlaahi la'ii doo odlaa dahii da'ala natsidaakees? ¹⁶ Kih biyi' Bik'ehgo'ihinaan daach'okahii la'ii k'e'eshchin hagot'ee go dalekt'ee? Nohwi Bik'ehgo'ihinaan hinahi bikihii k'ehgo daanohlii; Bik'ehgo'ihinaan gani, Shii ai biy'gonshlii, la'ii bitahyu anashdaa; shii Bik'ehgo'ihinaan nshlini daashokaa doleel, ai shichagháshé daanlii doleel. ¹⁷ Ai bigha bitahdi' hakhah, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehni, dant'eheta ncho'ii doo baa nahkai da; áik'ehgo nanohwidshniil, ¹⁸ Shii nohwiTaa nshlii doo, nohwi shiye'ke la'ii shitsi'ke daanohlii doo, nii, nohweBik'ehni, Dak'a'at'ehi.

7

¹ Shil daanohshoni, ai nohwa ngot'aadá, hala nohwits'i la'ii nohwi'siziinii yilchoohii dawa idadihiilkoo'go bits'a'yú nihiikah le', aidi' Bik'ehgo'ihinaan bedaahiildzidgo daadinlzigo ilch'i'da'indle'. ² Nohwiji biyi' nohwa goz'aa go adaahle'; doo hadin bich'i' dencho'go asiidzaa da, doo hadin dencho'go ahiidlaa da, doo hadin bich'i' nahii'aa da. ³ Dii doo nohwik'idish'ahii bigha adishnii da; Nohwiji biyi' daanohlii, da'ala da'iitsaah doleelgo la'ii da'ala daahin'naa doleelgo, il'ida' nohwidishnii ni'. ⁴ Doo shiini' hah dago nohwich'i' yashti', dazho nohwaa da'oshli: nohwigha bidag ansht'ee, née nohwich'i' goyee go nagowaa ndi dazho shil gozhoo. ⁵ Macedoniayu niit'aazhdá' nohwits'i doo hanayol da ni', ilch'idi' nagont'og ni'; nohwinaadyu nagonlkaad ni', la'ii nohwiji biyi' nehildzid ni'. ⁶ Da'agát'ee ndi Bik'ehgo'ihinaan, doo kol daagozhoo dahii kol daagozhoo go anadaakodle'ii, Titus nyaahii bee nohwil gozhoo go ananohwiidlaa; ⁷ Doo an nyaahii zha bee da, aida' an nohwaa bil gozhoo go adaasolaahii bee; shaa ch'ina daasolliigo, chaa nahkaigo, la'ii shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwil nagonni'da' dazho itisgo shil gozhoo ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'i' agoshlaa ni' bigha det'ihézh'i' doo nohwil daagozhoo dago bigosliid, ai bigha doo shil gozhoo da ni': da'agát'ee ndi k'adi doo shil hago'at'ee

da. ⁹ K'adyúgo baa shil gozhóó, doo nohwil daagozhóó da n'íi doo bighá da, áidá' doo nohwil daagozhóó dago nchógo ánádaaht'íi n'íi bits'á'zhí'go ánádaasodzaahíi bighá: doo nohwil daagozhóó da n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shí'chí'íi bee. ¹⁰ Doo koł gozhóó dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi konchó'íi bits'á'zhí' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhóó dago ánákodle' da: áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo doo koł gozhóó dahíi izilhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhóó da n'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi, ídaagonohdzáago ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bíl daagosofáa da hádaaht'íigo ádaanohwizlaa, nchó'íi bik'ee daashó'ch'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bédáaldzidgo daadinó'sigo, shídih daanohíigo, dázho baa daanohwiini'go, lá'íi doo bik'ehyú at'éé dahíi biniidaagodołéngo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'áa dago bigózi. ¹² Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa ndi nnee doo bik'ehyú at'éé dahíi doo án bighá nohwich'í' k'e'shí'chí'í da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bighá, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dázho nohwaa daanohwiini'go bídaagonó'si doleehíi bighá nohwich'í' k'e'shí'chí'í. ¹³ Ái bighá nohwíi nohwil daagozhóóhíi bighá néé áldó' nohwil gozhóógo ánohwi'deszaa: lá'íi ái bitisgo Titus biyi'siziinií nohwaa bíl nágojpođhíi bighá néé áldó' dázho nohwil gozhóógo ánanohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshíigo Titus bíl nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aníigo ádishniíhíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshíigo Titus bíl nagoshni'íi áldó' da'aníigo bigózi. ¹⁵ Lá'íi hagot'éégo da'aníiyú ádaahdzaa, lá'íi hagot'éégo nohwiini' daahángo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálníhíi bighá bijíi biyi'dí' itisgo bíl daanohshóo. ¹⁶ Ái bighá dawa bee nohwaa da'oshíhíi bighá shil gozhóó.

8

¹ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi Macedóniyú ínashood ha'ánátséhíi baa godet'aaníi bídaagonó'sigo háhiit'íi; ² Doo akch'idéyú bich'í' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dázho bíl daagozhóógo, lá'íi dázho tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'áazhí' lá'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'íigo; ⁴ Nádaanohwokaqángo gádaanohwíni, Díi ndaasii'né'íi nádohné'go ínashood lá'ihíi bee bich'ohni. ⁵ Ndaayiné' shí ndzi n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo nohweBik'ehñ yaa ídaadest'áa, áígeehíi néé áldó' nohwaa ídaadest'áa. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', bíln'ni. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nlt'éégo yádaakti'íi, nohwigoyá' golíinií, nyee ndi hohkaahíi, lá'íi nohwil daanjooníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahníigo ndaanohné'íi bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwínso'go nohwich'í' k'e'eshchii da, ndi lá' nyeego nayik'ída'iziidíi baa nohwil nagoshni'go, nohwíi áldó' be'ágádaaht'eeyúgo, ái bee da'anii nohwil da'ijóó shíhíi bigózi. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ dázho bílgoch'oba'íi bídaagonó'si, án dázho hátdzil ndi nohwighá tét'iyé silíi, tét'iyéhíi bílahyú nohwíi hádaaldzil daahleeh doleelgo. ¹⁰ Díi baa natsídesyaa nohwil ch'inish'aa: díinko nohwá nlt'éé, da'á'á legodzaadá' begodeyaa n'íi áał ádaahle', begodeyaadá' dázho hádaaht'íigo ádaaht'íi. ¹¹ K'adíi áał ádaahléh;

baa nohwil daagozhóogo begodigháhí k'ehgo baa nohwil daagozhóogo áldó' aqá ádaahléh: nt'é daanohwiyéé shíhí k'ehgo ndaanohné'.¹² Nnee dabíí háť'íhí bighá nyiné'yúgo, biyéé shíhí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíl dábik'eh; nnee biyéé da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da.¹³ Ła'ihíí biyíl da'atzołé doleelgo, áidá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleelgo doo dishniigo ádishnii da: ¹⁴ Áidá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dálekt'ee doleelgo dishniigo ádishnii, k'adíí nohwiyéé ląágo, ła'ihíí yídih daanliiníí áí bee bich'odaahniih, áidá' dahagee nt'é bidih daanohłijyúgo, biyééhíí bee nohwich'onáda'niih áldó'; áík'ehgo dawahá dálekt'ee: ¹⁵ Díńko bek'e'eshchij, Hadín ląágo lenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadín da'ayáhago lenáyehezlaa ndi doo yídih nlij da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoš, dánohwaa shiini'húí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíłlaahíí bighá. ¹⁷ Titus doo náhohiikaahíí zhá bighá nohwich'í' deyaa da; áidá' dabíí dážhó háť'ijyúgo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ Ła' nohwik'isn Titus bíl nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yalti'go dážhó nł'éeego bígózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhá bighá nohwich'í' del'a' da, áidá' ínashood ha'ánátséh nagoznilií bíl anáhiikaahgo hádaabistij, díí ilch'oniiigo na'idziidíí nohweBik'ehń ba'ihégošhíí bighá nabik'ída'idziid, ła'íí ilch'odaahniigo hádaahť'ijhíí nnee bíl ch'í'nah ádaagodie'go ádaahiit'ij: ²⁰ Díí zhaali ląágo lenádaahidláhií hagot'éego nadaahii'niihíí bighá doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ij da: ²¹ Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhá da, áidá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ij. ²² Nohwik'isn ła'ihíí áldó' bíl nádaadel'a', án doo alch'idndi nabínántaahgo ląágo nł'éeego ánát'ijhgo bígosiilzjid, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dážhó háť'ij, bestso ndaahohniit'igo nohwígonsihíí bighá. ²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'oniihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ant'ee: ła'íí hadín nohwik'isyúhíí yiká na'ídaadikidyúgo, iltah at'ééyú ínashood ha'ánátséh nagoznilií bá nal'a'á daanlij, áí bee Christ ba'ihégoš. ²⁴ Áík'ehgo dabíí bináát ła'íí ínashood ha'ánátséh nagoznilií daabinaát nohwil'ijóóníí bíl ch'í'nah ádaahle', ła'íí nt'é bighá nohwaa óndliihíí da'aniihi at'éé áldó' bíl ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'niihíí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhog: ² Ik'idá' hádaahť'iiníí bígonsi, áí bighá nohwaa da'oshłiigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishnii, Dała'á łegodzaad' Akéyagee daagolíníí ilk'idá' bestso lenádaanít'igo begodeyaa ni', daaldishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dážhó hádaahť'ijhíí bighá ágádaane' hádaat'ij nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íłijzhij' da doleelhíí bighá; da'ádaaldishnii n'íí k'ehgo ilk'idá' bestso ndaahheznil shi: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bíl nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí née (hik'e nohwíí bílgo) bik'ee ídaayádaandzi doleel. ⁵ Áí bighá dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'aq n'íí, ndaahohniit' doleelgo, áík'ehgo nohwijíidí' dážhó hádaahť'ijgo ndaahohniit', doo baa daanohchij'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhago k'e'dileehíí ayáhago inł'áahi at'éé; áidá' hadín ląágo k'e'dileehíí ląágo inł'áahi at'éé. ⁷ Nnee daant'ijgee biini' łayiilaago ntsínkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwil goshch'iigo da, dagohíí

doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bí gozhóógo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíl nzhoo. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dawahá nń'éeéhíí ląágo nohwá áile'go yínel'aa; bídih daanohhíiníí ląágo dávik'ehn nohwá áyítšj doleeł, nń'éeégo na'idziidyú dawa ląágo bich'odaahńiih doleełgo: ⁹ Gáníigo bek'e'eshchij, Dahot'éhé nayinih; tédaat'yíyéhíí yich'onii; nń'éeégo at'ééhíí dahazhí' begoz'aa, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íí, da'án bán nohwainé'go daahsaa, áidí' k'eda'dolááhíí ląágo hadaajeehgo áile', da'án nń'éeégo ádaah't'eehíí ląágo nohwá inł'aa doleełgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihí'nań ánohwidolił, áík'ehgo ląágo ich'odaahńiih doleeł, áí Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníí áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díí zhaali ndaahohńiihíí inashood hant'é yidaadih shíhíí baa daado'ne', áidá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazłijhíí k'ehgo áldó' nńee ląágo áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzj doleeł. ¹³ Zhaali ndaahohńiihíí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil da'ańiigo bikísk'eh ádaanoht'eehíí nohwígózi doleeł, áí bigha lą'íí dabíí hik'e nńee dawa bílgo doo alch'idn bich'odaasoni' dahíí bigha nńee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzj doleeł; ¹⁴ Áí nńeehíí Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dázhó nohwijíí biyi' golłihíí bigha nohwá da'okaałhgo nohwaa daabiini' doleeł. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí doo hagot'éeégo baa nagoch'olni' at'éé dahíí dázhó ba'ihégosi.

10

¹ Shíí Paul, Christ isht'egodnt'éeégo lą'íí dawa yich'j' nzhooogo at'ééhíí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkaał; lą' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwińááłyúgo dázhó histe', áidá' doo nohwińáál dayúgo zhá doo histe' da, daashilńii: ² Áidá' nohwaa nánísdzaago nohwińááłyúgo doo nohwich'j' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkaał, nńee lą' ni'gosdzán biká' zhinéégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíí doo bich'j' siste' da doleełhíí k'ehgo. ³ Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nńee nadaagonłkaadhíí k'ehgo nagonłkaad da: ⁴ (Benagonłkaadíí doo nńee zhinéégo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí biláhyú nadaalwodgo ncho'íí binawodíí bíl goz'aałgee da'ílií yilchii); ⁵ Déncho'ého natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehíí da'ílií hilchii, nńee ídaada'odłłigo Bik'ehgo'ihí'nań bígonsj daańiihíí, daazhógo ádaańiigo bits'á'zhj' ádaabiłsiníí áldó' da'ílií hilchii, lą'íí natsígokeesíí dawa Christ daidits'ag doleełgo áhiidle'; ⁶ Daanohwidohts'ag daasolłidá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondłéhgo ndaagoshiilchij. ⁷ Dant'éhéta biká'dígo hit'iinú zhá daaneł'íí néé? Dahadín Christ bíyééhíí nłłigo ídaanatsekeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ bíyééhíí nłłihíí k'ehgo néé áldó' Christ bíyéé ndłłj. ⁸ Nłdzilgo nadaasozijgo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiłsigo dahíí bigha nohweBik'ehn benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dázhó baa ída'oshłigo díyat'éeégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzłłh da doleeł. ⁹ Naltsoos nohwich'j' k'e'eshchiiníí bee doo tsínahwidishees hasht'íí da. ¹⁰ Díí k'ehgo nko ádaashilch'ńii, Naltsoos yee nant'aago lą'íí nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'ééhíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashilch'ńii. ¹¹ Nńee díí k'ehgo áńilhíí díí yidaagokslłh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'j' k'e'ilchijhíí k'ehgo áhii'ne' doleeł, akú nt'aashgo. ¹² Hadíí nń'éeégo ídeheshjeedgo ídaayádaakti'íí doo itah daandłłjgo háhiit'j' da, dagohíí doo bíl lışhhah áhii'ne' ndi háhiit'j' da: dabíí binatsekeesíí yee ídenáágo ídída'nel'aałhgo, lą'íí ildenáágo lışhhah

ádaane'go doo daagoyáá da. ¹³ Nohwá nagoz'aanii bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleeł, áídá' nagoz'aanii Bik'ehgo'ihinań nohwaidin'áanii zhá biyi' na'idziid doleeł, áí itah daanohłji. ¹⁴ Nohwí daagonohłjiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil' nagohiilni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aanii itah daanohłjiigo, nohwich'į' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aanii doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aanii bitisyúhii, nnee la' binasdziiđi, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odłq' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidii' ndiikséhgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'éyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aanii áldó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, nnee la' binasdziiđi danohwintse alzaa lą shińi doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadí' ída'odłiigo yati'ii' nohweBik'ehń zhá ye'ída'odłi le'. ¹⁸ Nnee nt'éégo ídaanogłni'ii' doo daach'idnksłhi at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehń bił dábik'ehi' zhá.

11

¹ Ayáhago lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'į' yashti'ii' nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'ii': nánohwoshkqał, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'ihóshńi, Bik'ehgo'ihinań nohwineł'įhii' k'ehgo: na'ilihn bi'at'e' nzhoonii' doo hwahá nińehi bika' dała'á doleełhii' k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohleełhii' bighą ilk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'iiish bich'į' nzhch'a'go k'ize'bidestii' n'ii' k'ehgo, Christ da'aniiigo nohwil' nzhog n'ii' yits'á'zhį' ádaanohwile' nolį nsigo shiini' hah. ⁴ Dahadínta Jesus la'ihii' yaa yánánalti'go nohwaa nyááyúgo, dagohii' spirit nohwaa det'aą n'ii' lahgo at'éhi la' nohwaa det'aayúgo, dagohii' yati' baa gozhóni nagodo'aą n'ii' lahgo at'éhi náágodo'aayúgo, nohwil' dádaabik'eh nolį nsį. ⁵ Christ binal'a'á dązhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'į'égee nshłjiigo nateskees da. ⁶ Doo bígonedzaągo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'ii' bígonsį; đii' dawahá bee nohwil' ch'į'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni doo bighą nahi'niil dago baa nohwil' nagosisni'hii' bighą, nohwii' itisgo ádaanohwiksį doleełgo shii' ídaagoch'iyoshba'ii' bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhii' bighą ínashood ha'ánátséhii' nagoznili' la'ihii' zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bíđih nshłji' ndi doo hadiń bee nanikt'og da ni': ndi Macedóniadi' shik'isyú shich'odaanii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwinił't'og da ni', áídá' doo dayúweh nanohwinił't'og hasht'ii' da. ¹⁰ Christ bits'á'di' da'anii' ágót'eehii' shiyi' gol'įhii' bighą gádishni, Akéya golzeehii' biyi'yú đii' ídaanagoshni'ii' doo hadiń yida'dinot'įh at'éé da. ¹¹ Nt'é bighą? Ya' doo shił daanohshogłhii' bighą da gá? Bik'ehgo'ihinań shá yígólį, shił daanohshogłgo. ¹² Áídá' áí nneehii', danéé nada'idziidhii' k'ehgo nada'idziid daaniihii', doo da'anii' dago ádaanii da ch'į'nah ashle'hii' bighą hagót'éégo ánásht'įhii' dayúweh ágánásht'įhii' doleeł. ¹³ Nnee ágádaat'įhii' doo da'aniiigo Bik'ehgo'ihinań bá daades'a'ihii' daanli' da, nnee k'izédaidiniłgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'įgo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bighą nohwil' díyagót'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú gólíni' bits'á'dindláádhii' k'ehgo ánáđil'į. ¹⁵ Đii' doo nt'é bighą koł díyaagót'ee le'at'éé da, ch'iidn bánađa'iziidii' ndi nt'éé zhinéégo nada'iziidii' gol'įgo ádaadilzi; áí nchog'go ánádaat'įhii' bighą dánchog'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwidish'ni, Doo hadiń lógohi sho'ni' da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódáashokts'aą, shii' áldó' det'įh ídeshkqałhgo yashti' le'. ¹⁷ Đii' baa hasdziihii' doo nohweBik'ehnyegos'aągo hasdzii da,

lógohí k'ehgo dázho ídeshkaq̄hgo yashti'. 18 Nnee láágo ni'gosdzán biká' ágot'eehí yee ídaadilk̄q̄hgo yádaakti', shíí áldó' ídeshkaq̄hgo yashti' doleeł. 19 Nohwíí, dázho daagondz̄q̄ daanohsigo, lódaagohíí nohwil daagozhógo hód̄aayehs̄ts'q̄q̄. 20 Hadíí nnee isnáh ádaanohtwinl̄zi ndi, besto nohwits'q̄' nd̄aayihniil̄ ndi, nohwits'q̄' nd̄a'iláh ndi, itis̄yú ídehést̄ij̄ ndi, dagohíí nohwit'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. 21 Néé ágáhiit'ij̄yúgo doo b̄inldzil da ni' dishniigo ídaa yánsdz̄i. Áídá' dahadíí doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilk̄q̄hgo yee yádaakti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti',) shíí áldó' doo siste' dago ídeshkaq̄hgo bee yashti'. 22 Ya' Hebrews daanlij̄ néé? Shíí áldó' áí nshl̄ij̄. Ya' Israel hat'i'i daanlij̄ néé? Shíí áldó' áí nshl̄ij̄. Ya' Abraham bits'q̄'dí' hanádaanoht'ij̄hí daanlij̄ néé? Shíí áldó' áí nshl̄ij̄. 23 Ya' Christ yánada'iziidíí daanlij̄ néé? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ád̄ihíí k'ehgo yashti'); daabinasdz̄iidíí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashidołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánásh'i'dilt'eeh, doo alch'índdi dásdozhá daashizes-hij̄ da ni'. 24 Ashdladn Jews daanlíni dízdin doleełzh̄i' dała'á ád̄ihgo hashída'astsaz ni'. 25 Taadn ts̄ij̄ bee hashída'is-haal ni', ładntséé yee daashołné' ni', taadn tsina'eelíi shil̄ nango' ni', dała'á t'é' dała'á j̄ij̄ da'íliné biká' shil̄ dahna'eel̄ ni'; 26 Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanlij̄yú négodzidíí begoz'q̄q̄, da'in'ij̄híí biḡh̄ négodzid, dashíí hat'i'íí bits'q̄'dí' négodzid, doo Jews daanlij̄ dahíí bits'q̄'dí' négodzid, k̄ij̄ gozn̄il yuné' négodzidíí begoz'q̄q̄, da'igol̄ij̄yú négodzidíí begoz'q̄q̄, túnteel sikaq̄yú négodzidíí begoz'q̄q̄, shik'isyú daanlij̄ ádaagodil'ini bits'q̄'dí' négodzid; 27 Nyeego na'isiidhíí biḡh̄ dázho hiyaago la'íí shil̄na'diin̄ij̄go, dadésh'ij̄go iil̄káhgo, shina' náshdleehego la'íí dibá' náshdleehego, da'ákozhá doo ish̄q̄q̄ dago, la'íí gozk'azíí biyi' diyágé da'ád̄ihgo nashaa ni'. 28 Áí la'ihíí shich'í' ánágot'ij̄d bil̄go dábiká'zh̄i' dawa j̄ij̄ ínashood ha'ánáshéhíí i'aniyú nagozn̄ilíí baa shiini'go nashaa. 29 Nnee la' doo niłdzil da néé? Shíí áldó' ba'ashhah doo niłdzil da. Nnee la' nch̄o'go at'ij̄go ábiile' néé? Áí biḡh̄ shá góch̄ij̄dgo bich'í' niidoo. 30 Ída'oshdl̄ij̄go yashti'yúgo, doo niłdzil dahíí bil̄ ch'í'nah daaleehíí ída'oshdl̄ij̄go baa yashti' doleeł. 31 Jesus Christ nohwe-Bik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ih̄i'nañ, án dahazh̄i' ba'ihégošini, doo łeshchoo dahíí shá yígóts̄i. 32 Damáscusyú nant'ánchaan, ízisgo nant'án Áretas holzéhíi yiké'gee sitíni, bik'ehgo k̄ij̄ gozn̄ilíi Damascus holzéhíi binaadyú asin̄ilíí yinádaadez'ij̄, shíí daashiltsood doleełgo: 33 Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo k̄ij̄ gozn̄ilíí binaadyú ledit'ij̄híí biyi' ch'í'f'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshííleego bits'q̄' hasht'ag.

12

1 Ída'oshdl̄ij̄go yashti'íí dábik'eh, doo bits'q̄'dí' nt'é isht'ij̄d da ndi. NohweBik'ehn shil̄ ch'í'nah ágóts̄iníí, la'íí shil̄ ígózigo áshíílaahíí baa nagoshni' doleeł. 2 Nnee la' Christ biyéehíí bigons̄ij̄, án díj̄ts'adah łegodzaadá' yaaká'yú taago nágot'q̄q̄yú hadag bil̄ ogoyáá; (bits'í beego sh̄i, dagohíí bits'í ád̄ihgo sh̄i, doo bigons̄ij̄ da: Bik'ehgo'ih̄i'nañ yígóts̄i.) 3 Áí nneehíí (bits'í beego sh̄i, dagohíí bits'í ád̄ihgo sh̄i, doo bigons̄ij̄ da; Bik'ehgo'ih̄i'nañ zhá yígóts̄i;) 4 Ni' gozhóq̄yú, paradise golzeeyú, hadag bil̄ ogoyáadá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'ol̄ni' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yałti' goz'q̄q̄ dahi yidezts'q̄q̄. 5 Áí nneehíí ba'oshl̄ij̄go yashti' doleeł: áídá' shíí doo ída'oshdl̄ij̄go yashti' da doleeł, doo b̄inildzil dahíí zhá bee ída'oshdl̄ij̄go baa yashti' doleeł. 6 Ída'oshdl̄ij̄go yashti' niiz̄ij̄ ndi doo

shiini' ádíngo ádishñiih da; da'anii ádishñiihíi bigha: áídá' doo ágádishñiih da, shi'at'e' yo'inú dagohíi shidits'agíi bitisyú nnee doo la' yee shaa nateksaa da doleełhíi bigha. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo alch'ídn shíł ígózigo áshíłaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkaąh dahíi bigha nt'éheta diwozhi shighán'ááhíi k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáshich'í' nagont'og nt'éego, doo itisgo ídeshkaąh da doleełhíi bigha. ⁸ Díi bigha nohweBik'ehń taadn ch'éh ch'oba' áldéñiid ni', Shits'á' begonowáh, dishñiigo. ⁹ Áídá' gáshíłñii, Shíłgoch'oba'íi ná bínel'ąą: doo bíníłdzil dagee shinawodíi ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Ái bigha doo bíníłdzil dahíi bee ída'oshdlíigo shíł gozhóogo yashti' doleeł, Christ binawodíi shiká'zhí' doleełhíi bigha. ¹⁰ Doo bíníłdzil da lék'e ndi, goláníyú ánadaashíłch'ido'ñiił ndi, nt'é hásh't'ínií bínshdih ndi, shiniidaagonksj ndi, shich'í' goyéego nagowaa ndi, Christ bigha díi bee shich'í' nagowaayúgo baa shíł gozhóo: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíi bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádíhíi yalt'híi k'ehgo yashti' ni' nohwíi bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíi nt'éego shá yádaakt' le'at'éhi: doo nt'é inshíi da ndi nadaal'a'á la'ihíi ízigo ádaat'eego baa natsídaahkeesíi ndi doo dábhich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyihgo be'ígózinií, doo ágondziyyú, la'íi ízigo ánágot'íihíi bee ánát'íidíi bee da'anii Bik'ehgo'ihí'nań shides'a'go bídaagonksj. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihíi nt'é bee iké'zhí' daasolii? Shíi doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', ái zhá bee iké'zhí' daasolii. Díi bigha shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díi taadngee ik'ídá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyééhíi bigha asht'íi da, nohwíi zhá nohwich'í' asht'íi: chągháshé báą hik'e bitaa doo yá na'nonúı bik'eh da, ndi bíi bichągháshé yá na'nonúıgo dábhik'eh. ¹⁵ Shíł gozhóogo nohwich'í' shíyééhíi nohwá nnishné', dashíi ndi nohwá na'ídihishñiił: itisgo shíł daanohshoohíi bigha nohwíi da'ich'í'go nohwíł daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aniiigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiltsood ni', daashíłdohñii ląą. ¹⁷ Ya' dahadíi nohwich'í' onádaash'aahíi bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nnáh bíłdishñii ni', nohwik'isn dała'á bíł ol'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíi ánsht'eehíi k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíi asht'íi n'íi k'ehgo doo Titus at'íi da lán née? ¹⁹ Díi án'ñiihíi bee ídáyáhiit'igo áhiit'íi daanohsj née? Christ bíyéé ndliigo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee án'ñii: nohwíł daanohshóni, daanólđzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'íi. ²⁰ Hagoshá' ádaanoht'ee le' nsíhíi doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'íi da, nohwíi áldó' doo ndaashohíihíi k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íi da shi: lahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'íi, ilch'í' hadaashohkee, itis hishłeeh daanohsj, hída'oltah, ch'ínii daadohñii, ídaadołkaąh, la'íi nohwíł daagokish doleeł nolı nsigo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwich'í' ídaayánsdzigo áshíłsj doleeł nolı nsj, nohwitahyú lani ncho'go na'idaago, nant'í' nakaigo, la'íi ncho'íi doo yich'í' t'ąązhí' at'éé dahíi yee nda'íksiihíi doo hwahá yits'á'zhí' ánádaa'ne' dahíi bigha doo shíłgozhóo da doleeł nolı nsigo shiini' hah.

13

¹ Díi nohwich'í' nanáshdaahíi bíłgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ąayúgo naki dagohíi taagi bináat' ánágot'íidíi da'ádaaniihíi bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyááda', nnee nda'íksiih n'íi, la'ihíi áldó', gádaabíłdénii, Nohwaa

nánsdzaa lək'eyúgo doo t'aazhí' siitij dago nohwiniidaagonk't'éégo ánohwishle'; k'adií doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabildish'nii: ³ Christ shinkááyú yałt'igo bee bídaagonoksihíí hádaah't'ijhíí bighą ágádishnii, Christ nanohwik'í'iziidgee ndzil, nohwiyi' binawod golj'í. ⁴ Án doo ndzil dago tsj'ilna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé ádó' bíł dała'a daandlijgo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bíł daahii'ńaa doleel. ⁵ Ídaadini'íí, nohwi'odlą' daahohtą' shj; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golj'igo doo bídaagonoksi da néé? Nanohwidintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golj'í da bídaagonoksihíí. ⁶ Néé nanohwidintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonoksihíí ndi at'éé. ⁷ Doo nda'oksih da doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hoshkaąh; néé doo nkt'éégo nohwígózihíí bighą ádishnii da, áídá' nohwíí nkt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo, néé nanohwidintaahíí bah nandéh ngolnii ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'j' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolj'í lək'eyúgo nohwil daagozhóq: ła'íí dązhó nkt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'ijgo ohiikaąh. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inñihgo bee nohwich'j' yashti' da doleelhíí bighą: nohwi'odlą' dayúweh nohwá binikseelgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwiksí dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee ąął nohwich'j' k'e'shilchíí. Christ biláhyú ndzilgo daanołseel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'a le', ła'íí nkegohen'ąągo daagonohlj' le'; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, il'ijóóníí ła'íí ilch'j'gont'ééhíí bits'ą'dí'hi, nohwil nlij le'. ¹² Daagodinołsigo daalohts'qs le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhóq, daanohwilnii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bil'ijóóníí, ła'íí Holy Spirit bíł dała'a ánohwiksíhíí bee nohwich'j' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshlǵi, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, ńń Jesus daztsaąđí' naadiidzaago áyíílaahi); ² Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíł nashkaihí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánátséh nagozníłi bich'í' k'eda'íilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bíłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' íłch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le', ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'ó'híí bighá Jesus n'ídeltǵi, díí nch'ogo nagowaahíí yits'á' nohwiníł doleełgo: ⁵ Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dážh'ó ba'ihégoşı le'. Doleełgo at'éé. ⁶ Nohwiká ńńniidgo Christ bíłgoch'oba'íí biyi' onohwiníł n'íí dagoshch'í' bits'á'zhí' ádaasohndzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni łahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíł díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'áą da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nł't'éégo baa na'goni'íí łahgo ádaile'go hádaat'íí. ⁸ Áídá' nées dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosíłni'íí łahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, ńń góyéégo bąngodot'aal. ⁹ Da'ádaade'ńniid n'íí k'ehgo gánádish'ńiíh, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'ąą n'íí łahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, ńń góyéégo bąngodot'aal. ¹⁰ Ágádishńiigo ya' nnee bíł daansh'óq hileeh née, née Bik'ehgo'ihí'nań zhá bíł nsh'óq hishłeeh née? Ya' nnee bíł daagoyíłsh'ógo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíł daagoyíłsh'ógo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. ¹¹ Áídá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshńi'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonołs'ííhgo hasht'íí. ¹² Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíł ch'et'áą da, áídá' Jesus Christ shíł ch'í'nah áyíílaahihi bee bigosíłs'íid. ¹³ Jews daanlíni bi'okąąhíí bikísk'eh ńnsht'ee n'íí ba'ikodaanohsı, Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhíí ha'ánátséhíí nyeego biniidaagonł't'éégo shinagha nakai ni', da'íłií hishchiigo ch'éh at'íid: ¹⁴ Jews daanlíni bi'okąąh bikísk'eh ńnsht'eedá' dashíí bíł hat'í'ihíí bíł dáledaahonsdzaahi bitisgo gonsáą ni', bits'á'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ńnsht'eego dážh'ó hasht'íí ni'. ¹⁵ Áídá' doo hwahá goshłee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíłt'íí, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ńńniidá', ¹⁶ BiYe' shíł ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíni dahíí bitahyú baa nagoshńi' doleełhíí bighá shiká ńńniid; áídí' doo hadín dagoshch'í' baa bíł nagoshńi' da ni': ¹⁷ La'íí Jerúsalemyú dashíłnłtségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'í' oyáá da; áídá' Arabiayú oyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. ¹⁸ Áídí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíł sheiskąą. ¹⁹ Jesus binadaal'a'á la'ihíí dała'á zhá hish'íí ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsı, doo lé'ishchoo dagi díí bee nohwich'í' k'e'eshchiihíí. ²¹ Ái bikédí'go ni' Sýria la'íí Cilicia daagolzeeyú níyáá; ²² Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayokąąhíí doo hwahá daashíłtséh dadá': ²³ Díí zhá shaa ch'íniigo daidezts'ąą, Áń nohwinidaagodeláa n'íí, odlá' da'íłií yłłchíigo ch'éh at'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih łąą, ch'íni. ²⁴ Áik'ehgo shíí shighá Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı l'ek'e.

2

1 Áídí' díí'ts'áadah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íi Titus bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleekíi shił ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíi bitahyú yati' baa gozhóni baa yánássthiíi ákú baa nadaagosisni', nnee nł'éeego daach'idnksiniú zhá dasahndi baa bił nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íliizhi' na'isiidhi at'ée, dánko da'íliizhi' na'síziiid doleelhi at'ée. 3 Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabilniiid da, Greek nlii ndi: 4 Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'iiniú hah ádaabidines'iid, ái Jews bich'i' begoz'aanú bee isnáh daandlii n'íi Christ bits'á' nohwinilhií yídaagosiihgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: 5 Ái doo hódayéelts'aa da ni', dé't'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihií dayúweh nohwitahyú begoldoh doleelhií bigha. 6 Nnee daach'idnksinií, (ágádaat'eesha' ndi doo shił hago'at'ée da: Bik'ehgo'ihina' nnee dawa dálekt'eego yaa natsekees:) ái nnee nł'éeego baa ch'iniihií díi baa yashti'íi doo hak'i la' baa dahnágóst'áá golzeego shił nagolni' da: 7 Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aahíi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi bich'i' yati' baa gozhóni baa yánásstihgo shaa det'aago yídaagosiiid; 8 (Bik'ehgo'ihina', Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíi, da'án shíi aldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi bich'i' yánásstihgo;) 9 Áik'ehgo James, Céphas, la'íi John, nłdzilgo bi'okaaah yee ínashood yit'ááh naziiniú k'ehgo baa nats'igokeesíi, Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'íi shaa det'aahíi yídaagosiiidá', bił dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi hł lák'edaadelniigo gádaanohwiinii, Nohwii doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, née circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekaí. 10 Díi zhá gánádaanohwiłdo'niid, Tédaat'iyehíi bínádaahniih; ái shijíi dawa bee biká hasht'íi ni'. 11 Áídí' Peter Antiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bigha dábiniiizhi' áldéniid ni'. 12 James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yil da'iyaa: áidá' ái nneehíi hikaidá' t'aazhi' áinzigo its'á'ideltii, circumcise zhi'néego daanliiniú yénáldzidhií bigha. 13 Áídí' Jews daanliini la'ihíi Peter adzaahíi bigha bíi aldó' t'aazhi' ádaasdzaa lək'e, Barnabas ndi itah ágát'ée silii. 14 Ái nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihií doo bikisk'eh ádaat'ee dahíi bígosíisiiidá' dawa bináái Peter gáldéniid, Ni, Jew níi ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehíi k'ehgo ánt'éyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daanlii dahíi dabini'aayú Jews ádaat'eehíi k'ehgo ádaanoht'eego nł'ée, daabilnii ląá? 15 Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' née, Jews daandliigo daagosiidliiniú, doo ái k'ehgo ádaant'ee da. 16 Díi bídaagonzi, doo Jews bich'i' begoz'aanú bikisk'eh ánách'ot'iihíi bigha Bik'ehgo'ihina' binadzahgee dávik'ehyú ách'it'ée da, áidá' Jesus Christ ch'odlaahíi zhá bigha: áik'ehgo danée ndi Jesus Christ daahosiidlaad, Christ daahohiidlaahíi bigha Bik'ehgo'ihina' dávik'ehyú ádaat'ehi daanohwiinii doleelgo, doo begoz'aanú bikisk'eh ánádaahiit'iihíi bigha da: nnee doo la' begoz'aanú yikisk'eh ánát'iihíi bigha Bik'ehgo'ihina' binadzahgee dávik'ehyú át'ée da. 17 Áidá' Christ biláhyú nł'éeego ádaat'ee daanohwi'idi'nii hádaahiit'iidá', née Bik'ehgo'ihina' yegos'aanú doo bikisk'eh ádaant'ee dago nohwigoziiidyúgo, ya' ái bigha Christ ncho'íi bich'i' nohwelnáá née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. 18 Dant'éhéta

yó'odii'áago baa yashti' n'íi nht'éégo baa yánáshtih lèk'eyúgo, shíi nnee iksiihi nshhíigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aanii doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíi bighá begoz'aanii bich'í' dasitsáá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bich'í' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ihna'áhi biká' Christ bíl dasitsáá, ndi hinshnaa; áídá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' golíigo án bee hinshnaa: k'adíi shits'í bee nashaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hoshdlaágo bee nashaa, án bíl nshoogo bí'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsáa. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee Christ nohwainktíinií doo da'íli hosh'níi da: Jews bich'í' begoz'aanii bee nnee dávik'ehyú ádaat'ee daasilíiyúgo, Christ daztsáahíishá' doo ílíi da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohíni, doo daagonohsáa dahíi, hadín láá k'izénohwideznilgo da'aniigo ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolij? Nohwíi nohwinadzahgee Jesus Christ tsí'ihna'áhi bíheskał n'íi, ya' yati' bee doo nohwił ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díi zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaanoht'eehíi bighá Holy Spirit nohwaa daadest'áa née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaáhií bighá née? ³ Nt'é bighá áík'ehgo doo daagonohsáa da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolij, n'íi k'adíi dánohwíi ánádaaht'ííhíi bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'íli'zhí' láágo goyéégo nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwaa daizné'íi, la'íi nohwitahyú godiyíhgo ánat'ííhíi, ya' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaanoht'eehíi bighá ánat'ííi née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaáhií bighá ánat'ííi née? ⁶ Da'anii nohwi'odla'híi bighá. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaáq, áík'ehgo bí'odla'híi bighá dávik'ehyú át'éégo bá hótág lèk'e. ⁷ Ái bighá díi bídaagonoksí le', nnee bí'odla' daagolíinií ái da'anii Abraham bichágháshé daanlij. ⁸ Doo Jews daanlij dahíi Christ daayodlaáhií bighá bincho'íi yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaabidoníhíi dabíntsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'shchiinií ch'í'nah alzaa, ái dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'iti' gáníigo, Nnee íktaħ át'éégo hadaazt'í'íi dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleel, nii. ⁹ Áík'ehgo nnee Christ daayodlaáhií hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaáhií, bílgo biyaa daagozhóni át'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'í' begoz'aanii bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bíl ch'ídaagosdini ádaat'ee: gáníigo bek'e'shchij, Nnee daantíigeeg begoz'aanii naltsoos besi'aanii doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi, la'íi doo ye'ánát'ííi dahíi bíl ch'ígodini át'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aanii yikísk'eh át'éehíi zhá bighá dávik'ehyú át'éehíi nht'éégo bígózi, bek'e'shchiinií gáníihíi bighá, Hadín dávik'ehyú át'éehíi odla' zhá yee hínaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aanii, da'ohdlaáayúgo zhá hasdahkáh, doo nohwiłnii da, áídá' gánohwiłnii, Begoz'aanii áníihíi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhí' daahohnaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aanii bee bíl ch'ígodini bits'á'zhí' Christ bidíhíi yee nadaanohwihesnii, dabíi nohwá bíl ch'ígodíihíi silij, gáníigo bek'e'shchíhíi bighá, Hadín tsí'ihna'áhi biká'dí' nahitíihíi bíl ch'ígodini át'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yá hadzii n'íi Jesus Christ bíláhyú doo Jews daanlij dahíi áldó' daabiyéé doleelhíi bighá adzaa; la'íi néé Jews daandliinií, doo Jews daanlij dahíi bílgo nohwi'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'áa n'íi, daanoht'íy'éé doleel. ¹⁵ Shik'íiyú,

nnee ánádaat'ííí baa nohwíl nagoshñi'go nohwíl ch'í'nah ashlé'; nnee la' bíyééhíí la' yaa yidin'áágo naltsoos bee niktsoozíí doo hadín yiká' nnánótíí at'éé da, dagohíí yínágo do'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakíhíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaakíhíhíí láágo doo nii da, áídá' da'á'á zhá ba'det'áá, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko áldishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aaníí Christ bíláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nǎdzilgo áyúlaa, áídí' díí'i gonenadinhíí biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí yángon'áá lék'e; ndi áí yángon'áaníí Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'áá n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii n'íí doo da'ííí yó'chíí at'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí yángon'áaníí bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'ígháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'ígháh, áí Christ bee hasdách'ígháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííí dahíí áí yee yídaago'sííh doleehíí bighá, Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí da'á'á zháhíí ba'det'aaníí hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Abraham hat'í'íí dé't'íhézhi' yit'ááh nakai doleelgo yángon'áá; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'áá, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo da'á'á yigizhgee sizíí da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahíndi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí' hadaakíshchiiníí ba'det'áá n'íí yókáal néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lék'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dá'í'í'ehyú ádaant'ee doleel ni'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nch'ogo ágot'eehíí ha'ábisñil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodla'ahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'í'adaabidoníígo ba'det'áá n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidla'ago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáá hileeh dadá', begoz'aaníí nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odlá'íí nohwá ch'í'ótáá silíjzhí'. ²⁴ Begoz'aaníí lah nohwíl ch'ígó'aahíí nlií ni', Christ bich'í' nnohwíniíí doleelgo, án daahohiidla'ahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwíniíí doleelgo. ²⁵ K'adíí odlá' nohwá ch'í'ótáá silíjgo ílch'ígó'aahíí doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidla'ahíí bighá daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohíí. ²⁷ Nohwíí baptize ánohwí'deszaahíí bee Christ bíl da'á'á daasolíjyúgo, diyagé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlií dagohíí Greek nlií doo daadohñii da, isnáh nlií dagohíí doo isnáh nlií da, nnee nlií dagohíí isdzán nlií doo daadohñii da; daanohwigha Christ Jesus bíl da'á'á daanohíí. ²⁹ Christ bíyéé daanohííyúgo, Abraham bits'á'dí' ha'ínolt'aaníí daanohíí, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íí nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díínko áldishñii, chagháshé la' bitaa bíyééhíí bíyéé doleel ndi t'ah doo nnyééhdá' isnáh nliíhíí k'ehgo at'éé, bitaa bíyééhíí dawa yebik'eh doleel ndi; ² Áídá' bílch'ígó'aahíí la'íí bíyéé doleelíí yebik'ehíí bínadéz'íí, hagee bitaa yee bángon'áázhí'. ³ Da'ágát'éégo néé chagháshé k'ehgo daandlíídá', díí ni'godsán biká' ágot'eehíí zhínéégo dantsé ílch'ígót'aahíí

isnáh ádaanohtwĩsĩ ni': ⁴ Áídá' dábik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yides'a' lək'e, án isdzán bishchĩí, Jews bich'ĩ' begoz'aaní bit'ááhzhĩ' gozłĩ, ⁵ Nnee áí begoz'aaní isnáh ádaabĩsini' bidihĩ bee nanáyihĩniigo ch'ínáyini' doleelgo gozłĩ, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandłĩ doleelgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanohtłĩhĩ bighą, biYe' biSpirit nohwĩí yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Áí bighą doo dayúweh isnáh ńłĩ da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé ńłĩ; bizhaazhé ńłĩyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehĩ Christ biláhyú ńíyéé doleel. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonoksih dadá', bich'ĩ' da'ch'okąąhĩ daazhógo ádaat'ehi daahokąąhgo bi'isna' daanohtłĩ ni'. ⁹ Áídá' k'adí Bik'ehgo'ihí'nań bídaagosoksiđá', án nohwídaagosłĩđá' áldishni, hant'é bighą dá ni'godzán biká' ágot'eehĩ zhińéego dantsé ilch'ígót'aahĩ t'ąązhĩ' bich'ĩ' ánadaahne'? Áí doo ńłdzil da, ła'í da'ílinéhi ádaat'ee, áí bi'isna' daanohtłĩgo hánádaah'ĩ níe? ¹⁰ Łahgee godilzigo yołkaahĩ, łahgee dahnáyitihĩ, łahgee goldohĩ, łahgee lenágodáhĩ daadinoksi ląą. ¹¹ Da'íłĩzhĩ' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo ląągo natseskees. ¹² Shik'íyú, ánsht'eehĩ k'ehgo ádaanoht'ee doleelgo nádaanohtwoshkąąh; shihĩ da'ádaanoht'eehĩ k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'ĩ' nchų'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'ĩ' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'ąągo nohwaa niyáágo bídaagonoksi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aaní bee nanohw'ídintaah ndi, doo da'ílinégo ádaasho'ńĩ da, doo shits'ą'zhĩ' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hĩ k'ehgo ńdaashidołtłĩ, Christ Jesus ńdaadołtłĩhĩ k'ehgo ńdaashidołtłĩ. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhóq n'íi ya' doo bínádaahniih da néé? Dząą nohwaa nagoshni', bígonedząąyúgo dánohwĩ nohwinaá hadaasohniłgo shaa daasohnił doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'ĩ' yashti'hĩ bighą ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishni daanoht'ee níe? ¹⁷ Áí nneehĩ, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadi'ini, nł'éego nohwich'ĩ' yadaati' ndi, doo da'anii nohwá nł'ée da; áí bee shits'ą' nohkąhgo ánohwile'go, bíi zhińéego ádaanoht'ee daahleehĩ bighą ádaanohtwihni. ¹⁸ Áídá' da'anii nł'éego ágot'eehĩ bighą nnee nł'éego nohwich'ĩ' yadaati'hĩ nzhų, dábik'ehn, doo dashĩ nohwil nashkaigee zhą da. ¹⁹ Shichagháshé daanohtni, isdzán ilchĩigo bił nádi'nniihĩ k'ehgo nohwá shiniinagonł'ée, Christ bi'at'e'í beádaanoht'ee daasolĩzhĩ', ²⁰ Nohwĩ nohwaa shil nagokihĩ bighą dák'ad hadó' akú nohwil daansłĩ le' nsĩ, áík'ehgo iltah at'éego bee nohwich'ĩ' hadaaszdi' doleel ni'. ²¹ Shil nadaagołni', nohwĩ, Jews bich'ĩ' begoz'aaní be'ádaanoht'ee hádaah'iini, begoz'aaní áńihĩ doo bídaagonoksi da gá? ²² Díík'ehgo nko bek'e'eshchĩ, Abraham biye'ke naki lək'e, dała'á isdzán isnáh ńlinihĩ bizhaazhé, ła'hĩ isdzán doo isnáh ńlini dahĩ bizhaazhé biłgo. ²³ Isdzán isnáh ńlinihĩ bizhaazhéhĩ chagháshé dandaagohileehĩ k'ehgo gozłĩ, áídá' doo isnáh ńlini dahĩ bizhaazhéhĩ Bik'ehgo'ihí'nań da'áníhĩ k'ehgo begolnéhgo gozłĩ. ²⁴ Díi da'anii ánágot'ĩhĩ bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: díi isdzáné nakihĩ Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee lángot'ąą lək'ehĩ nakiyú ágot'ehi yá nazĩ; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehĩ nyilchihĩ, án dził Sinai golzeegee ngot'aaní yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizĩ, án dakú ni' biká' Jerúsalemhĩ yaa nagolni', án bichagháshé biłgo isnáh daanlinihĩ. ²⁶ Áídá' Jerúsalem yaaká'yuhĩ doo isnáh ńłĩ da, áí néé daanohtwimaa ńłĩ. ²⁷ Gánĩgo bek'e'eshchĩ, Nił gozhóq le', doo ilchĩ dahĩ ńlini, nichagháshé da'ádinihĩ; nił gozhóqgo nnlwosh, doo

nił nádi'diníih dahíi: isdzán bika' da'adini n'íi isdzán bika' golíni n'íi bitisgo bichagháshé láá. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'aa n'íi k'ehgo Isaac gozłij, néé akdó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandłij. ²⁹ Áidá'go ágót'eehíi k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíi k'ehgo bi'dizhchiiníi, Holy Spirit binawodíi bee bi'dizhchiiníi yiniigodnłsj, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é níi gá? Gáníigo bek'e'eshchij, Isdzán isnáh nłni bizhaazhé biłgo ch'ínenyóóđ; isnáh nłni yishchínihíi bitaa bíyééhíi doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nłni dahíi bizhaazhéhi zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áik'ehgo shik'íyú, néé isdzán isnáh nłni doo bichagháshé daandłij da, isdzán doo isnáh nłni dahíi bichagháshé daandłij.

5

¹ Christ ch'ínánohwińilhíi bighá nđdzilgo nasozij, Jews bich'í' begoz'aanú doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'aazhí' bee ik'ínádaadohgisgo da. ² Shíi Paul gánohwíłdishńii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lėk'eyúgo, nohwíi Christ doo nohwíł daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtijgee circumcise ádaanohwi'deszaahíi gádaanohwíłdishńii, Jews bich'í' begoz'aanú dázhó dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'aa, doo łazhij' zhá da. ⁴ Nohwíi dahadínta begoz'aanú bikísk'eh ánsht'eehíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábi'ehyú ánsht'ee daanohsiníi, Christ nohwich'í'yúgo doo nt'é dago ádaanołsj; Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi doo hádaaht'ij dago bits'á'zhij' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odłq' bee dábi'ehyú ádaant'ee doleelíi nohwá łaalnéhíi ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bił dała'á ch'ilijyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíi doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áidá' ko'odłq'íi ko'ijóónii bee ch'í'nah hileehíi zhá ilij. ⁷ Ihách'ideskaihíi k'ehgo nłt'éégo hohkeel ni'; hadín láá nohwíł godishkish lán, da'anii ágót'eehíi doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíi? ⁸ Hant'é k'ihzhij' ádaanohwizlaahíi Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniidíi doo bits'á'di'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhágo ik'áan nást'ódíi dahot'éhé daabíndiłsohíi k'ehgo doo nzhqo dahíi da'ayáhágo bitah dench'aadgo dawa daayilchqoh. ¹⁰ NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshíi, łahgo ilch'ígót'aahíi dá baa natseskeesíi k'ehgo nohwíł akdó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleel: hadín nohwíł daagodikishíi, án baa yádotih. ¹¹ Shik'íyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishńiiigo nashaa lėk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsj le'at'éé da. Ágádishńiiigo nashaa lėk'eyúgohíi, tsij'lna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áik'ehgo Jews daanliiníi doo dayúweh shich'í' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíł daagodikishíi nohwits'á'zhij' nó'núł dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bił ch'í'ótąahíi bich'í' nohwíłdokeed ni'; áidá' doo ái bighá nchq'go ánadaahiit'ijłgo nohwá bił ch'í'ótąą daanohsj da, ndi hł daanohjóógo hł ch'odaahńii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanú dawa díinko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdí' gólíiníi nił nzhqo le', dáni idił njoqohíi k'ehgo. ¹⁵ Áidá' dat'ógo ilch'í' daadołghashyúgo, ilch'í' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzaa, dánko aął daałołghał ako. ¹⁶ Díi gánohwíłdishńii, Holy Spirit bee hohkaah le', áik'ehgo nohwits'í nchq'go hádaat'iiníi doo beda'ol'ij da. ¹⁷ Ko'at'e' nchq'íi Holy Spirit yich'í' nagonłkaad, lá'íi Holy Spirit ko'at'e' nchq'íi yich'í' nagonłkaad: díi doo ilch'í'

lekt'ee da; áí bighá doo dahádaaht'íyyú ánádaaht'íjil da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiylaayúgo, Jews bich'í' begoz'aanii doo bitl'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchó'íí díínko bebígozjijh, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nchó'go natsits'ikeesíí, nchó'íí doo bich'í' t'áazhí' ách'ít'éé dahíí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okqáahíí, ígonlgaashíí, ik'ech'inniíhíí, la'ch'ídit'áhíí, dawahá ídáhách'it'iiníí, ha'ishkeehíí, ilch'í' nagoch'inlkaadíí, ilts'á'zhí' ádaach'it'eehíí, la'íí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí'go ilch'ídaago'aahíí, ²¹ La' bíyééhíí ídáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, kol nágodeyisíí, nchó'íí baa goch'iníhíí, la'íí díí ba'ashhah aldó' nchó'go ánádaat'íjilíí: da'ádá' baa nohwil nadaagosisni' n'íí baa nohwil nanádaagoshni', díí ye'ánádaat'íjilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanii doo bíyéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'á' ch'il yiká' nánt'íhíí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, kol ijóóníí, kol gozhóóníí, kol nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'í' ch'ízhóóníí, ko'at'e' nlt'ééhíí, kegonldjídíí, ²³ Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aanii bits'á'dí' doo bándaaagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiníí bí'at'e' nchó'ihíí bíl daanzhóogo yiká hádaat'íí n'íí tsj'ílna'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéltjí da le', doo nchó'íí bich'í' daakil'aa da le', doo la' bíyééhíí ídáhádaahiit'íjigo nchó'go laa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziiiníí, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakti'go t'áazhí' nlt'éégo nkenánohokteeh; ni aldó' dánko áik'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee hl ch'odaahni le', áí bee Christ yegos'aanii beda'ok'íjii doleel. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nzíyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee da'á daant'íjgee ye'ánát'íjilíí hago'at'ééhíí ídine'íí le', áik'ehgo dabíí bí'at'e' nzhóoyúgo, áí yaa bíl gozhóq doleel, doo la'i nnee ye'ánát'íjilíí bighá da. ⁵ Nnee dabíí biyil dahyoweehíí k'ehgo nnee daant'íjgee bí'at'e' doo nzhóq dayúgo dabíí nabilt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa bíl ch'ígót'aahíí, bíyééhíí nlt'éehíí dawa lahzhí' hadín bíl ch'ígó'aahíí yaa yihiniil le'. ⁷ Doo ích'í' nadaach'aa da le'; Bik'ehgo'ihí'nañ doo hagog'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. ⁸ Hadín bí'at'e' nchó'íí yee k'edileeyúgo ídil ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí yinlt'áni at'éé. ⁹ Nzhóogo ánádaahiit'íjilíí doo bik'e hijkáh da le': dayúweh ágádaahiit'íjyyúgo nlt'éégo da'inlt'áq. ¹⁰ Áik'ehgo nohwá ch'ígót'áadá' halaq nnee dawa bich'í' nlt'éégo ánádaahiit'íjil le', ndi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ daayodlāqo bichagháshé daanliiníí itisgo ádaanzj le'. ¹¹ Díí nchaago k'e'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshilchíni daah'íj. ¹² Nnee dabíí zhá nlt'éégo daabine'íjigo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiñii; Christ bits'ílna'áhi yaa yádaakti'yúgo dánko biniidaagonlt'éé doleehíí bighá ádaanohwiñii. ¹³ Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aanii doo dawa yikisk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwiñiiigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíigo yádaakt'íí bighá circumcise ádaanohwi'dolniigo hádaat'íj. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehñ tsj'ílna'áhi yiká' daztsáahíí zhá bee ída'oshdlíigo yashti'go

Bik'ehgo'ihinań áshíłsı le', áı bee ni'godzán biká' ágot'eehıı daztsaqahıı k'ehgo shich'ı' at'éé, ła'ıı shıı áldó' ni'godzán biká' ágot'eehıı dasiitsaqahıı k'ehgo bich'ı' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bıł dała'á daanohlııyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohıı doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ılıı da, ndi áníidégo ánádaanohwi'deszaahıı zhá ılıı. ¹⁶ Dıı ádishnıihıı yıkısk'eh daahıkáhıı Bik'ehgo'ihinań bits'á'dı' ilch'ı'gont'éehıı ła'ıı bıłgoch'oba'ıı bee yich'ı' goz'ąą le', áı da'anıı Israel hat'ı'ıı daanlııgo Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanlıı. ¹⁷ Kodı' godezt'ı'go dıı bighą doo hadıı nashıkt'óg da le': ık'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shıká'zhı' hit'ıı. ¹⁸ Shik'ııyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bıłgoch'oba'ıı daanohwiı' yune' begoz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíní, áí Christ Jesus daayodlāago bíyéé daanliiní, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'āā le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'āāgee nohwiyi'siziiní bá gózhógo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Án biláhyú ni'godszañ doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihinañ hanánohwezñil, binááí godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'āā da doleelgo: ⁵ Bichāgháshé daandlii doleelgo hanánohwid'ñíígo nohwá ngonlchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íígo yaa bil gozhógo, ⁶ Ízigo bilgoch'oba'íi ba'ihédaandzi doleelgo, áí nohwiká'zhí' áyíílaago, biYe' bil nzhóni biláhyú: ⁷ Án bidikíí bee ncho'íi bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwincho' n'íi bighā nohwaa nágotet'āā, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyííş, daagondzaago la'íi dawahá bídaagonlzigo ánohwíş; ⁹ Bik'ehgo'ihinañ hát'ííni doo bígózi da n'íi nohwil ch'í'nah áyíílaa, da'án bil gozhógo hát'ííhí k'ehgo án ngonlchíí: ¹⁰ Goldohíí biká' ngonyaágo yaaká'yú ágot'eehíí la'íi ni'godszañ biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Án biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleelíí nohwaa det'āā, dabíí hát'íígo dawa la'yí'íhí k'ehgo nohwádíhyú nohwá ngonlchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaadíí, nlt'éégo daahii'naahíí bighā Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhi nnee daayidnş doleelgo. ¹³ Nohwíí áldó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezñili daasidohts'āadá' daahohdlaā n': daahosohdlaadá' Holy Spirit bee nohwángon'āā n'íi bee nohwiká' izkaahí k'ehgo bee nohwígozi, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíí bee nohwá nayiheshii n'íi nohwíyéé silíízhí', nt'é yengon'āā n'íi da'aniigo nohwíyéé doleelgo bídaagonlzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleelgo. ¹⁵ Áí bighā Jesus nohweBik'ehñ daahohdlaāgo, la'íi ínashood dawa nohwil daanzhoqgo ba'ikonizíída', ¹⁶ Da'ákozhā Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkaāhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ yokāāhíí, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhíí, daagonohsaāgo ádaanohwile'go nohwá oshkaāh, la'íi Bik'ehgo'ihinañ dabíí nohwil ch'í'nah ádidle'go bídaagonoş doleelgo áldó' oshkaāh: ¹⁸ Nlt'éégo ágot'eehíí daahohlíí doleelíí bighā nohwiká ánniidíí bídaagonoş doleelgo, la'íi ínashood daanliiní bilgo ízigo ágot'eehíí behaldzili nohwíyéé doleelíí áldó' bídaagonoş doleelgo nohwíí yuñe' nohwil ch'í'nah ágólş doleelíí bighā nohwá oshkaāh, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé daahohiidlaani nohwá siné'go bídaagonoş doleelíí bighā nohwá oshkaāh; ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bee Christ daztsaadí' naadiidzaago áyíílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíí, dak'a'at'ééhíí, la'íi yedaabik'ehíí dawa bitisgo, doo díí goldohíí zhā biyi' da, ndi yuñáasyú goldoh doleelíí áldó' biyi', íltah at'éégo daabizhi' daawójíhíí

dawa bitisgo sitiigo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íí ínashood dawa yá siziiigo bitsits'inhú k'ehgo at'éégo áldó' ábíílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníí, bits'í nliigo belalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layi'íih.

2

¹ Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchó'íí bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehúí zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daancho'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihí'nań doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé áldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' ncho'go hat'íiníí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bílgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliídá' ncho'go ádaant'ee n'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nań nohwiniigodilé'íí nohwich'í' begoz'áá ni', nnee la'íí ádaant'eehúí k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, bílgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhó bíl daanjóó lək'ehíí bighá, ⁵ Nohwinchó'íí bee nane'na' n'dá' Christ bíl dała'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bílgoch'oba'íí bee hasdákai); ⁶ Bíl dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íí Christ bíláhyú yaaká'yú nagoz'áagee bíl naháataágo ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunáasyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus bíláhyú nohwaa ch'oba'go, bílgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áidoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí bee hasdákai, nohwi'odla'íí bíláhyú; doo dánohwíí ádaah'íí da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíí bee da, áik'ehyúgohíí dánkó nnee la' ída'odlíí hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlii, Christ Jesus bíláhyú nlt'éégo ánádaahit'íí doleełgo ánohwilaa, áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonlch'íí lək'e. ¹¹ Áí bighá díí bėnádaahniih, doo Jews daanoahl'íí dago daagosolií, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanohwi'deszaa dahi daanohwi'nii, áí circumcisonhúí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áidá' Christ doo bídaagonoksi da ni', nanidí' daanoahl'íigo doo Israel hat'ííí daanoahl'íí da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yágon'áá n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bíl daanoahl'íí da ni': ¹³ Lahn' nzaadyú daanoahl'íí ni', ndi k'adíí Christ Jesus biyéé daasoliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánádaanohwizdlaa, Christ bidíííí bee. ¹⁴ Áń nohwá ilch'ígont'éehíí nlii, da'án Jews daandliiníí la'íí doo Jews daanoahl'íí dahíí dała'á ádaanohwizlaa, la'íí nohwigizhgee bighá ilt'á'zhí' ádaant'ee n'íí k'ihzhí' áyílaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íiníí k'ihzhí' áyílaahíí k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aaníí biyi' iltah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ilk'edaadin'nii n'íí Christ bits'í bee k'ihzhí' áyílaa; áidí' nnee naki n'íí dała'á ánáyiidlaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áá nágosdlii. ¹⁶ Néé naki hat'ííí daandlii n'íí ts'ílna'áhi bíláhyú dała'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl k'íí nádaasiidlii, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íí ááł bengonyáá: ¹⁷ Nzaadyú daanoahl'íí n'íí, íhánégo daandliihíí bílgo Jesus nkegohen'ááníí yaa nohwił nagoln'igo nyáá. ¹⁸ Áń bighá daanohwigha Holy Spirit dała'áhi bíláhyú nohwiTaa bich'í' ha'áhiikáhgo ha'ágót'igo nohwá alzaa. ¹⁹ Áí bighá k'adíí doo lahdí' nnee daanoahl'íí da, doo nnee lahgo hat'íí daanoahl'íí

da, áidá' n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí bíl dała'á hat'i'i daasolij, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daasolij; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi k̄ih bit'ááh ledn'aahí k'ehgo daanljigo, biká' nohwí'dest'íhí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tséé dantsé si'áni nljigo; ²¹ Án biláhyú dágoz'aa nt'éégo ládaasnilgo al̄ne', nohweBik'ehñ biláhyú godiyihgo k̄ih biyi' da'ch'okáahíi goleeh: ²² Án biláhyú nohwíi ákdó' itah nohwí'dest'í, Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' ngoléhíi bighá ágol̄ne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bighá shíi Paul, Jesus Christ bighá, la'íi nohwíi ákdó' doo Jews daanohtij dahíi nohwighá ha'ásitíi, ² Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwil ch'í'nah ashle'go shaidin'áánii ba'ikodaanohtsi lán shi: ³ Doo bigózi da n'íi shil ch'í'nah áyílaago shil ígoziid; (ilk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshiilchijigo nohwil nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshíige Christ ye'at'éehii doo bigózi da n'íi bigosíisjidi nohwíi bídaagonoksi doleel.) ⁵ Ái doo áníidá' goldohii biyi' ni'goszán biká' n̄nee doo hwahá bíl ch'í'nah ádaal̄ne' da ni', áidá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á la'íi binkááyú yádaakt'íi daadilzihi Holy Spirit bee bíl ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanlij dahíi, Jews daanliinii bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ágot'eehii dała' daabiyéé doleel, dała' Christ bíl dała'á daanljigo bits'í dała'á daanlij doleel, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliinii yángon'áánii Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlij dahíi ákdó' daabiyéé doleelgo bíl ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shaa yiné'íi bee, binawodii shinkááyú na'iziidgo. ⁸ N̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí doo ízigo at'éé dahíi dawa shíi dábi'ch'í'gee siitíi ndi doo Jews daanlij dahíi bitahyú Christ bee nohwiyaa daagozhóónii doo bigonoksih at'éé dahíi baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi shaa det'aa; ⁹ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Christ biláhyú dawa áyílaahíi, ni'goszán alzaadi' yushdí' godezt'igo ngonchíinií doo bigóziigo áyílsi da n'íi, hagog'éégo at'éehii shíi n̄nee dawa bíl ch'í'nah ashle'go shaa det'aa: ¹⁰ Áik'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á níini biláhyú spirits binadaant'a'ú la'íi binawodii yaaká'yú nagoz'aaágee Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá' iltah at'éhi yídaagoksi doleel, ¹¹ Ái dahazhí' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áánii bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ biláhyú: ¹² Án daahohidlaágo doo daasiite'go da, doo nídaahildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'í. ¹³ Áik'ehgo nohwighá goyéégo shich'í' nagoyaaahí bighá doo hayaa ádaanoht'ee da le', ái bee lán da'nohtij. ¹⁴ Díinko bighá Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa bich'í' hishzhíizh, ¹⁵ Án bichagháshé yaaká'yú daagolíinií hik'e ni' biká'yú daagolíinií dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízigo ye'at'éhi ch'í'ida'izkaadhíi bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinií nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshkqah; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwijíi biyi' yune' golíi le'; áik'ehgo i'ijóónii bee nohwi'eghad golíigo ndzilgo sozijgo, ¹⁸ Nohwíi ínashood dawa bilgo Christ bi'ijóónii nanigodí', ts'í'ngodí', ts'ídagodí', ts'íyáago ádaahosahíi bee nohwil bigózi doleelgo; ¹⁹ La'íi Christ bi'ijóónii, be'ígózi yitis nel'aa ndi, bídaagonoksi doleelgo, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi

dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshkqaah. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsídaahiikesíí dawa búi zhá yitis nel'aqgo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzigo daayidnksj doleel, doo nnágot'i'go da. Doleelgo at'éé.

4

¹ Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehñ bigha ha'ásitííníí nánohwoshkqaah, nohwiká ánniidíí bikísk'eh ndzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyołba'go, nohwijíí yuñe' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aal le', hł daanojooqgo ilch'i' hadag ádaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dala'á ádaanolsigo ilch'i'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ida'ohsiid. ⁴ Christ biláhyú dala'á daanołłj, Holy Spirit aldó' dala'á, da'áík'ehgo aldó' daanołwigha ihi'naa doo ngonel'aq dahíí ndaahohíí doleelgo nohwiká ánniid; ⁵ NohweBik'ehñ dala'á, nohwi'odla' dala'á, nohwibaptism dala'á, ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á, daanołwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nlíni, dawa yıl nlíni, daanołwigha nohwiyi' golíni. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí iltah at'éhi dala'á daantjgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áholaaqgo. ⁸ Áík'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaadá' isnáh daanłj n'íí llaqgo yádih onádzago, nnee yaaká'di'go yaa daagodez'aq lék'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shj. ¹⁰ Bil nkegonyááhíí da'án yaaká'yuhíí nzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, qal laile' doleelhíí bigha.) ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa daizné'íí iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanłjgo yaa daagodez'aq; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; la'íí la' ínashood yinádaadéz'jgo bil ch'idaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleelgo, la'íí ínashood dawa Christ bits'í nliiníí ndzilgo ádaile'go baa daagodez'aq: ¹³ Áík'ehgo daanołwigha nohwi'odla' bee dala'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nt'éégo bídaagonłj, nnee báyan hileehíí k'ehgo néé Christ bits'í daandłjgo án bee báyan daahiidleehgo Christ ye'at'ééhíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chagháshé daanłjhií k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'a' nohwıl ánagoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'idaago'aahíí yee nohwiká daadihésbł, k'ize'daanołwidłteeh hádaat'iiníí, áí doo idaayılts'aq da le'; ¹⁵ Áidá' hł daanjooqgo da'anii ágot'eehíí bee yadaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dala'á daandleełgo án biláhyú daandzéel le': ¹⁶ Nohwits'í llaqgo ilghadaadit'aqhií la'íí its'id bee daalotq'íí gólj, dawa nt'éégo nadaakidziidyúgo nt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'ihíí daandłjgo dabíí bee daalontq', la'íí hł daanjooníí bee néé Christ bits'ihíí daandliiníí nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehñ biláhyú hasdziihgo gánohwıldishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanłj dahíí da'ílinégo natsídaakeesgo hikaahí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíí yee doo daago'j da, doo bil idaagozi dahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'a'dí' ihi'naahíí yits'a'zhi' ádaat'ee, bijíí biyi' chagolheel benagoz'aqhií bigha: ¹⁹ Bijíí nt'iz siljgo ncho'íí doo yich'i' t'aqzhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aq, ncho'go ánadaat'jhií zhá bil daant'ee daasilj. ²⁰ Áidá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ

bits'á'dí' bídaagoŋ'aa da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanoŋsi lək'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwíl ch'ídaagoz'aa lək'eyúgo; ²² Doo ánidá' nch'ó'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo nch'ó'íí zhá hát'íígo da'ííí hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíí, nohwiyi'siziinií bílgo ánidégo nohwá ánaolne'; ²⁴ Ánidégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo dávik'ehyú át'éégo lá'íí da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áík'ehgo léda'olchoohíí yó'odaagodoh'aah, daŋa'á nohtijee nohwit'ahdí' daagolíinií da'anii ágot'eehíí yee líl nadaagoŋi': nnee bits'í daŋa'á ndi laayú henlááhíí k'ehgo nées íltah at'éégo ádaant'ee ndi daŋa'á hahiit'í'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénch'ó'ego ágot'eehíí yeh nohoŋt'é' hela': hadaashohkeehíí bíl ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'an doo bá goz'aaŋo ádaagonoŋsi da le'. ²⁸ Hadín in'íihíí doo dayúweh in'íih da le': áídá' dabíí bigan yee nt'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliinií lá' yaa yiné' doleehíí bigah. ²⁹ Yati' nch'ó'íí doo lá' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áídá' yati' nt'éhi zhá, hadag ádaakole' doleelgo, hadíí daidits'agíí bee biyaa gozh'ó' doleehíí bigah. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biHoly Spirit doo bíl gozh'ó' dago doo ádaanoŋsi da le', án bee nohwiká'iskaŋ, ch'inánohwi'niííí bijíízhí'. ³¹ Nohwíl daagoshch'íihíí, nohwínágoch'íihíí, hadaashohkeehíí, hagoŋdohíí, nch'ó'go yádaakt'íí, lá'íí da'oh'ni'go natsídaahkeesíí dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', laatédaakt'ii le', Bik'ehgo'ihí'nañ Christ bigah nohwinch'ó'híí bigah nohwaa nágodez'aaŋíí k'ehgo nohwíí áddó' laa nádaagodenoht'aah le'.

5

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bíl daanzhónihíí daanoŋhíigo Bik'ehgo'ihí'nañ beda'ol'íí; ² Christ bíl daanj'ó'ohíí k'ehgo líl daanoŋj'ó'ogo hohkaah, án líkagolchimíí Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaaŋgo baa hi'né'híí k'ehgo zesdijgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ya'ádet'aa. ³ Áídá' nant'í' na'idaahíí, nch'ó'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'inií, daŋa'á ndi doo bída'oltah da, ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaago doo ágádaat'íí bik'eh da; ⁴ Ílkóhgo yati'íí, yati' da'íílnéhíí, dawahák'e ách'iníihíí doo ádaadohnií bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ahíyí'e daabíldohniigo nt'éé. ⁵ Díí bídaagonoŋsi, hadín nant'í' naghaahíí, nch'ó'go at'ééhíí, dawahá dayúwehégo idáhát'íinií, áí da'íílné daayokaaŋhíí, án Christ bilakt'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'íílnéhíí izanoŋt'é' hela': áí bigah dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biniigodilé'íí yiká'zhí' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanoŋhíí da le'. ⁸ Łah chagoŋheel zhinéé daanoŋhíí ni': k'adyúgo nohweBik'ehñ binkááyú idindláád zhiñéé daasolij: áík'ehgo got'íni biyi' hikahíí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nt'éégo ágot'eehíí, dávik'ehyú ágot'eehíí, lá'íí da'aniiigo ágot'eehíí biyi' begoz'aaŋo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehñ hant'é bíl goyílsh'ó' doleehíí bídaagonoŋsih. ¹¹ Doo chagoŋheel zhiñéégo da'íílnégo ánádaat'íihíí k'ehgo ánádaakt'íí da, áídá' ágánágot'íihíí nnee bíl ch'í'nah ádaanoŋsigo bigózi le'. ¹² Nagont'í'yú ánádaat'íihíí bích'íltahyúgo ndi bik'ee ídaayágoŋsi. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindláádíí bee bigózi: dawahá hit'inií idindláádíí bee hit'íí. ¹⁴ Áík'ehgo gáníigo dahgoz'aa, lhoshíí, ch'inándzíd, dasínt'sađdí' nádndáh, Christ níká'zhí' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíí baa daagonohsaŋ, nnee doo daagoyá'á dahíí

doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Dii yolkaakí biyi' doo nzhqo dahíi zhá begoz'aaquí bigha goldohíi ílíggo ádaanołsı. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaa le', nohweBik'ehń nohwá hát'ínií bídaagonołsıh. ¹⁸ Wine nohwıl nádaagodołhis hela', ái déncho'go kodilteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ılgo ndzilgo bee nasozıi le'; ¹⁹ Siníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşınıí, la'íi ínashood biyinií bee ilch'ı' da'doh'aał le', nohwıl daagozhóqo nohwııı biyi'dı' nohwe-Bik'ehń bich'ı' da'doh'aał le'; ²⁰ Dábik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'ı' dawahá ba'ihédaanołsı le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinolołsıgo daalıdohts'ag le'. ²² Isdzané daanołhiinií, daanołwiqa' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agıi k'ehgo. ²³ Nnee bi'aa yá sizııgo bi'aaquí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizııgo bitsits'ini at'ééhi k'ehgo: ínashood daanliinií dawa Christ bits'ı nlııgo ái hasdá'iınıi at'éé. ²⁴ Áık'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agıi k'ehgo isdzané daanliinií áldó' dawahá bee bıka' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anıi ínashood daanliinií ląa ndihíi Christ biláhyú dała'á at'éé, Christ ái bıł nzhqoogo ya'ıdet'aaquí k'ehgo nnee daanołhiinií, daanołwi'aa nohwıl daanzhoq le'; ²⁶ Tú bee taats'idıgısıi k'ehgo ái ínashood dała'á at'ééhi Christ biyati' yee taayıgısgo ídáhaididle'hiı bigha ya'ıdet'aa, ²⁷ Doo hayú dinojizho da, doo hayú baa dahts'idilhiıgo da, dant'éheta déncho'éhiı da'adıh; áídá' dilziho, dánł't'éé nt'éégo, bits'á'dindlıáad silııgo ídaayi'né' doleehıi bigha ya'ıdet'aa. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bıł daanzhoq le', dabıi bits'ıhiı k'ehgo. Hadıiı bi'aa bıł nzhoonıi dabıi idıl njónı at'éé. ²⁹ Nnee doo la' dabıi bits'ı bıł ncho' da; áídá' nt'éégo áyılsgo bıł nzhqoogo yınádéz'ıi, nohweBik'ehń ínashood dawa dabıi bee dała'á nlııgo bits'ı k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyılı, ³⁰ Néé dała'á daantııgee Christ la' bits'ı daandlııhiı bigha, bits'ı hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Ái bigha nnee bitaa hik'e báa bıłgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yıhiıgháh doleeł, áık'ehgo naki dilt'ee n'ıi dała'á nádleeł doleeł. ³² Dii dázhq doo bıgózini at'éé da: Christ hik'e ínashood ląa ndihıi Christ biláhyú dała'á at'éhi áldıshıı. ³³ Áídá' dała'á daanohtııgee gádaanołwiłdıshıı, Nohwi'aa nohwıl daanzhoq le', dabıi idıl njqohıi k'ehgo; la'ıi isdzané bıka' daayıdnıı le'.

6

¹ Chagháshé daanołhıni, nohwitaa nohwimaa bıłgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bıł dała'á daanołhııhiı bigha: ágádaanoht'eego nt'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıi dawa bitahyú dantsé nt'éheta nohwá ádishıiı nohwılndııdıi díııko dahgoz'aa, Nitaa nimaa bıłgo dıııı le'; ³ Áık'ehgo niyaa gozhóq doleeł, ni'gosdzán bıka' nzaadyú hinnaá doleeł. ⁴ Nnee daanołhiinií, nohwıchagháshé doo bıł daadohtehgo bıdaagoyolchıı da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwıchagháshé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'ı' yádaaktı'go bıł ch'ıdaagonoh'aahgo bihołnaa. ⁵ Nada'ohsiıdıi, ni'gosdzán bıka' bánada'ohsiıdıi da'anııyú ádaanoht'ee, daadohtııdá' nohwiini' dahąhgo, nohwııı da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiıdıi k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiıdıi bııadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo nnee bıł daagonołshóqhiı zhá bigha da; áídá' Christ bánada'ohsiıdıi daanołhııgo nohwıııdı' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ııyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éheta ádaal'ıinií Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaal'ııhiı k'ehgo nohwıl daagozhóqo ádaal'ıi, doo nnee bá ádaal'ııhiı k'ehgo da:

8 Díí bídaagonoŋsǫ, nnee nlt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihinań da'áik'ehgo nlt'éégo bich'i' nahiniil, isnáh nliinií dagohíi doo isnáh nlii dahíi. 9 Nohwí nant'an daanohliinií, nohwá na'iziidií da'áik'ehgo bich'i' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíi áldó' nohwiNant'a' yaaká'yú góljǫ bídaagonoŋsǫ; án doo nnee i'panigo yaa natsেকেes da. 10 Iké'yúhíi, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíi bee nldzilgo nasozjǫ. 11 Bésh diyágé Bik'ehgo'ihinań nohwainé'íi dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'an nohwich'i' nach'aagee nldzilgo nasozjǫ doleełhíi bigha. 12 Doo nnee daanliinií bich'i' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íi, binawodíi, díi ni'gosdzán biká' chagotheełhíi binadaant'a'íi, la'íi spirits daanchq'íi yúdahyú gólíni bich'i' nadaagonlkaad. 13 Ái bigha bésh diyágé Bik'ehgo'ihinań nohwainé'íi dawa ádaagohdle', nagont'ogíi bijjǫ nasozjǫ doleełhíi bigha, áik'ehgo aql ádaasokaago t'ah nasozjǫ doleeł. 14 Da'anii ágot'eehíi bee nohwizis ádaagohdle'go nasozjǫ, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi bee bésh nohwitil naztaago ádaagohdle'; 15 Yati' baa gozhóni bee nkegohen'áqahíi nohwikee bee hadaadeszaa le'; 16 Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadih dahdaadohtjǫ, ái bee k'aa' dilth'i ch'iidn nant'an yidil'ohíi daanołtsees doleeł. 17 Áidí' bésh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi bésh be'idilthishé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadohtjǫ, ái Bik'ehgo'ihinań biyati'hi at'éé: 18 Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaah nt'éé, nohwijíidí' dahot'éhé bee da'ohkaahgo Bik'ehgo'ihinań bída'dohkeed, daadeh'íigo ínashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaah; 19 Shíi áldó' shá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihinań yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bigózi da n'íi ch'i'nah ádaashle' doleełgo, 20 Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bigha dahshi'dest'qogo ha'ásitjǫ; doo siste' dago dáyashti' le'at'ééhíi k'ehgo yashti' doleeł shá da'ohkaah. 21 Hago ánasht'ijǫ la'íi hago ánsht'eehíi bídaagonoŋsǫ doleełgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondlijgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleeł. 22 Án nohwich'i' hił'áad, hago ádaant'eehíi bídaagonoŋsǫ doleełhíi bigha, áik'ehgo nohwijíi yil daagoyilshóq doleeł. 23 Ikk'íyú daanliini íkch'i'gont'ééhíi bee bich'i' goz'aqa le', la'íi i'ijóónií odlá' bilgo áldó' bee bich'i' goz'aqa le', ái dawa Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'á'dí'hi at'éé. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníi dawa Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bee bich'i' goz'aqa le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíí Paul ła'íi Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolíníhíí bich'í' k'e'iilchíi, ínashood yínáadaadéz'iiníi ła'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsiníi áldó' bich'í' k'e'iilchíi; ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³ Dahagee nohwináshńiihgee nohwiğhą Bik'ehgo'ihí'nań hoshkąąhń ba'ihénsi, ⁴ Dábik'ehn daanohwiğha nohwá oshkąąh shíł gozhógo nohwá oshkąąh, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' díi jiižhí' bee shich'odaahńiigo ngohenyááhíi ba'ihénsi; ⁶ Díi nlt'éégo bígonsi, nohwíi' biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhíi bijjii ąął łaile' doleel; ⁷ Shijíidí' shíł daanohshoqhíi biğhą daanohwiğha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítjídá' ła'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá sízjídá' shíi hik'e nohwíi áldó' łałhdí' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go í'ijóóníi bee shíł daanohshoqgo daanohwiğha nohwaa ch'íná nshkíiníi Bik'ehgo'ihí'nań shá yigółsi. ⁹ Díi biğhą nohwá oshkąąh, nohwíł ídaagozigo ła'íi daagonohsąago nohwíł'ijóóníi dážhó ch'ída'izkaadyú nohwá binágohidáh; ¹⁰ Áik'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhą nohwíł dábik'eh doleel; ła'íi nohwíi' bíł da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohnaa doleel, Christ nádáhíi bijjizhí'; ¹¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíi ch'í'nah hileehgo, ła'íi án ba'ihégozi doleelíi biğhą dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo áná'ol'jii' an'odaazliigo ánádaah'tjii'go nohwá oshkąąh. ¹² Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíi yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'ąą doleelíi biğhą shich'í' ágódzaahíi bidaagonołsi hasht'jii; ¹³ Áik'ehgo Christ biğhą ha'ásítjii' siláada ízigo nant'an yánada'iziidíi ła'íi nnee dahot'éhé dádaagoljii' nlt'éégo shídaagoljii'; ¹⁴ Ha'ásítjii' biğhą nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú daanliiníi łaągo bi'odłá' daanłdzil daasiljii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íi doo biini' daaháh dago yee yádaakti'. ¹⁵ Łąągo shídaayésts'ąąhíi biğhą shik'edaanniihgo, dagohíi ílch'í' nadaagonłkaadgo nnee ła' Christ yaa nadaagolni'; ła'ihíi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': ¹⁶ Ílch'í' nadaagonłkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaanii, ha'ásítjii' ndi dayúweh shich'í' nagont'og le' daasho'ńiigo; ¹⁷ Áída' ła'ihíi bíł daanohshoqhíi biğhą Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízjii'go nshí'deltjii' yídaagoljii' biğhą. ¹⁸ Hago'at'éégo áída'? Doo hago'at'éé da, da'ádzayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áik'ehgo shíi shíł gozhóq, ła'íi dayúweh shíł gozhóq doleel. ¹⁹ Nohwi'okąąhíi ła'íi Jesus Christ biSpirit shich'oniihíi bee shiyaa gozhóq doleelgo bígonsi, ²⁰ Doo ídaayánsdzí da doleel, áída' doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ ba'ihégošjii' n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégošjii' doleelíi shijii' dawa bee hasht'jii'go bikádesh'jii, t'ah hinshnaadą' dagohíi dasiitsąą ndi. ²¹ Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsąąyúgo híi'ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi hisht'jiih. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'isiidíi binest'ą' gołjii' k'ehgo dayúweh ídaagowa': áída' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsi da.

23 Díí nakigo goz'aaníí dážhó baa natséskees, dahdisháhgo Christ bíl hishłeehíí dážhó hásh't'íí; áí itisgo shíł nzhq̄q̄: 24 Áídá' dayúweh hinshnaahíí itisgo nohwá nzhq̄q̄. 25 Áík'ehgo díí bígosíts'íí, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwíł daagons'hł'íí doleełgo, nohwí'odłq̄' nłdzilgo ła'íí bee nohwíł daagozhóq̄go dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashnii doleeł; 26 Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bighq̄ Jesus Christ binkááyú shaa nohwíł daagozhóq̄ doleeł. 27 Dáhagot'éégo shich'í' godeyaayúgo, Christ nł'éégo baa na'goni'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanols'í: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'íí, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dátelt'eego natsídaahkeesgo ła'íí. dala'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaníí bá nłdzilgo nasoz'íígo, ła'íí nłdzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikons'í doleeł; 28 Nohwik'edaannihíí doo bédaaldzid da: áí bee díínko yídaagols'í, áí da'ílií daadoleehíí ádaat'ee, nohwihíí hasdánkaihíí ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi. 29 Christ daahohdłaq̄go nohwaa godet'aa, áídá' doo daáí zhá da, bá nohwini-idaagonł'éégo áldó' nohwaa godet'aa; 30 Shíí ła'íí nohwíí dátelt'eego nohwí'odłq̄' bee nadaagonłkaad, ágát'éégo nagonshkaadíí daashoh'íí ni', ła'íí t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanols'í.

2

1 Áík'ehgo Christ bíl dala'á daandł'ííííí bee bidag ádaant'eego, ła'íí hł daanjóq̄híí bee hł goyılshóq̄go, ła'íí Holy Spirit bíl daandł'íígo, łaadaach'oba'go, 2 Nohwinatsekees dala'á ádaanols'í, dátelt'eego hł daanohjóq̄ le', dala'ágo natsídaahkees, nohwiini' dala'á le', áí bee shíł gozhóq̄go ádaashinols'í. 3 Łaanahkaihíí dagohíí itisgo ádesoh'nílií doo nohwitahyú begoz'aa da le'; áídá' daanoht'íígee ídaa daagoch'iyolba'go nnee ła' nohwitigo nł'éégo baa natsídaahkees le'. 4 Dala'á daanoht'íígee doo daanohwizhá ídaa natsídaahkees da, nnee ła'ihíí áldó' baa natsídaahkees le'. 5 Christ Jesus binatsekeesíí be'ádaanoht'ee le': 6 Áń Bik'ehgo'ihí'nań nł'íí ndi Bik'ehgo'ihí'nań yıl dala'á nł'íígo doo yotq̄' da ni': 7 Áídá' áí its'á'zh'í' áyíłdlaago kána'iziidhíí át'éehíí k'ehgo ya'ídet'aaq̄go nnee bits'í yee gozł'íí. 8 Áíd' nnee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh at'éégo da'itsaah yun'e' ch'ínyáá l'ek'e, ts'íłna'áhi biká'. 9 Áí bighq̄ Bik'ehgo'ihí'nań dážhó da'itiséyú binesdaa, ła'íí hizhihíí dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíłlaa: 10 Áík'ehgo yaaká'yú ła'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bit'ááhyú gólíníí áldó', dawa bich'í' daahilzhiish doleeł, Jesus bizhi' hój'íígee; 11 Ła'íí hadíí yádaakti'íí daant'íígee Jesus Christ dawa yeBik'ehń nł'íí daanii doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ba'ihégoš'í doleełhíí bighq̄. 12 Áík'ehgo shíł daanohshóni, doo dáshináál zhágo da, ndi k'adíí doo shináál dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań daadinols'ígo daadoht'íidgo daanohwíí hasdánohwidi'nííhíí łaadaahł'ego nabik'ída'ohsiid le': 13 Bik'ehgo'ihí'nań bíł goyılshóóníí hádaahł'íígo ła'íí be'ádaanoht'eego ánohwikš'ihíí bighq̄ nohwiyi' na'iziid. 14 Doo nt'é bee nadaadoht'íí dago, ła'íí doo łahadaadoht'áh dago baa nahkai le': 15 Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí ła'íí doo ncho'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé doo nt'é bighq̄ nohwíł daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinol'í, nnee daanch'og'go ádaat'eehíí ła'íí dabíí zhá daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'á' dindłáád; 16 Yati'

be'ihinaahíí nnee dawa bich'i' bíl dahdaadohni; áik'ehgo doo ch'éh itah nniyaá dahíí bigha, la'íí doo da'íízhí' na'síziid dahíí bigha shíł gozhóó doleeł, Christ nádahíí bijíí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' na' nt'éheta baa hi'né'híí k'ehgo nohwi'odla' baa hiné'dá' shíí baa idensht'aago shidil aldó' baa hiné'yúgo, baa shíł gozhóó doleeł, la'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shíł gozhóó doleeł. ¹⁸ Da'áihíí bigha nohwíí aldó' nohwil daagozhóó le', sha'ashhahdí' nohwil daagozhóó le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'eh' ba'oshhíigo dák'adégo Timótheus nohwich'i' dish'aa, nohwa'ikodaaniisihíí shíł goyilshóó doleełhíí bigha. ²⁰ Dzaagee án zhá dała' bíl natséskees, án zhá nohwá nlt'éehíí hát'íí. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dint'ogíí zhá yaa natsidaakes, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsidaakes da. ²² Ndihií Timótheus nlt'éégo ánát'íilgo bidaagonolsj, nnee biye'híí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'i' ágot'ee doleełíí bígosítsiidgo, dagoshch'i' nohwich'i' dish'aa doleeł. ²⁴ La'íí shíí aldó' dé't'ihégo nohwich'i' disháhgo nohwe Bik'eh' ba'oshhíí. ²⁵ Epaphroditus, shik'isn, bíl na'isiidi, la'íí Bik'ehgo'ihina' ba siláada bíl nshlíni, nohwich'i' nádish'aago dávik'eh shi nsj, án shich'i' daadiso'pa' n'íí, áik'ehgo hadíí bíđih nshlíniíí shaa yihiniilgo shich'ozni'. ²⁶ Án nohwaa ch'ina silij, la'íí nniihgo ba'ikodaanohsihíí bigha biini' láá. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsaa, áidá' Bik'ehgo'ihina' baa ch'ozbaad; doo dabíí zhá da, shíí aldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shíł gozhóó dahíí da'itiségo doo shíł naagojoo da doleeł ni'. ²⁸ Áik'ehgo dážhó hásh't'íigo nohwich'i' de'pa', nádaahotsaaqee nohwil daagozhóó doleeł, áik'ehgo shíí dá shíł dégots'íid doleeł. ²⁹ Ái bighá nohweBik'eh' biláhyú dážhó nohwil daagozhóógo nádaadokteeh; nnee ágádaat'eehíí daadinolsj; ³⁰ Án Christ yána'iziidhíí bigha dasdozhá daztsaa, bi'ihina' doo yaa bíł goyéé dago, hagog'éégo shich'odaahnii doleeł n'íí aal shá áyíílaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'íiyú, nohweBik'eh' biláhyú nohwil daagozhóó le'. Da'ái baa nohwich'i' k'ena'ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliinií baa daagonohsaa, ncho'go ánádaat'íilíí baa daagonohsaa, hadíí bikágé nailgésíí, la'íí nohwikágé nadaaholgéés daanohwihíihíí aldó' baa daagonohsaa. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíí daandlij, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihina' daahohiikaqah, Christ Jesus zhá baa da'óndlii, danéé nohwi'at'e'íí doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áidá' shíí bighane golíigo ída'oshdlíí. Nnee la' nt'é yee ída'odlíiyúgo, shíí itisgo at'éehíí bigha ída'oshdlíí: ⁵ Gosilíidí' tsebi'skáágo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshlíni, Benjamin hat'íí bits'á'dí', Hebrew nshlijgo shimaa hik'e shitaabíłgo Hebrew daanlij ni'; Bik'ehgo'ihina' yegos'aaníí baa yách'ilti'yúgo bikisk'eh ánsht'eego Pharisee nshjí ni'; ⁶ Jews da'okqaahíí dahot'éhé bee oshkaqahíí baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliinií biníidaagonlt'éégo ádaansj ni'; Bik'ehgo'ihina' yegos'aaníí bik'ehgo dávik'ehyú ánsht'eehíí baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'aq da ni'. ⁷ Ndihií ái dawa bee sist'íid n'íí Christ bigha shich'i' doo nt'é da nasdlíihíí k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'eh' bigonsihíí dážhó íljiíhíí bigha dawahéhíí shich'i' doo nt'é da nasdlíí: án bigha dawahéhíí k'ihzhí' nyiiné'híí bigha bíł ch'ígódéehíí k'ehgo bíł oshtag, bidená Christ hisht'íí doleełhíí bigha, ⁹ La'íí Christ

bił dała'á nshłjgo shígózi doleehíi bigha, doo Jews bich'i' begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eehíi bigha dashíi dábik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdlaqahíi binkáayú zhá dábik'ehyú ánsht'ee, ái dábik'ehyú ách'ít'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odla'íi bee: ¹⁰ Christ bígonsjñh hasht'íi, la'íi binawodíi daztsaadi' naadiidzaahíi bee ch'í'nah alne'íi bígonsh'aah aldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'éé doleelgo, la'íi án datsaahdá' át'éé n'íi k'ehgo ánsht'eego hasht'íi; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaayúgo zhá nanezna' n'íi naadiikáhgee shíi aldó' itah deshleełgo hasht'íi. ¹² Shíi doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqo hishleeł da, ndi ágánsht'ee doleehíi bigha dayúweh baa hishaal, Christ yigha hashiltíiníi laashle' doleelgo. ¹³ Shik'íyú, shíi ái doo hwahá laashle' dago bígonsi: áidá' shiké' ínnáayú ágot'eehíi baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádjhyú ágot'eehíi zhá bich'i' dahnsdohgo, ¹⁴ Ngont'i'gee na'desdzogíi bich'i' hishwoł, ái Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bigha nohwich'i' aníhíi honshbjñh doleehíi bigha. ¹⁵ Áik'ehgo halaqa, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníi shíi ánsht'ee dishñihíi k'ehgo baa natsídaaahiikes le': áidá' dant'éhéta lahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Ágát'éé ndi ilk'idá' bídaagosiilzjídíi nłdzilgo daahónta'go bikísk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'íyú, dała' daanołjgo shedaal'íi, nohwíi bikísk'eh ihí'naahíi nohwá ádaasiidlaa, áiyikísk'ehyú ádaat'eehíi daanel'jgo bídaagonołsi le'. ¹⁸ (Nñee lani Christ bits'i'ina'áhi yik'edaannñhgo nadaakaihíi baa nohwimanágoosh'ñih, k'adíi shináátú náłjídá' nagoshñi': ¹⁹ Ái bendaagoyaaogo da'ílíi daadoleel, bibidíi binant'a' ádaayıłsı, bik'ee ídaayágoł doleel n'íi yee ídaada'odlíi, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áidá' néé nohwini'íi yaaká'yú goz'aqa, áidí' Hasdánohwiniñkíi Jesus Christ nohweBik'ehń nádahíi bikáadaadét'íi: ²¹ Dawa dabíi yebik'ehgo áyıłsıgo binawodíi yee yinel'aahíi k'ehgo, nohwits'ı baagoch'oba' n'íi dabíi bits'ı bits'á'dindjñh k'ehgo lahgo ánáidle' doleel.

4

¹ Áik'ehgo shik'íyú, dážhó shıl daanołshóni, nohwaa ch'ína nshłj, baa shıl gozhóni daanołj, nohwíi ch'ah hobjñhíi k'ehgo hosılbaqahíi shá daanołj, dážhó shıl daanołshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozj. ² Euódias nánoshkqał, Síntiki aldó' nánoshkqał, nohweBik'ehń biláhyú nohwini' leł'ee le', dishñiigo. ³ Dani nił naki disht'éhi, ni aldó' nánoshkqał, díi isdzané bich'odaannñih, ái yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bił nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíi bił nada'isiid n'íi aldó' biłgo, dawa naltsoos be'ihí'naahi biyi' bizhi' dahnagoz'aqa. ⁴ Dábik'ehń nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhó'le': ágánánohwilish'ñii, Nohwil daagozhó'le'. ⁵ Dawa bich'i' daanołshooníi nñee nohwá yídaagołsi le'. NohweBik'ehń athánedí' nádaal. ⁶ Doo nt'é bigha nohwini' ląá da le'; áidá' ihédaanołsigo dawa bigha Bik'ehgo'ihí'nań nádaahokqał, nt'é hádaaht'iiníi bił nadaagołni'go bídaahonkeed. ⁷ Áik'ehgo ilch'i'gont'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań kaa yiné'íi bígoch'ıksiníi bitisigo at'éhi nohwijíi hik'e nohwinatsekeesíi biyi' gołjgo nłt'éégo áyıłsı, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yuhíi, shik'íyú, nt'éhéta da'aníihíi, nt'éhéta dilziníi, nt'éhéta dábik'ehyú át'éehíi, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahíi, nt'éhéta dážhó nzhooníi, nt'éhéta nłt'éégo baa

ch'iniihíí; dázhó nlt'ééyúgo, ba'ihégoşı bik'ehyúgo, dıı baa natsıdaahkees.
⁹ Shits'á'dı' bıdaagosokşııdgo nádoné'ıı dawa, shits'á'dı' da'desots'aa
n'ıı áldó', la'ıı be'ánsht'eehıı daah'ıı n'ıı, dıı k'ehgo ádaanoht'ee le':
áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań ich'ı'gont'éehıı kaa yiné'ıı nohwıl nlıı doleel.
¹⁰ NohweBik'ehń binkááyú dázhó şıl gozhóó, k'adıı áńıta zhá shaa
nohwıl nádaagoyéé; da'anıı shaa nohwıl daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo
bıdaaneł'aa da ni'. ¹¹ Doo nt'é bídıh nshlıı dishıı da; hagot'éégo
hinshıaahıı şıl da'ákoşgo bıgoł'aa. ¹² Débaagoch'oba'ágo hinshıaahıı
bígosıłşııd, dawahá shich'ı' ch'ıda'ızkaadgo hinshıaahıı áldó' bígosıłşııd:
da'ádaaayú la'ıı dawa bee, ná'ch'ıldııhıı la'ıı şıná', dawahá ch'ıda'ızkaadıı
la'ıı dawahá bídıh nshlııhıı baa şıl ch'ıgót'aa. ¹³ Christ shinawod
şá ágóısinıı biláhyú dawa ashléşgo bınensh'aa. ¹⁴ Ágát'éé ndi shich'ı'
nagontı'ogee shich'odaasonı'ıı nlt'ééyú ádaahdzaa. ¹⁵ Áıdá' Phıııppıgee
daagonohııni, yati' baa gozhónı dantsé begodeyaago Macedónıadı'
dahdıyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznııı doo la' shich'ozni' da, nohwıı
zhá shich'odaasonı', ıldenágo ládaadihı'né'ıı zhınéégo. ¹⁶ Thessalonıca
golzeegee sıdáadá' ndi bídıh nshlııhıı bıgha zhaali bee shich'onádaahnııh
ni', doo daláandı zhá da, nakıdn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' háshı'ııhıı bıgha
dishıı da: láágo nohwá ínágodáhgo nohwıch'ı' goldohıı zhá nohwá
háshı'ıı. ¹⁸ Bídıh nshlıı n'ıı shaa hi'né' dázhó bıtısgo láágo: da'áıgee
dáshık'eh, shich'ı' ádaasolaa n'ıı Epaphrodıtus şhaińnil, áı Bik'ehgo'ihı'nań
baa bı'nıılıı kıkágołchıni at'éégo dá bıł bik'eh, bıł gozhóógo náıdnne'hi
at'éé. ¹⁹ Bik'ehgohınshıań nt'é bídıh daanoşkııńıı Christ Jesus dawa
ch'ıda'ızkaadgo hágołdzılıı bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihı'nań da'ái
nohwıTaa ba'ihégoşı le', dahazhı' doo ngonel'aa dayú. Doleelgo at'éé.
²¹ Ínashood daantııgee Christ Jesus biláhyú, Gozhóó, şá daabıłdohıı.
Nohwik'ısyú bıł naháshtaanıı, Gozhóó, daanoşwıhıı. ²² Ínashood
dawa, Gozhóó, daanoşwıhıı, Caesar yıl daagolıńı áı zhá bıtısgo.
²³ NohweBik'ehń Jesus Christ bıłgoch'oba'ıı daanoşwıgha bee nohwıch'ı'
goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee inashood daanliinií la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'ondliihíi bich'í' k'e'uilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'ígont'éehíi bee nohwich'í' goz'aa le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwich'í' ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikaah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaago la'íi inashood dawa nohwil daanzhooogo ba'ikondzihíi bigha, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aanú ndaahohíhíi bigha ágadaanoht'ee; ái ndaahohíhíi yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee íl'ídá' daadesots'aa ni'; ⁶ Ái yati'íi nohwitahyú didezdláadhíi k'ehgo ni'godzán dágoz'aa nt'éego didezdláad; nohwíi daadesots'aaago Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aniigo bídaagonoíshíi bíjidi' godezt'igo nt'éego ádaanohwoliíhíi k'ehgo bíi áldó' nt'éego ádaaboliik: ⁷ Ái yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bíl na'idziidi, bits'á'dí' bídaago'aa, án nohwá Christ yána'iziidi ba'ondliihíi nlii; ⁸ Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóónií áldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Ái bigha ái ba'ikonihidziinií bíjidi' godezt'igo áldó' dá nohwá ohiikaah nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íinií bídaagonoíshíi bigha daagonohsaa, la'íi yaaká'dí'go í'ígóziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikaah; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bíl bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánadaah't'íhíi dawa bee bíl daagonoíshooogo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'á' ch'il yiká' nant'ihíi k'ehgo nt'éego da'noht'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígóziníi noíseeigo áldó' nohwá ohiikaah; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo binawodíi dawa bee daanoldzilgo, ái bee nohwil daagozhooogo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ba'ihédaanoíshigo nohwá háhiit'íigo ohiikaah, án bits'á'dindláadíi biyi' inashood bíyée doleelíi née áldó' nohwiyée doleelgo ladaanohezlaa: ¹³ Án chagotheel binawodíi bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bíl nzhónihí bilakt'áhgee daanliinií yitah nohwinil: ¹⁴ Án bidikíi bee nohwinch'ó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwinch'ó'híi bigha nohwaa nágodet'aahgo: ¹⁵ Án Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'íi dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabíntségo goz'íni: ¹⁶ Án dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'godzán biká'yú ágot'eehíi, hit'íinií la'íi doo hit'íi dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, la'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íi bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabíntsé nlii, dawahá án bee daalotá'. ¹⁸ La'íi inashood dawa bits'ihíi k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'i nlii; dabíi zhá dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. ¹⁹ BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bíl dávik'eh; ²⁰ La'íi tsj'ílna'áhi biká'gee bidil idezjoolíi bee nkegoheń'áání nohwá goz'aaago áyíílaago, ni'godzán biká' ágot'eehíi dawa la'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ách'í' nt'éego ánáyidle'go áldó' bíl dávik'eh. ²¹ Áidí' nohwíi lah nch'ogo ánadaah't'íhíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhí'

ádaanoht'ee ni', la'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohñiih ni', ndi k'adíi bik'íi ánádaanohwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníi bee; áík'ehgo nohwíi hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áago da, doo hagot'éégo nohwíl iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee daanohwidiyołsijł: ²³ Dayúweh da'ohdlaqáhií bee nalwodgo nłdzilgo nasozjijúgo, hasdách'igháhíi yati' baa gozhóni nohwíl nadaagoln'íi ndaahokíhií doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyołsijł; ái yati' baa gozhóni daadesots'aaníi yáa bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íi; ái yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shíi, Paul, hashi'doltjii; ²⁴ K'adíi nohwá shiniigonłt'ééhíi baa shł gozhóq, inashood dawa, Christ bits'íhií k'ehgo nłni, yá biniigodılne'íi t'ah la' éđihíi shíi shits'í biniigonłt'ééhíi bee laashle': ²⁵ Inashood dawa, Christ bits'íhií k'ehgo nłni, bá na'isiidgo hashi'doltjii, ái na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'á shaidin'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dawa baa nagoshni'go; ²⁶ Ái doo bígózi da n'íi doo ánídá' goldohíi la'íi daalnołt'ijłhií bits'á'zhí' nanł'í' ni', ndi k'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi bil ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Ái bich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanłjii dahíi bitahyú doo bígózi da n'íi dážhó lán ilni bígóziqo áile'go ngon'áq, ái Christ nohwiyi' goljii, án nohwiyi' goljiiqo Bik'ehgo'ihí'nañ baa gozhóqyú itah daahleehgo ndaahokíhi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dałá'á daantjige Holy Spirit bee bayán daazłjigo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' bil nkáh doleelhií bigh'á Christ baa nagohilni', nnee dałá'á daantjige baa daahii'niigo, la'íi dawa bee daagondzaqo bil ch'ígont'aahgo: ²⁹ Ái bigh'á dážhó na'isiid, Christ Jesus binasdziidíi nalwodgo shinkááyú na'iziidíi bee dahnshdqh.

2

¹ Dážhó nohwaa shiini'híi bídaagonłsigo hasht'jii, Laodicéa golzeeyú daagolíniií ákđó', la'íi nnee dawa doo hwah'á daashıltséh dahíi ndi baa shiini'; ² Bijii hadag ádaanzigo hł daanjooníi bee daalot'ágo bá hasht'jii, la'íi doo bil nagoki dago bil'ígózinii ch'ída'izkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, lahn' doo bee bígózi da n'íi, ái Christ at'éhi, yidaagoksjihgo bá hasht'jii; ³ Igoyá' la'íi il'ígózi lán ilni án bilatt'ázh'í' begoz'áq. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíi bee nohwich'í' nach'aa da doleelhií bigh'á ádishñii. ⁵ Doo shits'íhií bee nohwíl nshłjii da ndi shispirit bee nohwíl nshłjii, áík'ehgo dawa daagodinołsigo goz'áqahíi k'ehgo ádaałjigo, la'íi Christ nłdzilgo daahohdlaqo bígonsiníi baa shł gozhóq. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehñ nádaagodo'áqadá' daahosołdlaqadhíi k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': ⁷ Án bee nohwiqeghad goljiiqo bee daanołseel le', la'íi nohwíl ch'ígót'áqahíi k'ehgo nohwi'odłá' nalwod holeehgo dážhó ba'ihédaanołsij le'. ⁸ Ídaa daagonohdzaq, dá ni'gosdzán biká'gee kogoyá'ihí, la'íi yati' da'ilinéhi k'izé'idilteehíi yee isnáh ádaanihodléh hela', ái dá nnee bi'at'e' n'íi ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehií zhá bee ilch'ígót'aah n'íi, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohs'áq. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljii. ¹⁰ Án, spirits binadaant'a'íi hik'e binawodíi dawa yánant'aahñ, bil dałá' daanołhłjigo hadaanohwi'deszaa: ¹¹ Án biyi' daanołhłjigo ákđó' nohwíi circumcison doo nnee bigan bee alzaa dahíi bee circumcise ádaanohwi'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanohwi'deszaahíi bee nohwíi nch'ogó

be'ádaanoht'ee n'íí dawa nohwaidnñíli at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinañ, Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíí, binawod bada'ohíhíí bigħa baptism bee Christ bił lenohwido'níli, da'ái bee aldó' bił naadohkai. ¹³ Nohwí nchq'go be'ádaanoht'eego la'íí doo circumcise ádaanoht'ee deszaa dago nanesona' lək'e, ndi nda'holsiihíí dawa yee Bik'ehgo'ihinañ nohwaa nágodin'áágo Christ bił daahinohnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsj'ılna'áhi bíheskałdá' Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bigħa naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihinañ tsj'ılna'áhi yíheskałgo k'ihzhj' áyílaa; ¹⁵ Ái bee spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yitis siljigo ch'í'nah hit'jigo áyílaago yaa nágonessaa. ¹⁶ Ái bigħa da'ákoahayú dahadín hadíí daahsaaníí bee nohwída'iltah hela', dagohíí godiyiníí bijjii dagohíí dahnáyitjiihíí dagohíí Jews daagodnksiníí bijjii, daadinoksigo nohwihnií hela': ¹⁷ Ái yunáasyú ágodonñií bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'aníihíí Christ be'ágodonñií. ¹⁸ Da'ákoahayú hadíí, idaagoch'iyolba'go noligo, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí daahohkaħ le', daanohwihniiyúgo daadohts'ag hela', án daahobjiih le' at'éé n'íí nohwich'j' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhíí shił ch'í'nah ágolzaa niíhíí, dabíí bi'at'e' nchq'híí k'ehgo binatsekeesíí bee doo nt'é bigħa doo siħgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhíí Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníí, doo yota' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í nldzilgo áyíłsi, ái dásjzjii nt'éégo ilghadaadit'aaníí hik'e its'íd bee líadaadestl'qoogo Bik'ehgo'ihinañ noseełgo áyíłsi. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dantsé baa ilch'ígót'aah n'íí bits'á'zhj' Christ biłgo nanesona' lək'eyúgo, nt'é bigħa t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíí nohwe-bik'ehgo daahinohnaahíí k'ehgo díinko begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínłchi'ela'; nlihela'; dahnné'ela'; ²² Ái dawa da'ílíí daaleeh;) ái begoz'aaníí dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'di'go ilch'ígót'aahíí ádaat'ee. ²³ Ái ánádaach'it'jiihíí goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'jigo da'ch'okaħ, idaagoch'iyolba'go noligo, la'íí kots'í binj'ch'idilnłnııgo da'ch'okaħ; ái dážhó doo iljii dadá' dá kots'ihíí zhá bił iljii.

3

¹ Christ bił naadohkai lək'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhineégo dahsdaahíí bits'á'di'go ágot'eehíí zhá hádaaht'jigo bikádaadeh'jii le'. ² Yaaká'di'go ágot'eehíí zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bits'á'zhj' nanesona', Bik'ehgo'ihinañ biyi' nohwi'ina'íí nádes'jii, Christ biłgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníí, ch'í'nah nasdljigo nohwíí aldó' bił nohwits'á'dindláadgo daanohwidoltseeł. ⁵ Ái bigħa ni'gosdzán biká' nchq'go ágot'eehíí hádaaht'iiníí nohwijii biyi' daagolíníí daazołhee; nant'j' nahkaihíí, nchq'zhineégo be'ádaanoht'eehíí, nohwits'í nchq'go hat'íiníí, nchq'go natsídaahkeesíí, la'íí dawahá dayúwehégo idáhadaaht'iiníí, ái da'íliné daayokaħhíí át'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchq'go ágot'eehíí bigħa nnee dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íí bee bich'j' goldohi at'éé: ⁷ Łahn' ái k'ehgo nohwíí aldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohjii n'dá'. ⁸ Áidá' k'adíí díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíí, nohwágochjiihíí, da'oh'ni'íí, nchq'go aayádaakt'íí, yati' dénchq'éhi yee yádaakt'íí, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchq'íí

be'adaanoht'ee n'íí, la'íí nchɔ'go ánádaaht'íí n'íí bílgo yó'odaasohné'dá' doo ílch'í' léda'ɔlchoo da; ¹⁰ Ánídégo be'adaanoht'eehíí ánádaagohdlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonoksih, la'íí bedaanokt'eego ánádaanohtwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehíí nnee Greek nlíni dagohíí Jew nlíni, circumcise ábí'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábí'delzaa dahíí, lahdí' nnee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíí doo isnáh nlii dahíí doo í'ánigo baa natsíts'ikees da, áídá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íí án biyi' dawa dała'á daanlii. ¹² Áík'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohwezniigo báhadaadeszaahíí daanohtlíni la'íí bíl daanohtshóni, ííánádaago'ííhíí k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníí, koł goch'oba'íí, idaagoch'iyolba'íí, kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, la'íí bágoch'oho'aahíí ádaagohdle'; ¹³ Ílch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yil k'íltahyúgo laa nádaagodenoh'taah: Christ nohwinchɔ'híí bighá nohwaa nágodin'aahíí k'ehgo nohwíí áldó' laa nádaagodenoh'taah. ¹⁴ Díí dawa bitisgo í'ijóóníí ádaagohdle', áí dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áídí' Christ bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí nohwíí biyi' yebik'eh le', dała'á nádaasohdliigo áí bich'í' nohwíká ánniid ní'; la'íí ihédaanohtsi le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' goliigo baa kíl nadaagoht'igo bigoyá'íí dawa bee kíl ch'ídaagonoh'taah; la'íí nohwíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'í' ihédaanohtsiigo da'doh'aak, siníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníí, la'íí ínashood biyiníí bee da'doh'aal. ¹⁷ Dá yádaakti' shí ndi, dant'éhéta baa nahkai shí ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehń bizhi' bílahyú ánádaaht'íí le', dabíí bílahyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'í' ihédaanohtsiigo. ¹⁸ Isdzáné daanohtlíni, daanohtwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehń bíl dávik'eh. ¹⁹ Nnee daanohtlíni, daanohtwi'aa nohwił daanzhɔɔ le', doo bich'í' nohwił daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chágháshé daanohtlíni, nohwitaa, nohwimaa bílgo da'ánohwiłniiyú daadohts'ag le': áí nohweBik'ehń bíl goyilshóɔ. ²¹ Nnee daanohtlíni, nohwichágháshé doo bíl daadohtehgo bídaagoyolchíi da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíí, ní'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwiłniiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bídaagonokshóóhíí zhá bighá da; áídá' nohwíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nań daadinohtsihíí bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehń bá ashle' daanohtsiigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohtsiigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíí bighá nohwiyéé doleekíí nohweBik'ehń nohwaidoné' doleelgo bídaagonoksi: Christ nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighá. ²⁵ Áídá' hadín doo bik'ehyú át'éé dahíí binchɔ'íí zhá bich'í' nanáhi'niik: Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo í'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanohtlíni, nohwánada'iziidíí bich'í' dávik'ehyú ánádaaht'íí, la'íí doo í'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíí áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' goliigo bídaagonoksi. ² Dá da'ohkáah nt'éé, ihédaanohtsiigo daadeh'íí; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkáah, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i'go nohwá be'ágodoliilhíí bighá, Christ baa na'gon'i doo bígózí da n'íí, bighá ha'ásitííníí, baa yáhiilti' doleelgo: ⁴ Áí nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'ééhíí k'ehgo baa yashti' doleelgo

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee inashood ha'ánátséhíí bich'í' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'.² Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąh. ³ Nohwi'odla'híí bighą nkt'éégo ánádaaht'ííhí, nohwił ijoghíí bighą nyeeego nada'ohsiidíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaahohííhíí bighą dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa daahohiikaąhgee dábik'ehn bínádaahiilniih;⁴ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanołhóni, Bik'ehgo'ihí'nań hanánohwehesnilgo bídaagonlzi. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod goljigo Holy Spirit nohwinkááyú yati', áidí' da'aníihí bídaagosłsjid; nohwitahyú nahiiikaidá' nohwíí nohwichą hago ánádaahiit'ííł lán shj n'íí bídaagonłsj. ⁶ NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasoljij; doo ałch'ídéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhóogo yati' nádaagodo'ąą:⁷ Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Jesus daayodlaaníí dawa nohwíí nohwi'at'e' daineł'jigo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilji. ⁸ Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yídaagosłsjid, doo da'áígee zhá da, ndi ilts'á'yú áldó' Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaąhíí bígozjij; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'nií bik'eh da. ⁹ Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', ła'íí nohwíí k'e'eshchin bits'á'zhí' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nań hináhi hik'e da'aníihí bá nada'ohsiid; ¹⁰ Ła'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąđí' naadiidzaago áyíłaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwińíli at'éé.

2

¹ Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonłsj:
² Philippi golzeegee ilk'idá' nchog'go nohwich'í' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłsj, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'.
³ Ilch'ígont'aahíí doo lé'ichooíí bits'á'dí'go da, ła'íí doo nchog'go nats'ikeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bikdábik'ehgo nohwá ngon'ąą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhóogo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwíííí nayintaahíí zhá bił goyilzhóohíí bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonłsj, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'jigo bił yaa na'siltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígósj: ⁶ Doo nnee daanołwidnłshíí biká daadéet'jigo da, doo daanołwidnłsjgo da, ła'íí áldó' doo daanołwidnłsjgo da, Christ

binal'a'á daandliihí bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áidá' doo ágádaan'nii da, áik'ehgo doo nadaanohwinkl'og da. ⁷ Áidá' nohwitahyú nahiikaidá' nlt'éégo ádaanohwinzi ni', isdzán bichagháshé nlt'éégo áyílsihí k'ehgo: ⁸ Dázhó nohwíl daanohshóhí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íi daandzihí bighá. ⁹ Shik'íyú, nada'iidziid n'íi, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íi binádaakniih: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinkl'og da doleehí bighá t'é'gee hik'e jii'gee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdlaqahí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinlzigo ádaant'eego, dávik'ehyú ádaant'eego, la'íi doo hadín nt'é nohwik'izhi' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonoksi, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' nohwá yígóksi: ¹¹ Díi áldó' nohwá bídaagonoksi, nnee bichagháshé yich'í' yádaakti'hí k'ehgo, néé áldó' dala'á notjigo nohwíl daagozhóqo ádaanohwidle' ni', la'íi nohwíl ch'ídaagosit'aqá ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ bik'eh sohtjigo daahinohnaa le', daanohwiin'niid, án bilatt'áhgee la'íi bits'á'dindláadíi goz'aqá yune' daanohwokéed. ¹³ Díi áldó' bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwíl nadaagohiilni' n'íi nádaago'aqáda', doo nnee biyati'hí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hí bighá nádaagodo'aqá, áí yati' daahohdlaqahí nohwiyi' nlt'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíi, shik'íyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'anáséhíi bedaanolt'ee daasolij, áí Jews daanliiníi biniidaagodnlsihí k'ehgo nohwíi áldó' nohwitahyú daagolíníi nohwiniidaagodnlsi: ¹⁵ Jews daanliiníi bik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ zesdij, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íi áldó' nadailtseed, la'íi néé nohwiniidaagodnlsi; áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yilgoyilshóq da, la'íi nnee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlij dahíi bich'í' yádaahiilti'go hasdákáh doleehí doo hádaanohwit'ij dahíi bighá dabíi binch'íi l'áqo ádaayoliik; áik'ehgo ánita Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego biniidaagodiléhíi biká'zhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíi doo daahit'ij da ndi nohwijíi bee dala'á daandlij, la'íi k'azhá nádaanohwitséh. ¹⁸ Áik'ehgo ch'éh nohwich'í' nádnkáhgo ádaahiit'ij, shíi Paul, doo akh'idndi nohwich'í' nádishdáh hásh'íi, ndi ch'iidn nant'an t'aazhi' daanohwotá'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáago bináát nlt'éhishá' ndaahóndlii? Nt'éshá' bighá nohwíl daagozhóq doleel? Nt'éshá' bighá dant'é hobijhíi nohwaa hit'áah doo? Nohwíi nohwichá go'íi. ²⁰ Nohwíi nohwichá ídaada'óndlii, la'íi nohwíi nohwichá nohwíl daagozhóq.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidzi hādaahiit'ijhíi bighá dasahndi Athens-gee siikeehíi nohwíl dávik'eh; ² Áik'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bil nada'idziidi, án nohwi'odla' nldzilgo ádaanohwile'go la'íi nohwidag yaht'igo nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíi bighá nnee doo la' bi'odla' yits'á'zhi' anne' da doleehíi bighá nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíi bídaagonoksi goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'aqá. ⁴ Da'anii akú nohwíl naháataqáda' nohwíl nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleelgo; áí begolzaago bídaagonoksi. ⁵ Na'intaahíi dánko nanohwíneztaqad nolí dant'éhéta bee,

áik'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íllízhí' hileeh nolì nsigo dážhó nohwa'ikoniisij hasht'íigo nohwi'odla'íí bígonsíihíí bighá la' nohwich'í' o'la'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odla'íí, nohwi'íjóníí bílgo dážhó nht'éégo yaa nohwił nagolnì', nht'éégo dábik'ehn nohwinádaahíih láa, la'íí néé k'azhá nádaanochwíłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanochwíłtséhgo nohwił nagolnì': ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, néé nohwich'í' nadaant'ogee la'íí góyéego nohwich'í' nagowaagee nohwíí nohwichá nohwił nádaagojōōh, nohwíí nohwi'odla'húí bighá: ⁸ K'adíí da'aníi daahin'naa, nohweBik'ehń binkááyú nđzilgo nasozíihíí bighá. ⁹ Bik'ehgohin'naahíí binadzahgee dážhó nohwichá nohwił daagozhóq, áik'ehgo hagot'éégoshá? Bik'ehgo'ihí'nań nohwichá ba'ihédaandzì doleel? ¹⁰ T'p'égee hik'e jūgee dáda'ohiikaqah nt'éé, nádaanochwíłtséh hádaahíit'íihíí bighá, nohwi'odla'íí la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shíhíí nht'éégo nohwá ánáln'e'go hádaahíit'íí. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí, án nohwiTaa nłíní, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'í' nkáhíí nohwá ilch'í'gole' ndi at'éé. ¹² Líl daanojhooníí la'íí nnee dawa nohwił daanzhooníí nohweBik'ehń dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyíłsì le', néé nohwich'í' ádaant'eehíí k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí yíl nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa binadzahgee nohwíjii doo baa dahgoz'áq dago, la'íí nchq'íí da'ádihgo godilzihgo ánohwile' doleelhíí bighá ágádaanoht'ee.

4

¹ Díí aldó', nohwił'íyú, nádaanochwíłtséh, la'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwiłdag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'áqahíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł daagonokshóqgo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'áqahíí bídaagonokšì. ³ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanochwíłdile'go hádaanochwíł'íí, doo nant'í' nahkaigo da: ⁴ Da'la'á notíjgee nohwits'íhíí daadinokšigo, la'íí nchq'íí doo bee ánádaaht'íł dago ídaa daagonohdzaq; ⁵ Doo Jews daanlìj dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagošì dahíí, ádaat'íihíí k'ehgo nchq'go hádaat'íiníí doo baa ádaadinoh't'aah da: ⁶ Nnee doo nt'é bee la'ihí yich'í' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwił nadaagosilnì'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go ádaant'ee doleelgo daanochwokéed da, áídá' daagodinlzi doleelgo daanochwokéed. ⁸ Hadín díí yati'íí doo ílìj dago yaa natsekeesíí, doo nnee yich'í' at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, án doo ílìj dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí ilk'idá' líl daanojhqōqgo nohwił ch'ídaagoz'áq: áik'ehgo nohwił'isyú nohwił daanzhōqgo doo hagot'éégo ágánánohwíłdsh'niigo nohwich'í' k'e'eshchii bik'eh da: ¹⁰ Macedóniagee nohwił'isyúhíí da'aníi dawa nohwił daanzhōq; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanochwíłtséh; ¹¹ La'íí nkegohen'áqgo daagonohlìigo bídaagono'aaah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaanochwíłt'og le', dánohwíí nohwigan bee nohwinasdziidíí ádaat'íí le', ádaanochwíłn'nií n'íí k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlìj dahíí daanochwíłnšì doleel, la'íí doo nt'é bíđih ádaanoht'ee da doleel. ¹³ Shik'íyú, da'ílhoshíí hago'ádaat'ee shíhíí bídaagonokšihgo hasht'íí, doo daahchag da doleelhíí bighá, dahazhí' ihí'naa doo ndaayohíí dahíí daachagíí k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsaqdí' naadiidzáhi daahohiidlqáyúgo,

da'ái k'ehgo áldó' hadíí Jesus daayodlaágo da'ilhoshíí Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus bílgo yíl nakáhi at'éé. ¹⁵ Díí nohweBik'ehñ ádaanoht'ee'íígo ágádaanoht'ee'íígo, nohweBik'ehñ nádzáágo néé t'ah daahin'naago kú naháataanií nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da. ¹⁶ NohweBik'ehñ ádjíd hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bíl nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihií hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ béshdilwoshé yee ánniido: áígee Christ daayodlaágo nanezna'ihíí da'itsé naadikáh: ¹⁷ Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataanií, áí bíl dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehñ baa nkáh, áídí' godezt'igo dahazhí' nohweBik'ehñ bíl daandlii doleeł. ¹⁸ Áí bighą díí yati'íí bee ildag yádaakti' le'.

5

¹ Shik'íyú, hagee goldohíí, hagee yołkaahíí Jesus nádaaktií doo bighą nohwich'í' bek'e'shchii da. ² Dánohwíí ilk'idá' nłt'éégo bídaagonołsı, nohweBik'ehñ nádaaktií bijji in'jiihíí t'é'go nagmaahíí k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'áá, daaniida' isdzán bizhaazhé goleehego bíl nádi'dinihií k'ehgo dágosiłe goyéégo goldohíí bee baa godogał; doo bee bits'á' gónángo da. ⁴ Áída' nohwíí shik'íyú, doo chagołheelyú nahkai da, áik'ehgo áí bijjiihíí doo in'jiihíí k'ehgo bee nohwaa godogał da. ⁵ Nohwíí dawa idindláád zhińéégo, jii zhińéégo ádaanoht'ee: doo t'é' zhińéégo da, doo chagołheel zhińéégo ádaant'ee da. ⁶ Áí bighą haląą, doo da'iilwosh da le', la' ádaat'eehíí k'ehgo, áída' daadéet'jigo ídaa daagondząą le'. ⁷ Hadíí da'ilhoshíí t'é'go da'ilhosh, hadíí bíl nádaagodeyisíí t'é'go bíl nádaagodeyis. ⁸ Áída' néé, jii zhińéégo daandliinií, haląą, ídaa daagondząą le', nohwi'odla' la'íí nohwi'ijóóníí bésh nohwitil naztaąhíí k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíí ndaahóndliihíí bésh ch'ahíí k'ehgo ádaagohiidle' le'. ⁹ Nohwiniidaagodile'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwá hát'jii da, áída' nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áá, ¹⁰ Áí nohwá daztsąąhíí bighą daahin'naa dagohíí nane'na' ndi dabíí bíl daagondlii doleeł. ¹¹ Áí bighą dayúweh nohwil daagozhógo ádaalnołzigo hadag ádaalnołzı le', ilk'idá' ágádaanoht'eehíí k'ehgo. ¹² Nohwik'íyú, díńko nádaanoht'ee'íígo, nohwitahyú nada'iziidií nohweBik'ehñ biláhyú nohwá nazjigo nohwil ch'idaago'aahíí daadinołsı le'; ¹³ Nada'iziidhíí bighą daadinołsıgo nohwil daanzhóo le'. Nkegohen'áanií nohwitahyú begoz'ąą le'. ¹⁴ Shik'íyú, bíl daagoyéhií, nada'ohsiid daabildohni, bijjii doo nłdzil dahíí bidag yádaakti', doo nłdzilgo nazjii dahíí bich'odaahni, la'íí nnee dawa bich'í' nłt'éégo ádaanoht'ee, daanoht'ee'íí. ¹⁵ Dahadíí doo bik'ehyú ádaanoht'ee'íígo dayúgo doo iké'dená ágánadaahdle' da, áída' ilch'í' nłt'éégo ádaanoht'ee, la'íí nnee dawa bich'í' nłt'éégo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwil daagozhóo nt'éé le'. ¹⁷ Dá da'ohkaąą nt'éé le'. ¹⁸ Dawahá bighą ihédaanoht'ee: díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'jii, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhí' daahonoht'ee'íí da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yati'íí, yaa yádaakti'íí doo da'ílnégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanoht'ee; nłt'éégo ágot'eehíí nłdzilgo daahonoht'ee'. ²² Áída' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'á'zhí' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'á'dí' ilch'ígont'ééhií, dabíí hadaanoht'ee'íí; nohwispirit- híí, nohwiyi'siziinií, nohwits'í bilgo dahot'éhé doo hagot'éégo nohwaa

dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzĥ' Bik'ehgo'ih'ńań ádaanohwĩsĥ doleełgo nohwá oshkąąh. ²⁴Nohwíká áńńiidń da'áníyú át'éhi nłĥ, áń dawa łayile'. ²⁵Shik'íyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶Nohwik'íyú dawa daagodinolsigo daahohts'os le'. ²⁷NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwĩńii, Díí naltsoosí nohwik'íyú, ínashood daanlíni, dawa bich'ĥ' daahohshíí. ²⁸NohweBik'ehń Jesus Christ bĥgoch'oba'íi bee nohwich'ĥ' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, ła'íi Timótheus bilgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonicagee inashood ha'ánálséhíi bich'i' k'eda'iilchii: ² Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aa le'. ³ Shik'íiyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihinañ bich'i' nohwa'ihédaandzi doleelgo at'éé, aí dávik'eh, nohwi'odla' nchaá holeel, ła'íi dała'á notijgee dayúweh kił daanojhjoghíi bigha; ⁴ Áík'ehgo inashood Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahgo ha'ánálséhíi nagoz'aa yune' nohwaa da'ondliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'i' nada'idziidgee ła'íi nohwich'i' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'éehíi ła'íi nohwi'odla' ndzilgo bee nasozjihíi bigha; ⁵ Díi bee Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú nohwaa yałt'igo bígózł, bíi bilatt'áhgee goz'aa yune' ohkáhií bik'ehgo sohtijgo nohwił ołtag, aí bá nasozjihíi bigha nohwiniidaagont'éé: ⁶ Díinko Bik'ehgo'ihinañ bił dávik'eh, hadíi nohwich'i' nada'iziidíi, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go bich'i' naná'hi'níi at'éé; ⁷ Áidá' nohwíi nohwich'i' nadaagont'ogíi ła'íi néé bilgo dała' hadá'hiidzoł doleel, Jesus nohweBik'ehñ binal'a'a yaaká'yú daagolmi, dáka'aadaat'éhi bilgo yaaká'dí' yił ch'i'nah ádelzaahíi bijji, ⁸ Hadíi Bik'ehgo'ihinañ doo yidaagolsi da lán shihíi, hadíi Jesus Christ nohweBik'ehñ nt'éégo baa na'goni'íi doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shihíi, Bik'ehgo'ihinañ kq' dahdinahíi biyi' yiniidaagodoliik: ⁹ Doo nnágot'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehñ ła'íi binawod bits'á'dindláadíi bits'á' bida'dentáago biniidaagodilne'; ¹⁰ Nádáhií bijji hadíi báhadaadeszaahíi binkááyú Christ ízisgo ye'at'éehíi ch'i'nah alne', ła'íi daabosdlaqadíi dawa bił diyadaagot'ee doleel, (baa nohwił nadaagosilni' n'íi daayosdlaqadhíi bigha). ¹¹ Díinko bigha dávik'ehn nohwá da'ohiikqah, Bik'ehgodaahíi'naahíi nohwíká ánniidíi bik'eh sohtijgo nohwił ołtag doleel, ła'íi nt'éégo ágot'ee zhinéégo hádaah'tiiníi ła'íi nohwi'odla' bee nada'ohsiidíi dabíi binawodíi bee nohwá łaidoliik: ¹² Áík'ehgo nohwiłáhyú Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' ba'ihégoş doleel, ła'íi nohwíi aldo' Jesus biláhyú nohwa'ihégoş doleel, Bik'ehgodaahii'naahíi ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi bik'ehgo.

2

¹ Nohwik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhií ła'íi bich'i' ıla'ádaahi'ne' doleelíi baa yadaahiilti'go nánohwohiikqah, ² Spirit at'éé daach'iniihíi bee, yati' bee, dagohíi naltsoos nohwits'á'dí' daach'iniihíi bee, Christ nadáhií bijji ilk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo ląágo natsídaahkees da le'. ³ Doo hagot'éégo nnee ła' nohwich'i' nach'aa da le': aí bijji doo hwaá baa gowáh da, ntsé nnee lani nanánihidéh doleelgo zhá, ła'íi nnee dážhó nchq'i ye'at'éhi ch'i'nah hileeh, án da'ílii hileeh doleelgo gozłini; ⁴ Án Bik'ehgo'ihinañ daabidi'niihíi ła'íi dawahá daach'okqahíi dawa yich'i' na'iziidgo yitisgo idéstji doleel, Bik'ehgo'ihinañ daach'okqah

goz'aa yune' Bik'ehgo'ihinañ idikdi'niigo dahsdaa doleel. ⁵ Ya' doo binádaañiih da, t'ah nohwil nashkaidá' díi baa nohwil nagoshni' ni'? ⁶ Dázhó nchó'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'aazhi' botá'íi bidaagonolsj, ch'í'nah alne'íi t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Nchó'go ágot'eehíi doo bígózj da n'íi ilk'idá' na'iziid: t'aazhi' botá'íi k'ihzhí' alzaazhi' t'aazhi' botá' doleel. ⁸ Áníita dázhó nchó'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehñ biyol bee bidizolheel, nádaalgee bits'á'dindláadíi bee bidizolheek: ⁹ Ái nchó'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod goljigo godiyihgo be'ígóziníi lá'íi ízigo án'ol'íiíhíi k'ehgo án'ol'íi ágodil'íi doleel, ¹⁰ Ái nchó'i ye'at'éhihíi na'ich'aahíi yil higháh, ái bee nnee nadaach'aa doleelgo; ái nneehíi da'aníi ágot'eehíi bíl daanzhópyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'íi dahíi bighá da'ílii hileeh. ¹¹ Doo hádaat'íi dahíi bighá Bik'ehgo'ihinañ natekees k'izé'idilteehíi biká'zhí' ádaile', áik'ehgo lé'ichoohíi daayodlaa doleel: ¹² Áik'ehgo nnee da'aníi ágot'eehíi doo daayodlaa dago nchó'go ágot'eehíi bíl daanzhooníi dawa ch'iidn bikó' dilti' yuyaa bándaaagodot'aa. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinañ bíl daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo lá'íi da'aníi ágot'eehíi daahohdlaago dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinañ hasdánohwiníiigo nohwá ngon'áá, ái bighá dávik'ehn nohwighá Bik'ehgo'ihinañ ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dindláadíi bíl daanohwiyéé doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yadaahiilti'íi bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áik'ehgo shik'íyú, ndzilgo nasozij, nohwiyati' bee dagohíi nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníi daahohohtá'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehñ dabíi, Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bílgo, bíl daanjóhíi, lá'íi bílgoch'oba'íi biláhyú dávik'ehn hadag ádaanohwísiníi lá'íi nzhóogo ágot'eehíi nihóndliigo ádaanohwísiníi, ¹⁷ Án nohwíjii yune' nkegohen'áágo ádaanohwísj, lá'íi nht'éégo ánádaht'íi hik'e nht'éégo yadaakti' doleelgo nadaanohtwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkaah, nohweBik'ehñ biyati'íi dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzj doleelgo, akú nohwitahyú ágot'eehíi k'ehgo bá da'ohkaah; ² Lá'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehíi, lá'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'niil doleelgo bá da'ohkaah áldó': nnee doo dawa bi'odla' daagolj da. ³ NohweBik'ehñ da'aníyú át'éhi nlij, án ndzilgo nasozijigo ánohwísj, lá'íi nchó'íi bits'á'zhí' ánohwísj. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'aaahíi bikísk'eh ádaanoht'ee, lá'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleelgo nohweBik'ehñ biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehñ nohwíjii dawa bee Bik'ehgo'ihinañ nohwil daanzhóq ánohwísj le', lá'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwísj le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwin'nií, Nohwik'isn, ínashood níini, doo na'iziid dahíi, nohwil ch'ídaagosiit'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'á'zhí'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonolsj, nohwedaanoht'eego nzhóq: nohwitahyú nahíikaidá' née nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'níifé doo hadín bíl da'iidáa da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jiiígee nyeego nada'idziid ni', doo lá' nadaanohwinlt'og da doleelhíi bighá: ⁹ Doo nohwá goz'aa

dahíí doo áí bighá ágádaahiit'íí da, ndi nohwedaanolt'ee doleełhíí bighá nohwińááládaahiit'íí ní'. ¹⁰ Nohwitaahyú nahiikaidá' gádaanoahwiń'ńii ní', Hadín doo na'iziid dahíí doo iyaą da le'. ¹¹ Nohwíí ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíí nadaanoahwińł'og łaą. ¹² Nńee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'ńiigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwińhidán daahsaą. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosíí biyi' nohwiyať'íí nńee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nńeehíí dabídaagonohsigo bits'ą'zhí' ádaanoht'ee, áí bighá ídaayándzi doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohńiihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwiń'isnńi k'ehgo bich'í' yádaakti'go bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'ą'dí' iłch'í'gont'ééhíí, dabíí dábik'ehn dawa bee iłch'í' gont'ééhíí nohwiń'á' áyítsi le'. Daanoahwigha nohweBik'ehń nohwił daanłi le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhóó, daanoahwiłdishńiigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa bik'á' daaszoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanoahwigha bee nohwiń'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íi k'ehgo naa godensh'aahgo gáníkdishnii, Ái naa nagolni' n'íi k'ehgo nlt'éégo nagonlkáad le'; 19 Ni'odla' nldzilgo hontá', la'íi nlt'éégo anánt'íhíi ádígonlzi le'; la' bi'odla' doo daayotá' dago daabi'odla' doo nt'é da silji, tsina'eekí nihiltqodhíi k'ehgo: 20 Ái Hyméneus la'íi Alexánder daaholzéhi itah; ái Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go yaa yádaakti' dago yádaago'aah doleekhíi bigha' ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, bich'i' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

1 Áik'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkaahgo, Bik'ehgo'ihí'nań yił daanliigo yá da'ohkaahgo, la'íi ba'ihédaanohsigo yá da'ohkaah le', daanohwikdishnii; 2 Ízisgo nadaant'aahíi hik'e nnee yedaabik'ehíi dawa bá da'ohkaah le'; nkegohen'áago k'ídaalón'niigo daahii'naa doleekhíi bigha', Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaant'eego la'íi dawa daadinlziigo. 3 Ágát'éégo da'ohiikaahíi Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiníi bíl nlt'éé la'íi bíl dávik'eh; 4 Án nnee dawa hasdáyihiniil hik'e da'anii ágot'eehíi yádaagolsi hat'íi. 5 Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlii, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bigizhgee siziini' dała'á, án Jesus Christ, nnee siljiigo nyáhi; 6 Án nnee dawa ádaidet'áago yá nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyiniilgo, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áa n'íi biká' ngonyáago ch'i'nah silji. 7 Ái baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'íi doo Jews daanlii dahi odlá' hik'e da'anii ágot'eehíi bíl ch'ígonsh'aahgo hásh'i'doltji; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) 8 Ái bigha' dahayú nnee da'okaahgo hasht'íi, bíl daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'íi doo biini' nakigo da. 9 Isdzáné daanlíni alód' da'ákohgo ik'eda'asdlaa le', doo ídaada'odliigo da, la'íi biini' daagoljiigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkqohé la'íi diyagé lán ílínií yee ik'ena'asdlaa go da; 10 Áídá' nlt'éégo anádaat'íhíi yee ik'eda'asdlaa le', (ágádaat'íhíi isdzáné Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú ádaant'ee daaníhíi dávik'eh.) 11 Isdzán níni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. 12 Isdzán doo la' nnee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel alód', ndi dant'éhee at'éé le'. 13 Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. 14 Bich'i' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áídá' isdzánhíi bich'i' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihí'nań, Dah, bilniihíi dáytisyú ádzaa. 15 Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo binuigodilne' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bíl daanzhogo, bíl daagodiyihgo, la'íi biini' daagoljiigo daahinaayúgo.

3

1 Díi da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iini' binasdziidíi hát'íiyúgo aí na'idziid nlt'éhi hat'íi. 2 Ínashood yinádéz'iini', bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nlt'éhi, bista' nakáhíi bíl nzhóni, la'íi nlt'éégo ilch'ígó'aahíi nlii le'; 3 Doo idlaa dahíi, doo dagoshch'i' bagochíih dahíi, bestso doo yidáhzh'i' nlii dahíi; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíi, nzhogo at'éehíi, doo dawahá idáhát'íi dahíi nlii le'; 4 Án bigowagee bichagháshé nlt'éégo yá nant'aa le', bichagháshéhíi daabidits'ago, la'íi daabidnlsigo; 5 (Nnee bichagháshé doo nlt'éégo yá nant'aa dayúgo,

hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan daayokaahgo ha'ánátséhií nkt'éégo áyílsí doleeł?) ⁶ Doo ání inashood silíihí da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'ídoleełgo ída'odlí lək'eyúgo, dánko ch'iidn nant'an bángot'aahí k'ehgo bángodot'aal. ⁷ Dayúwehyú áldó doo inashood daanlii dahíi nkt'éégo yaa nadaagoln'íi nlii le', doo ágát'éhi nlii da lək'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleeł, ch'iidn nant'an biljizh yune' odotlish. ⁸ Tédaat'iyéhi nkt'éégo ádaayiksiníi, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolii le', doo nakiyú yadaakti' dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi daanlii le'; ⁹ Nkt'éégo ánadaat'íi yídaagoksigo ilch'ígót'aahíi da'ohiidlaanií doo bígózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áidi' doo baa dah daagost'áni da lək'eyúgo, deacons daanlii doleeł. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíi biini' daagolii le', doo ch'inii daanii dahíi daalii le', ídaa daagodzaago dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlii bi'aa dała'á le', bichagháshé la'íi bigowagee dawa nkt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nkt'éégo nada'iziidiyúgo, nnee nkt'éégo baa natsídaakeesihíi la'íi Christ Jesus bits'á'dí' odlá'íi doo biini' daaháh dago yá sizíihíi daayosbaa. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháat doleełíi bikádesh'íi go díi nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nkt'éégo ách'ít'éehíi bigonksíihíi bigha nich'í' k'e'eshchii; ái Bik'ehgo'ihinaan hináhi daayokaahgo ha'ánátséhé at'éé, ái da'anii ágot'eehíi bee biyah tsj n'áhi k'ehgo la'íi bee nkdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinaan bee da'ohiidlaahi dážhó doo bígózi da n'íi da'anii daan'ni, doo hadín yigha na'idíikidgo da: Bik'ehgo'ihinaan nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dávik'ehyú át'éehíi ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á yaaká'yú daagolínii daabo'ii, doo Jews daanlii dahíi bich'í' yádaach'íti', ni'gosdzán biká'zhí' bi'dodlaa, ízisgo idindláádii biyi' yúdag obi'doltii lək'e.

4

¹ Holy Spirit dábigózi go gánii, Iké'yú goldohyú la' odlá' yits'á'zhí' ádaane' doleeł, spirits k'ízéda'dilteehíi la'íi ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíi hodaayést'saa; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi inashood ídaadil'ii go léda'ilchoo; binatsekeesii besh sidogii bee bida'dinlidhíi k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nkt'éégo ádaat'eehíi dagohíi doo nkt'éégo ádaat'ee dahíi doo yídaagotsj da silii; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi nnonéhela' daayihni, la' hidán doo daahsaa da, daayihni áldó', áidá' Bik'ehgo'ihinaan ái hidánhíi áyíilaago nnee da'anii ágot'eehíi yídaagoksigo daayodlaanií ya'ihédaanzigo daayiyayúgo Bik'ehgo'ihinaan bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihinaan áyíilaahíi dawa daanlt'éé, áik'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áidá' ya'ihédaanzigo daayiyaa go dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihinaan biyati'íi hik'e okaahíi bee nzhoggo alzaahíi bigha. ⁶ Jesus bee nohwik'íiyú daanlii díi ilch'ígót'aahíi bee bich'í' yánánktihyúgo, Jesus Christ nkt'éégo yána'iziidíi níi doleeł, yati' daahohiidlaahi la'íi nkt'éégo ilch'ígót'aahíi bikisk'eh hináahíi bee nkdzilgo ániłsi doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihinaan doo bik'eh dahíi, la'íi saan yati' daazhógo ádaagole'íi doo óyínłts'aa da: Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ánt'éé doleełhíi bigha idínáhtaahgo bígon'áah. ⁸ Kots'íi nkdzil doleełhíi bigha idínách'intaahíi ayáhago ílii, áidá' Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ách'ít'éé doleełgo idínách'intaahgo bígoch'ílaahíi, ái dážhó dawa bee ílii, díi ihinaahíi biyi' nkt'éégo nohwá ngon'áá, la'íi iké'gee ihinaahíi biyi' áldó'. ⁹ Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaa go dávik'eh. ¹⁰ Ái

bigha nada'iidziid, la'ii ncho'go nohwaa yadaakti'hii bigha nohwini-idaagonk'ee, da'anii Bik'ehgo'ihinaan hinahi bada'ondliigo, an nnee dawa hasdayihinihii nlii, dahadii da'anii go daabodlaanii zha itisgo. ¹¹ Dii adishniihi ndzilgo adaahnii, la'ii bee ilch'igon'aa. ¹² Anii nannaahii bigha doo sinthe' da le'; niyati'ii, ni'ate'ii, ni'ijoomii, ninatsekeesii, ni'odla'ii, nijii biyi' nzhoonii bee nte'ee go ant'ee le', da'odlaanii nedaal'ii doleelgo. ¹³ Aku niyaazhi' Bik'ehgo'ihinaan biyati' nnee bich'i' dayuweh daahonzhii, baa yanti', la'ii bee ilch'igon'aa. ¹⁴ Dabintsigo inashood yanadaaziinii nika' daadesniida' niyi' golii doleelgo naa hi'ne'ii dayuweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Anidishniihi da baa natsinkees nte'e; ai da sinzii nte'ee go anant'ii le'; aik'ehgo dayuwehego na goldohii nnee dawa daano'ii doleel. ¹⁶ Idaagondzaa, ilch'igon'aaahii baa gonyaa: ai k'ehgo dayuwehego anant'iiyugo hasdannaah, hadin nidits'agii aldoo' hasdadogaal.

5

¹ Bayan nlii doo bil nte' da, aida' nitaa nlii k'ehgo baa natsinkeesgo bidag yanti'; nnee anii nakaiyeehii nik'isyu k'ehgo bidag yanti'; ² Saan daanlii nimaa k'ehgo adaahon'niih, dilkoqo'go adinziigo isdzane anii nakaiyeehii nilahkii k'ehgo adaahon'niih. ³ Saan itaa daanlii, doo hagot'ee go bich'ogo'nii dahii daadinsigo bich'onni le'. ⁴ Saan itaa nlii bichaghahshe, dagohii biwoyeta, bich'ineeta daagoliiyugo, ai bigowagee Bik'ehgo'ihinaan k'ehgo ihinaahii yidaago'aa le', aik'ehgo bishchiinii bidenaa nanada'ahinii le'; ai Bik'ehgo'ihinaan bil nte'ee la'ii bil dabik'eh. ⁵ Itaa nliihii, dasahndi naghahi, Bik'ehgo'ihinaan ya'okigo dayuweh na'okeedgo na'okaa, te'ee ge la'ii jii gee. ⁶ Aida' gonedliihii zha hadez'iihii, hinaa ndi daztsani k'ehgo at'ee. ⁷ Dii ndzilgo bee bil ch'igon'aa le', aik'ehgo doo baa dahdaagot'aa da doleel. ⁸ Dahadin bik'ii, dabii bichaghahshe zha itisgo, doo nte'ee go ayisi da lek'eyugo, doo oshdlaa da niihii k'ehgo at'ee, doo odlaa dahii bitisgo ncho'go adzaa. ⁹ Isdzane la' doo hwaha gostadin bil legodzaa dahii, itaa daanlii, doo itah bizhi' ba agole' da, la'ii bika' da'aa' n'iiyugo zha itah bizhi' ba agole', ¹⁰ Nte'ee go binasdziidii bee baa na'goni' le', chaghahshe daayinesaayugo, baa hasta' nach'ikah hat'iiyugo, inashood bikee ya tadaigisyugo, bich'i' goyee go nadaagowahii yich'odaaniiyugo, la'ii na'idziid daanzhoonii dawa nayik'iziid lek'eyugo itah bizhi' ba agole'. ¹¹ Aida' itaa anii nakaiyeehii doo itah bizhi' ba agole' da: ai danko nniineh hadaat'ii go Christ yits'azhi' adaane'; ¹² Aik'ehgo dantseda' Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid doleel daanii n'ii k'ihzhi' ndaizne'hii bigha biniidaagodilnehii bee bandaagodot'aa. ¹³ Gotahkaigo daazhogo anakeelii yidaago'aa aldoo'; doo ai zha da, ch'inii daanii la'ii dawaha yaa yadaakti', doo bidildoo dahii ndi, doo yaa yadaakti' da le'ate'ee n'ii ndi yaa yadaakti'. ¹⁴ Aik'ehgo dii hasht'ii, itaa anii nakaiyehii nnadaakse' le', bichaghahshe adaagole', bigowa nte'ee go adaayisi, aik'ehgo nohwits'azhi' adaat'eehii doo nohwaa ch'inii adaile' da doleel. ¹⁵ Ik'ida' la' Satan yich'i'go adaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohii isdzan inashood nlii bik'ii itah itaa nliiyugo yich'onni le', inashood daanlii doo nadaabink'oo da doleel'ii bigha; aik'ehgo itaa daanlii doo hagot'ee go bich'ogo'nii dahii yich'odaanii doleel. ¹⁷ Inashood yanadaaziinii nte'ee go yikisk'eh nadaaziinii nakidn da'aganelt'eego daidinsigo bich'i' na'ihinii, hadin yanadaaltihii la'ii ilch'igo'aaahii nayik'ida'iziidii da'ai zha

itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiní gáníí, Magashii t'oh naghái hayi'ileesdá' bizé' doo bik'en'áah da. Ła'íi ałdó' gáníí, Hadín na'iziidíi bich'i' na'i'niilgo goz'ąą. ¹⁹ Inashood yásizini baa dahgosit'aahíi doo óyénłts'ąą da le', naki dagohíi taagi hilt'eego daayo'ii lęk'eyúgo zhá. ²⁰ Nchọ'go ánádaat'iihíi dawa bińáál bił ntéh, ła'ihíi biini' daaháh doleełhíi bighá. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'íi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bitahasdlaahíi binadzahgee nawode bee gánildishńii, Díi baa nich'i' yashti' n'íi bėnánłniihgo baa nannaa, nnee doo dała'á itisgo nił nzhọọ da, doo i'anigo baa natsínkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'íi doo dagoshch'i' biká' ndenłniłh da; nnee nchọ'go adzaahíi doo bił dała' ánt'ée da; dilkọqhggo ádinłzi. ²³ Kodí' godezt'i'go doo tú zhá nidłąą da, áidá' ayáhągo dahłts'aa bitoo nidłąą, nibid bich'i' nzhọqhił bighá, ła'íi da'ákozhá dinniihíi bighá. ²⁴ Nnee ła' ch'i'nah nda'iksiih, áik'ehgo dagoshch'i' baa yá'iti' doleeł; áidá' ła'ihíi binchọ'íi doo dagoshch'i' daahiłłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éeego nnee ła' nł'éeego ánát'iihíi bik'izhi' hit'ii; doo hit'ii da ndi, doo hagot'éeego nádil'ii da.

6

¹ Isnáh daanliiníi binant'a' daanliiníi daidnłsi le'; doo ágádaat'ii dayúgo Bik'ehgo'ihinañ bizhi' ła'íi bee ilch'ígot'aahíi doo dilzi dago ádaile'. ² Ła' binant'a' inashood daanłiyúgo, odłą' yee bik'isyú daanłiihíi bighá doo yitisyú ádest'ii da le', áidá' na'idziidíi bee bich'odaaniihíi inashood Bik'ehgo'ihinañ bił daanzhooníi daanłiihíi bighá dayúweh nł'éeego yá nada'iziid le'. Díi dawa ilch'ígon'áah, ła'íi bee bidag yadaanłti'. ³ Ła' nnee łahgo ilch'ígó'aah lęk'eyúgo, ła'íi Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'aniihíi ła'íi Bik'ehgo'ihinañ k'ehgo be'ách'it'éeego ilch'ígot'aahíi doo bił dábił'eh da lęk'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yígólłsi da ndi idilkąąh, ła'íi na'idíłkid ła'íi agodit'áhíi zhá bił nł'ée, ái ła' biyééhíi idáhách'it'iiníi áile', ła'íi ilch'i' nagonłkaadíi, dėnchọ'ego aaya'iti'íi, ła'íi nchọ'go ładaagoch'odłiihíi ałdó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíi biini' daachọqđgo da'anii ágot'eehíi bits'ą'zh'i'go ádaasdzahíi dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihinañ k'ehgo ách'it'éeéhíi bee ich'it'ii daanz'i; ágádaat'eehíi doo bił nahkai da. ⁶ Ndihił Bik'ehgo'ihinañ k'ehgo ách'it'éeéhíi ła'íi koł dábił'ehyú ch'ihinaahíi da'anii bee łąągo ich'it'ii. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bił daagosiidłii da, áidí' da'aniiigo daan'niigo doo nt'é ch'idaan'né' da doleeł. ⁸ Nohwihidán ła'íi nohwí'íi daagoliihíi bighá nohwil daagozhóq le'. ⁹ Áidá' hádaaldzil hádaat'iiníi nabídaadintaahíi ła'íi bának'íi'ááhíi yee nihidéh, ła'íi doo daagoyąą dago ła'íi in'ida'dilni'go nchọ'go hádaat'iiníi yee nihidéh, ái daabiłchọq, ła'íi da'itsaahíi begoz'ąą yune' odaabiłkaad. ¹⁰ Bestso bidáhzh'i' ch'iliihíi nchọ'go ágot'eehíi dawa bikeghad at'ée: ái ła' idáhádaat'iiigo odłą' yits'ą'zh'i' ádaane', ła'íi łąągo doo bił daagozhóq dahíi yee in'ida'dilni'. ¹¹ Ndihił ni, Bik'ehgo'ihinañ bána'iziidíi nłni, ágádaat'eehíi dawa bits'ánlyeed; dábił'ehyú ánt'ée le', Bik'ehgo'ihinañ be'ánt'ée le', ni'odłą' golłi le', ni'ijóq le', nini' k'eh ánłsi, ła'íi nijii yune' isht'egodnt'ée le'. ¹² Nohwi'odłą' bá nagonłkaad le', dahazhi' ihinaahíi nłdzilgo hótą', ái bich'i' ni'dokėed ni', áidí' ch'iláni bińáál ni'odłą' bee hánłzii ni'. ¹³ Díi nawode bee ágánildishńii, Bik'ehgo'ihinañ dawahá daahi'naago áyítsinił binadzahgee, ła'íi Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi

biṇááł bi'odłá' nłt'éégo yee hadzii n'íí aldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí be-
goz'aaníí bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa
dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáázhi': ¹⁵ Áí bijjii
biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nañ ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhá Nant'an
baa gozhóóníí, ízisgo nant'ánhíí bitisgo Nant'an, yedaabik'ehíí bitisgo
yeBik'ehñ; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'aq dahíí da'an zhá bits'á'dí'hi at'éé, án
idindláádíí yiyi' golíí, doo hadín ákóne' nowáhi at'éé da; án doo hak'e
nnee bo'jii da, doo daabołtséh at'éé da: án dahazhi' dilzi le', la'íí dahazhi'
dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilíí
gádaabilnñii, Doo itisgo ídaadisolñil da le', la'íí yee hádaaldzilíí dá doo
ba'olnii'zhi' doo ba'ohíí da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bada'ohíí le',
án bilgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleełíí ch'ída'izkaadgo
nohwaa yihiníí. ¹⁸ Nht'ééhíí baa nahkai le', daabilnñii, ląągo nłt'éégo
ánadaaht'jii, la'íí nohwíyééhíí la'dí' nadaahnñii, la'íí ich'odaahnñii le'; ¹⁹ Kih
bitł'ááh ledn'aahíí nłdzilyúgo kihíí nłdzilgo goz'aq, da'áik'ehgo nłt'éégo
ánadaaht'jiiyúgo yunáásyú goldohyú nłdzilgo nasozjii doleeł, áik'ehgo
ihí'naa doo ngonel'aq dahíí bee daahinohnaa doo, daabilnñii. ²⁰ Timothy,
bee na'osdli'íí baa gonyáq, yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí,
la'íí yati' da'ílinígo nadaagoch'ijaahíí bits'á'zhi' ánt'éé, la'íí ígo'aqago
bił'ígóziníí ga'anolini, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bits'á'zhi' ilch'ígót'aahíí,
aldó' bits'á'zhi' ánt'éé. ²¹ La' áí il'ígóziníí daayodłąago da'anii odlá'íí
yits'á'zhi' ádaane'go nda'ahilsiih. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee
nich'j' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'á nshlíni, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwá ngon'aání bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dážhó shil nzhóni, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ bilgo bilgoch'oba'íi, la'íi bits'á'dí' aatét'íi la'íi ilch'i'gont'éehíi bee nich'i' goz'aa le'. ³ Nt'éégo anásh't'íi bilgo bigonsiigo, daashitaa n'íi ádaadzaa n'íi k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bá na'isiid; an ba'ihénsigo shi'okaahíi bee nínádishníhgo, t'é'gee hik'e jii'gee dá'oshkaah nt'éé; ⁴ Nináá tú n'íi bínáshniihgee k'azhá nániistséh, dážhó naa shil gozhóó doleeíhíi bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, ádí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'íi bínádishníh, hik'e ni áldó' odla' da'ágát'éhi niyi' begoz'aaigo bigonsi go'íi. ⁶ Ái bigha díi bínánlníh hásh't'íi, níká' ndinshniidá' niyi' golíi doleeigo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'íi kó' nádn't'laadgo dilth'híi k'ehgo dáhinaa nt'éégo ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' háhgo natsekes doo nohwaidin'aa da; ádá' natsekes nalwodíi, ko'ijóóníi, la'íi ídaagondzáání nohwaidin'aa. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehñ baa nagolní'go doo bik'e ídaayándzi da, shii an bigha ha'ásítííníi áldó' shaa nagolní'go doo bik'e ídaayándzi da: ádá' ni áldó', Bik'ehgo'ihinaan binawodíi bee, yati' baa gozhónihíi bigha nyee'i niniigonk't'éé le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'íi godiyihgo bá na'idziidgo hanohwiheznil, nt'éégo anádaahiit'íi doo bigha da, ádá' dabii bighanigolíhíi la'íi bilgoch'oba'híi bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aa lék'e, ni'gosdzán doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adíi ch'i'nah silíi, Jesus Christ Hasdánohwiheznilíi hit'íi silíihíi bee; an da'itsaahíi nohwá yó'oyiné', la'íi ihinaahíi la'íi doo da'itsaah dahíi yati' baa gozhóni bee got'ijzhí' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihíi baa yánáshtihgo, la'íi doo Jews daanlii dahíi bich'i' yides'a'íi la'íi bil ch'ígó'aahíi nshliigo háshi'doltii. ¹² Ái bigha goyéé'go shich'i' nagowaa, ndi doo ídaayánsdzí da, hadín hosisdlaadíi bigonsihíi bigha, la'íi nt'éé bee ba'oshlíhíi Jesus nadáhíi bijijzhí' shá yinádez'íigo yinel'aaigo bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'á'dí' idesínits'aa'íi ágádishni n'íi k'ehgo hón'tá', Christ Jesus bil da'á'á níiigo odla' hik'e í'ijóóníi bee hinááigo. ¹⁴ Nt'éégo ágót'eehíi naa hi'né' n'íi, Holy Spirit nohwiyi' golííníi bee nt'éégo binádín'íi. ¹⁵ Asia golzeedí' daagolíníi dawa shits'á'zhí' ádaadzaa bigonsí, Phygéllus la'íi Hermógenes áldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehñ Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilháné shil gozhóógo anáshil'íi, besh hishbizhíi bee daashidest'óó ndi doo yik'e ídaayándzi da: ¹⁷ Ádá' Romeyú naghaadá' dážhó shikáhantaago shaa nyáá. ¹⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehñ nadáhíi bijii baa ch'oba' dolee; an Éphesus golzeeyú doo álch'idé shá ayíílaa n'íi nt'éégo bigonsí.

2

¹ Áik'ehgo shiye' nílnihíi, niyi'siziiníi nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'íi nainé'íi bee. ² Nnee láágo bináál ilch'ígoni'aání, ni áldó' nnee bada'óntíhíi bil ch'ígon'áahgo, bíi áldó' nnee la'ihíi yil ch'ídaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisilááda nt'ééhíi níiigo lahdi' nyé'i niniigonk't'éé

le'. 4 Hadín nagonlkaadíí, silááda ábílaahíí yíl goyilshóó doleelgo hat'íhíí bighá doo silááda zhinéégo ágot'ee dahíí doo nanábink't'ogi at'éé da. 5 Hadín nadaagolzéégee itah nliigo, begoz'aaníí bikísk'ehyú át'ééyúgo zhá gonlneego ch'ah hobíhíí baa dot'aal. 6 K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'íhíí bíyéé doleelgo goz'aa. 7 Ádishniihíí baa natsínkees; áík'ehgo nohweBik'ehú dawa nił ígózigo áníle'. 8 Jesus Christ binánlniih, án David bits'á'dí'go nlni daztsaađí' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshni'híí k'ehgo: 9 Ái yati' baa gozhóni bighá shiniigonk't'éégo bésh hishbizhi bee da'shidehest'q ndi, nch'go at'inihi k'ehgo; ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí doo łest'q'q da. 10 Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí alđó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoniiłgo bits'á'idindláadíí bíyéé doleehíí bighá dawa bee shich'í' ágot'ee ndi bich'í' dahnshdoh. 11 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi: Jesus bił nane'na' lék'eyúgo bił nádaahii'naa doo alđó': 12 Nohwiniigonk't'éé lék'eyúgo bił nadaant'á doleel: áidá' doo bídaagonlzi da daabiln'niiyúgo, bíí alđó' doo nohwígonsi da nohwihii doleel. 13 Néé doo da'ohiidlaa da lék'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éégo da'áníyú át'éé: áníhíí doo łahgo at'éégo nádleeh da. 14 Ánikdishniihíí nnee bił nanádaagoln'i, áidí' nohweBik'ehú binadzahgee nđzilgo gádaabiln'nii, Yati' da'íliné doo bighá łahada'doht'áh da le', ái doo n't'éé holeeh at'éé da, ndihíí ódaayést'saaníí daabilch'qohíí zhá hileeh. 15 N't'éégo baa nannáh, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee n't'éégo ánt'éé doleehíí bighá, na'iziidíí doo ídaayándzi bik'eh dahíí nlii le', yati' da'aniihíí dávik'ehyú bee ilch'ígon'áah le'. 16 Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí łá'íí da'ílinégo nagoch'ijaahíí doo óyénłts'aa da: ái dayúweh doo daach'idnłsi dago ádaakolił. 17 Ái biyati'íí loód kots'í yiyáqhíí k'ehgo at'éé: Hymenéus łá'íí Philétus daaholzéhi, ái ágádaat'ee itah; 18 Ái da'anii ágot'eehíí yíl ndaahilsih, naneznadí' naach'idiikáhíí ilk'idá' bech'ígonyáa daaniigo; áík'ehgo łáni bi'odłá' yíl nadaagodesgeed. 19 Bik'ehgo'ihí'nań baa ilch'ígót'aahíí nđzilgo begoz'aa, k'ih bit'ááh iz'aaníí nđzilgo si'aaqhíí k'ehgo, díí k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehú hadíí bíyéehíí yígól'si, łá'íí, Hadín Christ bizhi' yozhíhíí doo bik'ehyú ágot'ee dahíí yits'á'zhí' at'éé le'. 20 Nnee haldzilíí bigowa yune' doo ts'aa óodo łá'íí bésh ligai bee ádaaszaahíí zhá siłil da, ts'i łá'íí łeezh bee ádaaszaahíí alđó' siłil; łá' n't'éégo bighanigol'łigo ádaaszaa, łá'ihíí da'adzaahíí bighá ádaaszaa. 21 Dahadííń ái nch'go ágot'eehíí yits'á'zhí' at'éégo dilk'qohgo ádilziyúgo, ts'aa n't'éégo bighanigol'inihíí k'ehgo ábi'dolniił, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadelzaago, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bił n't'éégo yíl na'iziid doleel, n't'éégo na'idziidíí dawa bighá ilch'í'hilzaa. 22 Nch'go ágot'eehíí áni nakaiyehíí hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehíí, odlá', kol'ijóóníí, łá'íí ilch'í'gont'éehíí be'ánt'éé, bijíí biyi' daagozhóóníí nohweBik'ehú yich'í' ádaaniihíí bił hikáh. 23 Doo goyáa dago, doo nt'é yígól'si dago na'íđilkidíí doo bił łaha'dnt'áh da, ágádaat'eehíí ilch'í' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonł'si. 24 NohweBik'ehú yána'iziidíí doo hashkeego goz'aa da; áidá' nnee dawa yich'í' nzhooníí, łá'íí n't'éégo ilch'ígót'aahíí, łá'íí bíni' k'eh nlii le': 25 Bits'á'zhí' ádaat'eehíí yich'í' nzhoogo yíl ch'ígót'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nań, nch'go ágot'ee n'íí yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shi, áík'ehgo da'anii ágot'eehíí yidaagol'si ndi at'éé; 26 Áík'ehgo yidaagodol'sił, ch'iidn nant'án áníyú ánádaat'íhíí bighá isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íí yiyi'dí' hadokah doleel shi alđó'.

3

¹ Díí áldó' bígonksí le', nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleel. ² Nnee dabízhá ídíl daanjóó doleel, bestso ídáhádaat'íí doo, ída'odlíigo ídaayádaaltí' doo, ídaadilkáah doo, nchó'go aayádaaltí' doo, bizhchiiníí doo daidits'ag da doo, doo íhédaanzí da doo, doo bíl daagodiyíh da doo, ³ Doo k'ídaanzí da doo, ádaaníihíí doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchó'íí yisna' daanlíí doo, bédaagodzid doo, nnee nzhoqgo ádaat'eehíí bíl daanchó' doo, ⁴ Nada'ich'aahíí daanlíí doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanzhoq le'at'éhi gonedliiníí zhá itisgo bíl daanzhoq doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanlíigo Bik'ehgo'ihí'nań binawod doo biká'zhí' daahit'íí da: nnee ágádaat'eehíí bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Áí bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanlíigo gotahyú nadaakaigo isdzané doo daagoyáá dahíí, nchó'íí láágo ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaaníihíí da'aníi daanzigo ádaile', áí dabíí íltaah at'éégo nchó'go natsekeesíí ch'a'odaabihinií, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aah, ndihíí da'aníi ágot'eehíí ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes lá'íí Jámbrés daaholzéhi Moses yich'í' nadaagonlkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nneehíí da'aníi ágot'eehíí yich'í' nadaagonlkaad, áí biiní' daanchó'go odlá' yits'á'zhí' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo láágo ladaayile' da: Jánnes lá'íí Jámbrés doo goyáá dahíí nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolnií. ¹⁰ Áídá' shíí shígosínsííd, ílch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinshnaahíí, she'odlá', nzaadyú bágohish'aahíí, shíl íjóóníí, shíni' k'eh áńksiníí, bígonksí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, lá'íí góyéé'go shich'í' nagowaa n'íí, Antioch lá'íí Icónium lá'íí Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síljiíhíí dawa bígonksí: áí dawa biyi'dí' nohweBik'ehń ch'íshinktíí. ¹² Da'aníigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nnee daanchó'íí lá'íí k'ízéda'díkteehíí dayúwehégo ádaaníí, nadaach'aago lá'íí dabíí áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígon'aa n'íí lá'íí ndzilgo osíndlaqdíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígon'aaníí bínálníihgo; ¹⁵ Lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndlaqdgo hagog'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíí níl ch'ígó'aahíí t'ah áńts'ísédá' bígosínsííd áldó' bínálníih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchíí, áí ílch'ígót'aahíí bee íljií, konchó'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ílch'í'kole'íí, lá'íí dábik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee íljií: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehíí ílch'í'ílné', lá'íí nlt'éégo ánádaat'ííhíí dawa yitis nel'aa doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, hit'íigo nadzáágo nant'aa doleelí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, áń binadzahgee gáníldishnii; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yánłtí'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíl ch'ída'ití'yú lá'íí doo bíl ch'ída'ití' dayú; nchó'go ágot'eehíí ch'í'nah áńksí, bíl daadntéhgo bidag yánłtí', nyee ndi dayúweh bágó'áágo bíl ch'ígon'áah. ³ Nnee da'aníi ílch'ígót'aahíí dážhó doo hádaat'íí dago bengodogaak; áídá' yati' da'ílinéhíí dabíí bi'at'e' nchó'íí bik'ehgo yíká na'ódaayíłts'ígo, áí bíl ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'íí doleel; ⁴ Da'aníi ílch'ígót'aahíí yits'á'zhí'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi

zhá hádaat'íi doleel. ⁵ Áídá' nihíi dawahá bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahńłdoh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'izíid, na'ídzíid nainé' n'íi łanłéh. ⁶ Shíi ik'ídá' da'itsaahí k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíi kodí' begoz'ąą. ⁷ Shi'odłą'híi bighą nł'ée'go nagonelkáad, íłhach'ídikáhgee hishwołhíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii odłą'íi ikł'ígoni'ąą: ⁸ K'adíi dábik'ehyú ách'ít'ée'hi bighą ch'ah hobíi'hi shá k'ihzhí' nnił'a, ái nohweBik'ehń dábik'ehyú át'ée'go kaa yánłłti'hi shaa y'aaah, nadáhíi bijíi: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íi bił daanzhąągo yiká daadéz'iiníi dawa yaa daayiníi'ł aldó'. ⁹ Dáhadnłńi'go shaa nńáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshłł'e', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bił nzhąągo Thessalonica golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátiayú óyáá, Titus holzéhi Dalmátiayú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nńáhgee Mark bił n'áš: án shinasdziidíi bee dážhó shich'onńi at'ée. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Áídí' dńyaago shi'íi'cho Tróas golzeeyú Cárpus bigową'gee niłłsooz n'íi shá nłłsoós, naltsoos aldó', ikágé biká' k'eda'ashchńi'go ádaaszaa n'íi, ái dážhó hasłł'íi. ¹⁴ Alexánd'er holzéhi, béshłłtsogi nayiziidi, dážhó nchą'go áshíłłaa: nohweBik'ehń án ánát'íi'łhíi bich'í' na'inił ndi at'ée: ¹⁵ Ni aldó' án baa gonyąą; nohwiyati' yich'í' nagonłkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadńi sha'ashhah sizíi da ni', nnee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díi nchą'ihíi doo biká'zhí' daaleeh da, dishńi'go Bik'ehgo'ihí'nan bá náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizíi ni', shina-wod shá ágółłsigo; yati' dawa yídaagodolsíił, łá'íi doo Jews daanłi' dahíi dawa daidídots'íił doleel'hi bighą: áik'ehgo ndó'icho bizé'dí' háshí'doltíi ni'. ¹⁸ NohweBik'ehń nchą'go ádaat'íi'hi dawa bits'ą'dí' hashłłteeh ndi at'ée, áídí' yaaká'yú yebik'ehíi bengonyáázhi' shínádéz'íi doleel: án dážhó ba'ihégoš le' doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. Doleel'go at'ée. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhóó, shá biłnńii, Onesíphorus bichągháshé biłgo aldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinth'gee sidaa: Tróphimus holzeehíi Míłétum golzeegee nńi'go sitíi'dá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnłńi'go doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nńáh. Eubúłus, Púdens, Línus, łá'íi Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daanłńii, odłą' bee nohwik'íi'yú dawa aldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziiníi ył nłi le'. Biłgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleel'go at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bána'isiidíi lá'íi Jesus Christ binal'a'a nshlíni k'e'eshchii; díinko bigha shides'a, nnee Bik'ehgo'ihinañ yitahaslaahíi bi'odla' nǎdzil doleełgo lá'íi dayúwehégo da'anii ágot'eehíi yídaagotsíih doleełgo, ái bee nnee Bik'ehgo'ihinañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; ² Ái bee dahazhí' ihinaahíi yiká daadéz'íi, ái Bik'ehgo'ihinañ, doo lé'íichóhi da, yee nohwá ngon'áá lék'e, ni'godszaán doo hwahá nnit'aa dadá'; ³ Áik'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíi yee ch'í'nah ágólaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiñihíi yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'aa; ⁴ Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odla' da'áhií bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa lá'íi nohweBik'ehn Jesus Christ Hasdánohwiñihíi bílgoch'oba'íi lá'íi bits'á'dí' aatét'íi lá'íi ílch'í'gont'éehíi bee nich'í' goz'aa le'. ⁵ Díi bigha Crete golzegee nniniltíi ni', dawahá doo ílch'í'hilzaa dahíi ílch'í'nle'go, kíh nagoznilií dawago ínashood yá nazíi doleełíi hahiníi, ánikdishnii n'íi k'ehgo: ⁶ Ái nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlíi doo, bi'aa da'áhi, bichagháshé da'odla'ago, nch'íi dagohíi doo daadits'ag dahíi doo daabildi'nii dahi zhá hahiníi. ⁷ Ínashood yinádéz'iiníi, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidíi nliigo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi, doo dabízhá bik'eh dahíi, doo hashkee dahíi, doo idla'á dahíi, doo dagoshch'í' bágochíih dahíi, bestso doo yidázhí' at'éé dahíi nlii le'; ⁸ Bahasta' nakahíi bíl nzhooníi, nnee daanlt'éehíi bíl nzhooníi, biini' golíinií, dávik'ehyú át'éehíi, godnśinií, dabíi ádaagodzaaníi nlii le'; ⁹ Bíl ch'ígót'áá n'íi k'ehgo yati' ba'olñihíi nǎdzilgo yota' le', áik'ehgo da'anii ílch'ígót'aahíi bee nnee yidag yakti' doleeł, lá'íi yits'á'zhí' ádaat'eehíi da'anii ílch'ígót'aahíi yil ch'í'nah ágole' doleeł. ¹⁰ Nnee láni yati' yil nakaihi, yati' da'íliné lá'íi k'izé'idilteehíi yee yádaakti', circumsise ádaanohwi'dolne', daanohwiñihíi itisgo: ¹¹ Nnee ágádaat'eehíi doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; ái nneehíi doo bee ílch'ígót'aah bígonedzaá dahíi bestso hádaat'íihíi bigha yee ílch'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bílgo yil nadaagodesgeed. ¹² Lá' itah nlíni, yunáasyú ágone'íi báyo'iinií gáníi, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ílchóhi, dziłká'yú daagolíni bégódzidíi k'ehgo ádaat'éhi, bíl daagoyé'go daadichinií daanlíi, nii. ¹³ Díi yaa nagoln'íi da'anii. Áik'ehgo bíl daadntéh, da'anii ílch'ígót'aahíi zhá daayodla' doleełhíi bigha; ¹⁴ Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íi, lá'íi nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aaníi doo daidits'ag da doleełhíi bigha bíl daadntéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníi nlt'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áidá' daanch'íi lá'íi doo da'odla'á dahíi nch'í'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daach'í'go nt'é nlt'éégo at'éé dagohíi nch'í'go at'éé doo yídaagotsíi da daasilíi. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bídaagonlíi daanii ndi ánádaat'íihíi bee doo hádaat'íi dago bígózí, bik'edaach'inñih, lá'íi doo da'dits'ag da, lá'íi nlt'éégo ánádaat'íihíi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áidá' nihíi, dawahá da'aniiigo ílch'ígót'aahíi bikísk'eh ílch'igon'áah:
² Nnee bádaayárhíi gádaabihñii, Nohwiini' daagolíi le', daanohwich'idnłsı

le', idaa daagonohdzaa le', nohwi'odla', la'ii nohwi'ijóóníí, la'ii nohwini' k'eh ádaanósiníí bee nldzilgo nasozij le'. ³ Isdzáné bádaayáhníí gádaabiñnii, Nohwi' áldó' nt'é ánádaat'ijhíí bee Bik'ehgo'ihina'na' daadinósj le', doo ch'inii daaniihíí daanohjíí da le', idlaqahíí doo bik'e isnáh daanohjíí da le', nzhooníí zhá bee ilch'idaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áníí nakaiyehíí biini' daagoljíígo bika' la'ii bichagháshé bil daanzhóqgo yil ch'idaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáágo, biini' la'ii ánádaat'ijhíí daanzhóqgo, gowa zhá yaa daabiini'go, bika'íí daidits'ago, Bik'ehgo'ihina'na' biyati' doo ncho'go baa yati' da doleehíí bigha, áí dawa yil ch'idaagonoh'aah, daabiñnii. ⁶ Nnee áníí nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagoljíí le', daabiñnii. ⁷ Dawahá bee nlt'éégo ánách'ot'ijhíí bikisk'eh ch'ogaakíí bee ch'inah ádinlzí le': da'áígee ilch'igon'aah, gonyáágo la'ii da'anii ánniigo, ⁸ Yati' dávik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yántti'; hadín yits'á'zhí' at'ééhíí yik'e ídaayándzj doo, doo hagog'éégo ncho'íí yee naa yakti' dahíí bigha. ⁹ Na'iziidíí daanohíni, nohwinant'a' daadohts'ag le', la'ii dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bil dávik'ehyú ánádaat'ijl le', daabiñnii; doo nohwinant'a' t'aqzhí' bich'í' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'ijh da, dawahá bee nohwaa daach'okííhíí ch'inah ádaanósj; dawahá bee Bik'ehgo'ihina'na' Hasdánohwiníí baa ilch'ígót'aahíí nzhóqgo nohwik'izhí' hit'ij doleehíí bigha, daabiñnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'inah alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ihina'na' doo bikisk'eh ihina'na' dahíí la'ii ni'gosdzán biká' dawahá ncho'íí hádaahiit'iiníí yó'odaant'aahgo bee nohwi' ch'ígót'aah, la'ii díí ni'gosdzán biká'gee daagondzāago, dávik'ehyú ádaant'eego, la'ii Bik'ehgo'ihina'na' bikisk'eh daahii'naa doleelgo nohwi' ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihina'na' ízigo at'éhi la'ii Jesus Christ Hasdánohwiníí bits'á'idindláadgo ch'inah hileehíí bikádaadéet'ij, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhóq; ¹⁴ Án bidíhíí bee nanánohwesniigo ncho'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'nilhíí bigha Jesus nohwá n'ádeltij, la'ii biyéé daahiidleehgo nasdziid nlt'ééhíí bich'í' dahdaandqoh doleelgo nohwincho'íí da'ádjhgo ádaanohwiléhíí bigha áldó' nohwá n'ádeltij. ¹⁵ Díí bee bil nadaagolní', bidag yántti', dawahá bee nik'ehgo bil daadntéh. Nnee doo la' hayaa ánole' hela'.

3

¹ Binant'a' la'ii daabik'ehíí da'ádaaniiyú ádaat'eego yinádaalñiihgo ádaanósj, binadaant'a' daadits'ago, la'ii nlt'éégo ánádaat'ijhíí dawa dagoshch'í' ádaile'go, ² Doo hadín ncho'go yaa yádaakti'go da, doo ilch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhóqgo ádaat'eego, la'ii nnee dawa bich'í' nlt'éégo ádaat'eego yinádaalñiihgo ádaanósj. ³ Néé áldó' doo daagondzāa da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', ncho'íí biká hágot'iiníí la'ii gonedliiníí iltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandlij ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', la' biyééhíí ídáhádaat'ij ni', nnee bik'edaan'niih ni' la'ii ilk'edaadin'niih ni'. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihina'na' Hasdánohwiníí nnee yaa ch'oba'íí la'ii bil daanzhooníí ch'inah silíídá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwinil, doo nlt'éégo ánádaahiit'ijhíí bigha da, áídá' nohwincho'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlij, la'ii Holy Spirit ánídégo ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihina'na' hasdánohwinil; ⁶ Bik'ehgo'ihina'na', Jesus Christ Hasdánohwiníí biláhyú Holy Spirit ch'ida'izkaadgo nohwaa daidez'aa; ⁷ Áik'ehgo bilgoch'oba'íí

bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwilnñiidgo, dahazhí' ihi'naahíí bee daahin'naa doleelíí ndaahóndlii. ⁸ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishñiihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaqadíí nht'éégo ánádaat'ííhíí dayúweh ye'ánádaat'ííhíí doleel. Áí nht'éé la'íí nnee bá nzhq̄. ⁹ Doo daagoyáq̄ dago laha'dit'áhíí, hadaakishchiiníí baa na'goni'íí, hìl nadaagonlkaadíí, la'íí begoz'aq̄híí bigh̄a hadaashkeego laha'dit'áhíí doo baa nannáa da; áí doo íl̄íí da, doo nt'é bee alnéh da. ¹⁰ Nnee dabíí hát'ííyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín̄ttí'dá', doo nidits'ag dayúgo y'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'ééhíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonłs̄í. ¹² Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' de'á'dá' dáhadnñihgo Nicópolisyú shaa nñáh: akú shehaigo ngoni'áq̄. ¹³ Zénas, begoz'áni nht'éégo yígółsini, la'íí Apółlos bílgo dahdi'aashyú bich'onñihgo doo nt'é yíd̄ih daanl̄ij da le'. ¹⁴ Bíl ínashood daandliiníí nht'éégo nada'iziidgo yídaago'aaah le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'naa, la'íí dawahá yíd̄ih daanliiníí yich'odaan̄ii doleel. ¹⁵ Nnee bíl nahashtááníí dawa, Gozhq̄, daan̄ih̄ii. Bíl da'la' da'ohiidlaq̄ago bíl daanjooníí, Gozhq̄, shá bíkn̄ii. Daanoht'igha Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aq̄ le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shíí Paul, Jesus Christ bighą ha'ásítini, ła'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dážhó nohwił nzhóni, bił nada'idziidi, bich'į' k'e'iilchii, ² Ła'íí Ápphia nohwił nzhóni, Arkípas, Christ bighą bił silááda daandlíni, ła'íí ínashood nigowaąee íla'ánát'įihíí ałdó' bich'į' k'e'iilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiłTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi, dávik'ehn nénashńiih oshkąąhgee, ⁵ Jesus nohweBik'ehń ła'íí ínashood dawa nił daanzhóągo bada'ónkiigo na'ikonsińhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi; ⁶ Ni'odłá'íí baa nagolńi'go Christ bíyéé daandlińhíí bighą nł'éeągo ágot'eehíí daanohwíyéehíí dawa nńee dayúweh yídaagołsi doleel, dishńiigo ná'oshkąąh. ⁷ Ni'įj'óóhíí bighą dážhó nohwił gozhóó, bidag ánt'ee ałdó', shik'isn, ínashood bijíi yune' bił daagozhóągo ánadaasińdlaahíí bighą. ⁸ Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú ánléh, niłdishńiigo nich'į' hasdzii doleel ni', ⁹ Ndińhíí shił nzhóóhíí bighą nánoshkąąh, shíí Paul, nńee báyań síłni, k'adıí Jesus Christ bighą ha'ásítini. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkąąh, án ha'ásítįigo odlá' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees síłi: ¹¹ Doo áńidá' nich'į'go doo ilįi da ni', ndihíí k'adıí nich'į'go ła'íí shíí ałdó' shich'į'go lán ilíni silįi: ¹² Dážhó shijíi si'ąądí' shił nzhóni nich'į' nádeł'a'; áík'ehgo naadńłteeh: ¹³ Dashíi bił sikeego shił gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíi bighą ha'ásítįige ni dahdá' shich'onii doleel ni': ¹⁴ Ndińhíí hago áńasht'įihíí doo nił nł'ée dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íi doo bíniso'go da, áidá' dáni hánt'įyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáńhíí bighą déł'įh nits'á' dahnyaa lán shj; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híi k'ehgo baa natsińkees da, áidá' ái bitisgo nik'isn nił nzhóóhíi k'ehgo baa natsińkees; shíi ndi áík'ehgo baa natséskees, nińhíi shitisgo áík'ehgo baa natsińkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nli. ¹⁷ Nit'ekéńhíi k'ehgo shił óńłtagyúgo, naashidńłteehíi k'ehgo án naadńłteeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'į' at'éé da lęk'eyúgo, dagohíi naa hayi'ááyúgo, ái shíi shiká'zhį' ánle'; ¹⁹ Shíi Paul, dashíi naltsoos ash'įi, dashíi na'hishńiił: nińhíi niyi'sizińi da'anii bee shaa hán'aa ndi, ái doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shił gozhóóągo áshííle', Christ biláhyú shijíi yune' ágoniidégo áńashííde'. ²¹ Díi nich'į' k'e'eshchiińhíi bikísk'eh áńńehgo nígonsi, ła'íí bitisgo ndi áńńehgo nígonsi. ²² Shíi ałdó' akú hayú nshdaayú shá ilch'į'gole': shá da'ohkąąhíi biláhyú ch'ínánshdąhgo nohwaa nánshdąh nsj. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bighą bił ha'ášhítézi, Gozhóó, nohwiłńii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bił nada'isiidi, ałdó' ágádaanohwiłńii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íi bee niyi'sizińi bich'į' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

1 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidí biláhyú daanohwitaa n'íi doo ałch'idn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lėk'e, 2 Áída' díi iké'yú yolkaańi biYe' binkááyú nohwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleelgo nyinkłtini, án binkááyú ałdó' ni'gosdzán áyílaahi; 3 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, biyati' nalwodí bee dágoz'ąą nt'éégo nt'éégo áyılısigo hadag áyılıs; dabızhą nohwinchọ' íi nohwá yidnłkọdą, da'itisé goz'ąáyú Ízigo At'éhi bigan dihe'nazhınéégo dahnesdaa; 4 Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłiłhíi bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daabizhi'íi ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíi yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. 5 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i ła' gáyılñniid da go'íi, Shiye' nłił, díi jııd'í nitaá sılıı. Ła'íi doo hak'i gánñniid da ałdó', Bitaa nshlıj doleel, bíılıhíi shiye' nlıj doleel. 6 Ła'íi dantsé gozłinihíi ni'gosdzán biká'zhı' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gánıi, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníi dawa daabokąąh le'. 7 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yaa yałti'go gánádo'niid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíi kọ' dahdinahíi daanłjigo ánáyiidlaa. 8 Áída' biYe'híi gáyılñni, Bik'ehgo'ihí'nań nłiınıi, doo ngonel'ąą dayú dahazhi' nant'áá doleel; dązhọ nt'éégo nant'áá. 9 Nzhọgo ágot'eehíi nił nzhọ, nchọ'go ágot'eehíi nił nchọ'; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinñaahíi hadín nił nakaihíi bitisgo nił goyılshọhíi bee hanidilaa. 10 Ła'íi gánábildo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán nín'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa. 11 Ái bech'ígowáh; nizhą da'áik'ehgo ánt'éé; ái dénchọ' daaleeh, diyágé dénchọ' hileehíi k'ehgo; 12 Ái ch'id ilhanéilzaahíi k'ehgo ilhaníıléeh doleel, ła'íi łahgo ádaat'ee daaleeh: áída' niłi da'ágánt'éé, ła'íi doo ngonel'ąą dahíi bee hińnáá doleel, yihni. 13 Áída' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i ła' gáyılñniid da go'íi, Shigan dihe'nazhınéégo síndaa, ni'ina'íi nikelł'ááhyú ninínilzhı'. 14 Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhił daanłjishą', nńee hasdádokahíi yináadaadz'ıj doleelgo odaas'a'ihı?

2

1 Ái bighą nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondząągo dávik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. 2 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdzihíi da'anii dązhọ ndzilgo, ła'íi nchọ'go ádaach'it'eehíi ła'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'ı' nanáhi'nıiłgo; 3 Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíi itisgo nt'ééhíi doo hádaat'ıj dayúgo; ái hasdách'igháhíi nohweBik'ehń dantsé áñniid ni', áidí' hadín daabi'dists'aaníi ałdó' da'anii daanıigo yaa nohwıl nanádaagolni'; 4 Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' da'anii niigo godiyıhgo be'ígóziníi ch'ı'nah ágólaa, ízigo áná'ol'ıjıhíi, iltah at'éégo godiyıhgo áná'ol'ıjıhíi ałdó', ła'íi dabíi bik'ehgo Holy Spirit kainé'ıi bee hasdách'igháhíi yaa nanágolni'. 5 Ni'gosdzán begonáhíi baa nagohiılñı'ıi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo yedaabik'eh doleelgo yaa godin'ąą da. 6 Łah

dahgoz'aagee la' gáníigo yaa nagolní', Nnee daat'éégo nt'é bigħa baa natsínkees nt'éé, nnee nliiní daat'éégo nt'é bigħa binádín'íi? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíní dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánláa; íziso at'éégo la'í daach'idnłsigo bá ágonlāa, nant'anch'ah bik'edín'āqhí k'ehgo, la'í dawahá ánlāahí yebik'ehgo nntłj: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú nńé' ní'. Dawahá yebik'ehgo nyintłjídá', dała'á ndi doo ágodłghgo da yebik'ehgo nyintłj ní'. Áídá' k'adí dawahá yebik'ehí doo hwahá daahíłłséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í bee nnee dała'á daantłjgee bá da'itsaahí yilłh doleelgo biniigonł'éégo daztsāq; áí bigħa nant'anch'ah bik'edot'āqhí k'ehgo íziso at'éégo la'í daach'idnłsigo bá ágólzāa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bigħa dawahá daagolíní, dawahá áyílaahí bichāgháshé lāāgo bits'á'idindlāád goz'āq yune' ha'áyihiniłgo, hasdách'igháhí begodeyaago yebik'ehí biniigodilńéhí bee dāzhq nł'éégo ábidoliłgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'í la'í hadaadeszaahí dała'á yits'á'dí daanłj: áí bigħa doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayilłni, ¹² Gáníigo, Shik'íyú naa bil nadaagoshní' doo, daanokāqhí íla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'ńiid, Dabízhā ba'oshlí. Áídí' hananádzi, Kúnko, shíi hik'e chāgháshé Bik'ehgo'ihí'nań shaa yinłlí bil daansłj. ¹⁴ Áík'ehgo áí chāgháshéhí bidil hik'e bits'í daagolłhí k'ehgo bíi aldo' ágádelzāa; bíi datsaahí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'an, da'íli dolchil doleelłhí bigħa; ¹⁵ La'í hadín da'itsaah yeneldzidhí bigħa bi'ihí'na' danes'āqdzł' isnah daanliiní hasdáyidońilgo. ¹⁶ Da'anigo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní ye'adaat'ehi doo ye'at'éégo ádelzāa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaalışchiiní ye'at'éégo ádelzāa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'izdiidgee okāqh yebik'ehi da'tiséyú sitini bilgoch'oba'go la'í begondłjđgo hileehí bigħa bik'isyú ye'at'ehi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchq'íi bá bidil ye' nahinił doleelgo. ¹⁸ Dabí biniigodelzāagee nabídinestāqdhí bigħa, hadí nabída'dintaahí yich'odaanłihi at'éé.

3

¹ Áí bigħa shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahí daanohłni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidí, Christ Jesus, da'ohiidlāq daahidleehí bigħa des'a'í nłni, la'í nohwi'okāqh yebik'ehi da'tiséyú sitini nzhqōgo baa natsídaahkees; ² Áń habłłníní begondłjđgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nań bichāgháshé nł'éégo yinádéz'ini k'a'at'éégo. ³ Kłh ágole'í kłh ágolzāahí bitisgo daach'idnłsłhí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłsłhí yik'eh sitłj. ⁴ Kłh dała'á gon'āāgo nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nańhí dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi nłjgo, Bik'ehgo'ihí'nań bigowā biyi' nł'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleelí dabínsédá' yaa nagolní' lėk'e; ⁶ Áídá' Christ' hí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjgo Bik'ehgo'ihí'nań bigowā dāgoz'āq nt'éégo nł'éégo yinádéz'j; dāngont'í'zhł' doo nohwiini' hāh dago la'í nohwil daagozhqōgo yaaká'yú dahazł' íhi'naahí ndaahóndliihí daahóntā'yúgo, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichāgháshé itah daandłj. ⁷ Áí bigħa Holy Spirit gáníłhí k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jł biyati'í daadohts'ago, ⁸ Da'igolłjyú Israel hat'í'í nabídinestāqđ n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bikisk'eh ádaadzāa da n'í k'ehgo doo nohwjł nł'izgo ádaanoht'í da le': ⁹ Áígee daanohwita

n'íí nashídaanestaadgo shídaagolsjíd, dizdin legodzaahíí biyi' íltah at'éégo ánásh't'j'ííí daayíłtsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daańnolt'j'ííí doo baa shıl gozhóó dago gádéniid, Dábik'ehń b'j'j'íí biyi'dí' ndaahiksiih, shikísk'eh ch'ogaańí doo yídaagolsj' da. ¹¹ Áí bigha shágóch'j'j'íí doo shit'pa dahdidishńiídá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa, shik'íyú, dah l'ék'eyúgo nch'ó'íí hik'e doo odlaa dahíí nohwj'j'íí yune' bengonyáa l'ék'eyúgo, Bik'ehgo'ih'í'nań hińáhi dńńko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa j'j'í ńdag yádaakt', d'j'í j'j'í t'ah nohwich'j' b'ł ch'í'otaađá'; dah l'ék'eyúgo nch'ó'íí k'izé'idilteehíí bee dńńko nohwj'j'íí nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íí danes'aadzh'í' daahónta'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwid'ńiídá', D'j'í j'j'í biyati'íí daadohts'ago doo nohwj'j'íí nt'izgo ádaanohts' da le', Israel hat'í'íí Bik'ehgo'ih'í'nań doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aadá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'í'ńńilíí doo dawa ágádaadzaa da l'ék'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ih'í'nań doo b'ł gozhóó dago ádaayíłsigo dizdin legodzaa lán? Nnee nch'ó'go áńadaat'j'j'igo da'igolj'j'íyú nanezna' n'íí sh'j' ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'j'í' Bik'ehgo'ih'í'nań bit'pa dahdidilńiídá' gńńniid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh at'éé da? Doo da'odlaa dahíí zhá áyilńii. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonłzi, doo da'odlaa dahíí bigha doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Áí bigha halaa baa daagondzaa le', dah l'ék'eyúgo Bik'ehgo'ih'í'nań bihá'idzoł yune' nkáh doleełgo nohwaa det'aa n'íí t'ah b'ł ch'í'otaađá', nohwíí łá' dńńko dábich'j'í' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'j'í' yá'iti'; daanohtwita n'íí aldó' bich'j'í' yá'iti' ndi daidezts'aaníí doo daayosdlaađ dahíí bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadíí da'osiidlaađdíí zhá áí há'idzołíí yune' ohiikáh, áí há'idzołíí Bik'ehgo'ih'í'nań áńúigo gńńniid, Shágóch'j'j'íí doo shit'pa dahdidishńiídá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da: ni'gosdzńń nńit'aađá' Bik'ehgo'ih'í'nań áńat'j'j'íí aal łalzaa ndi áńńiíd. ⁴ Łahgee gosts'idiskaaníí b'j'j'íí yaa yałti'go dahgoz'aa gńńúigo, Gosts'idiskaaníí b'j'j'íí Bik'ehgo'ih'í'nań binasdziid n'íí ni'inz'j'íidgo hanayoł l'ék'e. ⁵ Áídí' kú dahnágost'aa gńńúigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ⁶ Áík'ehgo łá' t'ah ákóne' okáhíí bá goz'aa; áídá' nnee dantsé bich'j'í' yá'iti' n'íí doo daayosdlaađ dahíí bigha doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áík'ehgo ńzaad ogoyááhíí bikédí'go łah j'j'í Bik'ehgo'ih'í'nań nńágon'áa, David binkááyú gńńniidgo, D'j'í j'j'í biyati'íí daadohts'ago doo nohwj'j'íí nt'izgo ádaanohts' da le'. ⁸ Há'idzołíí Jesus bee baa daagodez'aayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ih'í'nań łah j'j'í doo gńńadí'ńii da doleeł ni'. ⁹ Áí bigha Bik'ehgo'ih'í'nań bich'agháshé daanlińií há'idzołíí t'ah bá goz'aa. ¹⁰ Dahadíń há'idzołíí yune' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inz'j'íid, Bik'ehgo'ih'í'nań binasdziid n'íí ni'inz'j'íidh'íí k'ehgo. ¹¹ Áí bigha halaa, áí há'idzołíí yune' ha'áhiikáhíí bich'j'í' dahdaandłoh le', doo ágáhiit'j'j'íí dayúgo, doo da'odlaa da n'íí k'ehgo dńńko nanáńkkaak' at'éé. ¹² Bik'ehgo'ih'í'nań biyati'íí hińáhi łá'íí dážó nalwodi at'éé, besh be'idilłk'ishé dá'íłts'á' deni'ih'íí bitisgo deníni at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'sizińií, kospirit łenehenlááyú, łá'íí łhadaadit'aaníí iwoł łenehenláágee, akú aná'ogish, konatseesíí łá'íí koj'j'í biyi' ágot'eehíí koł ch'í'ńah áy'łs'j'. ¹³ Ni'gosdzńń biká' daah'ńaaahíí dala'á nt'j'j'ee Bik'ehgo'ih'í'nań doo bits'aa nant'j'hi at'éé

da, áídá' bíl ílk'ídaanldoqohíí doo nt'é binadzahgee bíl le'eskaad dago, dawahá bíl ch'í'nah daanljí. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe', yaaká'yú bíl onágodzaahíí, nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizíjgo, halaq da'ohiidlaq daan'niihíí ndzilgo daahónta' le'. ¹⁵ Nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí aldó' dawa bee nabí'dinestaqad ndi doo hak'e ní'sii da. ¹⁶ Áí bigha halaq doo t'aqzhi' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleeqgo, la'íí dawahá doo bídaanel'aq dagee bílgoch'oba'íí bee nohwich'onii doleeqgo.

5

¹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sinilíí da'á ntíjgee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego ágot'eegee nnee yá sizíjgo, Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaqahgo dant'éhéta yaa yihiniqgo, la'íí nch'ogo anách'ot'ijlhií bigha ye'okaqahíí nayitseedgo yaa yihiniqgo nniltj; ² An hadín doo goyáq dahíí la'íí doo ndzilgo daahikah dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígótsj; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha. ³ Áík'ehgo nnee nda'ílsiihíí bigha ye'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa hiniihíí k'ehgo bíí ndi ní'ílsiihíí bigha ágánat'ijhgo goz'aq. ⁴ Nnee doo la' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'eh nlijgo ha'idilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań habiltjyúgo zhá, Aaron hayiltjiihíí k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldó' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltj da, áídá' hadín, ShiYe' nílj, díí jiidí' nitaa sílj, bílnniidíí an habiltj. ⁶ Lahgee dahnágost'aqgee gábihniid, Melkízedek okqah yebik'eh níí k'ehgo doo ngonel'aqzhi' okqah yebik'ehi nílj. ⁷ Christ ní'gostzán yiká' nagmaadá' dážhó chaal okqahgo bínáá tú nadaazljí lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'aahíí náyokaqahgo yich'í' okqah, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yidnlsihíí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlij ndi goyéego bich'í' nagoyáahíí bee biTaa aníihíí yikisk'eh at'éego yígótsj; ⁹ Áík'ehgo dážhó nt'éego ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíí begodeyáhi silij; ¹⁰ An, Melkízedek níí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nílj doo, bílniigo Bik'ehgo'ihí'nań habiltj. ¹¹ An láqago baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'híí nyee, doo nt'éego daadohts'ag da daasolijhíí bigha. ¹² K'adyúgo ílch'ígó'aahíí daanohlj le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwil ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníí nádaasohlj, daanesoyáq ndi hidán nt'izíí doo daahsaa da laq. ¹³ Da'á daantjgo hadín ibe' zhá yidlaaníí dávik'ehyú ágot'ee zhinéego ílch'ígót'aahíí doo nt'éego yígótsj da, mé' k'ehgo at'éehíí bigha. ¹⁴ Áídá' hidán nt'izíí bádaayánhíí bá álzaa, áí nt'éego anádáat'ijdhíí bigha hadíí nzhooníí hik'e hadíí nch'íí yidaagotsj.

6

¹ Áí bigha halaq, Christ baa ílch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'í'dí' yunáasyú dahnádihiiikáhgo bádaayán bíl ch'ígót'aahzhí'go dahdihiiikáhgo nohwi'odla' ndzil hileeh; anádaahiit'ijhíí da'ílnéhíí bits'á'zhí' ádaahii'ne'dá' nohwi'odla' bee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' dahsiikáhíí kjh bit'ááh ní'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo it'ááh nda'sit'aaníí

k'ehgo doo dayúweh áí zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. ² Okqah k'ehgo tach'idigisí, okqah k'ehgo koká' ndaach'idilñihí, nanezna'íí nádikáhíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íí, áí zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bíl ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yídaagolsjíd n'íí, yaaká'dí' kaa hi'né'íí daizlìh n'íí, Holy Spirit baa godet'aa n'íí, ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nlt'éhi, la'íí binawodíí bee ízisgo ánágot'ííhí yunáasyú begoz'aanú daizlìh n'íí, ⁶ Bits'á'zhí' ádaadzaa lèk'eyúgo doo hagot'éégo binchq'íí yits'á'zhí' ánádaa'ne'zhí' bíl nnách'ikáhi at'éé da; bijíí yune' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' tsj'ihna'áhi biká'zhí' yínádaayiheska' la'íí baa yágosigo ánádesdlaahíí bigha. ⁷ Ní' biká' nanágotlìhgee ledihich'aadí' hadíín nlt'éégo ádaayilsiníí bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóníí hileeh: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchq'go bá ha'idziizhí' zhá bá goz'aa; didlidzhí' zhá bá onágot'í'. ⁹ Nohwíl daanohshóni, áík'ehgo yádaahiiltí' lèk'e ndi, nohwihíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosiilzjíd, hasdách'igháhíí bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú at'éégo, bá nada'ohsiidíí doo yaa dinah da, la'íí bizhí'íí nohwíl nzhq'ohíí bigha bichagháshé bich'odaason'íí áí akdó' doo yaa dinah da; áí t'ah ágádaaht'íí. ¹¹ Díínko nohwá hádaahiit'íí, dala'á notijíígee da'áík'ehgo ágádaaht'íígo doo nohwíl nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí ndaahokíí le', nohwí'ihí'na' bengonyáázhí': ¹² Áídí' doo nohwíl daagoyéé da le', áídá hadíí bi'odla' daagoljigo la'íí nyee ndi yil dahildq'ngo Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áanú bíyéé doleelíí beda'op'íí le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yich'í' hadziigo yángon'áádá', dabíí bitisgo at'éehíí doo la' dahíí bigha dabíí bee bit'á dahdidilñiigo, ¹⁴ Gábilñniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhq' doleelgo ánihosh'nii, la'íí nits'á'dí' lúágo hanálinolt'íígo ádishkíí. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'igo yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aanú begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíí bitisgo at'éehíí biláhyú bit'á dahnádaadilñih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilñiiyúgo lahada'dit'áh n'íí bengonáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee yee yángon'áanú bá begolne'íí yenagoshchiiníí doo lahgo ánáidle' dago dábigózigo bíl ch'í'nah áyilsj hat'íígo, áí da'anii áníigo bit'á dahdidilñii ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nnee nt'é yee yángon'áágo, la'íí da'anii áníigo bit'á dahdidilñiigo, áí naki goz'ánihi doo lahgo ánáidle' da; áí bee hadag ánohwi'dilzj, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bit'áázhí' daatsídihiikj'ihíí hasdáhiikáhíí nohwádhíyú begoz'aanú ndaahóndliihíí ntl'izgo daahónta' doleelgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíí bigha yaaká'yú godiyihgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbáálíí bine'yú beha'ágót'íí: ²⁰ Jesus ádih ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okqah yebik'eh n'íí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni silj.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bi'okqah yebik'ehi nlij lèk'e; án Abraham ízisgo nant'án daanlíni yich'í' nagonkaadgo yaa gonesnaadí' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhq' le', yihñniid; ² Áígee ayihe'níllíí goneznányú ik'í'níllíí dala'ágo sinilíhíí Abraham Melkízedek yaa yinil ní'; dantségee bizhí'íí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' nlt'éégo ágot'éhi, golzeego

ágozlee, iké'geehíí, Salemgee ízigo Nant'án, áí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ílch'í'gont'éhi, golzeego ágozlee; ³ Bitaa, báádoo bígózi da, yits'á'dí' dihezná'íí la'íí hadí' dihezná'dí', hazhí' neheña'zhí' áldó' doo bígózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' k'ehgo dahazhí' okaqah yebik'ehíí nlií. ⁴ Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dázhó dák'a'at'éhi lék'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'níí goneznányú ík'í'nííí dala'ágo sínííí yaa yinil lék'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaashchiiníí bitahdí' okaqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú ík'í'nííí dala'ágo sínííí, tithes holzéhi, bich'í' nadaayinííí go begoz'aaníí bikísk'eh bánagoz'aq lék'e, bik'íí daanlíni áldó' Abraham bits'á'dí' hadaashchiíí ndi: ⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí' hadaashchiiníí doo bitahdí' nlií da ndi Abraham tithes yaa yihiniil lék'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ ba'den'áqahíí Melkízedek, Niyaa gozhó le', bílnniid. ⁷ Díínko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadíí itisgo at'ééhíí, da'ích'í'go at'ééhíí, Niyaa gozhó le', yiníhi at'éé. ⁸ Díí jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'í' nadaahi'nííí, áídá, Melkízedek t'ah hínaadá', dahazhí' hínaago baa na'goní'íí, tithes bich'í' nadaahi'nííí. ⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahí'nííí, Abraham Melkízedek tithes yich'í' nayiheznííí bee tithes nayiheznííí ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeada', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá golee da ndi Abraham bits'á'dí'go hínaahíí bighá. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'í'íí bitahdí' okaqah yedaabik'ehíí bee dawa nlt'éé silíí lék'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bángot'aq ni') hant'é bighá okaqah yebik'ehíí la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'ééhíí k'ehgo da? ¹² Okaqah yebik'ehi dabíntségo golíiníí k'ihzhí' nánálteeh lék'eyúgo hagot'éégo goz'aaníí áldó' lahgo anánálné'hi at'éé. ¹³ Hadíí díí bee baa na'goní'íí lahgo hat'í'íí nlií, áí hat'í'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaqahíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'iniil goz'aqagee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehíí Juda hat'í'íí nliígo bígózi; áí hat'í'íí Moses doo hak'i yaa hadzií da ní', okaqah yedaabik'ehi yaa nagosní'dá'. ¹⁵ Díínko dayúwehyú nlt'éégo bígózi, okaqah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánáslíí, ¹⁶ Án doo ní'gosdzán biká' begoz'aaníí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíí da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aq dahíí binawodíí bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíí. ¹⁷ Án baa na'goní'go gáníí, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nlií, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aq n'íí doo nldzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhí' bengot'aq. ¹⁹ Begoz'aq n'íí doo nt'é nlt'éégo layiilaa da ní', áídá' itisgo nlt'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniíhíí zhá bee Jesus okaqah yebik'ehi silíí. ²¹ (La'íí okaqah yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo bit'a dahdidilniigo okaqah yedaabik'ehi daasilíí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniigo Jesus okaqah yebik'ehi silíí; Bik'ehgo'ihí'nañ gábílnniid, Shiini' doo lahgo ánáshdle' da doleełgo shit'a dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nlií, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íí k'ehgo.) ²² Áík'ehgo áníídego nohwángot'áaníí, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliiníí bíłgo lángot'aq n'íí bitisgo nlt'éhi, Jesus bee nohwá hizí'. ²³ Okaqah yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okaqah yebik'ehi daanlií dahíí bighá láágo daanlií ní': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhí' hínaago dahazhí' okaqah yebik'ehi nlií. ²⁵ Áí bighá bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hikáhíí dąngonel'aqzhí' hasdáyihiniíí, dávik'ehn yá ná'okaqahgo dahazhí'

hinaa. ²⁶ Okq̄ah yebik'ehi da'ágát'ehi nohwá nlt'ée, dilzini, doo k'ize'át'ehi da, dázhq̄ nlt'ehi, nchq̄'go ádaat'eehíi yits'á'zhí' nllíni, yaaká'yú ágot'eehíi bitisyú Ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanllíni dawa jji, ntsé dabií nchq̄'go ánádaat'jji'áí' nnee nchq̄'go ánádaat'jji' bighá dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okq̄ahgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa nanádaahi'niik, áídá' Jesús doo ágánát'jji' bik'eh da, dabií Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltjídá' dalahndigee dawa layiilaahíi bighá. ²⁸ Nnee doo daandzil dago nda'íksiih ndihíi okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú daanllíni daaleehgo begoz'aaníi bik'ehgo hahi'niik; áídá' begoz'aaníi bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihí'nañ bit'la dahdidilnigee ánniidíi k'ehgo biYe' haltji, án hadelzaa dahazhi'.

8

¹ Baa yádaahiilti'íi díinko ádaaldí'ni: Okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'ehi nohwá nllj, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaníi, gowalgai biyi' da'ch'okq̄ahíi da'aniihíi án yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okq̄ahíi Bik'ehgo'ihí'nañ ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okq̄ah yebik'ehi da'tiséyú daanliinií dala'á ntjigeek Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa hiné'go la'íi dant'éhéta nadaitseedgo ye'okq̄ahgo baa hiniilgo hahi'niik: áí bighá díi okq̄ah yebik'ehihíi aldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díi ni'gosdzáa biká' naghaayúgo doo okq̄ah yebik'ehi nllj da doleel ni', begoz'aaníi bik'ehgo okq̄ah yedaabik'ehi ik'idá' Bik'ehgo'ihí'nañ yeda'okq̄ahíi yaa daayihiniikíi bighá; ⁵ Ái yaaká'yú da'ch'okq̄ahgo goz'aaníi bil dátekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíi bichagosh'ohíi k'a'at'éé: Moses k'ad gowalgai biyi' da'ch'okq̄ahíi ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nañ bil ch'ígó'aahgo gábilniiid, Dzil biká'yú be'elzaago nil ch'í'nah ashlaa n'íi da'áik'ehgo ádnliil. ⁶ Okq̄ah yedaabik'eh n'íi binadaasdziiid n'íi bitisgo at'éégo Jesús baa det'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliinií bil lángot'aa n'íi k'adíi la'ihíi itisgo at'éhi Jesús bee nohwá hizí', áí lángot'aa n'íi yee nohwángon'aa n'íi k'adíi itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íi ilch'izaa lék'eyúgo, ik'égeehíi doo bánnagóst'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nlt'ée áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nañ yígolsjídá' gánniid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi bilgo áníidégo bándaaagonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'áadí' daadihezna' n'íi bádiñ hishaalgo Egypt golzeedí' bil ch'inánkséhíi bijji bángone'áá n'íi doo ga'at'éhi da; áídá' bángone'áá n'íi doo dayúweh ye'ádaat'ee dahíi bighá doo dayúweh binádaadesh'jji da ni', nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹⁰ Ái bech'ígoyááhíi bikédí'go Israel hat'i'íi bil lánadaagonsht'aah doleel gádishniigo, Begosi'ááníi biini' biyi' odaahishniil doleel, la'íi bijji biká' ádaagoshle' doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bá nshlji doleel, la'íi bíi shichagháshé doleel: ¹¹ Nnee dala'á ntjigeek bit'ahdí' gólínií la'íi bik'isn doo yi' ch'ídaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ bígonsj, daaniiigo: nnee dawa, doo Ízisgo ádaat'ee dahíi la'íi Ízisgo ádaat'eehíi shídaagotsj doleelhíi bighá. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'jji' da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'íksiihíi la'íi nchq̄'go ánádaat'jji' doo dayúweh bínadaashniil da doleel, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. ¹³ Áníidégo lángont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi la'íi sá'a hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aanú ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ch'okaańhí dahgoz'aa, la'í n'igosdzán biká'gee da'ch'okaań goz'aanú gólí lèk'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okaańhí alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah kọ'í biká' dahnásit'áhí, la'í biká'idáné, la'í bán Bik'ehgo'ihí'nań bidáhgee nna'né'ihí biká' dah sińil, áí godiyińgo goz'áni holzee. ³ Nakígee dáádíltsoosí bine'zhíńéego biyi' da'ch'okaańhí nágot'aa, áí da'tiséyú godiyińgo goz'áni holzee; ⁴ Áí biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' líkagolchini didlídí si'aa, la'í tsihón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nań bengon'áanú besi'áni aldó' si'aa, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'í Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'í tséé nteelí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanú biká' dahgoz'áni sińil ni'; ⁵ La'í bit'a' golíńú óodo be'alzaahi bits'á'idindláadí tsihón nel'aadí' nadaazi, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba' begoz'aanú biká'zhí' bit'a' bitisgo odaa-hezńilgo; áí k'adí doo dawa nń't'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa íłch'í'ńilzaadá' okaań yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okaań zhíńéego nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágot'aa yune' okaań yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'á lenágodáhgee ákóne' onadáń, díł da'adíń lèk'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí díłí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nńáyíkáhgo ye'okaań, dabíí ídá'okaań la'í nńee nda'íksiihí yá ná'okaań: ⁸ Áí bee díńko Holy Spirit bíł ch'í'nah áyíłaa, gowalgai biyi' da'ch'okaańhí dantséhi t'ah goz'aa dá', yaaká'yú godiyińgo goz'aanú da'aníihí ha'ágot'í'ú doo hwahá ch'í'tińh da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowalgai biyi' da'ch'okaań n'íi yaaká'yú da'aníi da'ch'okaań goz'aanú be'elzaa lèk'e; áígee nt'éhéta yeda'okaańhí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'ńiil lèk'e ndi hadín áík'ehgo okaańhí doo hagot'éégo nń't'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nń't'éé ch'íleehí yígolsińh da; ¹⁰ Díł dahgoz'ánihí da'ch'iyaaní, da'ch'idlaaní, da'okaańgo tá'dígis yee íłtah ánáda'ol'íłhí n'igosdzán biká' ágot'ehi ye'ánada'ol'íłhí dahgoz'aa lèk'e, dawahá nń't'éé híleeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okaań yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlińgo, nzhọọgo ágot'ehi begonáhí yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okaań goz'aa itisgo at'éhi, itisgo nń't'éhi, doo nńee áyíłaa dahi, n'igosdzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yi' okaańhí yee bik'eh; ¹² Áí godiyińgo goz'aa yune' Christ dalańdi ha'ayáá gee dawa layiilaa, doo gant'ízé bidíłí, magashi zhaazhé bidíłí ha'áyíkáá da, dabíí bidíłí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíi nohwá ágółaa. ¹³ Dóoli bidíł, gant'ízé bidíł, la'í magashi zhaazhé bí'aadihí bí'íłch'íih nńee dancho'íi biká' nas'ńilí hadakodile' lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázhọ itisgo Christ, doo hayú baa daats'idíłhí dago Holy Spirit dahazhi' nlińú biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídedet'aańhí, án nohwinatsekesíi nohwá náidiilkooh, áík'ehgo doo nt'é bee alńéh dahíi doo dayúweh beda'ol'íi da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hińáhíhí bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díł bighá Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nńee bíł lángot'aanú áńidéhi Christ nohwá sizińú nliń, án daztsaaní bee lángot'aanú dantséhi begoz'aanú doo yíkisk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihińiil, hadíi yich'í' aníhí biyéé nyidin'áanú doo ngonel'aa dahíi yaide'aah doleełhí bighá. ¹⁶ Hadín biyéé gólíńú hadín nt'é yaide'aahí naltsoos yá áyíłaa lèk'eyúgo, hadín áyíłaańhí daztsaa'yúgo zhá biyéé doleeł. ¹⁷ Áí naltsoos áyíłaańhí daztsaa'dá' begodolńiil; áídá' hadín áyíłaańhí t'ah hińaayúgohí naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań nńee

dantsé yángon'áání díł begodeyaa lèk'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihì'nań yegos'aaní dágon'áágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'í gant'íze bidil, tú bíł nadesziidgo, ighaa lich'i dasdisgo ádaaszaahí, ch'íl hísop holzèhi beda'ist'p'qogo díł bee naltsoos la'í nnee dawa yiká' yíłta', ²⁰ Gánígo, Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ngon'áání ilk'idá' begodeyaahí díł dikí be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowałgai biyi' da'ch'okqahí la'í its'aa beda'okqahí dawa dikí biká' yíłta'. ²² Begoz'aaní bik'ehgo dásdozhá dawahá díł bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okqahí zesdij da lèk'eyúgo konchq'hí bigha doo kaa nágotet'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaní k'ehgo yeda'ih'iiní ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehihí nt'é yedaokqahí áí bitisgo nht'éhihí behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aaní nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyihgo goz'aaní be'elzaahí yune' Christ doo ha'ayáa da; áidá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáa, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihì'nań binadzahgee nohwá sizij. ²⁵ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíí bidil dahí yozilgo godiyihgo goz'aa yune' dałá'á lenágodáhgo onadáh, áidá' Christ doo ágát'ij da, doo Bik'ehgo'ihì'nań ya'ánadidit'áh da; ²⁶ Ágánát'ijh lèk'eyúgo ni'gosdzán alzaadí yushdí' godezt'igo biniinágodil'ijh doleel ni': áidá' goldohí ngonyáágee dałahndigee datsaahí bee nchq'í yaa gonnee doleelgo nyáa. ²⁷ Nnee dałahndi datsaahgo bágoz'aa, áí bikédí'go baa ya'iti'go: ²⁸ Áik'ehgo Christ dałahndi Bik'ehgo'ihì'nań ya'ideltij, nnee láágo binchq'í yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchq'hí bigha da, áidá' bikáadaéz'iiní hasdayiniłgo.

10

¹ Ádijyú nht'éégo goz'aaní Jews bich'ij' begoz'aaní doo da'anii begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhá, áí bichq' hadíí dálenágodáhgee yeda'okqahí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihì'nań yaa nádaayih'iiní begoz'aaní doo hadaadeszaago ádaabile' at'éé da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleel ni'; da'okqahí dałahndigee hadaadeszaayúgo binchq'í ádihgo yidaagolsi doleel ni'. ³ Áidá' áí yeda'okqahí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihì'nań baa nádaah'iiní dálenágodáhgee nnee binchq'í yénadaal'ijhgo ádaabilsj. ⁴ Dóoli la'í gant'íze bidil konchq'í doo yó'iné' at'éé da. ⁵ Áí bigha Christ ni'gosdzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okqahí natseedgo naa hi'niihí la'í dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niihí doo hánt'ij da, áidá' shits'í shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'ij' nihi'niihí, la'í konchq'hí bigha na'itseedgo naa hi'niihí doo baa nił gozhq' da, nniid. ⁷ Áik'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihì'nań, hadíí hánt'iiní łashlèhgo niyáa (naltsoos yisdísí biyi' shaa k'e'eshchijihí k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaní bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niihí, dant'éhéta ye'okqahgo naa hi'niihí, didlidgo nich'ij' nihi'niihí, la'í konchq'hí bigha naa hi'niihí doo hánt'ij da, doo baa nił gozhq' da, nniid bikédí'go ⁹ Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihì'nań, hadíí hánt'iiní łashlèhgo niyáa. Iké'yú nohwá ngot'áání begodigháhí bigha Bik'ehgo'ihì'nań hik'e Jews daanliiní bilgo dantsé lángot'aa n'í k'ihzhij' ngoden'áá. ¹⁰ Bik'ehgo'ihì'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahndigee dawa layiilaago bits'ihí Bik'ehgo'ihì'nań yaa ideltijhí bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okqah yedaabik'ehi dałá'á ntijgee dawa jij Bik'ehgo'ihì'nań bich'ij' zhi'éégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazi,

dáhant'é nadaitseedgo bidihí yeda'okaqah; da'ágádaat'íi ndi konchó'íi doo yó'iiné' át'éé da: ¹² Áídá' Christ dałahńdigeé Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídelťíi: nohwinchó'íi yá daztsaqahí bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'í'go bik'edaannihí biket'ááhzhí' nni'ńilzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídelťíihíi bee nnee hadaadeszaahí dąngonyáázhi' dązhó nń'éégo áyíłaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwíl ch'f'nah ágółsi, gánńiidgo, ¹⁶ Ái yołkaahí bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bił ádaashle' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áaníi bijíi biyi' odaahishńiil, la'íi biini' biká' ádaagoshle' doleeł; ¹⁷ Binchó' n'íi la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bínashńiil da doleeł. ¹⁸ Konchó'híi bighą kaa nągodet'aayúgo doo dayúweh konchó'híi bighą be'okaqahí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighą shik'íyú, itisgo godiyłhgo goz'aą yune' doo daasiite' dago Jesus bidihí biláhyú ha'ániikáh le', ²⁰ Da'denbáálíi ilk'ındlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'íi ágółaa, áńidégo la'íi hináhi, da'denbáálíi dishńiigo Jesus bits'í dishńiigo ádishńii; ²¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bi'okaqah yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silíi; ²² Áík'ehgo nohwíi díł biká' hista'go nchó'go ánáhiit'íi n'íi nohwá nádilkóqđgo, la'íi tú nzhóni nohwits'í bee tánągizgo, halaą nohwíi dawa bee doo nohwíl nagoki dago da'ohiidłąągo Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ah daahódleeh. ²³ Halaą doo nohwiini' nakigo da yaak'áyú dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi nńdzilgo daahóntą'go dayúweh baa nadaagohiilńi' le'; hadín nohwá ngon'áaníi da'aniigo aníi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', hł daanjóq doleełgo la'íi nń'éégo ánádaahitt'íi doleełgo ildag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú ila'ánáhiit'íihíi doo t'aązhí' bits'á' shiijéed da le', nnee la' ágádaat'íihíi k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': alhánedí' goldohgo bídaagonoksidá' dayúweh ildag yádaakti'. ²⁶ Da'anii ágot'eehíi bídaagosilzjídá' nchó'go bídaagonlzj ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchó'híi bighą doo dayúweh nohwaa nągodit'ąhgo goz'aą da, ²⁷ Áídá' bee kaa ya'ti'íi dązhó bégódzidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kó' k'ehgo díłti'íi bik'edaannihíi daabidilidíi zhą nohwá goz'aą. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses binkááyú ni'néi doo yikisk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánągót'íi yaa nadaagonłi' lęk'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdji lęk'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nń'é dago áyılısigo yiká' nayaahíi, la'íi díł bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yąngon'áaníi nńdzilgo alzaahíi, díł bee hadelzaahíi, doo yidńłsđ dahíi, la'íi Holy Spirit bits'á'di' ilgoch'oba'íi begoz'aaníi nchó'go áikniihíi, nnee Moses binkááyú begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dahíi bighą zesdjihiíi bitisgo goyéégo bich'í' godighąhgo bágoz'aą shi daanołsi née? ³⁰ Gánńiidíi bídaagonlzj, Goyéégo koch'í' godish'aahi ánsht'ee, shíi ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'ńiid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Bínádaahńiil, doo áńidá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'di'go nohwíi yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'í' nagowaago nohwiiniigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołqđ ni'; ³³ Łahgee nnee daanohwineł'íi yee daanihóch'íid la'íi góyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonł'éehíi bich'odaahńiilgo nohwíi áłdó' nohwiiniigonł'éé ni'. ³⁴ Ha'ásitjídá' shaa tidaaht'ii ni', la'íi nohwíyée n'íi nohwaa hayi'ńiil ndi nohwíl daagozhóq

ni', yaaká'yú nohwíyééhíí itisgo nkt'éhíí, la'íí doo ngonel'aa dahíí gólíígo bídaagonokshíí bigha. ³⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bada'o'híhíí doo bits'á'zhí'go ánáhne' da, daahonohtá'yúgo nzhooníí nohwich'í' nanáhi'níí. ³⁶ Nohwíni'k'eh ádaanołsı le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań áníhíí ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníí nohwíyéé doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dábi'ehyú át'ééhíí odlá zhá yee hınaa doo, áídá' nnee t'aazhı' at'ééhíí shiyi'siziiníí doo baa bıł gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi néé t'aazhı' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińééhíí doo itah daandlıı da, áídá' hadıı da'odlaągo biyi'siziiníí hasdákáh zhińééhíí itah daandlıı.

11

¹ Bench'ohokíhíí da'anii begolne'go bígózıgo, la'íí hadıı doo hit'ıı dahıı da'anii át'éégo bígózı, áí odlá' golzeego ágolzee. ² Doo ánıídá' bádaayán n'ıı daabi'odla' golııhıı bigha nkt'éégo baa ch'inii lék'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golııhıı bigha bádaagonlıı, áík'ehgo dant'éhéta hit'iiníí doo hit'ıı dahıı bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odla' golııhıı bigha Abel, Cain bitisgo nkt'éhi Bik'ehgo'ihí'nań yaa nainé', Abel baa nainé'ıı Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolnı'go, Da'áıgee ándzaa, nıı lék'e; áí bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'ı' yaktı'. ⁵ Bi'odla' golııhıı bigha Énoch da'itsaahıı doo yıgodokshıı dahıı bigha yaaká'yú onábi'doltıı; doo hak'i nádaach'ot'ıı da, Bik'ehgo'ihí'nań onábıłııhıı bigha; doo hwahá nábi'dılteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yıł goyılshóqogo baa ch'inii lék'e. ⁶ Ko'odla' da'adıhyúgo Bik'ehgo'ihınań doo hagot'éégo bıł goch'inłshóq da: hadın Bik'ehgo'ihınań bich'ı' nsháh nzıyúgo da'anii Bik'ehgo'ihınań golııgo yosdlaądgo zhá yich'ı' nıgháh, la'ıı hadın nzhoogo haintaahıı nkt'éégo ágot'eehıı bıyéé áıdoliıgo yosdlaądgo zhá yich'ı' nıgháh. ⁷ Bi'odla' golııhıı bigha Noah hagot'éégo godegháhıı doo hwahá yıgokshıı dahıı Bik'ehgo'ihınań bıł ch'ı'nah ágolaago tsıdolyız, áík'ehgo bıchagháshé hasdáyıniıłhat'ııhıı bigha tsina'eehıı áyıılaa; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchog'go ádaat'eehıı ch'ı'nah áyıılaa, la'ıı ko'odla'hıı bigha nkt'éégo ách'ıt'ééhıı bıyéé silıı. ⁸ Bi'odla' golııhıı bigha Abraham la' ni' nágost'aayú bıyéé doleelyú obi'dola'dá' bikısk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shıhıı doo yıgólıı da ndi. ⁹ Bi'odla' golııhıı bigha ni' baa got'aa n'yú det'ıhézhi' Isaac la'ıı Jacob bıłgo gowałgai yee daagolıı, ni' doo yıdaagokshıı n'ıı yıká' daagolııhıı k'ehgo; Abraham baa det'aa n'ıı da'ái Isaac la'ıı Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham bádıhyú yaaká'yú kıh nagoznılıı bit'ááhgo izt'ıni golııı yıká déz'ıı, áí kıh nagoznılıı bik'ehgo'ihınań nagoshchııgo ágóláa. ¹¹ Bi'odla' golııhıı bigha Sarah ndi binawod gozlııgo hıltsaa silıı, áıdı' bıł łegodzaahıı bitisyú ch'ıgoyáá ndi bı'ime' gozlıı, hadın baa yidin'ááhıı ya'okıhıı bigha. ¹² Áík'ehgo nnee dała'á hastıın silııgo k'azhá datsaahi ga'anolı ndi bits'á'dı' hadaakshııhıı yáá biyi' ts'ıłsqosé la'ıı tábaıyú sái dahdıjahıı ga'áhołaaągo daagozlıı, doo nách'oltag at'éé dayú. ¹³ Áı dawa t'ah da'odlaągo nanezna', baa daadest'aanıı doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee nızaadzhi' daayo'ııgo yaa bıł daagozhóqogo begolne'go yıdaagokshıı lék'e, áík'ehgo gádaanniıd, Ni'gosdzán biká' nahııkai ndi nnee doo bígózıni daandlıı, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaaniıhıı bee nkt'éégo ndaagoléehıı yıká hadaantaago bígózı. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdıkai n'ıı dá yaa natsıdaakees nt'ééyúgo t'aazhı'

nakáhgo bá ch'í'otąą doleel ni'. ¹⁶ Áídá' k'adíi yaaká'zhì'go ndaagoléhíí hádaat'íi: áí bighą Bik'ehgodaahi'nań biki'ńiigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayandzì da, akú kìh goznìlì bá ilch'ì'golaahí bighą. ¹⁷ Bi'odlą' golìhí bighą Abraham, da'anii bi'odlą' bighą nabídineztaąądá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yintłì, Abraham bee det'ąą n'íi biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yałti'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilńniid, Isaac binkááyú nits'ą'dí' handóot'íi: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nńee daztsąą ndi náhi'naago ánáidléh yígótsì, áík'ehgo biye' daztsąądí' nábi'dihil'na' ngonolìgo baa naltłì. ²⁰ Bi'odlą' golìhí bighą Isaac, Jacob ła'íi Esau bich'ì' ágone'íi yee yá oskaąągo, Nohwiya gozhóq le', yilńniid. ²¹ Bi'odlą' golìhí bighą Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'ałango yá da'oskaąą; ła'íi bigish bik'izhì' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihí'nań yoskaąą. ²² Bi'odlą' golìhí bighą Joseph datsaahdá' Israel hat'í'íi dahdekáh doleelí t'ah bidáhdá' yígótsìgo yaa nagolńi' lęk'e; ła'íi bits'in hago ádolńiilí yee yángoń'ąą lęk'e. ²³ Daabi'odlą' golìhí bighą, Moses gozłìdá' bitaa hik'e báą bilgo mé' dénzhonéhi nłìhí bighą nadaayinł'igo taagi daahitaą; nant'an yengon'áanıi doo yédaaldzid da lęk'e. ²⁴ Bi'odlą' golìhí bighą Moses báyan silłigo, Pháraoh bitsi'hí bizhaazhé bil idi'ńiigo doo hat'íi da lęk'e; ²⁵ Nchq'go ágot'eehí be-gonedłìhí déł'ih itah at'éhi k'ihzhì' nayiné' lęk'e, nńee Bik'ehgo'ihí'nań biyéehí biniidaagonł'éezhìgo itah nágodin'ąą lęk'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bich'ì' nahi'ńiilí yiká déz'łigo, Christ bighą bik'edaach'inihí Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aanıi yitìgo ilłigo yaa natsekee. ²⁷ Bi'odlą' golìhí bighą Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénáldzid da: doo ch'o'łi dahíi yo'łihí k'ehgo nyeehí yich'ì' dahnldq. ²⁸ Bi'odlą' golìhí bighą Moses bik'ehgo dáádítłihí yiká' dił yłta', ła'íi bitis-hagowáh gołzéhi ágołzaa, chągháshé dantsé nakaihí naitseedí nłinií Israel hat'í'ihí bichągháshé dantsé nakaihí doo naitseed da doleelí bighą. ²⁹ Daabi'odlą' golìhí bighą Israel hat'í'íi túsikaanı Red Sea holzéhi hanaayú nanádnłsąą, ni'gosgaąhí k'ehgo ndi ch'ínánłsąą, nńee Egyptdí' daagolínií áldó' hanaadnkáh daanzì ndi ąął odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odlą' golìhí bighą Israel hat'íi kìh goznìlì Jérìko gołzeege binaad tséé hist'inií ledn'aahí dała'á jłigo dałahn lenadıłséh gosts'idiskąązhì', áík'ehgo gosts'idiskąąhí bijłi ąął nandéeh lęk'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'ł' nagháhi n'íi, bi'odlą' golìhí bighą anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'ł' ádzaago, doo da'odłąą dahíi natseedge doo itah zesdłi da lęk'e. ³² Nt'é baa nanagoshńi' doleel? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bilgo dawa baa nagoshńi' hasht'łi ndihí doo bínel'ąą da: ³³ Áí daabi'odlą' golìhí bighą ła'ngo nńee hat'íi daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa, bąngot'ąą n'íi bich'ì' begolzaa, ndóicho bize' bá ilch'ì' ágołzaa, ³⁴ Kq' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idilłishé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilłi, nagonłkaadgee k'a'ádaat'ee daasilłi, ła'íi ył nadaagonłkaadí bik'e dałsídńkłi. ³⁵ Isdzáné bits'ą' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihil'na'go baa na'ńil; ła'ihí dahazhì' ihí'naahí yenaadiikáhí itìgo nł'éego yídaagołłihí bighą doo daazhógo benádaadichid hádaat'łi dago goyéego bich'ì' godest'ąągo naztseed: ³⁶ Ła'ihí baa daach'odłoh, ła'íi dá hábída'ch'ıltsaas nt'éé, ła'ii kídaach'ist'ł'qo, ła'íi ha'ádaach'ist'e': ³⁷ Ła'ihí daach'ólné', ła'ihí ilk'ídaabidich'iish, ła'ihí nabídaadi'nestąąđ, ła'ihí bésh

be'idiltkshé bee naztseed; la'ihíi dibelíi hik'e gant'ízé bikágé bidiyágé yee nakai lék'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehíi ni'gosdzán biká' nneehíi bitisgo da'ilíi: da'igolíiyú la'íi dziyú, dził bini'i'ányú la'íi leyi' da'o'ányú nakai lék'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odlq' golíihíi bighq nł'éeégo baa na'goni' ndi baa det'aq n'íi doo hwahá begolne' da lék'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihinań nohwádihyú itisgo nł'éhi yaa nohwá nagoshchij, da'ádaandihyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhoggo daanohwineł'íyigo, nt'é ndaazgo daahiideelíi halaq nłáhzhí' ndaano'né', la'íi nchq'íi dayúweh be'ánáhiit'íi nłáhzhí' ndaano'né' aldó', áidí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihinań nohwá ngon'ááníi bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odlq' begodeyáhi la'íi aqł laile'i halaq án zhá bich'í' daadéet'íi le'; án gozhóóníi bádihyú goz'aqahíi bighq tsí'ılma'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éeégo yitis silií, bik'e ídaayágosigo dahstíi ndi doo bił hago'at'éeé da, áidí' Bik'ehgo'ihinań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nchq'go ádaat'eehíi bich'í' nada'idziid ndi yitis siliinií, án baa natsídaahkees le', dah lék'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íi nohwinatsekees doo nłdzil da hileeh. ⁴ Nchq'íi bich'í' nadaagonłkaad ndi doo hak'i dił nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íi chqgháshé baa de'núihíi k'ehgo nohwaa de'núí n'íi baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihinań doo ałch'ídeyú ánánoł'íi dayúgo, nł'éeégo baa natsínkees, la'íi Bik'ehgo'ihinań nił destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihinań hadíi bił daanzhooníi ni'ılsiihgee yiniidaagodnłsij, yił ch'ígó'aahíi bighq, bizhaazhé náidnłtíihíi dala'á ntíjgee ni'ılsiihíi bighq nádainłtas. ⁷ Bik'ehgo'ihinań nda'olsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichqgháshé daanohł'íihíi bighq ágádaanohwiłsij; hadín biye' golíinií, biye' yiniigodnłsij, yił ch'ígó'aahíi bighq. ⁸ Áidá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihinań nohwił ch'ígó'aahíi bighq doo nohwiniinágodil'íih dayúgo yútashchín nliinií k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichqgháshé daanohłij da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsij. ⁹ Áidí' ni'gosdzán biká'gee daanohwitaahíi nł'éeégo nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsigo daadinłzj; yaaká'dí'go nohwiTaahíi itisgo daadinłzigo bikísk'eh ádaant'eego nł'éeé go'íi, áik'ehgo zhá nł'éeégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíi dabíi hádaat'íiyú déł'ihézhí' hagee nda'ıilziihgee zhá ádaanohwił'íih, áidá' yaaká'dí'go nohwiTaahíi nohwá nł'éeéhíi bighq ágádaanohwidnłsij, án godiyini ye'at'éeéhíi k'ehgo néé aldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíi bighq. ¹¹ Kol ch'ígó'aahgo ákoł'iinií doo kol gozhóógo ákółsij dago kol na'dini' ndi bikéd'ígo hadín baa bił ch'ígót'ááníi nł'éeéhíi biyi' noseełgo binest'q' golíihíi k'ehgo iłch'ígonł'éeéhíi be'at'éeégo nł'éeé hileeh. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahíi hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłidíi nt'iz ánádaahdle'; ¹³ Áidí' iłk'ídezdqłh intínhíi biká' ch'ınohkáh, hadín na'nıłhodíi doo ch'a'odokał da doleelhíi bighq; áidá' nalwod nasłjigo dahnadáh. ¹⁴ Nnee dawa bił t'eké daanohłijigo, la'íi dázhq nł'éeégo ádaanoht'eego dahdaanołdqł, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagoł'éeégo ch'ıłtséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaq, dánko Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi dábič'í' ndohkahi at'éeé; dánko kol goshch'ıihíi bikeghad

nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaągo nagontł'og hajéédgo, áí bee láni daabilchqo; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaą, dąnko nant'į' nagmaahíi nohwitahyú hileeh, dagohíi Esau holzéhi, dantsé nagmaahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bíyéé doleel n'íi dalańdi iyaąhíi bighą baa na'hazńiíhí k'ehgo dąnko Bik'ehgo'ihí'nań doo yidńsį dahíi nohwitah hileeh. ¹⁷ Bidaagonońsį, Esau ágádzaahíi bikédį'go Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' nł'ėhi bíyéé silį doleel n'íígee, Dah, bįkdo'ńiid; hichago yókeedgo ná'okaąah ndi doo hagot'ėégo łahgo áńáyidłėh da lėk'e. ¹⁸ Doo díńko bich'į' nehesohkai da, dzįl da'anńi sį'áníhíi, kq' bee diltł'íi, dagohíi godilńií, chagołheekíi, yat'ógo nyolńi, ¹⁹ Bėsh dilwoshé áńńiíhíi, bizhii áńńiíhíi, áí bizhii daidezts'aanńi, Doo dayúweh nohwich'į' yáńti' da, daayilńiigo nádaayokaąah lėk'e, doo bich'į' nehesohkai da: ²⁰ (Tsetahgo nakaińi ndi dzilńi yidahi'ńaayúgo bįl nda'tsilńe'go dagohíi k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, ńiigo yee hadzii n'íi doo hagot'ėégo yidag ádaat'ee da lėk'e: ²¹ Daayo'įi n'íi dązhqó bėgódzidhíi bighą Moses gąńi lėk'e, Dązhqó nėsdzidgo disłtdi:) ²² Áídá' díńko bich'į' nehesohkai, dzįl Sion golzéhi, łá'íi Bik'ehgo'ihí'nań hińahi bikįh gozńilńi yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, łá'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolńi lenáhiłsėhi, ²³ Dantsé daagozlińi yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíi bįl daagozhqógo ha'ánáńsėhíi, Bik'ehgo'ihí'nań nńee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ńi, łá'íi yaaká'yú nńee nł'ėégo ádaat'eehíi hadaadeszaahíi bispirits bich'į' nehesohkai, ²⁴ Ła'íi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nńee bįlgo łąngot'aanńi áńidėhi nohwá sįzńi, łá'íi dįl kok'e hįłta'íi, Abel bidilńi yitįsgo nł'ėégo ágot'eehíi yaa nagolńi'ńi ałdó' bich'į' nehesohkai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'į' yałti'ńi, doo dah daadohńi dago baa daagonohsąą: ni'gosdzńń biká'gee bich'į' yałti'ńi, dah yilńńidńi doo hagot'ėégo bits'ą' hakee da lėk'e, áik'ehgo yaaká'dí' nohwich'į' yałti'ńi hodaayelńs'ąą doo hádaat'įi dayúgo, itįsgo doo bits'ą' haokee at'ėé da: ²⁶ Da'áídá' bizhiińi bee ni'gosdzńń nagohi'ńaa, k'adyúgohíi gąńiigo ngon'ąą, Yuńáásyú goldohgo dalańdi doo ni'gosdzńń zhą nagohish'ńaa da, yáá ałdó' nagohish'ńaa doleel. ²⁷ Áń ágąńńidńi, Yuńáásyú goldohgo dalańdi, hadńi alzaahíi nadaaha'ńaahíi k'ihzhį' ńi'ńe', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadńi doo hagot'ėégo dihi'ńah dahíi zhą godziń doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań biláł'ńahgee nohwińilgo doo hagot'ėégo k'ihzhį' nohwińiń dahíi bighą haląą ba'ihėdaandį le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadńlįgo łá'íi bėdaahildzidgo bįl daagohilzhqógo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'ńań kq' ndi'ik'ąhi ńlńi at'ėé.

13

¹ Hk'isó hł daanjqohńi k'ehgo dayúweh hł daanońjqq le'. ² Nńee doo bídaagonońsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nńee łá' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagońsį dago yá da'dezńe' lėk'e. ³ Ha'áńshjeedńi bínadaalńi, bįl ha'áńshjeedńi k'ehgo; hadńi bits'į biniidaagonł'ėehíi bínadaalńi, nohwíi ałdó' nohwits'į gólįigo bedaahinońnaa. ⁴ Na'ńeehíi nńee dawa daayidńsį le', doo ilńs'ą' nant'į' na'aashgo da: ch'a'o'ńėhíi łá'íi nant'į' nakaińi Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhį' ádaanoht'ee da le'; nł'ėhėta ayąháhi nohwiyėé lėk'e ndi baa nohwil daagozhqó le': Bik'ehgo'ihí'nań gąnohwilńiid, Doo nits'ą' dah-

dosháh át'ée da. ⁶ Áík'ehgo doo t'áqzhí' daasiitjij dago gádaan'nii, NohweBik'ehñ shich'oníhi nliij, nnee hago ádaashidoliikí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiní binádaaħniih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee nohwich'í' yádaakti' n'í: da'odlāħhí k'ehgo da'ohdlaq le', nt'é ádaizlaahí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaqáda' át'éehí k'ehgo díi jii t'ah ágát'ée dahazhí' ágát'ée. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bigózini da k'izédaanoħwidoníi hela': Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee kojíidí' ko'odla' nalwodgo áyísigo nlt'ée, doo hagot'éégo ch'iyāħhí bee da, ái bikísk'eh ánáda'ch'op'ijl ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aaníi bit'áahyú daanliiní da'ch'okaqħ goz'āqgee Bik'ehgo'ihí'nañ baa naltéehí la' ágee nada'iziidíi daayiyāqgo dávik'eh; ái na'idziidíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'í' daanz; áidá' Christ ts'ılna'ahi biká' nohwá daztsāqħhí bighā néé Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwá ch'ígót'í'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaníi zhā yikísk'eh ádaat'eehíi doo áík'ehgo bágoz'āq da. ¹¹ Magashi, dibehíi, gant'ízeta nnee nda'iksiihíi bighā nadaistseedá' bidihíi okaqħ yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okaqħ goz'āq yune' áyikaah, áidá' bits'ihíi kih goznílii anahyú daayidiid lék'e. ¹² Áík'ehgo Jesus áldó', dabíi bidihíi bee nnee hadaadilne' doleeħhíi bighā kih goznílii binaadyú ledn'aahíi dáadit'ihíi anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo néé áldó' nnee Jesus daayo'ni' n'íi k'ehgo daanoħwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaq da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaqgee doo nohwá dahazhí' daagondliij goz'āq da, áidá' dahazhí' daagondleeħhí biká daadéet'ij. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dákozhā baa náda'né'ihíi k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaqħgo ba'ihédaandzi le', bizhi' ba'ihégošigo behagohiighā le'. ¹⁶ Nlt'éégo ádaanoht'eego la'íi nohwíyéehíi iltahoh'niigo baa daayohnah hela': ái k'ehgo baa náda'né'ihíi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa bil gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníi yinádaadéz'ijihíi bighā; ái Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yil nanágodohihi at'éé bil daagozhóqgo ádaat'ijyúgo nlt'ée, áidá' doo bil daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhq da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaqħ: nlt'éégo ádaahiit'ijgo bídaagonzi, dawa ánádaahiit'ijihíi bee da'aniigo ánádaahiit'ijlgo hádaahiit'ij. ¹⁹ Shá da'ohkaqħ doleeqgo itisgo nánohwoshkaqħ, dákadégo nohwaa nádishdaahíi bighā. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'á'dí' nkegohen'áaníi, Jesus nohweBik'ehñ daztsāqdí' naadiidzaago áyílaa, bidihíi nohwá ngon'áaníi dahazhí' nldzilgo bee áile'íi biláhyú: nanyoodíi bidibehíi nlt'éégo yinádéz'ijihíi k'ehgo Jesus, Nanyoodíi izisgo at'éhi, bichāgháshé nlt'éégo yinádéz'ij. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanoħwidle', áík'ehgo nt'é bil dávik'ehíi dawa nlt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bil dávik'ehíi nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázhq ba'ihégoš le', doo ngonel'āq dayú dahazhí'. Doleeqgo at'éé. ²² Nánohwoshkaqħ shik'íyú, Díi ádaanoħwidéniidíi doo bik'edaashoħch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáħago bee nohwich'í' k'eshilchíi. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'inádzáá láq; dét'ihégo nyáá lék'eyúgo, akú bil nánsht'aashgo nádaanoħwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bichāgháshé dawa, Gozhóq, shá daabikdohñii. Ítalyú daagolíníi, Gozhóq, daanoħwiñii. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'āq le'. Doleeqgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

¹ Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshlíni, nnee nakits'adáhyú hat'i'i ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił nlii le', nohwiłdishnii. ² Shik'íyú, iltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; ³ Díí bídaagonłsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. ⁴ Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhoníí zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. ⁵ Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'nań yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'nań dánzhq at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. ⁶ Áń nneehń odlaago áńíí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, ích'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. ⁷ Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'á'gé' doo hat'íí ích'í' nyohodlíí da le'. ⁸ Nnee biini' nakihíí doo bigózigo nagháhi at'éé da. ⁹ Nnee ádaagoch'yolba'ń Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighą bíł gozhóq le': ¹⁰ Áína' nnee ízis it'íjń ádaagoch'yolba'go ábi'delzaahíí bighą bíł gozhóq le': t'oh dénzhonéhíí ánádaasdíjđhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleehíí bighą. ¹¹ Ch'ígona'ái sidogo hagháhgo, t'oh yinih'éehgo dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone n'íí áđih: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íjń t'ah dá'it'íjgo bech'ígonáh doleel. ¹² Nnee nabídi'nestaąđ lé'e ndi aął yitis ch'ínyáahn biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaąđíí aął yitis ch'ínyáago dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanzhóni yaa yiden'áání, baa didot'aal, gonneege ch'ah hobijhíí k'ehgo. ¹³ Nnee la' nabídi'nestaąđ lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nashínestaąđ, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'íí bee nahóntaah goz'aą da, la'íí án doo hadń nayíntaah da: ¹⁴ Nnee daantújgee dénchq'go ágot'eehíí yiká hát'íiní, ídíbiiltso'go nabídintaah. ¹⁵ Dénchq'go ágot'eehíí hágot'íiní iltsą hileehíí k'ehgo nchq'íí yilchii: áígé' nchq'íí nchaa siljigo da'itsaahíí yilchii. ¹⁶ Shik'íyú, shíł daanołshóni, nda'oksii hela'. ¹⁷ Dawahá nł't'éehíí la'íí dawahá nzhoníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań idindláadíí Áyílaahń bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'jli da, hat'íhíta léhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'íjgo dawahá daahínaago áyílaahíí bitahgé' da'ítsé nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidljigo ánohwilaa. ¹⁹ Áík'ehgo shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daantújgee nł't'éégo íyést'są le', yati' t'aązhí' goz'aągo, la'íí ha'ashkeehíí t'aązhí' goz'aągo: ²⁰ Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'nań binzhq'íí doo áile' da. ²¹ Áí bighą nchq'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhí' ndaanołmé'ná, yati' nohwijí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijí yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziiní hasdáyiniłgo yinel'aą. ²² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aníyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaalch'aago da. ²³ Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'íné biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'jhií k'ehgo at'éé: ²⁴ Áń nneehń ádinel'jđ hik'e dahiyaa, áígé' dagoshch'í' ánołh n'íí yaa yisnah. ²⁵ Dahadń Bik'ehgo'ihí'nań

yegos'aanii dázho nkt'éhi, begoz'aanii nnee ch'ínáyihí'níli, biyi' déz'iiníí dayúweh yaa higaahn, doo daazhógo íyést'saago dagoshch'i' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'ééhí, án nneehí dawahá áile'íí bee biyaa gozhóq doleel. ²⁶ Dahadn nkt'éégo oshkaqah nzíná' biyati' doo yaa goyáágo yakti'n ách'i' nach'aa, án nneehí bi'okaqahíí doo bá begolne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa lá'íí himaa ádaadiníí, lá'íí isdzáné itsaa daanliiníí bich'i' nadaagont'ogúí bich'och'iniigo bitaach'ighaago, lá'íí ni'godsza'n biká'gee ncho'go ágot'eehíí doo hayíí be'ách'ít'éégo da, áí Bik'ehgo'ihí'na'n nohwiTaa'n bináál okaqah da'aníihí, lá'íí dánzhóq at'éhi at'éé.

2

¹ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehí, bich'á'idindíni, daaholdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaalkees. ² Nnee lá' óodo bee bigan bik'en'áné gólíni, lá'íí bidiyagé nkt'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, lá'íí nnee tét'iyéhi bidiyagé déncho'éhi yee ha'ayááyúgo: ³ Nnee bidiyagé nkt'éhíhíí zhá bich'i' ádaanoł'eego ágádaabíłdołnii, Dzaagé' nkt'éégee dahnda; áiná' nnee tét'iyéhíí ágádaabíłdołnii, Da'áígee sínzj, dagohíí, Shikeeyú ndaa: ⁴ Ágádaanoł'eeyúgoshá' lá' dá'ich'i'go, lá'íí itisgo lanatsídaalkees, ncho'go natsídaalkeesgoshá' aayádaakti'ihíí daaleeh? ⁵ Shik'íyú, shíł daanołshóni, ídaayesółts'aq, Bik'ehgo'ihí'na'n ni'godsza'n biká' ágot'ee zhińéégo tédaat'iyéhíí da'odlaqahíí yee ízisgo da'it'j doleelgo haiyińil, lá'íí bilakt'áhgee begoz'aanii daabiyéé doleelgo haiyińil, áí Bik'ehgo'ihí'na'n yil daanzhooníí yaa goden'áq. ⁶ Áiná' nohwíí tédaat'iyéhíí doo bíł da'oltag da laq. Nnee ízis it'iiníshá' isná daanołwidil'j? Da'ái yána'ití'hé yuńe'shá' odaanołwinihiyood? ⁷ Da'ái nkt'éégo bee nohwi'dojíłhíshá' déncho'go yaa yádaakti'? ⁸ Nant'an yegos'aanii Bik'ehgo'ihí'na'n biyati' beke'eshchiiníí gánúgee, Na'ashhahgé' gólínií nił nzhóq le', dáni ídł njóqohí k'ehgo, niíhíí da'anii bikísk'eh ádaanoł'eeyúgo nkt'éé: ⁹ Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkeesyúgo ncho'go al'j, begoz'aanii yitis hadaadiltaalí k'ehgo ádaakt'j bídaagonołs. ¹⁰ Dahadn begoz'aanii dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo íłsihyúgo, begoz'aanii dawa yíłsih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'nehíí bee alneh hela', niíhíí, Dahadn zołhéé hela', nií akdó'. Ch'a'o'nehíí doo bee áłdzaa daná' dahadn zeezołhíí lé'eyúgo, begoz'aanii yitis hadiltaalí nleeh. ¹² Begoz'aanii nnee ch'ínáyihí'niíhíí nnee bee baa yáda'ití' doleelí k'ehgo yádaakti', lá'íí áí k'ehgo ádaanoł'ee. ¹³ Doo bíł goch'oba' dahí doo baa goch'oba' dago baa yá'ití' doleel; áiná' ilgoch'oba'íí aayá'ití'íí yee itisgo at'éé. ¹⁴ Shik'íyú, nnee lá', Oshdlaq, niiná' Bik'ehgo'ihí'na'n biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íí yit'j áiná'? Ya' áí odlqahíí hasdábilteeh née? ¹⁵ Kok'isn dagohíí kolah bidiyagé éđjhná' dajj biigha dáshiná'naghaaná', ¹⁶ Nohwíí lá' bich'i' gádołniiyúgo, łch'i'gont'ééhíí bee nanńaa, sínzilgo, lá'íí násíłđjđgo nanńaa; áiná' dawahá yídn niłhíí doo baa nné' dayúgo; hat'íí bee nzhóq? ¹⁷ Áik'ehgo ko'odla' zhá gólíyúgo, doo bikísk'eh ách'ít'éé dayúgo, doo hat'íí ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. ¹⁸ Dahadn gáníí doleel, Ni onđlaq, áiná' shihíí shi'odla' yikísk'eh ánásht'j: onđlaqahíí shíł ch'f'nah anle' yikísk'eh ant'jłhíí da'áđjłgo, áik'ehgo shíí oshdlaqahíí yikísk'eh ánásht'jłhíí bee nił ch'f'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'na'n dała'á niłjgo hondlaq; áí nkt'éé: ch'iidn daanlíni akdó' da'odlaqaná' ndaaldzidgo daadithid. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáq dahi níłni, ko'odla' gólj ndi doo bikísk'eh ách'ít'éé

dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' aí doo bígonksí da née? ²¹ Hat'íhíta be'okaahíí biká' dahi'níilgee Abraham, nohwitaa n'íí, biye' Isaac Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yintjíná'shà', ánát'jídíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ, dávik'ehyú át'éhi bíhnniid? ²² Bigosíínsjíd née, bí'odlǎ'íí la'íí yikísk'eh at'ééhíí dała' na'iziid, bí'odlǎ'íí yikísk'eh at'ééhíí bee lalzaa. ²³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaǎd, áík'ehgo bí'odlǎ'híí bighǎ dávik'ehyú át'éégo bá hótag, níí l'éhíí begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihí'nañ bit'eké daabíłch'iniigo daach'ozhíí l'é'e. ²⁴ Áík'ehgo bídaagosoksjíd, doo bí'odlǎ' zhǎ bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee dávik'ehyú át'éé da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehíí aldo' bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé. ²⁵ Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'j' nagháhi n'íí, ch'inií nai'aahíí ha'áyíílaa, áíge' lahýúgo ch'ínádais'a'ná', ánát'jídííshǎ' bee dávik'ehyú át'éé bíłdo'níid? ²⁶ Kots'í koy'siziiníí adjhyúgo daats'iztsǎq, aí k'a'at'éégo ko'odlǎ', bikísk'eh ách'it'ééhíí adjhyúgo, doo hat'íí ká áile' da.

3

¹ Shik'íyú, hołǎqgo ilch'ígó'aahíí daakeeh hela', ilch'ídaagont'eehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonokshíí bighǎ. ² Daanohwigha lǎqgo ndaahiilziih. Dahadn yakti'gee doo iksiih dahń nnee dázhǒ nkt'éhi nłj, nkt'éégo áyíłs, bits'í dawa da'áníyú ánát'jłł. ³ Ljł bizaa'áh bá adaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahíí bighǎ; áík'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. ⁴ Tsina'eehíí aldo' baa natsidaakkes, dázhǒ nchaa ndi, la'íí nawode nch'iidíí aná'ol ndi, benal'eehíí dázhǒ alch'íséhi bee na'il'eełíí dahát'jyú yidi'eel. ⁵ Da'ágát'éégo kozaadíí alch'ísé ndi ízisgo ágot'eehíí yee áda'odlǎigo yakti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kǒ' ałh'íséhi bee bikǒ' do'nıl lǎq! ⁶ Kozaadíí kǒ' do'nılıí k'a'at'éé, ni'gosdzán biká' nchǒ'íí dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éégo nohwits'í biyi' itah nłj; kots'ihíí dawa yłchǒq; ch'iidn bikǒ' dilti'íí bich'ǎ'ge' kǒ' bee bikǒ' do'nılgo ch'idehezna'ge' nch'ihenna'zhj' yikǒ' da'dinil. ⁷ Tsétahgo daagolíníí iltah at'éhiií, dlǒ', t'iish, túnteel biyi' daagolíníí daabi'dilzhǒq, ni'gosdzán biká' nnee daabiłshǒq. ⁸ Áiná' doo hadń kozaad yokshǒq at'éé da: nchǒ'go doo nehe'náhi at'éé da, la'íí dázhǒ bik'asda' nchǒ'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa'n áshǒq daabił'nii; da'ái bee nnee, Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaal. ¹⁰ Da'ái kozé'íí bich'ǎ'ge' yati' nkt'éhi la'íí yati' nchǒ'i bee haghohgháh. Shik'íyú, díí doo ágát'éé da le'at'éhi. ¹¹ Ya' ni'gé' túháłjgee tú nzhǒqhíí la'íí tú nk'ǒqzhíí dała' haljł née? ¹² Shik'íyú, ya' tsj, figs holzéhi, olives náyint'j, dagohíí dasts'aa figs náyint'j née? Áí k'a'at'éégo tú nk'ǒqzhíí háłjłgee tú nzhooníí doo háłjł da. ¹³ Nohwitahyú hadń goyǎqgo bíł ígǒzj? Biat'e' nkt'ééhíí be'ánát'jłł ch'í'nah áyíłs le', igoyǎ' doo t'ǎqzhj' yáná'iti' dahíí ye'at'éé. ¹⁴ Nohwijj yune' nohwil daagoshch'íígo dánohwízhǎ nkt'ééhíí ádá hádaat'jyúgo, la'íí dashízhǎ itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'odlǎíí da le', doo ách'iniiyú ách'ine' dayúgo lé'ılchoohi at'éé. ¹⁵ Ídılgo ch'idzaaníí doo yaaká'ge' nke'né' da, dá ni'gosdzán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'íí bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'ǎ'ge'hi at'éé. ¹⁶ Dabízhǎ nkt'ééhíí ádá hát'jłłhíí, la'íí dashízhǎ itisgo ánsht'eego nzjłłhíí goljłgee doo nkegohen'ǎq da doleel, la'íí nchǒ'go ágot'jłłhíí dawa begoz'ǎq. ¹⁷ Áiná' yaaká'ge' igoyǎ'íí díí k'ehgo at'éé, dázhǒ nkt'éé, bíł nkegohen'ǎq, dawa bich'j' ch'izhǒq, doo adıl k'a'ách'it'éé

da, dázhó koł goch'oba', la'íi nlt'éégo ánada'ch'ol'ijlgo, doo il'anigo baa nach'itsikeesgo da, doo koká' zhá gózhóógo da. ¹⁸ Nnee nkegohen'áágo ádaagołsiní k'eda'dile'go dá bik'ehyú ách'ít'ééhíi binest'á' goleeh.

4

¹ Hat'íi bighá ilch'í' nadaagonłkaad, la'íi nohwitahyú ilch'í' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchq'íi biká hádaakt'iiníi nohwiyi' ilch'í' na'iziidhíi bighá go'íi. ² Hat'íhíta nchq'íi ch'éh hádaakt'íihíi bighá nada'oktseed: hat'íhíta naaniyú daabíyééhíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadołné' dahíi bighá ilch'í' hadaashołkeed, la'íi ilch'í' nadaagonłkaad: doo daahołkéedgo da'olkaqah dahíi bighá doo nádaadołné' da. ³ Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'olkaqahíi bighá doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okaqahíi doo bik'eh da. ⁴ Nant'í' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoł'téhi, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwił daanzhoqoyúgo Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaannihi ádaanoł'tee, ya' doo bídaagonołsi da nées? Áík'ehgo dahadń ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bił nzhooníi Bik'ehgo'ihí'nań yik'enńihi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eshchiiníi áńiíhíi doo bighani goljí dago gáníi daanołsi nées, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiníi nchq'íi hát'íi nées, dawahá ádá hát'íi nées? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bighá gáníi, Ádaa da'odlíhíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi bee daayich'onii. ⁷ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nań baa ádaa deinok'taah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoł'tee, áík'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ahgo daanołji, áík'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nłini at'éé. Nchq'go ádaanoł'teehíi, nohwigan tádaałgis: nnee biini' nakihíi daanołni, nohwíji daanzhoqoogo ádaale'. ⁹ Doo nohwił daagozhóo dago daalchag, chaal nahisółtaq le': nohwidloh n'íi daalchago ánadaaldle', nohwił gozhóóníi doo nohwił anii dago ánadaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áík'ehgo hadag ádaanohwile'. ¹¹ Shik'íiyú, doo aayanáltihíi ádaadoł'ijgo dénchq'ého laa yádaakti' da. Hadń bik'isn yí'iltahyúgo, dagohíi bik'isn dénchq'ého yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi yí'iltah la'íi dénchq'ého yaa yałti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi baa yánti' lé'eyúgo, begoz'aaníi doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayałti' ihíi nłji. ¹² Begoz'aaníi áyílaahíi dała'á nłji, da'án aldó' hasdáhińiikíi yinel'aq, la'íi da'ílii yilchiigo yinel'aq: áiná' hat'íi nłji nńzigo aayanáltihíi ádni'ijgo nnee la'ihíi baa yánti'go? ¹³ Sáq'a, nohwíi gádaadołnihií, Díi jji dagohíi iskaq akú kih goznilyú nkáh, akú dała'á nohwełegodáh, nada'iiłni la'íi nohwaa nada'iiłniigo, áík'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadołni: ¹⁴ Ndi iskaq ágonéhíi doo bídaagonołsi daná' ádaadołni. Nohwi'ihí'na' hat'íi át'éé? Áád nahinago dé't'ih hiłtséhgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoł'tee. ¹⁵ Áiná' gádaadołniigo nlt'éé, NohweBik'ehń hat'íiyúgo daahii'naa doleeł, áík'ehgo díi ádaahidle', dagohíi ái ádaahidle', daadołniigo. ¹⁶ Doo ágádaadołni dayúgo ádaa da'oldliigo yádaakti': ágát'éégo yá'iti'íi nchq'íi át'éé. ¹⁷ Dahadń áígee ách'ít'ééhíi yigółsi ndi doo ágát'éé dahń nchq'íi bá hileeh.

5

¹ Sáq'a, ízis da'ok't'iiníi, daalchag la'íi daadołwosh, iniigodilnehíi bee nohwiká' ngowáhíi bighá. ² Bee ízis da'ok't'iiníi daandzid, la'íi no-

hwiidiyághíí doolé daayiyáa. ³ Nohwi'óodo lá'íí béshligai daadichii; áí bidichiihíí nohwaa nagolní' doleel, áí kọ' diltk'híí k'ehgo nohwitsj' yiyáa doleel. Dawahá lán da'íííhíí iké'yú náhilkaaahíí bighá ikh'í' nadaasohné. ⁴ Sáá'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíí daayóbiijl n'íí t'áazhí' bich'á' daahónoktá'íí nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíí daachagíí Bik'ehgo'ihí'nań, nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí, yidezts'áa. ⁵ Ni'goszán biká' ízis da'okt'iiníí lá'íí gonedliiníí zhá bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. ⁶ Nnee dávik'ehyú at'ééhíí zideego bá nadaagoso'áago daazesohlj; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áík'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadázhj' biba' nohwil nkedaagohez'áa le'. Sáá'a, k'edileehíí ni'goszán bich'á'gé' nest'á' lán ílmi bil nkegohen'áago yiba' sidaa, da'itksé lá'íí iké'zhj'go nanágołtáazhí'. ⁸ Nohwíí aldó' nohwil nkedaagohez'áa le'; nohwijíí ndzilgo ádaake': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíí bighá. ⁹ Shik'íyú, doo lida'oktah da, doo nohwá ndaago'aah da doleelhíí bighá; sáá'a, ndaago'a'íí ch'é'ítingee sizj. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íí, biniidaagonkt'éehíí bil nkedaagohez'áahíí nohwil ch'ídaago'aahgo bikisk'eh ádaanołt'ee le'. ¹¹ Sáá'a, ndzilgo nazj n'íí bil daagozhóóníí baa natsídaahiikees. Job holzéhi ndzilgo sizj n'íí baat'ídaanołs; biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołs; nohweBik'ehń dázhq aatét'íí lá'íí bil goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íyú, díńko bee itisgo ádaanołt'ee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnádaadidołnih da, doo ni'goszán bee da, doo lá'ihíí bee da; áiná', Ha'aa, daadołniigo da'anii ádaadołni le'; dahyúgohíí dánko nohwaa yá'iti' doleel. ¹³ NohwitaHyú lá' biniigonkt'éé née? Áń okáah le'. Ła' bil gozhqóó née? Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéńzigo ido'aał le'. ¹⁴ NohwitaHyú lá' nezgai née? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; áí nohweBik'ehń bizhi'íí binkááyú ik'ah yil yedilníhgo bá da'okáah le': ¹⁵ Áík'ehgo odłáago okáahíí bee nezgaihíí nadzih, áík'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidodlíí; lá'íí nchq'go adzaa lé'eyúgo, binchq'íí bá da'izlíné ánádołnił. ¹⁶ Nda'oksihíí baa kł nadaagołni', lá'íí kdenáago láda'okáah, áík'ehgo nádaanołwi'dilzih. Nnee dávik'ehyú at'ééhíí bijj dawa bee okáahgo dázhq bedehíí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nlij lé'e, áń, Doo nagoltj da le', niigo bijj dawa bee oskáah: áík'ehgo ni'goszán biká' dá doo nagoltjhé taadn legodzaagé' gostán dahiitáa. ¹⁸ Áíge' ná'oskáahgo yaaká'gé' nkegonktáá, áík'ehgo ni'goszán biká' nest'á' nádaagozdli. ¹⁹ Shik'íyú, nohwitaHyú lá' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, lá' t'áazhí' yil nnat'áazhyúgo; ²⁰ Díńko yigołsih le', nchq'go at'íhń bi'at'e' nyihesiłhgé' dahadń t'áazhí' yil nnat'áazhń, áń da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziiníí hasdábidołteel, áík'ehgo nchq'íí láágo yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshkíni, nnee nanidí' daanlìigo
 ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íí Bithýnia daagolzeeyú
 odaagohele'ihíí bich'í' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ
 nohwíTaa dabíntsé nohwídaagolsigo hanohwihezníl, la'íí Holy Spirit
 hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íí bidil
 bee nohwik'í daidil'ta' doleełgo hanohwihezníl: Bik'ehgo'ihí'nañ
 bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'ígont'ééhíí dayúwehégo bee nohwá
 ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa,
 ba'ihégoş le', án bilgoch'oba'íí an'odaazliiníí bee Jesus Christ daztsaadı'
 naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosidlíí, ák'ehgo yaaká'yú gozhóóníí
 ndaahóndliihíí doo nohwits'á' bech'ígonáh dago biká daadéet'íih.
 4 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanohwíyéé doleeł, doo da'ílíí hileeh
 dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá
 nano'níí, 5 Nohwí'odla' golíihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binawod
 bee nht'éégo nohwinádéz'íí, hasdáhiikáhíí ał łalzaazhí', áí nohwá
 ilch'í'ılzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Áí bigha, k'adıí dé't'ihézhí'
 iltah at'éégo nanohwí'dintaahgo nohwiniidaagonł'éé lęk'e ndi dázhq
 nohwil daagozhqó: 7 Nanohwí'dintaahíí bee nohwí'odla' nłdzil
 shíihíí nabi'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíí hileeh,
 áídá' nohwí'odla'íí óodo bitisgo ilíí; ák'ehgo nohwí'odla' nłdzil
 bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ihéndzigo, daanohwidnłsigo,
 la'íí nohwits'á'idindláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da
 ndi nohwil daanzhq; k'adıí án doo daah'íí da ndi daahohdlaągo
 nohwil daagozhqó, nohwil gozhóóníí doo hagot'éégo baa na'goni' dago
 yaaká'yú idindláádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwí'odla' bee nasozíiyúgo
 nohwiyi'siziiníí hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ
 nohwaa ch'oba' doleełí, dabíí binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosni';
 áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadilkid, la'íí dázhq yídaagolsíih hádaat'íigo
 nadaayılkaah lęk'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí Christ
 biSpirit daayigoyilni dabíntsedá' Christ biniigodilne'íí yaa nagosni',
 la'íí bikédí'go bits'á'idindláádíí ałdó' yaa nagosni', ák'ehgo hagot'éégo
 ágodoniiłíí, la'íí da'os'ah ágodoniiłíí yiká na'ódaadilkid lęk'e. 12 Holy Spirit
 yaa nagosni' n'íí, doo áí goldohíí biyi' ánágot'íí da doleełgo, áídá' díí
 goldohíí biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi
 n'íí bich'í' ch'í'nah ágolzaa, ák'ehgo k'adıí da'ái bee nohwil na'goni',
 nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee
 nohwich'í' yadaakt'íí, da'ái yee nohwil nanádaagolni', áí Bik'ehgo'ihí'nañ
 binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yídaagolsíihgo hádaat'íí. 13 Áí bigha
 nohwiini' ładaahle', ídaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáágo
 Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwíyéé doleełí dąngont'í'zhí' ndaahółí;
 14 Chągháshé da'dits'agíí k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ doo
 hwahé bídaagonolsíih dadá' nchq'íí zhá hádaah'íí n'íí doo dayúweh
 be'ádaanoht'ee da le': 15 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' ánniidíí,
 godilzihgo at'ééhíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwí'at'e'íí dawa bee
 daagodinolsi le'; 16 Gáníigo bek'e'eshchíihíí bigha, Shíí dilzinihíí

nshlji; áik'ehgo nohwíí aldó' daagodinolsi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ doo hadín yik'izhi' at'éego da, nnee daantíígee hagot'éego adaát'iidíí yee yándaago'a', án nohwiTaa daabildohniigo nádaahokqaahyú bédaakdzidgo daadinolsi le', ni'gosdzán biká' daagonohljídá: ¹⁸ Díí bidaagonolsi le', doo ánídá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwíl ch'ídaiz'aa n'íí doo nt'é da, áidá' áí biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Beshligai la'íí óodo da'ilíí hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; ¹⁹ Áidá' Christ bidil lán ilíni bee, án dibelíí bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhil dahíí k'a'at'éego nlii: ²⁰ Án ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' habi'doltii, áik'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, ²¹ Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ daahohdlaq; Christ daztsaadí' Bik'ehgo'ihinañ naadiidzaago ábíílaa, la'íí bee bits'á'idindláádíí baidin'áq, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ daahohdlaqago bits'á'dí' nkt'éehíí ndaahokíí doleel. ²² Doo daazhógo da, áidá' da'aniiigo nohwik'isyú nohwíl daanzhoq doleelgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíí bikisk'eh ádaanoht'eehíí bee nohwiyi'siziinií nzhoggo ádaahlaa, áik'ehgo nohwííid' dázho hł daanohjoq le': ²³ Da'ilíí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdljii da, áidá' doo da'ilíí hileeh dahi bee nádaagosohdljii, Bik'ehgo'ihinañ biyati' hináhi la'íí dahazhi' begoldohi bee nádaagosohdljii. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íí nnee zhinéego ízigo ágot'eehíí ch'il dénzhonéhíí k'ehgo ádaat'ee. T'ohíí daanihné, la'íí ch'il dánzhonéhíí n'íí nanihidéh: ²⁵ Áidá' nohweBik'ehñ biyati' dahazhi' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'í' yáná'itihíí, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íí, nadaach'aaahíí, nzhóni ádaado'iinií, la' bíyéehíí idáhádaah'tiinií, la'íí ncho'go yádaakti'íí dawa k'ihzhi' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' áni gozlíni ibe' yidih daanljihíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati', ibe' nkt'éhi, bidilh daanohljii, bee daanooseel doleehíí bigha: ³ NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí ilk'idá' daasoljigo. ⁴ Án bich'í' nnohkáh, án tséé hinaahíí k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'íí da ndi lán iljigo Bik'ehgo'ihinañ habiltjii. ⁵ Nohwíí aldó' tséé hináhi daanohljii k'ehgo kih godiyini doo hit'íí dahíí nohwee ágólne', okqaah yedaabik'ehíí daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihinañ baa hi'niilhií k'ehba'ihédaanhsigo daahokqaah, áí Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bil dábik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií biyi' gáníí, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aaníí nnish'aah, lán iljigo haktini, áí tséehíí Christ nlii: áik'ehgo dahadíí bosdlaqadíí doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel, nii. ⁷ Áí bigha án daahohdlaaníí nohwich'í' lán iljii: áidá' doo da'odlaq dahíí bich'í'go tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee dantsé si'aaníí siljii, ⁸ Doo da'odlaq dahíí yséé bigha nach'igeehíí, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíí siljii, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo daach'idits'ag dahíí bigha nach'iniidéh; díí yee bángon'qaahi ádaach'it'ee. ⁹ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ, godilhidí' dabíí bits'á'dí' díyat'éego idindláádzhi' nohwiká ánniidíí, ízigo ye'at'éehíí ch'í'nah ádaanołsi doleehíí bigha nohwíí daakinolt'íí hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okqaah yedaabik'ehíí daanohljii, nohwinant'a' dała'áhíí daanohljigo daagodinolsini, Bik'ehgo'ihinañ biyéé daanohljii: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíí daanohljii da, n'íí k'adíí bíyéé daanohljii:

lahn Bik'ehgo'ihinañ doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adií nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanooshóni, díí ni'godsán biká'zhi' nanidí' nakaihií la'íí dét'ihézhí' kú nakaihií k'ehgo daanoahljigo, nádaanohwoshkaah, nohwits'í bich'i' zhinéégo nchq'í zhá hádaaht'iinú bits'á'zhi' ádaanoht'ee, nohwijíi yune' nlt'éhíhíi nchq'íi bich'i' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanljíi dahíi binadzahgee nohwi'at'e' nlt'éégo ádaanołsı: áík'ehgo doo bik'ehyú ánádaaht'ijl da, daanijigo nohwída'iltah ndi nlt'éégo ánádaaht'ijhíi daayo'ijgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzı doleeł, án baa nyááhíi bijij. ¹³ NohweBik'ehñ biyéé daanoahljijhíi bigha nnee yenagos'aanií dawa bikisk'eh ádaanoht'ee: Ízigo nant'án, án Ízigo at'éhi nlijgo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchañ daanliiníi aldó' daadohts'ag, áí doo bik'ehyú ánádaat'ijl dahíi biniidaagodilne'go, la'íi dábik'ehyú ánádaat'ijhíi nlt'éégo ánádaaht'ijl daayilniigo Ízigo nant'án nohwich'i' yi'aa. ¹⁵ Díi Bik'ehgo'ihinañ nohwá hát'ij, dábik'ehyú ádaaht'iiníi bee nnee doo daagoyáá dahíi, nt'é yaa yádaakt'íi doo yidaagolsı dahíi, doo nt'é daanij dago ádaahle'. ¹⁶ Jews bich'i' begoz'aanií doo dayúweh bi'sna' daanoahljı da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bił ch'í'otáahíi doo nohwinchq'íi bił yaa nadaasołtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihinañ bánada'ohsiidíi daanoahljigo daahinoħnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadinolsı le'. Odlá' bee nohwik'isyú daanliiníi nohwıl daanzhqq le'. Bik'ehgo'ihinañ daadinolsıgo bédaaldzid le'. Ízigo nant'anhíi daadinolsı le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíi, nohwinant'a' daanliiníi dawa bee daadinolsıgo daadohts'ag; daanzhooníi la'íi doo hago ádaat'ij dahíi doo áí zhá da, áídá' hadaashkeehíi aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nlt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áídá' doo nchq'go ách'ídzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'ééyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Nchq'go ádaahdzaahíi bigha nohwiniigodelzaahíi bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áí Bik'ehgo'ihinañ bił nzhqq nee? Dah. Áídá' dábik'ehyú ádaaht'ij ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgoħij, áí Bik'ehgo'ihinañ bił nzhqq. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonlt'ééhíi bigha Bik'ehgo'ihinañ nohwich'i' anniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áík'ehgo shedaanoht'ee le', nohwilnii: ²² Án doo nchq'go adzaa da, nach'aago ya'iti'íi doo bizé'dí diits'ag da: ²³ Án nnee yati' bee daabokáal ndi bíi doo t'aazhı' yati' yee okáal da: án biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'i' godish'aah doo nii da; ndihíi Bik'ehgo'ihinañ dábik'ehgo aayati'ihíi yaa idet'aq lək'e: ²⁴ Án nohwinchq'íi dabíi bits'í ída'áyiidlaago tsj'ılna'áhi yiká' daztsaa, néé nohwinchq'íi bich'i' dasiitsaaqadá' dábik'ehyú ágot'eehíi bich'i' daahin'naa doleełhíi bigha: nohwá habi'doltsazíi bigha nohwinchq'íi bits'á'zhi' nádaahdzii. ²⁵ Dibehjíi ch'a'onalsááhíi k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adií t'aazhı' dibehjíi Nanyoodihíi baa nánohkai, án Christ nlijgo nohwiyi'siziiníi Yinádéz'iiníi nlij.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanoħłni, nohwiká' daadohts'ag; áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo yikisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabikdoħnii da ndi, nlt'éégo ádaanoht'eehíi bee da'odlaq daaleehgo daahonołbijh doleeł; ² Nlt'éégo ánádaaht'ijlgo la'íi Bik'ehgo'ihinañ daadinolsıgo daayo'ijhíi bigha da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadolzhqq da, daazhogo nel'ijhíi bigha doo nohwitsizil íltah

at'éégo daashbizh da le', la'íi dawahá óodo ádaaszaahíi doo nohwaa dahnaznilgo da, la'íi diyagé lán ilíiníi doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áídá' nohwííi yune' nlt'éégo ágot'eehíi bee dénzhonégo ádaahke', nohwííi yune' isht'edaagodnt'éégo, la'íi dant'éheego be'ádaanoht'eego, ái be'ídaadoilzhooníi doo da'ílíi daaleeh dahi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee lán ilíni. ⁵ Da'ágát'éégo doo áníidá' isdzané daagodnksiníi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa da'ókíhíi ídaadilzhoo lèk'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lèk'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlaqadhíi bigha' an bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanoht'ini, nohwí'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohij, bits'í doo nldzil dahíi bigha' daadinoksí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwí'ihí'na' nohwá ágoksiníi da'ánohla nohwiyéehíi bigha'; áik'ehgo da'ohkqaqgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanoht'igha nohwinatsekees dala'á ádaanoksí, laa daach'ohba' le', odlá' bee ik'isyú daanoht'ijigo lil daanoht'oo le', nohwííidí' nohwil daagoch'oba' le', k'édaanoht' le': ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanoht'izlaa dayúgo doo iké'déna' ágánadaahdle' da, daanoht'och'iid lèk'eyúgo doo t'aqzhi' daahóhch'iid da: áídá' gozhóóníi bá hádaah'ij; díi bigha' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniid bidaagonoksí, la'íi ái bee gozhóóníi nohwiyéé doleel. ¹⁰ Hadín ihí'na bil nzhooníi, la'íi nlt'éégo bíyołkaal hat'íiníi, ái doo ncho'go yahtí' da le', doo lé'ilchoo da le': ¹¹ An ncho'íi yits'á'zhí' anne'go nlt'ééhíi ye'at'íi le'; ikh'í'gont'ééhíi yiká hat'íiigo nldzilgo yikádéz'ij le'. ¹² NohweBik'ehñ nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'ij, ái bi'okqaqhi' yíyést'saq: áídá' nnee doo bik'ehyú ánadaat'ijl dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aal. ¹³ Nlt'éégo ádaanoht'eedá', hadínshá' nohwiní'dilnih? ¹⁴ Dánzhooqo zhá ágot'eehíi bigha' nohwiniidaagont'éé ndi, nohwá gózhoo doo: nnee nohwik'edaannihíi doo bédaaldzid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áídá' nohweBik'ehñ, Bik'ehgo'ihí'nañ nliigo, nohwííi yune' daadinoksí le': nlt'ééhíi nohwádhíyú goz'aaníi nohwííi biyi' yune' nda'ohíhíi nnee la' yigha' nanohwíidíikidyúgo, hagog'éégo bich'í' hahdziihíi t'ah bíntse bidaagonoksí le', t'adégo la'íi daadinoksigo baa nadaagohí' le': ¹⁶ Nlt'éégo ánadaht'ijlgo idédaagososijigo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nlt'éé ndi léda'ilchoogo ncho'go ánadaat'ijl daanoht'inihíi ídaa yádaandzi doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgoyúgo nlt'éégo ánadaht'ijl ndi nohwiniidaagont'ééhíi dávik'eh, áídá' ncho'go ánadaht'ijl zhineéhíi bigha' nohwiniidaagont'ééyúgohíi doo nzhoo da. ¹⁸ Christ dalahndi nohwincho'íi bigha' biniigodelzaa, ái dávik'ehyú át'ééhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nnohwiníilhi' bigha', bits'í zhá zesdij, áídá' biyi'sizini doo zesdij da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'í' yahtí'; ²⁰ Ái spirits-híi doo áníidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aal lèk'e; Noah hínaadá' tsina'eekíi áile'dá' tsina'eekíi biyi' tsebíi hilt'eego zhá hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ daztsaqdí' naadiidzaahíi biláhyú hasdáhiikaihíi bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníi nai'eełgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'íksigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhineégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi, la'íi yedaabik'ehíi, la'íi spirits binawodíi

dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahí k'ehgo nohwí áldó' bi-natsekeesí k'a'at'éégo nohwinatsekeesí ádaahle'go nohwí áldó' bá no-hwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahí nchọ'í yits'á' nyáá; ² Áik'ehgo neheña'zhí' kots'í zhinéégo nchọ'í ánadaat'íhí doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íní zhá ánát'íhí doo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaqah dahí bíl daanzhọgo ánadaat'íhí k'ehgo ánadaahiit'íhí n'íi aqal bech'ígóyáá; díinko be'ánadaahiit'íhí ni': nchọ'í doo bich'í' t'aqzhi' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchọ'í zhá hádaahiit'íhí ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidlaago daagodnlch'aad ni', da'iidlaago nohwil daagonedlji ni', la'í da'ílinéhií daahohiikaqah ni': ⁴ Bíl nchọ'go ánadaat'íhí n'íi, k'adii nchọ'go ánadaat'íhí doo bíl aanáhkeel dahí bighá nohwida'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee daahinaahí hik'e nanezna'í bilgo ilk'idá' yaa yakti'go siziinií, bináál áí nneehí ánadaat'íhí n'íi dabíi ídaa nadaagolni' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'íi t'ah daahinaadá' nt'é bighá yati' baa gozhóni bee bich'í' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daay-odlaago biyi'siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ yil daadoleehí bighá, dabíntséda' góyéégo bándagost'aq ndi. ⁷ Ágot'eehí dawa k'ad bengonáh: áí bighá nohwiini' daagoligo, ídaa daagonohdzaago da'ohkaqah le'. ⁸ Díinko itisgo begoz'áni, dázhó híl daanohjọ le': í'ijóóní nohwitah begoz'aayúgo, la' ni'iksiih ndi nohwi'ijóóní áí bee bíl ya'istsooz. ⁹ Idenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daashotch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíi nt'é biyéehí yá yinádéz'igo yita'iniihí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi da'aá daanotijee nohwaa daizné'íi íltah ádaat'eehí bee híl ch'odaahniih. ¹¹ Nnee la' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'díi'í zhá yee yakti' le'; nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nldzilgo ábísigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégojí doleelgo, án dázhó ba'ihégojí le', la'í dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq dáyú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ¹² Shií daanohshóni, nohwi'odla' bee bigodzijiigo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nnihií k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo ágondziyú bee shich'í' ágodzaa doo daanohsi da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwí áldó' itah daanohíhí bighá nohwil daagozhó le'; áik'ehgo án bits'á'idindláádíi ch'í'nah alzaago dázhó nohwil daagozhó doleel. ¹⁴ Christ bizhi'híi bighá nchọ'go nohwaa yádaach'ikti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit, bee bits'á'idindláádíi, nohwiká'zhí' nlihií bighá: nchọ'go nohwaa yádaakti'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nchọ'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'í' zhinéégo Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégojí. ¹⁵ Áidá' nohwi-idaagonkt'éyúgo, nnee naitseedíi doo daanohíigo da le', in'íhíi dago-hí nchọ'go at'ínií, dagohíi doo bidildoo dahí nabinkt'ogú áldó' doo daanohíigo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee la' Christ yodlaqahí bighá bini-igonkt'éyúgo doo yik'e ídaayándzi da le'; áidá' áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aah doleehí biká' ngonyáá, bichagháshéhií dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lək'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ baa ntt'éégo na'goni'íi doo yiksk'eh ádaat'ee dahí hagot'éégoshá' bendaagonáh doleel? ¹⁸ Nnee dávik'ehyú ádaat'ehi nyeego hasdákai lək'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnisi dahí la'íi

nchɔ'go ádaat'iinií hagosha' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íigo biniidaagonk't'éehíí nzhɔgo ánádaat'íigo biyi'siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daide'aahgo bináadaadéz'íi le', án dawa áyílaahíí la'íi da'áníyú át'éhi nlii.

5

¹ NohwitaHyú ínashood yánaziinií daanohkíni, nohwich'í' yashti', shíí áldó' áí itah nshlii, Christ biniigodelzaahíí hish'íigo baa nagoshni', la'íi ízigo at'éehíí ch'í'nah alne' doleekíí shíí itah nshlii doleek; díinko nádaanohwoshkaah: ² Ínashood daanliinií, Bik'ehgo'ihí'nañ bidibelíí daanliigo bá da'dohné'go bináadaadeh'íi, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaat'íigo; doo bestso bigha da, ndi nohwil daanzhɔqhií bigha ánádaat'íi; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ daanliinií bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa daidez'aanií doo nant'án ádaadol'íigo bináadaadeh'íi da, ndi nkt'éégo ádaanoht'eego nohwedaat'ee doleekíí bigha. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bidibelíí Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah silíigo, yaaká'yú ch'ah hobíihíí bits'á'idindláadíí, doo da'ílií hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleek. ⁵ Da'ágát'éégo áni nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinokígo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nañ nnee ídaa da'odlíihíí yits'á'zhí' áyísi, áídá' bilgoch'oba'íi bee ídaa daagoch'iyolba'íi yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinokígo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'íigee hadag daanohwidolteek: ⁷ Nohwich'í' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bil goyéé. ⁸ Nchɔ'go nohwich'í' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áníigo k'azhá iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitaHyú leehidáhií bigha nohwiini' daagolíí le', ídaa daagonohdzáa: ⁹ Nohwi'odla' nkdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odla' bee nohwik'íyú ní'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'í' nadaagowaa bídaagonokígo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íi, dahazhí' ízigo ágot'éhi goz'aayú Christ Jesus biláhyú nohwich'í' ánniid, áík'ehgo dét'íhéhzhí' nohwiniidaagodilne'íi bikédígo nkt'éégo hadaanohwidile', daanokdzilgo la'íi nohwinawod golíigo doo t'aqzhí' nnádot'ish dago ádaanohwile'. ¹¹ Án doo ngonel'aq dayú dahazhí' ízigo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bigonsini shich'oníigo shíí da'ayáhágo nohwich'í' k'e'shilchíí ní', Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nkdzilgo bee nasozíigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánáséhií, Gozhóq, daanohwilnií, danohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohwiheshilíí k'ehgo bíí áldó' hanádaabides'nií; la'íi shiye' Márcus holzéhi áldó', Gozhóq nohwilnií. ¹⁴ Lií daanohjɔgo daagodinoxígo daalohs'os le'. Christ Jesus biyéé daanohkíinií ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

¹ Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidií la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odla' daa golíinií bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e nées nohwi'odla' ílini bíl dálekt'ee: ² Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonońsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláadíí hik'e binzhó'íí yich'í' nohwiká ánniidíí bidaagosiilziid, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'aago ádaanohwizlaa: ⁴ Áń biláhyú ízisgo hik'e íljiigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aag; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchó'i zhá hádaat'íihíí bigha daagołchqo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. ⁵ Áík'ehgo dázhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nł'éégo ihí'naahíí bílgo da'ilké' ndaahníl; nł'éégo ihí'naadí' nohwił'igoziníí ałdó'; ⁶ La'íí nohwił'igozidi' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzaadı' nohwini' k'eh ádaanońsiníí ałdó'; la'íí nohwini' k'eh ádaanońsidi' Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó'; ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí ałdó'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwił'ijóóníí bílgo. ⁸ Áí dawa nohwiyi' begoz'aago dayúweh nohwiyi' nokeeyúgo, nohweBik'ehń bídaagonońsiníí bee doo da'íliné daahinohnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nł'éégo ánadaaht'íihíí daanoht'íil doleel. ⁹ Áídá' hadín díí ye'adíihíí bináá ágodihíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'íi da, lah binchó'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. ¹⁰ Áí bigha nko, shik'íiyú, nohwiká ánniidgo hanohweznilíí nł'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanońsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'ee'yúgo doo nahkaad at'éé da: ¹¹ Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińiilíí bilalt'áhgee goz'aaníí dahazh'í' nohwich'í' bíl ch'í'dotíil. ¹² Áík'ehgo díí dawa ilk'idá' bídaagonońsi ndi, la'íí da'aniigo nohwił ch'ídaagost'ááníí bee nadaasozij ndi dayúweh bínadaadołńih hásh'íí. ¹³ T'ah hinshnaadá' díí bínadaałńiighgo ádaanohwinsihíí shil dábik'eh; ¹⁴ K'adégo dastsaaago bígonsihíí bigha, Jesus Christ nohweBik'ehń shil ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. ¹⁵ La'íí nohwits'á' dasiitsá'qahíí bikédí'go díí dawa dábik'ehń bínadaałńiigh doleelhi bigha ádaanohwiłdishni. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí la'íí nádaahíí baa nohwił nadaagosilni'dá', doo nach'áhago na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláadíí danée nohwińáá bee daahiit'íihí baa nadaagohiilni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláadíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díńko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhó'p. ¹⁸ Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' án bíl nahiikaidá'. ¹⁹ Áí bee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakt'íí ádaańi n'íí da'aniigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kó' godihil yune' dilti'híik'ehgo at'ééhíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nł'éé, ya'ái k'azhą hagháhzhí', la'íí ts'íksoqsécho hagháhzhí', áík'ehgo daanoht'íi yune'

be'idindláád doleel: ²⁰ Ntsé díí nohwił ídaagozı le', Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıı biyi'dı' yunaásyú ádaagone'ıı baa na'gozıı' n'ıı doo la' nnee dabızhá binatsekeesıı bee ch'ı'nah áile' at'éé da. ²¹ Doo ánidá' Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yádaaktı' n'ıı doo dabıı hádaat'ııyú yádaaktı' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahıı Bik'ehgo'ihı'nań yánada'ızııdı, Holy Spirit yá daabiyıktı'go yádaaktı' ni'.

2

¹ Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'ızııdıı ádaadıl'ııgo nakai ni', da'ágat'éégo nnee Bik'ehgo'ihı'nań biyati' yaa ilch'ıdaago'aah ádaadıl'ııgo nohwhıhyú nakai doleel, ilch'ıgót'aahıı nnee da'ılıı daidesnılıı léda'ilchoogo nohwił ch'ıdaago'aahgo nakai doleel, áı nohweBik'ehı bidılıı bee nadaabiheşnıı ndi án doo bıdaagonzı da daayılıı doleel, áık'ehgo biká' ngonyáágee dabıı dagoshchı' da'ılıı daaleehıı yee ách'ı' daagodıt'aah doleel. ² Áık'ehgo ncho'go ánadaat'ıılıı nnee ląágo yıkısk'eh daahıkáh doleel; déncho'go ágádaat'eehıı bighą da'anıı ágot'ee zhinéehıı ncho'go yaa yádaaktı' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo ídáhadaat'ııgo nach'aago yati'ıı bee nohwee hádaaldzil daaleeh doleel: áı doo ánidá' góyéégo bá ndaagost'aq n'ıı t'ah ılıı, la'ıı bıł ch'ıgodeehıı biba' t'ah bągoz'aq. ⁴ Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıınıı ncho'go ádaadzaa n'ıı biniıdaagodılne'ıı doo t'aqzhı' yotą' da, áídá' ch'ııdn bıko' dılthı' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagotheel dązhó dılthıgo oda'ı'án yuyaa bésh hish-bızhıı bee bıdaast'ogo ıgozısgo baa ya'ıtı'zhı' ákúyaa biba' isht'eni'nil; ⁵ Doo ánidá' ni'gosdzán biká'gee nnee biniıdaagodılne'ıı Bik'ehgo'ihı'nań doo t'aqzhı' yotą' da, ndi ni'gosdzán biká'gee doo daagodnışı dahıı bıł tú idesjoalgo áyılıaadá' Noah, dábık'ehyú ágot'eehıı yaa yaktı'ihı bıgo tsebıı hilt'eelgo hasdáyııl lék'e; ⁶ La'ıı Bik'ehgo'ihı'nań kış goznil, Sódóm la'ıı Gomórrah daaholzéhi, da'ılıı daaleehgo yılch'ıgonyıı, ilch'ıı zhá silıızhı', áık'ehgo yunaásyú nnee Bik'ehgo'ihı'nań doo daagodnışı da doleelıı áı kış goznilıı hagot'éégo bich'ı' daagodıgháhıı bee bıł ídaagozı; ⁷ Áídá' Lot, nnee dábık'ehyú át'éhi, hasdáyııı, án nnee doo bık'ehyú ádaat'ee dahıı dązhó ncho'go bı'at'e'ıı yaa nant'og lék'e: ⁸ (Lot, dábık'ehyú át'éhi, áı nnee yıtahyú gólııdá', begoz'aanıı doo yıkısk'eh ádaat'ee dahıı yo'ııgo la'ıı yid-its'ago, bıts'á'dı' bıjıı dązhó bıł na'dııı' dawa jıı.) ⁹ Áık'ehgo nohweBik'ehı nnee Bik'ehgo'ihı'nań yıkısk'eh ádaat'eehıı nabıdıntaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyınıılıı yıgósı, áídá' nnee doo bık'ehyú ádaat'ee dahıı Bik'ehgo'ihı'nań nnee yándaago'aahıı bıjıızhı' biba' ádaayıışıgo yıgósı, biniıdaagodılne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bıts'ı ncho'go hádaat'ıınıı yıkısk'eh daahıınaahıı, la'ıı binadaant'a'ıı doo daıdıts'ag dahıı, Bik'ehgo'ihı'nań hagot'éégo itısgo yiniıdaagodıle'go yıgósı. Áı ídaa da'odlııgo ádaat'ıı, la'ıı dabızhá daabık'eh, yaaká'yú daagolıınıı daach'idnıını doo bıını' daaháh dago ncho'go yaa yádaaktı'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıı, bınowodıı hik'e bındzilıı itısgo ádaat'éhi, doo la' da'okáalgo nohweBik'ehı bınadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi áı nneehıı dzılká'yú gólıınıı k'a'ádaat'ee; áı dzılká'yú gólıınıı doo natsıdaakees da, dabınik'eh ánadaat'ıılıı zhá ye'ádaat'ee, bıł nda'dıdeelgo natseedhıı bighą daagozııı: áı nneehıı doo yıdaagolsı dahıı déncho'go yaa yádaaktı'; áı dabıı ncho'go ánadaat'ıılıı bighą da'ılıı daaleeh doleel; ¹³ Doo bık'ehyú ádaat'ee dahıı bighą bıniıdaagoonk'éeehıı bich'ı' nadaahi'ııı, got'ııgo

daagodnłch'aadíi gonedłij daanzj. Da'ılchq̄q̄híi la'íi bik'e ídaa yágosiníi daanłij, bił da'ohsaagee nohwich'j' nadaach'aahíi yee ídaa da'odłíi; ¹⁴ Nant'j' na'idahíi zhá hadaadéz'j, nchq̄'go ánádaat'jłjıi doo ádaıksjıh da; biini' doo daanłdzil dahíi k'izé'daidihıniıi: dawahá hádaat'iiniıi ládaile'go dázhı yídaagolsj; bił ch'ídaagodeehgo bá ha'odzíihıi ádaat'ee: ¹⁵ Nłt'éégo ágot'eehíi bits'á'zhj' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'jłjıi k'ehgo yikísk'eh ánádaat'jłjı, án doo bik'ehyú adzaa dahíi bigħa bich'j' nahi'nıiııi bił nzhq̄ léké; ¹⁶ Áídá' nchq̄'go ánát'jłjıi bigħa nłdzilgo bich'j' ha'odzii: túlgayé doo yati' da n'ıi nnee bizhiihıi bee bich'j' hadziigo Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidin'ıi doo goyáá dayú ańe' n'ıi áısjıd. ¹⁷ Áı nnee Bik'ehgo'ihı'nań biyati' ılch'ídaago'aahgo ádaadil'ıni, łeyi'dı' tú hadaazłjı n'ııgeee tú áđihıi k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bił nadaagoyol-hıi k'ehgo ádaat'ee; áı aad nahinagıi k'ehgo godilłhııi bádıhyú dahazhı' bágóz'ąą. ¹⁸ Ídaa da'odłııgo yati' nchaahıi yee yádaaktı'go nnee nda'ıksiihgo daahınaahıi bitahdı' dánane yits'á'heskaihıi k'izébidihıniıi, bits'ı nchq̄'ıi zhá hádaat'jıgo, la'ıi nchq̄'ıi doo yich'j' t'ąązhj' ádaat'ee dago k'izébidihıniıi. ¹⁹ Dawa bee nohwich'j' bił ch'ída'ntjıh daabihıi ndi dabıi nchq̄'ıi bi'isna' daanłjıdá' ádaanıi: hant'é nnee bidag hagháhıi, da'ái bi'isna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińıiıi, yídaagolsinıi bee ni'gosdzán biká'gee nchq̄'go ágot'eehıi bits'á'dı' haheskaihıi bikédı'go, da'ái nchq̄'ıi bee ák'ınanáda'ist'óógo, áı bitis nádaasłjıyúgo, ntsedá' ádaat'ee n'ıi bitisgo nchq̄'go ádaat'eeego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehıi doo yídaagolsj dago zhıneehıi doo bá nłt'éé da, ndi yídaagolsjıdıi bikédı'go dilzıhgo bengot'aanıi baa daadest'ąą n'ıi yits'á'zhj' ádaasdzaa zhınéhıi itisgo doo bá nłt'éé da. ²² Da'anıigo goyáágo yati'ıi ganııhıi k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabıi bikwih n'ıi yaa nadáhgo néıdąą; la'ıi góchi tánásgizihı gosht'ısh yiyi' nanáhasghal, ııi.

3

¹ Dıi nakidn nohwich'j' k'ená'ishchii, shıł daanohshóni; dıi naltsoos da'ála biyi'dı' ılk'ídá' bídaagonolsj n'ıi nohwił ch'ı'nah ánáshdle' ' bınádaańıihgo nłt'éégo baa natsídaahkees doleełgo: ² Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi daagodnłsini yunáasyú ádaagone'ihı yaa nadaagolńı' n'ıi bınádaańıih doleełgo, la'ıi nohweBik'ehń Hasdánohwińıiıi binal'a'á daandlıniıi nohwinkááyú yegos'aanıi áldó' bınádaańıih do leełgo nohwich'j' k'ená'ishchii: ³ Dıi ntsé bídaagonolsj le', iké'yú yolkaalyú okąąh yaa daadłohıi dabıi nchq̄'go hádaat'iiniıi ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áı gádaanıi doo, Da'os'ah łąą Jesus nadáhıi begóz'ąą? Doo ániídá' daanohwitaa n'ıi nanezna'dı' godezt'ıgo dawahá alzaadá' ágot'ee n'ıi k'ehgo t'ahágot'ee, daanıi doleeł. ⁵ Dııńko doo yınádaańıih hádaat'jı da, doo ániídá' yáá Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bee alzaago goljıı ni', ni'gosdzán áldó', áı tú bits'á'dı' góljıı, la'ıi tú bee alzaa: ⁶ Ła'ıi áı túhıi bee ni'gosdzán n'ıi tú bił idezjoolgo, ni'gosdzán biká' dawahá ásdjıd: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıi bee yáá la'ıi ni'gosdzán biłgo dıi jıı t'ah goljııhıi didlid doleełgo biba' goz'ąą, Bik'ehgo'ihı'nań nnee yándaago'aahıi bijjızhj', la'ıi nnee Bik'ehgo'ihı'nań doo yikísk'eh ádaat'ee dahı da'ılıı daaleehzhj' biba' goz'ąą. ⁸ Dıi dałá'á baa yonah hela', shıł daanohshóni, nohweBik'ehń dahá'á jıı, doo náhóltag dayú łegodzaahıi k'ehgo yaa natsekees, la'ıi doo náhóltag dayú łegodzaahıi, dałá'á jıı k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehń yengon'áanııi doo łale' da daanzj

ndi da'aniiigo laile'; nízaadyú nohwá goho'aal, doo hadín da'ííli hileeh hat'íí da, áídá' nnee dawa binchó'íí yits'á'zhí' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'ííhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'áá'híí bijíí biká' ngonyáágo, yáa yat'éégo áhíłts'ago bech'igońáh, la'íí dawa be'alzaahíí kó' dázhó sidogi bits'á'ńdoogo hiyíh, ni'gosdzán la'íí biká'gee nnee ádaizlaahíí dawa aldo' nnádik'áh. ¹¹ Díí dawa da'áizhí' ádíhíí bighá, nnee hago'at'éhi daanołhíí doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolįigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikisk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íí bijíí ndaahohíígo la'íí bikádaadeh'íígo, áí bijíí biká' ngonyáágo yáa ditláádgo, hiyíhgo edíh, la'íí yáa hik'e ni'gosdzán be'alzaahíí kó' dázhó sidoogo bits'á'ńdoogo hiyíh. ¹³ Áídá' nééhíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáa áníidéhi la'íí ni'gosdzán áníidéhi bikádaadéet'íí, áí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'aq doleel. ¹⁴ Áí bighá, shíł daanołshóni, ágát'ééhíí bikádaadeh'íígo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idíłhíł dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'aq dago nohweBik'ehń daanołwidolįseel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aahíí bighá hasdách'igháhíí ká ch'í'otaq daanołįigo nł'téé; Paul, nohwik'isn nohwíł daanzhóni, aldo' bigoyá' baa det'aqahíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíí; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; áí biyi' la' nyeehi ye'anííhíí doo bigózi da; áí yati'íí nnee doo bíł ídaagozi dahíí, bi'odla' doo nłdzil dahíí, nádaayogįsgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchíiníí aldo' ágádaayi'íí, ágádaat'ííhíí bee dabíí ídíl ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bighá nohwíí, shíł daanołshóni, dabíntsé díí bídaagosolįdhíí bighá ídaa daagonohdzaq, doo ídaa daagonohdzaq dayúgo, dąnko nnee daancho'íí nda'įłsihíí bee da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaanołwile', áídí' nłdzilgo nasozíí n'íídí' nadohkali at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdąnołhwiníí, dayúweh bídaagonolįigo bíłgoch'oba'íí binkááyú daanołseel le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégoł le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nłını, án daadesiits'aaníı, nohwińáá bee daahiit'iiníı, daahihiiltsaaníı, nohwigan bee nabik'ıdaadenłııhíı, án Yati' be'ıhi'náhi, Christ nłıı; 2 (Ihi'ńaahíı ch'ı'ńah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'ńaa doo ngonel'aa dahíı, nohwiTaa yił nłını, nohwich'ı' ch'ı'ńah alzaahíı nohwił baa nadaagohiilni';) 3 Daahihiiltsaaníı ła'ıı daadesiits'aaníı nohwił baa nadaagohiilni', nohwiı áldó' nohwił ıı daanjoo doleehíı bigha: nohwiTaa ła'ıı biYe', Jesus Christ, bił da'anii ıı daandlıı. 4 Dázhó nohwił daagozhóó doleehíı bigha dıı nohwich'ı' baa k'eda'ıılchii. 5 Dııńko Christ bits'á'dı' daadesiits'aa, áık'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanozwił'ńiigo, Bik'ehgo'ıhi'ńań idindláadıı nłıı, godıłhıı dázho doo ła' biyi' golıı da. 6 Godıłhıı biyi' nahiikaidá', bił ıı daandlıı daan'ńiıyúgo ıéda'ılchoo, da'anii ágot'eehıı doo bikısk'eh ádaant'ee da: 7 Áıdá' Bik'ehgo'ıhi'ńań idindláadıı yiı' nłııhıı k'ehgo néé áldó' idindláadıı biyi' nahiıkaiyúgo, ıı daanjoo, áık'ehgo biYe' Jesus Christ bidıı nohwincho'ıı dawa nohwá yidıłkoo. 8 Nohwincho'ıı da'adıh daan'ńiıyúgo, ıch'ı' nadaahiich'aa, áık'ehgo da'anii ágot'eehıı nohwiı' da'adıh. 9 Nohwincho'ıı baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ıhi'ńań nohwincho'hıı bigha nohwaa nágode'aah, án da'anııyú á't'éé, dáıık'ehyú á't'éé, áık'ehgo doo bik'ehyú ádaasıidzaa dahıı dawa nohwá nai'eeł. 10 Doo hak'ı ncho'go ádaahiidzaa da daan'ńiıyúgo, Bik'ehgo'ıhi'ńań ıé'ılchóhi nłııgo ádaahiidle', áık'ehgo biyati'ıı doo nohwiı' golıı da.

2

1 Shıchagháshé, dıı nohwich'ı' k'e'eshchii, doo hak'ı ncho'go ádaaht'ıı da doleehıı bigha. Ndi dahadıń ncho'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'ı' nohwá yaıı'ıı gólıı, Jesus Christ, dáıık'ehyú á't'éhi: 2 Áń nohwincho'hıı bigha bidıł idezjoolıı yee na'aznıłhi nłıı: doo danéé zhá da, ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo biká' nnee bincho'ıı áldó' bá. 3 Christ yengon'áanıı bikısk'eh ádaant'eeyúgo zhá án bıdaagonlıhıı bee nohwił ıdaagozı. 4 Dahadıń, Shıı án bıgonsı, ńııdá' án yengon'áanıı doo bikısk'eh á't'éé dahıı, ıé'ılchóhi nłıı, da'anii ágot'eehıı doo biyi' golıı da. 5 Áıdá' dahadıń Bik'ehgo'ıhi'ńań biyati' yikısk'eh á't'éehıı bił nzhoonıı dayúweh nđzil hıleeıı bigha ıłzaa: dıı bee da'anii biyi' daandlııgo nohwił ıdaagozı. 6 Dahadıń, Christ biyi' nshıı, ńııhıı, hıgaal' n'ıı k'ehgo hıgaalgo dáıık'eh. 7 Shık'ııyú, begoz'aanıı doo áńııdehi bee nohwich'ı' k'e'eshchii da, áıdá' begoz'aanıı doo áńııdá'hi, doo áńııdá' bıdaagonıısi. Doo áńııdá'hi begoz'aanıı, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aađı' godezt'ıgo daadohts'agi á't'éé. 8 Áıdá' godıłhıı bech'ıgonyááda' da'anii idindláadıı k'adıı be'ıdindláadıı bigha begoz'aanıı áńııdehi á't'éé, Christ bıláhyú da'anii, nohwiı áldó' nohwich'ı' da'anii: áı begoz'aanıı bee nohwich'ı' k'ená'ıshchii. 9 Dahadıń, Idindláadıı biyi' nashaa, ńııdá' bik'ısn yik'ennııhyúgo, án t'ah godıłhıı yiı' nagháhi á't'éé. 10 Dahadıń bik'ısn bił nzhoonıı, idindláadıı yiı' golıı, áık'ehgo bigha nach'ıgeehıı da'adıh. 11 Áıdá' bik'ısn yik'ennııhıı godıłhıı yiı' golıı, godıłhıı yiı' nagháhi

at'éé, hayú deyaa shíhí doo yígótsi da, godilíhíí bináá áyisdíídhíí bighá. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'íí biláhyú nohwinchó'híí bighá nohwa nádaagost'áahíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyán daano'híni, Bik'ehgo'ihí'nań, dantsé godezt'i'go golííní, bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee ání nahkaihí, nchó'i nliíhń bitis daasolijíhíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daano'híni, nohwiTaa bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyán daano'híni, dantsé godeyaadi' godezt'i'go golííní bidaagonokshíí bighá nohwich'í' k'eshilchíí ní'. Nnee ání nahkaihí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nohwiyi' golííhíí, lá'íí nchó'i nliíhń bitis daasolijíhíí bighá nohwich'í' k'eshilchíí ní'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzán biká' nandeehíí doo nohwił daanzhóo da le'. Dahadíń ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bił nzhóoyúgo, nohwiTaa bił'jóóníí doo biyi' golíí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'í nchó'i hat'ííní, konáá bee nts'i'iksiihí, kohi'na' be'ida'ch'odliíhí, díí dawa doo nohwiTaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán lá'íí nchó'go hách'it'ííní bech'ígowáhi: áídá' hadíń Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ánát'ííhí dahazhí' golíí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonłkaadíí hińáh doleelí ba'ikodaano'sh; ilk'idá' Christ yich'í' nadaagonłkaadíí lágó neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bidaagonłzi. ¹⁹ Áí nohwits'á' dahiskai ní', áí doo bił daandlii dahíí bighá nohwits'á' dahiskai; bił daandlii lék'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ní': áídá' nohwits'á' oheskai, áí bee bigózi, doo bił daandlii dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíí, áík'ehgo dawa nohwił ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bidaagonokshíí dahíí bighá nohwich'í' k'e'eshchíí da, áídá' bidaagonokshíí bighá, lá'íí lé'ichoohíí doo lá' da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' dago bidaagonokshíí. ²² Hadíń lé'íłchóhi nlii? Jesus doo Christ nlii da, niihíí, án lé'íłchóhi nlii. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí lá'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'í' nagonłkaadíí níni at'éé. ²³ Hadíń, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa doo yígótsi da: áídá' hadíń, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa áldó' yígótsi. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'áadi' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíí le'. Ágádaht'ííyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa lá'íí biYe' dała' bił daano'híí doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'áa dahíí yaaká'yú bee daahino'naa doleel, nohwiłniidgo nohwa ngon'áá. ²⁶ Dahadíń k'izénohwidilteeh hádaat'ííní díí baa nohwich'í' k'eshilchíí ní'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyíílaa, t'ah nohwiyi' golíí, doo hadíń nohwił ch'ídaago'aah da ndi nzhóo: da'án dawa nohwił ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwił ch'ígon'áahíí k'ehgo Christ biyi' daano'híí le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daano'híí; áík'ehgo án hiltsehíí bijíí doo bédaahiildzid dago nasiidzii doleel, nyáágee doo bináál ídaa yádaandzi dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dábi'ehyú át'éégo bidaagonokshííyúgo, nnee daantíígee da'áígee ánadaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé ádaat'eego bidaagonokshíí.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ntsoláa bił daanzóo, bichagháshé daano'hííniigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bidaagonokshíí dahíí bighá néé áldó' doo nohwídaagonokshíí da. ² Shił daano'hííni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań

bichagháshé daandlii, hago ádaant'ee doleelí doo hwahá bígozjiih da: ndi díí bídaagonlzi, án hiltsehíí bijii án ga'ádaant'ee doleel; da'át'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleelíí bigha. ³ Nnee daantúíígee ák'ehgo Jesus yich'í' biini' tédaat'iyyúgo, Jesus dázhó nzhqohíí k'ehgo nzhqogo ádilzi. ⁴ Dahadíí doo bik'ehyú át'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí áldó' doo yee iksí da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo be'ch'ílsí dahíí át'éé. ⁵ Díínko bídaagonlzi, Jesus nohwinch'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; la'íí nch'ó'íí doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadíí án biyi' nliiníí doo nch'ó'go at'íí da: la'íí dahadíí nch'ó'go at'íiníí doo hak'i bíltsaa da, doo bigólsí da. ⁷ Shichagháshé, hadíí nohwich'í' naoch'aa hela': dahadíí da'áíígee ánát'ííhíí dávik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú át'éehíí k'ehgo. ⁸ Dahadíí nch'ó'go ánát'ííhíí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadi' godezt'í'go nch'ó'go at'íí. Ch'iidn nant'án ánát'ííhíí údokííhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáá. ⁹ Dahadíí Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiníí doo nch'ó'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi biyi' nliihíí bigha: doo hago'at'éégo nch'ó'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliihíí bigha. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózí doleel; dahadíí doo dávik'ehyú át'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadi' godezt'í'go daadesots'aahíí át'éé, daanohwigha híl daanjqogo dávik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nch'ó'í nliihíí yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdii. Nt'é bigha yizes-híí? Dabíí bí'at'e' nch'ó'dá' bik'isn dávik'ehyú át'éehíí bigha. ¹³ Shik'ííyú, ni'godszañ biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwíl díyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwíl daanzh'qohíí bigha da'itsaah bits'á'dí' ihí'naazhí' daasiikaihíí bídaagonlzi. Dahadíí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí, da'itsaahíí yiyi' golíí. ¹⁵ Dahadíí bik'isn yik'enniihíí ik'idá' nnee yizes-hííhíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadíí nnee yizes-hííhíí 'ihí'naa doo ngonel'aa dahíí doo yee hínaa dago bídaagonlzi. ¹⁶ Jesus bí'ihí'na' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóníí bídaagonlzi: ák'ehgo née áldó' nohwí'ihí'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dávik'eh. ¹⁷ Dahadíí ni'godszañ biká' be'ihí'naahíí dawa yigoyííídá', bik'isn tét'iyéégo yígólsí ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bí'ijóóníí bijii biyi' golíí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aníigo híl daanjqogo ílch'odaahí'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'aníí ágot'eehíí bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleel, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíí biyi' nkegohen'áaníí begoz'aa doleel. ²⁰ Nohwíí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíí bitisgo at'éehíí dawa yígólsí. ²¹ Shíí daanohshóni, nohwíí yune' dávik'ehyú ádaant'eehíí bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Ák'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'áaníí bikisk'eh ádaant'ee, la'íí dábil bik'ehyú ádaant'eehíí bigha. ²³ Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaa le', la'íí híl daanohjoo le', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'ááhíí k'ehgo. ²⁴ Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áni yikisk'eh at'ééhí, Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' golíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' golíí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíí golíígo bídaagonlzi.

5

¹ Nnee daantíígee Jesus, Christ nliigo yodlaaní, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nlii: áík'ehgo dahadín nohwíTaa bíl nzhooní, bizhaazhé áldó' bíl nzhq. ² Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl daanzhqqgo, ngon'áání bikísk'eh ádaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé nohwíl daanzhqqgo bídaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áání bikísk'eh ách'ít'ééhíí, án koł nzhóni at'éé: án ngon'áání bikísk'eh ách'ít'ééhíí doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiní ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii: nohwí'odlq'íí bee ni'gospdzán biká' ágot'eehíí bitis daandlji. ⁵ Hadín ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo yodlaaní zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e díł bílgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e díł bílgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nliihíí bighá da'aniiigo baa nagolní'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniiigo baa nadaagolní', nohwíTaa, hik'e Yati' nliini, la'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. ⁸ Taagi ni'gospdzán biká' da'aniiigo baa nadaagolní', Holy Spirit, hik'e tú, la'íí díł: díí taagihíí dáleł'eego ádaanii. ⁹ Nnee nadaagolní'íí hodaayélts'aqgo nkt'éé: áí nagolní'íí dabíí biYe' yaa nagolní'híí át'éé. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yodlaaní, dabíí da'anii na'goni'go yígółsi: dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo yodlaq dahíí, lé'íłchoogo áyíłsi; biYe' yaa nagolní'íí doo yodlaq dahíí bighá. ¹¹ Díinko yaa nagolní'íí át'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naa doo ngonel'aq dahíí nohwaa daidez'aq, díí ihí'naahíí biYe' yiyi' golji. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yigoyiljií ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hiinaa; dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' doo yigoyilji dahíí doo áík'ehgo hiinaa da. ¹³ Díí k'e'eshchiiní nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' daahohdlaaní nohwich'i' k'e'eshchij; ihí'naa doo ngonel'aq dahíí bee daahinohnaa bídaagonłsi doleel'íí bighá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaq doleelgo. ¹⁴ Díinko bee bada'ondlii, nt'éhéta biká da'ohiikaqah, bíí hát'íiní bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohiikaqahgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo, biká da'ohiikaqahíí daasiit'jidgo bídaagonlzi. ¹⁶ Dahadín bik'isn nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'at'ijgo yo'ijyúgo, yighá okaqah le', áík'ehgo nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí ye'ádaat'íiní Bik'ehgo'ihí'nañ ihí'naahíí bá baa daide'aah doleel. Nchq'híí bighá da'itsaahíí gólji: áí bighá hadín okaqah le' doo dishni da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'ijl dahíí dawa nchq'ihíí át'éé: áídá' nchq'íí doo bighá da'itsaah dahíí gólji. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nliiní doo nchq'go at'ij dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nkt'éégo bistij, áík'ehgo nchq'i nliihn doo bihi'náh dago ábıłsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'q'di' daandljiigo bídaagonlzi, áídá' ni'gospdzán dágoz'aq nt'éégo nchq'i nliihn yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáágo nohwíl ídaagozigo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii nliini bídaagonlzi doleelgo; dabíí da'anii nliini biyi' daagondlji, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlji. Díí Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníhi, la'íí ihí'naa doo ngonel'aq dahíí át'éé. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaqahíí bits'q'zhí' ádaanoht'ee. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aniigo shíl daanzhọ, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagoksiníí dawa áldó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighą k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwíl nlii doleeł. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwitaa biYe' nlíni, bits'á'dí' aatét'íí lá'íí ilch'í'got'eehíí bee nohwich'í' goz'aą le', da'anii ágot'eehíí lá'íí il'ijóóníí bílgo. ⁴ Nichagháshé lá', nohwitaa nohwá ngon'áąhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yikisk'eh hikahgo baa niyááhíí bighą shíl gozhó. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo áníidéhií bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aądá' bee nohwá ngot'aą n'íí, baa nánoshkaąh, díínko, Łil daanjóó le'. ⁶ Díí bee nohwil'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikisk'eh hiikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bi'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aą n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ląągo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áńíí dahíí k'izé'idilteehíí lá'íí Christ bich'í' ngonkkaadíí át'ée. ⁸ Ídaa daagonohdzaą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'ii da doleełgo, áídá' áí bighą nohwich'í' nahi'ńíí doleeł. ⁹ Dahadíń, Ilch'ígonsh'aah, ńiidá', Christ áńíyú doo áńíí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bíł nlii da. Áídá' dahadíń Christ áńíyú áńííhíí nohwitaa hik'e biYe' bílgo yił nlíni át'ée. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yati' dayúgo, nohwigowa yune' nohwíl ha'áowáh hela', doo k'ébıldohnii da: ¹¹ Hadín k'eyihííhíí nchọ'go na'iziidíí yich'onííhi át'ée. ¹² Ląągo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' lá'íí bek'e'echíhé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daakiit'ii go ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hásh'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíl daagozhó doleeł. ¹³ Nidee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhó, daanilnii. Doleełgo át'ée.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shíł nzhóni bich'ì' k'e'eshchii, án da'aniiigo shíł nzhòq. ² Shíł nzhóni, niyi'siziiníú dá nł'éeé nt'éeégo át'éeéhíí k'ehgo dawa ná nzhòqgo la'íí doo nígol'ìh dago ná háshł'íí. ³ Nohwik'isyú la' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínáálgo yaa nadaagoln'i'híí bighą dážhó shíł gozhóq. ⁴ Odlą' bee shichagháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsigo dážhó shíł gozhóq, bitisgo baa shíł gozhóóníí she'ádìh. ⁵ Ni, shíł nzhóni, nohwik'isyú la'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanniihíí da'anii nł'éeégo ánt'íni at'éeé; ⁶ Hagot'éeégo bich'odaanniihíí ha'ánázéh yune' yaa nadaagoln'i': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanniiigo dawa bá ładaalé'go nł'éeégo ánt'íni at'éeé, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí ái k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhòq. ⁷ Christ yaa nadaagoln'i'híí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąą dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nł'éeégo ádaanzì le', ágádaahiit'íyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'nii. ⁹ Ínashood ha'ánálséhíí bich'ì' k'eshelchíí: ndi Diótrephe, itah nlíni, ínashood binant'a' hishłeeh nzigo ádest'íni, doo nohwídaayést'sąą da ni'. ¹⁰ Áí bighą shíí níyáago bi'at'e'i bínáshniih doleeł, yati' nchò'i yee nohwich'ì' yakti', daanohwoch'íidgo: áí doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, la'íí hadíí hádaat'íiníí, Dah, yihii, áidí' doo itah hileehi yá hát'íí da. ¹¹ Shíł nzhóni, nchò'íí doo be'ì'íí da, nł'éeéhíí zhą be'ì'íí. Hadíí nł'éeégo ánat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éeé: áidá' doo bik'ehyú ánat'ííł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígółsì da. ¹² Demétrius nnee dawa nł'éeégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłsì, néé áldó' nł'éeégo baa nagohiiln'i', baa nagohiiln'i'íí da'anii, bídaagonółsì. ¹³ Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'ì' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' dé't'ihégo nándestséel ndi at'éeé, kihit'íígo ilch'ì' yáhiilti' doleeł. Ich'ì'gont'éeéhíí bee nich'ì' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhóq, daanihii. Akú nohwit'ekéhíí dała'a daant'íígee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq, shá daabihñii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ ídáabolta'í la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí la'íí bíl'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shíł daanohshóni, odlá' bíł dala'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iikdéhi dázhó hásh't'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ní', áídá' odlá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'áq n'íí bá nadaagonołkaad doleełgo nohwidag yashti' doleełhíí bighá nohwich'í' k'e'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo áníídá' díí bighá ch'ídaagodeehgo bá nagoz'áq lék'e, nnee doo daagodnsj dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' nch'ó'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'áq lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dala'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabihńii, Doo án zhá da'ch'okáqah at'éé da, daanńii. ⁵ Díí ílk'idá' bídaagonołsı ndi bínádaałńiih nohwildishńii, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedi' hayíńil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaq dahíí da'ílíí ádaizlaa lék'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la' yaaká'yú daagolı' n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskaı, áík'ehgo godilńil yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazhí' dahdaahest'ó'ógo ígozısgo baa yá'ti'íí bijı'zhí' Bik'ehgo'ihí'nań bishńil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kįh nagozńilıí biyi' nnee daagolıni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'idaahíí yaa ídaadest'áq, la'íí ílch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'ńiiłgo dahazhí' ch'iidn bik'ó' dilt'ı'ı yee biniidaagodeszaa; díńko bee nnee bíł ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nch'ó'go nadaayeehíí bee bits'ı dailch'óq, yedaabik'ehíí doo daidńsı da, la'íí yaaká'yú daagolıni daach'idńsini nch'ó'go yaa yádaakti'. ⁹ Mikael, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıńıí da'tiséyú sitinihi ndi, ch'iidn nant'án yıłnagonołkaadgo Moses bits'ı n'íí bighá łahadit'áhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'áq da, áídá' gáyıłńii, NohweBik'ehń nil diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yıdaagołsı dahíí nch'ó'go yaa yádaakti': ndi dziłká'yú gólıńıí doo natsıdaakees dahíí k'a'at'éégo dabınik'eh yıdaagołsinıí ánadaat'ı'ıhıí zhá ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilch'óq. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleeł! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'ńiiłhıí bighá nihesı n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhı' ádaane'go ndaahıłsıh, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nagonołkaadgo da'ílıí silı'ıhıí k'ehgo áí da'ılıí daadoleeł. ¹² Díí nneehıí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee łı daanohj'ó'go náda'ohd'ı'ıhıí dailch'óq'go ádaat'ı'ıh, doo daaste' dago itısgo náda'id'ı'ıh bíł náda'ohd'ı'ıhgee: yaak'os tú da'ád'ı'ıhgo bíł nagoyolńıí k'ehgo ádaat'ee; ch'ıl náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'iké' náhásgani, bikeghad dá bíł hádodz'ı'ı'ı k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhıí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayi'peelńıí k'ehgo bí'ate' bik'e ídaayágosinıí hit'ı'ı hılee; ts'ıłsoqsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnazńilńıí k'ehgo ádaat'ee, chagotheel dázhó dıhıhıhıí dahazhı' bá begoz'áq. ¹⁴ Adamđ' godez't'ı'go gosts'id ílké' hanáłolch'ı'ıgee Énoch naghaa lék'e, án díí nneehıí yuńáasyú ágońe'ıí yaa nagolńı' lék'e, gánńiidgo, Isáq, nohweBik'ehń

nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yíl dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíí bighá hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánádaát'ııd n'ıı bıł ch'ı'nah ádaagole'go, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań daayokáatgo yaa yádaaktı' n'ıı áldó' nda'ıksıihıı bıł ch'ı'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díı nneehıı aadaanét'ıı, ła'ıı dawahá yıda'ıltah, nchq'ı hádaat'ıınıı yıkısk'eh daahınaa; ıdaa da'odlıgo yati' dázhó nchaahıı yee yádaaktı', daazhógo ádaanıigo yati' baa gozhónı bee nnee yich'ı' yádaaktı', da'ıt'ııhıı bighá. ¹⁷ Ndi shıł daanohshónı, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yunáasyú ágone'ıı dabıntsédá' yaa nadaagolnı' n'ıı bınádaahnııh; ¹⁸ Gádaanohwılnıı n'ıı, Iké'yú goldohıı biyi' aadaadlohıı doo daagodnłsı dago nchq'ıı hádaat'ıınıı yıkısk'eh ádaat'eehıı daahıkáh doleeł. ¹⁹ Díı nneehıı da'anıı ágot'eehıı yıts'á'zhı' ádaane'ıı daanlıı, ni'gosdzán bıká' ágot'eehıı yıkısk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolıı da. ²⁰ Áıdá' nohwıhıı, shıł daanohshónı, nohwı'odłá' dílzıni bee ndzilgo ádaadohdle', Holy Spirit bıłahyú da'ohkqaągo, ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań bı'ıjóónıı biyi' daagonohlııgo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhı' ihı'naahıı nohwaide'aahıı bıká daadeh'ıı. ²² Áı nnee nchq'go ánádaat'ııhıı ła' baa daach'ohba'go łaągo bıch'ı' ádaanoht'ee: ²³ Ła'ihıı bıınchq'ıı baa daagonohsaągo, kq' biyi'dı' hadaahohdzıısgo hasdádaahnııł; nchq'go ánádaat'ııhıı bighá bıdıyágé bıts'á' hikızhgo alzaahıı ndi nohwıł daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleełıı yıts'á'zhı' Bik'ehgo'ihı'nań ánohwıłsgo yınel'aa, ła'ıı doo nohwaa dahgoz'aa dago dabıı bıts'á'idındláádgee, bıdáhzhı' dázhó nohwıł gozhógo nasozııgo ádaanohwıdólııgo yınel'aa, ²⁵ Áı Bik'ehgo'ihı'nań dała'á góyáni, Hasdánohwınlıı, ihégosıı, ızısgo at'ééhıı, dahot'éhé yebik'ehıı, ła'ıı nawodıı bıyée le', dák'ad, ła'ıı dahazhı'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shíhíí Jesus yíl ch'í'nah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'í' ch'í'nah áiléhíí bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyii'á': ² John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nii lán shíhíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shíhíí yaa nagosni'. ³ Hadíí yunaásyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadíí daidezts'aaníí biyaa daagozhó' doleel, la'íí díí k'e'eshchiiníí daayota'íí aldó' biyaa daagozhó' doleel: ilk'idá' biká' nagowaahíí bigha. ⁴ Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánáséhií gots'idiyú nagozníli bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáti, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádiñ nadaazi-iníí bits'á'dí'; ⁵ La'íí Jesus Christ da'aníigo aanagolni'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi aldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. án bíl daaniogoo nohwinchó'íí aal nohwá táyizgiz bidíhíí bee, ⁶ Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okaaqah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dázhó ba'ahégoş le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iltséh, hadíí bighádaach'isgeedíí aldó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'éhé íltah at'éégo hadaazt'i'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. ⁸ NohweBik'ehñ, nliiníí, nlií n'íí, dogáti, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshlíí. ⁹ Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwíl dała' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhgee nohwíl daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bíl dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aa Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. ¹⁰ Godilziníí bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dázhó adíid dilwoshgo disits'áá, bésh dilwoshé ánííhíí k'ehgo, ¹¹ Gáníigo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidí' gánádi'niigo, Hant'é hí'íiníí naltsoos biyi' bak'e'ilchíigo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagoznílií bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. ¹² Hadííshá' áshihíni nsígo t'aaqzhí' nánishne'. Akú ik'ah kó'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago híltsaa; ¹³ Ik'ah kó'íí biká' dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí imí'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyágéhií bikets'inyú nel'aa, bisis óodo be'alzaahi dázhó nteeli bitilyú nel'aaqoo bínást'i'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizíl ígai, dibehíí bighaa dázhó ígai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ígai; bináahíí kó' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíí bésh brass holzéhi, kó' biyi' hibeeshgo dázhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizihíhíí tú dázhó láágo díts'ag lehíí k'ehgo ailt'sag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéego ts'iksóqsé gots'idi dahyonik: bésh be'idiltshé dá'ilch'izhinéé deníni bizé'dí' há'áa; la'íí bini'íí ya'ái dázhó bits'á'idindláad lehíí k'ehgo at'éé. ¹⁷ Híltsaadá' biyahzhí' nágo' dasiitsaaquíí k'ehgo. Áidí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelñiih, gáníigo, Doo néndzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi

nshlji: ¹⁸ Shíi dasiitsaq n'íi naahi'naahíi nshlji; saq, dahazhi' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíi la'íi da'itsaahíi bá be'igeęése nashnil. ¹⁹ Hant'é hí'íiníi hik'e hago ágót'íi shíhíi, la'íi kodí' godezt'i'go hago ágóne' shíhíi bak'e'ílchíi; ²⁰ Ts'íksqósé gosts'idi shigan dihe'nazhinéego dahishnilgo hintsaaníi, hik'e ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idýú odaaz'aahíi, doo baa nil ígózí dahíi bígosínítsíih. Ts'íksqósé gosts'idihíi Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á ha'ánázéh gosts'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi gosts'idihíi ha'ánázéh gosts'idihíi ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánniihgo: Ts'íksqósé gosts'idi bigan dihe'nazhinéego dahyoníhíi, ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idi yitah naghaahi gáníi, ² Ánánt'íhíi, nyeego na'izíidíi, nyee ndi bidag ánt'ééhíi bígonsi, nyee nchq'go ádaat'eehíi nil daanchq': la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á daandlji, daanii ndi doo áí daanlji dahíi, léda'ilchoogo ádaanigo bídaagosínítsíidgo bígonsi áldó': ³ Nyee ndi bínenl'áá, la'íi bidag ánt'ee, la'íi shizhi'híi bigha nyeeego na'izíid ní', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsi. ⁴ Da'ágát'éé ndi díi dala'á be'ánt'ééhíi doo shil nzhqo da, dantsédá' nil'ijóq n'íi bits'á' n'nyaaahíi bigha. ⁵ Hadí' gódah ch'íiikaad lán shí bínánlníihgo t'aazhi' nádndáhgó, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánldéh; dahyúgohíi dagoshch'í' naa nsháhgó, ni'ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi naadíshtíih, doo t'aazhi' nádndzaa dayúgo. ⁶ Áidá' díi zhá nlt'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlíni bi'at'e' nil daanchq', shíi áldó' shil nchq'. ⁷ Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznílii hant'é yíhíihíi yíyést'saq le'; Hadín dawa yitis siliiníi Bik'ehgo'ihí'nań bidázhqó gózhqó goz'aa yune' ch'il be'ihí'náhi sikaadíi baa dahnaznilíi yíyaągo baa godidish'aa. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánniihgo; Dantséyúhi hik'e ik'é'yúhi nlni, daztsaq ndi naahi'na'í nlni gáníi; ⁹ Ánánt'íhíi, nich'í' nadaagont'og, la'íi tént'yéego bígonsi, (ndi hánldzil); la', Jews daandlji, daanii ndi doo áí daanlji da, daazhógo ádaadil'íigo bígonsi, áí Satan yá ála'ánát'íhi daanlji. ¹⁰ K'ad bee niniigodilne'íi doo béríldzid da: nohwíi la' ch'iidn nant'án ha'ánohwíikaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaazhi' goyé'ego nohwich'í' nagowaa doleeł: ni'odla'íi bee sínzji dasíntsaaazhi', áik'ehgo dahazhi' ihí'ná naa dish'aał, gonneegee ch'ah hobíihíi k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznílii hant'é yíhíihíi yíyést'saq le'; Hadín dawa yitis siliiníi nakidngee danáá'itsaahíi doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'í' k'e'ílchíi gánniihgo; Bibéshbe'idiltishé dá ílch'izhinéé deníni golínihíi gáníi; ¹³ Ánánt'íhíi, hayú gonlíiníi bígonsi, Satan nant'áago dahsdaayú: shizhi'íi nlt'éégo hóntaq'go bee nanna ni', Ántipas, nlt'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golíiyú, zesdíidá' ndi shondlaaníi doo yó'ogodín'aa da ni'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díi zhá be'ánt'ééhíi doo shil nzhqo da, aigee la' Bálaam ílch'ígon'áni bíł daanzhóqgo daayotá', án Bálak Israel hat'i'i nchq'go ádaane'go doleeł yil ch'ígo'aahgo da'okaąhgó hidán nadn'ái yaa hasnil n'íi daayiyaa doleełgo, la'íi nant'í' nadaakaigo yil ch'ígon'áá. ¹⁵ Aigee áldó' la' Nicoláitans bíł ch'ídaagos'áni bíł daanzhóqgo daayotá', áí dázhqó shil nchq'i. ¹⁶ Ninchq'íi bits'á'zhí' ádníne'; dahyúgohíi dagoshch'í' naa nsháhgó size'dí' béshbe'idiltishé bee bíł

nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést'áq le'; Hadín dawa yitis siliiníí bán, mána holzéhi, nanl'i' n'íí la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' áníidéhi biká' dahgo'áni baa dish'aał, áí dahgoz'aaníí baa hit'aáníí zhá yígótsi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Thyatúragee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánniihgo; Bik'ehgo'ihí'nań biYe', bińáá kq' yaadiińahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí bésh, brass holzéhi, dázhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi gáníí; ¹⁹ Ánánt'ííhí bígonsi, ni'íjóníí, shána'izíidíí, ni'odla'íí, nyee ndi bidag ánt'ééhií; ntsedá' ánánt'íidíí bitisgo ánánt'íilgo nígonsi. ²⁰ Da'ágát'éé ndi dúi zhá be'ánt'ééhií doo shíł nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí ádikd'ńihi, shánada'iziidi nant'i' nadaakaigo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnńii da, la'íí shánada'iziidíí da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasnilií daayiyaq doleelgo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnńii da. ²¹ Nant'i' naghaahíí yits'ągháhgo baa godini'ąq; ndi doo yits'ąnyáá da. ²² Áí bighą án dińiíhgo ashle', la'íí hadíí yił nant'i' naskaihií dázhó góyéé'go bich'i' nagowaago ashle', nant'i' nakaihií doo yits'ákáh da lek'eyúgo. ²³ Bichągháshé nadaanne'go ashle'; la'íí ha'ánáséhií dawa shídaagołsi doleel, shíí konatsekees yígółsiníí hik'e kojii yune' go'iiníí nshłi: dała'a notiigo hant'é ádaasolaahíí dávik'ehyú nohwich'i' nada'ishniił doleel. ²⁴ Áídá' nohwihíí hik'e Thyatúragee daagonohiinií la'ihíí, áí ich'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo ána'ol'íihií dázhó nchqo'go daach'iniihíí, nohwí la' t'ah doo hwaa bídaagono'aah dahíí, doo nt'é be'ánadaahne' nohwildishnii da. ²⁵ Dúi zhá, hant'é bee nohwil ch'ígót'aaníí nkdzilgo daahohtą', nánsdzaazh'i'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiníí, la'íí nnágódzáazh'i' hago ánásht'íihií bikísk'eh at'ééhií, nnee binant'a' dała'áhií il'aniyú naznilií yebik'ehgo baa godidish'aał. ²⁷ ShiTaa shaa godin'ąqhií k'ehgo yá nant'aa doo, bésh ihíí bee; gosht'ish idee daasits'ílgo ts'iltąqhií k'ehgo ts'idolt'íił. ²⁸ Ts'íłsqqsécho baa dish'aał. ²⁹ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést'áq le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánniihgo; Bik'ehgo'ihí'nań Spirits gots'idi la'íí ts'íłsqqsé gots'idi yegoy-ihíiníí gáníí; Ánánt'íihií bígonsi, hinńáágo daaniłch'inií ndi dasíntsáni ánt'ee. ² Ch'ínándziidgo, hadíí nádaagodzihií dák'azhą nanne'íí nalwodgo ánandle': hago ánánt'íihií Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhqo da laq bígosíłsiid. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'ne' la'íí dasínts'ąq laq shíhií binánłńi, áí bikísk'eh ánt'ee, ninchq'íí bits'ą'zh'i' ánán'ne'. Doo ch'ínándziid dayúgohií, in'íihi higháh lehií k'ehgo nsháh, hagee hokosí biyi' nsháhíí doo bígonsi da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwiyé godzihi, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bił hishkah doo: áí yik'e shijeedhií bighą. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiníí dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'na naltsoosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíiníí binadzahgee bizhi'íí hodishił. ⁶ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yíhíihíí yíyést'áq le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánniihgo; Godiyhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeesé David bíyéé n'íí nait'íihi, ch'íntąyúgo doo hadín

dená'ditj̄hi da; dagohí de'dintá'áyúgo doo hadín ch'íná'ítj̄hi da, án gáníí, ⁸ Ánánt'j̄hí bígonsj̄: isaa, dáádítj̄h ch'í'otaa'go ná áshlaa, doo hadín da'dinótj̄hi at'éé da: doo n̄ndzil da ndi shiyatí'íí hón'ta', la'íí, Án doo bígonsj̄ da, doo hak'i shíldn̄niid da. ⁹ Satan yá íla'ánaadaat'j̄híí, Jews daandlj̄, daanii ndi doo áí daanlj̄ dago léda'ílchoogo ádaaniihíí; niyahzhí' hayaa ádaane'go, shíł nzhooníí yídaagofsj̄hgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, nildéniidíí bikísk'eh ánt'éehíí bigha ni'godszań da-hot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'á'zhí' ánsj̄ doo, ni'godszań biká' nnee nabída'dintaahíí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánsghaał: nlt'éégo ánt'éehíí ndzilgo hón'ta', yaaká'yú ch'ah hobi'j̄híí niba' si'aanii doo hadín nits'á' náidi'aah da doleełhíí bigha. ¹² Hadín dawahá yitis sili-iníí Bik'ehgohinshnaahíí bikj̄h biyi' da'ch'okaa'j̄híí yune' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashléh, dahazhí' doo ch'ínádahgo da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhí'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíí kj̄h nagoznili biyéhi nt'é holzee shj̄híí ákdó' biká' ágoshle', áí Jerusalem ánídéhí holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí'; dashíí shizhí' ánídéhí ndi biká' ágoshle' ákdó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yj̄hííhíí yíyést'saa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'íłchíí gánniihgo: Doleełgo at'éé nliiníí, nlt'éégo da'aniigo nagoln̄'íí, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Ánánt'j̄híí bígonsj̄, doo sínk'az da, doo síndog da: dážhó sínk'az le'at'éhi, dagohíí dážhó síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bigha hanídidishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shíyéehíí ląá, doo nt'é bínshdj̄h da, ádił'n̄íí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nińáá ágodj̄h, dá línchíí doo ádígonzj̄ dahíí bigha. ¹⁸ Oodo kó' be'alzaahi shaa nahíłn̄íh, hánłdzil doleełhíí bigha; diyáge' ligaihíí ák'ihidleeh doleełgo shaa nahíłn̄íh, dálinchíí'íí bik'e' ídaa yágondziníí doo hit'j̄i da doleełhíí bigha; ik'ah nińáá bínzhish, nlt'éégo go'j̄i doleełhíí bigha, nildishn̄i. ¹⁹ Shíł daanzhooníí bíł daadishteh, la'íí biniidaagodishle', bíł ch'ígonsh'aahgo: áík'ehgo dahńldohgo nincho'íí bits'á'zhí' ánne'. ²⁰ Isaa, dáádítj̄hđí' sézj̄igo nínsts'j̄: hadín shizhii yidezts'aago shá ch'í'íntá'áyúgo, ha'ádishaalgo bíł idishj̄łł, bíł ákdó' shíł idoyj̄łł. ²¹ Shíí dawa bitis sílj̄igo shiTaa bíł nansht'aahíí k'ehgo hadín dawa yitis siliiníí bíł nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yj̄hííhíí yíyést'saa le'.

4

¹ Díí bikédí'go dé'j̄id, yaaká'yú dáádítj̄h ch'í'otaa' ląágo hilt'saa: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo aniigo disiits'áá n'íí shich'í' hananadzii gáshíłniigo, Yushde' shich'í' hasiná, kodí' godezt'í'go hago ágonéh shj̄híí nich'í' ch'í'nah ashléh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'aago hilt'saa, la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílini, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolj̄h: nant'án biká'dahsdáhi íłtsáát'ól tséé ílini, émerald holzéhi, ga'anolj̄hgo binazt'í'. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aanii binaayú nadindj̄'í' biká'dahsdáhi lédn̄t'í': áígee bádaayányú nadindj̄'í' ligaiigo bik'e nadaahe- zlaago dahnaháztaa; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aago. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idí'ni la'íí kozhii daadits'ag: la'íí bidáhgee gots'idgo daadiltk'í', áí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirits gots'idhi

adaat'ee. ⁶ Nant'an biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íi binaayú díí'yú nt'éshí hináhi nadaazi, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá binaá zháhi. ⁷ Ái daahináhi ntséhihíi ndóicho ga'anolih, nakigeehíi magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíi nnee binii'híi binii'hi, díí'igeehíi itaa na'niihíi ga'anolih. ⁸ Ái díí'i daahináhihíi dawa bit'á' gostán daagolíi: dá binaá zhá naz'áni: jiiígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi, nlii n'íi, nliinií, dogáhi. ⁹ Dahagee daahináhihíi nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aa dayú, dahazhi' hináhi, Ízigo ánt'ee, yihniigo, daidnisiigo, yich'i' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindíi'i nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhi' hayaa ánadaat'ii, án doo ngonel'aa dayú dahazhi' hinaahíi daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíi yiyahzhi' hayaa ánadail'iih gadaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehñ, Ízigo ánt'ee, daanilch'iniigo bik'e síntii, daanilch'ínisiigo, la'íi dawa nebik'eh daanilch'iniigo bik'e síntii: dawa ánlaa, hánt'iihíi bigha dawa daagolii, hánt'iihíi bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinéhi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltsaq, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchini, gosts'idiyú bidá'doljéeg. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dázho nalwodihi hiltsaq, án ádíid dilwoshgo gánii, Hadín láá naltsoos bidá'doljeegíi ch'í'izóqsgo ilts'á' áile'go yik'e sitii? ³ Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíi ni' bit'ááhyú ndi doo hadín naltsoosíi ilts'á' áile'íi dagohíi yine'íi ndi yik'e sitii da. ⁴ Doo hadín naltsoos ilts'á' áile'go yozhíhíi, dagohíi yine'íi ndi yik'e sitii dahíi bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhíi da'á'á gáshihíi, Doo nchag da: dín'ii, Juda hat'íi bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis siliihíi bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idi ch'í'izóqsgo ilts'á' áile'íi yik'e sitii. ⁶ Akú dé'iidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi ihni'gee, bádaayányú bitahdí' dibehíi biZhaazhé nlíni zedii n'íi ga'anolini siziiigo hiltsaq, án biyeshdee gosts'idihi, binaá gosts'idihi, ái Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ni'godzáñ dágoz'aaq nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Án nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhiné'dí'go naltsoosíi náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díí'i daahináhi la'íi bádaayányú nadindíi'i dibehíi biZhaazhé nlíni biyahzhi' hayaa ádaaszaa; daantiiígee tsibe'idot'álé dahdaayotii, la'íi its'aa óodo be'alzaahi, diltii'go kikaqolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahi bi'okaqahíi adaat'ee. ⁹ Sí'ánidéhi daido'aal gadaaniigo, Naltsoosíi náidnné'go bidá'doljeegíi ch'í'ínzóqsíi bik'e síntii: nnee il'aniyú hadaazi'íi, itah at'éégo yadaakt'íi, nnee daanliinií, la'íi nnee binant'a' da'á'áhíi il'aniyú naznilíi biyi'dí' nidi'zediiigo nidíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ bá hanánohwihé'nil. ¹⁰ Nant'an daandliigo, la'íi okaqah yebik'ehi daandliigo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahñ bich'i' ádaanohwínláa: áik'ehgo ni'godzáñ biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'iidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi la'íi bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á láágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánaholaqago goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; ¹² Dibehíi biZhaazhé

nlíni bidí'zesdij n'íi dawa yebik'ehi, há'íldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, la'íi biyaa gozhóóníi baa hi'né'húí yik'e sitíni at'éé. ¹³ Áídí' yaaká'yú, ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahíi, da'adzaayú dawa daagolíníi gádaaniigo disiits'áá, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn lá'íi dibelíi biZhaazhé nlíni doo ngonel'áá dayú dahazhí' biyaa gozhóó le', dilzì le', ba'ihégosí le', lá'íi dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díí'i nt'éshí daahinaahíi, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíí'i hadín doo ngonel'áá dayú dahazhí' hínaahíi yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibelíi biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegú gots'idihi dala'á ch'í'ínzózgo hiltsaq, áída' díí'i nt'éshí daahinaahíi dala'á bizhiihíi idi'niihíi ga'ahiits'ago, Yushde' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ² Áídí' dé'íidgo líl'gai hiltsaq: áí yiká' dahsdaahn íltíh dahyotíí; lá'íi nant'án bich'ah baa hit'aa: án gonolneelgo gonlneehgo líi bíl dahiswod. ³ Nakígee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' nakígee nt'éshí hínáhihíi, Yushde' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ⁴ Áídí' líi líhíi' ch'ínánálwod: áí yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' ích'ígont'éé n'íi náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáíltseed doleelgo: lá'íi besh be'idiltshé dázhó nchaahi baa hit'aa. ⁵ Taagígee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' taagígee nt'éshí hínáhihíi, Yushde' dín'íi, shilniigo didiits'áá. Dé'íidgo líi dílhíi hiltsaq; áí yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áál. ⁶ Díí'i nt'éshí daahinaahíi ílní'dí' kozhíi disiits'áá gáníigo, T'oh naghái daláhn ha'okaqago penny ílíi, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaqago penny ílíi; áída' ik'ah hik'e wine nadaanoóníi. ⁷ Díídngee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá' díídngee nt'éshí hínáhihíi, Yushde' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ⁸ Dé'íidgo líi déhíbhé hiltsaq: áí yiká' dahsdaahn Da'itsaahíi holzee, áídí' Ch'iidntahíi biké' begogáál. Ni'gosdzán díí'yú ík'é'nilgo dala'á biyi' besh be'idiltshé, shíná' góyéégo nagowaahíi, yóiyahgo ch'inníihíi, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíi bee nnee nadaayíltseed doleelgo binawod baa daagodest'aa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá', be'okaqahi biká' dahnási'nihíi bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'húí hik'e yaa nadaagolní'híi bigha nadaabi'distseedíi biyi'sizini hiltsaq: ¹⁰ Adíid daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehn, nidilzini, da'aníihíi nlíni, da'os'ah láá nnee ni'gosdzán biká' daagolíni nohwidíhíi bigha baa yánti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áídí' daantíígee íl'gai bitaadaas'niigo gádaabi'ido'niid, Dét'ihézhí' hanádaaksoł, bíl nadaal'a'íi hik'e nohwik'isyú nohwíi nanohwi'distseedhíi k'ehgo nabi'ditseed doleelíi nabi'distseedgo zhá. ¹² Gostán'gee idá'doljeegú ch'íná'nzózódá', dé'íidgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áihíi tsiigha dílhíi nanest'oolhíi k'ehgo dílhíi silíi, t'é'gona'áihíi díl ga'anolíh silíi; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áá dahíi nanihezdeehíi k'ehgo ts'iksqsé yaadi' ni'gosdzán biká'zhí' náttáá. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisíi k'ehgo hisdis silíigo esdíid; lá'íi dzil hik'e ní' táyi' dahnagoznilíi dawa lahýúgo naznil daasilíi. ¹⁵ Lá'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaaldzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, lá'íi daakówa, daako'desnaahíi hik'e doo daako'desnaa dahíi ndi, dzil binída'í'án yune', tséyaa nadaach'int'íigo; ¹⁶ Dzil hik'e tséé bich'í' gádaach'íni, Nohwiká'zhí' ts'íyaa ánnéhgo nádaanohwín'ííh, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelíi biZhaazhé nlíni

bihashkeehíí bits'á' nádaanohwin'ííh, ¹⁷ Bihashke'híí begodeyaahíí bigha; áík'ehgo hadín zhá shá' sizíí doleel?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzánzhí' díí'yú nadaazíigo hiltsaq, ni'gosdzán biká' díí'yú nyolíí t'aaqzhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleelhíí bigha. ² Áídí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bibe'ídinidlidé yoné'go naahiltsaq: án díí'í Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayíłchóqohgo baa daagodest'aaníí ádíid yich'í' nádíidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhíí daołchóqoh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shíhíí disíits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'í'í bitahdí' dała'á gonenadín iká'yú díí'í doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáesses hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'í'í bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'íidgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahiltsaq, binant'a' dała'áhií ił'aniyú naznilíí, nnee ił'aniyú hadaazt'í'í, nnee daanliiníí, hik'e iltah at'éégo yádaakt'í'í dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazíí, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayiníígo; ¹⁰ Adíid daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'ígháhíí Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqah, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni bíłgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e díí'í nt'éshí daahinaahíí bínaayú lédn't'í'go nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí' hayaa ánadaat'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqah doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', ba'ihégoš le', góyáq le', bich'í' ihégoš le', dılız le', dawa yebik'eh le', la'íí dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dała'á shich'í' gánniid, Díí bidiyagé daahigaihíí, hadín ádaat'íí? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábíldéniid, Ni la' bígonłs. Gánashíldo'niid, Góyéégo nagoyaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'íí: dibelíí biZhaazhé nlíni bidíhíí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okaqah goz'aa yune' dawa jíí, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bitahyú nlıí doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeł at'éé da, doo dibá' naadaadleeł at'éé da; ya'ái doo daabidíid da doleel, la'íí doo dant'éhéta bich'í' sidog da doleel. ¹⁷ Dibelíí biZhaazhé nlíni nant'an biká'dahsdáhi íłn'dí' dahsdaahn bá da'diné'

doleel, tú hiináhi halíyú yáđih higaalgo yił onakáh doleel: la'íi bińáá túhíi dawa Bik'ehgo'ihinań bá k'eda'yıldéh doleel.

8

¹ Dibelíi biZhaazhé nłini gosts'idngee idá'doljeegíi ch'iná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiilts'ag dago bińi'yú hak'e nehenkééz. ² Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíinií gosts'idi Bik'ehgo'ihinań yidáhgee nadaazjigo bésh dilwoshé bitaas'niigo hiłtsaa. ³ Áígee binal'a'á la'ihíi naanádzaa, án be'okaqahi biká' dahnási'niki goz'aqgee hizí', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo kikałolchiníi dahyo'aalgo; kikałolchiníi ląágo baa hi'né', nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaqahíi bił dała' álńéhgo, nant'án biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' diltki' doleelgo. ⁴ Áík'ehgo kikałolchiníi bits'á'dí' hidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daabi'okaqahíi bił dała' Bik'ehgo'ihinań yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bilatt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á kq' be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'disbiłgo ni'gosdzán yiká'zhí' yaa yinil; ái dábiłgo yáhiilts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohinaa. ⁶ Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á gosts'idihi bésh dilwoshé dahdaayoniikíi k'ad ádaayinigo nadaazji. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á dantséhihíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábiłgo hilóli hik'e kq', dił bił nadesgeedgo ni'yú náłtáq: ni'gosdzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi aqł daanlíd, t'oh daadot'izhíi alđó' aqł nlıd. ⁸ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á nakigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábiłgo nt'éhéta dzil nchaahíi ga'anolini diltki'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi dá dił zhá silji. ⁹ Túnteel biyi' daagolíinií dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi aqł nanezna'; tsina'eehíi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi doo nt'é da silji. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á taagigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábiłgo ts'ılsqósé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo diltki'go, ái tú daanlíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi níká' naltq', la'íi tú hadaazliinií alđó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'ılsqóséhíi Ikóhi holzee: tú dawago tááyú ilk'é'daaszidgo dała'ághíi dé'ilkó silji; áík'ehgo tú dé'ilkó siljihíi bigha nnee ląágo nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihinań binal'a'á díi'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábiłgo ya'ái, t'égona'ái, la'íi ts'ılsqósé tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi haghoshíi ádaasdzaago, bits'á'daadesdiinií tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi diłhił silji, áík'ehgo jjiigo idindláadíi tááyú ilk'é'nilgo dała'ághíi doo got'ji da silji, t'égohíi alđó' ágát'éé lék'e. ¹³ Áidí' dé'jıdgo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yáa ihni'yú na'dezniigo ádjıd dilwoshgo gánúigo hiłtsaa, Ni'gosdzán biká' daagolíinií bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á taagihíi bibéshdilwoshé k'ad ánadaayıldı'niihíi bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ashdlá'igeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábiłgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'ılsqósé naltq'go hiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ígót'i'gee bá be'igéęsé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahíi ch'i'íntáq, áidí' lid yat'éego hago', kq' yat'éego diltki'íi bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'i'ándí' hidíi bee ya'ái doo hit'ji da silji, dahot'éhégo godihíi silji. ³ Lidíi biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanałsáq:

ni'gosdzán biká' tsédag histasíí binawodhíí k'ehgo binawod daagolíígo baa daagodest'áá. ⁴Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éhéta daadot'izhíí la'íí ch'ilta daolchogh hela', bi'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bi'idimidlidé doo bitá'gee dahgoz'áá dahíí zhá. ⁵Da'ágát'éé ndi doo nadaiitseedgo baa godet'áá da, daazhógo bił nada'diniigo ádaile'go ashdladn dahitáazhí': tsédag histas dilshish lehíí k'ehgo nñiihgo. ⁶Áí benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'íí doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzídá' dats'itsaahíí doo hak'i da doo. ⁷Na'ishchagi h́́́ nagonlkaadyú nádesaahíí k'ehgo ilch'í'daasdlaa ga'ádaanolih; nant'an bich'ah óodo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'áá, daabinií'íí nnee binii'íí ga'ádaanolih. ⁸Daabitsizilíí isdzáné bitsizilíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóicho biwoo'íí ga'ádaat'ee. ⁹Bésh bitíl naztaaníí ga'at'éé; daabit'á' ádaaniihíitsinagháhi bijád nakihí yat'éégo hilwoł, h́́́ ląágo badahsnilgo nagonlkaadyú dezkił lehíí ga'áhilts'ag. ¹⁰Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'ádaat'eehíí yee daadilshish: ashdladn dahitáazhí' nnee yini'da'dilni'go binawod golíí. ¹¹Binant'a' golíí, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáaddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹²Dantsé góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isáá, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'í' naagoldoh. ¹³Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí bibéshdilwoshé áyilnñiidíí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee be'okáahi biká' dahnási'niki óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee díí'í its'ádaaz'aaahí bits'á'dí' kozhii disits'áá. ¹⁴Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí béshdilwoshé dahyotííhí yich'í' gáníigo, Tú ląágo nłíníí Euphrátes golzeegee díí'í Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'i'ád. ¹⁵Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díí'í k'enádaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí dawa nadaiitseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijíí, da'ái bee dahitáá, da'ái légodzaa ilch'í'ilzaahi. ¹⁶Siláada h́́́ yiká'dí' nadaagonlkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholáágo goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disits'áá. ¹⁷Díí k'ehgo h́́́ daahiltsáá shich'í' ch'i'nah ágolzaago; h́́́ yiká' dahnaháztaaníí bésh bitíl naztaaníí k' hik'e tséé ilíni, jácynth holzéhi, la'íí tsélik'í' ga'ánolihíí k'ehgo áanolih: h́́́ bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'ánolih; áídá' daabizé'dí' k' hik'e lid la'íí tsélik'í' hanádinah. ¹⁸Díí taagihíí ilk'é'nilgo dała'ágohíí bee nabi'destseed, k' hik'e, lid, la'íí tsélik'í', h́́́ bizé'dí' hanádinahíí bee. ¹⁹Ĺ́́ bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod golíí: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolíníí ga'at'éé, bitsits'in daagolíígo áí bee koniidaagodile'. ²⁰Nnee la'ihíí, díí góyéégo bich'í' godest'aanií doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee nch'go ádaaszaahíí doo yits'á'kai da, la'íí ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshlitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíí daayokáahíí doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíí doo daago'íí da, doo da'dits'ag da, la'íí doo nadaakai dadá': ²¹La'íí nada'iltseedíí, íngashíí, nant'í'go nakaihíí, da'in'ííhíí alód' doo yits'á'kai da.

10

¹Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízigo at'éhi yaaká'dí' bił nkegonyáágo naahiltsáá, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáát'ól bitsits'in binazt'í'go, binii'íí ya'ái ga'at'éégo, bijádíí k' k'ehgo nazíigo: ²Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'áá at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhinéehíí túnteel yiká' dés'eez, áídá' lahzhiéégoahíí ni' yiká' dés'eezgo, ³Ndóicho aníihíí k'ehgo ádíid nádíilghaazh: nádíilghaazhíí dábilgo gots'idn ididesni'. ⁴Gots'idn

ididesni'dá, k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshihniigo disiiits'áá, Gosts'idn ididesni'íí ánniidíí bidá'njah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziigo hiltsaaní, hadag yaa delnihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'áá dayú dahazhí' hinaahní, yaaká'yú la'íí biyi' daagolíní, ni'gosdzán la'íí biyi' daagolíní, túnteel la'íí biyi' daagolíní ádaayilaahíí binkááyú shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo dá t'aaqzhí' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyildoniíhí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go doo bigózi da n'íí, yánada'iziidíí, binkááyú nada'iziidi bich'í' ánniid n'íí begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhihíí disiiits'áá n'íí shich'í' hananádzii gáníigo, Tí'i, naltsoos hisdisi ilts'áá at'ééhíí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiníí dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áidí' gáshihniid, Nádnne', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleeł, áidá' nize' yuñe'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. ¹⁰ Áidí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': size' yuñe' shúgé gosnih k'ehgo golnii: olnágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silji. ¹¹ Áidí' gáshihniid, Nñee daanliiníí, nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí, iltah at'éégo yádaaktí'íí, la'íí nant'an daanliiníí ląágo, áđihyú ágodonihíí bee bil nanágołni' doo.

11

¹ Áidí' gish be'ídaanel'aahíí lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshikdo'niid, Nádnáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihinañ daach'okaañhíí bínen'aa, be'okaañhi biká' dahnási'niki, hik'e nñee áígee da'okaañhíí alódó'. ² Áidá' kñh biyi' da'ch'okaañhíí dadányú tséé lédn'aahíí bino'áá hela', áí dah nzhqo, doo Jews daanłji dahi baa hi'né'híí bigha: áí kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaaqzhí' yiká' nakai doleeł. ³ Naki shánagolni'i tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolni'go baa godish'aal, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díí naki ch'il, olives holzéhi, la'íí naki ik'ah kq'íí biká' dahnási't'áhíí ni'gosdzán yeBik'ehñ báđihgee nadaazjihíí ádaat'ee. ⁵ Hadín yiníidihnihyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'áá: hadín yiníidihnihyúgo, da'áik'ehgo bidizidego goz'áá. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhií yaa nadaagolni'go goldohdá' yáá yida'detłhgo doo nanágołtji dago baa godet'áá: la'íí tú dıłgo anádaidle', la'íí dabíí hádaat'łjgee ni'gosdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaıl'łjgo baa godet'áá alódó'. ⁷ Aqł nadaagosni'íí biké'dí'go nt'éshí bégodzidi, o'í'án doo ni'í'ánidí' hayáhi, yił nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabitseed doleeł. ⁸ Bits'íhíí íziso kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí íziso kñh goznilihíí Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ tsj'ılha'áhi biká' zesđjini'. ⁹ Nñee daanliiníí, iltah at'éégo hadaazt'í'íí, iltah at'éégo yádaaktí'íí, la'íí nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí bitahdí', taagidí' biní'yú iskaago nñeehíí bits'íhíí daane'łjgo, doo hadín łehdainíł dago daagos'áá doleeł. ¹⁰ Nñee ni'gosdzán biká'gee daagolini áí naki shánagolni'íí góyéégo bich'í' nadaagoz'aahíí bigha bil daagozhógo dawaha laadaayinił doleeł. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíí bijji beNádidzohí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go biyi' nágosđłjgo hınaa nádaasđłjgo daahizí'; áik'ehgo hadín bináál náádiit'áazhíí tsidaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii áđjđ gáníigo daidezts'áá, Yushdé'

hashoh'aash. Áídí' bik'edaannihíí daabinef'íídá' yaak'os biyi' yaaká'yú bíl odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábilgo, yat'éégo ni'godihes'naago, k'ih goznili' gonenányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhiinéé nagozgo', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú n'nee nabi'destseed: n'nee la'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'í'go bíl daagodnyíí. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isaa, taadn góyéégo goz'aaníí k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyiln'niidíí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníígo, Ni'gosdzán biká' n'nee il'aniyú binant'a' daagolíníí, nohweBik'eh' h'ik'e biChrist yá nant'a' silij; doo ngonel'aa dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindíí'í Bik'ehgo'ihí'nañ bád'ihgee dah naháztaaníí hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'eh' h'ik'e, Dák'a'ánt'éhi, nliiníí, níí n'íí, dínáí; ilk'idá' ízigo ninawod golíígo dawa binant'a' sínlííhíí bigha nich'í' ihédaandz. ¹⁸ N'nee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi nich'í' hadaashkee ndi nishashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaakti'hi, n'nee ná hadaaadeszaahi, la'íí nizhi' daidn'sini doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'éhi bílgo bich'í' na'í'niigo biká' ngonyáá; la'íí ni'gosdzán biká' na'iltseedíí naktseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áídí' yaaká'yú k'ih biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíí ch'í'ótáá l'ek'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaníí biyi' sí'áni hit'íí l'ek'e: áídá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohi'naa la'íí nlóí yat'éégo náltáá.

12

¹ Nt'éshí' ígozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silij; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égon'a'áhíí yiká' sizíígo, ts'iksqsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'í' alzaa l'ek'e: ² An' hiltsaq, k'azhá ilchiihíí bigha n'niigo natúindli'. ³ Nt'éshí' ígozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlíí; t'íishcho lichí'í, gosts'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gosts'idi nant'an bich'ah bik'edaadez'aaqo. ⁴ Yááyú ts'iksqsé tááyú ilk'é'níigo dała'ágohíí ni'zhí' bitsee yee nayilkáad: t'íishchohíí isdzán k'azhá ilchiihíí binásgee hizí', mé'híí gozlijyúgo hishaq nzigo. ⁵ Isdzánhíí ishkiini yishchíí l'ek'e, an' besh dahyotíígo n'nee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áídá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'í' bich'í' hadag bíl ogoyáá. ⁶ Isdzánhíí da'igolííyú Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bá ágólaayú ot'ag l'ek'e, ákú dała'a doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaayú bá díné' doleeigo. ⁷ Yaaká'yú hagonolkaad l'ek'e: Míkael hik'e binadaal'a'a t'aqzhí' t'íishcho yil nadaagonlkaad; t'íishcho hik'e binadaal'a'a t'aqzhí' nanágonlkaad, ⁸ Áídá' baa daagoneznaa l'ek'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'aa da. ⁹ Áídí' t'íishcho gódah ch'ílt'e', doo anídá' t'íish n'íí, Ch'iidn nant'an, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'a bílgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádíí kozhiihíí disíits'áá gáníígo, K'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hasdách'igháhíí, konawod golíníí, hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ daahoiikaqahíí, la'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nañ bináál dawa jii, dawa t'é' yaa dahgoz'aaq n'íí. ¹¹ Dibehíí biZhaazhé n'íni bidihí hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nadaagoln'íí bee yitis daasilij; Bik'ehgo'ihí'nañ yá

datsaah ndi bi'ihina' doo yaa bil goyee da ni'. ¹² Aik'ehgo yaakayuhii hik'e biyi' yune' daagonohiinii nohwil daagozhoo le'. Ni'goszán hik'e túnteel nohwá goyee le'! Ch'iidn nant'an dazho hashkeego nohwich'i' nkenyaa, da'anahzhi' nágodzii yigótsihii bigha. ¹³ Áídí' t'íishchohii ni'goszán biká'zhi' gódah ch'ilt'e' yigótsiidá' isdzán ishkiin yishchinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhii itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'nil, t'íishcho bits'a' da'igolíyú nádíníh dolee'go, akú dé't'íhézhi' áídí' yúwehyú da'anahzhi', áídí' yúwehyú da'ihní'zhi' bá di'né' dolee'go. ¹⁵ T'íishchohii bizé'dí' tú yat'éego ha'ijool isdzán bike', tú yat'éego idezjoolii k'ehgo, isdzán bil ch'ígono'ée' nzihií bigha. ¹⁶ Da'ágát'ée' ndi ni'goszán isdzánhii yich'ozni'go bizé' ilts'a' ágólaago tú t'íishcho bizé'dí' ha'ijool n'íi aaloyilnág. ¹⁷ Áídí' t'íishcho n'íi isdzán bich'i' bágóchiidgo bichagháshé la'ihii yich'i' nágodilkaadyú óyáá, hadíi Bik'ehgo'ihina' yegosaanii daayotahii hik'e Jesus yaa yadaakti'hii.

13

¹ Áídí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshí bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaal'go hilt'aa, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehii gonenánihi, biyeshdeehii biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihina' doo daidn'si dahíi bizhi' dahnagoz'aa. ² Nt'éshí bégodzidi hilt'aa'gíi gidicho biká' daats'idilhií, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehii shash bikee ga'at'éhi, bizé'ii ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'íishchohii dabíi binawod n'íi, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íi, la'íi dahot'éhé yebik'eh n'íi baa yidin'aa. ³ Dala'á bitsits'inii biní'dolnih datsaah ngolnii n'íi násdzii'go hilt'aa: ni'goszán biká' nneehii dawa nt'éshí bégodzidihii bil diyadaagot'eego yike' onalsaa. ⁴ Nnee t'íishcho daayokaah, binawod n'íi nt'éshí bégodzidi yaa din'ani: la'íi nnee nt'éshí bégodzidi daayokaah gadaaniigo, Hadínshá' nt'éshí bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonlkaadgo yinel'aa? ⁵ Nt'éshí bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaahii, la'íi Bik'ehgo'ihina' ncho'go yaa ya'kti'go baa godet'aa; la'íi dizdin naki dahitaayú nant'aago aldó' baa godet'aa. ⁶ Aik'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihina' yich'i' ncho'go hadziigo, bizhi'ii ncho'go yaa ya'kti'go, hik'e kih biyi' daach'okaahii la'íi yaakayú daagolínii aldó' ncho'go yaa ya'kti'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áídí' nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahii yich'i' nagonlkaad' bitisgo hileehgo aldó' baa godet'aa: la'íi nnee iltah at'éego hadaazt'ii, iltah at'éego yadaakti'ii, nnee binant'a' dala'ahii i'anyú naznilíyá nant'a' hileehgo baa godet'aa. ⁸ Dawa ni'goszán biká' daagolínii dala'á daantíí'gee, ni'goszán nni'taadá' dibelíi bizhaazhé nlini zesdiinii binaltsoos be'ihina'hi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahii daayokaah dolee'. ⁹ Dahadín bijeyi' golíini iyést'aa le'. ¹⁰ Dahadín yisná ayi'ini isná ábididolnii dolee': dahadín besh yee izilhiinii besh bee bidizodee'. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahii nyee ndi dahnldoh le', la'íi da'odlaa le'. ¹¹ Áídí' ni'goszán biyi'dí' nt'éshí bégodzidi la'ihii hananázzaago hilt'aa; dibelíi bizhaazhé biyeshdeehii k'ehgo biyeshdee naki golini, t'íishcho k'ehgo ya'kti'hi. ¹² Dantsé nt'éshí bégodzidi dá bináál yee nant'aa n'íi yee naná'idziid, la'íi ni'goszán hik'e ni'goszán biká' daagolínii nt'éshí bégodzidi biní'dolnih datsaah ngolnii n'íi nádziihii daayokaahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígosisgo be'ígózini ányol'ii, nnee bináál yaaká'dí' kó' gódah ch'ínált'go áil'ii, ni'goszán biká'zhi'.

14 Dantsé nt'eshi bégodzidi bináál godiyihgo ányol'ihí baa godet'aa n'ii bee ni'godzán biká' daagolíní ch'a'oyinií gáyihniigo, Nt'eshi bégodzidi bésh bee biní'dolnih ndi t'ah hinaahí be'ilzaago ádaahle'. 15 Ái be'ilzaahí náhi'naadí yakti'go áilého baa godet'aa, la'ii be'ilzaahí doo daayokaah dahí nabi'ditseedgo áldó' baa godet'aa. 16 Nnee dawa, doo ízigo ádaat'ee dahí hik'e ízigo ádaat'eehí, hádaakzilí hik'e tédaat'iyéhí, doo isná daanlii dahí hik'e isná daanliiní, bigan dihe'nazhi'égo dagohí bitá'yú bídaadinidlidgo áile': 17 Doo hadín baa na'inihgo dagohí na'inihgo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidí zhá, dagohí nt'eshi bégodzidi bizhi' dagohí bizhi' behotagí biká' dahgoz'aaní. 18 Díinko goch'iyááyúgo zhá bígoch'iksiih. Hadín yígósiní, nt'eshi bégodzidi behotagí yótag le': nnee behotagi at'éé, behotagí gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

1 Áidá' dé'iidgo dibelí biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahszii go hilsaa, dała'á gonenadín doo náhótagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhótagyú yił nadaazii, dibelí biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'ii daabitá'gee dahnagoz'aa go. 2 Yaaká'dí' kozhiihí disiits'áá, tú nalíihí k'ehgo, ádiid idi'niihí k'ehgo: nnee tsibe'idot'ále yee da'do'aa'ahí áhiłts'ago disiits'áá: 3 Nant'an biká'dahsdáhi, díi' nt'eshi daahinaahí hik'e nnee bádaayaányúhí bádihgee nadaazii go si' ánidéhi daido'aał: gonenadín doo náhótagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhótagyú ni'godzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nilí zhá ái ši'ihí yigo'aah. 4 Díinko doo isdzáné nant'i'go yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Ái dibelí biZhaazhé nlíni dáhayú anádaayú yiké' anákaihí ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'nil, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelí biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aahí k'ehgo hanáhaz'nil. 5 Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahí bádihgee nadaazii go doo hayú baa dahdaagoz'áni da. 6 La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'ihí' ts'i'nan oniihgo naahiltsaa, nnee ni'godzán yiká' daagolíní yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahí yee yił nagolni'go, nnee binant'a' dała'áhí i'panigo naznilí, nnee iltah at'éego hadaazt'ii, nnee iltah at'éego yádaakti'ii, la'ii nnee daanliiní yił nagolni'go, 7 Ádiid yich'i' gání, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsigo ba'ihédaanohsi, aayakti'gee biká' ngonyaahí bigha: yáá hik'e ni'godzán la'ii túnteel hik'e tú hadaazliiní dawa áyílaahí daahokqaah. 8 La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oniih gánii go, Bábylon, ízigo kih gozníli, nágo', nágo', ái nant'i' na'idaahí hách'it'ii go ákoléhi, nnee iltah at'éego hadaazt'ii daayidlaago áyílaahí bigha. 9 Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adiiid gání, Dahadínta nt'eshi bégodzidi, dagohí be'ilzaahí yokaahí, ái bibe'idimidlidé bitá' dagohí biganyú bee ídimidlidí, 10 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go koniidaagodilne'ii, doo nt'é bil nadisdziidgo bihashke'ii idee biyi' yaa hidziidí yidodliik; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dilzini hik'e dibelí biZhaazhé nlíni bináál kq' hik'e tsélikq'i bee dázhq biniigodidolnii. 11 Biniidaagodilne'ii bits'á'dí' lidí hadag odihinéh, doo ngonel'aa dayú dahazhi': doo hadaayoł da, jii'gee, t'é'gee ndi, díi nt'eshi bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokaahí, hadín ái bizhi'ii bee bidimidlidí. 12 Díinko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí nyee ndi dahíldhgo bígózi: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áání daayotq'ii, la'ii Jesus daayodlaaní ádaat'ee.

13 Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshilniigo disiits'áá, Díí ágóle', Kodí' godezt'i'go nohweBik'ehń daayodlaągo nanezna'íi biyaa gozhóó doleel: Da'anii biyaa gozhóó doleel, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayok; ánadaat'ijł n'íi biké' bił ogoyáa. 14 Áídí' dé'iidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, ódo be'alzaahi, bik'edn'áá, la'íi t'oh bená'iltishé deníni dahyotijłgo. 15 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a la'i da'ch'okaąah goz'aadı' ch'ínyáa, yaak'os yiká' dahsdaahn ádiid yich'i' dilwosh gáníigo, Nibená'iltishé bee ni'igéesh: ná'igeeshíi ilk'idá' biká' ngonyáa; ni'gosdzán biká' nest'a'íi ilk'idá' daanest'aą. 16 Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'iltishíi yee ideshtizhgo ni'gosdzán yiká' aął ná'igizh. 17 Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú da'ch'okaąah goz'aadı' ch'inánadzaa, bíi aldo' t'oh bená'iltishé deníni dahyotijł. 18 Áídí' la' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a be'okaąahi biká' dahnási'níi goz'aadı' ch'inánadzaa, án kọ' yebik'ehíi; án t'oh bená'iltishé deníni dahyotijł yich'i' ádiid gáníid, Nibená'iltishé deníni bee ni'igéesh, ni'gosdzán biká' dahts'aa nanesdizií bits'a'dí' dahts'aahíi nahilgéesh, bidahts'aa daanest'aąhíi bigha. 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bibená'iltishé yee ideshtizhgo ni'gosdzán biká' dahts'aahíi nayihesh-gizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigéesi gochaa'i goz'aą yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' bengonyáago ágodoníi. 20 Kih goznilíi da'anahyú dahts'aa hahigées goz'aągee dahts'aa biká' nakai, ái bits'a'dí' dił halíi, híi biza'áh nel'aanii ga'áhosahgo dił nel'aą, nanigohíi dała'a doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáą.

15

1 Áídá' be'igóziníi, dážhó ízigo at'éhi, koł díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiltsaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíi, góyéego nagowaahíi gosts'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. 2 Áídí' dolyiini náhenkáání kọ' bił nadisdziidi ga'anolihgo hiłtsaa: nt'éshj bégodzidi hik'e be'ilzaahíi la'íi bizhi'íi be'isdzohíi la'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihí'nań bibe'idot'até dahdaayotijłgo dolyiini náhenkáání yiká'yú nadaazji. 3 Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibehjí biZhaazhé níni biyini daido'áal, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'ijłíi ízigo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'aáhíi, gosín'aanii da'áigee hik'e da'anii. 4 Hadínshą' doo nidńsł da, nohweBik'ehń, hadínshą' nizhi' doo ya'ihénzł da? Ni zhą dilzini nłji: nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa nich'i' níkahgo daanokaąah doleel; nnee hagog'éégo bá ngon'aą n'íi bee ínlaahíi bigha. 5 Díi bikédí'go dé'iidgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihí'nań koł nłjiigo bee bígoch'ílsiniú biyi' yune' da'ch'okaąah goz'aanii ilts'a' adzaa: 6 Ái biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíi góyéego nagowaahíi yil hikai, nak'a'ligai nzhoggo bik'etádnláadíi bik'enda'izlaago, la'íi bitilyú ódo bízisgo binast'i'. 7 Áídí' nt'éshj daahinaahíi díi dała'a Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gosts'idíi, gosts'idn idee ódo be'alzaahi bitaadaasnil, ái idehíi Bik'ehgo'ihí'nań doo ngonel'aą dayú dahazhi' hínaahíi bihashke' halk'íhi. 8 Da'ch'okaąah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań bits'a'idindláadíi hik'e binawodíi bits'a'dí' lidi bee hadezbj; nnee doo la' ha'aghángo yínel'aą da, gosts'idn góyéego

benagowaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idi yil hikai n'íí aqł yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' k̄ih biyi' da'ch'ok̄aḡhíí biyi'dí' kozhiihíí dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyiñniigo, Ti'i, idee gots'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'ihí biyi' siziidíí ni'gosdzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíí bi'idee biyi' siziidíí ni'gosdzán biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dahadín nt'éshj bégodzidi bee bídimidlidíí hik'e be'ilzaahíí daayok̄aḡhíí lóḡd nchḡ'i dážhḡ nñiihí biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhí' yayiziidíí dábilgo nnee daztsaḡhíí bidil ga'ánolihgo siljí: áídí' túnteel biyi'yú daagoljí n'íí dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanlíníí hik'e tú hádaazliiníí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dil daasiljí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disiits'áá, Da'áígee ánt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ, nílni, níljí n'íí, níljí doleeḡ, ái k'ehgo bá ngón'áḡhíí bigḡ. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíí la'íí binkááyú na'izíidi n'íí nadaaztseedgo bidil da'dezjool, ái bigḡ dil daahidlaḡago ánadaasíndlaa; da'ái bich'j' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íí, be'ok̄aḡhi biká' dahnási'nihí biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo nádisiits'áá, Da'anii gánñii, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díjndgeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kḡ' bee daadidlidgo baa godet'aḡ. ⁹ Kḡ' dážhḡ sidogi bee nnee daanlid lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchḡ'go ádaayihñii: áídí' daabinchḡ'íí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnksj da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashldladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'éshj bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo yebik'ehíí dawa dilhíí siljí; nnee dážhḡ nñiihíí bigḡ bizaa daayi'aal, ¹¹ Lóód hik'e bil nada'diní'híí bigḡ Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólíníí nchḡ'go ádaayihñii: la'íí nchḡ'go ánadaat'jilíí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostádngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú láágo nílníí, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíí dábilgo náhisgá, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliiníí bá ilch'j'golne'go. ¹³ Áídí' t'íishcho bizé'dí', nt'éshj bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'izíidi ádil'íni bizé'dí' taagi spirits nchḡ'i túshtóhé ga'ánolini hahikáḡho hiltsaḡ. ¹⁴ Ái spirits-híí ch'iidn daanlij, godiyihgo ánáyol'jil, ái ni'gosdzán dágoz'aḡ nt'éégo ízigo nant'án daanliníí yich'j' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhihíí ízigo na'diziidíí bijjí nadaagondilkaadgo. ¹⁵ In'jilíí k'ehgo nánsáh. Hadín déz'iiníí, bidiyágé gólíigo, doo dátichiigo hidołtseel dahíí bigḡ, án biyaa gozhḡḡ doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíílaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náidezñilíí dábilgo yaaká'yú k̄ih biyi' da'ch'ok̄aḡhdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádjidgo gánñiid, Aqł begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii adjid áilts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzán biká'gee daagoljigo godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaá ágoñe'i da. ¹⁹ Ízigo k̄ih goznííí taagiyú ilk'é'nil, áídí' nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íí bik̄ih nagozñilíí nadaagozgo': ízigo k̄ih goznííí Bábylon

holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yínálniiigo idee yat'éégo bihashke'íi halk'ihí biyi'dí' aqł yidląągo áyílaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozníli dawa hayúshí ch'adaagoyáá, ła'íi dzihí doo ła' hit'ji da silji. ²¹ Áidi' hilóí dážhó nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíi, yaaká'dí nnee biká' náttáá: hilóí náttáá nagont'og dážhó bégodzidihí bighą nnee Bik'ehgo'ihinañ nchq'go ádaayihni lėk'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonihií dała'á shich'j' nyáágo gáshihniid, Yushde' kú nñah; bizhaan ízisgo nant'j' nagháhi, tú łaągo iltah at'éeyú nazkaanú yiká' dahsdaahíi, baa yá'iti'íi nił ch'í'nah ashle'; ² Án ni'gostzán biká' nnee bánadaant'aahíi yil nant'j' nadaaskaihi, nant'j' na'idaahíi hách'it'iiníi bich'j' ch'idlaąahíi bee bil nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhíi, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igoljyú oshiltj; áígee isdzán hiltsaą, nt'éshj bégodzidi dážhó lich'íi yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinañ ádaadil'iiníi dahot'éhé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíi lichii dot'izhi hik'e dážhó lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi ła'íi dilkqohé baa dahnaznil, ła'íi óodo ideehíi, nchq'i hik'e nant'j' na'idaahi nchq'i dawa yee halk'ilgo, dahyokaak: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'ąą, NT'ÉSHJ DOO BÍGÓZINÍI, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'J' NAKAIHÍI HIK'E NI'GOSDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍI BÁÁ NLÍNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidihíi, hik'e ínashood Jesus bighą nabi'distseedi daabidihíi bee isdzán bil nágodizyisgo hiltsaą: hiltsaądá' dážhó shil díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshihniid, Hant'é bighą nił díyagodzaa? Díi doo bigózi dahíi isdzán, ła'íi nt'éshj bégodzidi dahbogheehí bitsits'in gosts'idi ła'íi biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Ái nt'éshj bégodzidi hiltsaą n'íi, nlii n'íi, k'adíi da'ádjhi: o'í'án doo ni'ráníhi dadí' hagháhi, da'ilíi hileehzhj: ni'gostzán biká' daagolíníi, ni'gostzán nni'taadá' naltsoos be'ihinahi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'ąą dahíi, nt'éshj bégodzidi daayiltsaągo yaa bil díyadaagot'ee doo, ái nlii n'íi, k'adíi da'ádjhi, ndi nanádáhi. ⁹ Goyááníi bee natsekeesíi díi bil ígozj. Bitsits'in gosts'idihíi dzilgosts'idi ádaat'ee, ái isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ ła'íi ízisgo nadaant'aahíi gosts'idi ádaat'ee: ashdlá'ihíi nandee, dała'á t'ah nant'aa, ła'íi doo hwaa higháh da; án nyáágo dé'tihézhj' nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshj bégodzidi nlii n'íi, k'adíi da'ádjhi, tsebídngge nant'aahíi át'éé, ndihíi gosts'idi itah nlíni. da'ilíi hileeh yune' diyaa. ¹² ła'íi biyeshdee gonenáni hiltsaaníi, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'á ledihikeezzhj' nt'éshj bégodzidi yil nant'aago baa daagodest'ąą. ¹³ Daabiini'íi dała'á nádleehgo daabinawodíi hik'e yedaabik'ehíi nt'éshj bégodzidi yaa daayiné' doleel. ¹⁴ Ái dibelji biZhaazhé nlíni yil nadaagodíikaad, ndihíi dibelji biZhaazhé nlínihi bitis hileeh: án nant'an daanliiníi yeBik'ehn, ízisgo nant'an daanliiníi biNant'a': án yil nakaihií daabi'dokéed, habi'do'nil, nkt'éégo yike' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánáshildo'niid, Tú iltah at'éégo nazkaąhi hiltsaąhíi, bizhaan biká' dahsdaahíi, ái túhíi nnee iltah at'éégo hadaazt'íi, nnee láni, nnee binant'a' dała'áhíi í'aniyú naznílii, ła'íi nnee iltah at'éégo yadaakt'íi ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshj bégodzidi biyeshdee gonenanhi hiltsaąhíi, ái bizhaanú yik'edaannih doo,

yó'odaayilt'e'go dáhichiigo ádaile', bitsi'íi daayiyaa la'íi kq' bee daayidilid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ hát'íinií da'ádaane'go bijíi yuñe' hádaat'íigo áyíílaa, daabiini'íi da'á'á ánádaidle'go, yedaabik'ehúí nt'éshí bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dá begolzaazhí'. ¹⁸ Isdzán hínhtsaaníi ízigo kq' gozníli at'éé, áí ní'godzán biká' ízigo nadaant'aahíi yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díi bikédí'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiłtsaa, dázhq' binawod golínihi; bits'á'idindláadíi bee ní'godzán biká' got'íi silíi. ² Ádíid dilwoshgo gáníi, Bábylon, dázhq' ízigo at'éé n'íi nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolíi silíi, spirits daanchq'íi dawa áígee ndaagozle', dló' daanchq'íi hik'e dló' bik'e daach'isch'íi'íi áígee ndaagozle' áldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah hát'í'íhiíi bee nnee íltah at'éégo hadaazt'íi bíl nádaagodizyis, nnee ízigo nadaant'aahíi bizhaanúí yíł nant'í' nadaaskai, la'íi ní'godzán biká' nnee dawahá baa nada'iníhií bizhaan dázhq' háłdzilíi bits'á'dí' hádaaldzil daasilíi. ⁴ Ádí' la' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'á' gáníigo, Shik'íiyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíi nohwíi áldó' binchq'íi be'ádaanoht'ee, la'íi bich'í' góyéégo nagowaahíi nohwíi áldó' itah doo. ⁵ Binchq'íi yaaká'yú nel'aago yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihinañ án binchq'íi yénálnii. ⁶ Hago ánát'íidíi k'ehgo bíi áldó' ágánadaahdle', hago ánát'íidíi da'ágánáhołaago nakidn bich'í' nanáda'olnii: idee biyi' ha'desb'íhií da'ágánáhołaago nakidn bá hanáda'dolb'íh. ⁷ Ída'odlíigo dawahá yee bíł gonedlíhií k'ehgo da'ágánáhołaago koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíi baa daadohné': bijíi yuñe' gádíldi'nii, Shíi ízigo isdzán nant'áhi dahsdaahíi nshlíi, doo itsaa nshlíi da, chaal na'idaahíi áshq'od bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bighá dála' j'igo íltah at'éégo góyéégo nagowaahíi bee baa godogaal, da'itsaahíi, chaal na'idaahíi, la'íi shiná' góyéhi; kq' bee bidi'dodlii: Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ baa yałt'íi ízigo at'ééhií bighá. ⁹ Ní'godzán biká' ízigo nadaant'aahíi yíł nant'í' naskai n'íi, hik'e yíł bíł daagonedlíi n'íi, dilidíi bits'á'dí' hidíi daayo'íidá' baa daachag doo, la'íi natídaadindlí'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íi yédaaldzidgo anahdí' nadaazíi doo, gádaaniigo, Doo gozhq' da, doo gozhq' da, ízigo kq' gozníli n'íi, Bábylon, dák'a'at'éé n'íi! Da'á'á ledihikeezíi biyi' naa yá'iti'íi ílk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ní'godzán biká' nnee dawahá baa nada'iníhií baa daachag doo, la'íi chaal nakai doo; nnee doo la' baa naná'íhíi dahíi bighá: ¹² Óodo, béshłigai, tséé ílíni, dilkq'ohé, nak'á'łigai nł'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhq' lichii'íi, tsj' íltah at'éhi ílká' daagolchinií, bich'íh yee da'dilo'íi biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíi, tsj' lán ílíni be'ádaaszaahíi, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íi tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíi, ¹³ Cinnamon holzéhi, líkagolchini, ch'íl bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo líkagolchini, wine, ik'ah, ik'áán nł'éhi, t'oh naghái, magashi, dibel'íi, híi, tsinagháhi bijád nakihí, daabi'des'náhi, la'íi nnee daanliiníi. ¹⁴ La'íi nest'á' dázhq' hánt'íi n'íi nits'á'zhí' bengonyáá, la'íi dázhq' itisgo nł'ééhií hik'e bee ízigo ánt'ééhií nits'á' da'ílíi silíi, dahazhí' doo nahínłtsého doo. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iníhií isdzánhíi bits'á'dí' hádaaldzil daasilínií, isdzánhíi biniigodilne'íi yédaaldzidgo, daachago natídaadindlí'go da'anahyú nadaazíi doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhq' da, doo gozhq' da, ízigo kq' gozníli

n'íí, nak'a'ligai dážhó nkt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé lílíníí, la'íí dilkqohé bee bik'esinil ni'.
 17 Dawahá bee há'ildzil n'íí dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíj laq. Tsina'eelíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bil nada'i'eelíí, nada'il'eelíí, la'íí dahayú nada'il'eelyú baa nada'iniih la'íí nada'ih'iihíí da'anahyú nadaazíj.
 18 Dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'íjgo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí ízisgo kqih gozníí doo la' ga'at'éé da ni'! 19 Daachago natidaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daiłke' gádaaniiigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, ízisgo kqih goznil n'íí, yee hádaakdzili bitsina'eelíí daagolíníí yee hádaakdzil n'íí! Dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíj. 20 Yaaká'yú daagonohkíni, nadaal'a'á dilzini daanohkíni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo kqih goznil n'íí nohwíí nohwigha t'áázhí' bich'í' nanáhesnil. 21 Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízisgo at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aago túnteel yiyi' oyikné' gáníigo, Da'ágát'éégo ízisgo kqih gozníli, Bábylon holzéhi, ts'ilt'aago doo hagee nát'íj da doleel. 22 Tsíbe'idot'áté yee da'do'aakíí, bee dot'áté yídaagołsiníí, tsísól yee da'do'aakíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aakíí dawa niy'yú doo hagee naadiits'íh da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagog'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'íj da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíj doo hagee naadits'ag da doleel; 23 Nitahyú ik'ah kq'íí bits'á'idindííni da'ádíh doleel; nnee niin'éhíí hik'e isdzán niin'éhíí bizhii doo hagee naadiits'íh da doleel; nnee nitahyú baa na'iniihíí ízisgo nandee ni', ni'gosdzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'a'ónil ni'. 24 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bidil, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaa n'íí bidil, la'íí nnee ni'gosdzán biká' nadaastseedíí dawa bidil ízisgo kqih goznííí bitahyú hit'íj.

19

1 Díí bikédí'go nnee dážhó láni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniiigo disiits'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ ba'ihégoł le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnłsiníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé.
 2 Da'aniigo la'íí dážhó nkt'éégo aayakti'; bizhaan, ízisgo nant'í' nagháhi yee ni'gosdzán yilchqodi, yaa yakti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bigha yá t'aqzhí' nanáhesnil. 3 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoł le', ánádaado'niid. Áidí' łd kqih goznííí bits'á'dí'hi doo ngonel'aq dayú hahitíj doleel. 4 Nt'éégo bádaayányú nadindíí'i la'íí nt'éshí daahinaahíí díí'i biyahzhí' hayaa ádaasdaago Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaayú daayokaqah, gádaaniiigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoł le'. 5 Áidí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ daahohikaqahñ ba'ihédaanohł le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinoksiníí, doo ízisgo ádaanoht'ee dahíí la'íí ízisgo ádaanoht'eelíí. 6 Nnee dážhó láni ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dážhó yat'éégo yaahilíni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihí k'ehgo áhiłts'ago disiits'áq, gádaaniiigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoł le': Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ dawa yebik'ehñ yee nant'aa. 7 Halaq nohwil daagozhóq le', nohwil daagonedlii le', án daadinłzi le': dibelíj biZhaazhé nłni niin'éhíí biká' ngonyáágo bi'aa hileehíí ilch'í'ádedlaa. 8 Ái nak'a'ligai dážhó nkt'éhi, doo chí dahi, dážhó ligaii bik'esilaa doleelgo baa godet'aq: díí nak'a'ligaihíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí bi'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nt'éégo ágashihíni, Díí bee ágóle', Hadín dibelíj biZhaazhé nłni niin'áago

bá da'idaqayú daabidokéedíí biyaa daagozhóq doleel. Ágánáshildo'niid, Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'aníi aníhi. ¹⁰ Áík'ehgo biyahzhí' hayaa asdzaago hosikáádí' gáshilnńiid, Doo ágánt'jii da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolnigo dała' nada'izdiidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihí'nań zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íi Jesus baa nagoln'i hi dážhó itisyú yaa nagoln'i n'íi át'éé. ¹¹ Yáá ilts'á' ádzaago hǵǵgai hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn Badach'ol'hi hik'e Da'aníhi holzee, án da'áige náyátti' la'íi nlt'éégo ágot'eehíi bigha nagonkaad. ¹² Binaahíi kq' yadiinahíi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah láqágo dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, áí nnee doo la' yígólsi da, bíi zhá yígólsi. ¹³ Íhíi dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihí'nań biYati' holzee. ¹⁴ Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonkaadíi hǵǵgai bił hilwohíi biké' náseeł, nak'a'łigai dážhó nlt'éhi, dážhó ligaihi, doo chih dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dí' besh be'idilthshé denini há'áa, áí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yee yihikłhiish doo; besh dahyotijigo nant'aa doo: la'íi dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigeesíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'j' gode'aah. ¹⁶ Bi'íi la'íi bik'aizhí' bizhi' bek'e'eshchij, áí díi k'ehgo dahgoz'aa, ÍZISGO NANT'ÁN DAANLIINÍI BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINÍI YEBIK'EHN. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ya'ái yiyi' sizijigo hiłtsaa; án dló' yáa ihni'yú nada'iníihíi dawa yich'j' nadidilghaazh gáníigo, Yushdé', Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'éhi bá da'idaqahíi baa íla'adaahne'; ¹⁸ Ízigo nant'an daabitsj', siláada binant'a' daanlíni daabitsj', nnee ndaalwodi daabitsj', hǵǵ daabitsj', yiká' dahnaháztaaníi daabitsj', la'íi nnee dawa doo isná daanlij dahíi hik'e isná daanliiníi, doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi daabitsj' daahsaa doleehíi bigha. ¹⁹ Áidí' nt'éshj bégodzidi hiłtsaa, la'íi ni'godszań biká' ízigo nant'an daanliiníi bisiláada bilgo íla'adaasdzaa, hǵǵ yiká' dahsdaahn bisiláada bilgo yil nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'éshj bégodzidi yisnáh silij, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádil'ini aldó' yisnáh silij, nt'éshj bégodzidi bináál godiyihgo ána'ol'ijgo nnee nt'éshj bégodzidi be'idimidlidé bee bídi'nidlidihíi, la'íi bíi át'éégo be'ilzaahíi daayokaqahíi yich'j' nazch'a'i. Díi da'ála dá daahinaago tséłkq'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihíi hǵǵ yiká' dahsdaahn besh be'idilthshé bizé'dí' há'áahíi yee nadaistseed: áík'ehgo dló' iltah at'éehíi áí daabitsj'íi yee náda'isdijid.

20

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'í'án doo ni'í'áníhi bá be'igeesé hik'e besh hishbizhíi nchaahi dahyonilgo hiłtsaa. ² Áń t'íiishcho, doo áníi da t'íiishíi, ch'iidn nant'anhi, Satan holzéhi, yil ndéelgo dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí' hyst'p'oggo, ³ O'í'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'íigeez, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yúwehyú doo ch'a'onayinił dahíi bigha, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí': áí bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Áidí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníi hiłtsaaqgo yiká' dahnaháztaaníi aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagoln'íi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híi bigha bik'os nadaahisk'i n'íi biyi' nazij n'íi hiłtsaa, áí nt'éshj bégodzidi dagohíi be'ilzaahíi doo daayoskaqd dahíi, daabitá' dagohíi daabigan bebídaanlidé doo bee bídaanlidé dahíi; áí daahinaa násdlijgo, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhí' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Łahzhí' nanezna'íi doo daahinaa násdlij da,

dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíi ąąłgo zhą. Díńko dantsé nanezna'íi naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íi naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahíi biyaa gozhóq hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíi doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Christ bi'okąąh yebik'ehíi daanlii doleel, dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhi' yil nadaant'aah doo. ⁷ Dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíi ąąłgo Satan ha'ásitjidi' ch'ínálteeh. ⁸ Áidi' dii'yú ni'gospdzán biká' goz'ąayú iltah at'éégo hadaaszt'íi, Gog hik'e Magog daagolzeehíi, ch'ayiniilyú nagonłkaad doleelhi bighą ía'ánálne'yú hágháh: ái túnteel tábaą sáhií k'ehgo da'áholąą doo. ⁹ Ni'gospdzán nteelii biká' dahnádnısaą, nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi daagolııgee biıaa, hik'e kįh goznili koł daanzhóni biıaa łednt'i silii: áidá' yaaká'di' kq' nkednńągo ąął daabi'nłid. ¹⁰ Áidi' ch'iidn nant'án bich'i' nazhch'a'ii kq' hik'e tsélikq'i bił diltł'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'eshį bęgodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi ádil'inihií naháztaayú, áıgee jii hik'e tš'ęgo goyéé bich'i' nagowaa doo, doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. ¹¹ Áidi' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiłtsąą, án bits'ą'di' ni'gospdzán hik'e yáá bił ogoyáá; áidi' doo hayú goz'ąą da lęk'e. ¹² Nanezna'íi doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehií Bik'ehgo'ihí'nań bidáhdí' nadaazi'go hiłtsąą; áidi' naltsoos iłts'ą' ádaadzaa: ła'i naltsoos iłts'ą' nanádzaa, ái naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'ii hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiinii bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'ii naadiikaigo ayılıaa: da'itsaahdi' hik'e Ch'iidntahdi' nanezna' n'ii nanaadiikai: áidi' dawa hant'é ádaaszaa shılıí bighą baa yáda'iti'. ¹⁴ Áidi' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kq' diltł'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díńko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áidá' dahadiń naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'ąą dayúgo kq' diltł'go sikaaní biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áidi' yaaká' ániidéhi hik'e ni'gospdzán ániidéhi hiłtsąą: dantsé yaaká'hii hik'e dantsé ni'gospdzánihi bech'igonyáá; áidi' túnteel esdiid. ² Shií, John, Jerúsalem ániidéhi, kįh godiyini goznili, yaaká'di' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'di' hayaa goldohgo hiłtsąą, na'ilihn k'ad nnińehgo biką' hileehii yiba' iłch'i'ádodlaahii ga'at'éégo. ³ Yaaká'di' kozhii ádiid áilts'ago disiits'ąą gániigo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aaní Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' golími nnee bitahyú goz'ąą, án bił daagolııgo nneehii bichągháshé daanlii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań dabii yil daagolııgo, bii Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhń doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań bińáá tú bá k'eda'ıdéh doleel; da'itsaahii da'ádįh doleel, doo koł gozhóq dahii, daach'ichagii, daach'innihií ndi da'ádįh doleel: dantsé ái begoz'ąą n'ii bech'igoyááhii bighą. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isąą, dawahá ániidégo ánáshdléh. Áidá' shii gáshilnńiid, K'e'ılchii: dii yati'ii da'anii ła'ii ba'olnii at'éé. ⁶ Gánashıldo'niid, Aął łalzaa. Shií Álpha hik'e Omęga, begodeyáhi hik'e bengont'i nshłii. Hadín dibá' nliinii tú hińáhi halııhií bá ná'isjiih, doo bighą nahi'niil dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliinii dawa biyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhń nshłii doleel, shiye' nlii doleel. ⁸ Áidá' dawa yee nádaaldzidií, doo da'odłą dahii, nchq'go ádaat'eehií, nnee nadaiłseedii, nant'i' nakaihií, iyodaanzhií, nadn'ái daayokąąhii, ła'ii łéda'ılchoohii dawa tsélikq'i bił diltł'go sikáni biyi' yuyaa

bá goz'aq: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gots'idihíí dała'a, its'aa gots'idi gots'idn góyéego banagowaahíí bee halk'ihíí, yee dahikáli shaa nyaágo, shich'í' hadzii gáníígo, Yushdé', isdzán áníi nñahi, dibeljí bíZhaazhé nłíni bí'aahíí nıl ch'í'nah ashłe'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí dzıl dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshiktíí, áígee ízigo kįh goznılıí, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bíł nkegonyáágo shıl ch'í'nah áyíłaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíí bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíí tséé dážhó lán íłni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'įhíí ga'at'éé; ¹² Áí kįh goznılıí binaayú lé'dit'įhíí dážhó nteel áídí' dážhó yúdahgo alzaa lék'e, nakits'adahgo dáádítįh, áí da wago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á nadaazį, Israel nakits'adahyú hat'í'í daabizhi' dahnagoz'aq, dáádítįhíí biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítįh; nahokqsé dahstađdí'go taadí' dáádítįh; na'idí'ahdí'go taadí' dáádítįh; ya'ái onadáhdí'go alđó' taadí' dáádítįh. ¹⁴ Kįh goznılıí binaayú lé'dit'įhíí bit'įđđhgo nakits'adahgo ist'įhgo légodnt'í, dibeljí bíZhaazhé nłíni binal'a'á nakits'adah daabizhi' áí biká' dahgoz'aq. ¹⁵ Shich'í' yałt'í' be'ída'nel'aqahé óodo be'alzaahi naitiıh, áí kįh goznılıí hik'e bidáádítįhíí, la'íí binaayú lé'dit'įhíí yee yí'da'nel'aqahgo. ¹⁶ Kįh goznılıí dįįzhí' hágodn'áa, naniigo dáne'niiyú dáłekt'ee: kįh goznılıí be'ída'nel'aqahé yee yída'nel'aqđgo nakits'adahñ doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíí, dáne'niiyúhíí, hik'e ts'ídagíı bilgo dáłekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'įhíí alđó' yí'nes'aqđgo dała'a gonenadın iká'yú dizdin dįį'í nñee bigan ilhadit'aqadı' biganlataházhí' ngont'įgo, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólíınıí k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'įhíí tséé lán íłni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: kįh goznılıí dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'įhíí ga'at'éhi, be'ágołzaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'įhíí bit'łááh ist'ınıí tséé iltah at'éhi lán da'ilíınıí bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee it'łááh ist'ınıí jasper holzéhi be'ágołzaa; nakigeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; dįį'igeehíí émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostángeehíí sárdius holzéhi; gots'idigeehíí chrýsolite holzéhi; tsebigeehíí béryl holzéhi; ngost'áigeehíí tópoz holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; łats'adahgeehíí jácynth holzéhi; la'íí nakits'adahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádítįhíí nakits'adahíí dilkqohé lán íłni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'a ntáągo pearl dała'a bíł ádaaszaa: kįh goznılıí biyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'įhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okqah goz'aaníı doo hish'įı da: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nłíni bilgo dabíı da'ch'okqah goz'aaníı daanłį. ²³ Kįh goznılgee ya'ái la'íí t'égona'ái da'ádįh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíí bee got'į, la'íí dibeljí bíZhaazhé nłíni bee got'įhíí nłį. ²⁴ Nñee iltah at'éégo hadaazt'í'í hadíı hasdákaihíí, áí kįh goznılıí bits'á'idindláádíí yee nakai doo: la'íí ni'gosdzán biká' ízigo nadaant'aahíí ízigo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnłsiníı yıł nihikáh doleeł. ²⁵ Bidáádítįhíí įįgo doo daná'detįh da: akú t'pé' ánágodįh. ²⁶ Nñee iltah at'éégo hadaazt'í'í ízigo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnłsiníı yıł nihikáh doleeł. ²⁷ Hadíı daanch'ó'íı doo hagot'éégo ha'akáh da, nch'og'at'éégo ánát'įhíí, la'íí hadín lé'ılchoohíı alđó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibeljí bíZhaazhé nłíni binaltsoos be'ihí'náhi bizhi' dahgoz'aaníı zhá ha'akáh doleeł.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'íigo, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeedí' hálíígo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shíł ch'í'nah áyíílaa. ² Kíh goznííí ch'í'ítinyú ihní'yú, la'íí tú nílíníí da'alch'izhinéé nel'aago tsj'nt'áni be'ihí'náhi nádhikáaad, áí nakits'adáhyú át'éégo nánt'íh, dádaanánt'íhgee nest'a' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'aqahíí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí yee nádaadzíihi. ³ Áígee déncq'ogo ágot'eehíí ánádíh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokaqah doleel: ⁴ Binii daayo'íí doo; bizhí'íí bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádíh doleel; ik'ah qoy'íí la'íí ya'ái be'ideindláadíí doo hagot'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú dabíí bá idindládíí nlij doleel: la'íí doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánáshíldo'niid, Díí yati'íí ba'olníhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokaqah, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yíł ch'í'nah ágole'híí bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' daades'a'. ⁷ Isaq, dák'adégo nánshdaak: díí naltsoos hagot'éégo ágolnéhgo benet'aaníí hadín yikísk'eh at'ééhíí biyaa gozhóq doleel. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'aq la'íí hiltsaq. Áík'ehgo disiits'aqadí' hiltsaqgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á áí shíł ch'í'nah áyíílaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshílníid, Doo ágánt'íí da: shíí, ní, ník'isyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí bílgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'ihí'nañ zhá onkáqah. ¹⁰ Gánáshíldo'niid, Díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí bida'denljéeh hela', biká' ngonyááhíí bigha. ¹¹ Hadín doo dávik'ehyú át'íí dahíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín déncq'ogo at'ííhíí, án dayúweh ye'at'íí le': hadín nlt'éégo at'ééhíí, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íí hadín dílzíníí, dayúweh dílzí le'. ¹² Isaq, dák'adégo nánshdaak; koch'í' nada'ishnííhíí bíł nánshdáh, nnee dała'a ntíigo hagot'éégo ánánt'íídhíí bigha bich'í' na'ishníígo. ¹³ Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, begodeyáhi hik'e bengont'íí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhóq doleel, áí tsj'nt'áni be'ihí'náhi yaa dokaahgo bá goz'aq, la'íí kíh goznííí ch'íná'ítíhyú ch'ídokaahgo áldó' bá goz'aq. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'í' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaqahi, la'íí dahadín lé'ichoohíí bíł nzhóqgo dayúweh lé'íłchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwíł nagolní'go del'a'. David bikeghad nshlíí, hik'e David bits'a'dí'hi nshlíí, ts'íksoosécho bits'a'idindíni nshlíí. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán nínehí, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', níí le'. Hadín dibá' nlijhíí hígháh le'. Hadín hát'íníí tú be'ihí'náhi yodlqa, doo bigha nahi'niíł dago. ¹⁸ Nnee dała'a ntíigo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agíí gádaabíldishníí, Dahadín díí ínágodn'aqahíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ góyéégo godígháhíí bich'í' ínágodoo'aał: ¹⁹ Dahadín díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí la' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' naltsoos be'ihí'náhi biyi'dí', kíh godiyini goznííí biyi'dí', la'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' biyéé zhinééhíí bits'a' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosní'íí gáníí, Da'aníí shíí dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé.

Da'aṇii Jesus, nohweBik'ehń, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehń
biłgoch'oba'íi daanohwigha nohwich'ı' begoz'aq le'. Doleełgo at'ée.